

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ——— 14 Pengő. Fél évre ——— 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM: *Farkas István:* Nyílt levél és kérelem Főtiszteletű Baltazár Dezső püspök úrhoz. — Külföldi szemle. (Folyt. köv.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetés.

Nyílt levél és kérelem

Főtiszteletű Baltazár Dezső püspök úrhoz.

Főtiszteletű Uram! Mire ez a pár, igénytelen, de a lelkem mélyéről telkiváncózkodó sor napvilágot lát, — az új esztendő, ez a nehezen várt és jobbat ígérő ismeretlen már megkezdette szokott munkáját, hogy egyik helyen korán, másik helyen későn vagy reménységet hervasszon el, vagy reménységet koronázzon sikerrel! Jöjjön akarmely adománya számunkra, az új évvel: új vágyak, új álmok, új munkakedv, új célkitűzések várnak reánk. Bizonyára jóleső örömmel látja Méltóságod is velünk együtt, hogy egyházi életünkben mintha a szétszórt csontok elevenednének meg köröskörül. Valami csodálatos lélekmozgódások tartják igeizelben a lelkeket. Ez az Édenet vesztett s hazája roncsai felett kesergő nemzet mintha be látná már, hogy minden boldogtalanságunk okai, — mi, magunk vagyunk, mert kiengedtük kezünket az Isten kezéből és a mi bűnös életünkért ver minket az Isten!... Mindenek tudják már, hogy a tékozló fiúság útjáról csak az Istenre újra reá talált ember, őszinte megjobbulásával, a Krisztus után tiszta szívvel vágyódó ujjaszületett emberek nagy akarásával lehet újra „haza”-találnunk. Igaz! És az Istenbe belekapcsolódó emberek, keresztyének gyönyörű munkái élnek, hatnak, munkálnak körülöttünk. Kisebb gyülekezetekben sokszor alig észrevételezve, nagyobb egyházakban már sokat alkotva, könnyeket törölve, sebeket kötözve, a szeretet segítő munkáit gyakorolva mindenfelé. A sok nyomorúságlátta világra rászakadt sok, sok bánat letörlésére talán sohasem élt olyan őszinte vágy a szívekben, mint ma.

És mégis azt kell e tények mellé leszögeznünk, hogy sok dolog nem jól van nálunk. Ha a lélek ott munkál is nagyotakarásunk mélyein, mégis fájdalmasan kell látnunk, hogy az egységes kálvinista célkitűzések helyett, a „sokarcu kálvinizmus” életét éljük. Nem a Tiborcok lázadozásával, de az egyháza boldogságáért aggódozó hívó ember szeretetével, az induló új év elején kérnünk kell Méltóságodat, a Vezért, a szíve mélyén Krisztusgyújtotta tüzeket élesztgető, a munkában és a harcokban mindig előljárót, hogy az egységes ösvények megkésztetésére hivatott egyetemes zsinat ez évben ülne már össze és az elavult, a ha-

lódó időknek sok rendelkezésében meg nem felelő Egyházi Törvények s azok §-ai mellé hozzásimuló Rendtartások megkésztessenek. Azért merem venni a bátorságot a felkérésre, mert az én egyházme-gyem már évek óta kérve kéri Méltóságokat a zsinat összehívására és már egyházkerületünk is ott volt ez évben, a zörgetők között. Csak azért nem mehetett teljesedésbe ez irányú kérelmünk, mert a törvényben előírt kerületi csatlakozási szám, nem lett meg... Pedig egész sorát felmutathatjuk az indokoknak.

A belmissiói tennivalók egyöntetű végzése; a Kálvin Szövetség hatalmas lendülettel megindult munkáiban is szükséges az egységes parancs! Liturgiánk lassan-lassan, gyülekezetenként más és más lett. A budapesti ref. gyülekezet másképen, a debreceni, a sárospataki, a miskolci, a hejőcsabai stb. más-és másképen imádja ma az Istent. Az idegenből betévedt kálvinista ember nem tudja, mikor kell leülnie, mikor kell felállania, mert a gyülekezetek vezetői, szerintem önkényesen, eltértek a tulajdonképpen minden egyházat kötelező, törvényrendelte: egy Liturgiától. De mert eltértek, ezzel azt igazolták, hogy e téren új reformokra van szükség. Az nem baj, hogy új Liturgia jön. Hiszen a folytonos reformáció egyháza vagyunk! Csak jöjjön, a kötelezően egységes forma! A kath. egyház kimondhatatlan ereje a minden vonalon megnyilvánuló egység és fegyelem. És nálunk jó a másik baj is...! Az egységes fegyelem hiánya. Fegyelmi törvényeink sok tekintetben gyöngék, a büntetések kiszabásánál a §-ok ezer kibuvót nyújtók és nem egyszer az igazság bátor megmondására alkalmatlanok. A jog, törvény és igazság betüibe több és újabb §-ok kellenek a Krisztus szívéből és a hitvallók, reformátorok bátorságával megvalósítást parancsolva! Kálvinista öntudat fejlesztésére a biblia mellett a fegyelem okos, igazságos és szigorú meg és betartása a leghatalmasabb segítségünk. Aztán ott a lelkészválasztási törvényünk, melynek további fenntartása kiáltó veszedelem. Gyülekezeteink legtöbb baja a lelkészválasztástól ered.

A párbér rendezés kérdése, a progressív adózás kimondása, az egyenlő teherviselése helyett a vagyon arányában való teherviselés kötelező megvalósítása, ma több, mint kötelesség. Sőt itt volna az ideje annak is, hogy mint azt a

kath. egyház sok helyen már cselekszi is, az egyházi adók közadók módjára való kivétele és a község előjárósága által való behajtása megvalósítások. Minő boldogság volna az, ha az átkos parbér helyett a lelkész a községi pénztárból venné fel tisztviselő módjára a fizetését? Ott a Nyugdíj-intézetünk mai anyagi ügyeinek, hogy úgy mondjam rendezetlen volta. Öreg, 70, 80 éves lelkészek nem mehetnek nyugdíjba, mert a felére valorizált nyugdíj is bizonytalan, csak mint rendkívüli és bármikor beszüntethető segély utaltatik ki. Bizony, csak ketes, kolduskenyér ez így! Miért kíméljük magunkat? Ha foltos a ruhánk, hát legyen még foltosabb! Ne kíméljenek bennünket erre a célra! Amennyi kell a teljes nyugdíj megadására, azt elő kell teremtenünk! A magas állammal az 1849. XX. t.-c. alapján újból tárgyalni kell. Elvitte hadikölcsönbe nagyszerű alapítványainkat. Egyházak és iskolák értékei mind-mind elvesztek. Lelkeszi fizetésünk kiegészítése a létminimumra legalább, korpótlék, melyet törvény biztosít, tandíjkárpótlás, adósegély, melyeket a legmagasabb szó biztosított annak idején, a tanítói fizetések önkényes rendezéséből eredő sok, sok sérelem már régóta fájó sebeink és ezek feltárására a mindenkinek felett illetékes zsinatnak régóta, nehezen varjuk a szavát. Öreg lelkészeink számára meg kell adnunk a nyugodt megélhetés lehetőségeit!... Aztán őszintén szólva alkalmat kell adni az ifjú papi nemzedéknek a lelkeszi munka megkezdhetésére... Nyugdíjtörvényünk mai formájában útját állja az ifjú lelképászorok elhelyezkedésének!... Ugy látom, a 10—15 éves káplánkodás újra szokásba jó, mert nem adatik meg a mód az öregek nyugdíjba menetelére!...

Ott a keserves és bizonytalan sorsú hitoktató lelkészek panaszos élete. Se künn, se benn. Hiába terjesztem fel őket évek óta, hogy a nyugdíjintézeti tagok közé felvétessenek. Lejön a válasz, hogy — nem lehet! Legnemesebb munka van rájuk bízva és sorsuk — igazán keserű... A jövő nemzedékének nevelése az ő kezükben van. Legkevesebb, amit kérhetnek, hogy a tanári státusba osztassanak be a fokozatos előlépéssel! És a többi mind, mind sürgős, égetően sürgős kérdés, mely megoldásra vár. És ezek mindenike a helyes megoldással egy-egy a Bethesda tavát áldott hatásúvá felkavaró jó cselekedet!... Új évi feladatok, új évi tennivalók ezek Méltóságos Uram! Nem kérek én ezekre választ sem Méltóságos Püspök Úr. Én, csak a mi egyházmegyenk szebb és jobb jövőt váró óhajításainak akartam szószólója lenni, mert sajnós, azt látjuk fájdalmasan, hogy ezek a nagy kérdések várnak — csak várunk! Talán a zsinat összehívásához szükséges anyagiak hiánya miatt... Oh, jaj nekünk, ha csakugyan azért volna a késés! Méltóságod vezérsége, egyetemes egyházi elnöksége hadd legyen a régóta várt szebb és boldogabb jövő hajnalhasadása! Méltóságod jól látó szeme, mélységes hite megérzi, hogy a panaszos feljajdulásnak van alapja. Nem a türelmetlen várás, de az élni, fejlődni, tökéletesedni, haladni akaró lelkek rég sóvárgott kérései ezek. Kérem, hallgassa meg és az élre állva akarja, merje meggyógyítani a magyar kálvinista egyház nagy és nyílt sebeit. Merje, akarja megteremteni

a mindenben egységes, mindenütt egyforma, egyet akaró magyar kálvinista egyházat és akkor oda leendő írva neve ama halhatatlanok közé, akik a 12-ik órában, tehát idejében váltották valóra a szívekben titkon táplált élő reményeket. Eunyí, mit elakartam mondani. Szerintem kálvinista egyházunk legfontosabb új évi feladatai ezek. Nagy szeretettel kérem méltóságodat, hogy hallgassa meg ezt a pur őszinte kérést, s legyen az új évben Méltóságodon és az egész magyar kálvinista egyházakon az Istennek minden áldása. Miskolc, 1926 dec. hó. Mélységes tisztelettel, Méltóságod alázatos szolgája:

Farkas István
alsóborsodi esperes.

Külföldi szemle.

A pápás egyház egészben véve a lehanyatlott 1926-ik évet is szerencsés esztendői közé számíthatja, mert az egyházpolitika terén kétségbevonhatatlan sikereket jegyezhet fel évkönyveibe, amelyek fényesen vezetett diplomáciájának teljes elismerésére szolgálhatnak. Mindenek előtt *Olaszországban* sikerült neki a kormánynak, vagy inkább a kormány mindenható fejének, Mussolini miniszterelnöknek (duce) jóakarátát megnyernie. E csöndes megegyezés jelei közé sorolhatjuk a vallás-oktatásnak az iskolákba való visszaállítását, aztán legújabbban az Assisi Ferenc életének egyes jeleit ábrázoló levélbélyegek kibocsátását, sőt némelyek *assisi békéről* is beszélnek, melyet Ferenc 700 éves jubileumának évforduló napján az egyház állítólag az állammal kötött. Mert a király a megnyitó ünnepélyességeken személyesen részt vett és Mussolini Assisi Ferenc halála napját nemzeti ünnepnek nyilvánította. Ennél többet igazán nem lehet kívánni. De talán azoknak van igazuk, akik e békekötésnél Mussolinit tekintik az igazi győzőnek. Hi, ugyanakkor az „*Osservatore Romano*“, a pápa organuma, afölött panaszkodik, hogy a pápa még saját palotájával, a Vatikánnal és a Szenpéter-székesegyházzal sem rendelkezik szabadon, miután őt ezeknél csak a hasznalati jog illeti meg, ellenben az összes műkincsekért felelősséggel tartozik, és hogy ennél fogva, mint pusztán túrt lakója a saját palotájának, a nála akkreditált diplomatákkal szemben, akik természetesen az exterritorialitás előjogát élvezik, hátrányban van, — e panaszok talán úgy tekinthetők, mint a tárgyalások bevezetésére irányuló megnyilatkozások.

Hogy ilyen körülmények közt a *waldenseknek* és a többi evangélikus szellemű vallásfelekezeteknek nem valami jó soruk lehet, mindenki elképzelheti. Egyházi lapjaiknak hangfogót kell húrjaikra tenniök vagy a kath. dolgok megítélésétől teljesen tartózkodniök, ha a fascista cenzúrának nem akarnak áldozatul esni. Bizonyos, hogy erőteljesebb evangélikus propagandáról itt egyelőre nem lehet szó.

Ezekhez a saját hazájában elért sikerekhez méltón sorakóznak a többi országokban felmutatott sikerei. Az *Északamerikai Egyesült Államokban* a nyáron *eucharisztikus kongresszust* tartottak, amely amerikai méreteket mutatott fel: sok százezer résztvevő, szemkápráztató ünnepélyek, misék a

város közterein, ünnepélyes körmenetek a város főutcáin, a megjelent pápai követeknek és biborosoknak a pápát megillető fénnel és hódolattal való fogadtatása, végül a vendégek szíves látása — a református egyházak részéről, templomaiknak kath. istentiszteletek és misek céljaira való átengedése, — mindez kétségkívül imponáló hatást gyakorolt. Ma a római katolicizmus még nem hatalmi tényező Amerika közéletében, de azzá válhat. Már is beszélnek egy katolikus politikusnak, Smith newyorki kormányzónak a legközelebbi elnökválasztásnál való föllépéséről, amikor a demokráta párt fogja őt jelöltjének kikiáltani.

De ezekkel a sikerekkel *súlyos balsikerek* és *vereségek* állanak szemben. Így, bár Rossum bibor-nok két évvel ezelőtt nagy propaganda-körutat tett *Svédországban* és ott állítólag jelentős sikereket ért el, a kath. diplomácia semmi ügyeskedésének nem sikerült a protestáns svéd királyi házát rávennie, hogy *Asztrid* svéd hercegnő, Károly herceg leánya, a *belga trónörökös*rel való egybekezelésnél a kath. hitre térjen vagy hogy esküvéje kath. egyházi szertartás szerint menjen végbe. A svéd király és a svéd trónörökös, akik 1925 nyarán a stockholmi kongresszus alkalmával oly határozott vallomást tettek evangéliumi meggyőződésük mellett, ettől semmi ravaszkodással nem voltak eléríthetők. Nem volt kath. esküvő, mivel a menyasszony a kath. egyház részéről e végből felállított föltételeket, nevezetesen a kath. hitvallást, gyónást és úrvacsorázást nem akarta teljesíteni; ily körülmények közt az egyház csupán a jegygyűűket áldotta meg. Hogy a klérikális sajtóorganumok a hercegnő állhatatossága, „a tévtanoknak a királyi házba való behatolása miatt” hevesen méltatlankodnak, az magától értetődik. Vajjon a belga trónörökös leendő gyermekeinek vallására nézve történt-e valami megegyezés, s ha igen, mily irányú? arról hallgat a krónika.

Mexikóban, hol a kath. egyház századokon át korlátlanul uralkodott, súlyos harcot kénytelen lételeért folytatni. Aki figyelemmel kísérte a hírlapoknak a harc különböző fordulóiról kiadott tudósításait, észrevehette, mily kitűnően ért a pápás egyház ahhoz, hogy csaknem az összes nagy sajtóügynökségeket szolgálatába állítsa, úgyhogy Európa fölötté egyoldalúan a Mexikóban folyó kulturharcról úgy van informálva, mintha Calles elnök és a kongresszus igazságtalanul és erőszakosan bánt volna a kath. egyházzal, és az ő ellenséges magatartásuk nemcsak Rómának, hanem mindenik keresztény egyháznak, sőt általában a kereszténységnek szült és semmi egyéb célt nem tűzött maga elé, mint hogy az egyházi javakat befoglalja, elrabolja. Még a legszabadelvűbb politikai lapjaink is közölték és magukévá tették ezeket az irányzatos sajtóügynökségi jelentéseket. Ha amerikai-protestáns újságokból egészen másként hanezó, sőt ennek egyenesen ellenmondó, megbízható tudósításokat nem kaptunk volna, alig lehetett volna a napisajtó ezen egyhangú információjának hitelt nem adnunk. Reméljük, jövőre az igazi mexikói állapotokba még mélyebb bepillantást fogunk nyerni. Természetes, hogy kulturharc foly ottan, de olyan, melyről nekünk Magyarországon, hol a kath. egyház a protestántizmus csöndes befolyása

folytán és a védekezés okából is kénytelen volt az evangéliumhoz és a bibliához közeledni, egyszerűen fogalmunk sincs, mert nem tudjuk elképzelni, milyen viszonyok uralkodhatnak egy olyan országban, hol a kereszténységet csak a töretlen erejű, középkori, spanyol, uralomvágyó, félig pogány katolicizmus képviseli. Itt egy gondolkozó, szabadelvű feltogasú embernek, aki semmi egyebet nem tud a vallásról, okvetlenül a vallás ellenségévé kell lennie. Egyelőre a helyzet vátozatlan és a kongresszus szilárdan áll az elnök mellett, habár Róma legerősebb védőeszközéhez, az interdiktumhoz folyamodott és az istentiszteleteket beszüntette. Ráadásul a kath. párt bojkottot rendezett, melytől állítólag a színházak, mozgók és a sörgyárak sokat szenvednek. Melyik nagyobb hatású: az interdiktum-e, vagy a bojkott? a távolból nehéz eldönteni; talán mindkettő. De Mexiko helyzetére nézve jellemző, hogy az északamerikai Unio, dacára a kath. részről kijárduló nyomásnak, minden közbelépést mereven elutasított.

(Folyt. köv.)

IRODALOM.

* **Négyszázados Sirok felett.** *A mohácsi ref. nagygyűlés emlékkönyve.* 1926. Sylvester-kiadás, Tahitótfalu, 73 l., ára portómentesen 36.000 K — Szeptemb. r 28-án rendezte a Hit és Szolgálat Mozgalma a magyar reformátusság kegyeletos emlékünnepe Mohácson, a mohácsi csata 400 éves fordulója alkalmából. Az emlékünnepre az ország minden részéből, 3 püspök vezetésével, több ezer főnyi tömeg seregett egybe. A Mo. galom vezetői, élükön Czegléd Sándor győri lelkésszel, — ki az Előszóban az ünnepélyt úgy jellemzi, mint a magyar ref. egyház nagy ébredésének diadalmas megnyilatkozását — a fent írt kötetben, az ünnepély résztvevői számára kedves emlékül, összefoglalták az istentiszteleten és a nagygyűlésen elhangzott imákat (Soltész E., Baltazár D.), egyh. beszédeket (Ravasz L., Baltazár D.) és előadásokat (Muraközy Gy., Vass V., Czegléd S., Benkő I.). Mi, akik nem lehettünk jelen a szép ünnepélyen, mi is föl-emelő érzések közt olvastuk a magasán szárnyaló, lelkes, az érzés hevétől áthatott beszédeket, amelyek szinte versenyeznek egymással megragadó művészi előadás és evangéliumi vallásos erő tekintetében. Kedves és értékes olvasmányra tesz szert, aki e könyvet megszerzi magának.

* **Révész Imre Emlékezete.** Születése 100 éves fordulója alkalmából a tiszántúli ref. egyházkerület közgyűlésével kapcsolatos emlékünnepen, 1926. nov. 24-én elmondott beszédek és meghozott közgyűlési határozat. Debrecen, 24 l. — Az emlékünnepe központjában *S. Szabó József* debreceni főgimn. igazgató emlékbeszéde állott, amint e füzetben is az foglalja el a főhelyet: a költő magas szárnyalású nyelvén, a történetíró alapos hozzáértésével, a ref. pap-tanár széleskörű tájékozottságával és R. I. iránt érzett mélyesgis tiszteletével megírt emlékbeszéd, amely méltó, magas piedesztálra állítja a XIX. század legnagyobb magyar kálvinista papját, bár fogatkozásait sem hallgatja el. „E nagy tudományos készséggel megírt, gondolatokban gazdag

emlékbeszéd, melyet a történetíró objektivitása tesz igazzá, a lélek nemessége, mely minden sorát áthatja, meggé és vonzóvá" (közgyűlési határozat), méltan megérdemelte a közgyűlés elismerését és azt a rendelkezést, hogy kinyomatva minden gyülekezetnek megküldessék. Bevezetésül a Baltazar D. püspök rövid megnyitó beszéde, befejezésül R. I. műveinek és a róla szóló irodalomnak jegyzéke olvasható.

* **Komáromi János:** *Az idegen leány.* Egy magános ember főjegyzesei. Stadium kiadása. 207 l. — Rövid időköz alatt második új kötete jelent meg a mi kedves pataki diákunknak és elbeszélőknek. E regényével, mely először a *Magyarság* ban látott napvilágot, Komáromi új irányba tesz kísérletet, nevezetesen a pszichológiai regény terére lép vele. Regényének hősei: a magános ember és az idegen leány, a mai időkben élő és szereplő alakok, akik mindakettőn átestek már egy-egy szerelmi válságon s épen azért — bár szívők csakhamar felgyúl egymás iránt — nem merik magokat a szerelmi érzésnek újra átengedni. A háborús idők mindkettőjük idegzetét elernyesztette, kiölte belőlük az energiát, a tetterőt. Így aztán neki-neki induló szerelmi jeleneteik mindig ellanyhúlnak, lehűlnak s a végén is csak homályosan sejtjük, hogy talán mégis összekerültek egymással. Ha a két főhős alakja inkább a tanulmányozót elégti ki, mint az olyan olvasót, aki érdekes és frissen folyó cselekményszeret a regényben látni, a mellékalakok, kivált Csuhánszky pompásan rajzolt alakja annál több derűt, változatosságot és élelenséget visznek a regénybe. Várjuk a regény folytatását, mely az idegen leány rejtélyes alakjára több fényt fog deríteni.

* **A magyar tanyakérdés.** Irta dr. G. Nagy László, a Duna-Tiszaközi Műzölgazdasági Kamara igazgatója. Kecskemét. 149. l. — Ma az Alföld lakosságából 1.5 millió lélek lakik külterületen (Hatalson és Kecskeméten a lakoságnak több mint 50% je) s e tanyák nagy részén kulturális és közegészségügyi nyomor uralkodik. E nyomorúság megszüntetésére G. Nagy László évek óta erős harcot folytat s e cél szolgálatában áll e mű is, melyben a tanyakérdést minden oldalról megvilágítja és az orvosokra szolgáló eszközöket felsorolja. Vallási tekintetben is nagy probléma a tanyakérdés, mert a tanyákon lakó ref. gyermekek iskolázása, konfirmálása sok nehézséggel jár s ezért kívánatos, hogy a kormány és társadalom kellő gondot fordítson tanyai utak, tanyai iskolák létesítésére. Mindazok, akiknek működési köre a tanyákra is kiterjed, haszonnal olvashatják e komoly tanulmány, a helyszíni viszonyok alapos ismerete alapján összeállított dolgozatot.

— **Előfizetési felhívás.** Az újév küszöbén tisztelettel kérjük olvasóinkat, hogy úgy a hátrálékos, mint a f. 1927. évre szóló előfizetési díjakat minél előbb beküldeni sziveskedjenek (előfizetési díj a f. évre: 14 pengő.) Ha a hátrálékos előfizetési díjakat mind megkapnánk, havonként kétszer is lehetne lapunknak bővebb terjedelemben megjelenie. Saját érdekében kérjük tehát minden olvasónkat a pontos előfizetésre! *A szerkesztőség.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Lapunk t. előfizetőinek és olvasóinak boldog újévet kíván a szerkesztőség.

— **Adomány.** Dr. Szoboszlai Gyula sanfranciskói orvos, főiskolánk volt tanítványa s a nyugdíjas tanárok és tanározevegyek nemeskeblű pártfogója, a karácsony alkalmából 1000 dollárt (71 millió koronát) küldött a Prot. Árvaház igazgatójának kezéhez 4 hadiárva tartásdíjának fedezésére és 5 szűkséget szenvedő középosztályú család részére.

— **Egy világi papunk.** Hegedűs Lóránt volt pénzügyminiszter, aki evekkel ezelőtt súlyos betegségen és nagy lelki megrázkódtatáson ment keresztül, további munkásságát első sorban a lelki nyomorúság szenvedőinek, a mai nehéz idők áldozatainak akarja szentelni. Evégből, — mint első világi ember Magyarországon — biblíamagyarázó előadásokat tart, amelyekkel erőt, bizakodást, új hitet akar a halgatóság lelkébe önteni. Három ilyen nagyjelentőségű előadásáról kell megemlékeznünk. A budapesti presbiteri konferencián tartott előadásában azt a kérdést fejtegette, hogy milyen lelkeseket kíván a ref. egyháznak? s erre nézve három kritériumot állított fel: *angolul* tudjon, *bibliát* olvasson, *szociális* érzeke legyen! A magyar ref. egyház 300 esztendő óta nagyrészt német orientáció alatt állt s csak kisebb részben fogadott be svájci, holland és skót hatásokat; nekünk ma elsősorban az angol és holland kálvinisták felé kell orientálódnunk! Ami a 3 ik pontot illeti, meg kell találnunk a módját, hogy a munkásság bizalmát megnyerjük, meg az aranykulesot, mellyel lelkének zárát megnyithatjuk; minnél előbb meg kell kezdeni a magyar munkásság pásztorálását! — December 9-én Szegeden tartott biblíamagyarázatában a szenvedőket hívta a bibliához; ő pénzügyminiszterből lett író, íróból prédikátor s úgy hiszi, most érte el a legnagyobbat. A bibliát mindenkinek végig kell olvasnia; olyan ez a munka, mintha alaguton mennénk keresztül, nehéz és fáradságos, de drágaköveket találunk útközben, amelyek a legesodásabb színben ragyognak. Izráel és Jüda története Erdély és Magyarország küzdelmeire emlékeztet; Mózes Julius Caesarra és Bismarkra emlékeztető nagyság, hatalmas jellem, rettentő szervező erő, törvényhozó, népvész, ország-szerző és orvos egyúttal. A babyloni fogság után lépnek fel a nagy próféták, ugyanolyan egyének, mint Széchenyi, ugyanazzal a bátorsággal, önmagukat tépő lelkiismeretfurdalással és lángésszel. Ha a próféták után nem jönne Jézus, nem érthetnők meg a bibliát; a bibliának ez a babyloni fogság után következő második része iszonyú vajúdas azért, hogy jöhessen Jézus. Jézus létét kétségtelenül bizonyítja a Jelenések Könyve, mert ezt csak olyan ember írhatta, aki száznegyven dolgokon esett keresztül, aki Jézus rettentő kínszenvedéseit saját szemeivel látta. Jézus minden idők legnagyobb szónoka; ő nem kereste, hanem magával hozta az igazságot. Egyetlen rádium van a világon, ez Jézus, akinek sugárzása el nem fogy és 2000

esztendő óta szakadatlanul tart. — Karácsony 2 ik napján a budapesti *fasori* ref. templomban beszélt, fordúlatos, elmés magyarázatokat fűzve az ó- és új szövetség örök értékű mondasaihoz; bővebben boncolgatta a biblia közgazdasági vonatkozásait; pogányoknak nevezte mindazokat, akik csak külsőleg vallják magukat keresztyéneknek, de távol állanak attól, hogy az evangélium parancsai szerint éljenek! Hegedüs L. csillogó, hirtelen felvillanó ötletei méltók a meghallgatásra!

— **Kecskeméten** dr. Csabay Géza nyug. városi tisztii főorvos édes atyja emlékére, aki a kollégiumnak nagyérdemű igazgatója volt, a főgimnáziumnál 30 millió koronás alapítványt tett azzal a rendeltetéssel, hogy annak kamatából évenként a VIII. osztály legjobb matematikusa jutalmaztassék. Ugyanő 25 millió koronát adományozott az egyháznak a templom fűtőberendezésének elkészítésére. Ha a jómódú emberek másutt is tekintélyes adományokkal járnának elől, néhány év alatt hazánk sok gyülekezetében el lehetne a templomot fűtőberendezéssel látni! — A karácsonyi vásár, melyet a kecskeméti Protestáns Asszony- és Leánykör a két prot. egyház vezetőségével együtt dec. 19-én rendezett s amely az igaz keresztyén szeretet gyakorlásának fogalmivá lett, az elhagyottak és szegények gyámloltására 80 millió koronát jövedelmezett.

— **Rövid hírek.** Debrecen városa, a jog- és pénzügyi bizottság javaslatára, 1 milliárd koronát ad a református leánynevelőintézet kibővítésére. — A debreceni egyházi, iskolai és tudományos körök meleg ünneplésben részesítették dr. Erdős József egyetemi theol. tanárt 70-ik évének betöltése alkalmából; a Theol. Szemle legutóbbi számát az ő tiszteletére állította össze a szerkesztőség. — Az Orsz. Lavente-dalpályázaton a két harmadik díjat Sipos József tiszaladányi ref. igazgatótanító, a jóhírű zeneszerző nyerte meg; az egyik pályanyertes dal szövege Balázs Győző miskolci ref. vallástanár szerzeménye. — Főiskolánk tanári kara küldöttségileg üdvözölte dec. 31-ikén Radácsi György nyug. theol. tanárt 80-ik életévének betöltése alkalmából; a friss szellemi erőben levő aggastyán meghatott szívvel köszönte meg a jókívánatokat. — *Olaszországban* az új középiskolai szabályzat kimondja, hogy a középiskolák felső osztályaiban az irodalom, bölcselet és történelem oktatásában női tanerők nem alkalmazhatók; és pedig azért, mert a tanítás e fontos területein a nőnek nincs elég ereje ahhoz, hogy hatást gyakorolhasson a tanítványokra, kik egykor az ország nyilvános életében fognak szerepelni.

— **A közoktatási kormányzatot decentralizálni** és az ország területét 4 kulturtartományra akarja osztani gr. Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter. Már ki is vannak szemelve azok a főtitiszviselők, akiket h. államtitkári rangban a kulturtartományok élére akar állítani, így a debreceni székhely élén dr. Tóth István fog állani. A kulturtartományok főnökei az egyetemi városokból fogják a hozzájuk tartozó körzetek kulturális adminisztrációját irányítani. Ez a reform nagy mértékben emelni fogja a vidék kulturális nivóját, mert a vidéki kulturközpontokat a szellemi élet gócpontjaivá is teszi. A kultuszminiszterium

tisztikarának tekintélyes része vidékre kerül s a közoktatási miniszterium csak a legfelső irányítást fogja végzni.

— **Külön kehely.** A budapesti presbyteri konferencia helyesnek nyilvánította az úrvacsorának külön kehelyből való kiszolgáltatását mindazok számára, akik ezt egészségi okokból kívánják, de nem a rendes úrvacsora-osztás idején, hanem a főváros egyik templomában külön e célra hirdetett úrvacsora osztás alkalmával. A kiosztás úgy történne, hogy egy tálcán 50 kis ezüst kehely elkészítve áll, melyet kettőnként vesz a lelkész s úgy adja a híveknek, mint a nagy kelyhet, de mindenkinek friss kehelyből adja a bort. — A konferencia a lelkészek társaságának azt a másik javaslatát is elfogadta, hogy minden hónap első vasárnapján úrvacsora-osztás hirdettessék Budapest valamelyik ref. templomában, sorrend szerint.

— **Villanyvilágítás a bőcsi templomban.** A Bőcsi Ref. Lorántfy-egyesület gyönyörű ajándékkal lepte meg a karácsonyi ünnepekre lelkészét és a gyülekezetet. Az ünnepelőtti napokban gyűjtést rendezett s előteremtette a villany bevezetésének költségét. Így a templom egy 7 lángos csillárral és 15 lánggal világítva kiválóan alkalmassá vált esti előadások és istentiszteletek tartására.

— **A dunamelléki egyházkerületből.** A budapesti theol. akadémia tanári kara január 18—20-an rendezi szokásos *téli konferenciáját*. Eelőző este ismerkedő estély lesz a 60 éves jubileumát ünneplő Bethesda-kórházban szeretetvendégség keretében. A d. e. fél 9 órakor tartandó közös áhitat után mind a lelkészek, mind a lelkésznék zárt jellegű tanácskozásokat tartanak, d. u. fél 4-kor nyilvános jellegű előadások, este 6-kor nagy evangelizáló estélyek lesznek. Részvételre jan. 12-ig lehet jelentkezni a theol. igazgatóságnál. — *Kulcsán* szokássá válik, hogy a házassulandók hirdetésük alatt minden 2 ik napon elmennek a lelkipásztorhoz, hogy a Krisztus tanításában részesüljenek — *Dunaharaszti*ban a női bibliakör tagjai elhatározták, hogy karácsonyra minden egyes tag egy szegény gyermeket ültet asztalához vagy ebédet küld annak a családnak, hol az apa vagy anya betegsége teszi szomorúvá az örömmünnepet. — *Aporék*in advent utolsó hetében nem lehet házasságot kötni.

— **Az államsegélyek mai értéke.** A lelkészeknek nyújtott államsegélyek mai mértéke kitűnik a V. K. M.-nek az Egyetemes Konventhez a közel múltban intézett leiratából. E szerint a *lelkészi kongrua* 1925. január hó 1. óta, tekintettel arra, hogy 17.000 koronás szorzószámmal folyósítatik, 117.24 százalékgig van valorizálva. Sok helyen a kongrua revíziója folyamatba tétetett és a lelkészi állományok jövedelmei újra értékeltetnek. A lelkészek *családi pótléka* az állami tisztviselőkével megegyező. Tervbe van véve a *lelkészi korpótlék* újból való folyósítása a következő költségvetés keretében. Az *adócsökkentési államsegélyek* teljes valorizálása az állam súlyos pénzügyi helyzete miatt egválaire lehetetlen.

— **Templomszentelés.** A kenézli gyülekezet a régi templomnak helyén új templomot épített, amely jóval nagyobb, mint a régi volt. Augusztusban fogtak hozzá a munkához s az épület fel-

épülvén, Karácsony másodnapján ünnepélyesen átadatott rendeltetésének. A templomajtot rövid imádság után *Forgács Gyula* sárospataki lelkész, egyh.-m.-i tanácsbíró nyitotta meg, ő hirdette az ígét s tartotta a felszentelő imádságot a templomot zsúfoltságig megtöltő közönség jelenlétében. Ezután a gyülekezet buzgó lelkésze, *Pataki Sándor* előadta a templomépítés rövid történetét. A templom mintegy 300 millióba került, melynek felét a gyülekezet tagjai adták össze, a másik felét országos gyűjtések és segélyek fedezték. A szószéket és papszéket a lelkész és felesége adományozták. A gyülekezeti énekkar hatalmas zsoltár-éneklése után *Bernáth István* vissi lelkész osztott úrvacsorát közel 300 úrvacsorázónak. A régi helyett új templom! Legyen nagyobb ennek dicsősége a réginnél!

— **Alsóborsodiak figyelmébe!** Megfelelő eljárás végeit — *Esperes úrral* egyetértőleg — a tavalyi alapvető program mellett a következőket ajánlom a körüi belmissziói bizottságok, valamint összes lelkésztársaim figyelmébe: 1. A körüi belmissziói bizottságok, részben a munkafelosztás, részben nagyobb aktivitás céljából, arra alkalmas tagokkal mindenütt kiegészítendő. 2. A tél folyamán lelkészek és tanítók egy-egy körből összegyülekezve, állapítsák meg: mi a legsürgősebb teendő egy-egy gyülekezetben? Mik az uralkodó bűnök (egyke, erkölcsi telenség, üres templom stb.), amik ellen elsősorban kell küzdeni? Az összejövétel programja olyan legyen, hogy — templomi ünnepély, vagy vallásos este keretében — az illető gyülekezetnek is igazi épülésére szolgáljon. 3. A körüi összejövétel mellett szomszédos lelkészek csereprédikálása kívánatos, ami természetesen nem csupán rendes istentisztelet keretében történhetik, hanem gyülekezeti iratterjesztés, Kálvineum stb. céljára rendezett ünnepélyeken, vallásos összejöveteleken. 4. Igazi belmissziói munkát vasárnapi iskola nélkül nem tudok elképzelni. A Konvent ezt el is rendelte minden gyülekezetben, azért a körüi összejöveteleken gondoskodni kell *előadóról* (esetleg az egyh.-megyei vagy egyh.-kerületi helm. előadó igénybevételével), aki a vasárnapi iskola elméleti és gyakorlati részével az értekezlet tagjait megismertesse. A vasárnapi iskola keretében oldható meg a 6 éves gyermekek pásztoralásának feladata is (l. konvinti utasítást!). 5. Alapvető fontosságú az *iratterjesztés*. Minden gyülekezet föltétlenül vegyen fel költségvetésébe jövő évre legalább 20 pengőt erre a célra. Ez részben traktátusokra (Sebestyén Jenő: *Miért vagyok én kálvinista?* stb.), részben konfirmándusok megajándékozására, részben ujságok, naptárak terjesztésére fordítható. A baptisták elsősorban virágzó iratterjesztőkkel, szeretetmunkáikkal hódítanak. Kíváncsinos volna, hogy minden gyülekezet tartana egy iratterjesztési napot, melynek főtárgya lenne: a ref. sajtó fontosságával megismertetni a gyülekezetet. Az esetleges jövedelem gyülekezeti iratterjesztésre lenne fordítandó. 6. Tavasszal (már jó időben) minden körben presbiteri összejövétel tartandó fentiek figyelembe vételével (beszámoló). 7. Szegénygondozás intenzívebben felkarolandó! Lelkésztársaim jelentését téli belmissziói munkálkodásukról 1927. évi apr. 20-ig kérem hozzám kü-

deni. Atyafiúi szeretettel: *Takács Mihály* egyh. helm. előadó.

— **Alsóborsodiak figyelmébe!** *Sürgős!* Borsod-és Hevesvármegyék tanfelügyelői megkeresése nyomán újból fel kell hívnom Lelkésztársaimat az alábbi munka *azonnali* elvégzése és az illetékes tanfelügyelőkhöz való beterjesztésére. A már előbb beküldött kimutatás nekik nem megfelelő. Kívánják, hogy a *Néptanítók Lapja* 1924. évi 41., 42. számában elrendelt „Bejelentés” házilag megvonalozva, minden kérdésre kitöltve, *hozzájuk* postafordulival be legyen terjesztve. Vatta, Sály, Hejő-Papi, Gelej, Emőd, Harsány, Aranyos, Bükkzsérc, Böcs, Felső-Ábrány, Poroszló, Ujlőrincfalva már beterjesztvén jelentéseiket, e kötelesség végzése alól most felmentetnek. De a többieket azonnal kérem a jelentés megtételére! Boldog ünnepeket is kívánva, vagyok: Miskolc, 1926 dec. hó. Atyafiúi szeretettel: *Farkas István* esperes.

— **A magyar történetírást rekatholizálni kell.** — mondotta az őszüi kath. nagygyűlésen *Szekfű Gyula*, a Pazmány Péter-tudományegyetem magyar történettánára, az a *Szekfű*, aki 1913-ban kiadott *A száműzött Rákóczi* című művével olyan erősen megtámadta és a sárba rántotta II. Rákóczi F. fejedelemnek és az ő történetírójának: Thaly Kálmánnak emlékezetét. Ennek a katolikus és Habsburg-párti szellemnek volt a kifejezése a kath. nagygyűlésen tartott előadása is. Főbb kijelentését természetesen nem szánta a nagy nyilvánosságnak, hiszen ezzel előre eljátszaná történetírói hitelét. Azonban egy fránya hírlapíró meghallotta *Szekfű* nagyhangú kijelentését és azonnal megírta a *Magyarságba*. Nosza következett a helyreigazítás. Közben pedig, Hóman Balint múzeumi főigazgató és *Szekfű Gyula* szerkesztésében készül Magyarország új története, amely elsősorban bizonyára a kath. egyház érdekében és szempontjából fogja ismertetni Magyarországot ezeréves történetét. Ime a kath. ártérítelésnek egy új mozzanata!

Szerkesztői üzenetek.

Bodrogkeresztúr tartozik 1925-ről: 170,000 K, 1926-ról 170,000 K. — **Miskolc** tartozik 1926-ról 4 példány után a 170,000 K. — **Miskolc.** A reklamált 48. számot személyesen adtam át a nyomdában expedálás végett és a nyomdavezető határozottan állítja, hogy ő a lapot elküldötte; így tehát az csak a postán kallódhatott el. — **Böcs.** Valószínű, hogy a felsorolt régebbi évfolyambeli számokkal még szolgálhatunk, ha alkalmas Patakra jön és kikeresi őket. Üdvözlét! — **K.** Karácsonyesti istentiszteletekről és karácsonyfa-ünnepélyekről, melyeket kisebb-nagyobb változattal szinte minden gyülekezetben tartottak, nem lehet külön megemlékeznünk.

Most jelent meg:

A Pataki Diákvilág Anekdotalincse

Komáromi János közreműködésével
szerkesztette Panka Károly dr.

I. kötet. Kiadja a Sárospataki Diákok Orsz. Szövetsége. 1927. Jóízű adomák, humoros históriák, diáktrefák, versek, két hosszabb, a diákeletet ismertető közlemény, számos történelmi adat a kiváló pataki diákokról és tanárokról, a 48-as diákok névsora stb.

A 270 lap terjedelmű kötet bolti ára 75.000 korona; kapható a főiskola könyvkereskedésében.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.
Egész évre --- --	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre --- --	7 Pengő.	Főmunkatársak:		
		MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: Janka Károly: Az új év küszöbén. — Külföldi szemle. (Folyt. köv.) — Janka Géza: A genfi karácsony. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek. — Pályázat. — Hirdetés.

Az új év küszöbén.

Az örökkévaló Istennek minden idők embereivel megvannak a maga felsőleges tervei. A látszólagos mozdulatlanság is egy későbbi hatalmas megmozdulást van hivatva előkészíteni. Egy gyümölcs-telen év még nem jelenti azt, hogy az Isten nem adta meg, vagy éppen elvette a fa gyümölcsöző erejét. Mélyre ható okokat takarhat a meddőség. Látszatokra pedig nem szabad sem építeni, sem az alkotó munkát felfüggeszteni.

Egy bizonyos, hogy az Illéseknek fenn a Hóreb-ban van a helyük, hol nem a barlangban kell tartózkodniuk, hanem a barlang ajtajában állva kell az Isten elvonulását bevárniuk.

A Krisztus magyar református anyaszentegyháza ma ott áll a Hóreb-hegyi barlang ajtajában. Földindulás és tűz után a termékenyítő élet mosolygó napját várja, hogy meginduljon virulatot teremteni a pusztaságban a felsőleges Isten parancsára.

A mi tiszáninneni egyházkerületünk is figyeljen, hogy számoljon az Úr nagyszerű terveivel. Hogy ezekből a tervekben mit, vagy miket fogunk mi tudni a mi megfoglyatkozott erőinkkel megvalósítani, azt csak az időben előttünk átvonuló Isten tudná megmondani.

Fent és alant a lelkeket az alkotás szent vágya mozgatja és ha megtorpannak a nagyok, az erősek is egy-egy pillanatra, annak bizonyára megvan a maga kielégítő magyarázata. Lelki túlfeszültség és anyagi túlterheltség állanak, mint akadályok, az alkotó munka útjában. Hogy ezekből az akadályokból mennyit tudunk a fejlődés útjából elgördíteni, ez fogja a mi legközelebbi jövőnket eldönteni.

Az aggódóknak megmondhatom nyíltan, hogy senki sem akarja a hűrt pattanásig feszíteni, de viszont a kellően fel nem hangolt hűr bizonytalan zengése sem szolgálhat sem a magunk, sem az Isten dicsőségére.

Nekünk az új évben egy lépést kell tenni előre. Ehez kell mindnyájunk összefogó ereje és a nagy Isten segedelmé. Ennek a segedelemnek bizonyos várásával lépünk át az újév küszöbét. Az Istenben bízó s erejére is hittel támaszkodó embert soha sem csalhatja meg a reménység. A tiszáninneni egyházkerület egy élő szervezet. Az

élő testen lehetnek kóros tünetek, de hullafolt nem lehet. Nem is az élettelenesség jelei a baljós tünetek, hanem általános mutatói annak, hogy ma az emberiség lelki organizmusa fájdalmasan beteg. Nem bírja meg a reorganizációval járó nagy terheket. Bármily szomorú is ez a megállapítás, józan ésszel le kell ebből vonni a következményeket. A szekták tervszerű és makacs rohamainak nem szabad nyújtani további fedezetlen, támadó felületet, annál kevésbé szabad elkeseredésbe kergetni a jobb lelkeket.

Akár a tanítóképző átvétele, akár egyházi kulturánk másirányú fejlesztése kerülnek döntésre, az irányadó elv más nem lehet.

Egyházkerületünk elhívott vezetőit ez a gondolat hatja át és ez a tudat az aggódó lelkeknek is megnyugvására szolgálhat.

Könnyű szerrel azonban vitális nagy érdekeinkből nem csinálhatunk tabula rázákat. Ma egy különleges érdek szolgálatába kívánja állítani az apostol a maga intelmet, midőn nyomatékkal mondja: „Az alkalmat áron is megvegyétek!”, Ez azonban semmiképpen sem jelentheti és nem is jelenti azt, hogy minden áron. Az új terhek átvállalásának előfeltétele a meglevő terhek könnyítése, E részben számíthatunk az egyetemes konvent közbe lépésére is. A tanítóképző-intézet átvétele nemcsak kerületi, de egyetemes egyházi érdek is. Mikor az egyetemes konvent a lelkésztanítóságok és tanító-lelkésziségek kérdését felvetette, ezzel kifejezte, hogy egy új szempontból is szükségünk van a tanítóképző-intézetre. Az 1927. év kódéből ki fog bontakozni a helyzet reális képe s az megmutatja majd, hogy lehet-e anyaszentegyházunknak egy lassan éredett, izes gyümölcse? mert fanyar gyümölcsbe nem harapunk bele.

Adj a Isten, hogy az új esztendő földi országára nézve legyen a gyümölcstermés áldott esztendeje!

Janka Károly.

Külföldi szemle.

(Folytatás.)

Hogyan uralkodik Roma ott, ahol uralmát szabadon érvényesítheti, mutatja Ausztriában Ude gráci tanárnak és plébánosnak, a legnemesebb és legderekabb kath. férfiak egyikének, valamennyi fakultás doktorának elhallgattatása. Ime ezeket ol-

vassuk felőle: Ude évek óta küzd az alkoholizmus ellen, a prostitúció és leánykereskedelem ellen, a nikotin ellen és a vegetáriánizmus mellett. A legmélyebben áthatva attól a meggyőződéstől, hogy a jelenlegi szenvedések és nyomorúságok okai mindenekelőtt a népesség erkölcsi bomlásában keresendők, a temperamentumos életreformátor lassankint messze kiható társadalmi reformátorrá lett. Aki őt valamelyik antialkoholista kongresszuson láthatta és hallhatta, tudja, hogy e férfiúban egy egész és súlyos egyéniség áll előttünk. Amíg Ude tanár csak szandálban járt-kélt s pusztán prédikált és irogatott, az egyházi hatóságok békén hagyták. Hisz ez a tevékenysége a protestánsok és a kultúra barátai előtt kitűnő bizonyíték volt a római anyaszentegyház állítólagos előhaladó szelleme és tágkeblű felfogása mellett! Sőt azt is elnézték, hogy még a legmagasabb egyházi méltóságok előtt sem hátrált meg. De a szigorú erkölcsi prédikátor egyszerre fölötté veszedelmessé vált, midőn a buzgólkodó szavakról gyakorlati, kézzelfogható tettekre tért át és „gazdasági egyesület” címe alatt egy politikai pártot alakított, a „tisztességes emberek pártját”, hogy ezzel éles harcot kezdjen a közélet korrupciója ellen. Takarékosra hívta fel az embereket, az inflációs veszteségek jogos kártalanítását követelte, melyet a kistőkések szenvedtek, élesen ostorozta a nyilvános hivataloknak igazgatótanácsosi állásokkal való összekapcsolását és határozottan kijelentette, hogy a tisztességes zsidók közreműködését is szívesen látja pártjában. Az új pártba csakhamar egynegyedmillió választópolgár iratkozott be és oly erősen szervezkedtek, hogy a keresztyén-szociális párt félténi kezdte hatalmát. „Semmit sem gyűlölök annyira, mint a keresztyén-szociális és katolikus elnevezés oly gyakorta található azonosítását,” írta Ude professzor. Ez az eljárása adta meg az episkopátusnak a jelt arra, hogy a „stájer Savonarolát,” mint ahogy a nép körében hívják, gúzsba kössék és neki kijelentsék: „Indítatva érezzük magunkat arra, hogy önnek a kánoni engedelmesség terhe alatt (sub obedientia canonica) meghagyjuk: Először is önnek minden, a mostani keresztyén-szociális kormányt támadó, agitatorikus és izgató beszédet városi és falusi népgyűléseken abba kell hagynia. Másodszor az ön új gazdasági pártja érdekében való agitációt, tekintettel a katolikus párt szakadásának veszedelmére, meg kell szüntetnie. Harmadszor az egyházellenes lapokkal és pártokkal való minden összeköttetésről, az ezzel járó botrányok miatt le kell mondania. Reméljük, hogy főtiszteletlenséged engedelmeskedni fog és lesz szíves ennek a leiratnak vételét postafordultával elismerni.” A „Reichsbote” szerint Udet arra az esetre, ha politikai tevékenységével még további nyilvános megbotránkozásra szolgáltatna okot, egy papi büntető intézetbe való internálással fenyegették. Látogatás szerint egyelőre a püspök parancsának eleget tett és párthíveitől egy nyílt levélben elbúcsuzott. De ezek nem hiszik, hogy szereplése már örökre véget ért. Abban a nyilatkozatban, amelyben búcsúlevelére válaszolnak, ezt mondják: „Ude professzort, a mi régi tisztelt vezérünket, a keresztre juttatták. Azt, aki a nép inségében fölemelte hívó szavát, halálra sebeztek. A felelősséget ezért a

beszédtulalomért a néppel szemben ama hatalmak viselik, akik a püspököket erre a lépésre rábirták. Az egyesületet Ude szellemében fogjuk tovább vezetni, míg emberi jogát és szólásszabadságát viszszeri.”

De nemcsak Ausztriában, hanem még Németországban is lehetséges a kath. papok szabad véleménynyilvánításának eltiltása, mint Wittig borszlói theol. professzor esete bizonyítja. E miatt némelyek úgy vélekednek, hogy a német katolicizmus kebelében, dacára külső sikereinek, dacára a sok új kolostor alapításának és kath. világnézeti tanszékek felállításának... belső válságra fog kerülni a sor. Ez persze kevésbé valószínű.

Az angol alsóház harmadik olvasásában is megszavazta a *Roman Catholic Relief Bill* c. új törvényt, amely a pápás egyház híveit felszabadítja a XVI—XVII. században hozott, ma már ugyan nem használt, de formálisan soha el nem törölt korlátozó törvények hatálya alól és őket a protestánsokkal teljesen egyenlő jogúvá teszi. Számos protestáns képviselő is sikra szállott a katolikusok korlátlan polgári szabadsága mellett, például James Barr skót presbyterián lelkész, aki így nyilatkozott: „Vajjon a mi skót protestantizmusunk oly gyöngye-e, hogy ne tudnók annak, amit nem szeretünk, utcai parádézását nyugodtan nézni?” Igen, mert minden korlátozó törvény eltörlése azt jelenti, hogy a katolikusok nemcsak fényes felvonulásokat, körmeneteket fognak a városok utcáin rendezni, hanem — mint a magyar példa is mutatja — szinte kisajátítják a magok részére az utcákat; jelenti nemcsak az angol, hanem az idegen szerzetesrendek és kongregációk eltűrését, befogadását, akik hazájokból kiűzetve Angolországban telepednek meg, úgy hogy ezen túl a jezsuiták is birtokjogot és akció-szabadságot nyernek. Az angol alsóház tagjai közt csak 26 „ultraprotestáns” képviselő akadt, aki az utóbbi tekintetek miatt a második olvasásnál a javaslat ellen szavazott.

Ezek azt is tudják, amire Rev. Barr nem igen volt tekintettel, hogy Skótságban a katolicizmus jelentős előrehaladásokat tesz. Így Glasgowban s az angol Liverpoolban a kath. lakosság aggasztó arányban szaporodik (igaz, hogy itt kevésbé áttérésekről, mint ir bevándorlókról van szó). A kath. befolyás kivált iskolai téren (a felekezeti iskolák kérdése stb.) válik mindjobban érezhetővé.

Talán fölösleges is említenünk, hogy az anglo-katolikusok (az anglikán egyház kath. hajlandóságú tagjai) az új törvény mellett foglaltak állást, sőt egyik érvük, amelyet hangoztattak, éppen az volt, hogy az új Bill kifejezetten megengedi az utcákon a vallásos körmeneteket. Tudjuk, hogy az anglo-katolikusok nagyra tartják az efféle tüntetéseket és az utóbbi évek folyamán népszerűekké tették azokat Anglia egyes vidékein. Szinte mosolyognunk lehetne az ilyen gyerekes érveken, ha nem éreznők, hogy sok anglo-katolikus magatartása efféle tragikus konfuziókon alapul. Ők a római egyháznál csak a külső formákat nézik és nem ismerik (legalább is a nép nagy tömegei, melyek körében az anglo-katolicizmus híveit töborozza) a lelkek kormányzásának azt a rendszerét, a lelkiismereteknek és elméknek azt

a korlátok közé rekesztését, melyet lényegében véve a római katolicizmus képvisel.

(Folyt. köv.)

A genfi karácsony.

Idegenben talált a szeretet ünnepe. Egy ideig úgy éreztem, hogy nagy csalódás ért, de akkor lehajlott hozzám is a bethlehemi gyermek és egy utat mutatott, amelyen soha el nem felejtendő benyomások teremtek számomra.

Három karácsonyi ünnepélyről emlékezem meg, hármon vettem részt és mindenik egytől-egyik meleg és bensőséges érzéseket támasztó karácsonyest volt. Az ünnep szombatján a „Foyer des Etudiants“, a Keresztyén diákszövetség diakotthona, rendezte szokásos, de minden vonatkozásában vallásos, családi és komoly ünnepélyét. Vagy tizenöt nemzetnek idegenben levő fiai gyerekes örömmel állottuk körül a fényben úszó karácsonyfát. Közös énekeljük a meggyújtott fát körülállva, az egyik genfi karácsonyi éneket, ezután minden nemzet fiai énekelnek egy-két honi éneket. Majd a két magyar teológus ajkáról is felszáll az ének: „Szűkölködünk nagymértékben!...“ És ezekben a percekben boldog örömmel éreztem a boldogító valóságot: „A földön békesség és az emberekhez jóakarát,“ és mi valóban eggyé lettünk, testvérekké, lélekben és imádkozásban. Szeretet-vendégség követi e kedves jelenetet. A résztvevők együtt töltik az estét. 11 órakor pedig mindenki sugárzó arccal és boldog lélekkel távozik arról a helyről, amely a karácsonyestét valóban karácsonyestté tette számára. Hasonlóan, de fényesebb keretek között ünnepel az „Union International des Etudiants“, itt a programot zeneszámok, szóló-énekek és szavaltat töltik ki. Ezen az ünnepélyen az egyik magyar egyetemi nőhallgató magyar nótákat játszott zongorán.

Az ünnep második napján az egyház által rendezett ünnepélyen vettem részt. A Reformáció nagytermét zsúfolásig tölti meg Genf kálvinista lakossága. Minden hely el van foglalva. Az arccal leolvasom, hogy az emberek várnak valakit, aki, mint megígérte, mindenütt jelen lesz, ahol ketten vagy hárman egybegyűlnek az Ő nevében.

A műsor rendkívül változatos és feltűnően gazdag. Gyülekezeti ének, bibliamagyarázat és imádkozás vezeti be az ünnepélyt. A változatosságot és gazdagságot karénekek, magas színvonalú zeneszámok, szóló énekek és vetített képeknek bemutatása adják. És ennyi változatosság mellett is megőrizte az ünnepély aktuális jellegét.

Egyszerre elsőtől a terem és a megvilágított vásznon ezt a mondatot olvasom: „Qu' au nom de Jésus tout genou fléchisse.“ (Philipp. 2. 10.) Csodálkozással nézem a két bethlehemi utast, Józsefet és Máriát, aki a boldogság terhével számár háton megy a törvény parancsának eleget tenni. Szinte most is látom a tévovázó és megremült pásztorarcokat, amidőn megjelenik az angyal és valóban hirdet nagy örömet: „Ne féljete, ma született néktek a Megtartó, ki az Ur Krisztus a Dávid városában.“ (Luk. 2. 11.)

A szebbnél-szebb képsorozatot befejezi egy

csodálatosan fenséges kép. Ott ül az Ur Jézus Krisztus s mellette egy biborköntösbe öltözött férfialak, aki fejét a Megváltó ölébe hajtja le. A kép alatt a szöveg: „Jöjjetek én hozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és megterheltetek és én megnyugosztalak titeket.“ (Máté 11. 28.)

Majd bájos közvetlenséget varázsol a két hatalmas karácsonyfa, melynek fényénél zeneszámok és énekek boldog örömben ringatják a lelket.

A benyomásokból azt a tapasztalatot szűröm le, hogy a tudományt és művészetet egyaránt értékesíteni kell a hitélet elmélyítésénél és minden felhasználható eszközt a lelkipásztori munka szolgálatába kell állítani. A keresztyénség eszméit, a Jézus tudományát mélyen bele kell plántálni mindenki lelkébe és az élet fejlődésével lépést tartva, új eszközöket kell alkalmazni a cél elérése érdekében.

„Menjete el és tanítsatok meg minden népeket!“ a kálvinista pap örök napiparancsa ez, amely kötelességévé teszi az eszközöknek nemcsak megvásárlását, de alkalmazását is. — Mindeneket megpróbáljatok — elsősorban önmagunkon, — és a jót megtartsátok, — a gyakorlati munkába átültessük és értékesítsük. Bár szegényes viszonyunk sok követelni valót hágy, (gyülekezeti ház), de mindenki találja meg a módját, hogy munkáját az új eszközök felhasználásával mennél inkább gyümölcsözővé tehesse.

Genf, 1926 december 31.

Janka Géza
ref. s lelkész.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** *Ruszkay Gyula* jánosi lelkész, a gömöri egyházmegyének hosszú időn át tanácsbírája december 21-én, életének 78.ik évében csendesen elhunyt s 24-én a jánosi temetőben örök nyugalomra elhelyeztetett. Szinte egy félszázadon át volt gyülekezetének gondos őrállója, dicsekedése és egyházmegyéjének büszkesége. Tanulmányait főiskolánkban végezte, mint egy jeles osztálynak jeles tagja s haláláig mélységes szeretettel viseltetett az Alma Mater iránt; lapunknak a háború előtti években lelkes munkatársa volt, aki Furrer Konrad zürichi írónak sok érdekes és értékes vallásos dolgozatát fordította le könnyed, zamatos nyelven, magyarra. A hű munkás találja meg az égből hűségének örök jutalmát!

— **Rövid hírek.** *Bernáth Aladár* alispán, főiskolai igazgatótanácsos néhai felesége, szül. Meczner Sarolta emlékére főiskolánknál jó előmenetelű tanulók jutalmazására tett alapítványának növelésére 5 millió koronát adományozott. — *Sipos József* t.-ladányi tanítót, kinek kitüntetéséről a múlt számunkban emlékeztünk meg, a közoktatási miniszter, mint a *Zempléni Ujságban* olvassuk, szolgálattételre a sátoraljaújhelyi állami iskolához rendelte be s Ujhelyben a ref. egyház kántori teendőit is ő fogja végezni. — *Dr. Molnár Imre* zeneakad. tanár, a kitűnő dalénekes f. hó 16-án d. u. 3 órakor a táptézet nagytermében hangversenyt fog rendezni, amelyen egy felolvasásával *Komáromi János* is közre fog működni; a hangverseny jöve-

delme az Erdélyi-szobor rácsozatának elkészítésére fog fordíttatni.

— **Egy sajtóhiba.** Marton János theol. tanár a *Protestáns Szemle* novemberi füzében ismerteti Pascal „Vidéki Leveleinek” magyar fordítását (564-566 l.). Méltó örömmel és elismeréssel szól a mű megjelenéséről, nagy értékéről, magyar fordításáról s ismertetését e szavakkal fejezi be: „A fordítás — apró jelenségeket nem említve — *érett írói alkotás*”. E mondat értelmét egy sajtóhiba kissé elhomályosítja; ő nem jelenségeket, hanem jelességeket írt, vagyis utolsó mondata így hangzott: „A fordítás — apró jelességeket nem említve — *érett írói alkotás*”. — A mű, melyet a jezsuitáknak a protestantizmus legázolására, kiirtására irányuló 400 éves törekvése állandóan aktuálisá tesz, kapható dr. Rácz Lajos tanár, fordítónál Sárospatakon. Ára helyben 60,000 K, vidékre postán küldve 63,000 K.

— **Egy millió pengő ösztöndíjakra.** Gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter jan. 4-én középiskolai szakemberekből szakértőkezeletet tartott, amelyen bejelentette, hogy kitűnő középiskolai tanulók tanulmányainak elősegítésére 1 millió pengőt vett fel a jövő évi költségvetésbe. Az ösztöndíjat, mint a bizottság megállapította, oly ifjak fogják kapni, kik a középiskola felsőbb osztályaiban egyes tárgyakban kiváló tehetséget, minden tekintetben kötelességtudást és jellemzőlárdságot tanúsítanak; az ösztöndíjat sem a szülők, sem az ifjak nem kérhetik, hanem az egyes tanintézetek fogják a tankerületi főigazgató vizsgálata mellett az arra érdemesekeket kijelölni. Az egyszer megnyert ösztöndíjat az illető ifjú egyetemi tanulmányai befejeztéig megtarthatja, ha érdemességét az érettségi vizsgálaton és egyetemi tanulmányai alatt is igazolja. Az ösztöndíjjal a miniszter a köztisztviselők gyermekeinek taníttatását akarja megkönnyíteni.

— **A miskolci Ref. Női Filléregylet** a f. 1927. évben tölti be fennállásának 60-ik esztendejét, vagyis 1867-ben alakult Szathmáry Király Pálné Platthy Ida elnöknővel az élén, kinek Kun Bertalan püspök volt a főmunkatársa. Azóta a Filléregylet áldásos működést fejt ki: ingyenes iskolát állított fel, a város 4 részében a szegénysorsú leányokat kézimunkára taníttatta, végül felállította Árvaházát s abban a lelkészi és tanítói árvákat aggódó szeretettel, melegséggel gondozza, neveli. Ma az Egylet élén az alapító leánya: özv. báji Patay Gyuláné Szathmáry Király Anna úrnő áll, aki egész lelkét viszi bele a szép egyesület nemesnél-nemesb ténykedéseibe. Most a Filléregylet, Árvaházának újjáépítésére, január 8-án a Koronaszálló dísztermében jubiláris nagy tánemulatságot rendez, melynek fővédnökségét Horthy Miklós kormányzó és neje voltak kegyesek elvállalni, akik azt is megígérték, hogy személyesen megjelennek a bálon. A bál az egész Felvidék úri közönségének találkozója lesz.

— **Kiátkozás.** Azt hittük, az egyházból való kiátkozás csak a középkorban fordult elő. De most azt olvassuk az ujságokban, hogy Spira, munkácsi rabbi kiátkozta Rokach belzi rabbit és mindazokat, akik Spirát nyilvánosan gyalázták. Az átok szö-

vege így hangzott: „Mindazok, akik a munkácsi rabbit kiközösítették és a röpiratok terjesztésében részesek, legyenek átkozottak a földön és az égen, szárazon, vizen és a levegőben; a sírban ne találjanak nyugalmat, nevők töröltessék el és sújtsa őket Dávid király átka és mindaz az átok, amit a tóra felsorol.” Az átkozáshoz kivették a frigyladából a tórát és megfűjták a sofárt. Akik ilyen középkori dolgot cselekesznek, azoknak lelki világa még a középkor színvonalán mozog.

— **Egy papné munkája.** Szász Imréné, a monostorpályi-i lelkész felesége megtanította a falusi lánykákat közhasználatra alkalmas, egyszerű, olcsó csipke készítésére. Csipkeverés közben szoltárokat énekelnek, bibliát olvasnak s amint ügyesedik a kezök, úgy gazdagodik a tudásuk, együtt finomodik az ízlésük meg a lelkük. Ez is egyik neve a belmisszióknak!

— **Külföldről.** A *marburgi* egyetem, mely anynyiszor haladt a századok folyamán elől a protestantizmus élén, a f. 1927. év júliusában fogja fennállásának 400 éves örömnepét megülni. — A kálvinista Svájc már most készül a nagy reformátor: *Zwingli Ulrik* halála 400 éves fordulójának (1931 október 11.) megünneplésére. Szülőföldjén, Wildhaus-ban emléket szándékoznak neki állítani. Másik terv egy Zwingli-Ház építése, mely a svájci protestantizmus különböző felvilágosító és szociális műveinek állana szolgálatában. A svájci prot. egyházak szövetsége egyhangulag a magáévá tette a tervet.

Szerkesztői üzenetek.

Sály. A küldött 170,000 K az 1925-ik évre könyveltetett el. — Kr. A. Gemze. Előfizetése 1926 dec. 31-ig rendben van. — Borsodszent. A küldött 170,000 K-val az előfizetés rendezve van 1926 jun. 30-ig. Hátralék volt az 1925-ik év II-ik feléről: 85,000 Korona.

Pályázatot

hirdetek az abaúji egyházmegyéhez tartozó *kupai* ref. egyház lelkészi állására. Javadalom: 33 h. 1164 □-öl szántó, 6 h. 231 □ öl rét, 3 h. 200 □ öl erdő, 24 méter fa, 8—10 köböl rozs s 1040 P 64 f. államsegély, az adót a lelkész fizeti. Az állás f. évi április hó első felében elfoglalandó. Pályázati kérvényeket 1927 február 1-ig az abaúji esperesi hivatalhoz Abaújszántóra kell küldeni.

Miskolc, 1927 január 4.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Most jelent meg:

A Pataki Diákvilág Anekdotalincse

Komáromi János közreműködésével
szerkesztette Panka Károly dr.

I. kötet. Kiadja a Sárospataki Diákok Orsz. Szövetsége. 1927. Jóízű adomák, humoros históriák, diáktrefák, versek, két hosszabb, a diákéletet ismertető közlemény, számos történelmi adat a kiváló pataki diákokról és tanárokról, a 48-as diákok névsora stb.

A 270 lap terjedelmű kötet bolti ára 75,000 korona; kapható a főiskola könyvkereskedésében.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre --- 14 Pengő.</p> <p>Fél évre --- 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
---	--	---

TARTALOM: *Forgács Gyula*: Az ének. — *Nádházy Bertalan*: Az útfélen. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek.

Az ének.

Ha keressük azokat az archimedesi pontokat, amelyek segítségével a közöny nagy sziklái kiemelhetők gyülekezeteink életéből, szinte az első helyen találjuk a magyar kálvinista ember szeretetét az ének iránt. Nem csorba nélküli ugyan ez a szeretet sem, de például az a tény, hogy olyan gyülekezetekben is, ahol úrvacsorát csak a lelkész, kántor meg a kurátor vesz, de a gyülekezet tud és szeret énekelni, hatalmas figyelmeztetés arra, hogy az alvó gyertyabélnek ez a füstölgése olyan alkalom, amit minden áron meg kellene ragadnunk és ügyesen felhasználnunk arra, hogy az ének, a zsoltár, a dicséret iránt olyan érdeklődést s olyan lelkesedést támasszunk, hogy az ne férjen el a templomban, hanem töltse be a családi hálekokat is.

Zsoltáraink, dacára a régies, nehézkes fordításnak, amely megnehezíti a megértést, közel állnak nemcsak a magyar, hanem minden szívhez. A zsoltárok Isten ígéjének versei, amelyek átölelik az emberi érzésvilág minden sféráját, hű tolmácsai úgy a háborgó, mint a békés lélek, a panaszos, az örvendező ember kéréseinek, hálaadásának. Dicséreteink!? Bizony azok közt is van olyan száraz, hogy csak úgy zörög az élettelen racionalizmustól, de mégis bennük van egész dogmatikánk, a Krisztusban élő ember minden öröme, a bűntől szabadulni vágyók minden bánata. Gondoljuk meg, milyen nagy dolog az például, hogy a kathekezizmusi énekekben versebe van szedve csaknem az egész Heidelbergi Káté. Egyszóval énekeskönyvünk, bár messze van attól, hogy a modern és főképp ez új korszak vallásos igényeit teljesen kielégítően, mégis van olyan értékes, hogy missziói helyet foglaljon el egyházi életünkben.

E helyett azonban mit látunk? Azt, hogy az új énekeskönyv a gyülekezetek 50 százalékában még csak nincs is bevezetve. A régi énekes elfogyott, elkopott. Így aztán holtpontra jutott az egyházi éneklés missziói szerepe. Diktálván éneklük tehát a XXV. és még más 10—15 zsoltár dallamát követő énekeket. Így aztán nem csoda, ha énekeink nem hódítanak s nem végzik azt a pótolhatatlan feladatot, amit egyházunk életében végeztek az első századokban.

Dehát miért olyan drága az új énekes? Kérdi

minden érdekelt. Erre is lehet felelni s lehet utalni a haszonrészesedésre, amit a kerületi pénztárak kapnak. A mi kerületünk pld. kapott 18 milliót. Tegyük fel, hogy ez összeget a kerület ingyen zsoltárok ajándékozására fordítaná. Ez esetben kapna minden gyülekezetünk 2 és fél rossz kötésű 35.000 koronás zsoltárt. Pedig ez zemmi. Mert pld. az én gyülekezetem 300 iskolása közt 60 olyan gyermek van, hogy csak akkor lesz zsoltára, ha mi adunk neki. Ennyit pedig nem tudunk adni s örülünk, hogy tudunk adni 20 darabot karácsonyi ajándékkul, azt is Nőegyletünk jóvoltából. Hiába menti hát magát a vállalkozó nyomda a haszonrészesedéssel. A könyv drága s olyan drága, hogy miatta felbecsülhetetlen károkat szenved énekgyűnk.

Ha iskolás növendékeink zsoltár nélkül maradnak, bizony mondom, hitoktatásunk fele részben kárba vész. *Minden iskolásgyermeknek legyen énekeskönyve!*

Ha ilyen drága énekeskönyvvel a célunkat el nem érjük, segítsünk magunkon és gondoskodjunk olcsóbb énekeskönyvről. Forduljunk a Konventhez, hogy adjon ki egy olcsó iskolai (kis) énekeskönyvet. Nem nehéz dolog ez! Gondoljuk meg, hogy ebbe a könyvbe nem minden zsoltár és dicséret kerülne bele, hanem csak a fontosabbak. Nem kell kotta! A magyar gyerek füle jó. Hallás után tanulja úgyis az énekeket! Nem kell minden verse az énekeknek. Így módon csak 25%-a marad a terjedelemnek. Ezt azután olcsón lehetne forgalomba hozni és könnyebben lehetne ajándékozni.

Kérem a Nagyt. Egyházmegyéket, legyenek szívesek e szerény indítványomat pártfogásukba venni úgy, hogy e kérés az egyházkerületekhez s ezek útján az egyetemes Konventhez mielőbb eljuthasson.

Van azután még egy indítványom! Énekeskönyvünk nagy hiánya, hogy nincs benne a teljes összhangzatos kotta. Ez a szimpla kotta nem ér semmit. Akár van, akár nincs! Intelligenciánk házaiban mindenhol van zongora. Ha teljes kottájú lenne az énekeskönyv, nagy keletje lenne a mérsékelt zeneértők között is. Nézzük meg a Bethánia Egylet énekeskönyvét, a *Halleluját!* Kilenc kiadást ért! Nézzük a L.T.T. *Hosszannáját*. Az is sok kiadást ért. Miért? Mert lehet hasznát venni! Ének-

karok tanulhatnak belőle, a családban kísérhetik belőle a közös családi éneket. Egyházi énekeink nem érdemelnék meg, hogy népszerűvé tegyük őket?

Tisztelettel javasolom, hogy *ilyen* kiadását is sürgessük énekeskönyvünknek! *Forgács Gyula.*

Az útfélen.

Sadhu Sundar Singh, „Kelet és Nyugat apostola” szerint is, a valódi keresztyén élet kettős: *vita contemplativa* és *vita activa*. A tudó két szárnya. Mindakettőt használnunk kell.

Csendes óráimban sokszor állok az útfélen, ahová a nagyhangok elől menekülök, vagy ahová az erős ökliek letaszítottak és nézem... nézem a mi kálvinista egyházi életünk elvonuló menetét.

A tolongó, activ életet könyökkel-ököllel élő vonulásban sok mindent nem vesz észre az ember. De az útfélen, a fáradt pihenők, félretaszítottak csendes társaságában, nagyon sokat meglát, meghall.

Hamarosan elmondok egyetmást, amiket látam, hallottam...

*

Láttam, hogy a munkásság nagy, titkos vágyódással óhajtana a mi menetünkhöz csatlakozni. A sok útfélrevetett munkás reménységgel suttozja el, mint sokójuk lelkének titkos óhajtását. Útfélen végbement halk beszélgetések közben sok lelkész-társamnak el is mondtam ezt a látomásomat, régen is, újabban is. A zürzavaros menetben nem mertem szólani. Gyáva voltam. Félttem a nagy kurtizánoktól. Most *Hegedüs Lóránt* Budapesten tartott biblíamagyarázata során kimondotta. Az ő kálvinista hangja átzúg a hangos lármán. Talán felneszelnek rá azok is, akik eddig minden predikáció textust oda tudtak fordítani, hogy a Krisztus templomi boltosokat verő korbácsát a munkások ellen használták. S a keresztyén lapok mentalitása szerint fonva és használva az ostort, nagyon csodálkoztak, hogy még erre a hívogatóra se mentek a templomba a jézusi szeretetre vágyó munkások. Itt, a vasgyárban, amíg pl. a nem-munkások átlag 25.000 K-t adtak a mi tétő alá került templomunkra, addig a munkások átlag 40.000 K-val járultak hozzá fejenként, valláskülönbség nélkül. Azt mondja Hegedüs: „*Meg kell találnunk a módját, hogy a munkásság bizalmát megnyerjük, meg az aranykulcsot, mellyel lelkének zárát megnyithatjuk.*” A mód — szerintem —: a megértő szeretet. A kulcs, az aranykulcs: a *Krisztus evangélioma*. Ha az előbbi éreztetjük csak egy forró testvéri kényszerítéssel is, ha az utóbbit nem a gratulációk kedvéért, hanem a Krisztus szerelmétől eltelve predikáljuk: csodák fognak történni. Sundar Singh rablókat szelídített a Krisztushoz ezekkel az eszközökkel, mi nem tudnók a mi véreinket, dolgozó, szenvedő magyar testvéreinket a menetünkhöz bátorítani?

Egy munkás, aki ritkán szokott templomba menni, így szólt hozzám: — Ismerek egy egyházmegyét, amelyiknek a gondnoka csak az egyházmegyei gyűlések alkalmával megy el a templomba. Urvacsorát soha nem vesz. A leánya katolikus,

katholikushoz ment férjhez, unokái katolikusok. Ezt miért nem prédikálják ki a lelkész urak?

Nem mertem feleletet adni. Hát ha meghallják az útfélről is, amit mondtam volna!...

Előkelő reformátusok, tisztségeket viselők, tanárok, egyházmegyei, kerületi, zsinati tagok között, hányat találhatnánk, aki az urasztali testvéri közösséget egyáltalában nem gyakorolja. Akik a templomos munkást is istentelennek bélyegzik, hányan, soha felé se néznek a templomnak?

„Hegyen épült város”, fényes alföldi gyülekezet 12 milliót gyűjtött dúsgazdag 20.000 hívétől a szegények karácsonyi felsegítésére. 2000 lelkes munkásokból álló gyülekezet tavaly 16 milliót, az idén 13 milliót adakozott a szegényeinek.

Gazdag földművesekből álló gyülekezet évi perselypénze volt tavaly 153 ezer K. Olyanforma lélekszámú munkás gyülekezet perselypénze több, mint 11 millió volt...

Az útfélen hallottam, mások is hallották, hogy micsoda émelgyős felkészöntők hangzanak el, ha egy-egy fórumon lévő világi emberünk, a mi támogatásunkkal magasabbra emelkedett. Alig találunk a hivatalos, vagy nem hivatalos szónokok megfelelő szavakat a magasra jutottnak felmagasztalására. Ha olyan tüzesen, átérzéssel zengene az Ige a Krisztusról, milyen átalakulások mennének végbe a lelkekben s hogy fordulnának a Krisztus felé! Hiszen egyik-másik toasztának így is olyan a hatása, hogy a hallgatóság, a megtoasztozott, sőt még a felkészöntő is elhiszi, hogy minden úgy van, ahogy elmondotta. Csak a Krisztus néz az ünneplőkre szomorúan, csak az útszélen állók sóhajtják el: *Soli Deo Gloria...*

Nádházy Bertalan.

IRODALOM.

* **A Pataki Diákvilág Anekdotalincse.** *Komáromi János* közreműködésével szerkesztette *Panka Károly* dr. I. kötet. Kiadja a Sárospataki Diákok Orsz. Szövetsége, 1927. 270 lap, ára 75000 K. — A főiskolai nyomda szép nyomásával, csinos kiállításában jelent meg Karácsonyra a régi pataki diákok kollektív munkája: *A Pataki Diákvilág Anekdotalincse*. Mint a tartalommutatóból látjuk, a két szerkesztő mellett 57-en vettek részt a mű tartalmának létrehozásában, értékessé tételében, ketten, u. m. Radácsi György (Régi pataki diákelet) és néhai Zempléni Árpád (A mendikás) egy-egy régi, színes, a diákeletet hiven és jellemzetesen rajzelő hosszabb dolgozatukkal (az előbbi méltó bevezetését, az utóbbi befejezését képezi a kötetnek), a többiek részint valósággal megtörtént humoros esetek, diáktrefák, diákversek följegyzésével, részint — kivált Harsányi I. főkönyvtárnok — tömör történeti és irodalomtörténeti adat közléssel. Így trefás, humoros történetek és komoly történeti érdekű adatok egymást váltogatják a kötetben s együttvéve hű képet nyújtanak a pataki diákeletről, a pataki tanárok és diákok értékéről, jelentőségéről. Azt hisszük, mindenki, aki tápostal valaha az öreg kollégium küszöbét, meleg érzések közt fogja olvasni e könyvet, fogja olvasni gyermek- és ifjúkora nem egy derűs emlékének

felújítását. A *Budapesti Hírlap* dec. 30 iki számában nagy elismeréssel méltatja a pataki kollégiumot és a kötetet egyaránt: „Egyetlen kollégium sincs, melynek tanulóí annyira kivinnék az életbe a diákvilág testvéri szellemét; a pataki öreg diák vén korában is áhitatos szellemmel húz az Alma Materhez. Ez az áhitat és szeretet hozta most létre ezt a vaskos kötetet... A kollégium 400 esztendeje elevenedik meg a több száz kisebb-nagyobb anekdotában. Sok munkát írtak már a pataki kollégiumról..., de a hamisítatlan pataki levegő seholsem csapja meg annyira az olvasót, seholsem érzi meg oly közéről és oly plasztikusan: mi volt a pataki diákvilág? mint ebből a kötetből. Soha ennyi közvetlenséggel nem állítottak még össze anekdotagyűjteményt; minden apróság belekerült, akár komoly, akár vidám... Egy szempont volt csupán a gyűjtésnél: hogy az anekdota jellemző (és igaz, Szerk.) legyen a pataki diákéletre! Sokszor csak 2—3 sornyi egy-egy anekdota, nincs benne fordulat vagy csattanó, mégis mosolyog ennek a kötetnek minden csöpp írása, lélek van bennük, egészen egyéni lélek.” Azután nagy dicsérettel szól Komáromi J.-ról és Radácsi Gy. bevezető előadásáról: „Remek ózamatú írás ez, mely nagy-szerűen érezteti meg azt a történelmi levegőt, a Perényiek, Lórántffyák, Rákócziak hagyományainak levegőjét, mely minden kis diákra mély hatást gyakorol.”

* **Andrássy Kálmán bibliamagyarázatai.** Kiadja Kiss Ferenc. A Kálvineum tulajdona. Debrecen, 1926. Nyomtatta a Sylvester-nyomda, Tahitótfaluban. Ára 4 Pengő. — Mi, akik ismerjük Andrássy Kálmán prófétai egyéniségét, örömmel hallottuk annakidején, hogy ez a belső tüzeztől izzó lélek egy könyvnek a lapjain is feltárja magát. Hiszen tudjuk, hogy ő nemcsak tündökölt a hívei előtt, hanem formálta is a népet s kemény nyakú magyarokban lényeges és üdvös elváltozásokat idézett elő. Könyvében meg is találja minden olvasó a testtel, bűnnel, halállal vívódó világnak hadat üzenő, de egyúttal orvosságot is kínáló prófétai elemet, apostoli bizonyosságtételt. Egy Istenben, a Krisztusban, az örök evangéliumban összhangját megtalálta, a zarándokúton menny felé tartó lélek szerető útmutatásai ezek a beszédek azok számára, akik keresnek, vagy akik még a keresésnek sem indultak neki, csak roskadoznak való világuk és életük terhei alatt. Az igaz hit ereje teszi megragadóvá, a szeliden atyáskodó szeretet meleggé, vonzóvá, a hosszú évek tapasztalataiból leszűrt életbölcsesség építővé, s az elméletnek a gyakorlati élettől való összefüggését mindig felismerő közvetlenség népszerűekké ezeket az elmélkedéseket. Újabb igehirdetői termékeink a logikus gondolatmenet biztosságában, a fogalmak pontosabb meghatározásában és elkülönítésében, a textus mélységeibe való nagyobb behatolásban, lelki életfolyamatok rajzában és kiszínezésében talán felülmúlják ezt az ilyen szempontokból még némi kívánni valót hagyó könyvet; de mindig minta maradhat ez mindenkinek arra, hogy kell beszélni a jó pásztornak, Krisztus szolgájának hitből hitbe, terelvén a tévutakra széledt nyájakat az Istenben és Krisztusban való élet kies mezejére. Betanulásra és elmondásra nem tudnám ajánlani ennek a

könyvnek meglehetősen gazdag anyagát, de nagy-szerű indításokat lehet belőle meríteni az evangéliumi és népies s ma oly nagy szükségletként mutatkozó igehirdetésre. yr.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A törvényhatóságok** többnyire január 10-én választottak meg a felsőházba küldendő képviselőket. E választások során Zemplénvármegye *id. Meczner* Belát, az alsózempléni egyh. megye gondnokát, Borsod-Gömör-vármegye *br. Ragályi-Balassa* Ferencet, a gömörtornai egyh. megye gondnokát választotta meg egyik felsőházi képviselőjévé. Veszprém vármegye *dr. Antal* Géza püspököt választotta felsőházi képviselőjévé, úgy-hogy ezáltal mind a 4 ref. püspökünk tagja lesz a felsőháznak.

— **Rövid hírek.** *Maklár Pap Miklós* spataki nyug. főgimn. tanár, a hivatott és régi tanítványaitól ma is nagyrabecsült pedagógus jan. 10-én töltötte be életének 80-ik évét; tanári karunk küldöttségileg üdvözölte ez alkalomból a friss testi és szellemi erőben levő kartársat, aki meghatott szavakkal mondott a megemlékezésért és jókívánatokért köszönetet. — *Dr. Gulyás József* pataki főgimn. tanár január 12-én d. u. 5 órakor felolvasást tartott a Budapesti Philológiai Társaságban „Csokonai újonnan előkerült fordításairól.” — A debreceni Tudományegyetem *gr. Bethlen István* miniszterelnököt a közélet terén szerzett kiváló érdemeiért az államtudományok tiszteletbeli doktori címével tüntette ki; ünnepélyes felavatása jan. 20-án lesz. — A Hit és Szolgálat Mozgalom május 21—22. napjain Budapesten *Református Nagygyűlést* rendez, melynek díszelnökségére Antal G., Baltazar D., Ravasz L., Révész K. és Soltész E. püspököket kérte fel. — A Ref. Egyet. Konvent *Tanügyi Bizottsága* március 10—11-én fogja rendes tavaszi gyűlését megtartani. — A konvent felterjesztésére a pénzügyi kormány azt válaszolta, hogy a korezmák *vasárnapi zárvaratartása* pénzügyi szempontból igen aggályos; most már belmisszió útján kell a kérdés megoldására törekedni. — A *berzéki* gyülekezet január 16-án fogja Bényei József lelkész-tanítót állásába beiktatni.

— **Alsópokorágyon,** az elszakított Gömörmegyében, szép ünnepélytel avatták tel. nov. 28-án a renovált templomot és új harangot. Az egész környék együtt örült a 298 lélekből álló áldozatkész gyülekezettel. A harangot Csabay Pál balogi lelkész áldotta meg, a templomban Simon Mihály rimaszombati lelkész imádkozott. Lenkey Lajos runyai lelkész alkalmi beszédet mondott, Iván József helybeli lelkész az építkezés történetéről számolt be. A hívek önkéntes adományából 15.000 csK gyűlt össze és 2000 K értékű templomi terítők és kehely-adományok történtek. A fölmerült költségekből 25.000 csK még törlesztésre vár.

— **A budapesti Ref. Theol. Akadémia konferenciájának** programja. A) *Ref. lelkészek konferenciája:* Jan. 18-án, áhitat, úrvacsoraosztás; előadások: A hitvallások fontossága egyházi életünkben, dr. Szabó Aladártól, Iskolapolitikánk, dr. Hetessy Kálmántól; Jan. 19-én: áhitat, előadások: A kál-

vinizmus erkölcsi elveinek érvényesítése közéletünkben, dr. Vass Vincétől, Egyházpolitikánk, Hamar Istvántól; Jan. 20-án: áhitat, előadások: Igehirdetésünk szerepe a kálvinista alapelvek szolgálatában dr. Ravasz Lászlótól, Egyházpolitikánk jövő feladatai dr. Kovács Istvántól. B) *Ref. papnők konferenciája* ugyane napokon előadásokkal dr. Ravasz Lászlónétól, Adorján Annától, Czeglédy Sándornétól és Forgács Gyulánétól. C) *Nyilvános konferenciák a nagyközönség számára* ugyane napokon; előadást tart: P. van Nes holland tanfelügyelő: A ref. ifjúsági munka Hollandiában, Enyedy Andor: Egyháztársadalmi szervezkedésünk fontossága; Szabó Imre: Az egyetemes papság gyakorlati megvalósítása az egyházi életben címmel. D) *Nagy evangélizáló és propaganda estélyek* ugyane napokon; előadást tart: B. A. Knoppers amsterdami lelkész: A ref. ifjúsági munka jelentősége, a nemzeti és társadalmi élet szempontjából; Bogdán Gyula: Evangéliumi egyházaink és nemzetünk múltja; Hegedüs Lóránt: Evangéliumi egyházaink külföldi összeköttetései és a magyar jövő címével, — minden nap ima és bibliamagyarázat.

— **Pestallozzi-émlékünnep.** Február 17-én lesz a XIX. század legnagyobb pedagógusa, Pestallozzi Henrik halálának 100 éves fordulója s e napon Svájc minden iskolájában nyilvános ünnepet fognak az ő emlékeztetere tartani, míg az egyházi és iskolai hatóságok február 13-án fognak az ő lángeszű nevelőjükről megemlékezni. Hisszük, hogy az egész művelt világ tanügyi körei meg fognak Pestallozziról ez alkalomból emlékezni s a magyar tanítók is tudni fogják, mivel tartoznak az ő emlékeztetének.

— **Debrecenből.** A ref. főgimnázium előjárósága S. Szabó József főgimn. igazgatót a vallás-tanári tanszékről, amelyet eddig betöltött, áthelyezte a Peczkó E. nyugalombavonulásával megüresedett magyar-latin nyelvi tanszékre. Miután e határozathoz — az állami fizetésekiegészítő illetmények folyósítását illetően — a közoktatásügyi miniszter is hozzájárult, most a vallás-tanári tanszékre pályázatot hirdetnek. — Dr. Kocsár Gábor ügyvéd, az intézet régi növendéke, jó előmenetelű tanulók segélyezésére 2900 pengő alapítványt tett. — Az egyetem tanári kara Pokoly József theol. tanárt, Debrecen város törvényhatósága dr. Kun Béla jogtanárt választotta meg a felsőházba rendes képviselőjeül.

— **Egyöntetű gyorsírás.** A közoktatási miniszter elrendelte, hogy az eddig engedélyezett ötféle gyorsírási rendszer helyett ezentúl egyetlen magyar gyorsírási rendszer — melyet Traeger E. kormánybiztos a különböző rendszerek képviselőivel folytatott tanácskozás alapján alapokmányba foglalt — lépjen életbe s ezentúl az iskolákban ezt kell tanítani.

— **Miskolcra.** Népszerű theologiai tanfolyam kezdődött január első hetében a reálgimnázium egyik termében. Hetenkint kétszer vannak előadások, még pedig hétfőn este 7—8 óráig Enyedy Andor és Demes Péter a Hit- és erkölcsstan, pénteken este 7—8 óráig Farkas István és dr. P. Horváth Zoltán az Egyháztörténet, alkotmány és egyházszervezet köréből tartanak előadást. — Ünneplő keretek közt ment jan. 11-én a Füzes-

utcai új ref. imaház megnyitása végbe. A virágdíszbe öltöztetett imatermet Farkas István esperes áldotta meg gyűjtőhatású beszéd kíséretében, Szavakat, énekszámok, dialogusok tették elevenné és változatossá az ünnepélyt. Enyedy A. és Sáfár G. elnök a Kalvin-Szövetségbe való tömörülésre hívta fel a híveket. Az ünneplő tömeg a Hymnusz eléneklése után hagyta el az új imaházat.

— **Ref. leánygimnázium Kolozsvárt.** Január 9-én ünnepélyes keretek közt nyílt meg Erdély egyetlen magyar leánygimnáziuma, a kolozsvári ref. leányfőgimnázium az e célra épített hatalmas új épületben. A megnyitón dr. Makkai Sándor püspök magas szárnyalású és mély tartalmú beszédet mondott. Délután az intézet volt és jelenlegi növendékei az új iskola gyönyörű rajztermében egy Lorántffy Zsuzsannáról szóló alkalmi játékot adtak elő.

— **A Presbiteri világszövetség tagjainak gyűlése Budapesten.** A Presb. Világszövetség, amely a református egyházak világszövetsége, ez évben Budapesten fogja megtartani gyűlést szeptember hó 3—10 napjain. Az Egyetemes Konvent egy ad hoc bizottságot küldött ki e gyűlés rendezésére. E bizottság f. hó 6-án tartotta első ülését Dr. Ravasz L. püspök elnöklése alatt. A rendezés olyan feladatok elé állította a bizottságot, hogy három albizottságot választott a munka sikeres elvégzése céljából. A világszövetség gyűlése országos református gyűléssel és alkalmi ünnepélyekkel és kirándulásokkal is össze lesz kötve. A hivatalos gyűlés végeztével a küldöttek megfognak látogatni a négy főiskolát. A bizottságban a mi kerületünket Dr. Puky Endre és Forgács Gyula képviselik. Nagy reménységgel tekintünk e gyűlés elé. Hisszük, hogy nemcsak egyházunk életére, hanem hazánkra is sok áldást fog hozni azok gyűlésezése, akiknek már eddig is annyit köszönhetünk nemcsak mi, hanem főképp a megszállt területeken élő testvéreink!

— **Efézusban** az elmúlt őszi hónapokban nagyfontosságú ásatások történtek, melyek nagyterjedelmű katakombák fölfedezésére vezettek. Az efézusi keresztyének egyes nagy tiszteletben álló szentek sírjai köré temették halottaikat s így alakult ki lassankint az a nagyterjedelmű nekropolis, amelyet most fölfedeztek. A síroknak csaknem összes, már ismert típusai feltalálhatók az efézusi katakombákban; műtárgyak, kivált mindenféle lámpák gazdag gyűjteménye tárult a fölfedezők szemei elé. Vannak köztük faragott lámpák, részint az antik világból, részint a keresztyénség köréből merített jelvényekkel, a keresztnak és Krisztus monogramjának minden képzelhető formájában. Az efézusi katakombák fölfedezése a ker. archeologia megbeesülhetetlen gazdagodását jelenti; értéke annál nagyobb, mert semmi hasonló Kisázsia-ból eddigelé nem ismeretes.

Szerkesztői üzenetek.

Özd és Susa előfizetése 1926-ról rendben van. — Miskolc. A szerkesztői üzenetben a korrektúra daczára sajtóhiba csúszott be. 1926-ról előfizetése rendben van. — Mucsony. N. I. A küldött 5 P.-öt 1927-re számíthatjuk. Hátrálék 1925-ről és 1926-ról: 340,000 K.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ——— 14 Pengő.</p> <p>Fél évre ——— 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	---	--

TARTALOM: *Referens*: Észrevételek a rovatos ívekre. — Dr. P. E. A Presbiteri Világszövetség... — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetés.

Észrevételek a rovatos ívekre.

Azon kezdem, hogy ha a sárospataki tanító-képző sorsa, jövője ezekre a rovatos ívekre van támasztva, aközben a munka közben, melyet ezek egy töredékének számvevői átvizsgálásával végeztem, tökéletesen meg kellett győződnöm, hogy rosszabb dűlön meg nem indulhattunk. Összebarsonlítás útján látnom kell, hogy minden egyház, ill. lelkésztestvér, egészen más és más nézőszögből szemlélve végezte el az ívek kitöltésével járó feladatát. Úgy, hogy végeredményben igazán lehetetlen igazságosan megállapítani azt, ami ebben a szerencsétlenül komplikált munkálatban a fő: az egyes egyházak teherbíró képességét.

Nem akarok sem túlzásokba, sem vitába bocsátkozni. Tegyük fel, hogy sötétnek festem a képet. Mert lehetnek elvétve az egész kerületben olyan számvevői körzetek, ahol a bevallások ellen kifogás nem merülhet fel. Mindamellett a felülvizsgálást végző munkatársaim — úgy sejtem — hogy nagy általánosságban fenti véleményemnek igazat kell, hogy adjanak. Ekkor pedig fent áll a szomorú tény, hogy a rovatos ívek igazságos kivetés alapját nem képezhetik, legalább is magukban arra elégtelenek.

Attól a kérdéstől ég tehát a lelkem és ez késztet szólásra, hogy mi is lesz hát ebből a nagyarányú kezdeményezésből? Minthogy ez a kérdés bánt, önalkotta véleményre is kell felette jutnom és ezt akarom még feltárni.

Azzal tisztában vagyunk — hiszen szomorú dolog volna a kíváncsú cél eszméjétől, a minden áron eredményre jutás akarától elragadtatva állatni magunkat —: hogy a pataki képző átvételével járó gyülekezeti adózás nem rokonszenves, sőt — sajnos — inkább gyűlöletes népünk nagy közönségénél általában véve. Miért? Itt ne keressük a bünbakokat. Hiába a legszivrehatóbb felvilágosítás, propaganda is, népünknek a háború alatt és óta fokozódó egoizmusa és szabadelvűsége felségsértést lát minden újszerű megadóztatásban, kivált hogy bizony már nem is első esetről van szó. Hát ha majd észre fogja venni valamelyik község a szomszéd egyházközségen — pedig erre minden akaratán kívüli felsőbb intézkedésnél nagy gondja van! — hogy a kivetés igazságtalan, mert nem aránylagos, akkor válnak csak majd panasz-

tól, zúgolódástól hangossá a belső berkek és adunk munkát a végrehajtásnak. Félek, hogy a rovatos kimutatások ide vezetnek. Akkor talán az a lelkes, aki a leglelkismeretesebben tett eleget bevallási kötelezettségének áll majd a népitéletben, gyűlöletben, rosszakarat vádjában. Vajjon kíváncsú-e ez az eredmény?

Mit tegyünk tehát? Nem mi, alantállók, kik így is, úgy is, kisebb-nagyobb mértékben a dolog ódiáját kell hogy majd elviseljük, — hanem az intézőkörök. Ha igazságot keresnek, a rovatos ívek bevallásait csak mellékes segédeszközként vehetik figyelembe. Az esperesek mellett vannak minden egyházmegyében elegendő számmal bő tapasztaltságú, a kehelbeli egyházak anyagi helyzetével kellőleg ismerős egyének: a lelkész-tanácsbírák és számvevőszéki tagok, ezek véleményezésére van szükség. Gyűlésezésre sincs szükség, mert ott egykét bátrabb és erősebb hang vezet, ilyen esetben nem mindig az utólagos közmegnyugvásra, mert itt a számok kell, hogy beszéljenek. Hanem ha — miután egyházkerületi vezetőségünk már megállapította (és pedig lehetőleg aránylagosan és mérsékeltten!) hogy egyik-másik egyházmegyére mennyi terhet ró reá — az egyházmegyei számvevőszékek által revideált rovatos kimutatás alapján bocsásson ki kérdőíveket az esperes, mint említettem, a lelkési tanácsbírákhoz és számvevőkhöz, amely kérdőíveken már fel lesz tüntetve: 1. az egyházak neve, 2. lélekszáma, 3. közcélokra jövedelmező ingatlan vagyona, 4. a hívek össz-vagyona (k. holdakban), — minden egyéb mellékes, mert ahol sok is az adó, ez már nem sokkal növeli — és ezután csupán egy kitöltésre váró rovat következne, hogy a megkérdezett véleménye szerint egyik-másik egyházközségre aránylagosan mennyi fenntartási járulék vethető. Természetesen az így bevalloított számok nem egyeznének, de éppen azért szolgálnának igazságos alapul arra, hogy most már a középszám kiszámításával akár az esperes, akár a számvevőség a kivetés összegét megállapítsa. Az a régi helyes elv: „több szem többet lát” — így igazságra vezetne. Lehet, hogy ez sem lenne mindenek megnyugvására, de az arányosítás mindenesetre jobban meg lenne közelítve.

Referens.

A Presbiteri Világszövetség

keleti szekciójának 1. évi szeptember 3—8. napjain *Budapest*en tartandó konferenciájáról, a január 6 án tartott előkészítő bizottsági ülés megállapodásai alapján, pótlólag még a következőket közölhetjük:

A kongresszus külföldi résztvevői (csaladtagokkal együtt körülbelül 120 személy) szeptember hó 3-án este érkeznek külön hajón Bécsből Budapestre. Az ünnepélyes fogadtatás után a dunaparti hotelbe szállásoltatnak el. Másnap vasárnapi Istentisztelet és Urvacsoraosztás után lenne a konferencia ünnepélyes megnyitása, délután pedig az ország valamennyi presbiteriumának kiküldöttjeiből összeülő országos nagygyűlés lesz a Vigadó nagytermében, amelyen a külföldi vendégek legtekintélyesebbjei is felszólalnak. A következő egész hét a konferencia üléseivel telnek el. Napirendre a következő kérdések tűzhetnek ki: 1) a presbiteri szövetség megszervezése a kongresszuson, 2) a szövetség viszonya a rom. kath. egyházhoz, 3) viszonya a gör. keleti egyházhoz, 4) a protestantizmus egysége a kontinensen, 5) az egyház és állam viszonya, 6) igehirdetés a ref. egyházban, 7) magunktartása a ref. szövetségmozgalmakkal szemben, 8) a felekezeti kisebbségek helyzete, 9) bel- és külmisszió, 10) információs munkásság. E tárgyak mindegyikét egy-két előadó ismerteti és az előkészítő bizottság kérni fogja a világszövetség főtáitkárát, hogy engedjen magyar előadót kijelölni, elsősorban a kisebbségi kérdés, aztán az egyház és állam viszonyának s lehetőleg a rom. kath. és a gör. keleti egyházakkal szemben való viszonyának előadására is. A konferenciás hétnek ülések által el nem foglalt óráiban a fővárosnak és környékének nevezetességeit látogatnák meg a konferencia tagjai, akiket valószínűen a kormányzó is fogadna és a miniszterelnök, valamint a főváros, a budapesti ref. egyház és más egyházi testületek is vendégül látnának. Szeptember 10-én a konferencia áttenné tanácskozáását Debrecenbe, ahol két napot töltené. Debrecenből Sárospatakra tennének rövid kirándulást a konferencia tagjai s tervbe van véve a pápai főiskolának is megtekintése. A konferencia ünnepélyes bezárása ismét Budapestén történne, s azután a konferencia három csoportot alakítana, amelyek Erdélybe, Jugoszláviába és Csehországba utaznának az ottani ref. egyház helyzetének megvizsgálása céljából.

Az előkészítő bizottság a különböző teendőik végzésére albizottságokat alakított; a sárospataki látogatás megszervezésével dr. Puky Endre főiskolai igazgató-tanácsost és Forgács Gyula sárospataki lelkészt bízta meg, akik a főiskola vezetőségével együtt fogják annak idején a részletes programot megállapítani.

A kongresszus, főleg az összes presbiteriumok hivatalos képviselőinek részvételével megtartandó országos nagygyűlés impozáns arányai közt a hazai reformátusság hatalmas megmozdulása lesz, amelytől végtelen sokat és jót várunk a református társadalom öntudatának megerősítése s az ennek nyomán járó sikerek szempontjából. Annak pedig csak bensejében örülni tudunk, hogy az előkészítő bizottság, helyes érzékkel, befoglalta

a programba a mi édes főiskolánk megtekintését is. Hadd mutassuk be ország-világ előtt református hittestvéreinknek a mi méltó dicsekedésünket!

Dr. P. E.

IRODALOM.

* **Patak írói a legújabb Lexikonban.** Sok ideje sajnálattal nélkülöztük, hogy az olyan összefoglaló művek íróinkról, amilyen a Zoványi Theológiai Ismeretek Tára volt, teljesen elfogytak s pótlásuk sem volt. Most az egymás után megjelenő lexikonok némi kárpótlást hoznak. Így a Ványi Ferenc szerkesztésében legutóbb megjelent *Magyar Irodalmi Lexikon* (Studium, 1926.). Ez időben jelent hasonló címen egy másik lexikon, amely azonban sokkal csekélyebb értékű, ez a *Benedek Marcel*-féle, melyet a kritika meglehetősen idegenséggel fogadott. Nagyon vázlatos a híressé reklámozott Világlexikon II. kiadása is, mely pl. *Ravasz László*val 5 sorban végez (kurtán-furcsán), míg *Rab Gusztáv* az egy regénykéjével 3 sort érdemelt. A Magyar Irodalmi Lexikon szerkesztői buzgó, gondos, több tekintetben uttörő munkát végeztek, ami ugyan egy kifejezetten irodalmi lexikon íróitól várható is volt. Így Sárospatak iról közül is néhányan elég szép helyet kaptak, noha sajnálatunkra többen kimaradtak. Életrajzuk és műveik felsorolásával meg van benne említve: *Gulyás József* (szül. 1885), *Harsányi István* (1874), *H. Kiss Géza* (1893), *Komáromi János* (1890), *Rudácsi György* (1846), *Rácz Lajos* (1864), *Szigethy Ferenc* (1892). Zeneirodalmi működése révén helyet kellett volna kapnia *Bathó János*nak, *Hodóssy Bélának*. *Dezső Lajos*, *Elekes Imre*, *G. Nagy László*, *Marton János*, *Nagy Béla*, *Nagy Gusztáv*, *Novák Sándor* szintén kimaradt, pedig munkásságuk egy része egyenesen irodalmi és irod. történeti vonatkozású. Ime gondos munka is mennyi gondos pótlásra szorul; ha csupán sárospataki írói közül is hamarosan ennyit látunk mellőzve. — Megemlítjük a mai nagy lexikon-láz jellemzésére, hogy tudomásunk szerint még 3 lexikon van készülben. Így a Szinyey József nagy sorozatának a kiegészítésére *Gulyás Pál*: *Magyar Írók Élete és Művei*. Azután a Révai Lexikon 20. (pót)kötete, melybe a ref. írókról szóló részeket Csűrös István bpesti főgimn. tanár gyűjtögeti s végül a Napkelet által bejelentett s minden eddiginél jobbnak hirdetett 2 kötetes kis lexikon, melyet egyetemi tanárok készítenek — mint aláhuzva jelzik: teljesen elfogulatlanak, teljesen megbízhatónak. Örölnénk, ha a sok vállalkozás mellett végül egy lehetőleg teljes, könnyen áttekinthető s jutányos munka jutna a magyar közönség kezébe, mert a lexikonok, még így hiányosan is, igen jó szolgálatot tesznek a művelődéstörténeti tájékoztatások tekintetében.

— **A sárospataki ref. egyházközségben** 1926-ban született 46 fi, 48 nő, összesen 94 (tavaly 96); meghalt 26+28, összesen 54 (42); konfirmált: felnőtt 2, serdülő 38; esküdt: tiszta pár 7 (16), vegyes pár 7 (12); javunkra adott reverzálist 7 pár (6), kárunkra 11 (7) pár, utóbbiak közül 4 nem volt gyülekezetünk rendes tagja. Hozzánk tért: 2 gör. kath. férfi, ki nem tért senki.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** György Endre volt földművelésügyi miniszter, a magyar közgazdaság egyik nagyírú képviselője, a máramaros-ugocsa egyházmegye gondnoka, a zsinat, konvent, tanügyi bizottság nagyrabecsült, előkelő tagja, ref. egyházi és iskolai életünknek több mint egy félszázad óta hűséges és odaadó munkása, aki különösen az angol és skót reformátusokkal való összeköttetés kiépítése és fentartása terén egyházunknak és hazának megbecsülhetetlen szolgálatokat tett, f. hó 15-én életének 79-dik évében Budapesten elhunyt. Temetése az egyház, tudomány és közélet képviselőinek nagyarányú és mélységes részvétele mellett 17-én d. u. ment végbe. Áldott legyen emlékezete!

— **Hihetetlen.** Amilyen lehangoló látvány az, amikor a kifejezetten „lelki” élet munkásait a közszínen látjuk ágálni merőben anyagi érdekeik mellett és pedig úgy, mintha a lelki munka, a hivatás, amelynek betöltése kezükbe van letéve, a magas ideálok szeretete, amely ajkaikról hangzik, egyszerre egyáltalán semmi sem volna: éppen olyan képtelen helyzet az, amikor magas és szentésges ideálok szolgálóinak maguknak kell a nyilvánosság előtt feljajdulniok, hogy a gyöttrő mindennapi gond miatt, amely rájuk nehezül, hivatásuknak, amelyet szeretnek és egész lelkükkel be akarnak tölteni, nem élhetnek. A legelemibb kötelessége volna mindenfelé minden fentartónak e jajok felmerülését a szellemi munka illő és tisztességes díjazásával megelőzni, hogy a lelki élet munkásai ne kényszerüljenek arra, hogy százalmas helyzetüket a nyilvánosság elé hurocolják. Az meg aztán a *hihetetlenséggel* határos, hogy a kultuszminisztérium a politikai lapokban megjelent hiradás szerint fegyelmivel fenyegette meg a tanárokat, ha panaszkodni merészelnék. A 95006/1926. V. ü. o. sz. rendelet szerint a h. államtitkár úr megütközéssel értesült arról, hogy egyes, főleg vidéki tanártestületek, a tanárság anyagi helyzetének javítása érdekében a tanári hivatás méltóságával össze nem egyeztethető agitációt fejtenek ki. Tiltakozó memorandumokat szerkesztenek . . . stb. Nyomatékosan felhívom a főigazgatóságot, hogy ezeket a mozgalmakat a legerélyesebb eszközökkel akadályozza meg s az igazgatók fegyelmi felelősségének megállapítása mellett figyelmeztesse az illető tanártestületeket, hogy a jelenségek megismétlődése esetén a kezdeményező és résztvevő tanárok ellen a legszigorubbán fogok eljárni.” Helyes az ilyen rendelet, ha igazsága van. De mit szólunk ahhoz, hogy a tanárok tiltakozása most az ellen történik, hogy a vallás- és közoktatásügyi minisztérium rendeletet adott ki, amely megengedi, hogy a tanárok ezentúl saját intézetük tanulóit is oktathassák magánúton külön díjazásért, ha a tanuló nem az illető tanár előtt vizsgázik. Bizonyára nem fogja kétségbe vonni a minisztérium, hogy itt a tiltakozó tanároknak van igazuk. A közoktatásügyi minisztérium e rendelete nem tanárok előtt egyenesen megdöbbenítő. Annak pedig örülni kell, ha a tanárok az ilyen rendelet ellen tiltakoznak. Ez a tiltakozás a magyar tanárságnak, amelyet önfel-

áldozó munkában látunk, becsületére válik. És a tanárság megnyilatkozási jogát érinteni egyébként se volna szabad. Kik fognak ebben a szerencsétlen országban igazságért küzdeni, ha még a tanároknak sem szabad? Mi végtelen rokonszenven nézzük a tanárok e küzdelmét és még anyagi helyzetük javítása érdekében folytatott agitációjukat is csak akkor tudnánk helyteleníteni, ha hazánk mai helyzetében tufeszitenék a burt. Erről pedig, amikor a helyettes tanárnak havi 1400 K fizetése van amelyből pld. Sárospatakon egy művelt fiatalember nem tud megélni, nem lehet szó. És viszonylagosan ez a helyzet a rendes tanároknál is. Azért a tanári lélekre semmi árnyatvető valamit nem látunk abban, ha a magyar tanárság a többi tisztviselői kategóriákkal egybevetve, csak rendes és törvényes illetményeinek megfelelő rendezését sürgeti. Az a szomorú, hogy maguknak a tanároknak kell ezt sürgetniök! Mikor fognak már a láncosok, új gazdagok és más könnyen élők tisztelettel felnézni a nemzet legelső munkásai közé tartozókra ezek valóságos megbecsülése és anyagi dotációja miatt is? Ennek a gigászi harcnak a megindításában jobban szeretnénk látni a vallás- és közoktatásügyi minisztériumot, mint a tanárok jogos panaszaának az eltiltásában. A nagy koncepciójú vallás- és közoktatásügyi miniszter úr hősiessérfeszítései közt bizonynyal ez is joggal helyet foglalhat.

— **Ajándékok a főiskolának.** Komáromi János, a jeles regényíró, főiskolánk volt növendéke, *Pataki diákok* c. regényének eredeti kéziratát, izléses kötésben főiskolánk könyvtárának adományozta. — *Rohoska József* nyug. theol. akad. tanár 212 kötet könyvet, főleg történeti műveket és folyóiratokat, ajándékozott a főiskolai könyvtárnak. — *Dr. Salacz Tibor* spataki községi orvos, atyjának: néhai Salacz Lajos városi főjegyzőnek hagyatékából, 85 kötet könyvet (régiek és újabb nyomtatványok) adományozott ugyancsak a főiskolai könyvtárnak. — *Molnár János* sárospataki lakos, az Orsz. Mezőgazdasági Kamarának a felsőházba megválasztott egyik képviselője, a január 16-án a Sárospataki Gazdakör által tiszteletére rendezett vacsora alkalmával a főiskola iránti hálájának kifejezéseül, melvnek 6 évig növendéke volt, a tanári nyugdíjlapra 100 pengőt adományozott. Fogadják a jószívű adakozók nemes adományaiért főiskolánk igaz köszönetét!

— **Irodalmi ünnepélyt** rendezett f. hó 16-án d. u. 3 órakor a spataki főiskolában Komáromi János regényíró, a Petőfi Társaság tagja és Molnár Imre a magyar népdal lelkes bűvára és művelője. A tápintézet nagytermét ez alkalomra zsúfolásig megtöltötte a tanuló ifjúság és a művelt közönség. A Hymnusz közös eléneklése után Komáromi J. olvasta fel *A szambori leány* c. novelláját, melyben finom színezéssel rajzolta meg a világháború első heteinek öt magyar ifjú lelkén átszűrődő hangulatát. Ezután Molnár I. ismertette a magyar dal történeti fejlődését az ázsiai eredetű emlékektől kezdve a középkoron, a reformációi- és kuruekoron, P. Horváth Ádámon, Lavottán, Egressy Béni és Szentirmay Eleméren át a jelenkorig, Fráter Lórántig és Balázs Árpádig. A kissé hosszúra nyúlt előadás érdekes és tanulságos bepillantást nyújtott az ifjúságnak a magyar dal fejlődésének történetébe.

— **A két prot. egyház vezetői** fontos értekezletet tartottak január 10-én Budapesten. A megbeszélés tárgya az a munkálat volt, melyet a róm. kath. főpapság nevében a hercegprímás nyújtott be a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, aki azt elébb a miniszteriumban tartott ankétán tárgyalta, majd kiadta hozzászólás végett a testvéregyházaknak. A munkálat az 1848. XX. t.-c. végrehajtásának kérdésével foglalkozik, amelyet eddig csak a földi javakban nem részesített prot. egyházak sürgettek, tegyük hozzá: a kath. egyház ellenzése mellett s amely ime most már a kath. egyházra nézve is aktualissá lett.

— **Alsóborsodiak figyelmébe!** 1. A Rovatos Ivek után tovább nem várhatván — beküldöttem az Elnökséghez a beküldötteket s az elmaradt 11 egyház lelkészeit szeretettel kérem, hogy Nagyt. Janka Károly úr előtt azonnal igazolják a Rovatos Ivek be nem küldéséért magukat. 2. A költségvetéseket és számadásokat e hó végéig legkésőbb mindenki küldje be illetékes számvevőjéhez. Nagyon kérem e rendelkezésem betartását, mert a késedelmezők ellen kénytelen lennék szigorral fellépni. 3. A Vagyonleltári-ívek megkészítésének munkájához lassan hozzá kell kezdenünk. Új íveket küldtem mindenkinek. Ha nem kapta volna kézhez valaki, kérem azonnali jelentésüket. Az új Vagyonleltári ívek Pengőben töltendők ki. A békebeli koronaérték, vagy ha az árak ma mások, vagy átváltoztatandók, vagy egyenesen felveendők a tényleges értéknek megfelelő Pengőárakban. Mindenki 2 példányban köteles a Vagyonleltári íveket megkészíteni. Az Isten segítségével legyen veletek e nehéz időkben! Atyafiúi szeretettel, Miskolc, 1927 jan. 17. Farkas István esperes.

— **Diákkonferencia.** A M. Ev. Keresztény Diákszövetség jan. 30—febr. 1. napjain Budapesten tartja ez évi téli konferenciáját, amelyen egyebek közt dr. Ravasz L. püspök is előadást fog tartani „A modern diák hite a Megváltó Istenben” címmel, továbbá az előadók közt fog szerepelni dr. Vass V., dr. Victor J., Szőnyi S., Szabó I., Muraközy Gy. stb.

— **A konventről.** Az adócsökkentési segélyt az Egy. Konvent ezentúl évenként kétszer: február és augusztus havában fogja az egyházak részére folyósítani. A következő február hónapban ugyanolyan mérvű adócsökkentési segélyt kapnak egyházaink, mint amilyen segélyt októberben kaptak; azonban remény van arra, hogy az augusztusban utalványozandó összeg már magasabb lesz. — A konventi elnökség a káplántartási díjat és a s. lelkészi fizetésekiegészítést egyenként 40 pengőben állapította meg és utalványozta ki. (Dunántúli Prot. Lap.)

— **Kúriai döntvény a Szent István-napi mezei munkáról.** A tatai járásbíróság 1924-ben a csendőrs följelentésére több tarjáni gazdát, aki Sz. István napján a mezőn dolgozott, kihágásért fejenként 50,000 K-ra büntetett. Tudomást szerzett az ítéletről a koronaügyesség és a Kúria jogegységi tanácsánál perorvoslattal élt azon az alapon, hogy a tatai járásbíróság megsértette a törvényt. A Kúria jogegységi tanácsa kimondotta, hogy a bíróság csakugyan törvénytértéssel hozta meg az íté-

letet és valamennyi vádlottat bűncselekmény hiányában *fölmentette*. Kimondotta a Kúria, hogy törvény szerint vasarnapokon minden nyilvános és nem elkerülhetetlenül szükséges munka felfüggesztendő. Ez a rendelkezés a törvény világos szövege szerint nem Sz. István napjára, hanem a vasarnapokra vonatkozik és így a fenforgó esetben ennek a törvénynek az alkalmazása ki van zárva, mert Sz. István-napja 1924-ben nem vasárnapra esett.

— **Az abaújszántói járási belmissziói kör** e hó 19-én tartotta értekezletét, hol beszámoltak a lelkészek végzett munkájokról s egyúttal megállapodtak abban, hogy Szántón egy nagyobb szabású presbiteri konferenciát tartanak.

— **Felsőborsodi lelkészek figyelmébe!** 1. Értesítem lelkéstartársaimat, hogy az egyházmegyei papi aljegyzői tisztségre megejtett szavazásnál senki sem kapott többséget, ennél fogva bizottság a két legtöbb szavazatot nyert *ifj. Kőrössi István (19)* *bóldvai* és *Tóth János (14)* s.-velezi lelkészek között újabb szavazást rendelt el. *Beküldési határidő március 1.* 2. A költségvetések nagyon gyéren érkeznék, kérem a mielőbbi beküldést, hogy a bizottság felülvizsgálhassa. 3. Az 1926. évi gondnoki számadások mielőbb elkészítendőek, mivel az egyházlátogatás ez évben korábban lesz. Sajóbabony, 1927 jan. 17. Atyafiúi szeretettel *Elek József* esperes.

— **Az index.** A római pápa indexre tette a francia Leon Daudet katolikus és royalista újságját: az *Action Française*-t. E döntés oka abban az éles vitában keresendő, melynek folyamán nevezett újság a Vatikánnak szemére vetette, hogy a világháború folyamán hajlott bizonyos „teuton befolyásra.” Most történt meg először, hogy napilap indexre került. Az „Index librorum prohibitorum” eddig 4000 író nevét és művét foglalja magában. Indexen van a többi közt Anatole France és Dumas minden munkája, D'Annunzio drámái, Gibbon angol történetíró műve a római birodalom hanyatlásának és bukásának okairól; ott van Voltaire és Zola, Balzac, Locke klasszikus műve (Vizsgálódás az emberi értelemről), Hume, Rousseau, Kant, Victor Hugo, Ranke (A pápák története), és Taine (Az angol irodalom története). Mint látszik, elég díszes társaság.

Szerkesztői üzenetek.

K. A. Á—ő. Óhajlásod szerint cselekedtünk. **Fűzerkajata.** A 14 P-t megkaptuk. A múlt évről van hátralék: a II-ik félévről: 85.000 K. — **N—n.** A jelzett ismertetést szívesen vesszük.

Most jelent meg:

A Pataki Diákvilág Anekdotalikincse

Komáromi János közreműködésével
szerkesztette Panka Károly dr.

I. kötet. Kiadja a Sárospataki Diákok Orsz. Szövetsége. 1927. Jóízű adomák, humoros históriák, diáktrefák, versek, két hosszabb, a diákéletet ismertető közlemény, számos történelmi adat a kiváló pataki diákokról és tanárokról, a 48-as diákok névsora stb.

A 270 lap terjedelmű kötet bolti ára 75.000 korona; kapható a főiskola könyvkereskedésében.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: *Vadászy Pál*: Viszhangok. — *Tóth János*: A kálvinista puritánság újéve. — *M—ő*: Könyvismertetés. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetmény. — Hirdetés.

Viszhangok.

Aki a Farkas István alsóborsodi ref. esperes úrnak főt. Baltazár Dezső úrhoz, mint a Konvent egyházi elnökéhez írt levelét elolvassa, lehetetlen, hogy — hacsak nem közönyös, vagy érzéketlen az egyházi ügyek iránt, — komoly gondolatokba mélyedve, fel ne tegye magának ezt a kérdést: hát vajjon ily rendezetlenek a mi egyházi viszonyaink? Mintha vezéreink nem volnának, egyhangú megszokottsággal lépkedünk a kitaposott ösvényeken, melyeket a fennforgott egyházi és politikai, közgazdasági viszonyok és eszmék hatása alatt létesített a Zsinat bölcsessége. Oh, de „tempora mutantur et nos mutamur in illis,” amint a régi latin költő mondja. Valóban igaz, nemcsak az idők változnak, hanem mi is változunk azokban. A cikkben felhozott intézményeket, alkotásokat mint hatják át a fejlődés, a haladás törvényei, láthatjuk p. o. a Kálvin Szövetséget sok tekintetben testvérével a belmisszióval, mily szépen fejlődve terjesztgeti ismeretlen helyeken is szárnyait, bár sokszor nem úgy, mint kellene. Az szerintem is feltűnő, hogy liturgikus eljárásunk sok tekintetben hátrányosan különbözik egymástól. Ennek ellenőrzését talán célszerű lenne az egyházlátogatások munkakörébe utalni a renitens lelkészek megfékezése céljából. Igazán jól esik felemlíteni két kiváló világi papunknak: Sáfrány Géza altábornagy és Hegedüs Loránd ny. pénzügyminiszter urak neveit, kik közül az előbbi a miskolci ref. egyházban, mint a Kálvin Szövetség nagy tevékenységű elnöke működik apostoli buzgósággal előjárva, példát adva egyháztársadalmi munkamezején, az utóbbi nagynevű apja lelkesedését örököelve terjeszti a protestantizmusban rejlő öröklényű világosságot, bibliamagyarázataival, hazánk múltjára is kiterjeszkedő történeti fejtegetéseivel.

De az a fény, mely e téren siker felé vezető útunkra mutat, mintegy elhomályosul, ha sok terhek alatt nyögő egyházainkra gondolunk, melyeknek életével szoros kapcsolatban áll hivatalnokaink sanyarú helyzete, mely felett töprengő aggodalommal áll meg a jó akarat legegyszerűbb elmélete is. Pedig itt tenni kell valamit, nemcsak a fizetések emelésével, hanem azok biztosításával, melyeknek behajtásánál sokszor kínos helyzetbe

jut a híveivel máskülönben jó viszonyban lévő lelkész és tanító is. Ennek oka a párhér beszédése, amit célszerű lenne egyenesen a községi előjáróság munkakörébe utalni, amint ez a gömörmegyei putnoki egyházközségben gyakorlatban is van. Ez az eljárási mód sok és nagy kellemetlenségektől mentené meg az egyház vezetőit, melyek miatt sokszor nem szolgálhatják kellő sikerrel azt a felséges célt, azt az ideális missziót, melynek teljesítésére az ifjú lelkesedés melegével vállalkoztak. Nem ez a cél volt e ugyan kitűzve a törvényalkotók előtt akkor, midőn a törvénybe iktatták, hogy a lelkész saját fizetését nem szedheti? De bármiként legyen is helyzetünk a jövőben, fő dolog, hogy egyházunk érdekeit öleljük melegen szívünkre és tegyünk meg mindent annak és hazánk üdvére, szellemi és anyagi jólétének munkálására, hogy beteljesedjék a nagy Széchenyi ezen jóvondölése: „Magyarország nem volt, hanem lesz.” Ebben legyen boldog a sokat szenvedett potestantizmus jövője is!

Vadászy Pál.

A kálvinista puritánság újéve.

Ritkán olvas az ember olyan megkapó rajzot a közeli régmúlt embereiről, amelyet Hegedüs L. vetett oda pár ecsetvonással egyik multkoriban megjelent cikke elejére. Azt írja meg, hogy édes atyja, keresked. miniszter korában, hogyan dolgozott zimankós hózivataros éjszakákon, reggelig a fűtetlen alacsony szobában, pokróccal körülbukolva magát s ment-jött gyalog, hóviharban magánlakásától a minisztériumig.

Ma bajosan találánánk meg ezt az emberfaját akár a vezető körökben, akár az alsóbb társadalmi rétegekben.

Nem az önzetlen munkást értem. Azon már túl vagyunk, hogy a közért önzetlenül is dolgozni tudó és akaró emberek hiánya felett panaszkodjunk. A demokrácia és szocializmus légköre, melyben élünk, pusztítja az ideális gondolkozást és csak fizetett munkást termel. Cincinnatus ma nem térne vissza, még ha nem kigazda lenne is, — több ezer holdas birtokára, hanem az előre kialakított bársonyszékbe vagy elnök-igazgatóságba.

Hanem a felett kesergünk, hogy az az egyszerű, puritán életmód, mely különösen a kálvinista családokat jellemezte, úgyszólván teljesen eltűnt.

E családok életének jellemzője volt a feleslegesnek elkerülése ruházkodásban, ételben-italban, házi berendezkedésben stb. Életmódja a bőséggel rendelkezőknél is, a *van* és a *nincs* között húzott pontos határvonalon mozgott. Nem fősvénység, hanem valami, — ma ismeretlen érzés: az erkölcsi szemérmesség tartotta vissza a családokat attól, hogy még ha módjuk volna is rá, a náluknál magasabb társadalmi rétegeket utánozzák, vagy azzal épen — *apage satanas!* — versenyre keljenek. A parvenü szégyenbélyegét kaptavolna meg, melynek lealázó voltával nem alkudott volna meg. Azon a nívón, mely társadalmi állásával járt, gondosan igyekezett megmaradni, sőt inkább lejjebb mozgott s ezt sem szégyelte, sem gáncsot nem kapott érte.

Egyszerű falusi népünk pedig nemcsak nem gondolt, de nem is vágyott arra, hogy a „kaputos emberek” életmódját, szokásait utánozza. Az „urasan” öltözött falusi lányra, tudjuk, milyen görbe szemmel nézett.

Ma már e felfogásnak a nyoma sincs meg. A középosztályról nem szólva, — a mi falusi népünk asszonyainak féktelen fényűzése közismert panasz tárgya. Két ördögi erő mozgatja e gögigmenő pazarlást: az egyik a magasabb társadalmi rétegek utánzási vágya, a másik az egymás közt való dicstelen versengés.

Az első arra sarkallja, hogy ő neki mindaz meg legyen, mi „urassá” teszi. Parfúm, Kugler, töltött csokoládék legelső vevői és élvezői ők a helyi Hangyában; születés és névnapi ajándékok, virágcsokrok, ékszerek alakjában a *comme il faut* dolgok közé tartozik az udvarló részéről.

A második meg arra bősít, hogy neki legyen a legtöbb és legkülömb holmija. Nálunk pl. „nem illik” a lányoknak más vasárnap ugyanabba a ruhába menni a templomba s táncmulatság alkalmával legalább is négyszer illik átöltözni stb.

Szomorú korkép ez és még szomorúbb, hogy a lelkipásztor minden intése, tanítása, feddése hasztalan ez áramlattal szemben, mely beiszapolta az adakozási és jótékonyági kedvet is csaknem minden vonalon.

Aggódó szemmel nézünk a jövőbe s olyan új évet várunk már, mely a mai, karneválosan féktelen életmódot átszelidíti és áttereli a kálvinista erkölcsiség által szabályozott puritán, szemérmes éles medreibe.

Tóth János.

KÖNYVISMERTETÉS.

Vincze Géza: Igehirdető poéták, poéta igehirdetők. Budapest 1926. Jakab M. H. könyvnyomdai műintézete II. Korvin-tér 5. 8° 66 l.

E könyv szerzője egy Erdélyből elüldözött lelkipásztor, aki ott a legnehezebb időkben kemény küzdelmek között, úgyszólván testével védte a mindenoldalu oláh támadásokkal szemben Erdély egyik legbecesebb műemlékét, a Hunyadiak által épített marosszentimrei református templomot. E füzetben most egy ízig-vérig erdélyi zamatu dolgával mutatkozik be a magyar közönségnek. Két anonim költővel: *Bárd* Miklóssal és *Áprily* Lajossal, azután pedig két igehirdetővel: *Ravasz* Lászlóval és *Czeglédy* Sándorral foglalkozik mun-

kájában. A munka címéből is látható, hogy milyen szempontok vezetik a szerzőt a fent nevezett személyiségek képének megrajzolásánál. A két költő személyiségében az Ige hatását akarja megmutatni s teszi ezt egyfelől azáltal, hogy rámutat puritán tartózkodó személyiségükre, másfelől azáltal, hogy kiemeli költészetük tartalmában a kálvinista vonásokat, e tekintetben különösen kiemeli a Bárd Miklós költészetét. A két igehirdető személyiségében pedig feltárja a költői elemeket. Nagyobb teret szentel dolgozatában a Ravasz László személyiségének, akit végigkísér hatalmas ívelésű pályafutásában, a rajongó tanítvány szeretetével szól róla, mint tudós professzorról, azután rámutat arra, hogy egész Erdély büszkesége s e szűkebb haza lelkének teljes kifejezésrejuttatója miképpen lett az egész magyarság lelkének kifejezője s a magyar reménység prófétaja. — Végül pompás elemzéssel tárja fel a szerző Czeglédy Sándor sokrétű személyiségét, az igehirdető, tudós, egyházszervező és kormányzó, költő s még is mindenben egységes, mert egy biztos célra törekvő személyiséget. Vincze Géza írásának különös érdekességet nyújt az, hogy az általa megrajzolt személyiségek mindenikéhez közeli, személyes kapcsolatok fűzik. Könyvében mindvégig érdekesen, üdén, színesen, élvezetesen s mégis egyszerű eszközökkel rajzolja meg a fent nevezett személyiségeket, de egyben magáról is vonzó képet fest, mert írásában mindvégig a rajongó szeretet sugaraival övezi körül alakjait. Könyvét melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Megszerezhető a Bethlen könyvkereskedés útján.

M—ő.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Főiskolánk köréből.** A főgimnáziumban január 29-én ér véget az I. félév, a theol. akadémián január 31-én végződnék az I. félévi colloqui-umok; február 1-én index-erősítések, febr. 2-án index-aláírások lesznek s 3-án a II. félév mind a gimnáziumban (hol az előző napokon a félévi osztályozások lesznek), mind az akadémián megkezdődik. A II. félévben dr. Mátyás Ernő tanár is, aki teljesen visszanyerte egészségét, újra megkezdí működését, ellenben Nagy Béla tanár egészségének teljesebb helyreállítására még további szabadságot kér.

— **Rövid hírek.** Dr. Székely György volt pataki akad. tanár felesége, szül. Michnay Mária úrnő jan. 19-én 55 éves korában Budapesten elhunyt s 23-án Szikszón eltemettetett. — A kormányzó dr. Kiss Árpád szegedi egyetemi nyilv. rkívüli tanárt nyilv. rendes tanárrá nevezte ki. — A *serkei* gyülekezet (Gömör m.) néhai Molnár József utódjául *Zajdó* László zsipt lelkészét választotta lelkészéül. — A lapok szélteben-hosszában tárgyalják *Zoványi* Jenő nyug. debreceni tanár esetét, akivel szemben a szociálista pártválasztmány Rothensteint jelölte képviselőnek s aki emiatt a szociálista pártból kilépett. — A tatai járásbíróság ítéletét megsemmisítő *Kuriai döntvény*, mely a Sz. István-napi mezei munkát végzőknek

igazságot szolgáltat, 1926 nov. 19-én kelt s B. I. 6737/1926. 4. számot viseli.

— **A budapesti konferencia.** A rendes, régi ismerős arcok; csak kevés közöttük az új, a még alig, vagy sohasem látott. A délutáni előadások közönsége is jórészt a máskor is érdeklődő u. n. konferenciaemberekből áll. Valahogy nem tud a mi ügyünk a tömegek ügye lenni. Nagy frissiséget adtak azonban a konferenciának a szép számmal felvonult papnák, akik megalakították a szövetségüket is. Persze az esti összejövetelek a régi képviselőházban, különösen a *Hegedüs* Lóránt és *Ravasz* László utolsó esti szereplései nagy közönséget vonzottak. A legfőbb szeretettel jegyezzük meg, hogy ezek a konferenciák a rendezés ötletessége és sokoldalúsága szempontjából nem igen fejlődnek, sőt ha az első konferencián, 1916-ban élvezett Ruffy Pál és Nékám Lajos-féle gyermekvédelmi és egészségügyi előadásokra gondol az ember, bizonyos stagnációt, sőt talán visszaesést is mutatnak; de fejlődnek határozottan problémaérlelés szempontjából. A Szabó Aladár előadása a hitvallások fontosságáról. Ravasz László fejtegetése a kalvinista alapelvek szolgálatáról igehirdetésünkben; a Szabó Imre érdekes megvilágításai az egyetemes papság megvalósításának kérdésében; a jogi egyháztagságról a súlypontnak a hitvallások egyháztagságra való áttolásában; a Kovács J. István éles logikával levezetett megállapítása az államsegélyes egyházpolitika várható, sőt nagyrésztben már be is következezett csődieről igen mélyre, illetve magasra vitték a résztvevőket. Kerületünket körülbelül 10-en képviseltük, közöttük Janka Károly és jómagam némi szereplésekkel is. Bizonyos észrevételek emelkedtek a délelőtti tanácskozások zárt volta ellen; de abban igaza volt a vezetőségnek, hogy jobb a nagy kérdéseket előbb szűkebb körben megtárgyalatni; csak aztán módját kellene találni, hogy ezekhez a kérdésekhez a nagyközönség, az érdeklődők szélesebb rétege is hozzászólhasson. Mérhetetlen jótéteményt jelentenek egyházi életünk problémafejlesztésére ezek a konferenciák; csak az ember kívánná, hogy mielőbb kitörjenek szűk kereteikből s előntsék eszméik látványával a még mindig erős pangásban heverő egyházi közéletet.

yr.

— **Lelkésziktatás.** Január 23-án megható ünnepségek közt foglalta el lelkészi állását Ondon Zsirus József volt putnoki hitoktató lelkész. A beiktató ünnepségen előbbi működési helyéről, Putnokról, főleg az Ifj. Egyet tagjai közül egész lelkes sereg jelent meg bizonyosságot tenni az ifjú lelkész eddigi buzgó működése mellett. Részt vett a felemelő megnyilatkozásokban gazdag beiktatáson Juhász László gömöri esperes is, továbbá több lelkész s néhányan a volt tanulótársak közül. Az alsózempléni egyházmegye képviselőjében a beiktatást Marton János és Hodossy Béla tanácsbírák végezték.

— **Cigándi est** volt jan. 23-án Sátorajaujhelyben a vármegyei háza dísztermében a Zemplénvármegyei Kazinczy-kör rendezésében. Janka Károly cigándi lelkész, országgyűlési képviselő azon gondlattal vezette be az estélyt, hogy a város és a falu öleljék át egymást szíveikkel. Kántor Mihály

cigándi ig.-tanító „Az ezeréves cigándi malomról” tartott szabad előadást, mely cím alatt a letűnt, messze mult népi táplálékait ismertette. Nagy Dezső cigándi tanító vegyeskarával Ima, Falu végén kurta kocsmá és Riadó című saját átirású darabokat adatta elő mesteri betanítással. Sok tapsot, üdvözlést kaptak valamennyien. Az estén Zemplén vármegye előkelő közönsége Széll József főispánnal együtt jelen volt.

— **Kolportör-tanfolyamot** akar a Hit- és Szolgálat Mozgalom rendezni oly ref. emberek részére, akik hivatást éreznek magokban arra, hogy Isten országát bibliák, vallásos iratok és újságok házról-házra való terjesztésével szolgálják. Akik e munkára alkalmasnak érzik magukat, jelentkezzenek levélben Bereczky Albert ref. lelkésznel (Tahitótfalu, Pest m.), beküldve sajátkezűleg írt életrajzukat s illetékes lelképásztoruk ajánló levelét. A tanfolyam 1 hétig fog tartani s a kiválóan érdemesek ingyenes ellátásban fognak részesülni.

— **A tokaji belmissziói kör** f. hó 20-án tartotta Bodrogkeresztúron első értekezletét. Először Batta János bodrogkeresztúri lelkész számolt be arról, hogyan munkálkodik ő gyülekezetében. Az értekezlet mindenben helyeselte a lelkész belmissziói munkáját, kivéve azt a tervét, hogy beakarja hozni a családi istentiszteletet, még pedig oly formán, hogy minden héten egy este mindig más helyen lenne családi istentisztelet. Az értekezlet egyik tagja attól fél, hogy ez baptizmushoz vezet, másik pedig attól, hogy ez a lelkészre nagy terhet ró, harmadik pedig azt mondja, hogy a hivatást legjobb akkor meglátogatni, mikor az illető nem is gondolja. Végül is abban állapodott meg az értekezlet, hogy ezt a kérdést még más értekezleten is meg kell tárgyalni. Horváth János tokaji lelkész azután írásban ismertette azt, hogy miféle belmissziói munka folyik Tokajban. Ehhez azonban már az idő rövidsége miatt nem lehetett szólni. Este 6 órakor a bodrogkeresztúri villanyvilágított gyülekezeti teremben vallásos este volt, amikor is Kiss Pál prügyl lelkész mondott előimádságot, Tantó János egyházmegyei belmissziói előadó tartott bibliamagyarázatot és ezen kívül egy szép szabad előadást, Molnár Ferenc tarcali tanító, belmissziói bizottsági tag szavalt Szabolcskától két szép költeményt, végül Maresek János tokaji ev. lelkész mondott utóimát. A következő értekezlet helye Tokajban lesz.

— **A biblia Olaszországban.** Dacára a mai idők sokféle nehézségének, a Biblia, a Könyvek könyve, a kath. Olaszországban is halad a maga útján. A nem régiben Milanóban tartott „Bibliai kongresszus” elhatározta, hogy megengedi annak az iskolákba való bevitelét és a templomokban olasz nyelvű magyarázatát. Az Osservatore Romano szerint a kath. táborban, a püspök által kinevezett papok vezetése alatt, 4 csoport alakult az evangélium tanulmányozására; de az összejöveteleken minden vita és kritika szigorúan tilos. Az evangélikus táborban már több mint 500 csoportot találunk, amelyek az evangélium olvasására és tanulmányozására összegyűlnek. E csoportok tagjai mind vagy jórésztben a római egyházból szakadtak ki. Még a kath. papság körében is kedvező szellő lengedez az Isten ígéje iránt. Emitt egy

plébános mutatja be a bibliaárust községe ifjainak és jóindulatukba ajánlja őt: „Ő is Isten országáért dolgozik és miként mi, hisz a Krisztusban.” Másutt egy kanonok a sekrestyéjébe vezeti a kolportört és egy csomó pap jelenlétében megveszi tőle a Diodati-féle bibliát. „Vezetőmül fog szolgálni egyházi beszédeimnél,” úgymond. Megint másutt egy pápai árvaház igazgatója küld 8 lirát, hogy a Diodati fordítású bibliát megvegye. Egy újság, melynek nem tetszik ez a fordítás, azt állítja, hogy a Diodati-biblia irodalmi értéke eggyel több ok arra, hogy annak árulását eltiltsák. Ez az ítélet s más hasonló azonban nem állja útját a biblia nagy elterjedésének, amely mindenüvé, a kórházakba, a gyárakba és a kaszárnyákba is elhatol. A katonai körökben nagy lelkesedéssel fogadják, egy ezredes egy napon 40 példányt vett belőle ezrede tisztjei számára és kérte a kolportört, hogy nemsokára jöjjön vissza. Egy tisztképző iskolában, miután egyet megvizsgáltak, 30 példányt vásárolnak. Számos római bankban nagy csomó biblia kelt el, sőt egy kath. bankban is minden tisztviselő vett 1—1 példányt. A különböző minisztériumok tisztviselői, a legkülönbözőbb társadalmi állású emberek megveszik a bibliát, melyet nagy érdeklődéssel olvasnak. A biblia-olvasásra nézve bizonyos körökben fennálló tilalom csak elősegíti annak nagy elterjedését. Úgyhogy szeptember havában 23.714 példány kelt el.

HIVATALOS RÉSZ.

84—1927.

Körlevél.

I.

Az Egyetemes Konvent adóalap-tízességától nyert 52/1927. számú értesítés szerint közlöm az érdekeltekkel a következőket:

A folyó 1927. év február hó folyamán az 1927. évi I. félévi adócsökkentési segély fejében minden egyházközség ugyanolyan összegű adócsökkentési segélyt fog kapni, mint amennyit az egész 1926. évi adócsökkentési segély fejében kapott, természetesen pengőre átszámítva.

Az 1927. II. félévi adócsökkentési segély 1927. év aug. havában fog kiutaltatni. A második félévi adósegély legalább annyi lesz, mint az I. félévi. Amennyiben az 1927—28. évi állami költségvetésben az egyházunk számára az 1848. évi XX. t.-c 3. § a alapján megállapítandó államsegély az 1926—27. évi államsegélyünkkel szemben felemeltetnék — mire nézve az illetékes helyről nyert ígéret alapján remény lehet — abban az esetben az 1927. év augusztusában utalványozandó II. félévi adócsökkentési segély az I. félévi adósegély összegét előreláthatólag megfogja haladni.

Az adócsökkentési segélyek ezentúl két félévi részletben, február és augusztus hónapban lesznek kiutalva.

Amint a kitaláló jegyzék a püspöki hivatalba megérkezik, a nyugtaürlapok két napon belül expedíálva lesznek. Ezzel szemben viszont kérem, hogy az egyes lelkészi hivatalok a szabály szerint kitöltött nyugtákat, az érkezéstől számított 5 napon

belül a püspöki hivatalba visszaküldjék. Az egy héten túl késlekedő lelkész urak meg lesznek sürgetve, de a sürgetésért az adósegélyből 5 pengő lesz a lelkész úr terhére a tanítóképezdei alapra levonva. A kényelmeskedés vagy késlekedés, minden szükség nélkül igen megszorítja a püspöki és pénztári hivatal dolgát. Gyorsaság nem beszorakányság, csak egy kis kötelességtudás kell hozzá.

II.

Kérem az összes lelkész és h. lelkész urakat, hogy az alábbi adatokat az új egyházkerületi Név-könyv részére a lehető legpontosabban kiállítva, a püspöki hivatalba küldjék be. Ahová adócsökkentési segélynyugtát mennek, költségkimelés szempontjából legcélszerűbb a jelentést azokkal együtt visszaküldeni.

Egyházközség neve, — ref. lélekszám, — összes lélekszám, — megyei járás, — utolsó posta, — telefon állomása, — távirda állomása, — vasút állomása, — lelkész neve, rendes lelkészi szolgálati éve, — (az önálló hitoktatóknak beszámítandó a szolgálati év száma), s.-lelkész neve, — hitoktató neve, — kántor, tanítók neve, — főgondnok, gondnok neve — ref. iskolák és tantermeik száma.

Ahol egyházi alakulat pl. ref. énekkar, nőegylet vagy egyházi értesítő van, szintén feljegyzendő.

Fiók- és leányegyházaknál az anyaegyháztól való kilométer távolsága, — ref. lélekszám, — kántor, — ref. iskola, — tanítók neve, — gondnok neve.

Szórványok km. távolsága és ref. lélekszáma.

Az egyes pontokat átnézhetőség és egyöntetűség szempontjából kérem egy félíven egymás alá kiállítani.

Miskolc, 1927 január 24.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Pályázati hirdetmény.

A zilizi ref. egyház megüresedett kántor-tanítói állását f. év szeptember hó 1-ig helyettes tanterővel kívánja betölteni. Ezen helyettes kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet. Lehetőleg nyugdíjas, vagy B. listás tanítók pályázataikat nyújtsák be febr. 5-ig a lelkészi hivatalba. Fizetés, meg egyezés szerint. Állás azonnal elfoglalandó.

Ziliz, 1927 január 25-én.

Somogyi Pál

ref. lelkész, iskolaszéki elnök.

Most jelent meg:

A Pataki Diákvilág Anekdotalincse

Komáromi János közreműködésével
szerkesztette Panka Károly dr.

I. kötet. Kiadja a Sárospataki Diákok Orsz. Szövetsége, 1927. Jóízű adomák, humoros históriák, diáktrefák, versek, két hosszabb, a diákeletet ismertető közlemény, számos történelmi adat a kiváló pataki diákokról és tanárokról, a 48-as diákok névsora stb.

A 270 lap terjedelmű kötet bolti ára 75.000 korona; kapható a főiskola könyvkereskedésében.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ——— 14 Pengő. Fél évre ——— 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM: *Farkas István:* Egy biblia-magyarázathoz. — Az italmérés vasárnapi eltiltása. — *Nádházy Bertalan:* Az útfélen. — Külföldi szemle. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Pályázat.

Egy biblia-magyarázathoz.

Valóságos sensáció számba ment a múlt év végén a kiváló tudós, a mély hitű kálvinista, a szípkormányzó bölcs ember: *Hegedűs Lóránt* fásori templomban tartott bibliamagyarázata. Olvastam én is és elhiszem, hogy a hírlapok ama tudósítása megfelelt a valóságnak, hogy az emberek „megfeszített szemmel és füllel figyeltek”, hogy szemek nem maradtak szárazon, a szívek lázasan dobogtak a szívbe markolóan megható, az ő tragikus életének nagyszerű élményeit a gyülekezet elé táró biblia-magyarázata után. Oda állok én is a mély hitű, az Isten után igazán vágyódó, a bibliát csodálatos hűséggel kedvelő nagy ember elé tisztességtételre. Bátor, kemény ember, sokszor próféta lélek! Minden tiszteletre méltó az a bátorság, amellyel szemébe vágja a ma, csak szájjal keresztyéneinek, hogy: „pogányok vagytok valamennyien, ha nem hisztek Jézusban, nem ismeritek a bibliát és nem szerettek”!... „Kálvin nagy hitét vallom s nincs ma nagyobb hivatás, mint magyarnak és protestánsnak lenni”!... Hatalmas vallás tevő s hiszem, mártírságtól sem félt az ilyen lélek! Ha meg a beszédinek azt a részét olvasom, mely az ő szenvedésekkel tölten túl megáldott életének élményeiből, a halál kapujából az Isten keze által sokszor visszavezetett ember igazán elragadóan szép nyilatkozatát a praedestinációra való, szinte esküvést adja az ajkaira, azt mondom, Isten-küldött ember s a mai világi papjaink közül valóban első ő, az első között is!

És a biblia-magyarázat kapcsán mégis nekem volna valami a szívem mélyéről felkivánczoló s hozzánk lelkészekhez szóló mondanivalóm. Lehet, hogy sokan nem fogják helyeselni felfogásomat. Mindegy! Én nem magamért, a lelkészi állás méltóságáért s a reánk bízott szent örökség megbecsüléséért szólok. Apáink az egyetemes papság felséges gondolata mellett is, nem csak hangoztatták, de szigorral követelték, be is tartották, hogy a templomban biblia-magyarázat, az ige hirdetése, az kizárólagos papi tiszt. (Ha a legátusok, mint jogászok, a teológusok prédikálnak is, megírott prédikáció, lelkészek munkája, az iskola papjai által felül bíralt egyházi beszéd az!) Én kijelentem, hogy hetességem alatt senkinek, aki nem lelkész, nem adnám át a katedrám biblia-magyarázat tartására. A templomban az ige hirdetése az én tisztem. És nekem hiába kiáltják, hogy külföldön az így van. Nekem nem kell okvetlen, minden kritika nélkül, ami külföldi! Igenis a belmissiói, felfelé ivelő munkák, az egészséges, a magyar lélek mélységeiről felfakadó, a bibliás ősök nyomdokain haladó belmissió kell nekem is, de az ige-hirdetés, biblia-magyarázat a templomban, az legyen és maradjon a mi kizárólagos jogunk, de egyúttal kötelességünk is!

Az egyetemes papság elvén állva, ha bibliát magyarázhat a lelkész helyett vagy mellett *Hegedűs Lóránt*, ezt a jogot kérheti magának X. Y. testvérünk is. S ha egynek szabad, szabad az másnak is! Én szerintem fel kell valahára világosítani az embereket arról is, hogy nem magyarázni, de olvasni kell a bibliát! Belőle élni, parancsát megfogadni, ez egyetemes kötelesség! De legyen bennünk papokban annyi bátorság megvédeni egyetlen, csak nekünk adott kiváltságunkat. A bibliát templomban — csak lelkész magyarázhatja — ezt én hiszem és vallom is.

Hogy a biblia magyarázhatása terén a *szabadosság* — a teológiai képesség nélküli biblia-magyarázatok mit érnek el — igazolják a sok badarságot kitermelő szekták serege. Világi papjaink segítő munkáit felolvasások, előadások formájában nagy szeretettel látom. Mi is igénybe vesszük sok-sok alkalommal. Áldott munka, ha papság és világiak kéz a kézben futnak a végső cél felé, a Krisztus uralmának megvalósításáért. Ez így illik hozzájuk és hozzánk is. De a biblia-magyarázatot, az ige-hirdetést, azt már csak mi magunk végezzük. Ha volna lelkésztársam, ki álláspontomat nem helyesli, én nem perlek vele érte. De az én álláspontom ez volt, az ma is és az is marad!

Farkas István.

Az italmérés vasárnapi eltiltása.

Alig van kérdés, mellyel úgy a közönség széles rétegei, mint a hivatalos körök többet foglalkoztak volna, mint az italmérési üzletek vasárnapi zárvatartása, főképen pedig az égetett szeszes italok vasárnapi árusításának eltiltása. A kereskedelmi miniszterek, kiknek hatáskörébe az 1891: XIII. t.-c. az italmérési üzletek vasárnapi munkaszünetének szabályozását utálja, éveken át követ-

kezetesen azt az álláspontot foglalták el, hogy az égetett szeszes italok vasárnapi árusítását teljesen el kell tiltani, ezt az álláspontjukat azonban a pénzügyminiszterek ellenzése miatt nem tudták érvényesíteni. Végre 1921-ben a kereskedelmi miniszternek sikerült a pénzügyminiszter hozzájárulását megnyerni az égetett szeszes italok vasárnapi árusításának teljes eltiltásához. Ennek megfelelően a keresked. miniszter 1921. évi 94537 sz. a. olyképen rendelkezett, hogy vasárnapokon és Sz. István-napján, a gyógyszeráraktól eltekintve, amelyekben a gyógycélokra rendelt égetett szeszes italok árúíthatók, más üzletekben égetett szeszes italok, a különleges (finomított) égetett szeszes italokat is ide értve, sem tisztán, sem más italokhoz keverve, nem árúíthatók és ki nem szolgáltatathatók, vendéglőkben, kávéházakban, kávétermékekben és cukrászdákban azonban teahez rumot a szokásos mennyiségben ki lehet szolgáltatni. A kizárólagos pálinkaméréseket pedig munkaszüneti napokon az egész napon át zárva kell tartani.

Ezen a rendelkezésen túlmenően a bor és sör vasárnapokon való árúításának és kimérésének eltiltásáról sem 1921-ben nem lehetett, sem most nem lehet szó. Kézenfekvő ugyanis, hogy amennyiben a bornak és sörnek vasárnapokon való árúítását el akarnók tiltani, ennek a tilalomnak általánosnak kellene lennie, vagyis annak a koresmákon kívül az összes vendéglőkre is ki kellene terjednie, mert amennyiben a vendéglőkre kivételt állapítanak meg, rövidesen a koresmák túlnyomó része vendéglővé alakulna át. Az említett általános tilalom pedig ilyen mélyreható gazdasági változást vonna maga után, mely hosszú időn át rendkívül hátrányosan volna érezhető. Ha ezekkel a hátrányokkal a háború előtti években meg is birkóztunk volna, mai súlyos helyzetünkben nem tehetjük ki gazdasági életünket ilyen rázkódtatásnak, minthogy a nálunk összehasonlíthatatlanul kedvezőbb helyzetben levő nyugati győző államok sem gondolnak a vasárnapi teljes szesztilalom meghonosítására. Erről annál kevésbé lehet szó, mert a bor és sör vasárnapi fogyasztásából távolról sem származnak olyan bajok, mint az égetett szeszes italok fogyasztásából, s azokat a hátrányokat, melyek egyes esetekben a bornak és sörnek mértéktelen fogyasztásából előállnak, sokszorosan felülmúlnák azok a gazdasági hátrányok, amelyek a vasárnapi szeszfogyasztás teljes eltiltását követnék.

(A keresked. miniszternek 1924 dec. 2-án 57488 sz. a. kelt átirata).

Magam részéről inkább arra helyeznék súlyt, hogy a 10.000-nél kevesebb lakost számláló kis- és nagyközségekben az italmérések, koresmák, vendéglők, kávéházak és kávétermékek köznapi, vasárnapi és ünnepnap esti zárórája rendelettel lehetőleg a most érvényes záróránál lényegesen korábbi időpontra tetessék, továbbá, hogy a különböző mulatságok címén igen sűrűn, nem egy községben csaknem hétről-hétre engedélyezett, hajnali 3—4—5 óráig terjedő záróra-meghosszabbítások száma jelentékenyen korlátoztassék.

(A keresked. miniszter 1925 szept. 11-én 71039. sz. a. kelt átirata).

E kérdésben a keresked. miniszter, mint 1926 okt. 12-én 87.782. sz. a. a vallás- és közoktatási

miniszterhez intézett átiratában közli, tárcaközi ankétet fog tartani s erre a vallás- és közoktatási miniszter képviselőjét is meg fogja hívni.

Az útfélen.

A keresztény alapon álló magyar pénzügyi kormányzat tehát pénzügyi szempontból *aggályosnak* találta a konventfeliratának honorálását, hogy a koresmákat, italméréseket vasárnap, *csak vasárnap zárják be*. Hát bizony ez aggályos is pénzügyi okokból háromféleképpen is. 1. Mi lenne a koresmáros adófizetőkkel, ha azzal állanának elő az adóközegeknek, hogy bevételüknek több mint fele oda van a vasárnapi zárás miatt? 2. Mi lenne azokkal a szerencsétlen családokkal, akiknek a kenyérkeresőjük a heti keresetét egyenesen hazavinné és a koresmában nem hagyna egy fillért sem és telnék kenyérre is, még ruhára is a család tagjainak? 3. Mi lenne az állam pénzügyeivel, ha a szeszadó-jövedelem megesappanna és a tüdővészések száma s a börtönlakók száma s az ezzel járó kiadások összege is megfogyatkoznék?

Persze, ez és sok más ezzel kapcsolatos elgondolás, hozzá nem értők naiv meséje. A sárga veszedelmet emlegetni ma megint divat lett. Kína, India sok százmillió lakosa mozog, ébredszik. Nagyokat nyújtóznak az évezredek álomból felelmélő népmilliók és a felébredt vezérek között pld. a hindu *Mahátmá Gandhi*, ez a sötét szemű, „kis törékeny ember,” fajtáját már 1920-ban meg akarja szabadítani az angol elnyomástól, de előbb az „ital átkától.” Könyörög a párszikhhoz (nagy kereskedők) írott levelében, hogy zárják be italos boltjaikat. Az abstinent hullám végigzúdul Indián. Nagy politikai vezérét megérti a nép, sőt — a mi világunkra gondolva, hihetetlen! — megértik a nagykereskedők is. Pedig nemcsak a vasárnapi koresmázásról volt szó. Indiában nagyon aggályos az italfogyasztás, nálunk, az Úrnapján, a koresma bezárása — aggályos.

Ezzel kapcsolatban, az útfélen, eszembe jut, hogy az Egyesült-Államokban, a magyar kultúra ébren tartása címén, de a dollárok értékéről sem feledkezve meg, magyar színészek meg szoktak jelenni, hogy emlékeztessék a misterré formálódott „hé, János!”-okat a magyar hazára. A magyar szinész-misszionáriusok egyike keservesen panaszkodik, hogy biz' ott, színházat csak vasárnapra kapnak, mert akkor az amerikai színtársulatok nem játszanak. Egyszerűen azért, mert vasárnap van. Furesa egy istentelen állam az az U. S. A.! Szegény munkás népe még vasárnap sem szórakozhatik. Határozottan nem *keresztény* állam.

Bezzeg mi tudjuk a módját a vasárnap megünneplésének. Szombat esténként rendezünk egy-egy bálát, táncmulatságot. Műsoros-estélyt adunk, „utána tánc kivilágos-kivirradtig.” Másnap, ugyis vasárnap. Lehet aludni. Párolgathat a mámor. Istentisztelet — az nem fontos. Elég, ha elköltünk a bálra egy fél milliót s ebből a vallásos célra is jut — mondjuk — úgy hússzezer korona. Feltéve, hogy a meghívó nem volt döbbenetesen elegáns és így felettébb drága is.

Az a *pogány politikus*, az a nacionalista Gandhi, úgy indította meg 300 milliós nemzete felszabadí-

tását, hogy 1919 április 6-ra imádkozó és bűjtölő napot tűzött ki. „Hallatlan hatása volt. Minden osztály egyesült ugyanabban a mozdulatban.” (Romain Rolland.) Ott, messze keleten, nem tudják, hogy fényes, vagy kevésbé fényes bálokon, estélyeken át vezet egy leigázott állam útja a felszabaduláshoz, de csak akkor, ha az — *keresztény*.

Ha nem is törődünk tulsokat a lélek kultuszával, annál inkább kezdünk foglalkozni a testkultusszal. Ez nagyon jól is van. Azonban, legalább is a párhuzamot meg kellene tartani a kettő között. Hiába építünk mi sok-sok áldozattal sportpályákat, tribünöket, hiába nevelünk olyan ifjúságot, amelynek izmai acélból lesznek, ha a lelke elsatnyul, ha az nem fog belegyökeredzni a Krisztusba, ha csak az ökle lesz erős és a szíve nem edződik meg a Krisztus által, akkor: vihar idején ösztönösen okosabbnak fogja tartani, hogy a hátát fordítsa az orkán korbácsának és ne szembe nézen — menjen vele. Hiszen megtanulja jól, hogy a szembefutó szél árt a tüdőnek, árt a testnek. De nem tanulja meg sehogy, vagy alig, hogy sokszor, ami a testnek kárára van, használ a — léleknek.

Nádházy Bertalan.

Külföldi szemle.

(Vége.)

A protestantizmussal szemben a római egyház visszautasítóbban viselkedik, mint bármikor. Ahol ereje van hozzá, kiméltetlenül tör előre; — ezt látjuk Olasz-, Spanyol- és Lengyelországban. Így pld. a kath. *Lengyelország* rendszeresen mindent kiírt a területéről, ami evangélikus és német; templomokat, paplakokat, iskolákat brutálisan elrabolnak jogos tulajdonosaiktól.

Viszont ott, ahol Róma kisebbségben van, egyenjogúságot és türelmet kíván az ő kisebbsége számára. Angolországban még mindig remélik, hogy az *anglikán egyház* továbbhaladó romanizálása ezt végre is az egyedül üdvözítő egyház kebelébe való visszatérésre fogja indítani. A romanizálás nem tagadható s az tényleg minduntalan előbbre halad. Ime egy példa: Olyanok ítélete szerint, akik jól ismerik a viszonyokat, a londoni püspökség gyülekezeteinek $\frac{1}{7}$ -ed része hódol ma már annak a római szokásnak, hogy a kenyér és a bor, mely az urvácsoránál megszenteltetett, egy határozott, mindenki által megközelíthető helyen van elhelyezve, hogy a hívek imádhassák! Itt két gyökeresen eltérő felfogással állunk szemben és ezek az ellentétes elvek mindjobban eltávolodnak egymástól. Bizonyos körökben arról beszélnek, hogy az anglikán egyház kiválik az állami befolyás kötelékéből és Angolország valamennyi protestáns egyháza — a romanizálók kirekesztésével — közös szervezetet fog alkotni. Az kétségtelen, hogy Stockholm erősítette az anglikánok közt az evangélikus elemet.

A protestáns körök idegenkedéssel viseltetnek a *Népszövetség* iránt s így nem sokat törődnek vele, ami tekintettel Rómának abbéli erős fáradozásaira, hogy a Népszövetségben befolyásra tegyen szert, nagy kár. A mi prot. egyházi vezetőink és politikusaink sejtelmével sem látszanak birni annak, ami ez irányban a színpalak mögött történik, mert máskülönben régen vigyázatra intették volna

az illetékeseket vagy föltették volna a kérdést, vajjon nem kötelessége-e a protestantizmusnak, hogy jobban törődjék a Népszövetséggel? Angolországban van egy kath. bizottság (Catholic Council for Great Britain), amelynek célja a népszövetségi prot. túlsúly veszélyének elhárítása, vagy, miután ilyenről a valóságban nem lehet szó, inkább a kath. túlsúly megőrzése és erősítése. Kath. körökben a szabadkőművesség és a „laicizmus” genfi befolyásától is félnek, ami már inkább lehetséges. Továbbá ne feledjük az „Union catholique d'Etudes internationales” c. kath. egyesületet, melynek Genfben saját irodája van s amely minden országok katolikusai számára Genfben egy központot akar létesíteni. Ez az unio arra törekszik, hogy a különböző, a Népszövetségnél tárgyalás alá kerülő kérdéseknél a kath. álláspontot érvényesítse, ami nem egyszer sikerült már neki. Az Unio bécsi kongresszusán, amelyen többek közt Seipel osztrák kormányelnök is résztvett, bizottságot neveztek ki azzal a feladattal, hogy a kath. egyházi törvénykönyvnek, a *Corpus juris canonici*-nek, kivált pedig a házasság jogának nemzetközi elismerését követelje minden állam kath. alattvalói számára.

Aki nyitott szemekkel néz szét a nagyvilágban, lehetetlen észre nem vennie, hogy a nagyvárosokban és pedig az evangélikus nagyvárosokban is, egy új pogány világ alakult ki és terjed tova. Nem lehet tagadnunk, hogy a prot. népek körében is sokan vannak, akik elfordulnak az evangéliumtól és semmi Istent nem ismernek. Ez sokkal veszedelmesebb jelenség, mint a szabadgondolkodók nagy lármával föllépő propagandája, a mely az ifjúságot is hálójába akarja keríteni. Hitünk őrállóinak, kezükben a bibliával, minden erejüket össze kell szedniök, hogy a hitetlenség rohamával szemben Krisztus egyházát megvédelmezzék!

A németországi prot. köröket mostanában a *püspöki* cím fölvételének kérdése tartja izgalomban. Egyházi testületek itt mellelte, amott ellene foglalnak állást s egyelőre az ellenzők és pártolók élesen szembe állanak egymással. Kétségtelen, hogy valamely egyház püspöki vezetése, ha kiváló személyiségeket állít a kerület élére, az egyházi rendetlenséggel és zsinati tehetetlenséggel szemben erősödést jelent. Ha a püspöki állásnak nincs apostoli alapja, a zsinatnak sincs, mindkettő az apostoli kor utáni időből való. Veszedelmessé csak akkor válik a püspök, ha katolikus-hierarchikus tendenciákat áru el, ha arany és ezüst keresztetek ékesítik a mellét, ha püspöki áldást osztogat a gyűléseknek.

A német protestantizmus az összeomlás után súlyos belső válságon ment keresztül s hogy azt még nem győzte le egészen, mutatja a legtöbb egyetemen a theologiai hallgatók alacsony létszáma, — de e tekintetben Svájcban és Franciaországban sem kedvezőbbek az állapotok. Elsassban a német birodalmi származású prot. lelkészek kiutasítása folytán még ma is 50 gyülekezet van lelkész nélkül; Franciaországban 1905-ben még 920 prot. lelkész volt, ma csak 620 van, köztük 87 svájci. Viszont a német protestantizmus nagy erejét mutatja theologiaja, mely a háború végeztével bekövetkezett gyöngülés után újra teljes erővel lát a munkához és új nagy tudományos vállalatok megindítására is elérkezettnek látja az időt.

Északamerikában különösen a methodisták és lutheránusok tesznek nagy erőfeszítéseket a pogány misszió erősítésére és terjesztésére. A methodista egyház a kath. Közép- és Délamerikában is erős gyökereket ereszt; általában a protestantizmus 1906 óta a latin Amerikában jelentősen megerősödött.

IRODALOM.

* **A szentek szentében.** Irta dr. Victor János. Sylvester-kiadás. Poétás és szónokias igehirdetők közt ezektől elűtő igehirdetői képe kezd kialakulni dr. Victor Jánosnak, akitől most *A szentek szentében* címmel 32 beszéd jelent meg, amelyekről azt írja, hogy az „úri szent vacsorára előkészítő beszédek.” Ami ezekben a beszédekben jólesően meg van, az a komoly és mély bibliaismeret, az otthonos, meghitt jártasság az örökkévaló alapok körül és a természetes odafordulás onnan a mi világunk gyakorlati befolyásolására, mégha talál is bizonyos mértékben az, amit a szerző önmaga is mond derék előszavában, hogy valamennyi beszédén megfigyelhető, hogy az „nem a gyakorlati szolgálat, hanem az íróasztal terméke.” Gyakorlati írásmagyarázatok ezek a beszédek I. Kor. 11, R. 23—25. v. fölött. Nem elmélkedések, de nem is forma szerinti prédikációk. Mint írásmagyarázatok nagy haszonnal olvashatók, főleg tekintettel a husvét előtti igehirdetésre. E beszédek mellett szerző eddigi neve is elég bizonyosság.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Az országgyűlés** képviselőháza is, miként már ősszel a nemzetgyűlés, dr. Puky Endre képviselőt, az abaúji egyh.-megye gondnokát választotta első alelnökévé. — A felsőház jan. 31-ikén tartott alakuló ülésén, egyes aulikus főrendeknek a jogfolytonosságot erősen hangsúlyozó kijelentése után, Baltazár Dezső püspök szólalt fel és kifejezte, hogy a jogfolytonosságot nem szabad az állam érdekei fölé helyezni. Ha a jogfolytonosság erőltetése csak a legkisebb mértékben is veszélyezteti a nemzeti fejlődés biztosítékait, akkor örülni kell, ha a jogfolytonosság hiánya mellett ennek a nemzetnek csodálatos ereje, öntudata és bölcs vezetés mellett a katasztrófa után rövidesen sikerült a konszolidáció mai fokára jutnia. A kormányzót és a kormányt történelmi munkájuk végzésekor országos tisztességadás és nemzeti hála illeti meg. Végül reményét fejezte ki, hogy az összes vallásfelekezetek óhajaként előkerül még az 1848. évi XX. t.-e. igazságos végrehajtásának problémája is a viszonyosság és egyenlőség alapelvei szerint.

— **Rövid hírek.** Február 1-én múlt 50 éve, hogy Kovácsi Sándor nyug. főgm. tanár működését a pataki főgimnáziumban megkezdette; ez alkalomból a Köziskolai Szék tagjai testületileg keresték fel a friss testi és lelki erőben levő veterán tanárt s Csontos József közigazgató üdvözölte őt tanártársai nevében és kívánt áldást további életére; a jubiláns meghatott szavakkal köszöntötte meg a megemlékezést. — Bódy Dénes pataki főgimn. vallástanár július óta, előljárásági

engedéllyel, Németországon tanulmányúton van; előbb az ifj. egyesületi életet tanulmányozta, azután ősszel beiratkozott a heidelbergi egyetemre s ott *filozófiai* tanulmányokat folytat. — Az Orsz. Ref. Tanáregyesület június 7—8-án *Kecskeméten* fogja folyó évi közgyűlését megtartani. — *Danyi József* erdőbényei lelkész, megrongált egészségi állapota miatt, május 1-én nyugdíjba fog vonulni.

— **A Pataki Diákvilág Anekdotalincseről** a *Vasárnap* c. debreceni gyülekezeti lap jan. 16-iki száma ezeket írja: „Ezt a szép kiállítású kötetet a híres ref. főiskola iránti kegyelet hozta létre. A halhatatlan diákhumor üde, csillogó derűje mellett igen kedvesen és vonzóan nyilatkozik meg benne a nagyszerű multa visszatekintő pataki kollégium ősi, hagyományos szelleme s ezen keresztül egy darab magyar nemzeti és kálvinista egyházi történelem is. Irodalmilag legszebb és legtanulságosabb darabja a bevezetésül szolgáló *Régi pataki diáklelet* c. cikke, a kollégium és a magyar ref. irodalom nagynevű veteránjának, az ősz Radácsi Györgynek tollából. A kötet szerkesztésében a nagy szeretet mellett több gondosságot és egységet is szeretnénk látni. Egyébként azonban igen melegen ajánljuk elolvasásra nemcsak a volt pataki diákoknak, de mindazoknak is, kik a régi magyar ref. iskolai élet jellemző intimitásaiba betekintést s ez által kellemes és tanulságos órákat kívánnak szerezni maguknak. (ri.)“

— **Miskolcra.** A polgármester a nagy mértékben föllépő influenza-járvány miatt február 1-én az *elemi és középiskolákat* 13, illetőleg 9 napra bezáratta, úgy, hogy a ref. reál-gimnázium és leány-gimnázium febr. 10-én fogja működését újra folytatni. — A ref. egyház *anyakönyvi* forgalma 1926-ban a következő volt: született 392 (tavaly 412), meghalt 276 (278), házasságot kötött 148 pár (135), ebből tiszta ref. 57, vegyes pár 86, tiszta kath. 5 pár; reverzálist kötött: javunkra 60, kárunkra 38 pár; áttértek hozzánk 16-an, kitértek tőlünk 5-en; lélekszám 15.779. — A Martin-telepen építendő *új templom* javára eddig 48,840.000 K gyűlt össze (téglaajegyből 22 millió korona).

Pályázat.

A *tiszaladányi* ref. egyház pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett kántortanítói állásra. — *Javadalom:* természetbeni lakás melléképületekkel. 30 mh. szántóföld, adójába tanító 28 pengőt fizet. többi az egyház. 300 □-ól veteményes kert. Három öl kemény tűzifa. 33 véka gabona, legátus ellátásáért 7 véka gabona. Készpénz az egyháztól 70 pengő 72 fillér. Stóla. Értékegység: 46.

Kötelesség: III—VI. osztályoknak a tiszán-inneni ref. egyházkerület által jóváhagyott tanterv szerinti oktatása, kanonikus órákon s akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése, kántori teendők végzése, énekkar vezetése, belmisszióban segédkezés. Kellőleg felszerelt kérvények *Reformatus Iskolaszékhez Tiszaladány* (Szaboles m.) küldendőek válaszbélyeggel a pályázat megjelenésétől számítandó 10 napon belül. — Személyes megjelenés és próba okvetlen szükséges. Állás azonnal elfoglalandó. *Reformatus Iskolaszék.*

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre — — — — 14 Pengő.
Fél évre — — — — 7 Pengő.

Főszerkesztő:

Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN

Felelős szerkesztő és kiadó

Dr. RÁCZ LAJOS

Főmunkatársak:

MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA

HIRDETÉSEK DIJA:

Megegyezés szerint.

TARTALOM: *Kövér Pál*: Pénzügyi szempontból. — Evangélikus és katolikus. (Folyt. köv.) — Könyvismertetés. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek.

Pénzügyi szempontból.

Lapunk 3. számában a rövid hírek között a következő megdöbbentő híradás olvasható: „A konvent felterjesztésére a pénzügyi kormány azt válaszolta, hogy a korcsmák vasárnap zárvatartása pénzügyi szempontból igen agályos; most már belmisszió útján kell a kérdés megoldására törekedni.”

Nézzünk a szemébe ennek az okoskodásnak. Csakugyan olyan agályos volna pénzügyi szempontból a korcsmák vasárnapi zárvatartása? Talán katasztrófális zuhanással sújtaná valutánkat, megbillentené az államháztartás egyensúlyát, összeroppantaná gazdasági életünket? Talán a magyar állam élete hozzá van kötve a vasárnapi korcsmajövedékekhez? Azzal áll vagy esik? A leghatározottabb nem-mel kell e kérdésre felelnünk.

Sokféle szempontból foglalkozhatnánk a korcsmák vasárnapi nyitvatartásának romboló következményeivel. Beszélhetnénk arról a felmérhetetlen erkölcsi kárról, melyet a magyar népnek, főleg a fiataiságnak a lelkében okoznak. Beszélhetnénk az erkölcsi romlás mellett a temérdek verekedésről, gyilkolásról és hasonló bűntényekről, melyeknek a vasárnapon nyitva tartott korcsmák a melegágyai, eredeztető okai. Vagy gondoljunk a szellemileg eltompultaknak, testben-lélekben megrokkant embereknek légióira, a korcsmák szerencsétlen áldozataira! De pusztán pénzügyi szempontból is agályosnak tartjuk a korcsmák vasárnapi nyitvatartását. Azért, mert szombat este, illetve vasárnap itt verik el a munkások egész heti keresményüket, verejtékes munkájuk eredményét és ennek következtében családjuknak éhezni, rongyoskodni kell. Még a jobb-módu földművesek, gazdálkodók — főleg a fiatal-ság — is vasárnapi szabad idejükben a korcsmákat keresik fel. Szórják a pénzt és részegségükben engedik magukat mindenükből kifosztani. Eladják a föld áldott termését, nyíltan vagy titokban, hogy áldozhassanak bűnös szenvedélyüknek. Mire vezet ez, ha nem az állampolgárok elszegényedésére? Pedig pénzügyi szempontból sem lehet cél az adó-alanyok elszegényedése! És vajon nem a vasárnap nyitva tartott korcsmák tenyésztik-e ki a menedék-házaknak, börtönöknek, elmeegógyintézeteknek lakóit? Pedig ezeknek fenntartása szintén az állam gondja s így ez sem lehet kívánatos pénzügyi

szempontból! Vajon nem a korcsmák mérgező légkörében elzüllött férfiak utódai töltik-e meg a javítóintézeteket, a bűnözés miatt összeroppant s kora sírba dőlt apák gyermekei az árvaházakat? Ez is kívánatos talán pénzügyi szempontból? Nem a korcsmák termelik-e ki az államfelforgató elemeket, kik sírásói lesznek a magyar valutának, mint azok voltak a közelmúltban is?

Nem folytatjuk tovább e felsorolást, mert meggyőződésünk szerint úgys feltártuk e látszat-okoskodás gyöngye megalapozását. Tovább megyünk. Kérdezzük: vajon pénzügyileg tönkrementek-e azok az államok, melyek vasárnapon a korcsmákat bezárták, sőt a teljes szesztilalmat bevezették? Van-e hatalmasabb, gazdagabb országa e földnek az észak-amerikai Egyesült Államoknál? Statisztikai adatok bizonyítják azt is, hogy a szesztilalmat bevezető országokban a börtönök, elmeegógyintézetek lakói megfogytakoztak és hasonló üdvös eredmények következtek be.

A dolog tehát úgy áll a korcsmajövedékekkel, hogy amit megnyer az állam a révén, elveszti a vámon. Pénzügyi szempontból nem igazolható a konvent felterjesztésének elutasítása. Különben sem lehet egy nemzet jövőjét erkölcestelen jövedelemre felépíteni. Ingatag alap az, melyen sohasem épül fel a keresztyén Nagymagyarország dicső palotája. Örök igazságot fejeznek ki a halhatatlan magyar költő (Berzsenyi) szavai: „Minden országnak támasza, talpköve a tiszta erkölcs.” A vasárnapon nyitva tartott korcsmák pedig a tiszta erkölcs-talpköveit rombolják szét s ezzel sírbadöntik a maradék Magyarországot is. Vállaljuk e ezért közömbös nemtörődéssel a felelősséget?!

Ha nem, akkor cselekedjünk. Ne riassza el konventünket, egyházunk vezető férfait ez a mostani eredménytelenség. Ujra és újra zörgetni kell a felelős tényezők lelkiismeretének ajtaján. A májusra tervezett református nagygyűlésen s ha egyszer valósággá lesz, a régóta tervbevett közös protestáns nagygyűlésen hatalmas demonstrációnak kell történnie a korcsmák vasárnapi bezárása érdekében. Egyházunk indítson nagyméretű propagatív munkát a nagy cél érdekében. Lépjenek akeióba világi uraink: egyházmegyéink gondnokai, tanácsbíráink, kik rendszerint a megyei képviselő-testületekben is helyet foglalnak. Javasolják, hogy a vármegyék forduljanak feliratilag a kormányhoz

a korcsmák vasárnapi bezáratása érdekében. Világi és lelkész képviselőink sűrűssek a parlamentben a kérdés megoldását.

Természetesen a belmisszió útján is a kérdés megoldására kell törekedni. Templomi igehirdetésünkben, vallásos összefüggéseink alkalmával, az ifjusági egyesületekben, sőt már a vasárnapi bibliaiskolában is reá kell mutatni a korcsmalátogatás szomorú következményeire. A már említett következményeken kívül hangsúlyozni kell, hogy a részegesek nem örökölhetik Isten országát (I. Kor. 6₁₀, Gal 5₂₁), tehát nemcsak az Ur napjának megszentelése ellen vétkeznek az ilyenek, hanem eljátszák az üdvösségüket is. Közvéleményt kell nevelni, amely bojkottálja a korcsmákat és kényszerítse az illetékes tényezőket kötelességük teljesítésére: a korcsmáknak legalább szombat estétől hétfő reggelig való bezárására. Ehhez azonban sok idő kell, már pedig „qui habet tempus, habet omnia.” Kérdés, hogy e nemes célra irányuló belmissziói tevékenységünk igazán eredményes lehet-e, míg a korcsmák velünk konkurálnak? Ezért a belmisszió *tárgyaiként* kezelendők a korcsmák vasárnapi bezárására illetékes tényezők. S ha ilyen irányban is eredményes lesz a belmisszió: a korcsmák ajtai bezárulnak s egyházunk, nemzetünk boldog jövője útjából el lesz távolítva az egyik legvégzetesebb akadály.

Kövér Pál.

(U. i. „Az italmérés vasárnapi eltiltása” címen e lap 6. számában megjelent cikkben foglaltakra tekintettel — mivel cikkünk ennek megjelenése előtt íródott — kívánságunkat így módosítjuk: Ne csak a korcsmákat zárassa be szombat estétől — hétfő reggelig a kormány, hanem a szeszest italoknak, tehát sörnek és bornak árusítását és kimerését a *vendéglőkben* is tiltsa meg jelzett időre. Ezzel az intézkedéssel a korcsmáknak vendéglőkké való átalakulása céltalanná válnék; a gazdasági hátrány pedig szerintünk nem következne be, ellenkezőleg gazdasági, pénzügyi szempontból is — mint előzetesen bőszégesen kifejtettük — csak előnyt jelentene ez az áldott intézkedés. Természetesen a gazdasági szempontok mellett az erkölcsi szempontokról se feledkezzünk meg.)

K. P.

Evangelikus és katolikus.

— Söderblom Náthán upsalai érseknek Párisban tartott előadása. —

Evangelikus és katolikus, tehát nem evangelikus vagy katolikus. Itt nem egy dilemmáról van szó, hanem egy kettős gazdagságról. Micsoda nagyság és micsoda szépség e két szóban!

Evangelikus, Evangelium, az örömdetes üzenet, amely megörvendezteti a szomorú vagy könnyelmű, töprengő vagy kétségbeesett emberiséget, az az üzenet, amelyet Jézus hozott magával a világnak, az az üzenet, hogy ő itt van, — isteni szikla, amely életünk kertjének vagy pusztájának kevéssé szilárd földje fölé emelkedve, végre a bizonyosság után áhítozó lelkeinknek örök alapot ad. Glover nemrégiben egy paradoxont alkotott, mely szentségtörés lenne, ha igaz nem volna: Isten, ugymond, nem cselekedhetik jobbat, mint hogy utánozza Krisztust. Ime az evangelium és az evangeliumi kincs!

És katolikus: azaz egyetemes, ökuménikus, mely az egész emberiséget átkarolja, miként Az, aki felhossa napját mind a gonoszokra, mind a jókra és erőt ad mind az igazaknak, mind az igazságtalanoknak. Az isteni könyörületességnek ez a hallatlan nagylelkűsége megotránkozott minden idők farizeusait és szektáriusait. Ők határokat kívánnak. A legkatolikusabb istentisztelet, melyen valaha résztvettem, a Gyakorlati Keresztýénség Egyetemes Konferenciája alkalmával, 1925 augusztus havában a stockholmi Engelbrekt-templomban tartott úrvacsora-osztás volt. Egyszerre, mivel ez kivétel volt, közeledtünk az oltárhoz, hogy együtt térdeljünk le testvérekként és vegyünk részt a Megváltó szent vacsorájában — az óriási gyülekezet ünnepélyes énekénél, melyet közben mély és áhítatos csönd szakított félbe és a nagy orgonák vallásos hangjai közben — evangelikusok és katolikusok, lutheránusok, reformátusok, methodisták, baptisták, quakerek, Tanítványok, ó-katolikusok, a cseh-szlovák egyház tagjai, anglikánok, a Magas-Egyház és a Törvény-Egyház tagjai, konzervatívok és modernok, japánok, kínaiak, indusok, szírek, franciák, németek, amerikaiak, magyarok, lengyelek, olaszok, angolok, skandinávok, hollandok, belgák, irek, svájciak, osztrákok, fehérek, sárgák, feketék. Sokan, akik néhány nappal előbb, a stockholmi katedrálisban látták, midőn a konferencia tagjai ünnepi körmenetben haladtak előre, s az Athanasius utódai egymás mellett haladtak a Luther vagy Kálvin ivadékaival, ahol a ritualis pompa érintkezett a puritán ridegséggel, Wittenberg Alexandriával, Genf Canterburyvel, Berlin Thyatirával, Bombay Párisal, sokan, akik e páratlan látvány tanúi voltak, nem bírtak énekelni és nem szégyelltek magokat, hogy könnyeztek, mert — egy gyors vizióban — elvonult előttük a keresztýén egyház tragikus, de egyszersmind dicsőséges története: a régi és gyászos meg hasonlásoknak és a múlt következményeinek emlékezete. De amit láttak, azokat a szenteket is visszaidézte emlékökbe, akik Istennel tartva, diadalmatarattak és könnyeiken keresztül dicsőséges diadalukban mosolyognak. Há joggal mondhatták, hogy soha egyetlen ünnepi menet sem ébresztette fel jobban a távoli kilátás vizióját, melyben ott láttuk a megszámlálhatatlan sokaságot, mely északról, délről, keletről és nyugatról jöve belép Isten városába, e tény ezerszerre igazabb az úrvacsoraosztásról, mely néhány nap múlva mindnyájunkat az Urnak ugyanazon oltára körül egyesített. Legvakmerőbb reményünk is merhetett-e valaha egy ily katolikus (egyetemes) imádat elképzelni, mint a mi akkori úrvacsorázásunk volt? S mégis épen azok köréből, akik szívesen nevezik magokat katolikusoknak a római egyházban, vagy az egyetemes egyház más szekcióiban, vagy azok közt, akik orthodox lutheránusoknak szeretik magokat mondani, hangok emelkedtek utóbb, hogy kifejezzék azokat a nyugtalanságokat és aggodalmukat, melyeket egy ilyen aktusnak talán végzetes következményei keltettek bennük. Óh Krisztus, téged a te egyházad újra keresztre feszít! A te asztalod, amely a te isteni váltáságnak, a te Atyád határtalan jóságának, a te tanítványaid egyetemes kommuniojának színboloma, gögös utánzat folytán valami ocsmány

dologgá változott, ami kimagasló bizonyítéka a szűk és szektárius szellemnek. Nem keserű ironia-e katolikusoknak — vagyis egyetemeseknek — nevezni azokat, akik az ő exkluzív szellemökkel szívesen elrekesztik magokat a többi keresztyénektől? Jézus szentsége mindenek előtt pozitív realitás, az isteni erő kinyilatkoztatása. Ezért kell szenteknek nevezni azokat, akik lényök és életök által bizonyítják, hogy Isten van és hogy Ő szeretet. De sokkal kényelmesebb a szentséget negatív magatartásra korlátozni s azt mondani: „Én nem vagyok olyan, mint a többiek!” Minden idők és konfessziók szektáriusai e terméketlen szellemben utasították mindig vissza az üdv katholicitását.

E két szóhoz: *evangelikus* és *katholikus*, egy harmadikat lehetne hozzáfűzni: *orthodox*! E kifejezésnek nem valami vonzó hangzása van. Gyakran kárhóztató, csaknem bántó értelemben használják, hogy azoknak a dogmatikus és skolasztikus eszméknek a szűkkeblűségét és formalizmusát megbélyegezzék, amelyekből a realitás és humanitás érzéke hiányzik. De igazi jelentésében véve, ez egy nagyszerű szó, mivel az igazi tant, a helyes véleményt, az igazságot jelöli. Az egyházi theológiában a hitet és a tant igen gyakran nagyon elvont és nagyon elméleti módon magyarázták. Valóban, a hit lényege nem oly vélemény, meggyőződés, amelyet megvitatunk és amelyre nézve a vita és okoskodás közben logikai és szónoki diadalt arathatunk. A hit bizalmat jelent. A hit az az „igen”, mely az élet, a történelem sátrani ellenmondásai dacára és az emberi szív gyöngeségei dacára, a lét minden *nem*-je ellen mégis feltámad. Ezért tehát, mikor theológiáról van szó, a tan, a *doxa* nemcsak nem közömbös, hanem a lélek békéjéhez és inségéhez szorosan hozzá van kötve. Az nem az apriori okoskodáson alapul, mint a matematika és tiszta logika, hanem a tapasztalaton; s ezt a tapasztalatot nem lehet sem a chemikus lombikjában, sem a természettudós mikroszkópja vagy teleszkópja révén, sem az embernél alsóbbrendű állatokban megszerezni. Hogy az valamely elméletnek, bizonyosságnak alapjául szolgáljon, annak magán a szíven és az emberi életen kell végeztetnie, mikor az ember Isten kijelentéseivel a történelemben viszonyba kerül. Jézus azt mondja: Ha valaki cselekedni akarja Isten akaratát, megismerheti, vajjon Istentől van-e tudományom, vagy én magamtól szólok? (Ján. VII. 17). Az *orthodoxia* szó tehát a valóságban annak alapos ismeretét jelenti, amit Isten a múlt századokban az emberiség életében s főként a Kalvárián tett, valamint annak, amit még ma is tesz az emberi egyének szíveiben és életében. Az igazi *orthodoxia* föltételezi a bűn és hiba átkának, szenvedésének, tragédiájának ismeretét, az ismeri a keserű csalódásokat, sőt a kétségbeesést. De az egy-szersmind a bocsánat tapasztalásán, a kiengesztelődés és szellemi közösség mystériumán alapul. Vannak optimista tanítások, melyeket a felszínes jóakarát hoz létre és peszsizmi-ta tanítások, melyeket a lét realitásainak és az élet igazi arányainak nemismerése teremt, amelyek az embert eltérítik az igazi útról. Ezeket olykor maga az egyház is előmozdította vagy ennek tanítói, mint ahogy azt Augustinus, Gerson és Pascal kimutatták. (Folyt. köv.)

KÖNYVISMERTETÉS.

Enyedy Andor: „Nekem élet a Krisztus.” (Egyházi beszédek. Sylveszter-kiadás.)

Szegényes falusi könyvtáramnak mintegy tizenötöd részét predikációs kötetek teszik ki. Van vagy hatvan darab. Ezekből 40 darabot csak nagy-takarításkor veszek a kezembe. Mert a port bizony ezek is fogják. Nagybárá káplán-koromban szereztettem be. Azt gondoltam, hogyha semmi egyébre, de sok prédikációs-könyvre nagy szükségem lesz. Vélttem, ha minél több predikáló-lélek műhelyébe betekintek, annál színesebb lesz az én lelkem is. Ebben is csalódtam, mint sok más-egyébben. Sőt, sokáig nagy veszélyt rejtettek rámanézve magukban ezek a könyvek. Mert azt hittem, hogy lelki özont hordoznak magukban s bizony sokára kisütöttem, hogy felszínes hangulat-párazatok, amittől csak köhögni tud az ember, ha mélyre akarja szívni.

Enyedy Andornak a könyvét megvettem, jóllehet már régebbi idő óta kerülöm a predikációs könyvek vásárlását.

Ezzel jól jártam.

Enyedynek az az erőssége, hogy a *saját* lelkén át vetíti az evangéliumot. Beszédei elgondolásában nem nehezedik reá az a teher, hogy más-nak a lelkét miként termékenyítette meg a textus. Ő, maga éli át az alapigét. A saját élete problémáinak megoldását keresi és találja meg a Krisztusban.

Az egész kötetből egy fekete felhőnek: a bűnnek árnyéka sötétlik, amelyet Enyedy fájó borongással szemlél s minden lelkierejével át akarja törni a felhőt, hogy az árnyékban ülőknek megmutassa a fényt: a Krisztust.

Szinte minden predikációjában ott sír a tiszamenti igaz magyarnak a bánata is, aki sülyedő magyar népet nem oktan nagyhangú frázisokkal akarja magyarkodásra tanítani, hanem minden erejével emelni szeretné a mélységből: a bűnből, a magasságba: a Krisztushoz.

Ilyen predikációkat szívesen olvas és hallgat az ember, mert kiérzik a szavak melegéből a lélek melege is. A kohó tüze, amelyben izzanak a fájdalmak, amelyekre menten ott van az orvosság is: a Krisztus.

Ezek a predikációk nem hangfoszlányok, melyek alig takarják az üres szavakat. Ruha, finom szövethől készült, amely öszhangban van a viselőjével. Vértet, amely oltalmaz a szennybe, vagy méregbe mártott nyilak ellen. Ezeket a beszédeket Enyedy nemcsak a templomi közönség előtt való elmondásra írta. Önmagának is írta, hogy lelkét az evangélium üdítő „feredőjében” ezek révén is felfrissítse.

Szívesen ajánlom minden lelkipásztor társamnak. Sok új meglátást fog benne találni. Nn.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhirek.** Részvétellel írjuk a szomorú hírt, hogy *Vadász Pál* sajozsontpéteri lelkész, tb. es-peres felesége, *Vadász Pálné* szül. *Benediktey Irma* febr. 8-án, életének 68-ik évében rövid szenvedés

után elhunyt. A f.-borsodi egyházmegyei papság köztiszteletben és szeretetben álló nesztorának, a főiskolai igazgató-tanács nagyrabecsült tagjának gyászában, a hű hitves, gyermekeit aggódo gond-
dal körülrajongó anya elveszte felett érzett fájdalom-
mában igaz részvéttel osztozunk. — *Kiss Ferenc* debreceni egyetemi tanárt, a Kálvineum kifogy-
hatatlan buzgóságú apostolát, aki csak pár éve
temette el derék tanár-fiát, újabb csapással tette
próbára az Úr akarata: *Pál* nevű, budapesti III.
éves honvédekadémikus fia 7-én este váratlanul
elhunyt; 10-én temettetett el Debrecenben a szü-
lei házból. A mérhetetlen fájdalomra ezrek és mil-
liók igaz részvéte szolgáljon balzsamsepp gya-
nánt. Mi Atyánk, legyen meg a te akaratod!

— **Főiskolánk köréből.** Az influenza főiskolánk
ifjúsága közt járványszerűleg lépett fel; úgy a
gimnáziumi, mint az akadémiai ifjak közt elég
tekintélyes a betegek száma, de ez ideig — hála
Istennek! — súlyosabb esetekről még nem hallot-
tunk. — *A theol. tanárok konferenciáján*, mely febr.
22-én Budapesten fog megtartatni, főiskolánk
tanárai közül is többen szándékoznak résztvenni.

— **A káromkodás ellen.** A debreceni presby-
térium febr. 8-án tartott ülésén Nemes presbyter
erős szavakkal kelt ki a ref. temetők kivilágítása
ellen. Megbotránkoztató, hogy halottak napján a
debreceni kálvinista temetők is ki vannak világítva.
Csupa kálvinista sirokat világítanak ki, ami nem
egyeztethető össze a puritán gondolkodással. Kéri
tehát, hogy a lelkeszi kar halottak napja előtt a
templomokban hirdesse ki, miszerint a temetők
világítását helytelennek tartja s a tanítók már az
iskolában oltás be a gyermekek lelkébe, hogy
ez felesleges és helytelen dolog. Szólt utána a
káromkodásról, melyről megemlítette, hogy sehol
Nagy-Magyarországon nem káromkodnak olyan
csunyan, mint Debrecenben. Szerinte törvényho-
zási uton kellene fokozni a káromkodás elleni
küzdelmet s e célból meg kellene keresni a kormá-
nyt. A felszólalásra Baltazár Dezső püspök
válaszolt s kijelentette, hogy minden tekintetben
helyesli az elhangzott felszólalást. A halottak nap-
jának idegen vallás szerinti megünneplése a kál-
vinizmusba ütköző szokás, ezért javasolja, hogy
az ügyet javaslatlétel céljából adják át a lelkeszi
karnak. A másik szokás, a káromkodás valóban
borzasztó mótely. Lehetetlen, hogy az Isten iránti
tisztetlet meg ne ingassa ez a gonosz szokás.
Nekünk szigorú törvényeink vannak azok ellen,
akik az államfőt sértegetik és káromolják: ugyan-
ekkor azonban azokat, akik a Királyok Királyát,
a mindenható Istent megsértik, csak csekély bü-
ntetéssel sújtják. Legalább oly szigorúan kell bü-
ntetni az Isten elleni bünt, mint amelyet az államfő
ellen követőkkel szemben alkalmaznak. Erre nézve
törvényt kell alkotni, azonban gondoskodni kell
arról is, hogy a törvény ne csak írott malaszt ma-
radjon. Epp ezért célszerű volna, ha egy társa-
dalmi egyesületet alakítanának, melynek tagjai
esküvel fogadnák meg, hogy minden istenkáromlót
a törvény kezére adnak. A presbytérium nagy
helyesléssel fogadta a püspök szavait.

— **Ady Endre megítélése.** *Berzeviczy Albert*,
mint a Kisfaludy-Társaság elnöke, a Társaságnak

február 6 án tartott közgyűlésén hosszabb beszéd-
ben ismertette, méltatta *Ady Endrét és költészetét*.
Mint az ország első irodalmi társaságának elnöke,
a társaság nevében bírálta a forradalmár költő, a
hazát és vallást megtagadott cinikus író költészetét
és szereplését. Nagy, rendkívüli tehetségét és ha-
tását elismerte, de hibáit s gyöngeségeit is leple-
zetlenül feltárta. Különösen kiemelte, hogy „Adyt
újító merészsége s minden hagyománytól való el-
szakadása korán elidegenítette azoktól, akikhez
különben talán lelkileg közelebb állhatott volna s
azok táborába hajtotta, akiknek a felforgatás a
felforgatásért kellett, azért, hogy minden, költésze-
tünkben honos ideált felduljon; akik talán öntuda-
tosan, talán öntudatlanul már akkor készítették
elő irodalmi téren azt a forradalmat, mely az or-
szágot végül vérbe és gyalázatba fullasztotta.
Ezek benne emberükre találtak, annál inkább,
mert törzsökös magyarsága kitűnő cégerül szol-
gált leplezni a hazátlan internacionálizmus céljait.
Ezek pajzsukra emelték őt; mértéktelen tömjéne-
zésükkel elkábították, ölelésükkel tolták, vonszolták
a szertelenségek lejtőjén lefelé s megtették őt az
aranyborjú imádás költőjévé s ugyanakkor annak
a proletárságnak bárdjává, amely azután a vörös
uralomban mutatta meg igazi ábrázatát.”

— **Az orosz szovjet visszaállította a keresztyén
ünnepeket.** A bolsevisták, miként magát a ker-
vallást, a ker. egyházi ünnepeket is minden esz-
közzel el akarták törölni; azonban sem az egyiket,
sem a másikat nem sikerült a népéletből kirekesz-
teniök. Döntő bizonyíték e mellett a Moszkvában
nem régen közzétett *hivatalos ünnepi jegyzék*, amely
az állami kommunista ünnepek mellett a fontosabb
keresztyén ünnepnapokat is felsorolja. Az előbbie-
közé tartozik: január 1, mint újév napja, január 22,
Lenin halála napja, március 13, mint a cári dynasztia
eltörlésének emléknapja, március 18, a párisi kom-
mün napja, május 1, mint az internacionále napja,
november 7, mint a bolsevik forradalom napja.
Vallásos (keresztyén) ünnepnapok gyanánt szere-
pelnek: március 25 (Gyümölcsoltó Bold. Assz.),
április 25 (húsvét másodnapja), június 2 (Áldozó
csüt.), június 13 (pünköst), augusztus 6 (Krisztus
megdicsőülése), augusztus 15 (Mária menybe-
menetele), december 26 (karácsony másodnapja).
Ez az ünnepi kalendárium méltán gondolkozóra
ejti az embert; a hőmpölygő iszapból ime sértet-
lenül emelkedik a hit sziklája magasba!

— **Incze Gábor: Jó az Isten.** Beszédek. Syl-
vester kiadás. 1926. Gazdag ifjú lélek árad azok-
ban a beszédekben (számszerint: 11), amelyeket
Incze Gábor 46 lapnyi kis kötetében közzéadott. A
beszédek formailag meglehetősen homiletikamen-
tesek, tartalmilag pedig erősen a forrongás ka-
vargó színeit viselik arcukon, de mégis annyira
megkapóak, hogy meleg rokonszenvvel óhajtuk
írójuk áldott érődését. *m. j.*

Szerkesztői üzenetek.

Ziliz. A pályázati hirdetményért 240 pengőt kérünk. —
Tiszaladány. A pályázati hirdetményért 7 pengőt kérünk. — T. J.
Pénteken d. e. érkezett hosszabb közlemény már csak a jövő
számában foglalhat helyet.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ..... 14 Pengő.</p> <p>Fél évre ..... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
---	--	---

TARTALOM: Dr. Rác Lajos: Pestalozzi Henrik. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek.

Pestalozzi Henrik.

— A sárospataki Theologus Egylet február 19-én tartott ülésén felolvasta dr. Rác Lajos. —

Száz esztendővel ezelőtt, 1827 február 19-én Svájc Aargau-kantonjában, a birri falusi temetőben — egy hideg téli napon, hópelyhek szállongása közben — egy kicsiny csapat: a birri tanítók és iskolás gyermekek csapata egy fáradt, 81 éves aggastyánt kísért gyászdalokkal sirjába, akinek élete a fénynek és árnyak, a dicsőítő magasztalásnak és az ócsárló támadásoknak különös vegyülékét tárta a szemlélő elé. E férfiú *Pestalozzi Henrik* volt, a nagyhirű pedagógus, akit Burgdorfban és Yverdonban felmutatott nagyszerű tanítási sikereiért egész Európában ünnepeltek, fejedelmek, tudósok, államférfiak és tanügybarátok halmoztak el dicséretekkel és elismerésekkel, — de akinek fényes intézetei sorban, egymás után megbuktak, akinek yverdoni intézetét 1825-ben föl kellett oszlatni, újabb vállalkozásához senki sem nyújtott segédkezet, úgyhogy a 80 éves aggastyánnak Neuhofba — mely első kísérletezésének és első bukásának színhelye volt — unokájához kellett visszavonulnia s ahol e bukás okozta keserűségét két utolsó munkájában (*Meine Lebensschicksale* és *Schwanengesang*, 1826) szívbemarkoló módon juttatta kifejezésre.

Ki volt Pestalozzi Henrik!? mit köszönhet neki a mai pedagogia? megérdemli-e, hogy ma, temetése százéves fordulóján, róla a tisztelet, kegyelet és hála érzéseivel emlékezzünk meg?

Pestalozzit méltán halmozták el kortársai, kortársai közül a jobb s nemesb lelkek dicséretekkel és elismerésekkel, ő valóban a XVIII. és XIX. század legnagyobb pedagógusa volt, aki a maga munkamezején: a gyermeki lelkek nevelése és művelése terén fényesebb diadalokat aratott, mint Napoleon Jenánál és Austerlitznél, egy pedagógiai lángész, akivel jelentőség, a pedagógiai műveltség és a népoktatás elővitelére gyakorolt nagy hatás tekintetében Luther és Francke óta senki sem versenyezhet. De míg Luther első renden reformátor, Francke pedig a pietizmus nagy munkása volt, — Pestalozzi egész életében csak egyszerű *Schulmeister* volt, *Schulmeister* akart lenni!

Mi tette Pestalozzit nagy pedagógussá? mit teszi őt tiszteletünkre, hódolatunkra méltóvá? Legelsőben mélységes emberszeretete, mely a szegény,

elhagyott, anyagi és erkölcsi nyomorba süllyedt nép sorsán megindulva, azért alapítja árvaházait, nevelő- és oktató-intézetait, hogy ezek révén, az ezekben uralkodó szeretetteljes bánásmód és helyes módszer segítségével fölébressze, munkára serkentse és kifejlessze magában a népben rejlő legnemesebb erőket, a néplélek mélyén elásott fizikai, erkölcsi és szellemi kincseket s ezáltal belőlről indítsa meg az állati sorsban tengődő nép újjászületését, ez újjászületés által annak magasra, emberhez méltó létre emelését, benne Isten képének kiformalását. S ezt a nemes, fenkölt célt neki első sorban a maga szeretettől sugárzó egyénisége, másodsorban a gyermeki lélek tüzetes ismeretén alapuló módszere által oly mértékben sikerült valóra váltania, mint — talán Franckét kivéve — egyetlen nevelőnek és oktatónak sem. Pedig nála teljesen hiányzott az, ami Francket oly nagyra tette, ami a siker kulcsát kezébe adta: a szervező képesség, az anyagiakat a semmiből is előteremtő és okosan felhasználó tehetség; Pestalozziban semmi szervező, kormányzó s igazgató tehetség nem lakott, ő az anyagi értékekkel, eszközökkel érzéketlenül és tehetetlenül állott szemben, maga is külsőleg szálnalmas, elhagyatott képet mutatott, mert öltözetére semmi gondot nem fordított, sőt ruhájáról az ezüst esattot, ezüst gombot odaadta a koldúsnak, de a lelkéből kiáradó szeretet fénye mindent aranyos fénnel ragyogott be. Igen, ő nem volt iskolaszervező talentum, az anyagiak kezeléséhez, megalapított és magas hirre emelt intézetei igazgatásához mit sem értett; — de értett abhoz, hogy a gyermekek nyelvén beszéljen, ő a gyermeki lélek zárjának kulcsát oly szuverén biztonsággal kezelte, mint akit Isten egyenesen erre a hivatásra választott ki és hívott el a földre.

Rafaélról azt szokták mondani, hogy egész lényé annyira festő volt, annyira festőművészetet lehellet, hogy még ha talán kéz nélkül születik vala, akkor is festő, első festő lett volna. Pestalozziról is elmondhatjuk, hogy már gyermek- és ifjúkora óta a nevelői hivatás élt benne; ez csábította őt előbb a papi, majd az ügyvédi pálya felé, ahol — úgy vélte — a nyomorban szinylődő, Istentől sok szép tehetséggel megáldott, de azoknak, mint a föld méhébe rejtett kincsnek semmi hasznát venni nem tudó népek legtöbbet használhat, azt a legjobban védelmezheti, segítheti, erősítheti; ez vezette őt a neuhofi gazdálkodásra, hogy mintá-

gazdaságával a szegényeknek megmutassa az anyagi jóléthez s így az igazi emberi lét folytatásához vezető útát; ez tört ki ellenállhatatlan erővel Neuhoftban benne, midőn anyagi vállalkozása, gazdálkodása fiaszkót vallván, ő az anyagi válság e nehéz napjaiban — birtokán árvaházat alapít. Vállalkozása megbukott, ő anyagilag tönkrement, gyakran a legszükségesebb dolgokban is hiányt szenvedett szép mezei lakában; barátai, mint oly embert, aki magán sem tud segíteni, elveszett embernek tekintették, aki vagy a bolondok házában, vagy a szegények menedékházában fogja napjait bevégezni. Valóban 18 évi (1780—1798) keserű inség következett ránezve; 18 évig kellett várnia, az alkalomra lesnie, hogy a lelkében forrongó vágyat kielégítse, eszményt a valóságba ültesse. De e 18 esztendő azért nem vészett el teljesen eredménytelenül az életében; a megpróbáltatásnak e 18 esztendeje tette, növelte Pestalozzit azzá a pedagógiai reformátorrá, akinek szavára utóbb az emberiség egész lélekkel figyelt, érlelte meg benne — az ifjúkori túlzások után — a józan pedagógiai eszméket és törekvéseket, diktálta tollába legragyogóbb művét: *Lienhard und Gertrude*-ot, (1781). S mikor aztán nevelői tevékenységére a tér megnyílt: Stanzban, Burgdorfban és Yverdunban teljes erővel esett a munkának s fényesnél-fényesebb eredményekkel lepte meg a világot, amelyekkel az egész modern népoktatásügyet új vágányokra terelte, a maga képére formálta, kimondhatjuk: az új népiskolát megteremtette!

Milyen munka folyt a XIX. század kezdő éveiben a falusi népiskolában? lehetett-e annak a nép nyomorúságán segítenie? Betűzés, sillabizálás, gyenge olvasás, nehézkes írás, káté-émlézés, kapcsolatban egy csomó bibliai historiával és zsoltárral, talán itt-ott, a jobb iskolákban még egy kis szám-tan és földrajz, — ez volt a népiskola végzett munkája, elért eredménye; az akkori népiskola, az általános műveltség emelését alig érintve, főképen vallási és egyházi iskola volt. A tanítók fő módszere a gépies émléztetés, főségédeszköze a pálcá volt. Pestalozzi világraszóló újítása abban állt, hogy ő elhagyva a régi ösvényt, szakít a régi iskolával és a családot, a családi lakószobát — tehát az emberi élet legtermészetesebb alapját, kiindulási pontját — teszi meg az iskola mintaképévé és az anyának gyermekével szemben követett eljárás módját igyekszik, mint a legjobb, legtermészetesebb módszert, az iskolában is utánozni.

Ifjúkorában Pestalozzit is magával ragadta a Rousseau *Emil*-jének ragyogó ékesszólása és belőle indult ki, neki is a „természethez való visszatérés“ lőn a jelszava, fiát Rousseau elvei szerint nevelte. De aztán lassankint, az érettebb gondolkozás megjöttével, az emberi élet jelenségeinek mélyrehatóbb vizsgálata után belátta, hogy az *Emil* „egy impraktikus álomkönyv“ — s számos ponton magasan a Rousseau felfogása fölé emelkedett. A természeti állapottal, melyre Rousseau utal, a társadalmi állapot áll szemben s ezen alapul mindaz, ami az embert az állat fölé emeli: nyelv, család, polgári közösség, szóval a kultúra. Míg Rousseau kirekeszti a nevelésből az anyát, ki a családi kört,

Pestalozzi kimondja, hogy a nevelés kiindulási pontja, legtermészetesebb székhelye a család, s a gyermek az igazi emberi érzéseket, erényeket az anyjával való érintkezés által sajátítja el, fejleszti ki. „Minden jó emberi nevelés megkívánja, hogy az anya szeme a szülei házában naponként és óránként gyermeke lelki állapotának minden változását ennek szemében, száján és homlokán biztosan olvassa; megkívánja, hogy a nevelő ereje a tiszta atyai erő legyen!“ A természethez való visszatérést hirdeti Pestalozzi is, de az ő ideálja nem a nyers állati természet, hanem a természeti erőnek a szabadság vagyis az önmehtagadás által meg kell nemesíttetnie, az állatiságból az emberiségbe fölemeltetnie, — amiben a vallás s kivált a keresztyénség a főtenyező“ (Palmer).

Pestalozzi módszerét az emberi természetből vezeti le. Arra a kérdésre, mit tanuljon a gyermek először, azt feleli: tanuljon meg szemlélni! vagyis szerinte a *szemlélet* minden biztos ismeret igazi alapja; ezért az ismeretnek a dolgok elemeire kell visszamennie. Az elemi ismeretnek magától a természettől ellsmert kezdő fokai: az *alak*, *szó* és *szám*. Az értelem és tudás képzésével összhangzásban kell haladnia az érzés művelésének, az akarat erősítésének s a test fegyelmezésének (Kopf, H rz, Hand). S ezek az erők, készségek nem beszéd, hanem *cselekvés*, gyakorlás által fejthetők ki, erősíthetők. Még az erkölcsi érzések, a vallásosság csirái is ez úton fejthetők ki; ezek forrása a család, a családi kör. A házi, családi élet apró kötelességeiben, kötelességeinek hűséges elvégzésében rejlik a közélet erényeinek alapja; azoknak az érzéseknek, amelyekkel a gyermek anyjához viseltetik: a szeretet, bizalom, ragaszkodás, engedelmesség, háládatosság érzéseinek ápolásával alakul ki az ifjú ember lelkében az Isten örök, szent akaratára iránti engedelmesség, bizalom, szeretet, hála érzelme (Hunziker). Az anya lelke viszi a gyermek lelkét Istenhez. Mint látszik, Pestalozzi a vallásos oktatást, ellentétben kora gyakorlatával, nem bibliai mondásokkal és kátétanítással kezdi, hanem azt akarja, hogy a gyermek a vallást átélje, tapasztalja, — erre szolgált intézeteiben a reggeli és esteli ima, az áhítat, a bibliamagyarázat. Pedagógiájának minden téren alapelve volt: *szemlélet*, nem elmélet, *élet*, nem szavak!

Az elmondottak alapján szinte sejthetjük, hogy Pestalozzi — bár a XVIII. század gyermeke, a száraz, racionális és skeptikus gondolkodás korában élt — hogyan gondolkodik a vallás felől. Nagy nyomorúságában és szorongatásában a Szentírás igéi tartották fenn őt, az imádság lelki szükségletéhez tartozott; Burgdorfban is, Yverdunban is reggeli, meg esteli áhítatokat tartott, rendszerint egy-egy bibliai igével kapcsolatban s ezek az áhítatok — oly kiváló tanítványainak, mint Blochmann és Ramsauer tanúsága szerint — elragadó szépségűek és erejűek voltak. Stanzban imával kezdte és végezte a napot. Krisztusról az *Abendstunde eines Einsiedlers* végén így nyilatkozik: „Krisztus a világ Megváltója, az Úrnak feláldozott papja; ő a közbenjáró Isten közt és az Istenről megfélemedezett emberiség közt.“ Élete vége felé magáról és munkájáról azt mondja: „Munkám pénzt, nyugodt gondolkodást, nyelv- és iskolaismeretet s

gazdasági rendet kívánt; nálam mindez hiányzott és mégis megcsináltam. Ezt a szeretet cselekedte, melynek isteni ereje van, ha igazi és nem irtózik a kereszttől! Micsoda szép példája a mélységes szeretettől áthatott alázatosságnak!

S vajjon élete összhangzásban állt-e tanításaival? Ha volt valaki, akinek alkalma volt az ellenség-szeretetet gyakorolni, az Pestalozzi volt, erről gondoskodtak az ő egykori tanítványai és tisztelői, akik utóbb a legádázabb üldözőivé váltak s a mester végső napjait is megkeserítették; de ő szívében békeséggel, ajkain a bocsánat szavával ment a halálba (febr. 17.). Az ilyen tapasztalatok alapján jogosan mondotta róla Lavater: Jézus Krisztusnak az ő életében sem volt jobb tanítványa, mint Pestalozzi Henrik!

Az a férfiú, aki szívének nagysága és tisztasága, életének vértanúsága, ártatlan gyermeki lelkének varázsa és aggkorában is magasfokú ifjú lelkesedése által fiatalokat és véneket, előkelőket és alacsonyorsúakat, tudósokat és tudatlanokat ellenállhatatlanul magával ragadott (Hunziker); aki egy próféta, önzetlenségével, állhatatosságával és rajongásával hirdette eszméit és munkálkodott azok megvalósításán; aki minden elődjénél komolyabban pszichológiai alapot adott a nevelésnek és az oktatás elé etikai célt tűzött; aki az oktatás természetes módszerének alapjait megvettette s manapság is uralkodó módszerének kidolgozására a serkentést megadta; aki a szeretetet jelölte meg a gyermeki lélek kinyitásának főeszközüül; aki az általános népnevelés eszméjét a világ fülébe kiáltotta, — Pestalozzi Henrik megérdemli, hogy ma, halálának százéves fordulóján, a birri temetőben nyugvó hamvait a tisztelet, hála és elismerés virágaival megkoszorúzzuk!

IRODALOM.

* **Andrássy Kálmán: Szenvedéstől a diadalomig.** Kiadja Kiss Ferenc. A Kálvineum tulajdona. Nyomtatta a Sylvester-műintézet, Tahitótfaluban. Bolti ára 3 P. 20 fillér.

Rövid idő alatt a második Andrássy-kötet, melynek kiadására szép ösztönzést adott a biblia-magyarázatok gyors elkelése. Ebben a kötetben a húsvéti ünnepkört, az ú. n. passió témakörét öleli fel a szerző. Ihletett lelke érzi, hogy csak a goltai kereszt tövétől lehet eljutni a húsvéti tavaszragyogásba, s a pünköszt nagy lélekizzásba. Mélységekből magasságok felé vezet ez a könyv, amint vezethették a benne foglalt beszédek elmondva is az egyszerű hallgatókat. Mert kiérezni mindenütt, hogy mély és felséges igazságokat akar a szerző megértetni, megláttatni a legegyszerűbb emberekkel is. A rávezetésben, rávilágításban igazodni, alkalmazkodni igyekszik a tapasztalati észjáráshoz, bőséggel használja a mindennapi élet gyakorlati példáit, mindenkinek adódó tanulságait. Gazdagon gyűjti össze és tárja fel minden beszédben a szenvedő és diadalmaskodó krisztusi élet titkait, rejtélyeit, emberi szem előtt mindig rendkívüli és csodálatos színeit, mozzanatait; sajnos, hogy ez a sokszor szertelenül dúsuló gazdagság nem jut ki az elmondottak alkalmazására, amire

pedig a szerzőnek közismert életbölcességénél fogva szintén Istentől nyert nagy ereje és képessége van. Egyházi beszédirodalmunknak határozott nyeresége ez a kötet; már először is azért, mert fényes bizonyosságot szolgáltat arról, hogy a racionális elszáradás korában sem apadt ki egészen az orthodox kegyesség üdítő forrása. A sok felszínes „műalkotás” mellett jól esik itt a mélység és magasság szavait, harangzúgását, komoly intését és hathatós vigasztalását hallani. A sok irodalmi remekműnek készülő könyvbeszéd fárasztó elvontsága után itt megcsap az élő beszéd népies üdősége, földszaga, életillata. Poézis, retorika, dogma, theologia helyett itt kap az ember vallást; erőteljes, lélekbookmarkoló feljajdulásokat az ember romlottságáról, Istentől való elszakadásáról; s atyai, pásztori útmutatást a béke, az igazság és szeretet áldott országába, boldog állapot felé. Bár nem lehet eltagadni e beszédektől bizonyos nehézségeket; mindenesetre amint nyilvánvalóan használtak azok a búji szent gyülekezetnek, szolgálván annak lelki épülését; úgy bizonyára használni fognak nemcsak a Kálvineum nemes céljának, hanem igehirdető testvéreinknek is, utat mutatván nekik, amelyen járniok kell, s nyájaikat is vezetniük kell a szenvedéstől a diadalomig. *gr.*

* **Bulletin Protestant Français.** Ezt az időszakos lapot a „Le Comité des Amitiés Françaises” (A francia barátságok Bizottsága) c. bizottság adja ki és küldi szét a világ protestánsaihoz — francia propaganda célból. Minket ez újság 4—8. lapjain található közlemény (Notre année internationale 1926) érdekelt különösen, mely azt sorolja fel, hogy a múlt 1926. év folyamán hol, a világ mely részén, mely városában szerepeltek megjelenésekkel, előadásokkal a francia prot. egyház küldöttei, képviselői s ápolták az illető ország, nemzet fiaival a barátságot, jó összeköttetést. Elámulva látjuk, mily elevenek, mozgékonyak a francia protestánsok a nemzeti összeköttetések ápolása terén — ezzel szemben mily kevésbé törődünk mi ezzel a végtelen fontos kérdéssel! Ha jól tudjuk, a mi magyar ref. egyházunk képviselői 4—5 helyen képviselték 1926-ban a külföldön a mi érdekeinket s ápolták a külföldi hittestvéreinkkel a jó barátságot. Ennek az ápolásnak ezentúl gyakoribbá és rendszeresebbé kell válnia!

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Az influenza** még mindig erősen dühöng Patakon és főiskolánkban, kivált a főgimnáziumban; itt van olyan osztály, amelyikből egy-egy nap 15—20 ifjú beteget jelent s az elmúlt héten több tanár is kénytelen volt a szobát őrizni. Az állami tanítóképzőt folyó hó 16-án egy hétre becsukták, oly nagy erővel lépett fel a hét elején a járvány. De úgy véljük, mindenütt így van ez most az országban.

— **Rövid hírek.** A budai ref. egyházközség közgyűlése f. hó 13-án *gr. Bethlen István* miniszterelnököt a budai egyházrész főgondnokává és a budapesti egyház presbyterévé választotta. *Gr. Bethlen* készséggel vállalkozott a gondnoki tiszt

elfogadására. — A cseh uralom alá került felvidéki magyar reformátusságot súlyos veszteség érte: *Kersék János*, a barsi egyh.-megye gondnoka, a Ref. Irodalmi Társulat elnöke, a szép tollú író f. hó 9-én 59 éves korában elhunyt. — Halas város képviselőtestületi közgyűlése elhatározta, hogy a város alapításának 600 és újjáépítésének 300 éves fordulójának megörökítéseül a város nagynevű ref. papjának: *Szilády Áronnak* emlékére szobrot emel és erre a célra 2000 pengőt szavazott meg. — *Halason* immár harmadik éve külön előszíto tanfolyam nyílik meg a más felekezetektől egyházunkba áttért és általában olyan felnőtt egyháztagok számára, akik valamely okból annak idején elmulasztották a konfirmációt. — *Nagykörösön* a város 8 újabb kültelki iskolát épített s a r. kath. egyház most azzal az igénnyel lépett fel, melyet a közoktatási minisztérium is támogatott, hogy ezekbe az iskolákba mind r. kath. tanítók választassanak. A 90%-ban ref. iskolászókat kellemetlenül érintette ez a jogtalan követelés, a tárgyalások nagy hullámokat vetettek, még ma sem fejeződtek be, de valószínűleg 70 és 30%-os arányban sikerül megegyezni.

— **A M. Prot. Irodalmi Társaság**, a társaság iránti érdeklődés fölkelésére, anyagi erőinek erősítésére f. hó 13-án d. u. 5 órakor *Miskolcon* nagy sikerű *irodalmi estélyt* rendezett. Dr. Révész K. püspök megnyitó beszéde után dr. Révész I. debreceni lelkész ismertette a nagyszámú hallgatóság előtt a társaság céljait és jelentőségét, Komáromi János egy hosszabb lélekzetű, lebilincselő kedvesgű novelláját olvasta fel, végül Karácsonyi Sándor tanár tartott befejező beszédet. Enek-, zene-számok és szavallatok emelték és tették változatosá az est magas színvonalát.

— **Alsózempléniek figyelmébe!** Hogy a gyülekezetekben folyó belmissziói munkáról tiszta képet nyerhessek, tisztelettel felkérem lelkészársaimat, szíveskedjenek belmissziói munkájukról jelentésüket márc. 1-ig hozzám beküldeni, a következő szempontok figyelembe vételével: Végez-e a lelkész vallástanítást? Tart-e vasárnaponként gyermek-istentiszteletet vagy vasárnapi iskolát? Van-e olyan lelkész, aki nem maga végzi a konfirmációs oktatást? Végez-e munkát a konfirmált ifjak és leányok között? Vannak-e ifjúsági egyesületeik? Mint állanak a nők az egyház szolgálatában? Működnek-e a gyülekezet kebelében férfi- vagy vegyes karok? Tartanak-e vallásos estélyeket, vallásos műkedvelői előadásokat, ismeretterjesztő előadásokat, rendeznek-e hazafias és vallásos ünnepélyeket? Végez-e ezek mellett egyéb hiterősítő munkát? Tart-e pld. biblia-órát? Gondoskodik-e iratterjesztésről, különösen ügyelve a szekták és a katolikusok iratainak ellensúlyozására? Gyakorolja-e a lelkipásztori látogatást, betegek, elhagyottak, árvák, özvegyek, gyászolók fölkeresését? Törődik-e a segélyreszorultak gyámolításával, vakok, némák, siketek és egyéb ügyefogyottak gondozásával, nevelésével? Folyik-e a városokban az iparostanoncok gondozása, a foglyok, kórházi ápoltak körében való szolgálat, a prostitúció elleni küzdelem? Mit tesz a lelkész a saját vallási élete ápolása érdekében? Vezet-e lelkészi naplót? Mit

tesz a presbytérium önmaga hitének erősítésére és örökös munkájának minél szélesebb körűvé tételére? Mit tesz a vasárnap megszentelése és az istenkáromlás bűnének leküzdése érdekében a presbytérium? Folyik-e az áttértek gondozása, a reverzálisok feletti örködés? Bekapcsolódik-e a lelkész a Levente-egyesület, a Hangya- és Hitel-szövetkezetek és az iskolán kívüli népművelésnek a munkájába? Megalakították-e a Jóléti társulat temetkezési csoportját? — *Tantó János* belmissziói előadó. Tiszalúc.

— **A káromkodás ellen.** A belügyminiszter rendeletet bocsátott ki, amelyben jelentősen megszigorítja az erkölcs védelmére eddig fennálló rendelkezéseket. Így erkölcsrendezési szempontból szigorú ellenőrzésnek veti alá a színházak, mozik, orfeumok előadásait; eltiltja a jóízlést vagy köz-erkölcsiséget sértő táncokat, eltiltja az utcákon, nyilvános helyeken a káromkodást, az olyan hangos trágár beszédet, ocsmány kifejezést, szemérmesítő mozdulatot vagy taglejtést, amely alkalmas arra, hogy mások jóízlését és erkölcsi érzését sértse; hasonlóképpen eltiltja a szemérmesítő, érzéki izgatásra alkalmas képeknek, nyomtatványoknak kirakatokba kifüggesztését vagy árusítását — s a rendőri közegeket e tilalmak szigorú megtartására útastítja.

— **Testnevelés falun.** Az Orsz. Testnevelési Tanács február 15-én tartott alakuló ülésén felszólalva, gr. Klebelsberg közoktatási miniszter örömet fejezte ki afelett, hogy ma már minden kis falunak megvan a maga *levente* intézménye. Elismerést érdemelnek azok a férfiak, akik a falvakban és a törvényhatósági gócpontokon a magyar sport általánossá tételének, demokratizálásának akcióját rövid három év alatt keresztül tudták vinni. Mindent el fog követni, hogy nagyobb anyagi erők álljanak e célra rendelkezésére.

— **A jövő évi költségvetési javaslatot** február 10-én terjesztette Bud. pénzügyminiszter a képviselőház elé. A költségvetés kiadási tételeinél 29 millió pengő emelkedés mutatkozik s ebből 10 millió pengő emelkedés a kultuszminisztériumra esik. A miniszter a javaslatot ismertető nagy beszédében kifejtette, hogy „a kultuszárénál nem lehetett kitérni a lelkészi korpótlék rendszerezése és a nyugdíjsegítések emelése elől. Ez régi kívánsága volt a különböző felekezetekhez tartozó lelkészeknek s azt hiszem, igazságos is, mert lehetetlen helyzetek voltak falun, ahol a lelkész sokszor alatta is maradt fizetés dolgában a tanítóknak. Ennek alapján 3 millió pengővel emeltük a költségvetést, hogy ennek a föltétlenül jogos igénynek eleget tehesünk. Ugyancsak emelnünk kellett a nem állami tánszemélyzet fizetés kiegészítésére és nyugdíjintézetére szükséges összeget, szintén körülbelül 3 millió pengővel.”

Szerkesztői üzenetek.

B. L. ig. tan. Alsószolca. 1925 és 1926 évről a most küldött 4 pengő beszámítva maradt hátrálék: 290.000 K. Ennek az összegnek a beküldését kérjük.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ——— 14 Pengő.</p> <p>Fél évre ——— 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő:</p> <p>Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felolvasó szerkesztő és kiadó</p> <p>Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak:</p> <p>MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
---	---	--

TARTALOM: Nádházy Bertalan: Tavasz-várás. — Két bibliafordítás. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Tavasz-várás.

Nagyon nehezen várom a tavaszt. Morcos, ködös, napfénytelen időben a lélek is hasonló szürke környezetéhez. Borongós, szürke hangulatok fogják körül. E mögött a szürke palást mögött ott settenkedik a reményvesztettség rút arcú vén banyája s arra les csak, hogy hol szakítja meg a palástot egy közönyösséget vagy hidegséget hordozó szellő. Aztán a repedésen keresztül meglepi a lelket. Megszállja. Ráül. S ne adj' Isten onnan kituszkolni.

Ilyen megszállott lélekkel nézve magyar református egyházunk életét, az árnyékot is mély sötétségnek látja az ember s a gyógyuló sebet is fájó-tüzesnek.

Mély sötétséget látok például abban a szétességekben, amelyben élnek a magyar református egyházak. Egy hatalmas lombos erdőt alkotnánk, amelynek ezer fája és két millió gallya egymást védve a bőmből orkánnal is dacolni tudna, biztos győzelemig.

S én úgy látom, hogy az ezer fa s így a két millió gally is, növekedése közben, mind távolabb húzódik egymástól. Pedig a napfény egy irányba hívogatná őket. A téli hideg szél most az egyiket, majd a másikat cibálja meg. Erről is, amarról is hasítja a gallyakat. Aztán kacagva nyargal el, hogy holnap visszatérve, újabb áldozatokat tépjen meg.

Ma talán a dunántúli, holnap a tiszáninneni egyház-fák a szétzilált galyazatnak. Tegnap, tegnapelőtt azonban, lehet, hogy a Dunamelléken, vagy a Tiszántúltól tépett, szaggatott a vihar.

És amelyik egyház-fát még nem érte el a szelek rombolni vágyó rakoncátlansága: csak nézi, hogy szenved a másik, a testvér. Hogy erőlködik lehántott sebei beforrasztása közben. Nézi, hogy peregnék le róla a lombhozó, virágot szülő rügyek, mert gyógyulni, lombot, virágot bomlasztani egyszerre nincsen ereje.

Tele van a magyar református egyház televényföldbe ültetett erdeje agyonszagotott-tépett fákkal. S amelyik fát még elkerülte a tépázó szél-roham, mert vagy nagyon magasan áll, ahová még nem kúszott fel, vagy védett völgyben, ahová még nem férközött be, akörül is ott settenkedik már az előfutárja s csak idő kérdése, mikor fog rajta toppanni.

Materiálizmusban gázolunk nyakig. Ennek a lelki halállal fenyegető posványos víznek hullámaiból is meríthetnénk tiszta vizet, ha megfelelő helyen hajlítjuk belé a vedrünket. Ott, ahová beoson egy maréknyi napsugár. S ha ezzel a vízzel locsolgatjuk a sebes testű egyház-fák talaját, hozhatnak még virágot is, gyümölcsöt is.

Ha összefogna az egyetemes magyar református egyház, felvehetne egy nagy kölcsönt. Egyetemes felelősség mellett. Olcsó kamatra. Hosszú lejáratra. Aztán kiadná egyes egyházaknak, amelyek nyögnek, az egyszerre rájuk szakadt terhek alatt. Épülnének templomok, iskolák; rogyadozó papi, tanítói lakások rendbe jönnének úgy, hogy 30—50 esztendőre osztódnék szét a kiadás. Ha megtehették azt, amit a német protestáns egyházak megtettek, amelyek, ha jól olvastam, hárommilliárd márkát vettek fel ily módon ilyen célokra, sokkal könnyebbnek látnám egyházunk helyzetét.

Nagyon várom a tavaszt. Szürke, ködös napokon nem tudok hinni nagy összefogásunkban. Lelkemből a reménytelenség vén banyáját csak a tavaszi napfény áldása fogja kituszkolni.

Nádházy Bertalan.

Két bibliafordítás.

— Mutatvány Harsányi István „A Magyar Biblia” c. könyvéből. —

1. Káldy György bibliafordítása.

Valamint a Telegdy Vilmos esztergomi prépost által 1578-ban alapított nagyszombati r. kath. nyomda, úgy a Káldy György jezsuita által fordított magyar biblia is a reformáció hatásának tekintendő, s amint a nagyszombati nyomda a semptei nyomda ellennyomdájával tekinthető, úgy a Káldy bibliája is a Károlyi-biblia ellenbibiája. A reformáció diadalmas eszméi nélkül egyik sem jött volna létre. Sem a nagyszombati nyomda, sem a Káldy-biblia.

Az a nagy hódítás, amelyet Károlyinak várva várt s nagyhirűvé lett bibliája a magyar közönség körében tett, védekezésre kösztette a r. katolikuskokat. Ha már csakugyan olyan szorgalmasan olvassák Isten igéjét a r. kath. magyarok is: akkor, gondolák, ne a tévelygő, eretnek gönci prédikátor fordításában olvassák, hanem, ha a fennálló egyházi rendszabályok ellenére is, a r. kath. egyházában. Káldynak a maga fordításával az volt a

célja, hogy azok a római katolikusok, akik a Vulgata nélkül olvassák a tévelygő ujitók hamisan fordított bibliáját és abban orvosság helyett mérget, idvesség helyett kárhozatot találnak, megvetven a Károlyi bibliáját, az övét olvassák. Elvileg ő ellensége annak, hogy a magyar nép anyanyelvén olvassa a bibliát. Szerinte a magyar nemzet továbbra is el lehetett volna biblia nélkül. Véleménye szerint nem mindenkinek, sem mindenkor hasznos a saját nyelven való bibliának olvasása. El akarta vonni, idegeníteni a népet a Károlyi bibliafordításától. Káldy 1605 december 10-én fogott hozzá a fordításhoz s 1607 március 25-én Olmützben fejezte be. Kiadta Bécsben 1626-ban. Kétféle kiadása van ez évből. Szedésük ugyanaz, de a második kiadás címlapján hiányzik a Sz. Ignácot stb. ábrázoló metszet. Időj sorrendben, a Huszita-bibliát is számítva, ez a harmadik teljes magyar bibliafordítás.

Káldy fordítását egyházi felsőbb meghagyásból néhány tudós ember, köztük Forró György jezsuita is átvizsgálta s a fogyatkozásokat kijavította. A biblia végére Káldy Oktató intést csatolt. Ebben igen megtámadja Károlyi Gáspár bibliáját s annak Szenci Molnártól sajtó alá rendezett hanau kiadását, mint amelyekben sok és nagy fogyatkozás van. Az ő bibliájuk a szentírás nevet sem ér s nem méltó se hitelre, se olvasásra. Majd védi a Vulgátát Károlynak az ő előljáró-beszédében felsorolt s példákkal is okadatolt kifogásaival szemben. Aztán hozzáfog a Károlyi-biblia tekintélyének és hitelreméltóságának alászállításához, leszólásához. Szerinte Károlyi új bibliát koholt a maga fejétől, amelyhez hasonló sohasem volt. Károlyitól a Vulgata ellen emelt vádakát Károlyi bibliájára igyekszik visszafordítani. Azt mondja, hogy a Károlyi bibliájában sok a toldalék; másfelől Károlyi sokat ellopott a bibliából, homályosan fordított, megváltoztatta az igaz szöveget, az ő hamis vélekedésére csigázta a Szentírást, vagyis a saját hittelekezeti álláspontja érdekében meghamisítja.

Ma már elfogulatlanul megállapítható, hogy a két bibliafordítás szövege közötti eltérések onnan vannak, hogy Károlyi az eredeti héber és görög nyelvből fordít s csak a nehezebben érthető, homályos helyeknél követi az általa felsorolt fordítások, kiadások egyikét vagy másikat, míg Káldy egyedül a Vulgatából, vagyis az eredeti héber és görög szövegnek régi latin fordításából, tehát csak másodforrásból fordít. A fordítót a hűség szempontjából, mindig forrásával kell egybevetni. Káldy Károlyit a saját forrásával, a Vulgatával ellenőrzi, holott Károlyit az eredeti szövegből, a héberből és görögből kell ellenőrizni. Hogy Károlyi némely, még ma is homályos és nehezen érthető helyeken körülírással fordít, az csak az ő népiességre és világosságra való törekvését igazolja, nem pedig azt, hogy Károlyi az igaz betűt elváltoztatja, vagyis a szöveget meghamisítja. Káldy az ő fordításával a r. kath. dogmák igazolására, védelmére, Károlyi pedig egyszerűen az eredeti szöveg értelmének hűséges visszaadására törekedett, a dogmák igazolására való minden törekvés nélkül. Hogy a Káldy nyelve már bizonyos tekintetben némileg fejlettebb, az egész természetes, mert s két fordítás megjelenése között 36 évi időköz van. Azonban igen sok idegenszerű, latinos kifejezés, latinos

szórend, egészen latinos mondat szerkesztés található benne. Káldy már fölhasználta a Károlyi fordítását. Fordításán, néhol Heltai, máshol Károlyi hatása érezhető. A Heltai és Károlyi vállaira állva, bizony már távolabb láthat az ember, mint nélkülük! Azonban Káldy fordítása, tudományos, irodalmi és magyar népnyelvi tekintetben egyáltalán nem multa fölül Károlyi bibliáját.

Némelyek szerint Káldy Szántó (Arator) István bibliafordítását használta fel. Ez azonban homlokegyenest ellenkezik az igazsággal, mert Káldy maga mondja az Oktató intéseben, hogy ő mit sem tudott Szántó kézirat fordításáról. De hát hogy is használhatta volna Szántó fordítását Káldy, aki a maga fordítását 1605 december 10-én kezdte s 1607 március 25-én, tehát tizenöt és fél hó alatt fejezte be, mikor Szántó fordításának ótestamentomi része 1605-ben, jóval december 10-ike előtt elégett s 1612-ben az Ujszövetség fordítása közben lepte meg a halál. Arator bibliafordításából egyetlen fejezet, egyetlen vers, egyetlen szó sem maradt ránk.

Káldynak az a törekvése, hogy a magyar nép előtt a Károlyi-biblia tekintélyét megingassa, sőt mi több, tönkre tegye: egyáltalán nem járt sikerrel. Nem tudta annak tekintélyét megingatni, mint látni fogjuk, a Komáromi Csipkés György és a Kámoryé sem.

Káldy bibliafordítása Pázmány Péter, Bethlen Gábor erdélyi fejedelem és a pozsonyi m. kir. kincstár (vagyis az állam) költségén jelent meg. Bethlen Gábor nemzeti ügynek tekintvén a magyar nyelvű biblia terjesztését, némelyek szerint ezer arannyal, mások szerint száz tallérral járult hozzá a kiadáshoz. Egyes források szerint Bethlen a száz tallért nem a biblia kinyomatására, hanem könyvnyomda állítására adta Káldynak.

Káldy bibliáját használta ugyan a római katolikus papság, de a szalmatedeles házikók mestergerendáira nem igen jutott el. Népkönyvé sohasem vált. (Folyt. köv.)

IRODALOM.

* **Uj egyházi lapok.** *Kálvinista Világ*, kálvinista egyháztársadalmi folyóirat (Az Út melléklete). Szerkeszti Maksay Albert, Kolozsvár; megjelenik minden hónapban. A művelt világiak részére szerkesztett folyóirat, mely feltárva a kálvinizmus eszményeit, hatalmas lelki kincseit, gazdag élet-programját, erőteljes világnézetét, ezek gondolkozását határozottabbá, öntudatosabbá akarja tenni s ezáltal őket Isten országának bátor munkásaivá nevelni. — *Hit és Szolgálat*, a Hit és Szolgálat Mozgalmának időszakonként megjelenő közlönye: szerkeszti Bereczky Albert és Tildy Zoltán, Tahitótfalu. A lap tájékoztatni akarja a Mozcgalom barátait az általa végzett vagy végzendő akciókról. Így az 1. száma, dr. Sebestyén J. és dr. Révész I. bevezető cikkei után, részletes beszámolót ad a h.-bőszörményi, mohácsi, kocsai stb. konferenciákról, azután tájékoztatja az olvasót a május 21.—22-én tartandó nagygyűlésről és egyéb akciókról.

* **Napországhban.** Regény, írta Roy Krisztina, fordította Somogyi Edith. Tahitótfalu, 1926; 150

lap 16°, ára 2 p. — E szépen megírt, jó magyaros nyelven közreadott regényt, mely az evangéliumnak egy 9 éves fiúcska útján végzett hódító erejét és rendkívüli átalakító hatását szemlélteti egy nagyon érdekesen előadott történet keretében, a Ker. Ifjúsági és Leányegyletek tagjainak melegen ajánljuk.

* Bulletin de la Société Calviniste de France.

N°. 1, janvier 1927. — 1926 december 10-én Párisban megalakult a *Francia Kálvinista Társaság* (Société Calviniste de France), amely Kálvin eszméinek, tanainak, — melyek erőt és haladást jelentenek a ker. gondolkozásra nézve, — ápolását és terjesztését tűzte ki feladatául s e feladatát ide vonatkozó előadások tartásával, Kálvin és a nagy kálvinista tudósok műveinek újra nyomtatásával akarja elérni. A Társaság Doumergue Emil mon-taubani nyug. tanárt, a jeles Kálvin életrajzíró választotta tiszteletbeli elnökévé, elnöke Lecerc párisi lelkész és rkiv. theol. tanár, titkára dr. J. Pannier, a francia Prot. Történelmi Társulat titkára lett. A társaság július 8-án, mint a Prot. Tört. Társulat alapításának 75-ik évforduló napján, Párisban közgyűlést tart, július 10-én pedig az újjáépítendő noyoni Kálvin-Ház alapkövetélteti ünnepélye lesz. Mindezeket ismerteti a fentelmzett francia Értesítő s befejezésül szószerint közli Ref. Egyetemes Konventünk elnökségének 1926 szept. 20-án kelt megleghangú levelét, melynek kíséretében a Kálvin-Ház építésére, a magyar ref. egyház adományaképen 40 millió koronát küldött.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir** A városunkban hevesen föllépő influenza főgimnáziumunk kis növendékei közül egy áldozatot követelt: *Nagy Gyula* II. oszt. tanuló f. hó 23-án, életének 14 ik évében, tüdő- és vesegyulladás következtében meghalt. Temetése 24-én szülőföldjén: Zemplénagárdon ment végbe, a főiskolai énekkar közreműködésével; a sírnál Szabó Zoltán theol. tanár tartott fölötté búcsúbeszédet. Isten veled!

— **Rövid hírek.** A pápai gyülekezet, miután a 2-ik lelkészi állás felállítására egyházhatósági megerősítést nyert és részére a közoktatási miniszter is megadta a kongrua folyósítását, ez állásra egyhangú meghívással dr. Antal Géza püspököt választotta meg. — Az egyetemes Konvent május 4–5. napjain fogja tavaszi rendes üléseit megtartani. — *Nagykőrösön* a Leánykör az ősszel chrisanthém-kiállítást rendezett, a befolyt jövedelemből ruhaanyagot vásárolt s 6 gépen, mintegy két heti munkával, 250 darab ruhát varrt és meleg, bensőséges ünnepén kiosztotta a szegénysorsú iskolás gyermekeknek. — *Nagykőrösön* a *tanyai* lakosság sokkal nagyobb percenttel szaporodik, mint a városon lakó reformátusság; belterületen a r. katolikusok szaporodása 12-42%, a reformátusoké 11-89%, külterületen: r. kath.-nál 19-11%, reformátusoknál: 17-38%. — Halason a ref. gyülekezet kezdeményezésére a *vasárnap reggeli piac* reggeli 8 óráig való tartamra korlátozódott, minek folytán a templomba igyekező

közönségnek ezentúl nem kell a piaci árúrok sorai közt magának utat törnie; a vasárnapi vásár ugyancsak az egyház kezdsére, hétköznapra tételett át.

— **Országos ref. theol. tanári konferencia.**

Február 22-en Budapesten tartották meg a ref. theol. tanárok országos konferenciájukat dr. Kováts J. István budapesti theol. igazgató elnökelete alatt. Theol. tanáraink szinte teljes számban jelentek meg a fontos tanácskozáson. Ott voltak Pápáról: dr. Vass Vince, Tóth Lajos, Pongrácz József theol. rendes, Vasady Béla és Tóth Endre helyettes tanárok, Sárospatakról: Dr. Rácz Lajos, Harsányi István, dr. Trócsányi József és Marton János theol. rendes és Szabó Zoltán helyettes tanár, Debrecenből a Lelkészképző Intézet tanárai: dr. Erdős Károly és dr. Kállay Kálmán, Budapestről: Bilkei Papp István, Hamar István, dr. Sebestyén Jenő és dr. Viktor János theol. rendes és dr. Máthé Elek és Buday Gergely theol. h. tanárok. A gyűlés gazdag tárgysorozatán szerepeltek a következő témák: A lelkésztanítóság kérdése, Presbiterianus theologiákon végzetek lelkészi oklevelének nosztrifikálása. A debreceni egyetem theol. doktori szabályzatának módosítása. A görög nyelv tanítása a theologián tekintettel a reál-gimnáziumokra. Görög, héber nyelv intenzívebb tanításának eszközei. A német nyelvnek theol. alapvizsgákon fakultatív tárggyá tétele. Theol. segédkönyvek ügye. Más felekezetből hozzánk térők előzetes vizsgálja ref. theologiára felvételök előtt. Csereprofesszorság. Tanárok rendszeres külföldi tanulmányútja. Külföldi stipendiumok számbavétele. Jelentés a theol. tanárok lelkészi szolgálatának nyugdíjba számításáról. A tanácskozások rendkívül termékenyítők voltak. A legtöbb határozat, mint a theol. tanári konferencia előterjesztése az egyetemes tanügyi bizottság útján az egyetemes konvent elé kerül. Több olyan pont is felmerült, amelynek megvitatása egyházi lapjaink elsőrangú feladata volna, pl. a lelkésztanítóság kérdése, amelyben a theol. tanári konferencián a lelkésztanítóság visszaállítása mellett foglalt állást és azt az előterjesztést teszi, hogy minden theologus köteles a III-ik év végével tanítói oklevelet szerezni különbözeti vizsgaletételével. A theol. tanárok a Dunamelléki egyházkerületnek voltak szívesen látott vendégei.

— **Alsózempléniek figyelmébe.** A tavaszi egy-megyei közgyűlésen tárgyalandó ügyiratok 1927 március-ig küldendők az esperesi hivatalba. Sátor-aljaujhely 1927 február 23. Kiss Ernő esperes.

— **Kérelem kerületünk lelkészeihez!** Kedves Testvéreim! Az alsóborsodi egyh. megye történetét, melyet Román Ernő lelkésztestvérünk a kritika szerint is hivatott tollal írt meg, a múlt év végén elküldöttem minden kerületbeli lelkésztestvérhez. Néhányan visszaküldték. Hibásan tették! Mert, mint jeleztem is, akik nem képesek a könyv árát megfizetni, azok tartsák meg ajándék gyanánt a lelkészi könyvtár számára. De, akik tehetik, épen most, mikor egy kevés adósegély érkezik, legyenek szívesek a megküldött befizetési lapon azt a csekély összeget, a könyv árát hozzám juttatni. Miskolc. 1927 február hó. Atyafiúi szeretettel Farkas István esperes.

— **Két törvényjavaslat.** Az egyiket a képviselőház keddi ülésén már beterjesztette Klebelsberg közoktatási miniszter: ez a *közzolgálati alkalmazottak* (köztük a papok és tanítók) gyermekeiknek ösztöndíjáról szól és 1 millió pengőt irányoz elő 400—1000 pengős ösztöndíjakra. Ez ösztöndíjakban szegénysorsú köztisztviselők gyermekei akkor részesülnek, ha erkölcsi magaviseletük kifogástalan és ha tanulmányi előmenetelük általánosságban jó vagy valamely tantárgyból különösen kiváló; ez az ösztöndíj a VI. osztály elvégzése után nyerhető el — A másik törvényjavaslatot a népjóléti miniszter ezután fogja kidolgozni; ez az eredeti *hadikölcsön-jegyzők megsegítéséről* fog szólni. Hiszszük, hogy egyházaink és iskoláink sietni fognak jegyzett hadikölcsön-kötvényeik bejelentésével.

— **Alsózempléniek figyelme.** A múlt számban közöltekén kívül szíves választ kérek lelkésztársaimtól még a következőkre vonatkozólag: Alakult-e belmissziói bizottság a 2000 lelken felüli gyülekezetekben? A 2000 lelken aluli gyülekezetekben kiegészítette-e magát a presbitérium belmissziói bizottságá az Egy. Konvent ügyrendje értelmében? Mit tettek-e bizottságok a konventi belmissziói programnak a folyó munkaávré kitűzött követelménye érdekében? Milyen országos gyűléseken (Debrecen, Mohács) és hányan vettek részt a lelkészek, presbiterek és az egyháztagok? Tehát a jelentés, amit kérek két részből áll: 1. jelentés a már régebben kezdett és folytatott belm. munkáról, 2. jelentés a Egy. Konvent belm. programja végrehatásáról. — *Tantó János*, belmissziói előadó. Tiszalúc.

— **A miskolci Kálvin Szövetség közgyűlése.** A miskolci Kálvin Szövetség február 20-án tartotta harmadik évi közgyűlését, amelyen az országos központ részéről Viczián István ny. államtitkár, országgyűlési képviselő is részt vett. A közgyűlésen a volt államtitkár mélyszántású beszédében mutatott rá, hogy mennyire szükséges a keresztény magyar társadalom összefogása a nemzetközi szociáldemokráciával és a szabadkőművességgel szemben. A közgyűlésen Demes Péter hittanár, alelnök mondott imát, ezután Haller József gróf, elnök nyitotta meg a közgyűlést s üdvözölte az országos szövetség képviselőjét, Viczián országgyűlési képviselőt. Ezek után Zsupán László ref. reálgimnáziumi tanár, főtítkárt terjesztette elő a Szövetség múlt évi működéséről szóló jelentését. A jelentés szerint a szervezést tovább folytatják s a körzetekben gondnokságokat állítanak fel. A Szövetségnek jelenleg 1260 tagja van, a múlt év folyamán a körzetekben 36 jól sikerült ünnepélyt rendeztek. A Szövetség könyvtárának Sáfrán Géza ny. altábornagy 300 kötet könyvet adományozott. A szegényalap megteremtését is megkezdték. Karácsonykor 200 családot láttak el ruhaneművel s ezenkívül 25 milliót gyorssegélyként adtak a szegény családoknak. A szegény tanulók könyvvél való ellátására 4 milliót fordítottak. A Kálvinház és a gimnáziummal kapcsolatos internátus felépítésének ügyét állandóan napirenden tartják. Az uzsonnákon befolyt jövedelemből már 34 millió gyűlt össze a Kálvinház alapja javára s ezzel a

kérdéssel kapcsolatban fogják megoldani a kerületi Kálvinház felépítését is. Az internátusban a vidéki szegénysorsú tanulókat fogják elhelyezni. Megemlékezett a jelentés arról is, hogy az Országos Kálvin Szövetséget a Miskolci Szövetség mintájára szervezték meg. A közgyűlés ezután elfogadta a körzeti gondnoki tisztségek betöltésére tett előterjesztést s az alapszabálynak azt a módosítását, hogy a körzeti elnökök és szervező titkárok ezen túl a választmány tagjai lesznek. Tomán Kálmán körzeti elnök előterjesztette a múlt évi zárszámadást és az ez évi költségvetést, amelyeket a közgyűlés elfogadott. Ezzel kapcsolatban a közgyűlés Ponus Lajos pénztárosnak önzetlen munkájáért köszönetet szavazott. A választmány kiegészítése után a ref. vegyeskar Beethoven: *Dicsőít téged* klasszikus egyházi énekét adta elő tökéletes összhangban vitéz Littykey György karnagy vezetésével. Az ujonnan belépett tagok tettek ezután fogadalmat.

— **1848: XX. t. c.** E fontos kérdésről a *Lelkészegegyesület* 7. számának vezércikke megdöbbentő kijelentéseket közöl. Nevezetesen azt írja, hogy e törvény ama rendelkezéséből: „A bevett vallásfelekezetek mindennemű egyházi és iskola szükségleti közálladalmi költségből fedeztessenek”, következik az egyházak összes ingatlan és ingó vagyonának *szekularációja*, — következik az iskolák *államosítása*, mert az oktatásügy alapjában véve állami feladatot képez s nem lehet oly államot elképzelni, mely viselven az iskolák teljes anyagi terhét, az iskolaügy jogait a felekezeteknek engedné át. Egyik állítás képtelenebb, mint a másik; mi mindakettőt határozottan visszautasítjuk, mindakettő ellen határozottan tiltakozunk. Nem igaz, hogy az 1848: XX-ből következik a szekularizáció s nem igaz, hogy az oktatásügy alapjában véve állami feladat; — nekünk e felfogás ellen körömszakadtáig küzdenünk kell s iskoláinkat nem szabad az államnak átengednünk! Nem igaz, hogy az 1848: XX-ban magától értetődőleg benne van az iskolák *államosításának* is a gondolata; az egyházak és iskolák szükségleteinek fedezése nem jelenti, nem jelentheti az iskolák elvételét és államosítását. Reméljük, a lelkési értekezletek és egyh. megyei gyűlések sorban felemelik majd tiltakozó szavukat az iskolák *államosításának* ref. egyházi részről történő hirdetése ellen.

HIVATALOS RÉSZ.

110—1927.

Körlevél.

Budapest székesfőváros polgármestere arra kért fel a székesfőváros tanácsa nevében, hogy annak gyermeknyaraltatási akcióját melegen ajánljam lelkész társaimnak nagybecsű figyelmébe, hogy ezt a nemes célú jótékony intézményt messzemenő erkölcsi támogatásukkal elősegíteni szíveskedjenek. Ennek a kérelemnek ezennel szívesen teszek eleget.

Miskolc, 1927 február 21.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA: Meg egyezés szerint.
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: Forgács Gyula: Az írásmagyarázás kérdéséhez. — Evangélikus és katolikus. (Folyt. köv.) — Két bibliafordítás. — Vegyes közlemények.

Az írásmagyarázás kérdéséhez.

Farkas István esperes lapunk egyik számában annak a meggyőződésének adott markáns kifejezést, hogy Bibliát csak lelkész, csak teológiai képzettségű egyén magyarázzon, a világiak csak olvassák, de ne értelmezzék.

Ez állítás helyes taglalásánál egy egész distinctio-sorozatot kellene összeállítanunk, ha teljesen tisztázni akarnók. Természetesen erre nem vállalkozhatom kis lapunk hasábjain. A *Reformációban* rámutattam röviden arra, hogy írásmagyarázat és írásmagyarázat között is óriási különbség van aszerint, hogy mi célból és milyen módszerrel alkalmazzuk azt s azt a következtetést vontam le, hogy Hegedűs Lőrántot (akinek bibliai előadásával kapcsolatban tárgyalta e kérdést F. I.), sem más komoly, képzett, hívő egyháztagunkat nem szabad elriasztanunk a bizonyágtétel fontos szolgálatától. Most pedig hasonló rövidséggel rá akarok mutatni arra a különbségre, amely szemünkbe ötlük, ha az Írás magyarázásának anyagát vesszük figyelembe.

Biblia! Ez a szó egy olyan könyvet jelöl meg, amelynek nem minden lapjának tartalma egyenlő az érthetőség szempontjából. Vannak olyan részei, amelyeknek értelmét Isten olyan világosan jelentette ki, hogy a kis gyermek is megérti. Vegyük akár azt a részt, amelyben le van írva, hogy Jézus a kis gyermekeket magához fogadja, vagy a tékozló fiú, az irgalmas samaritánus példázatát és egy hosszú sorozatát annak a történelmi, vagy tanítói elemnek, amely a Bibliában értelmezés szempontjából magyarázatra nem szorul, hanem első olvasásra maga a textus felkínálja magát az alkalmazásra.

Kérdezem: szükséges-e ezek magyarázatához teológiai képzettség? Ha ezt a „teológiai képzettséget” szoros értelemben vesszük, akkor némuljunk el mind, mi gyakorló lelkészek és adjunk helyt annak a néhány tudósunk, aki teológiánkon az ó- és újszövetségi tanszékeket tölti be. Mert kérem igen nehéz dolog feldolgozni akár csak a tékozló fiú példázatát is a tudományos exegesis követelményeinek megfelelően. Ha azonban a „teológiai képzettséget” redukáljuk négy évi theol. tanfolyam elvégzésére (ami az exegetikai tudomány méreteihez képest édes kevés) és azt mondjuk, hogy csak okleveles lelkészeknek legyen joguk értelmezni az

Írást, akkor meg némuljanak el összes felekezeti tanítóink, akik az iskolákban és a templomban tartatni szokott iskolai hittanvizsgákon magyarázzák a Bibliát gyermekeinknek sokszor úgy, hogy az egyik egyházmegye lelkészi kara néhány évvel ezelőtt hosszabb hírlapi vitát provokált ama követelmény érdekében, hogy az iskolában csak lelkész taníthasson vallást.

A hiba bizonyára nem ott volt, hogy egyes tanítók nem jól magyarázták a „csodálatos halogás” egyszerű történetét, vagy a „magvető” példázatát, ami első hallásra érthető, hanem ott, hogy a Szentírás nehezebben érthető és hitvallásos vonatkozású részeit nem tudják jól magyarázni.

És én azt hiszem, hogy F. I. is ebből a szempontból kiindulva jutott el állításához. Tény, hogy a Bibliának vannak olyan részei, amelyeket csak annak van joga magyarázni, aki azt hiszi és vallja és kellő készsége van hozzá, hogy érthetővé tegye. E tekintetben F. I. bizonyára arra a sok bibliakörre gondolt, amelyekben diákok, ifjak, lányok, felnőttek gyűlnek egybe nem a biblia *önkéntes* magyarázása céljából, hanem a Biblia megismerése, tanulmányozása és hitük erősítése céljából. Jó lenne, ha F. I. eme bibliakörök működését közelebbről megismerné. Látnia kellene ugyanis, hogy e körök vezetői gondosan elkészülnek olyan vezérkönyvek alapján, amelyeket református lelkészek és tudósok írtak. Látnia kellene, hogy e körök vezetői nem vindikálnak maguknak mindentudóságot és sok textusra nézve alázatosan megjegyzik, hogy annak értelmét nem tudják és nem is engedik, hogy azok fő'ott hiábavaló vitatkozás támadjon.

Én nem tudom, miképp vezethetne szektáskodásra a Bibliával való olyan foglalkozás, amely a híveket Isten és ember szeretetre lelkesíti, templomba járásra, úrvacsorával való rendes élésre, egyháztagsági kötelességeik hűséges teljesítésére és a templomi igehirdetés megbecsülésére vezet. A tapasztalat azt mutatja, hogy a szekták ott tudnak könnyen gyökeret verni, ahol csak a lelkész és csak a templomban foglalkozik az Írás magyarázásával. Ahol a buzgó tanító az iskolába beviszi a Bibliát, s nemcsak a Bibliáról tanít, hanem magát a Bibliát, ahol a presbiterek értelmebbje bizonyágot mer tenni arról, hogy ő szereti a Bibliát és érti is annak fontosabb részeit,

ahol az egyháztagek a templomból hazsmenet ki-keresik a Bibliából a textust és „magyarázzák“ úgy, ahogy a templomban hallották a prédikációt, ott a Bibliának csak áldásos hatását lehet tapasztalni.

Hogy azután akadnak, akik nem így foglal-koznak a Bibliával! Hogy önkényesen is félre-magyarázzák! Ez is igaz! Ez azonban nemcsak a világi magyarázók között akad és sajnos, ez ellen nem biztosít a „theologiai képzettség“, hanem egye-dül az öntudatos, hitvallásos keresztyén élet.

A szekták terjedésének és a Dániel könyve és a Jelenések könyve millenista, a Ján. 3. részé-nek baptista propagandára való felhasználásának nem az az oka, hogy református híveinknek ma-gyarázták a bibliát világiak a templomban, vagy vezetők a biblia-körökben, hanem éppen ellen-kezőleg az, hogy nem magyaráztuk. Hangzottak a prédikációk, de senki nem kérdezte, hogy „értet-ted e, amit hallottál?“ S ha most Istennek hála, híveink meghallják e kérdést és felelnek is rá és bizonyosságot tesznek róla, hogy nemcsak elméjük, de szívük is megértette az Igét, ne féljünk a bi-zonyosságtételtől, sőt örüljünk, hogy a némák meg-szólalnak, — mert ha meg nem szólalnak, bizony mondom, a kövek fognak szólni, de — ellenünk!

Forgács Gyula.

Evangelikus és katolikus.

— Söderblom Náthán előadása. —

(Folytatás.)

Stockholmi közzsínatunk folyamán az or-thodox világ legkitünőbb theologusa, az orosz Glubokowski Miklós, régebben Szentpétervárt, jelenleg Szófiában, a lelkeknek Istenben és Krisz-tusban való szellemi egységéről tartott nagyszerű előadásában megjegyezte, hogy *doxa* nemcsak tant, véleményt, hanem dicséretet, imádást is jelent. Ez a kétféle értelem nem véletlen dolog, mert a nyelv-ben, melyen az igazi tan, a theologia kifejezést nyer, csak mintegy 30 betű van; de e betűk se-gélyével, az isteni kijelentés által gazdaggá tett ember ki tudja fejezni az ő nyomorúságát, Isten végtelen fenségét és az üdv rejtélyét. Így hát az igazi tan, az orthodoxia, amely tartózkodás nélkül előlép és be mer még a pokolba, a purgatóriumba és az égbe is hatolni, szükségképen az imádnál végződik, mint a 73-adik zsoltár szerzője, aki megtekintette a világ látványát, tért engedett a kétségnek s szinte belesüllyedt a kétségbeesésbe, végül is így kiált fel: „Kicsoda van számomra más kívüled az egekben? A földön is csak te benned gyönyörködöm. Ha testem és szívem meg-emésztetnék is, Isten az én szívem kősziklája és az én örökségem mindörökké.“ Hasonlóképen Pál, az Úr legnagyobb apostola és az ő evangéliumá-nak legnagyobb terjesztője, miután számbavette a történelem botránykövét, telve folytonos gyötrel-mel szívében és közel a saját lázadó szíve által kimondott anathémához, végre is imádással végzi: „Óh Isten gazdagságának, bölcsességének és tudománjának mélysége! Mely igen kikutathatatlanok az ő ítéletei és kinyomozhatatlanok az ő útai... Ő tőle, s általa és ő reá nézve vannak mindenek. Ővé a dicsőség mindörökké.“ (Róm. XI., 33—36).

Orthodoxia tehát azt jelenti, hogy helyes tan, he-lyes imádat!

E három fogalom: *evangelikus, katolikus és orthodox* tehát mind nagyon becses a keresztyének előtt. E három kifejezést használják, hogy a Krisztus Egyházának három főágát, három főszek-cióját megjelöljék. A Róma és Konstantinápoly által a XI. században egymás ellen kimondott el-kárhoztató ítéletek véglegesen egy keleti frakció és egy nyugati frakció alakulására vezettek, melyek közül az előbbi görög egyháznak, az utóbbit latin egyháznak nevezhetjük. A XVI. században Róma kiűzte kebeléből egy átokbullával (amelyet ma a római egyház és az evangelikus egyház legjobb theologusai fájlnak) az evangéliumi újjáébredés leggazdagabb és leghősiesebb lelkét. Az Egyház-nak, e korban, egyetlen lángolóbb odaadású fia sem volt Luthernél. De, sajnos, a kényszerűség ekkor arra indította őt és Róma által elkárhoztatott vagy a római közösségből kizárt híveit, hogy új közösségeket alapítsanak, mert a lélekben, az Uri imában, a szeretet gyakorlásában, az örök remé-ny-ségben, sőt a liturgiában, az előző századok és a különböző iskolák vagy irányok által teremtet énekekben, mindennek ellenére is, egyek maradunk. A XVI. századi reformáció az egész nyugati ke-resztyénségre kiterjedt; talán igazabb, a valóság-nak megfelelőbb lenne, ha a reformáció szót az Egyház azon szekciójában végbement purifikációra és restaurációra alkalmazzuk, amely római maradt, míg a nyugati egyház másik szekciója számára az „evangéliumi renaissance“ szót használjuk.

A római egyház, a tridenti zsinat követke-z-tében, amely azt reformálta és megújította, hit-vallási egyházzá lett, és a nagy aszkéta szervező, Loyola Ignác, a kegyességi gyakorlatok eredeti mestere, viszonylag új kegyességi eszményt oltott abba. Hasonlóképen a pápai bulla által átokkal sújtott keresztyénség, mely lassankint külön egy-házakká szerveződött, hála Luthernek, a kijelen-tési vallás ezen eredeti mesterének, az ő elődeinek és utódainak, az evangélium renaissance-át, az egyház purifikációját, a kegyesség eszményének genialis evolúcióját képviseli.

Igy az egyház fája, mely korán elgörbült, tovább nőtt a XI. és XVI. században, nem egész egyenesen és egy irányban, mint a fenyő, hanem szétágazva, mint egy nagyszerű tölgyfa, amelyen az oldalágak egyre szaporodnak. Miért? Az akkori Vatikán nagyon is világi szelleme és az emberi szenvedélyek nem kis szerepet játszottak ebben. Ha optimisták vagyunk, hajlandók leszünk azt mondani, hogy ezek az ágak kiterjeszkedtek a vi-lágra, hogy jobban védőszárnyaik alá fogadhas-sák a népek, vérmérsékletek és történeti hagyományok különfélesége szerint különböző jellemű emberisé-get. Vajjon azt mondhatja-e az egyik ág a másik-nak: „Takarodj innen, hogy én lépjek a helyedre!“ Nem, hanem mindenik ágnek két legfőbb ambíciót kell táplálnia: először azt, hogy szilárdan össze-kapcsolódjék a törzsszel, hogy annak révén meg-kapja a gyökérnek, vagyis az evangéliumnak élető nedveit. S aztán, tisztán kell kifejtienie azt, amit az örök igazságból kaphatott... Az apostol sze-rint „csak rész szerint van bennünk az ismeret“ (I. Kor. XIII., 9). Ha ekként megtisztítja magát,

az egyház fájának minden ága tartozik magáról leszakítani a parazita hajtásokat, amelyek a primitív vallás mindig termékeny talajáról — ennek rémületeivel, babonás szokásaival és egyre növekvő polytheismusával — épúgy kisarjadzanak, mint a száraz levelek és a hiábavaló gallyak. Az egyház fája különböző ágainak mindenike fel fogja tehát tudni ismerni a többiekben a mély életcsomót, a lényeges igazságot, és valamennyien úgy fognak egymásra tekinteni, mint ugyanazon élő organizmus tagjára.

(Folyt. köv.)

Két bibliafordítás.

— Mutatvány Harsányi István „A Magyar Biblia” c. könyvéből.¹ —

II. Komáromi Csipkés György bibliája.

Komáromi Csipkés György debreceni kollégiumi tanárt és két társát, Becskeházi István püspököt, meg Kisfalvi Tamást, a bihari egyházmegye esperesét, egy tiszántúli zsinat bízta meg a bibliának az eredeti nyelvekből való lefordításával. A fordítás fáradságos munkáját, úgy látszik, főképen s talán egyedül *Komáromi Csipkés* végezte, mert a bibliafordítás címlapján csak az ő neve szerepel. A fordítás kézírata 1685-ben került a margitai zsinat elé, amely azt helyben hagyta. Az 1697-iki rácz-böszörményi papi gyűlés sürgeti, hogy a Komáromi fordítása napvilágra jöjjön s az 1699-iki krasznai zsinat is óhajtja Komáromi bibliájának kiadását. 1706-ban a Komáromi-család tagjai tervezik a kiadást, de Leydenben a megbízott könyvkiadó csak a próbanyomásig haladhatott. Végre 1715-ben a debreceni városi tanács a leydeni híres könyvkiadóra, *Campegius Vitringára* bízta. A szerződés szerint szép, fénylő, fehér papirosra, 200 aranyozott táblájú, 1800 francia kötésű és 2000 fehér pergamentbe kötött, összesen 4000 példányban kellett kiállítani. A városi tanács kötelezte magát, hogy minden példányért három forintot fizet. Első részletül a város, a szerződés megkötésekor, 3000 forintot, 1716 január 28-án 2000 forintot fizetett; a hátralevő összeg az átvételkor volt fizetendő. A nyomtatásra való felügyeletre Miskolczi Cs. Ferencet, a debreceni nyomda művezetőjét küldték ki a Leydenbe. A *biblia 1718-ban került ki a sajtó alól*. A könyvkiadó a példányokból 2915 példányt tizenkét ládában a tengeren Lengyelországba és Duklán át útnak indított Debrecen felé. Ott maradt még a francia kötésű 820 s fehér pergamentkötésű 265 és a 4000 példányon felül utólag rendelt 200 példány. A szállítmányt azonban a szepesi kamara lefoglaltatta s az udvari kancelláriától kérdezte meg, hogy mittevő legyen ez ügyben. A kancellária megengedte a behozatalt, de a szokásos előzetes cenzura mellett. Megvizsgálták tehát a bibliát Kassán. A könyvvizsgálatot az *egyetem jezsuita tanárai* végezték. Az eredmény az lett, hogy sok eltérést találtak benne a Vulgátától. Egybevették még Károlyi Gáspár vizsolyi 1590-iki és a hanáui 1608-iki kiadású bibliájával is. Az akkori egri püspök, Erdődy, kérte a királyt, hogy rendelje el e bibliának, mint az államot, az uralkodóházat, a római katolikus vallást, a köz-

erkölcsöket, társadalmi békét felforgató, min tekintetben veszedelmes könyvnek megégetés. Azonban a kancellária és minisztertanács erre nem volt hajlandó. A legfelsőbb elhatározás 1720 július 29-ről keletkezve elrendelte, hogy a lefoglalt bibliákat adják át a debrecenieknek. A király másod-, sőt harmadízben is megparancsolta a bibliák kiadását, de a püspök harmadízben is megtagadta azt. Az összes protestáns egyházkerületek sem voltak képesek kieszközölni a bibliák kiadását. Még 1741-ben ott voltak nála a fogoly bibliák. A példányokat Kassáról már előbb Egerbe szállították. Ott lepte őket a penész, a nedvesség a püspöki palota pincéjében több, mint három évtizeden át.

Erdődy utóda, Barkóczy Ferenc gróf 1754 november 5-én, száznegyven plébános és nagy sokaság jelenlétében, Szent Imre királyfi napján, a püspöki palota udvarán, az ünnepély után, a biblia összes ott levő példányait megégette Egerben. (Ez alkalommal egy ép példányt és kettőnek a bekötési tábláit mentették meg. Az egyik fedelét a sárospataki, másikat a debreceni könyvtárban őrzik.)

Erre a bibliára Debrecen városa több, mint 33.000 aranykoronát költött. Díszes címlapját már 1685-ben megrendelték és el is készítették. Ezért szerepel a címlapon ez az évszám, jöllehet csak 1718-ban került ki a sajtó alól.

A Hollandiában maradt példányokat (1116) Varsóba szállították s 1789 augusztus 9-én végre valahára Debrecenbe kerültek. Ezek közül igen kevés maradt épségben. Mindössze is 905 példány. Az első szállítmányból, amelynek példányait az egri püspöki rezidencia udvarán máglya emésztette meg, csupán csak harmincegy példány került, egy följegyzés szerint forgalomba. Kaprinai szerint az első szállítmányból már Kassán megégettek néhány százat. Mikor Ambrosovsky Mihály egri kanonok 1760-ban Pázmány Kalauzának rövid sommáját Egerben kiadta, ugyanakkor: Melyik legyen az igaz vallás és micsoda fogvatkozások tapasztaltatnak a kálvinisták Bibliájában? című, ahhoz csatolt toldalékjában bírálat tárgyává tette Komáromi Csipkés fordítását. Szerencsi Nagy István, a Bod Péter Athenásához írott, Keresztési József által 1787-ben lemásolt, de kéziratban maradt Toldalékjában, Ambrosovsky bírálatára ezeket jegyzi meg: Amilyen a Kalauz, olyan a Toldalékja is; nevezetesen fulánkös szóllás formáival szurkálja a Bibliának Csipkés Komáromi által az eredeti nyelvekből tett fordítását azért, hogy a Vulgátával mindenben meg nem egyez, holott elég lehetett volna az is, hogy ezen fordítást nagyobb résznél, csakugyan az Egri Inquisitio nem értvén, megégette. Komáromi Csipkés bibliafordítását református részről Debreceni Ember Pál, előbb sárospataki, majd losonci, szatmári, debreceni és végül liszkai református lelkész és egyháztörténetíró revideálta. († 1710.) Kéziratát a debreceni református kollégiumi könyvtár őrzi.

A Komáromi Cs. György bibliája, amely az eredeti szövegekből fordított magyarra, az addig megjelent fordítások között a *legjobbnek* bizonyult. A héber szöveg *szó szerinti*, tömör fordítása miatt azonban sok helyen homályos. A Károlyi sok helyen körülírással fordította az olvasó előtt köny-

¹ Az előző közlemény első sorában Telegdy Miklós esztergomi prépost neve tévesen T. Vilmosnak volt szedve. Szerk.

nyebben érthető és világosabb. Károlyi a szöveg szellemét, gondolatbeli tartalmát igyekezett a maga körülíró modorában visszaadni, Csipkés pedig e helyett a grammatika törvényeinek pontos alkalmazására és a héber szótárakban levő jelentéseire fordít nagy figyelmet. Viszontagságos története, évtizedeken keresztül való fogolykodása, forgalomba került példányainak kevés száma volt az oka annak, hogy nagyobb mértékben el nem terjedt. Meg aztán a nép a maga megszokott bibliáját nem szívesen cserélte volna fel egy új fordításával még abban az esetben sem, ha az új jobb, tökéletesebb fordítású lett volna is, mint a régi.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyász hírek.** *Ráczkény Károly* nyug. ref. lelkész, az aszalói egyházközségnek 42 éven át sáfárkodó lelkésze február 19-én 83 éves korában meghalt és szülőfalujában, Kistokajban eltemettetett. Az az isteni kegyelem, amely 83 éven át testi, lelki és anyagi áldásokkal bőven megáldotta, irgalmas volt hozzá halálában is, mert a halált egy napi influenzás gyöngéledése után enyhítő álom közben észrevétlenül küldötte el lelkéért. Hálás egyháza, lelkésze vezetése alatt, több híve által képviseltette magát temetésén. — *Özv. Janka Károlyné szül. Szabó Erzsébet* asszony, az önmagát megáldozó szeretet kifogyhatatlan áldásaiban eltöltött életének 77-ik, küzdelmes özvegyiségének 48-ik évében február 28-án Szegi községben hosszú szenvedés után elhunyt s március 2-án szülőföldjén: Mádon eltemettetett. Janka Károly cigándi lelkész, főiskolai gondnok, Janka Béla cigándi főjegyző és Janka Erzsébet, férj. Koroknay Károlyné (Szegi) édes anyjukat siratják az elhunyt, munkásságában fáradhatatlan, Istenbe vetett bizalmában rendíthetetlen keresztyén nőben, kinek életében, a sok küzdés és szenvedés mellett is, az isteni kegyelem gazdagon megbizonyította magát. Áldott legyen az elköltözött emlékezet!

— **Gróf Bethlen István** miniszterelnök, mint a budapesti ref. egyházközség új presbytere, márc. 1-én tette le a budapesti egyházközség presbyteri gyűlésén a presbyteri esküt. Az eskütétel után dr. Ravasz L. püspök üdvözölte az új presbytereket, köztük gr. Bethlen miniszterelnököt. Bethlen köszönetet mondva megválasztásáért, elmondotta, hogy ezelőtt 30 évvel Mezőszámsodon választották meg először presbyterré. Azóta elvesztette szülőföldjét, sok minden megváltozott körülöttünk, de egynek nem szabad megváltoznia sohasem: ez a kötelességteljesítés, sőt most kétszeres erővel kell kötelességünket teljesíteni a hazával, nemzettel, anyaszentegyházzal szemben, melynek ma küzdenie kell hitetlenséggel, cinizmussal, gonosz indulatokkal. Legyünk tudatában annak, hogy a haza nagysága a hazaszeretet mértékétől függ, a hazaszeretet pedig az egyházszereteten, a vallás megbecsülésén alapszik.

— **Debrecen.** A debreceni egyetem theologiai fakultása febr. 26-án habilitálta theol. magántanárrá dr. Révész Imre lelkészt a magyar prot.

egyház- és irodalom történetből, s dr. Erdős Károly lelkészképzőint. igazgatót az egyetemes egyháztörténetből.

— **Rövid hírek.** A január 8-án Miskolcon tartott Fülléregyleti bál 76 millió K tiszta jövedelmet hozott az árvaház javára. — A miskolci ref. egyház 1926. évi zárószámadása 1,413,395,822 K bevételt és 1,379,732,777 K kiadást mutat fel s így a maradvány 33,663,045 K. — *Hejőpáiban* febr. 27-én este az Orsz. ref. lelkészi és tanítói árvaház javára kulturestély volt, amelyen Farkas István esperes tartott mély tartalmú előadást *Prófétaság és a magyar jövő* címen. — A *mezőkeresztesi* járás Kálvin-Szövetsége február hó 22-én alakult meg és elnökké Fazekas János járásbírói elnököt és Pósa Péter cserépfalui lelkészt választotta. — *Miskolcon* több áldozatkész egyháztag, aki szíven viseli a martintelepi templom megépítését, elhatározta, hogy mivel egyszerre nagyobb összeget nem tudnak adni, havonként fizetendő önként megajánlott összeggel járúlnak a templomépítés költségeihez. Így a legszegényebb hívőnek is módjában áll, hogy a szent cél előmozdításához hozzájáruljon. — *Szirmán* vallásos estéllyel és szeretetvendégséggel ünnepelték meg febr. 15-én a templomnak, egyes buzgó egyháztagok adományából, villanyvilágítással való felszerelését. — *Miskolcon* márc. 3-án Ujházy Dénes rendőrtanácsos Kovács István napszámost azért, mert a nyílt utcán éktelen trágár szavakkal káromkodott, 25 pengő pénzbüntetésre ítélte. Így Miskolcon egy káromkodás 25 pengőbe kerül!

— **Értesítem** az *abaúji* lelkész urakat, hogy a megküldött vagyonleltári íveket mindaddig ne töltsék ki, amíg a kitöltésre vonatkozó utasítást meg nem kapják. Atyafiúi szeretettel: *Cziáky Endre* esperes.

— **Alsózempléniek figyelmébe!** Az egyházmegyei gondnok úr Öméltóságával történt megállapodás után közlöm, hogy egyházmegyénk tavaszi közgyűlése 1927 március 23-án 8 órai kezdettel Sátoraljaújhelyben, az egyház tanácstermében fog megtartatni. 22-én délután 5 órakor ugyanott a pénzügyi bizottság ülésezik. Tárgyalandó ügyiratok márc. 14-ig beadhatók. Meczner Béla egyházmegyei gondnok ur a közgyűlés napján fogja betölteni gondnokságának 40-ik évét s ez alkalmából egyházmegyénk a közgyűlés keretében fogja őt üdvözölni. Sátoraljaújhely, 1927 március 2. *Kiss Ernő* esperes.

— **Külföld.** *Newyork* állam nagypáholyának közgyűlésén Rowan nagymester bejelentette, hogy a newyorki szabadkőműves nagypáholy megszűntette a testvéri viszonyt a Brüsszelben székelő nemzetközi szabadkőműves szövetséggel, mivel e szövetség eltért a szabadkőműves páhólnak attól az eredeti követelményétől, hogy Istenben hinni kell, levette a bibliát oltáráról és levétette a tagpáholyok oltáraitól is. — *Franciaországban* 120.000 tanító közül 90.000 szocialista és kommunista, tagjai az Általános Munkás-Szövetségnek. 550 tankerületi főigazgató vagy tanfelügyelő közül 500 erős radikális gondolkodású.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ..... 14 Pengő. Fél évre ..... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.</p>
--	---	---

TARTALOM: Dr. Mátyás Ernő: Világiak részvétele az egyházi munkában. (Vége köv.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Világiak részvétele az egyházi munkában.

1. Amikor b. e. Good professzor 1922. évben európai útja alkalmával Kolozsvárt is megfordult, az ottani theologiai fakultáson egy előadást tartott. Szellemes és közvetlen előadásában két lelkipásztori típust rajzolt meg. Az egyik lelkipásztor ropant munka terhét hordozza, állandóan lázasan siet, munkaprogramjába bevan osztva a napnak minden órája és perce, mégis állandóan panaszkodik, hogy munkáját nem tudja elvégezni s hogy gyülekezete még sem fejlődik úgy, ahogyan szeretné. Igen, mert a gyülekezet minden munkáját maga végzi. A másik lelkipásztor nagy nyugalommal ül otthon irodájában, van ideje mindenre, számon tartja egyházközsége minden gondját, de azért az ideges sietség nem gyötri. Igen, mert a munkatársak serege áll a háta megett, akiknek ő csak az irányítást adja meg, s akik azután hűségesen elvégzik a rájuk bízott feladatot; a gyülekezet pedig növekszik és virágzik. Természetes, hogy a mi viszonyaink között idegenszerű a lelkipásztorok ilyen képe. Különösen meglepő volt rájuk nézve az előadás akkor, mert az volt a gyakorlat Erdélyben is, hogy a lelkipásztor gyülekezetének minden munkáját maga szerette elvégezni. Azóta azonban egyre inkább előtérbe kezd lépni a mi viszonyaink között is ennek az előadásnak problémája. Egyre nyilvánvalóbbá válik az egyházi munkának nagy hordereje, egyre súlyosabb feladatok tornyosulnak egyházunk előtt, egyre inkább kezdjük hangoztatni, hogy a munka sikere szempontjából a világiaknak vállalt munkájára is szükség van. Különösen aktuálissá lett a kérdés a *Hegedűs Loránt* bibliamagyarázatai miatt lapunk hasábjain is megindult eszmecsere révén. Miután az a meggyőződésünk, hogy egyházunk a minden oldalról növekedő pogánysággal és más ellenségeivel szemben való védekezés szempontjából is, de belső tartalma kifejtése szempontjából is súlyos feladatok előtt áll, a munkát csak minden rendelkezésre álló erő munkába állítása útján oldhatja meg. Próbáljuk meg azért elvi szempontból megindokolni a világiaknak az egyházi munkában való részvételét szükségességét, a munkában való részvétele mértékét és módját.

2. Kérdezzük először, hogy kálvinista keresztyénységünk elvi alapjaiból levezethető-e a világi-

aknak az egyházi munkában való részvétele szükségese? Ha általában is meg lehet állapítani azt, hogy vannak olyan vallások, amelyek első sorban quietivumokat, megnyugtató hatásokat akarnak nyújtani csupán, s hogy viszont vannak olyanok, amelyekből motorikus erők támadnak, amelyek tevékenységre sarkalnak. s ha a keresztyén valláson belül is lehet a felekezetek között ilyen osztályozást tenni, akkor kálvinista keresztyénységünk az a vallásforma, amelyik a legmagasabb célra nézve a legtöbb aktív erőt, a legheorikusabb lendületet ébreszti fel a közönségéhez tartozó hívők lelkében. Ha a kálvinizmus így felébreszti az ember életében a tevékeny erőket, ha az emberi élet minden irányu tevékenységét, minden munkáját, egész életét egy pozitív cél szolgálatába akarja állítani, nem de nem ezek a felébredt tevékeny erők az egyházi közösségen belül is érvényesülni akarnak és érvényesülni hivatottak is! Ha a kálvinista ker. élet tevékeny munkás élet, akkor egészen természetes, hogy a tevékenység számára az egyházi közösségen belül is teret kell nyújtani a hívőknek. A mi református egyházunk nem a gyülekezeti tagokért való munkát végzi csupán, hanem az egyházi élet minden vonatkozásában, nemcsak az anyagi ügyek végzésében, nemcsak a kharitatív munka terén, hanem még a kultuszban is a hívők aktív részvételét előfeltételezi. Kálvinista keresztyénységünk ilyen szemlélete mellett tehát elvi alapon igazolva van a világiaknak az egyházi munkában való részvétele szükségessége.

3. Nem elég tehát, ha egy gyülekezetben egyedül a lelkipásztor hordozza a munka egész terhét, kívánatos, hogy a gyülekezet minél több tagja bevonassék a munkába. Mi az eredménye a gyülekezeti tagok e munkában való részvételének? Legközvetlenebb gyümölcse a helyes munkamegosztás. Sokan talán azt tartják, hogy az a munka, amit egy lelkipásztor gyülekezetében el kell, hogy végezzen, magának is kevés, s az kétségtelen, hogy kisebb gyülekezetek elgondozása nem terhes, de viszont vannak nagy gyülekezetek is, de akár kis gyülekezet, akár nagy egyházközség gondozására hivatott el valaki, a lelkipásztori hivatás ideális felfogása mellett a feladatok megnövekednek, a munkamező kitágul s minél több hűséggel nézi a lelkipásztor hivatását, annál több dolga adódik s a dolgai között találni fog sok olyan munkát,

amit a dolog természetei szerint könnyebben végezhet el más. Ez már át vezet egy más gondolathoz. Sokoldalról hangoztatták azt, hogy a lelkipásztort mentesíteni kell a gyülekezet anyagi gondjainak hordozása alól, hogy a lelki célokat nagyobb sikerrel szolgálhassa s az kétségtelen, hogy az ilyen munka végzése sokszor a lelki munka sikerét akadályozza, viszont, ha tekintélyes világiak veszik az ilyen munkát kezökbe, ilyen irányú munkájuknak sokkal nagyobb a propagatív ereje. Sőt még némely lelki munk végzésére is, mint például a vasárnapi iskolai tanítás végzésére alkalmasabbnak mondják a gyermeki lélekhez közelebb álló fiatal leányokat és ifjakat. Egyenesen megragadó hatása van annak, ha világi ember az egyház lelki javai mellett tesz bizonyosságot. Pár évvel ezelőtt egy presbiteri konferencián voltam, ahol egy előkelő világi úr fejtegette a ker. élet programját. Minden szava izzott a személyes bizonyosságtól. Alig volt rám nagyobb hatással keresztyénség melletti bizonyosságtétel, mint ez. Más, ha valakinek bizonyosságtétele kenyérkeresettel kapcsolatos, akármilyen izzó legyen is bizonyosságtétele, ez a tény valamit leszállít bizonyosságtétele hatásából. Óriási ereje van annak, ha valaki belső kényszer folytán szuggesztív erővel, anyagi érdektől függetlenül tesz bizonyosságot a keresztyénség mellett. A világiaknak a munkában való részvétele tehát sokszor nagyobb propagáló és bizonyosságtévő erejű s ezért feltétlenül igénybeveendő. De nem ez a legfőbb szempont, amiért kívánatosnak mondjuk a gyülekezeti tagoknak a munkában való részvételét. Az a meggyőződésünk, hogy semmivel sem tudunk megnyerni valakit egy nemes ügynek inkább, mint úgy, ha dolgozni engedjük azért az ügyért. Ha valaki önként vállal egy munkát az egyházban, az egyre inkább egybe forrik azzal üggyel, egyre bensőségesebben nő össze egyházával s annak minden élettevékenységével. A munkának rendkívüli nevelő hatása van, amely körben hat az ember, ahoz a körhöz oda nő, azt az ügyet befogadja lelkivilágába. Minél magasabbrendű, minél becsesebb célért folytatunk egy munkát, annál inkább erősödik öntudatunk is és annál elszakíthatatlanabban összenövünk azzal az üggyel, amelyet szolgálunk. Ime, mily súlyos szempontok ösztönöznek arra, hogy világi embereinket minél több oldalról bevonjuk az egyházunkért való munkába. Meg vagyok győződve, hogy egyházunk jövő fejlődése sok részben attól függ, hogy mennyire tudjuk bevonni világi embereinket a munkába.

(Vége köv.)

Dr. Mátyás Ernő.

IRODALOM.

* **A magyar biblia.** Irta *Harsányi István*. Budapest, 1927. Bethlen-Könyvtár 10—11. szám, 146 lap, ára 20.000 K. — Érdekes és értékes művel gazdagította Harsányi I. th. tanár, a régi magyar irodalom fáradhatatlan buvára a magyar prot. egyházi irodalmat, sőt általában — minthogy a XVI. századi magyar irodalom a bibliafordításokkal indult meg — egész irodalmunkat, oly művel, melynek hiányát már régen éreztük. Ki ne óhajtott

volna tudni: hogyan alakult, fejlődött ki a magyar biblia? hogyan következtek az egyes fordítások egymás után? melyeknek mi volt az értéke, jelentősége? milyen fogadatasra talált a vallásos igazságok után szomjazó lelkekben? hol, mikor s kinek gondoskodásából jelentek meg nyomtatásban az egyes fordítások? vajjon a református bibliafordítókon kívül, kiktől a legtöbb fordítás származik, a lutheránus, római kath. és zsidó fordítók hol, mikor és milyen fordításokat adtak ki? utólik-e ezek hűség, alaposság és nyelvi tisztaság tekintetében Károlyi fordítását? Mindezen kérdésekre tüzetes, alapos és rendszeres felvilágosítást kap az olvasó e derék, eleven előadású, mindenütt eredeti forrástanulmányokon fölépülő s a kódexek korától, az első kéziratok bibliafordításoktól egész a jelenkorig, Czegléd és Masznyik 1924. és 1925. ben megjelent bibliafordításaiig terjedő dolgozatban. Hogy mily érdekes és tartalmas a mű előadása, olvasóink a Káldy és K. Csipkés Gy. bibliafordításának mutatóványul közölt ismertetéséből láthatták. A mű 6 fejezetre oszlik: I. A magyar biblia a kódexek korában, 1416—1533; II. A m. biblia Komjáthy Benedektől Károlyi Gáspárig, 1533—1590; III. A m. biblia Károlyi G.-tól 1661-ig; IV. A m. biblia 1661-től a XVIII. század végéig; V. A m. biblia a XIX. és XX. században; VI. A m. biblia hatása, jelentősége, sorsa. Befejezi az egészet a feldolgozott irodalom gazdag, 16 lapra terjedő bibliográfiája. Szerzőnk a vitás, olykor nehezen eldönthető kérdésekben, gondos és alapos tanulmány alapján, mindenütt határozott állást foglal el; érdekesek erős érvei, amelyekkel az első, kéziratok bibliafordítás *huszita* voltát azon törekvésekkel szemben, amelyek azt egyes kath. szerzetesrendek számára szeretnék lefoglalni, megvédelmezi. Egy újabb kiadás esetén, egy pár sajtóhiba kiigazítása mellett, a bibliográfia előtt, az egyes bibliafordítások megjelenésének, egymás után következő kiadásainak chronologiai jegyzékét is szívesen látnók.

* Az ó- és új-szövetségi kor rövid története.

A magyar bibliaolvasó keresztyének számára összeállította *Czegléd Sándor* volt theol. akad. professzor, ref. lelkész, Tahitótfalu. 1927. 8r. 176 l. (Sylvester bibliai kézikönyve. III. k.) Sylvester-kiadás.

Czegléd S. Bibliai kézikönyvének ez a harmadik kötete nélkülözhetetlen segédkönyv a bibliaolvasókra nézve, mert sem az Ó- sem az Új-szövetség iratait nem lehet megérteni kortörténeti tájékoztatás nélkül. Négy részből áll e kötet. Az első az ószövetségi kort öleli fel. Izrael népének története, az ősidőktől a pátriárkák, a vezérek, a bírák, az egységes és kettős királyság korán át, az idegen uralom idején, Jeruzsálem pusztulásáig tömören, elevenességgel van előadva. Mindama fontosabb események ki vannak emelve, melyek az egyes ószöv. könyvek megértéséhez szükségesek. Nem tudományos, kritikai fejtegetésekből állanak itt az egyes szakaszok, hanem a bibliai szöveg megértéséhez szükséges tájékoztatásokból. A második rész újszövetségi kortörténetet nyújt. Elmondja, hogy milyen volt az emberiség Jézus születésekor, majd előadja Jézus és a legrégebb gyülekezet történetét, Pál apostol életét s végül

a bibliában előforduló nevezetesebb személyekről közöl tájékoztató, világosító adatokat. Ebben a 2-ik részben megütközéssel olvasom a 41. lapon, a keresztség szereztetési ígéiben a „nevében” szót (névébe helyett), ami itt, nyilván, nem nyomdhiba, hanem a revideált Károlyi-bibliából átvett s már ott hibásan nyomtatott kritikus szó, amely, sajnos, 1905-től minden kiadásban ott kísért, hogy megcsúfolja a Károlyi-biblia nagy és fényes múltját. Ideje volna már figyelmeztetni a Brit- és Külf. Biblia-Társaság megbízottját, hogy a következő kiadásokból küszöböljék ki ezt a bosszantó sajtóhibát. A Komáromi Csipkés bibliáját főképp azért égette el 1754-ben gr. Bakóczy F. egri püspök, mert a keresztség szereztetési ígéiben a (névére szó (és nem a Káldy-féle nevében) állt. Czegléd Ujszövetségfordításában a helyes névébe áll. A harmadik rész Izráelnek a szomszédos népekhez való viszonyát tárgyalja, külön szakaszokban szólván, az óbabilonai, egyiptomi, asszír, újbabilonai vagy chald, persa, görög és római korról. A negyedik rész az ó- és újszövetségi időszámítást foglalja magában. A kötetet, mintegy függelékül, az 6- és újszöv. kor fontosabb eseményeiről készített táblázatos kimutatás zárja be. Czegléd, a kötet szerkesztője, a világtörténelmi szemlénél, a III. részben, Peake és Bedale angol theologusok idevágó értekezéseit használta fel. A jól sikerült összeállítású, szép kiállítású bibliai kézikönyvet szívesen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Ára 2 P 40 f. Megrendelhető Tahitótfaluban s bármely könyvkereskedés útján is. (H. I.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A debreceni egyetem** tanácsa, Illyefalvi Vitéz Géza rektor elnöklete alatt, márc. 4-én kihallgatáson jelent meg *Horthy Miklós* kormányzó előtt és fölkerlte őt, hogy mint az ősi debreceni kollégium volt növendéke és a debreceni egyetem lelkes pártfogója, fogadja el a debreceni tud. egyetem négy karának *honoris causa doktorságát*. A kormányzó kijelentette, hogy készséggel fogadja el a felajánlott egyetemi kitüntetést és meleg szavakkal méltatta azt a nagy jelentőségű kulturmunkát, amelyet az egyetemek a magyar tudomány és a nemzet érdekében kifejtének.

— **Felolvasás.** Dr. *Gulyás József* főgimn. tanár f. hó 8-án a debreceni Tisza István Tudományos Társaságban felolvasást tartott *Lengyel József és Csokonai* címmel, mint a Társaság rendes tagja.

— **Rövid hírek.** A pataki theológus ifjúság körében alakult *Bocskai bajtársi egyesület* tagjainak a központi elnökség által való ünnepélyes felavatása folyó hó 12-én d. u. fog végbemenni. — A főiskolai ifjúság március 15-iki ünnepélyén Benke Kálmán szénior fogja az ünnepi beszédet tartani. — A *disznóshorvati* gyülekezett március 6-án 9 pályázó közül, szavazattöbbséggel Salamon Gyula mályinkai lelkészt választotta lelkészévé. — A miskolci leánygimnázium március 20-án *Herczeg-ünnepélyt* fog rendezni, hogy kifejezést adjon a magyar nemzet legnagyobb élő írója iránti tisztelőnek és elismerésének. — A M. Prot. Irodalmi Társaság márc. 3-án *Pécsett* előadó estélyt rendezett,

amelyen dr. Ravasz L. püspök hatalmas beszédet mondott, az „optimizmus és a pesszimizmus viszonyáról.”

— **Alsóborsodiak figyelmébe.** Az ez évi egyházlátogatást *április hó 21-től május hó 7-ig* bezárólag fogjuk megejteni. A népiskolai adatok, a belmissiói kérdésekre való befelelés, részint a tanügyi bizottság elnökének, részint a belmissiói előadónak hozzám juttatandó kérdései alapján, az egyházlátogató küldöttség által a helyszínén ismertetendő kérdések formájában leendő bejegyzve. A Rovatos Ivek kitöltése már a vizitátorok kiszállása előtt elvégezendő. Két példányban kell azokat kitölteni. Legyen az értékelés, mint előbb is rendelkeztem, pengőben, mert, ha a mélt. püspök úr én tőlem papirkoronában kéri is az adatokat, átszámítás útján én be tudok felelni. Lelkészársaim pedig nem végeznek így kettős munkát a jövőt illetőleg, amikor a pengő értékelése úgy is kötelező leendő. A tanító urakat kérem jó előre kiértésíteni, hogy az iskola megvizsgálása is ez idő tájon lesz. Altalában kérek megtenni mindent arra nézve, hogy az egyházlátogatás mindenekben rendet találjon. A gyülekezetekben a múlt évben nagyon szépen bevállalt istentisztelet-tartást, annak idején, jó előre kérem a hívekkel közölni, hogy a hívek egész serege ott legyen az Ur házában. A tanácsbíró urakat pedig arra kérem, hogy már jó előre méltóztassanak levelezést kezdeni a tanácsbíró társakkal, hogy az egyszerre való útnakindulásból félreértések ne áljának elő. Tehát az úti program már *Husvét előtt kész legyen*. Az Isten áldása legyen a mi minden munkánkon. Atyafiúi szeretettel vagyok: Miskolc 1927. március hó. *Farkas István* esperes.

— **A selyebi harangszentelés.** Felejthetetlen, lélekemelő ünnepségben volt része a selyebi ref. gyülekezetnek s a környékbeli reformátusságnak farsang utótsó vasárnapján, azaz febr 27-én, mert ezen a napon avatta fel a selyebi egyház két új harangját. A harangok egyikét és pedig a kisebbik 77 kg-ost, gyülekezetünk volt tagja, boldogult id. Papp Miklós emlékére készítették: hitvestársaság. Papp Miklósné szül: Pálya Juliánna és gyermekeik: Ferenc, Miklós, Sándor, Mariska, Erzsébet és Juliánna. A nagyobbik 190 kg-os harangot pedig a selyebi ref. gyülekezet készítette az amerikai ref. hívek és a helybeli gör. kath. testvéreink támogatásával. Február hó 27-én reggel 9 órakor megszólalt a még meglévő kis harang, melynek csendesén hívó szavára a templom elébe sereglett az ünneplő sokaság. Itt a gyülekezet és helybeli kórus alkalmi éneke után a beretiek vak pápa: *Farkas Dezső* irredentizmussal színezett gyönyörű szép imádságban áldotta meg a harangokat. Míg a harangokat húzta a 12 fehér ruhás leány, addig gyülekezetünk legtehetségesebb gyermeke: *Erdélyi István* alkalmi költeményt szavalt, magával ragadva a környékbeli úri családok odaadó figyelmét. Az új harangok megkondulása után könnyes szemekkel vonult a nagy sokaság a templomba, hol a gyülekezet énekelt orgonakisérettel *Kiss Dezső*, a selyebiek volt kedves kántora vezette, majd *Engi Sándor* helybeli tanító vezetésével a kórus ismét alkalmi éneket adott elő. Imádkozott *Ujj Lajos* felső kázmárki lelkész, az Igét pedig *Somogyi Pál* zilizi lelkész

hirdette prófétai lélekkel és meggyőző erővel, építő hatást gyakorolva a gyülekezetre. Utánna *Farkas Dezső* bereti lelkes kereszttelt egy kis gyermekket, majd *Tamáská* János helybeli lelkész olvasta fel az adakozók neveit s halálját fejezte ki a Pappcsalád és a gör. kat. testvéreinkkel szemben. A hymnus és a gyülekezeti énekléssel véget ért az ünnepi istentisztelet.

— **Fanatizmus.** Oldra Antal jezsuita pater jan. 23-án Torinóban előadást tartott, melyben nemcsak igazolta a multban az eretnekek ellen mondott halálos ítéleteket, hanem azoknak a jelenkori eretnekek ellen való visszaállítását követelte. „Mert, ha az Egyház a ker. türelem minden segélyforrását kimerítette, ha a meggyőzés minden kísérlete, minden szellemi ösztönzés hiábavaló marad, ha a bűnös, javaiban érintve és a társadalomból, melyet meg akar fertőzni, eltávolítva, továbbra is folytatja eretnek propagandáját és makacsul kompromittálni akarja a közrendet és a ker. lelkiismeretek békéjét, az Egyház számára, hogy magát és alattvalóit megvédelmezze s az eretneket a kath. tan igaz magyarázatára s az iránt való engedelmességre rászorítsa, nincs más eszköz hátra, mint hogy a halálos büntetés elrettentő példájához nyúljon.” Beszéde további folyamán az eretnekeket gonosztevő, erkölcstelen, gyűlöletes, szemérmetlen, haza- és társadalomellenes embereknek nevezte; szerinte egyetlen eretnek gonoszabb, mint a legnagyobb bűnös és hallgatóinak lelkiismerete bizonyára nem fog visszariadni ez elől a büntetés elől, amely szükséges arra, hogy a világból az erkölcsi és anyagi ragályozás gonosz csiráit kiirtsák.

HIVATALOS RÉSZ.

173—1927.

Körlevél.

I.

A vallás- és közoktatásügyi miniszterium az egyetemes konvent útján értesít arról, hogy református egyházközségeink a tanítói nyugdíjjárulékokból az év végéig csak 45%-ot fizettek be, 55%-al ellenben tartozásban maradtak. Egyházkerületünk egyházközségei is valósággal ijesztő összegekkel vannak e címen hátrálékban.

Mivel e járulékoknak a múltra nézve való törlesztéről vagy elengedéséről szó sem lehet, hanem a hátrálékok késedelmi kamataikkal együtt feltétlenül végrehajtás útján fognak bevételni, a legkomolyabban felhívom a hátrálékban levő összes egyházközségeket, hogy hátrálékaikat akár kölcsönből, akár e címen kivétel rendkívüli adóból feltétlenül és rövid időn belül fizessék le.

Felhívom a nagytiszteletű egyházlátogatóság figyelmét is, hogy minden egyházközségben élőszóval is *erélyesen* kötelezzék a presbiteriumot az e címen fennálló hátrálék befizetésére.

Jövőre nézve az egyetemes konvent mindent el fog követni, hogy ezek a csaknem elbírhatatlan nyugdíjterhek lehetőleg a polgári községekre hártassanak át. Ugy tudom, hogy e kérdés legközelebb a minisztertanács elé kerül.

Egyúttal közlöm a vallás- és közoktatásügyi miniszteri úrnak folyó évi febr. 21-én 16000/1927.

szám alatt kelt idevonatkozó intézkedésének következő pontját: „Méltóztassék az iskola fentartókat még egyszer nyomatékosan felhívni, hogy hátrálékaikat folyó évi március hó végéig annál is inkább rendezzék, mert ellenkező esetben az 1924. évi XXVIII. t.-cikkben nyert felhatalmazás alapján kiadott 8400/M. E. számú rendelet V. fejezetének 1. pontja értelmében a hátrálékos összeget a törvényszerű pótdíjakkal együtt közadók módjára lennék kénytelen behajtatni.”

A tanítói nyugdíjhátrálékoknak e hó végéig történendő befizetésére tehát, még egyszer és utóljára felhívom az illető presbiteriumokat, illetve azok elnökségét, *a teljes erkölcsi és anyagi felelősség kimondása mellett.*

II.

A következő lelkészi hivatalok részéről még mindez ideig nem jöttek be az egyházkerületi Névkönyvhöz szükséges adatok: Abaujkér, Felsőfügöd, Gönc, Hernádszentandrás, Kovácsvágás, Onga, Szemere, Zsujta, Átány, Eger, Egerlövő, Heves, Onod, Alsóberecki, Alsódobsza, Erdőbénye, Mezőzombor, Ond, Pácín, Tiszakarád, Tiszaladány, Tiszaluc, Vajdácska, Berente, Borsod, Hegymeg, Radistván, Sajóecseg, Sajólászlófalva, Sajóvamos, Varbó, Ziliz, Szöllőssárdó.

A hiányzó Névkönyvi ívek *folyó március hó végéig okvetlenül* beküldendő a püspöki hivatalba.

III.

A vallás- és közoktatásügyi miniszterium 6294—1927. szám alatt arról értesít, hogy Zeley László szakácsii, László Sándor dédesi, Danyi József erdőbényei, Gecse Albert igricli, Gesztelyi Nagy Béla pácini, Szakács Pál sályi és Simon Ernő szöllőssárdói ref. lelkészek részére, minthogy nevezettek az 1925. évi 8000/VKM. számú körrendelettel az 1926. évi december hóra elrendelt igazolási kötelezettségüknek ez ideig nem tettek eleget, folyó évi március hóra családi pótlékot már nem utalványozhatott.

Saját érdekekben figyelmeztetem a megnevezett lelkészeket, hogy a megjelölt igazolást feleségük, illetve gyermekeik életbenlétéről sürgősen szerezzék be s azt közvetlenül a nevezett miniszterium II. ügyosztályához küldjék el.

IV.

Harsányi Gusztáv ny. kir. kuriai bíró úr megírta és kiadta édes apjának, Harsányi Sámuelnek, a legelső magyar református tábort lelkésznek igen érdekes és tanulságos élettörténetét „Töredékek egy magyar református lelkész életéből” cím alatt. Tekintettel arra, hogy Harsányi Sámuel a mi egyházkerületünk szülötte és sárospataki főiskolánk jeles növendéke volt, sokszorosan indokoltnak látom, hogy életrajzát kedves lelkészársaimnak megszerzésre ajánljam. A munka kedvezményes ára 3 pengő, mely posta-utalványon szerző címére (Debrecen, Péterfia u. 77.) küldendő.

Miskolc, 1927 március 6.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA:
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak:		
		MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		Megegyezés szerint.

TARTALOM: Dr. Mátyás Ernő: Világiak részvétele az egyházi munkában. (Folyt. és vége.) — Fodor György: Az egyházkerületi lelkészi özvegy- s árvatárról. (Vége köv.) — Harsányi István: Eddig ismeretlen adatok Károlyi Gáspárról. (Folyt. köv.) — sf: Presbiteri értekeztet. — Egyetemes Tanügyi Bizottság ülése. (Folyt. köv.) — Vegyes közlemények.

Világiak részvétele az egyházi munkában.

(Folyt. és vége.)

4. Kérdezzük tovább, hogy a lelképásztori munka összes ágai megosztása szempontjából kíváncsiak a világiak részvétele? Ha pedig nem kérdezzük, hogy milyen határig terjedjen az ő munkájuk? Nem szólok itt az anyagi ügyek vitele módjáról, mert ebből a szempontból egész egyházszervezetünk nagy szerepet juttat a világiaknak. Nem szólok a vallásos nevelés munkája megosztásának lehetőségéről, mert már régi gyakorlat az, hogy református iskoláinkban tanítók is végezhetik a hittantanítást s ezt a kérdést pro és contra is vitatták már sokat. Senkinek sincs kifogása bizonyára az ellen, hogy világiak részt vegyenek a gyülekezet kharitativ munkájában. Az is régi szokás már, hogy az ilyen munkát egyletek, nőegyletek végzik. Újabban különösen a presbiteri konferenciákon sok oldalról kifejeződött annak szükségessége, hogy a presbiterok vegyenek részt a lelkigondozói munkában. Az is vitán felül álló dolog, hogy részt vehetnek a világiak az egyház kulturális munkájában, a nemzet céljait szolgáló munkában vallásos estélyeken tartandó előadásai révén.

Az aktuális esetről kifolyóan is, amelyre még különösebben felhívták a figyelmet Farkas István esperes és Forgács Gyula lelkész cikkei, de elvi szempontból is az itt a főkérdés, hogy részt vehetnek-e a világiak a lelképásztor munkájának legspeciálisabb területén az Ige szolgálatában. A magunk részéről úgy látjuk, hogy az erre adandó felelet nem egészen egyszerű. Amikor az Ige szolgálatáról van szó, tartózkodnunk kell attól, hogy azt kizárólag a gyülekezeti istentiszteletre szorítsuk. Az Ige e szolgálatán kívül mi szükségesnek tartjuk, annak a gyülekezeti istentiszteleten kívüli szolgálatát is. Az Ige szolgálatának tekintjük pl. a vasárnapi iskolai tanítást, a bibliakörös munkát, a vallásos estélyeken tartott biblíamagyarázatot, ha még templomban is tartatik az, mint amilyen a Hegedűs Lóránt által tartott, a családi istentiszteletek tartását, ami egyenesen egyházunk évszázados tradícióiban gyökerezik. Az Igének többi hirdetési módja ellen sem lehet kifogás, ha meg-

gondoljuk, hogy ezek a módok mind kálvinizmusuk alapelveiben gyökereznek. Ha már most az Ige szolgálatnak a gyakorlatát tekintjük, akkor a dolog természetéből adódik, hogy pl. a családi istentiszteletet a családfő vezesse, de a vasárnapi iskolai tanításkor és bibliakörök vezetésével is gyakorlat az, hogy azokat világiak is végzik. Ez utóbbi megállapítások, már az elvi döntés szempontjából is odabillentik a mérleget, hogy bizony a világiak is részt vehetnek az Ige szolgálatában, de meg aztán kívánja ezt kálvinizmusunk alapelve, amint azt Forgács Gyula e lap hasábjain is, erőteljesen kifejtette.

Mindazonáltal még nem látjuk tisztázva e kérdést teljesen s úgy véljük e kérdést megoldhatónak, ha különböztetünk az Igének a gyülekezeti kultuszban való szolgálatát és a kultikus istentiszteleten kívüli szolgálatát között. Ugy gondoljuk, hogy az Igének a kultusz közösségen kívüli szolgálatát, ha egyfelől termékeny is a lélek építésére, másfelől csak előkészítés, mintegy felszántja a lélek termőföldjét, hogy annál termékenyebb legyen az a kultuszközösségben az Ige általi megtermékenyülésre. Az Igének a gyülekezeti közösségen kívüli hirdetése nem pótolhatja a kultikus istentiszteletet, azt valljuk, hogy az igehirdetés a gyülekezeti közösségben tetőződik be s épen ez az igehirdetés legmagasabb formája.

Az a meggyőződésünk, hogy kellő előkészülettel világiak is végezhetik e gyülekezeti közösségen kívül az Ige szolgálatát. (A vasárnapi iskolai tanítás munkáit tanfolyamokon szokták képezni, bibliakörök vezetői előtt komoly előkészület után is vezérkönyvek állanak.) Sőt nemcsak lehetnek, de kíváncsiak is tartom a világiaknak az ilyen munkában való részvételét. Ez az a munka, amelyik a legnagyobb érdeklődést ébreszt az egyház lelki céljai iránt úgy a vezetőkben, mint a vezetettekben.

Másképpen áll azonban a dolog a kultuszközösségben való igehirdetéssel. Az Igének e helyen való hirdetése valóban papi tiszt. Ezt bizonyítja a gyakorlat, de elvi alapon is igazolható. A gyülekezeti kultuszban való igehirdetés egyházunk szíve dobogása, vallásunk tartalmának legmagasabbrendű kifejezésre juttatása. Ennek végzéséhez

nemcsak az Ige precíz értelmének, történeti feltételeinek, de az egész keresztyénség lényegének ismerete, kálvinista szemmel való nézése, a szívekhez való vitele módjának ismerete is szükséges. Elismerjük, hogy nem ez a gyakorlat, amint arra rá is mutatott *Forgács Gyula* a „Reformációban“, de ez a tény nem ad jogot nekünk arra, hogy az elvi követelményt leszállítsuk. Hosszú évek komoly tanulmányozása szükséges tehát az Ige e szolgáltatáshoz, éppen ebben különbözünk a szektáktól, s ha akármiknek átadjuk az Ige hirdetésére katedránkat, tényleg a szektáknak nyitunk kaput.

Ámde van még egy feltétele az Ige hirdetésének, a *Lélek*. A Lélek, amit nem adhat a tudomány, s ami minden tudománynál fontosabb, amit semmi tudományos előkészület sem pótol. Isten adja azt az ő ingyen kegyelméből. „A szél fú, ahová akar és ennek zúgását hallod, de nem tudod honnan jő és hová megy: így van mindenki, aki a Lélektől született.“ Vajjon, ha Isten olyan valakit ajándékoz meg a Lélek ajándékával, aki kálvinizmusunk lelkétől lelkedzett, aki kiváló szellemi képességével könnyen pótolhatja a keresztyénség felőli tárgyi ismereteket, ne adjunk-e neki módot, hogy a legmagasabb közösségben ragadja meg a lelkeket s vigye szuggesztív bizonyosságtételével Istenhez? Vajjon hidat készítettünk-e ez által a szektáknak? Vajjon lemondhatunk arról a bizonyosságtevőrőről, amit az ilyen lélek áraszt s ami emberi mértékkel fel sem mérhető? „A Lelket meg ne oltsatok“ szól az apostol (1 Tess. 5: 19). Mindezekre tekintettel *rendkívüli* esetekben annak sem látjuk akadályát, hogy világi embereink rendes gyülekezeti istentiszteletet végezzenek.

5. Eddigi elmeszámolásomban egyre inkább tágitottam azt a munkakört, amelyben a világiak tevékenységeiket érvényesíthetik. Ideje, hogy végre egy korlátot is vessünk munkájuk szabályozására. Bármennyire nagyra becsüljük is a világiak egyházi munkáját, mégis csak abban az esetben tudjuk azt értékelni, ha az teljesen harmoniában van az egyház céljaival, tradícióival, egyéni sajátosságaival, ha külön is harmoniában van az egy. egyházközösség munkaprogramjával, a lelkipásztor munkájával. Nem végezhetnek a világiak egy egyházságban külön feladatokat, nem dolgozhatnak egyházunk tradícióitól idegen módszerrel. Minden ilyen vállalkozás zavarólag hatna a gyülekezet életére, megosztaná annak tagjait, külön testet képezne az egyházi közösségben, egyházat alkotna az egyházban.

Minél károsabb hatású volna az ilyen munka, annál áldásosabb az egyház konkrét céljaihoz simuló, a lelkipásztorokkal harmonikusan végzett munka. A világiaknak a lelkipásztorokkal való ilyen vállvetett munkája által a gyülekezet egyre inkább tudatára jut magas hivatásának, egyre nagyobb lendületet vesz hivatása teljesítésében, egyre izmosabbá lesz ellenségeivel való védekezésében, egyre jobban egységbe forranak annak tagjai, egyre inkább kibontakozik sajátos tartalma, hogy Isten országának valóban alkalmas eszközévé legyen.

Dr. Mátyás Ernő.

Az egyházkerületi lelkészi özvegy- s árvatárról.

A tiszáninneri ref. egyházkerület számvevőszéke február 22. és 23-án vizsgálta meg az egyházkerület kezelése alatt levő különböző táruk számadásait. E táruk közül az egyházkerület, sőt a megszállott terület lelkészeit is bizonyára legjobban érdekli az egyházkerületi lelkészi özvegy- s árvatár állása.

Sajnos, ez a tár sem kerülhette el az általános penzbetegséget: az értéksorvadást. Ez a tár, amely 1917. dec. 31-én 480.716 korona volt s özvegyeknek és árváknak 31.223 korona segélyt nyújthatott, az 1926 év dec. 31-én 5,138.565 korona, vagyis 411 pengő s 8 fillér. Így fizetési-kép-telen, mert ha 10% kamatra lenne is kihelyezve, 41 pengő s 10 fillér kamatján körülbelül 101 özvegynek kellene osztózni, amennyiben ez intézménynek jogosult tagjai s részvényesei a megszállott területen élő özvegy lelkésznék is. Erre az intézményre tehát az özvegyek terheinek könnyítésénél s könnyei letörésénél számítani nem lehet. — De talán erre nincs is szükség? Hiszen az országos nyugdíjalap — hála a Kultuszminiszter úr könyörületes szívének — évenként 1—1 özvegyet átlagosan 8 millió korona segélyben részesít! De hát egy nagy baj van, az, hogy ezt a segélyt a Miniszter úr könyörületes szíve adja. De hát ha lesz olyan kultuszminiszter, akinek nem lesz könyörületes szíve? Hát ha jön idő, még pedig közelesem, hogy a klastromok és zárdák építésén felzúdult közvélemény útját állja a kegyeletesebb érzések ápolásának s azt mondja: se neked Róm. Cath.; se neked Prot. egyház nem adok semmit? Vagy ha éppen az általunk sürgetett s most csodálatosképpen a Róm. Cath. elérus által felkarolt eszme, az 1848. XX. t.-c. végrehajtásánál az állam csak az iskola és egyház mindennapi szükségait fogja magára vállalni, de nem a nyugdíjintézet terheit is? Akkor elérkezik az idő, hogy csak a saját tőkénkre támaszkodjunk, az pedig nem lesz elég arra sem, hogy a lelkész-özvegyek és árvák szűkös megélhetését is biztosítsa. Bárhogy dőljön is el ez a kérdés, annyi bizonyos, hogy az országos nyugdíjintézettel a lelkészi özvegyek és árvák sorsa aggodalommentesen nincs rendezve. Ehez felfér egy kis — más forrásból fakadt segítség is. — De lehet-e ez a más forrás a meglevő egyházkerületi lelkészi özvegy-árvatár? nem. Nem azért, mert ezt 368 lelkész tartotta fenn; most 220 lelkész részéről kellene az áldozatos léleknek megnyilatkozni, hogy a 368 lelkészt illető intézményt, tehát közös intézményt erősítse s fenntartsa anélkül, hogy a megszállt területen lakó 148 lelkész valamivel is hozzájárulna, vagy a hozzájáruláshoz kényszeríteni lehetne.

Kíváncsinos volna azért egy új egyházkerületi lelkészi özvegy- s árvatár felállítása, más alapon szervezve, mint a régi volt. Nem osztályokba sorolás, hanem az egyenlő teherviselés alapján.

Az új özvegy- s árvatárnak kötelezett tagja lenne minden lelkész s hitoktató, ki 60-ik évét még be nem töltötte. Azért szabnám meg a 60 évi korhatárt, mert a természet örök törvénye szerint ezeknek a lelkészeknek élettársai lehetnek leg hamarabb özvegyekké s a kezdődő s új intézetre

nem lenne kívánatos, hogy 10 éven belül megterhelhetnék, sőt az lenne a kívánatos, hogy a segélyezendők száma minél kevesebb legyen.

Az új intézet alapját s tőkét képezne:

1. A lelkészek által egyszer s mindenkorra befizetendő 20 pengő. Ezt az új lelkészek a felszentelés alkalmával tartoznának befizetni.

2. Az évenkénti fentartási díj, minden lelkész részéről a 60-ik életévig 30 pengő, Akik az alapításban résztvettek, ezt a fentartói járulékot életfogytig, illetve lelkészkedésük egész ideje alatt fizetnék.

(Vége köv.)

Fodor György.

Eddig ismeretlen adatok Károlyi Gáspárról.

I.

Dr. Iványi Béla debreceni, majd szegedi egyetemi tanárnak Göncz szabadalmas mezőváros története c. jeles monográfiájában, mely a múlt év végén jelent meg a Debreceni Tisza István Tud. Társaság kiadásában, számos, eddig ismeretlen és egyháztörténeti szempontból is igen becses adatot találunk Károlyi Gáspár, az istenes bibliafordító életének egy eddig teljesen ismeretlen korszakáról: *tályai lelkészkedéséről.*

Dr. Iványi, az Orsz. Levéltárban Göncz történetének megírásához végzett kutatásai folyamán hat olyan okmányt fedezett föl, amelyekben egy bűnüggyel kapcsolatosan Károlyiról, mint tályai lelkésztől, esperesről és superintendensről van szó. Az okmányok a bűnügyet s Károlyinak azzal kapcsolatos szereplését, időrendben, így adják elő:

A szepesi kamarának Ernő főherceghez küldött jelentése szerint 1584 nyarának végén Tarcalon két diák egy szőlőben néhány barackot leszakított. Két szőlőpásztor tetten érte őket. Az egyik pásztor az egyik diákot, bár az kardot emelt ellene, elfogta, a másik pásztor pedig a másikat, aki vassbottal támadt rá, baltájával úgy megsebesítette, hogy harmadnapra meghalt. A gyilkos pásztort elfogták. Károlyi Gáspár, Mágócsy Gáspár tályai földesúr senior-papja, aki „bizonyos superintendensi tisztet gyakorol,“ a tarcali bírótól, személyesen, azt követelte, hogy a gyilkos pásztor felett legott ítélezzék s az ítélet végrehajtása céljából adja át (a városi tanácsnak). A bíró megígérte ugyan a rögtön való ítélekezést, de a gyilkos azonnali kiadására nem tartotta magát jogosultnak, mert a törvénykezés rendje szerint az elítéltnak joga van felebbezni. Erre Károlyi előbb a szentségektől tiltotta el a tarcali bírót, esküdtjeit s a város minden ref. polgárát és lakóját, majd a tarcali lelkésznek, elmozdítás terhe alatt megtiltotta, hogy predikáljon, keresztteljen, temetéskor énekeljen s harangoztasson s a szomszédos lelkészeknek is megtiltotta, hogy Tarcalon lelkészi szolgálatot végezzenek. Károlyi rendeletének úgy a tarcali, mint a szomszédos lelkészek engedelmeskedtek s 1584 szept. 8-án már egy hónapnál tovább volt a tarcali ref. egyházközség kiközösítve. Ez idő alatt kb. 5 kisdud keresztleetlenül halt meg. A tarcali bíró, a meggyilkolt diák hozzátartozóinak sürgetésére, a gyilkosra kimondta a halálos ítéletet, melyet a kamarához felebbeztek meg. 1584. szept. 8-án a bűnügy még függőben volt. A sze-

pesi kamara Ernő főherceghez intézett fölterjesztésében, Károlyiról úgy ítélt, mint aki a tarcaliakat a szentségekkel való éléstől „képzelt joggal“ tartja távol s e tette miatt „szerfelett vakmerőnek“ tartja. Utasítást kér, hogy mi módon büntessék meg Károlyinak szokatlan és istentelen cselekedetét s határozatot arra nézve, hogy a tarcaliak a szentségekkel újból szabadon élhessenek.

Ernő főherceg 1584 szept. 24-én a kamarához küldött leiratában a tarcali bírót, Károlyi és mindazok megbüntetését kéri, akik Károlyi rendeletének engedelmeskedtek. Intézkedéséről jelentést kér. E leirat mellékleteként szerepel Ernő főhg. ugyanakkor kelt rendelete Mágócsy Gáspárhoz, melyben nem tudja megérteni, hogy Károlyi „miféle superintendensi címet és tekintélyt tulajdonít magának“ s csodálkozik, hogyan elegyedhetik egy *laikus ember* az egyházi dolgokba és a lelkiekbe s még kevésbbé tudja megérteni, hogy a kiközösítés (excommunicatio) tisztét hogyan követelheti magának, mert ilyen dolgot csak azoktól a (r. kath.) püspököktől szoktak meg, akiknek e hatalmat felsőségük adja. Megparancsolja, hogy Károlyit mérész vakmerőségéért dorgálja és fenytse meg.

A szepesi kamara 1584. okt. 10-én Kassán kelt jelentésében értesíti Ernő főhget, hogy megparancsolták a tarcaliaknak, hogy papjukat, mivel engedelmeskedett „a tályai superintendensnek,“ bocsássák el; a lelkészi állás jövedelmét utódjának tartsák meg, csak annyit hagyjanak meg neki, amennyi az utód eljöveteleig táplálására elégséges. A kamara szerint a „tályai superintendens“ súlyosabban vétkezett, mint a tarcali pap, mert Károlyi az illetéktelen tarcali kiközösítés szerzője. A tarcaliak ártatlanok, mert Károlyi rendeletének kénytelenségéből tartoztak engedelmeskedni.

Mátyás főherceg 1584. nov. 6-án Bécsből a szepesi kamarának küldött leiratában ama véleményét fejezi ki, hogy a tarcali pap a tályai papnak nincs alávetve, az egyes polgárok még kevésbbé s így engedelmeskedni sem tartoznak. Szerinte a tarcali pap állásából elmozdítandó, összes javai elkobzandók s a *kath. papnak adandók* [1], sőt a tarcaliak megbüntetésé sem lesz felesleges.

A szepesi kamara 1584. nov. 20-án értesíti Mátyás főhget, hogy a tarcali lelkészi álláshoz tartozó javakat lefoglalta s a jövedelmekkel együtt az utódnak tartják fenn, de a lelkész magánvagyonát meghagyták, amelyre nézve intézkedést kőr. A tarcali polgárok ártatlanok, mert ők a papok szokatlan tettéről sokat panaszkodtak a kamarának, segedelmet és védelmet esdekelve. Gyakorta kérték őket az isteni szolgálatra s a szentségek kiszolgáltatására, de siker nélkül, mert azok mind Károlyitól, mint senioruktól gátoltak meg.

(Folyt. köv.)

*

Harsányi István.

Presbiteri értekeztet.

F. hó 6-án tartották meg az abauji egyházmege „hegyközi“ egyházainak presbiteriumai Kiss J. e. m. belmissziói előadó rendezésében értekezletüket Pálházán. Megjelent 8 egyház 59 presbiterrel. A két elmaradt egyház egyikében ugyanakkor lelkészbeiktatás volt téve, a másikban pedig urvacsoraosztás, mely két ok egy-egy heti halasztást igen könnyen

elbirt volna s azoknak az egyházaknak presbiterei is részesülhettek volna azokban a gazdag áldásokban, melyeket a többiek magukkal vittek s el lett volna űzve ez a parányi fellő is, melynél több nem volt át egész kora reggeltől késő estig ott töltött időnkön.

A szereplésre felkért, de elmaradt kajatai lelkesztéstvér helyett Kiss József tartott a templomban — hol az egész ünnepség lefolyt — János 3. 1—5 alapján írásmagyarázatot a lelki újjászületésre, a presbitereknek, általában az egyháztagoknak egyházaik iránti teljes odaadásra hívta fel benne a hallgatóság figyelmét. Keresztyén István radvány-pálfházat lelkész üdvözölte a megjelent lelkészeket s presbitereket s az összejövétel fontosságát, súlyát átérző meleg szavakkal nyitotta meg az értekezletet. Utána belmissziói előadó ismertette az összejövétel célját, rámutatva arra, hogy a presbiterek vidékenkénti s majd országosan szervezkedő tömörülése lesz az a bástya, melyen a vihar szele megtörik; a szomszéd egyházak presbitereinek ismeretsége, benső barátsága, jóbarosszban összetartása lesz az a csodakut, amelyből merítve a kálvinista egyháznak ellenségtől vagy mulasztásból származott bajaira a gyógyír kikerül. Ez volna előadó szerint egyik ok, a másik, amely szükségessé teszi az értekezletet az, hogy ilyen összejövételen felidézzük a múltat, fel az első presbiterek, fel a Kálvin idejét s az akkori presbiteri munkákat s összehasonlítást téve, ki-ki megtanulhatja azokat a szent kötelességeket, amelyek reá, mint presbiterre egyházában várakoznak. A 90. zsoltár 1. versét elénekelve Farkas Elek e. m. tanácsbíró tartotta meg megragadó, közvetlen, a legutolsó betűig figyelmet lekötő előadását, melyben a presbiteri tisztséggel járó kötelességeket körvonalazva, egypárat különösen kiemelt. Előadása alatt jól esett figyelni a megmozdult lelkeknek az arcokra való kiülését, azt a felrázott lelkiismeretet, amely szinte dobálja ki magából az eddigi mulasztások ballasztjait, hogy szabadon s könnyen emelkedhessék hivatásának magaslatához; jóleső érzéssel nézhette a figyelő, hogyan került azoknak az egyszerű presbiter testvéreinknek a beszéd hatása alatt az arcokra, a szemekbe a tudatalatti világból a hivatásérzet öntudata, amelynek látása amilyen jóleső, egyben bizonyos megnyugvás, sőt biztosíték a jövőre, hogy csak lélek kell, amelyik tudja a titkos Szezámszót, melyre a kincsek rejtett birodalma feltárul. Előadásában egyébként megrajzolta az első presbiterek korát, munkáját, színesen megjelenítette a Kálvin korabeli Genf képét s ott azt a változást, amit a bűnös városon a Kálvin irányítása alatti presbiterek végeztek. Majd arról szólt, mi a hivatása a kálvinista magyar presbiternek? ahol a hibák egy részét a szükségzav törvénykönyvnek tudja be, mely nem ad tágasabb levegőjű képet arról a tisztségről. Felsorolja a választási hibákat, azokat a gyarlóságokat, miszerint a presbitereket nem a lelki gazdagság, de a földi holdak száma szerint szokták többnyire választani. Szól arról, hogy a presbiter segítő munkatársa tartozik lenni a lelkésznek s a lelkész csak ott tud eredményes munkát végezni, ahol a presbiterek azt megértik. Ne a harangvásárlásnál, de a lelkek Krisztushoz vitelében tűnjenek ki a presbiterek! A hitetlenséggel s annak propagáló irataival szemben támogassa a presbiter a ref. sajtót, segítse elő az iratterjesztést s terjesztésével gyujtsa minél több

világosságot egyházában. Felhívja a figyelmet arra a nagyon fontos dologra, hogy a presbiterek osszák ki maguknak lelki gondozás végett a hiveket, azokat figyeljék, tanácsaikkal segítsék s észrevételeikről negyedévenként beszámoljanak. Végzi szavait azzal, hogy a parókia s a gyülekezet közti régi, bensőséges viszony álljon vissza, amikor az első tanácsadó a pap s nem a városi zsidó ügyvéd volt, jöjjön el az a kor, mikor a gyülekezet minden tagja s lelkésze között aranyhid legyen, amelyen egymással a segítő testvéri érzésben találkozzanak.

A 35. zsoltár elénekélése után Frenczel Béla e. m. jegyző tartotta meg előadását ügyesen s tartalmas, filozofikus, de mégis közvetlen gondolatokkal világított rá, hogy annak a napnak minden érzése, gondolata, eseménye tulajdonképp egy szóba foglalható össze, a vallásba, az a nap annak az életigazságnak konkretizálása, hogy a vallás mint érzés, mely szívünkbe van plántálva, ilyen életmegnyilvánulásokban jelentkezik, amely megnyilvánulások földi mérőföldkövek afelé az ország felé, amely mindnyájunk vágya, álma, törekvése, az Isten országa felé. Szerencsés befejező szavak voltak ezek, melyek arra irányították a figyelő lelket, hogy a mi vallásunk, a Krisztus vallása az, amelynek keretében dolgozhatunk legszerencsésebben örök célunkért.

E beszéd után a hithűségre, a presbiteri hivatásra vonatkozó deklaráció olvastatott fel, melyet azzal fogadott el az értekezlet, hogy azt teljesen átérzve, minden egyházközség írásban megkapva, ott hon jegyzőkönyvbe foglalva, aláírva magáévá teszi.

Ezek után belmissziói előadó bezárta az értekezletet, annak pontjait összefoglalva, megköszönve különösen a pálfházai egyháznak, mint vendéglátó gazdának magyaros szíveségét, hogy nekünk nemcsak alkalmat adott az összejövételre, sőt az összegyűlteket teljes ellátásáról is gondoskodott melynek munkálataiból a lelkészen kívül Pásztor József presbiter, volt nemzetgyűlési képviselő vették ki oroszlán-részüket; illesse őket ez uton is hálás elismerés és köszönet. S hogy mennyire értékelték s belátták hasznát az értekezletnek az összejött egyházak, mutatja az, hogy nemes verseny indult meg közöttük, hogy jövőre hol jöjjünk össze, míg végre a választás Kovácsvágásra esett.

sf.

Egyetemes Tanügyi Bizottság.

Az Egyetemes Konvent Tanügyi Bizottsága március 10—11-én, a Konvent székházában tartotta meg f. évi ülését, amelyen számbavette a ref. iskolaügy 1925—26. évi állapotát s intézkedett, előterjesztéseket, javaslatokat készített a fölmerült aktuális kérdésekben. Végighallgatva az egyes szakelőadók előterjesztéseit, mindnyájunknak az a megnyugtató benyomásunk támadt, — amit a szakelőadók is hangoztattak, — hogy nevelés- és oktatásügyünk minden ágában „a normális viszonyokhoz való közeledés” észlelhető.

Dr. Baltazár Dezső elnök d. e. 9 órakor a tagok szíves üdvözlése közben megnyitván az ülést, az igaz részvét hangján emlékezett meg Bizottságunk nagyérdemű tagjának: György Endrének elhunytáról, akinek érdemeit jkönyvben örökítettük meg; majd javaslatára elhatároztuk, hogy a T. Bizottság jkönyveit ezentúl még az Egy. Konvent

ülése előtt kinyomatjuk s konventi tagok és az iskolák számára megküldjük, mert ez megkönnyíti s megrövidíti a konventi tárgyalásokat. Sajnálattal vettük tudomásul, hogy a vallás- és közoktatási miniszter a felekezeti tanszemélyzel erre jogosult tagjainak a hadipótlékot (fedezet hiányában) nem akarja folyósítani; ez ellen a méltánytalan eljárás ellen, tekintve azt, hogy ez teljesen állami feladat, újabb felirattal fordulunk a miniszterhez: míg az állami intézeteknél a h. tanárok csak fogadalmat tesznek, T. Bizottság kimondotta, hogy intézeteinkben a h. tanárok is rendes esküt tegyenek.

Ezután **Marton János** theol. szakelődő terjesztette elő a theologiai akadémiák 1925—26. évi állapotáról szóló jelentését. Jelentéséből a következő adatokat közölhetjük: Számban megnövekedett, felelősségérzésében erősebbé vált, hivatás-szeretetében egyre jobban elmélyülő ifjúság nő a theologiák falai közt. Szervezeti változás nem volt. Budapesten 1925 szept. 1-ével elfoglalta tanszékét Dr. Victor János, míg Dr. Kovács J. István átment az egyházjogi-sociológiai tanszékre. A beteg **Marton Lajost** a II. félében kartársai helyettesítették. Dr. Pruzsinszky Pál megdöbbenő hirtelenséggel 1926 aug. 29-én meghalt. Pápán nyugalomba vonult Csizmadia Lajos, akinek a helyére Győry Elemér választott meg. Az egyháztörténeti tanszéken Tóth Endre, a bölcsészeti pedagógiain pedig Vasady Béla alkalmaztatott helyettes tanárként. Sárospatakon a gyakorlati theol. tanszék volt üresedésben. Debrecenben Szigethy Gyula h. énektanár volt tanulmányi szabadságon. Budapesten a kitűnő Losonezy Lajos vallástanár és zeneszerző heti 10 órán tanított egyházi éneket és zenét. A theologiákon építkezés nem történt. Pápa gyűjti a pénzt a theol. internátus építésre. Az O. F. B. birtokrendezése kapcsán beltelken kívül 6 hold külsőséget is kapott. A szemináriumi könyvtárak lassan fejlődnek mindenütt. Az internátusi és konviktsi díj legalacsonyabb Pápán és Sárospatakon. Hatalmas jótéteményeket nyújt e téren Debrecen és Budapest, de Sárospatak és ügyes gazdálkodással Pápa is. A legációk összege legalacsonyabb Budapesten, legmagasabb Sárospatakon. A theologusok létszáma volt 287. Budapesten 76, Pápán 58, Debrecenben 99, Sárospatakon 54. A sárospataki létszám akkori csökkenése a losonci theologia megnyíltával állt kapcsolatban. Budapesten a theológiára lépők közt volt 8 jelesen érett. A dunántúli theologusok közt németül, a tiszáninniek közt tótul is beszélők fordultak elő. Egyházkerületileg a megoszlás az egyházkerületi központok szerint természetesen történik. A könyvtárakat legszorgalmasabban Pápán és Debrecenben használták. Magántanári vizsgát tett Pápán Győry Elemér, Budapesten venia docendi-t kapott Patay Pál. Egészségi állapot mindenütt jó volt. Komoly fegyelmi eset csak Sárospatakon fordult elő. Elöljáróságok hivatalos vizsgálatai rendszeresen folytak. A budapesti theologia ifjúsága megszervezte az öreg cserkészcsapatokat. Budapest jelentést tett a belmissziói iskola megalapításáról is. Kisebbség nagyobb adományok mindenütt voltak.

Ugyanő terjesztette elő a többi, a theol. oktatással kapcsolatos ügyeket, nevezetesen a közoktatási miniszter jelentését arról, hogy a genfi

egyetemen prot. theologusok számára 4, a berlini egyetemen 5 állami ösztöndíjas helyet létesített (Bizottságunk kívánatosnak mondotta, hogy az olasz, francia s kivált angol földön létesítendő áll. ösztöndíjak sorában prot. hittanhallgatók számára is állítson 1—2 ösztöndíjat), a debreceni egyetem theol. fakultásának a doktori szigorlat szabályzatán tett változtatásait; megállapította a Bizottság a lelkészi vizsgálatok díját (24 + 6 p.) s kimondotta, hogy aki a szóbeli vizsgálatról indokolatlanul elmarad, vizsgadíját elveszti s a következő éven új írásbeli dolgozatot tartozik benyújtani; hasonlóképpen, hogy külföldi egyetemek hallgatására kiment ifjaink itthon tartoznak abszolutoriumot szerezni; elfogadta a theol. tanári konferencia javaslatát arra nézve, hogy a theol. ifjak a III-ad év végén tartoznak a tanítói oklevelet megszerezni (különbözeti vizsga útján), hogy az elnéptelenedés folytán az államsegély megvonásával sújtott felekezeti iskoláinkban ők vehessék át a tanítást.

(Folyt. köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Március 15.** Főiskolánk ifjúsága márc. 13, 14. s 15-ikén ünnepelte a magyar szabadság ünnepnapját. Március 13-án d. e. 12 órakor a gimn. ifjúság Erdélyi Önképzőköre és Rákóczy-egyesülete tartott ünnepélyt emlékbeszédekkel, szavalatokkal és zenei számokkal; márc. 14-én d. u. 2 órakor a Theologus-Egylet rendezett díszülést alkalmi imával, egyházi beszéddel, ünnepi beszéddel és szavalattal; este 8 órakor a Bajtársi Egyesület rendezett lampionos menetet a Kossuth-lakóházához énekekkel és ünnepi beszéddel; márc. 15-én d. e. 12 órakor a cserkészek koszorúzták meg az emléktáblát. A főünnepély, az egész ifjúság emlékünnepe d. u. 3 órakor folyt le a város és vidék közönségével zsúfolásig megtöltött tápintézeti teremben; középpontját **Benke Kálmán** szenior lelkes ünnepi beszéde képezte, melyben Vasvári Pálról, a márciusi ifjak egyik lelkes vezérérl emlékezett meg különösebben, akinek ez évben volt századik születési évfordulója. Kar- és szólóénekek, zene (tárogató) és szavalatok (köztük Képes Géza VII. o. tanuló pályanyertes ódájának szavalása) tették teljessé az ünnep programját. Reggel 8 órakor az egész ifjúság résztvevő a városi templomban tartott istentiszteleten; jól sikerült tánccmulatság fejezte be a szép napot.

— **Bajtársak avatása.** A theol. ifjúságunk körében az ősz folyamán megalakult *Bocskai Bajtársi Egyesület* tagjainak felavatása márc. 12-én d. u. 4 órakor emelkedett ünnepély keretében ment vége az imateremben. Megjelentek az ünnepélyen: Dókus Ernő főgondnok, Bernáth Aladár igazg. tanácsos, a helybeli és vidéki intelligencia nagyszámú tagjai, a tanárok és az ifjúság. A felavatást dr. Hekler Antal budapesti egyetemi tanár, a Turul Bajtársi Szövetség (melynek keretébe a mi egyesületünk tartozik) orsz. elnöke végezte. Őt a főiskola és a Bajt. Egys. nevében dr. Rácz Lajos ak. igazgató üdvözölte, mire a primus magister magvas beszédben fejtette ki a Bajt. Egyesületnek nemzetnevelői fontos feladatát, az ifjúságnak akarat- és

jellemszilárdságra, kötelességteljesítésre, erkölcsi és vallásos hűségre való nevelését, testi erejének és ügyességének fejlesztését. Ezután következett a Bajt. Egy. tagjainak fogadalom- és eskütetele, egymásután állottak elő: a magister, a patronusok, a tb. dominusok, a vezérek, végül a leventék; nevében Béky Zoltán vezér mondott a pr. magisternek köszönetet s tett szépeszményeik hűséges szolgálataira ígéretet. Mauks László bh. szavalata és az énekkar 2 éneke emelte az ünnepély színvonalát. Este a Bajt. Egy. tagjai, budapesti, vidéki s helybeli vendégeikkel a tápintézet nagytermében előbb közös vacsoránál cserélték ki érzéseiket, majd 1/29 órakor ugyanott dísztáborozást (műsoros estélyt) rendeztek, melyen finom ének- zene- és szavalati számokkal gyönyörködtették a lelkes közönséget.

— **Lelkészválasztások.** A *kupai* gyülekezet márc. 6-án szavazattöbbséggel Szabó Lajos sajtószentpéterei s. lelkész, a *sajóvámosi* gyülekezet márc. 13-án egyhangúlag Várady József ózdi missiói s. lelkész választotta lelkészévé.

— **Rövid hívek.** Debrecen sz. kir. városa gr. Dégenfeld József főgondnokot abból az alkalomból, hogy immár 30 év óta áll a tiszántúli egyházkerület élén, díszpolgárává választotta. — Dr. Puky Endre egyházmegyei gondnok, a képviselőház alelnöke, márc. 16-án a Bethlen Gábor Szövetség szakosztályi ülésén előadást tartott; „Mit tehet a prot. ember a politikai küzdelem megnemesítése érdekében?” címmel. — A debreceni ref. főgimnázium *vallástanári* tanszékére S. Szabó József igazgató utódául 9 pályázó jelentkezett; a választást a májusi egyházkerületi közgyűlés fogja megejteni. — A *szegei* egyházközség presbiteriuma elrendelte, hogy f. év január 1-től kezdve a templomban végzett keresztelésért és esketésért, valamint a háznál vagy a kórházban végzett imás és beszédes temetésért eddig szedett lelkészi, illetőleg kántori stóladíjat eltörli. — Öv. Ónody Istvánné, a volt meszei lelkész özvegye márc. 8-án Sajóvárkonyban elhunyt.

— **A Paróchiális Könyvtár-Bizottság** folyó hó 11-én tartott ülésében Budai G. előadó jelentette, hogy a *Ref. Agendá*-ból 21 ív már ki van nyomva, a 22—23. ív is kiszedve; az egész körülbelül 500—550 lap terjedelmű lesz. Ezután a Bizottság megállapította a könyv kötésének mintáját, a könyv arát, forgalomba hozatalának módját stb.

— **Cserkészavatást** tartott március 15-én d. e. 11 órakor az iskolakertben a Hegyaljai Erő cserkész-csapat, melyen a Bajt. Egyesület és a leány cserkész-csapat is képviseltette magát. Szabó Zoltán th. tanár ismertette a cserkészlet célját, feladatát, a cserkésztorvények felolvasása után Csathó József I. th. imádkozott, ezután következett 22 ujonc és 12 óravezető eskütetele. A szülők nevében Harsányi I. th. tanár mondott a vezetőségnek buzgólkodásáért köszönetet.

— **Kérelem.** A *Sárospataki Diákok Szövetsége* a sárospataki kollégiumban 1923-ban leleplezett első hősi emléktábláról kimaradt hősi halottjai emléket ugyanott egy másik emléktáblán, összes halottjai emléket pedig egy emlékfűzetben óhajtja a közel jövőben megörökíteni. Ez okból Panka Károly dr. országgyűlési főkönyvtárnok, a szövets. igazgatója (Budapest, V. Országház) felkéri a Csonkamagyarországon és az elszakított részekben lakó

érdekelteket, hogy vele a világháborúban elesett volt pataki diákok nevét életrajzi adataik kíséretében 30 napon belül okvetlen közölni szíveskedjenek.

— **A zsinat.** Dr. Baltazár Dezső püspök, a *Lelkészegyesület* 9-ik számában, válaszulva Farkas István esperesnek lapunk 1. számában hozzáfűzött nyílt levelére, kijelenti, hogy miután a mostani zsinat mandátuma szept. 21-én lejár, a májusi konvent el fogja rendelni a zsinati választásokat, kiküldi zsinati előkészítő bizottságát, úgy, hogy az új zsinat, legkésőbb a jövő év tavaszán meg fogja kezdeni munkáját.

— **Alsóborsodi lelkészek!** A mult évi értekezlet által kitűzött pályakérdések beadási határidejére: március 31-re szeretettel hívom fel a figyelmeteket. Idegen kézzel, lehetőleg gépirással írott pályamunkákat jelíges levélke kíséretében küldjétek a mindnyájatokat szeretettel üdvözlő alulírottához. Cserépfalu, 1927. március 12. Pósa Péter.

— **A szikszó-vidéki belmissiói kör** tagjait kérem, hogy április 2-án *Szikszón* a lelkészi hivatalban belmissiói értekezleten szíveskedjenek megjelenni. A tél folyamán végzett belmissiói működésükről írásbeli jelentésüket hozzák magukkal. Elnök.

— **A megyaszói belmissiói kör** lelkészei, tanítói és presbiterei f. hó 8-án Megyaszón dr. Filep Gusztáv taktaszadai lelkész elnökléte alatt *belmissiói értekezletet*, majd a helybeli gyülekezet számára *vallásos estélyt* tartottak. Az értekezlet keretében dr. Filep Gusztáv, a kör elnöke a „Belmissió Programja” c. előadásában tudásának legjavát nyújtotta. Előadása után a belmissió körébe vágó több gyakorlati kérdés képezte megbeszélés tárgyát. Hegedüs László hernádkaki lelkész „A lelkész és a gyülekezet jóviszonyának fontossága a belmissió szempontjából” cím alatt tartott előadást. A vallásos estén előimádságot mondott s bibliát olvasott Kun Zoltán gesztelyi lelkész; bibliát magyarázott s ugyancsak előadást tartott Tantó János tiszalúci lelkész. Az ünnepélyt Göndöcz István hernádnémeti lelkész utóimája zárta be. Butykay István legyebényei lelkész szóló-énekével emelte az est szépségét. Közreműködött a helybeli énekkar két számmal. Az ünnepély a teljes gyülekezet példás érdeklődése mellett folyt le.

— **Külföld.** Galiciában, Stanislaw környékén mozgalom támadt a görög kath. egyházból az evang. egyházba való áttérés érdekében. Az ekként alakuló új gyülekezetek szervezésére egy amerikai lelkész és evangelista érkezett oda, de a stanislawi hatóság, mint nem kívánatos idegent, kiutasította. Ez a rendszabály egy oly ember ellen, akinek tevékenysége vallásos és egyházi téren mozgott, bizonyára kínos benyomást fog Amerikában, a lelkiismeretszabadság klasszikus hazájában kelteni. — A *belga* prot. egyház 4 képviselője január 13-án a Belga Prot. Egyházak Szövetsége nevében az Újszövetség és a Zsoltárok fordításának egy szép példányát nyújtotta át a belga trónörökös-párnak, egybekelésök alkalmából. Szónokuk: Rochedieu lelkész kiemelte, hogy a prot. egyházak régi szokása, hogy bibliát adnak az új házasságok ajándékul s Isten ígéjének hatalmas és üdvös hatása van az emberekre. A herceg, felesége nevében is, meghatott szívvel köszönte meg az ajándékot.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ..... 14 Pengő.</p> <p>Fél évre ..... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő:</p> <p>Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó</p> <p>Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak:</p> <p>MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
---	---	---

TARTALOM: *Farkas István:* Rövid válasz Forgács Gyula lelkésztestvéremnek. — *Fodor György:* Az egyházkerületi lelkészi özvegy- s árvatárról. (Folyt. és vége.) — *Harsányi István:* Eddig ismeretlen adatok Károlyi Gáspárról. (Folyt. és vége.) — Vegyes közlemények.

Rövid válasz Forgács Gyula lelkésztestvéremnek.

Nem a minden áron való vitázási kedv iratja velem ezt a pár sort, hanem részint az irántad érzett nagyrabecsülés és az ügynek felséges komolysága, mely a te hozzászólásod, két helyen megjelent kiritikád után az én válaszómat is szinte megköveteli. Testvér, azt vehetted észre, hogy én az ezer dologgal szinte agyonölt ember, csak néhanéha írogatok a lapokban. Csak akkor megyek a nyilvánosság elé, mikor valami fáj! Mikor valami nem úgy megy körülöttünk, ahogy kellene. Kerülgetve a bántást, de mégis valami el nem hallgatható fölényvel akarsz engem kitanítani, abban a kérdésben, amelyet felvetettem a világiak álltal a templomban tartható biblíamagyarázatokkal kapcsolatban. Valami célzatosság is kikiabált soraidból, mintha én a biblíakörök ellen akarnék beszélni. Nem, ez két malomban való őrlés, aki az én írásomból ezt olvassa ki. Én amit megírtam, megírtam. Annak minden állítását állom és vállalom. Hirdetem és hirdetni fogom, bármit állítasz, hogy a templomban a bibliát csak a lelkész magyarázhatja. Az Igehirdetés a templomban kizárólagos papi tiszt. Szavaztasd meg a papságot és meg fogod látni, hogy az én felfogásomat osztja a legnagyobb rész. Olvasd el, mit rendel Kálvin, mit rendel a törvény és akkor be kell látnod, hogy az a cselekedet, mellyel az Ige és a papság védelmére szólaltam fel, az nekem ezer ellenvélemény dacára is lelkiismereti kötelességem volt. Igenis, oda fogom kiáltani a papságunknak mindig, amíg élek: *Vigyázzatok! A bibliát a templomban csak mi magyarázzuk!* Van azonban egy tiltakozó szavam is fölényes kitanításod ellen. Az olvasható ki soraid közül, hogy én talán a biblíakörök ellen beszélek. Olvasd el, mit írtam. Én a templomi biblíamagyarázáshoz szoltam. Nem kell hát zavart csinálni. Van nekem arra is véleményem, hogy mit tartok a biblíakörökről. És hát alkalmilag elmondom én azt is. Eppen én voltam az, aki kifejezésre juttattam ama felfogásomat, hogy a világiak segítő munkáját, élményeit, bizonyosságtételeit szívesen látjuk és kell látnunk mindenütt, a templomon kívül. De amíg a lelkész az igehirdetés munkáját végzi, addig a világiak csak hallgassanak. Jobb ez így. Nem hallgathatom el azt a vádat sem, mellyel igaztalan

s meg nem érdemelt kritikával illetted a nem régiben vagy előbb megjelent predikáció-irodalmat, azt állítva, hogy sok lelkész részéről történt biblíaelmagyarázás. Nos, ha ez igaz, akkor ez is ellened beszél. Mert, ha a *theológiát végzett lelkészek is rossz írásmagyarázók*, ők is tévednek, úgy a minden theologiai képzettség nélküli világiak még könnyebben tévedhetnek. Igenis van bátorságom ahhoz, hogy ha már magyarul akarsz hallani ez ügyben kritikát, hogy akár milyen szép volt az a Hegedüs L-féle biblíamagyarázat, de mégis csak szerte folyó, szép ékes szavak voltak azok, nagy bizonyágtévesei mellett is!! A biblíamagyarázat, kell, hogy lehetőleg meg nem dönthető igaz állításokat adjon, tárjon hallgatói elé. Aztán mégis talán csak van valami formája a szónoki műnek, a biblíamagyarázatnak? Nem lehet bibliát magyarázni csak élményekből! A theológia minden ágában jártasnak kell lenni annak, ki az Igét, az Isten üzenetét, a nekem olyan mindenek felett szentet magyarázni akarja. Igaz, hogy mi papok is tévedhetünk biblíamagyarázatainkkal. De majdnem minden esetben téved az a világi, aki csak úgy az élményeit és a bibliaolvasás alapján szerzett ismereteit akarja feltárni a theologiai képzettség nélkül. Már pedig, hogy mint biblíamagyarázat mennyire nem állotta meg a helyét ama felhozott biblíamagyarázat sem. ha kíváncsi vagy, közölhetem veled egy miskolci napi lapban, kiváló, vezérlelkész tollából megjelent ama megjegyzéseket is, a nagy államférfiú kiváló kálvinista biblíamagyarázatának állításai megcáfolására. Hidd el végül azt, hogy én is szeretem a biblíás embereket. Isten áldása legyen veled és velünk. Miskolc, 1927. március hó 7. *Farkas István* esperes.

Az egyházkerületi lelkészi özvegy- s árvatárról.

(Folyt. és vége.)

3. Az egyházkerület által a tűzbiztosítási haszonrészesedésből évenkénti segély 1000—1200 P.

4. Közrehirdetésből, a 220 egyháztól = 220 P.

5. A két vagy több évenként felszentelt lelkésztől belépési járulék. Évi átlag 5 lelkész után 100 pengő.

6. A lelkészi állás megüresedése esetén, míg bármely okból a lelkészi állás nincs betöltve, ha

özvegy és árva nincs, a helyettes lelkész által fizetendő évi 100 pengő.

7. A nagyobb s népesebb helyeken télen át tartott vallásos estélyek, műkedvelői előadások jövedelme.

8. Kegyes adakozások.

A régi özvegy- s árvatár bizonytalan ideig külön kezeltetnék s kamatai is tőkésítettetnék.

Az új özvegy- s árvatár a segélyezést akkor kezdené meg, mikor a tőke a 100 ezer pengőt elérné. Ekkor kamata évről-évre kiosztatnék az özvegyek között. Ha a tár állása adományozás útján is gyarapodnék, úgy a segélyezés 10 évnél hamarabb is megkezdhető. A lényeges az, hogy 100 ezer pengő kamatozzék. Számításom szerint az 1—6. pontok között felsorolt hozzájárulásokból 6%-os kamatoztatás mellett 1938. jan. 1-re 110.328 pengő lenne. Ezen osztozna körül-belül 30 özvegy. Az 1950. évben lenne a tőke 206.528 Pengő. Kamata 12.415 pengő. Az özvegyek száma ekkor már körülbelül 60. Így egy-egy özvegyre 206 pengő esnék, vagyis két pengővel kevesebb, mint 1938-ban, amikor 30 özvegy osztozott a kamaton. De én hiszem, hogy e célra jobbmódú lelkészeink, sőt világi uraink is adakoznának s nagyobb s vagyonosabb helyeken vallásos felolvasó estélyek, műkedvelői előadások rendezésével siettetni lehetne a 100 ezer pengő összegyűjtését s így a segélyezésnek 10 év előtti megkezdését. Hogy az új intézet alapját s a segélyezendőek számát miért s hogyan állítottam össze, erre a kérdésre a következőkben felelek.

A belépési járulék a régi özvegy- s árvatárnál is meg volt állapítva 20 koronában. 20 pengőnek veszem ezt a belépési járulékot, mert a fiatal kezdő lelkészekre s hitoktatókra ez is elég teher.

Az évenkénti fentartói járulékot azért vettem 30 pengőre, mert többet szegényebb kongruás lelkészeink akkor, mikor az országos nyugdíjintézeti járulékok évenként egy millió korona körül mozog — meg nem bírhatnának. Ennyire pedig, ha tíz év alatt — a segélyezést megakarjuk nyitni, szükség van. Hogy a 60 éven felüli lelkészek ne legyenek tagjai az új intézetnek — most kezdetben — amint már hivatkoztam rá, azért kívánatos, mert a halandóság a 60 éven felül már nagyobb s az özvegyek, akik rendszeren 8—10 évvel fiatalabbak férjüknél, tíz év alatt nagyon felszaporodhatnak s a tíz év elteltével nem harminc, de 50 is lehetne az özvegyek száma.

A tűzbiztosításból az Egyházkerület a régi özvegy-, árvatárnak is adott évenkénti segélyt 800 koronát, akkor, amikor a közigazgatási pénztár alig tudta szükségleteit fedezni. Most, mikor már évről-évre erősödik a tetemes állami segély által s a tűzbiztosításból is valószínű, hogy több jövedelme lesz az egyházkerületnek, mint a múltban, azt hiszem, nem tagadja meg az 1000—1200 pengő évi hozzájárulást. Számításomba 1000 pengőt illesztettem be.

Körzethirdetésből a múltban is kapott a régi tár annyit-amennyit. Számításba 220 pengőt vettem s a filiákat s társegyházakat számításán kívül hagytam. Minden lelkész jól felfogott érdeke kívánja, hogy e célra legalább 1 pengőt juttasson

e tárba. Az egyházkerületi segélyosztó bizottságnak bizonyára lesz gondja rá, hogy a tár ez összeget évről-évre megkapja.

Az új lelkészekről évenkénti átlagban 100 pengőt vettem fel számításomba, mert a halálozás arányszáma 10 évig $1\frac{1}{2}\%$ s folyton emelkedve 20 évi szolgálatnál $2\frac{1}{2}\%$ s ez az özvegyek arányszáma is némi századrészes különbséggel a tár javára, mert férjhez is mennek.

A be nem töltött lelkészi állomásokon alkalmazott helyettes lelkészek 100 pengős hozzájárulása az özvegy-, árvatárhoz új forrás, mert eddig ez, ha nem is ilyen összegben, a szükösi-hollandi tárt illette.

Az estélyek s műkedvelői előadások nagyon szép összeggel növelhetnék a tár állását, de ezt, mint bizonytalan, számításomba nem vettem fel. Nem vettem fel a kegyes adakozásokból várható jövedelmet sem, pedig lehetetlennek tartom, hogy ilyen adakozások ne történnének.

Az özvegyek megközelítő számát a konvenci jegyzőkönyv 1917. évi adatait feltüntető részéből vettem, hol 368 lelkész után 101 özvegy él. Körülbelül ez a legmagasabb szám. Fodor György.

Eddig ismeretlen adatok Károlyi Gáspárról.

(Folyt. és vége.)

Az Iványi által fölfedezett hat okmány rendkívül érdekes és igen becses adatai között különösen figyelemreméltó az, hogy Ernő főherceg nem tudja megérteni, hogy Károlyi miféle *superintendensi címet és tekintélyt* tulajdonít magának, s hogy „*laikus ember*“ (egyszerű pap) létére egyházi dolgokba avatkozik s *excommunicatiót* gyakorol. — Ezek egyszerűen azért érthetetlenek előtte, mert nem ismerte a magyar református egyház szervezetét, nem ismerte abban a seniorok, püspökök jogait és kötelelességeit. Abban az időben ugyanis Károlyi G., mint kassavölgyi esperes, mivel a tiszánineni ref. egyházkerületi négy egyházmegye esperesei felett nem állott püspök, teljesen önállóan s függetlenül működött és rendelkezett. Valósággal olyan jogot és hatalmat gyakorolt, mint egy püspök s gyakorta élt is a *superintendens* címmel. (S. Szabó J.: Károlyi G. a bibliafordító, 1912. 39—40. l. Zoványi: Theol. ism. t. III: 326.) Az *excommunicatio* (kiközösítés) gyakorlásához is joga volt, ha arra szükség volt. Már a Melius által szerkesztett debreceni hitvallásnak (1562.) a püspökök kötelelességeiről szóló szakasza kimondja a 11. pontban hogy: „Fegyverrel és testi büntetéssel ne büntessék a vétkezőket, sem pedig pénz-bírsággal, hanem a hivataltól való letétellel és kiközösítéssel.“ (Kiss Á.: A XVI. sz. tartott magyar ref. zsinatok vegz. 1881.: 184. l.) A kiközösítés háromféle: kiátkozás, elkülönítés és tulajdonképeni kiközösítés. Az 1567-iki debreceni zsinat is szükségesnek tartja az *excommunicatiót* (Kiss id. m. 240., 585—7.). Az 1571-iki országgyűlés még a lelkészek „*criminalis excessusainak*“ elbírálását is a *superintendensekre* bízta. (Zoványi: Magyarországi *superintendentiák* a XVI. sz. 43. l.). Károlyi G. seniori tisztében törvényes alapon járt el, mikor a tarcali bírót, esküdtjeit, az ottani ref. lelkészt s gyülekezetét kiközösítéssel büntette, nyilván azért,

mert a gyilkos pástort nem sujtották halálbüntetéssel, illetőleg nem akarták azt rajta végrehajtani, holott az emberölés halálra méltó bűn (Debr. zsinat 1567., 55. cikk). Igen derék dolog lenne, ha napfényre kerülnének Károlynak e bűnüggyel kapcsolatos írásos rendelkezései, nyilatkozatai, amelyek bizonyosan egyházi zsinatok végzéseire való hivatkozásokkal vannak okadatulva. Ezekből is kitűnnék az, hogy ő nem „képzelt” jogánál fogva s nem „szerfelett vakmerően” járt el, hanem teljesen törvényesen cselekedett.

Dr. Iványi azt hiszi, hogy Mágócsy Gáspár vagy protestáns érületénél fogva, vagy pedig figyelemmel nagy tekintélyére, nem akart, vagy nem mert Károlyi ellen fellépni. Ezt Iványi a szépesi kamara hivatalos irataiból következteti, melyekben mindig a tarcaliak és papjuk bűnt igyekszik enyhíteni s Károlyi eljárásának súlyos voltára a figyelmet felhívni. Szerintem Mágócsy, aki aztán Károlyi bibliájának egyik Maecenasa volt, nem azért nem lépett fel Károlyi ellen, mert nem akart vagy nem mert, hanem azért, mert mint ref. főúr, ismerte a debreceni hitvallást, ismerte az esperes (senior) jogait és kötelességeit s jól tudta, hogy Károlyi, aki mint esperes, superintendesi jogokat gyakorol, törvényes hatáskörében járt el a tarcaliakkal szemben. Nyilván azért nincs nyoma annak az oklevelekben, hogy Károlyit megbüntették volna, mert semmiféle büntetésben nem részesíthették a törvényes hatáskörében eljáró, superintendensi jogokat gyakorló esperest.

*

A fentebb említett okmányok szerint Károlyi 1584-ben tállyai lelkész volt. Iványi, egyéb forrásokból azt is megállapította, hogy Károlyi „az 1570-es évek vége felé, 1578—86 közt, talán éppen Mágócsy hívására, Tállyára ment lakni és lelkészkedni, azonban a gönczi paróchiát is ellátta, odahelyezvén erre az időre Szöllös Pál káplánt, fenntartván magának így a Gönczre való visszatérhetőségét. S amikor a tarcali eset, vagy más okok miatt Károlyi már nem érzi jól magát Tállyán, tényleg vissza is tér Gönczre lakni”. (116. l.) Iványi adatai szerint a gönczi egyházi tized-számadások mellett 1574-től 1577-ig, továbbá 1588-tól 1589-ig pontosan ott találjuk Károlyi Gáspár quartanyugtáit, ellenben 1578—1588-ig Károlyi által kiállított quarta nyugtákat nem találunk. Ezzel szemben az 1580-as évek elején feltűnik Gönczön Szöllös (Szeleős, Zelős) Pál káplán, aki 1583-ban már pusztá házhelyet vesz Gönczön, új házát fel is építi s az 1588. évi adólajstrom már meg is emlékszik az új házról. 1585—86-ban Károlyi helyett ez a Pál káplán állítja ki a quartanyugtákat, amiből Iványi szerint, nyilvánvaló, hogy Károlyi körülbelől 1586-ig nem volt Gönczön. (114—15. l.)

Iványinak ez új adatokkal kapcsolatos következtetései, megállapításai nem mind helyesek, nem mind meggyőzők. Így pl. nem helyes következtetés szerintem az, hogy mikor Károlyi „Tállyára ment lakni és lelkészkedni, a gönczi paróchiát is ellátta, odahelyezvén erre az időre Szöllös Pál káplánt, fenntartván magának így a Gönczre való visszatérhetőségét”, mert a káplán

(capellanus) elnevezés abban az időben nem a mai értelemben vett segédlelkészt jelentett, mint Iványi gondolja, hanem *második papot* (pastor secundarius) vagy „kis papot”. A ref. egyház akkori rendtartásaival, zsinati végzéseivel is ellenkezett volna az az eljárás, hogy egy lelkész fenntartsa magának előbbi paróchiájára való visszatérésének lehetőségét pl. azon esetre, ha új állomásán valamelyes ok vagy okok miatt „nem érzi jól magát.” Visszamehetett oda, ha az egyházközség később visszahívta, újból megválasztotta, de sohasem igényelhetett magának jogosultságot a bármikor való visszatérésre. Nem a tarcali eset vagy más ok miatt, mikor már nem érzi jól magát Tállyán, tér vissza Károlyi „Gönczre lakni”, (mint Iványi gondolja), hanem azért, mert a gönczi ref. egyházközség újból papjává választotta kiváló buzgalmú, nagyhirű, volt lelképásztort, aki azelőtt valószínűleg azért cserélte fel a gönczi paróchiát a tállyaival, mert ez akkor nagyobb jövedelmű volt, mint a gönczi.

Szóllös Pál Gönczön nem segédlelkésze volt az akkor már Tállyán működő Károlynak, hanem a gönczi ref. egyházközségnek volt második rendes lelkésze az 1580-as évek elejétől, amit mutat az is, hogy házhelyet vásárol és azon új házat épít. Az első pap vagy főlelképásztor Szöllös Pál idejében Huszti Imre volt Gönczön 1585—1598-ig. (S. Szabó id. m. 25. l.) Novák L. szerint Huszti már 1583-tól Gönczön működött. (Pr. Sz. 1891: 38. l.) Hézszer Emil a tállyai ref. egyház története c. 1900-ban Bpsten megjelent monográfiájában 1561-től 1590-ig nem tud tállyai lelkészt névszerint megnevezni. Ez időszakba iktatandó tehát be Károlyi Gáspár neve kb. az 1578—1586-ig terjedő évekre.

Dr. Iványi Béla könyvében Károlyiról még a következő eddig ismeretlen adatokat találjuk: Nemes ember volt. Az Orsz. Levéltárban lévő sajátkezűleg írt és aláírt bor és gabona quarta nyugtáinak megerősítésére gyűrűs pecsétet használ, melynek címerpajzsában stilizált rózsaszálat tartó emberi balakar látható, a pajzs felett pedig a C. R. K. (Casparus Radics Károli) betűk olvashatók. Ecsedi Báthori István országbíró „ex Germania” hozott neki betűket, papírost stb. a biblia ki nyomtatásához. (116. l.)

Ismeretlenek voltak előttünk Iványi következő adatai is: A gönczi paróchia nem megvetendő jövedelmet biztosított Károlynak. 16 év alatt 3925'37 hl. bort és 22 év alatt összesen 66.989 kéve őszi és tavaszi életet kapott quartában (azaz az egyházi tized negyedrészeiben), nem is számítva a méh, malac és egyéb tizedpénzek negyedrészt. Ezenfelül, mint a város lelkésze, egy egész jobbágytelken lakik és ennek hasznát élvezi. Voltak ingatlanai is: a tokaji hegyen szőlői, melyek adó, majd tizedmentességben részesültek. Gönczön és Ruszkán (Gönczruszka) is voltak szőlői, szántóföldjei, rétjei. Kassán háza és egyéb jószágai voltak. Bort annyit kapott quartában s termelt maga is, hogy azzal kereskedhetett s Kolozsvári Gergely deák kassai kereskedővel, aki borait megvette tőle, élénk üzleti összeköttetésben állott. (114. l.)

Dr. Iványi Béla Göncz történetének általa

fölkutatott, eddig ismeretlen források alapján történt monografikus megírásával nagy szolgálatot tett nemcsak a magyar városok monográfiáirodalmának, hanem a magyar protestáns egyháztörténetírásnak is. Hogy az egyes új adatokból itt-ott nem egészen helyes következtetéseket vont le, az könyvének értékét egyáltalán nem csökkenti. A magyar protestantizmus történetének részletes tanulmányozása nélkül alig is lehet protestáns egyháztörténeti részletkérdéseket tévedés nélkül megállapításokkal s következtetésekké megválogatni. Könyvének Göncz egyháztörténetéről (1526—1848.)* és az iskola-történetéről (1526—1848.) szóló szakaszai különösbbe is érdekelni fogják a prot. egyház- és irodalomtörténészeket is.

Harsányi István.

) E szakaszban (117. l.) azt írja Iványi, hogy Göncz földesura gróf Csáky István és a ref. egyház közt a ref. lelkész és iskola korcsmáltatási joga ügyében támadt „veszekedést a prot. egyháztörténészek teljesen hibásan a jezsuiták által sugalmazott földesúr részéről történt vallásüldözésnek tüntették fel, noha az egész viszályhoz a vallásnak semmiköze nem volt. Egyszerű zsebkérdés volt az egész“. Szerintem téved itt Iványi, mert hiszen a ref. lelkésznek és iskolának régi, szerzett joga volt a bormérés, melyet a XVII. század elejétől gyakoroltak. Csáky önkényesen meg akarta fosztani a ref. egyházat a jogától. A felettes hatóságok a ref. egyháznak adtak igazat. Iványi maga is beismeri, hogy Csáky eljárásának semmi jogi alapja nem volt (119. l.) s mégis mentesíti Csákyt a vallásüldözés vádjá alól, zsebkérdésnek tekintvén — a ref. egyház igazságtalan zaklatását.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— Meczner Béla alsózempléni gondnok jubileuma.

Az alsózempléni egyházmegye március 23-án, tavaszi közgyűlésén meleg ünneplésben részesítette gondnokát, Meczner Béla felsőházi tagot abból az alkalomból, hogy az osztatlan szeretettől övezett gondnok most töltötte be gondnoki működésének 40-ik évfordulóját. Istentisztelet után megható és lelkes szavakkal üdvözlötték az ünnepelet Dókus Ernő főgondnok egyházkerületünk, Janka Péter rosvági lelkész, alsózempléni egyházmegyei főfegyző az alsózempléni egyházmegye, Forgács Gyula sárospataki lelkész a dunamelléki egyházkerület, Cziáky Endre abaúji, Farkas István alsóborsodi és Juhász László gömöri esperes egyházmegyéik, Csontos József közigazgató a sárospataki főiskola, Nyitray Károly a ref. tanítóegyesület, Dr. Reichard Salamon ügyvéd a sátorlajuhelyi izr. hitközség nevében. Az üdvözlésekre az ünnepelet megható szavakban válaszolt.

— Hegedűs Lóránt folyó hó 13-án Debrecenben tartott előadásában többek közt ezeket mondotta: „Az egyik kath. vezér azt mondja, hogy a vallási kvóta szerint kell mindent beosztani; a protestánsok pedig 30%-át teszik a lakosságnak. De hát a régi küzdelmekben, a szabadságharcokban 30% volt-e a protestánsok arányszáma? Furcsa ez! Ha Csokonait, Jókait, Aranyt, Petőfit, Adyt elveszünk, mi marad a magyar irodalomból? Ha Bocskait, a Rákócziakat, Kossuthot, Tiszát elveszünk, ugyan kevés marad másoknak!“

— Rövid hírek. A kormányzó Szabó Lajos nyirbátori ref. esperes-lelkésznek hosszú közéleti pályáján és az egyházi élet terén szerzett érdemei el-

ismeréseül a III. osztályú magyar érdemkeresztet adományozta. (Gratulálunk a kitüntetéshez! Szerk.)

— A M. Pedagógiai Társaság márc. 19-én tartott közgyűlésében dr. Rácz Lajos pataki akad. tanárt rendes tagjává választotta. — A szegedi „Egyházi Híradó“ márc. 19-iki száma írja: „A Lorántffy Zsuzsanna-Egyesület által minden évben megtartott április 3-iki szeretetvendégség műsora már teljes egészében össze van állítva. Az előadást dr. Rácz Lajos sárospataki theol. tanár fogja tartani; bibliát magyaráz Enyedy Andor, a miskolciak kedvelt ref. lelkésze; novelláiból felolvas Komáromi János író, a Magyarság munkatársa; művészi számokkal közreműködnek Junker Klára énekművésznő és Kain Kató zongoraművésznő“. — Marton János theol. tanár, lapunk főmunkatársa, előjárósági engedéllyel, a folyó szorgalomszak végeztével, április 9-én 1½ havi, görögországi tanulmányútra indul, hogy ott, a helyszínen tanulmányozza az öskeresztyén egyház emlékeit, az ógörög nyelvet és irodalmat. — Dr. Antal Géza püspök, aki febr. 5-étől Hollandiában történelmi tanulmányokkal foglalkozott, márc. 23-án hazaérkezett. — Kádár József e hó elején foglalta el Nyiriben lelkészi állását.

— Cserkészleányok felavató ünnepélye a sárospataki kollégiumban. E hó 20-án Sárospatakra érkezett Lindenmayer Antonia, a Magy. Cserkészleányszövetség elnöke, Madarász Vilma főtítkárs kíséretében, hogy az ottani 61. sz. Lorántffy Zsuzsanna cserkészleánycsapatot felavassa. Délelőtt a kollégium imatermében folyt le a felavató ünnepély nagy számú közönség jelenlétében, ahol Lindenmayer Antonia végezte a felavatást s rajta kívül határos beszédet mondtak még Csontos József főiskolai raktor és Szabó Zoltán theologiai h. tanár cserkésztsízt. Este a kollégium Mudrany-termében műsoros est volt, amelynek középpontját Lindenmayer Antonianak a cserkészletet ismertető beszéde képezte. Ének, szavalat és egy ügyes szindarab (szerzője: Szabó Irén III. theol.) élénkítették a kedves cserkészestet. A csapat vezetői Zombory Margit cserkésztsízt és Szabó Irén segédtsízt. III. é. hittanhallgatók lettek.

— Nagykőrösön az Arany János és Szász Károly szellemétől ihletett Arany János-Társaság e hó 13-án „Apáczai Csere-emlékünnepelet“ rendezett. Sajnálatlalt láttuk, hogy a Társaság vezetősége az egykor országos hírv s ma is tisztos tanári karban senkit nem talált, aki az emlékbészéd tartására vállalkozott volna; így Neményi-Neumann Imre úr segítségét kellett igénybe vennie, aki aztán megtanította a körösieket arra: mit jelent nekünk Apáczai? és hogyan kell őt tisztelnünk? Bizonyos, hogy a 70—80 év előtti körösi tanárok nem a péceli szatócsalak szülöttétől tanulták az ősök kultuszát, a hagyományok tisztelét! Így természetesen azt is el kellett nézniök N. úrnak, hogy ő kedvenc vesszőparipájára ülve, no meg szabadkőműves hajlamaitól ösztönözve, sárral dobálja be a minden tiszteletre méltó Comeniusnak, a Lorántffy Zsuzsannától oly nagyra becsült pataki paedagogarchának emlékezetét, ami már kevésbé illett egy, a múlt tisztos hagyományait megbeccsülő magyar tudományos és irodalmi Társasághoz!

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre — 14 Pengő. Fél évre — 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM: Meczner Béla: Ünnepi beszéd. — Dr. Puky Endre: Mit tehet a protestáns ember a politika megnevesítésére érdekében? — J. P.: Az alsózempléni ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. — Vegyes közlemények.

Ünnepi beszéd.

— Az alsózempléni egyházmegye március 23-iki közgyűlésén, Sátoraljauhelyben elmondotta Meczner Béla egyh. m. gondnok.

(Kissé rövidítve közöljük. Szerk.) —

Nagytsisz. Egyházmegyei Közgyűlés! Tisztelt Közönség!

A nt. e. m. főjegyző úr hozzám intézett szavaira, melyekkel engemet 40 éves egyházmegyei működésem alkalmából üdvözölt, alig vagyok képes válaszolni. Hiszen sokkal mélyebben meg vagyok hatva e pillanatban, mintsem szívem belső érzelmeit méltó és kellő szavakban képes volnék kifejezni.

40 esztendő! Bizonyára nagy és hosszú idő egy ember életében. Hogy e mai napon is 40 év múltán bár összetört kedéllyel, — de szellemi tehetségem erejével vagyok képes ma is egyházmegyéim világi elnöki székét betölteni, — ezt a mennyei Gondviselés különös kegyének és ajándékának tekintem.

Ez a 40 éves mult mint egy édes varázsálom tűnik fel emlékemben. Midőn ezelőtt 40 évvel eskümet az egyházmegye kezeibe letettem, látva és tapasztalva azon bizalmas és rokonszenves fogadtatást, melyben az egyh. m. részéről részvétel, azon ígéretet tettem, hogy ezen magasztos állásomat a legnagyobb munkakedvvel, kötelességérzettel s ifjúi erőmmel teljes lelkesedéssel igyekszem betölteni. A munkakedv, a kötelességérzet ma is él szívemben, de a fiatal erőt és lelkesedést ma már csak a múltak emlékeiben tudom feltalálni.

E mai napon 40 év múltán végigtekintve egyházmegyémen, fájdalmas és szomorú érzület hatja át szívemet. Egy nagy hézagot, kipótolhatatlan űrt látok, egyházmegyéim egy tekintélyes része hiányzik innen, a vesztett háború folytán az antant kegyetlen és igazságtalan ítélete elszakította egyházmegyéinktől. E hosszú 40 év alatt négy elnöktársamat temettem el s egyházmegyéim régi tagjai közül alig egypár lelkész és alig egy-két tanító van ma még életben. És mégis az öröm és remény érzése hatja át e mai napon szívemet, mert látok magam mellett egy fiatal esperest, kivel a legnagyobb egyetértéssel, együttérzéssel vezetjük egyházmegyéinket. S látok magam mellett egy fiatal gárdát, akik az örökségképen rájuk

maradt nemes missziót a legnagyobb lelkesedéssel és odaadással közmegegyezésre végzik.

Olyan vagyok én már ma Önök között, mint egy évszázados öreg tölgy, melyet a hosszú idő teljesen megtépázott, ágait, gallyait teljesen letördelte, de a melléje beültetett fiatal csemeték, erős tölgyek fagytól, széltől, vihartól megvédelmezik és ha jön a tikkasztó nyári hőség, zöld koronájukkal és leveleikkel beborítják. Az önök ragaszkodása, az önök segítsége adja nekem az erőt, a munkakedvet hivatalomnak, nemes missziómnak folytatására.

Tisztelt Közönség! A magyarországi ref. egyházak az egyenlőség elvein alapulnak. Egyházi és világi tisztviselőink teljesen egyenlő jogokat élveznek és gyakorolnak. Azonban hitelveink hirdetése, az egyház tagjainak szellemi gondozása teljesen lelkészeink kezeibe van letéve. Sok szomorú és veszélyes napot élt át a multban a magyar ref. egyház. Voltak idők, midőn minket csak túrt egyháznak tekintettek, hitelveinknek hirdetését, terjesztését teljesen betiltották, szigorúan büntették. Azonban voltak nekünk a multban olyan predikátoraink, akik a legveszedelmesebb időben sem engedték magukat megfélemlíteni, kik nemes missziójukat továbbra is a legnagyobb lelkesedéssel teljesítették. Jutalmuk a börtön lón s igen sokan közülök a gályarabságban pusztultak el. De az ő véröknek elhullása a legszebb virágot termelte s létre hozta a vallásszabadságot, egyházunk erejét és felvirágzását erősítette. Áldott legyen emlékezetük!

Elvitázhatatlan tény, hogy egyházunk fennállása világi híveink áldozatkészségének és munkálkodásának tulajdonítható. Mindig akadtak főuraink közül többen, kik a legveszedelmesebb időkben tekintélyükkel és befolyásukkal megmentették egyházunkat a végpusztulástól.

Ilyen volt báró Vay Miklós, egyházkerületi főgondnok, aki csaknem félszázadig munkálkodott egyházunk érdekében, osztzott vele jó és balsorsában, tekintélyével s befolyásával védelmezte egyházunkat, ha veszély fenyegette, bölcs mérséklétével csillapította a kedélyeket, midőn elmúlt a vihar. Nagy tetteinek nagy jutalma lön. Elnyerte a „legnagyobb magyar kálvinista“ elnevezést. Az 1860 május 1-én tartott egyh. ker. gyűlésen megjelentek a lelkészekon kívül az összes világi urak is. De megjelent ott egy hivatlan vendég is, egy

császári biztos, aki az 1859. év szeptember 1-én kiadott császári pápens értelmében felszólította a közgyűlés elnökét, hogy a közgyűlést rögtön osszassa fel. És itt látszott meg világi főurainknak ereje és hatalma, akik megtagadták a császári biztosnak ezen felszólítását s midőn ez azt követelte, hogy adják kezeibe a közgyűlés tagjainak névsorát, a közgyűlés tagjai ezt is megtagadták s kimondták, hogy a közgyűlés jegyzőkönyve úgy is ki lesz nyomtatva, azt abból is elolvashatják. A császári biztos azután kénytelen volt a közgyűlés terméből eltávozni.

Amikor egyházunknak ily buzgó, ily egyházias szellemű és tekintélyes tagjai vannak, akik a legnagyobb veszedelemnek is kiteszik magukat érte, annak az egyháznak elpusztulnia nem lehet, annak az egyháznak élnie és virágoznia kell az idők végtelenségei.

Ez a szegény, sok csapással sújtott magyar haza jelenleg igen szomorú helyzetbe jutott. A hosszú, csaknem 4 évig tartott borzalmas világháború anyagilag nagyon megrontotta az országot lakosait, idegrendszerüket pedig teljesen összerombolta. S végül ezt a szegény magyar nemzetet teljesen megcsönkítette a béke s oly kötelezettségeket rótt rá, melyeknek a teljesítése majdnem lehetetlen. Mohács, Világos, Trianon legszomorúbb emlékei ennek a szegény magyar hazának.

Ma már a külföld is kezdi belátni, mily igazságtalan és kegyetlen büntetéssel sújtották ezt a szegény magyar hazát s a magyar kormány erőyes munkálkodása, tevékenysége és rátermettsége előtt tisztelettel hajtják meg zászlójukat.

De hogy a magyar nemzetnek jövő felvirágzása biztosítva legyen és hogy régi fényünket, nagyságunkat ismét láthassuk, ennek főfeltétele az ország lakosainak egyetértése és együttérzése, amelynek — fájdalom — éppen az ellenkezőjét tapasztaljuk.

A vallásfelekezetek békéje jelenleg nagyon szomorú képet mutat, a békés egyetértést nagyon veszélyeztetve látjuk. A magyar ref. egyház a szeretet és a béke jegyében jött létre. Mi egy vallásfelekezettel szemben sem óhajtunk semmiféle előjogokat gyakorolni; nekünk csak egyetlen kívánságunk van, hogy az 1848-iki 20-ik törvény-cikk teljes egészében érvényesüljön.

Egyházmegyéim lelkészeihez és tanítóihoz e mai napon egy kérést intézek. Az előbbieket arra kérem, oltsák be kiirthatatlanul a gyermekek szívébe a haza iránti szeretetet és lelkesedés szent lángját; az utóbbiakat pedig arra, hogy midőn egyházunk hitelveinek hirdetése mellett az Istenben vetett hit- és bizalmat szíveikbe csepegtetik, ezt a jelmondatot tárják szemeik elé: „A haza minden előtt.”

Azzal fejezem be beszédemet, amivel kezdenem kellett volna. Önök ma valóságos ünnepet rendeztek számomra s ezt oly fényes és díszes kerettel látták el, amelyre én érdemesnek nem is tartom magamat és mégis őszintén bevallom, ez a mai nap örömet ébreszt szívemben, mert ebben az irányomban tanúsított bizalomnak, rokonszenvnek és szeretetnek kifejezését találok fel. Fogadják ezért őszinte, hálás köszönetemet.

Itt, e szent helyen egyházunk templomában

arra kérem a mennyei Gondviselést, terjessze ki áldó kezeit a magyar ref. egyházra, szeretett egyházmegyéink- és egyházkerületünkre! Tegye nagygyá és boldoggá ezt a szegény magyar hazát, öntsön reményt és bizalmat a magyar nép szívébe a magyar haza jövője iránt!

„Kinek hatalma szab törvényeket, határt,
Óh népek Istene, küldj egy reménysugárt!”

Mit tehet a protestáns ember a politika meg-nemesítése érdekében?

— Kivonat dr. Puky Endre c. m. gondnok márc. 16-án tartott előadásából. —

Puky gondnok előadását annak hangsúlyozásával kezdte, hogy a protestantizmus jelentőségének és a politikai életre való hatásának fejtegetésével egyáltalán nem óhajt összehasonlítást provokálni más vallásfelekezetekkel, mert a felvetett kérdést csak a legteljesebb objektivitás szemüvegén át és a vallási türelem mindig szükséges szellemében lehet tárgyalni. A protestantizmus igazságai különben sem szorúlnak arra, hogy más vallásfelekezet rovására igyekezzünk azokat előtérbe helyezni. Beszélnek azok maguk is eléggé magukért.

Fejtegetéseiben abból indult ki, hogy minden társadalomnak megvan a maga sajátos vallási fel-fogása, amely különleges eszméket érlel meg az egyes embernek az államhoz való viszonyáról. A keresztyén vallás a szabadságot adta ajándékul az emberiségnek s ennek a hatalmas eszmeáramlatnak hatása alatt átalakult a társadalom nézete jogról, bölcsészetről, tudományról, művészetről, erkölcsről és gazdasági rendről. A római egyház kebelében, amely a keresztyénség letéteményese volt, az abszolút tekintély és hatalom uniformizálásra vezetett és az egyház egyetemessége elnyomja az egyéniséget. A reformáció legnagyobb horderejű hatása, hogy szabaddá tette az egyént, életre hívja a népek egyéniségét, megerősíti a nemzeti eszmét és ezzel nagy szolgálatot tesz a magyar nemzetnek is; a mohácsi vész utáni időkben az állam szétdarabolt részei közt a megszünt közjogi kapcsolatot is helyettesíti. Megteremt a magyar népoktatást. Iskolái megnyitottak a jobbágy gyermekek előtt is, Bethlen és Rákóczi több ízben megtiltották a földesuraknak, hogy a jobbágyok fiait az iskolától visszatartsák.

Azután kifejtette, hogy minő hatással volt a protestantizmus az alkotmányosság kifejlődésére, amit a nemzeti önkormányzat testesít meg. Az alkotmányosság a protestáns népek féltve őrzött nagy kincse, nem csoda, hogy Észak-Amerika az alkotmányosságot Isten ajándékának tekinti. A zsinat-presbiteri kormányforma, a protestáns magyar embert tipikus önkormányzati emberré neveli. Emellett az egyházi önkormányzat demokratikus irányban is kiváló hatást gyakorolt s a szabad vizsgálódásnak és egyéni szabadságnak szelleme a protestáns embert szabadelvűvé neveli a szabad-elvűségnek oly értelmében, mint aminő hevítette a katolikus Deák Ferencet is. A protestáns vallásosság és világnézet kiegyenlítő és egyensúlyozó hatást alkalmas gyakorolni az ultraliberális haladás és a hiperkonzervatívizmus szélsőségei között.

Sőt ebben van egyik újabb korszakos hivatása a protestáns világnézetnek a politikai életben.

De hogyha a protestantizmus hatással van a politikai életre, úgy az is kétségtelen, hogy a protestáns ember hatással lehet a politikai küzdelem megnevesítésére, amely napjainkban elfajult. Nemcsak a törvényhozó testületek működésében, hanem a politikai küzdelem egyéb terén is, ahol szó és betű harcra lép, önzés, személyes érdekek, hiúság és hatalmi vágyak lépnek előtérbe és szorítják hátra a valódi közérdeket. Sokak véleménye szerint a parlamentarizmus kiélte magát és egyesek helyette a korporatív képviselő rendszerét indítványozzák, mások diktatúrát tartanak helyesebbnek. Az előadó perhorreszkálja mindakettőt, különösen a diktatura tervét, amely szöges ellentétben áll a protestáns világnézettel. Nem segít itt más, mint az evangélium és protestantizmus szelleme, amit bele kell vinnünk a politikába. A társadalomban megnyilvánuló mélyebb vallásosságnak hatalmába kell venni a politikát, ha csak nem akarjuk, hogy szakadék mélyüljön a társadalom és politikai élet között. Őszinte vallásosság, hit és erkölcs gránitalapzatán épülhet fel csak Istennek tetsző, ember-társaink javát szolgáló nemzeti politika. Egységes frontba kell állni a vallási türelem és békés megértés jegyében az összes felekezeteknek a közös nagy ellenség: a hitetlenséggel szemben.

Az alsózempléni ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Az alsózempléni egyházmegye márc. 23-án, Saujhelyben tartotta meg ez évi tavaszi közgyűlését, mit bensőséges ünneppé tett az a ritka, szép alkalom, hogy *Meczner Béla*, egyh.-megyénk szeretett és köztiszteltebb álló gondnoka most töltötte be egyh.-megyei gondnokká történt megválasztásának 40 éves évfordulóját. A gyűlés ünnepi része a ref. templomban folyt le, melynek boltívei alá a 1/29 órakor megkonduló harang szava hívogatta azokat, akik közlőrl és távolról eljöttek egyházmegyénk örömeiben őszinte szívvel osztozni. A gyülekezés már jóval előbb megkezdődött s az egyházmegye hivatalosainak a jubiláns gondnok és esperes élén bevonuló csoportját már nagy és előkelő közönséggel megtelt templom fogadja. Az ének utolsó akkordjai alatt megjelenik a szószéken *Kiss Ernő* esperes méltóságteljes alakja, hogy magasan szárnyaló fohászból vigye, emelje az ünneplő lelkeket annak a jóságos, égi Atyának a trónusához, akinek kegyelme mindenkor vele volt világi vezérünkkel, s áldotta munkáiban, segítette nemes céljainak megvalósításában megtartván őt számunkra mostanáig. Majd igeolvasás következett s a saujhelyi ref. vegyeskar szabatos, szépen előadott éneke zárta be az istentiszteletet.

Ezt követőleg egyházmegyénk esperese nyitotta meg a díszközgyűlést az Úrasztala mellől, mely körül a jubiláns gondnok és 2 oldalt az egyh.-megyei tanácsbírói és jegyzői kara helyezkedett el.

Az első üdvözlő szó egyházkerületünk nagyérdemű főgondnokának, *Dókus Ernő*nek az ajkáról hangzott el. Egyházkerületünk első világi papja megleghangú üdvözlésben adott kifejezést a tisztán-

innen egyházkerület azon megbecsülésének, amely méltán illeti *Meczner Béla* egyh.-megyei gondnok urat, akinek 40 éves gondnoki működése gazdag termésű gyümölcsözést jelent az egyházkerület számára is. Ezután *Janka Péter* egyh.-megyei főjegyző tolmácsolta az egyházmegye egyetemének igaz szeretettől áthatott üdvözlését s az önzetlen munkást méltán illető megbecsülését. Beszédében rámutatott arra, hogy egyh.-megyénk tisztességtétele nem emberdicsőítés, hanem az örök kegyelem Istene előtt való alázatos leborulás és mély-séges hálaadás, aki 40 évvel ezelőtt az alsózempléni egyh.-megye által elhívta *Meczner Bélát* szent és felelősségteljes szolgálatra s úgy formálta ezt a kiváltságos tulajdonokkal és képességekkel megáldott életet, hogy az az anyaszentegyház javáért, hit- és fajtestvérei boldogításáért lobogó oltárrá lett. Majd átnyújtotta jubiláns gondnoknak az egyh.-megye változatlan ragaszkodásának és soha el nem muló hálájának parányi kifejezésül az egyh.-megye ajándékait: egy aranyveretes, díszkötésű bibliát és az egyh.-megye presbiteriumainak — a presbiterok aláírásával ellátott — üdvözlő határozatait tartalmazó albumot.

Az ünnepelt megnátódva és benső örömtől elérzékenyülve vette át az emlék-ajándékokat s mondott hálás köszönetet az üdvözlőért. A nagyértékű gondolatokat tartalmazó, ékesen előadott válasz után — mely egyrészt megilletődött hálaadás volt a Gondviseléstől származó erőért és segedelemért, másrészt pedig viaszatekintés a küzdelmes, édes-bús emlékekkel teli múltba s elkötelezés, hatalmas mementó a jövőre nézve — mindenki örömmel erősödött meg abbéli hitében, hogy a hosszú múlt, a nagy idők munkása szívében, — dacára a 76 évi életidőnek, — ott lángol a nemes ideáloktól lelkesített tettekrezés, a kormányzásra és vezérkedésre való elhivatottság.

A mély hatást keltett, égő buzgalomtól áthatott válasz után a következők üdvözlöttek még a jubiláns: *Forgács Gyula* sárospataki lelkész a dunamelléki egyházkerület, *Cziáky Endre* esperes az abaúji, *Farkas István* esperes az alsó-felsőborsodi, *Juhász László* esperes a gömör-tornai egyházmegye, *Csontos József* közigazgató a sárospataki főiskola, vitéz *Nyitrai Károly* elnök az egyházmegyei ref. tanítóegyesület, *Dr. Reichard Salamon* a saujhelyi st.-quo izr. hitközség nevében.

Az üdvözlésekre adott, meleg hangú válasz s a 230. dics. 4. versének eléneklése után a gyűlés ünnepi része véget ért.

Az ünnepély lezajlása után a városháza tanácstermébe vonultak át az alkotó tagok a gyűlés folytatására. A tagok számbavétele s az újonnan választott lelkészek és tanítók beerősítése után meghallgattuk az esperesi jelentést, mely a hű sáfár és bölcs egyházkormányzó mindenre kiterjedő figyelmével és gondos alaposságával hol fel-emelő, hol aggasztó jelenségek változatos képében állította elénk egyházmegyénk múlt évi történetét. Örömmel vette tudomásul egyh.-megyei gyűlés, hogy az odiosus meggyászói ügy közmegnyugvásra elintéződött, amennyiben az egyh.-megyei elnökség által, hivatalból indított csereakció sikerrel járt és *Sütő Kálmán* meggyászói, *Tantó János* tiszaluci lelkészek állásaikat az E. T.-ekben előírt módon

elcserélték. Egyik egyház megmentése és aggodalmas jövőjének elhárítása szükségessé tette, hogy amúgy is nyugdíjra jogosult lelkésze ellen hivatalból induljon meg a nyugdíjaztatás iránti eljárás.

Tantó János egyh.-megyei belmissziói előadó évközi jelentéséből arról győződünk meg, hogy a belmissziói munkák áldásosan folytatódtnak a legtöbb gyülekezetben. A lelkek tudatára ébredtek a munkaág nagy fontosságának s a megalakult belmissziói bizottságok igyekeznek a konventi belmissziói programot a lehetőség szerint megvalósítani.

Meghallgatta ezután e. m.-i gyűlés a pénzügyi bizottság jelentését, elfogadta a beterjesztett költségvetést, jóváhagyott több adásvételi szerződést, díjlevelet. Érzékenyen vett búcsút Danyi József nyugalomba vonuló erdőbényei lelkésztől, e. m.-énk evangélium lelkületű tanácsbírájától, a Krisztus ügyének buzgó munkásától s miután jegyzőkönyvi hálás köszönettel adózott a saujhelyi ref. egyház presbiteriumának s a város polgármesterének, a gyűlés véget ért.

A gyűlést ünnepi lakoma követte a Magyar Király jeltérmeiben, hol szebbnél-szebb, értékesebb-nél-értékesebb felköszöntők hangzottak el. Este pedig ugyancsak a jubiláns gondnok tiszteletére a saujhelyi ref. nő- és leányegylet tartott tea-estélyt.

Szép, feledhetetlen napja volt ez az alsó-zempléni egyházmegyének s a résztvevők azzal a szívbeli, hő óhajjal tértek haza otthonaikba: vajha a félszázados jubileumot is megérhetnék! J. P.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászír.** Hubay Mihály szilvásváradai lelkész felesége, szül. *Szűgyi Ilona* asszony márc. 29-én, boldog házasságának 12 ik évében hosszas szenvedés után Budapesten elhunyt. A hű nő emlékezete legyen áldott!

— **Rövid hírek.** Dr. báji Patay György, az ungi egyházmegyének 5 év előtt megválasztott s nagy szeretettől övezett gondnoka, mint értesülünk, gondnoki állásától lemondott s ezentúl a tiszán-inneni egyházkerületnek — hová ősei hagyományai is kötik — fogja egyháztársadalmi tevékenységét szentelni. — A *tiszakeszi* gyülekezett, az Andó Lajos nyugdíjazása folytán üresedésbe jött lelkészi állásra Horváth József s. lelkészt választotta lelkészévé. — *Gergely Béla* újlőrincfalvai lelkész betegsége miatt nyugdíjaztatott. — *Ifj. Kiss Lajos* tornyosnémeti lelkész márc. 26-án a budapesti egyetemen államtudományi doktorrá avattatott. — *Dr. Antal Géza* püspök a pápai gyülekezet küldöttségének, mely őt a pápai lelkészi állásra meghívta, kijelentette, hogy a választást elfogadja, de addig nem mehet el új állásába, míg a komáromi új templomot s a többi dolgokat föl nem építi, ami reménye szerint az ősze megtörténik.

— **A képviselőház** márc. 31-iki ülésén *Gaál Gaszton* somogyi képviselő a ref. egyházak állami segélyezésének rendezését sürgette. Békében a kis egyházak az állami segéllyel tudták létüket biz-

tosítani. Háború után ez a pénzbeli támogatás valorizálatlanul maradt. Az időközben beállott javulás és a támogatás egy részének valorizálása sem elegendő arra, hogy a ref. egyházak kulturális és egyházi működésüket zavartalanul folytathassák. Szerinte az egész kérdést 1 millió ar.-koronával meg lehetne oldani.

— **Vagyonváltásföldek az egyházaknak.** Az állam a vagyonváltás címen az állam tulajdonába jutott földekből, volt tulajdonosa kártalanításának az állam által való átvállalása mellett a hajdúdorogi g. kath. püspökséget, a 4—4 református és luth. egyházkerületet egyenkint 500, a h.-dorogi székeskáptalant 300 és az unit. egyházat 200 hold föld javadalmazásban részesítette.

— **Alsóborsodiak figyelmébe!** A tavaszi egyházmegyei gyűlésre tárgyalni kívánt ügydarabokat kérem ápril végére hozzám juttatni. 2. A mezőcsáti járás ápril 6-iki Kálvin-Szövetségi gyűlésére én is szeretettel hívom meg az érdekelteket. Atyafiúi szeretettel: Miskolc, 1927 márc. 27. *Farkas István*, esperes.

— **Felhívás.** Felhívom az *abauji* egyházlátogató urakat, hogy egyházlátogatói működésüket április 21-én szíveskedjenek megkezdeni s még április havában teljesen bevégezni és az összes iratokat május 6-ig az esperesi hivatalba beküldeni. Egyházmegyei gyűlésünk május hó második felében lesz. A lelkész urakat pedig arra kérem, szíveskedjenek a vagyonleltár megfelelő lapjaira az egyházi épületeket, a szántó, rét, legelő, szőlő, erdő ingatlanokat pontosan, kataszteri birtoknyomán és az összes egyházi ingóságokat bevezetni; az átértékeléshez szükséges adatokról külön levélben fogom az egyházlátogató urakat értesíteni. Atyafiúi szeretettel: *Cziáky Endre*, esperes.

— **A debreceni ref. egyház presbiteriuma,** márc. 12-én tartott ülésében, foglalkozván azzal a kérdéssel, hogy *Halottak napján* egyes hivek a ref. sírokat is kivilágítják, — ezt az eljárást a ref. hitelvekkel nem tartotta összeegyeztethetőnek, épen azért a lelkészi kar javaslatára elhatározta, hogy *Halottak napja* előtt templomainkban a lelkészek a szószékéről magyarázzák meg a hiveknek ezt a kérdést, ami által remélhető, hogy ezt a szokást a ref. hivek abbahagyják és a jövőben nem világítják ki a ref. sírokat. Örömmel fogadja a presbiterium a belügyminiszter nem rég kiadott *kározkodási* rendeletét, de azt nem tartja egészen kielégítőnek, mivel a kározkodást és az Istenkáromlást meg kell különböztetni és az utóbbit minősített bűncselekményként kell kezelni; fölkéri azért a belügyminisztert, hogy rendelete kiterjesztéséről gondoskodjék, különös tekintettel azokra a szempontokra, melyeket az Istenkáromlók szigorúbb megbüntetéséről a presbiterium leszögezett.

— **Dr. Ruyter Mihály emlékezete.** Irta *dr. Antal Géza*. 2 ik kiadás. 34 lap, ára 80 fillér (Pápa, főisk. könyvnyomda). A teljes alapossággal s mégis népszerű nyelven írt, számos egykoru képpel díszített kis füzet megérdemli, hogy minél szélesebb körben elterjedjen.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ..... 14 Pengő. Fél évre ..... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM: *Vadász Pál:* A nemzet érdeke. — *Nádházy Bertalan:* „Halk húrokat penget a vándor.” — Egyetemes Tanügyi Bizottság. (Vége köv.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

A nemzet érdeke.

A magyar hírlapirodalom nesztorától: Rákosi Jenőtől, — kit mindnyájan büszkeségünknek vallunk — a „Pesti Hírlap” márc. 19-iki számában a fenti cím alatt egy cikk jelent meg, minek a gyakorlati életből elvont nemzeti közállapotunkra vonatkozó tartalma felett szent pietással kell megállanunk.

A cikk a miniszterelnök úr nagy horderejű nyilatkozatán épül fel u. i.: hogy a hadikölcsönt nem valorizálja. Hát vajjon nem elszomorító nyilatkozat-e ez egy olyan magas állású vezérférfiú ajkáról, ki a nemzeti eszmék hivatott őre, a nemzet életéből merített nagy elvek s azokkal összeforrott tettek irányítója? E nyilatkozatnak mindjárt az lett az eredménye, hogy az értékpapír nagyot esett, minek igazolására szószerint feljegyez a cikkíró egy szegény nő levelező-lapját, ily tartalommal: „Egy templom előtt egy öreg úri nő valamilyen kis kézimunkát árult. Két napja nem evett. Felmutatott egy 160.000 K-ás hadikölcsön kötvényt. A Zita-barakban lakik beteg leányával. Fázik és koplal.”

Hát nem borzasztó, siralmas helyzet-e ez? Ily, máskor nagynak mondható összeg mellett — éhezni, koplalni, reményvesztetten keseregni, nyílt helyen, a templom mellett, ahol a szíveket a hely méltósága, szentsége is mintegy felhívja, figyelmezteti a könyörületesség indokolt gyakorlására. Hány millió kesereg most hosszas várakozás után, reményvesztetten; hány szegény egyházat tett szerencsétlenné, sőt koldussá; hány egyháztag szívét nyomja most az önvád terhe, hogy úgy egyházi, mint a polgári hatóságoknak felhívó szavára hadikölcsönt jegyzett azon gondolat hatása alatt, hogy azt a haza oltárára szenteli, míg ellenben mások, nem gondolva a cél szentségével, a segílyt kerő haza szorult helyzetével, megkeményítették szívüket, mintha előre tudták volna a miniszterelnök úr szájából elhangzott dörgedelmes „vétó” szavát? Vajjon nem látni-e nem is remélt eljárásban az igazságtalanság sujtoló szavát? Nem visszariasztó példája-e ez a kormány eljárását jellemző éselekedetnek? Midőn az áldozatkészségért hálátlansággal fizet vissza a nemzet baján segítő igaz hazafiaknak; példát adva a jótékonyságnak szorult helyzetben levő hazájával szemben is törént megtagadására.

De, hogy mi is a nemzet érdeke? Az, hogy a nemzet hitele, becsülete fennmaradjon, mire minden honpolgár a közéletben is erkölcsileg kötelezve van. Anyagi érdeke-e az, hogy a honpolgárok teherbíró képessége fennmaradjon? Most pedig az történik, hogy a hegy egeret szül. A kölcsön elveszett, rossz példát adva a közéletben is a kölcsön visszafizetési kötelezettségnek. Így tesz-e az állam, ha mi adóval tartozunk? Nem jön-e mingyárt a végrehajtó lefoglalni vagyonunkat, mintegy utalva megmaradt ruhaneműinknek, a templom melletti árulására? Igaz, hogy a miniszterelnök úr is Scilla és Charibdis között van. Sokszor fáj a feje, hogy mit tegyen, de nem lehetne-e sok kiadást vagy megszüntetni, vagy legalább mérsékelni a nemzet érdekeiért? Ha vasúti kocsit adhatunk a kisantantnak, rosszul vezetett bankokat segíeyezhetünk, nagyszerű palotákat építhetünk nagy költséggel, megbízott társaságokat utaztatgathatunk külföldön, vagy ha választásokra költhetünk nagy összegeket, ha fölösleges számú képviselőinket díjazhatjuk, miért nem telik egy bizonyos fedezetet teremteni — legalább részben is — a valorizációra, hogy hagyaték gyanánt ne szálljon át az utódokra azon felfogás, hogy a magyar állam szigorú hitelezőnek, de nem biztos adósnak. Kérve kérjük ezek után a miniszterelnök urat, illetőleg a kormányt ezen álláspontjának megváltoztatására.¹

Vadász Pál.

¹ A szerző iránti tiszteletből közöljük e cikket, bár tulajdonképpen nem egyházi lapba való! Szerk.

„Halk húrokat penget a vándor.”

Szinte bátortalanul merek hozzászólni a *Debreceni Protestáns Lap* és a *Kálvinista Szemle* eszmecseréjéhez. Az Orle kiadásában megjelenő *Theológiai Szemle* körül folyik a szó. A Tiszántúli egyházkerület közgyűlése nagyon gyöngye hangú ellenvetés közbejöttével¹ elrendelte, hogy a kerület gyülekezetei, a parochiális könyvtár részére fizessenek elő a Theológiai Szemlére. A Kálvinista Szemle elvi okokból megütközött e határozat felett. Révész Imre debreceni lelkész védelmébe vette a határozatot, Sebestyén Jenő pedig bőséges fejtegetésben indokolta meg lapja állásfoglalását.

¹ Tudomásunk szerint több esperes, aki az egyes kisebb gyülekezetek vagyoni viszonyait jól ismeri, nagyon komoly kifogásokat emelt a Th. Sz. járatásának kötelezővételére ellen. Szerk.

Sebestyén indokolását röviden így próbálta tömöríteni: A Theológiai Szemle nem kálvinista, hanem protestáns szellemű, ezért tehát aggályos a Paróchiális Könyvtár céljaira elkötelezőleg megszereztetni.

A vita-szövének ezt az alapszín adó szálát felszerelem a lelkem hárfájára s nagy csönd idején, egyedül való bolyongásaim közben, halkan megpengetem.

Nékem mit is peng ez a húrrá feszült elv? Nagy bizonyossággal először azt hallom a lelkem mélyéről feltörő hangokból: Ami biztos próbáig nem kálvinista szellemű írás, azt az én paróchiális könyvtáramban hivatalosan elhelyezni nem lehet. Erre az akkordra, bántó riadalommal kúszik reá egy rezonálásba jött másik húrnak a hangja s éles disszonanciával, halottas komoran búgja a dallamot, ehhez a szöveghez alkalmazva: *Index librorum prohibitorum.*²⁾

Riadtan fogom meg a pengő húrokat, de alig esitül el a hangjuk, már megszólal egy harmadik bántó, református lelkészi önértetemben mélyen sértő hang: ládd, olyan gyöngye alapokon áll a te református világnézeted, meggyőződésed, hited, hogyha azok, akik ezekben előtted világolnak, nem védenek meg bizonyos olvasmányoktól, akkor minden halomra dől a lelkedben és te a romok közül csak segítséget kérhetsz, de másnak — híveidnek — bizony nem nyújthatsz...

Hát akármennyire önvizsgálatra készlet is ez a hang, azt elhíletni soha nem fogja velem, hogy az én református lelkészi hitem csak olyan gyöngye, nyápic növényke, amelyiket akár egy kis deres hajnal is meg tudjon fagyasztani.

A Theológiai Szemle szelleméhez nem kívánok szólni. De azt merem állítani, hogy az 1100 református lelkész közül, egynek a református mivoltát sem gyöngíti meg, ha mindenik elolvassa is az első betűjétől az utolsóig.

Hiszen a Kálvinista Szemle álláspontját, ha csak még egy kicsit kitágítjuk, akkor oda is eljuthatunk, hogy magyar ref. lelkészek legalább is nem tanácsos és aggályos olvasni Shakespeart, Tagurt, Knut Hamsunt, Sundar Singht, Góthét, Petőfit stb. stb., mert hiszen ezek sem írnak és írtak magyar kálvinista szemlemben.

A református világszemlélet csak akkor erős, igaz és valódi, ha választóvíz módján, mindent szétmállaszt, ami a lélekbe kerül, csak az aranyat — az Igét — hagyja sértetlenül.

Egyik ismert református írónk szájából hallottam, hogy ő a csillagvizsgálóban tanulta meg a *Soli Deo Gloria*-t.

Ha megköveznek, akkor is megvallom, hogy Krisztus istenségének teljes elismeréséhez s így az előtte való boldog leboruláshoz, nem a theológiai tudományok, nem a dogmatika, nem a szaklapok, még csak nem is a hitvallások juttattak el, hanem — Renan. Aki a földre akarván rántani Jézust, műve végén Jézus lábnyomának esőkjára maga borul a földre. Vele együtt omlottam a porba az „én Úram, én Istenem“ előtt.

²⁾ Cikkíró itt kissé összezavarja a fogalmakat: más a könyvek olvasásának eltiltása, s más a Th. Sz.-nek a szegény gyülekezetek pénzén való kötelező megrendelése; ha ez utóbbi elmarad, ez még nem jelenti az *Index* behozatalát. Szerk.

A források, patakok, kútak vizei nem egyforma tiszták s ízük sem azonos. Vannak, akik egy mohón ivott kortyotól halálos tüdőgyulladást szenvednek. Református lelkészi karunk nem olyan fegyelmezetlen, nem olyan nyenyúlhozám lelki-szervezetű, hogy kiránduló diákokért való tanári aggodalommal kelljen bennünket óvni a vizektől. Tudjuk mi, mikor igyunk, mennyit igyunk, hogy üdülésünkre váljék... *Nádházy Bertalan.*

Egyetemes Tanügyi Bizottság.

(Folytatás)

A kecskeméti *jogakadémián*, mint dr. Kun Béla előadói jelentéséből hallottuk, a hallgatók száma 1925—26-ban is jelentékenyen emelkedett, nevezetesen 534 (a II. félévben 540) volt, de ezek közül csak 151 (174) vagyis 28—32% volt református, míg 279 (52%) r. kath. volt; a hallgatók közül 248 az előző évben nem volt az intézet hallgatója. A hallgatóknak átlag 20%-a látogatta az előadásokat, míg Debrecenben 90%.

A *középiskolai* ügyekről Domby László most is széleskörű tanulmányon alapuló jelentést terjesztett elő, amely hű képét nyújtotta a ref. fiú- és leányközépiskolák életének és munkásságának. A 18 ref. fiúközépiskola közül 8 gimnázium, 10 reál-gimnázium (az angol nyelvet tanítja Csurgó, Karcag, Kecskemét, Halas, K.-Szentmiklós, Miskolc); 163 osztályba járt 6827 rendes, 616 magán, összesen 7443 tanuló, közülök vizsgálatot tett 7037; a magántanulók számában jelentékeny vizsgálatszerű tapasztalható, ami a normális viszonyok felé való haladást jelent. Külföldi (elszakított területről való) 166, legtöbb Debrecenben és Sárospatakon; ezek száma évről-évre fogy. Távoli vidékekről való legtöbb volt a 3 egyh. ker. főiskola főgimnáziumában. A tanulók közül 72,3% protestáns (4611 ref.); legtöbb református járt Debrecenbe (686), Budapestre (489), Miskolcra, Sárospatakra, Bősörménybe, Pápára, Mezőtúrra; Gyönkre csak 48. Csurgón a tanulóknak csak 33,5%-a ref., ellenben itt legtöbb a kath.; izr. legtöbb volt Csurgón, Miskolcon és H.-M.-Vásárhelyen. A vizsgálatot 515 tanuló jeles, 1254 jó, 3568 elégséges eredménnyel tette le, 1 tárgyból volt elégtelen 665, 2 tárgyból 620, több tárgyból 415; a magaviseletnél rossz jegyet kapott 1, kizárattott 4, tanácslólag elutasított 11. Mulasztás tekintetében kedvezőbb volt az állapot az előző évekhez képest. Érettségi vizsgálatot tett 572 tanuló, sikerrel 467 (80 jeles, 155 jó, 232 egyszerű eredménnyel.) Némely intézetben nagyon sok a rendkívüli tárgy és gyakorlat órája. A könyvtárak és szertárak fejlesztésére a fenntartó hatóságok többet áldoztak, mint az előző évben. Elengedtek 535 millió K tandíjat (590 tanulóknak egészben), az összes jótétemények összege 2 milliárd K-nán felül van. Az intézetekben 376 tanár tanított. Kiskunhalas megnyitotta 42 tanulóra tervezett internátusát; Mezőtúr 126, Bősörmény 136 tanuló helyezett el jól vezetett internátusában.

A 3 *leánygimnáziumba* beiratkozott 1220 rendes s 122 magántanuló, 40-nél több mint tavaly; vizsgálatot tett 1173 rendes és 116 m. tanuló

(Miskolcon 505, Debrecenben 503, Bpsten 281); külföldi honosságú 49; ref. 780, luth. 117, prot. 70%, r. kath. 197, izr. 189; jeles 241, jó 389, elégséges 526, elégtelen 133. Érettségi vizsgálatot tett 34, sikerrel (7 jeles, 13 jó); cserkészcsapata mind a 3 iskolának volt. Debrecenben öltözködési szabályzatot állapítottak meg, mely megakadályozza a divat ferdességének lábrakapasát. Az összes jótétemények értéke Debrecenben 196, Miskolcon 189, összesen 426 millió K-ra emelkedett.

A középiskolával kapcsolatban az előadó több fontos úgról jelentést tett, javaslatot terjesztett elő. Előterjesztéséből megtudtuk, hogy cserkészcsapata mindenik gimnáziumunknak van s Karcag és Mezőtúr kivételével mindenik résztvevett a nagy nyári táborozáson; hogy a közoktatási miniszter a szeghalmi Péter András-reál-gimnázium részére a nyilvánossági jogot megadta, de a tanárok fizetésekiegészítése iránt újabb tárgyalásra van szükség; hogy középiskoláink rendtartását egy, az elnökségtől kinevezett ötös bizottság átnézte, arra a szükséges javításokat megtette, minek alapján Bizottságunk azt megerősítette. A közoktatásiügyi miniszter azon javaslatát, hogy a középiskolai tanulmányi versenyeken kitüntetett tanulók érettségi bizonyítványára e kitüntetés rávezetessék, nem fogadjuk el, hanem az ilyen tanuló részére e kitüntetésről külön bizonyítvány kiállítását javasoljuk. Az iskolai ifj. könyvtárakba beszerezhető könyvek jegyzékének összeállításával dr. Ravasz L. és Ravasz Á. vezetésével külön bizottság bízta meg. A vallás- és közoktatási miniszter újabb leírata szerint sem tud, vagy nem hajlandó a középiskolák államsegélyének valorizálására; Bizottságunk fölkéri a Konvent elnöki tanácsát e tárgyban a miniszterrel újabb tárgyalásra s ha ez sem vezetne eredményre, ha a miniszternek ekkor sem áll módjában a kötelezőleg vállalt szerződési segélyek megadása, ez a szerződés teljes felborulására vezet. Ma Kunszentmiklós, Nánás, Karcag roskadozik a túl magas hozzájárulási arány miatt. Talán némi halvány reményt nyújt énektanáraink nyugdíjának rendezésére a közoktatási miniszternek az a leírata, mellyel énektanáraink száma, fizetése s képzése felől kérdést tesz.

A tanítóképzők és polgári iskolák állapotáról szóló összefoglaló jelentést dr. Veres István debreceni kép. igazgató terjesztette elő. Öt képzőnk mindenike 5 osztályú, a debreceni (fiú) 175, a körösi 105, a 3 nőképző együtt 328 tanulóval, ebből 545 ref. vallású. A vall. és közoktatási miniszter jelenti, hogy az Orsz. Zeneművészeti főiskolán a prot. egyházi zene tanítására külön tan széket szervezett; ennek munkaköre, óraszám felolvasztván, a ref. és luth. liturgikus zene külön tanítását kérjük a minisztertől; kíváncsok lenné, ha gyülekezeteink ez ekkép megnyíló egyházi zenészképző két éves tanfolyam útján gondoskodnának énekvezetők kiképzéséről. Tizenkét polgári iskolánk (3 fiú-, 9 leány-) mind 4 osztályú, több közülök párhuzamos; Nyíregyházán új polg. leányiskola nyílt meg. A 12 iskolába 1818 rendes s 427 magántanuló járt (Debrecen 505, Makó 361, Pápa 174, Böszörmény 161, Halas 140), ebből ref. 1179 (56%), kath. 425, zsidó 311; legtöbb ref. tanulója van Debrecennek. A végzett növendékek

közül tovább tanult 128, szakpályára lépett 64, otthon maradt 114; több helyen új épületek emelkedtek; internátus sok helyen van, ifjúsági egyletekkel az egyes iskolák bőven el vannak látva; mindenik államsegélyes. (Vége köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Prohászka Ottokár.** A magyar róm. kath. egyház legnagyobb fiát, legékesebb szónokát, leg tudósabb egyházfőjét, legmélyebb elméjű gondolkodóját siratja az április 2-án 69 éves korában elhunyt székesfehérvári püspökben. Mi protestánsok pedig a megértés és békesség igaz munkásának, Krisztus igaz tanítványának elvesztét fájjaljuk benne; ezért tett koszorút ravatalára dr. Ravasz László püspök, tűzette ki a theologia épületére a lobogót, húzatta meg a Kálvintéri templom harangjait s jelent meg az egyetemi templomban tartott temetésén. Az egész magyar haza egy hű és igaz fiát veszítette el Prohászka Ottokárban. Áldás emlékére!

— **Főiskolánk köréből.** A hosszú téli szorgalomszak április 8-án délben ért véget s d. u. 2 órakor tartatott meg az *elekcio*, melyet az első diák: Király Zoltán vezetett, akit most — Kassa helyett — Putnok lát követéül. — **Marton János** theol. tanár április 7-én indult el görögországi tanulmányútjára s virágvasárnap már Athénbe fog érkezni. — A főiskolai énekkar május 27-re, áldozócsütörtökre meghívta Patakra a *debreceni Kollegiumi Kántust* s e napon a dal szeretetében és a kollegialitás érzésében összeforrott két énekkar közösen fog hangversenyezni. — Főgimnáziumunkban a szóbeli *érettségi* vizsgálat június 21—24-én fog megtartatni s a vizsgáló bizottság elnöke dr. Rácz Lajos akad. tanár lesz.

— **Példaadó kezdeményezés.** A *hejőcsabai* hivek a múlt év decemberében egy diakonisszát állítottak be január hó végéig a gyülekezeti munkába. Most, a kedvező tapasztalatok alapján, elhatározták, hogy minden évben hívnak diakonisszát, legalább egy hónapra.

— **Az abauji egyházmegye** egyetemes lelkész-értekezletének 1927. évre szóló *pályatételei* a következők: a) Az 1848: XX. t.-c. ismertetése és magyarázata; b) Egyházi beszéd Lukács XV. 11—24. alapján. — Az idegen kézzel leírt pályamunkák jelíges levéllel ellátva folyó 1927. évi június hó 1-ig küldendők be az értekezleti elnökhöz, Frenczel Bertalan lelkészhez, Szászfára, (u. p. Krasznikvajda.)

— **Miskolcra.** A március 2-án tartott közgyűlés a *Ref. Leányegylet* fokozatos erősödéséről, gyarapodásáról tett bizonyosságot; legközelebbi feladat gyanánt egy leányegyleti helyiség megteremtése áll az egylet előtt, ahol a tagok, a testvéri összetartás ápolására, rendszeresen összejöhetnek. Örömmel jelentette az elnökség, hogy özv. Balaton Antalné úrnő mintegy 6 holdnyi területet adományozott az egyletnek; ebből 2000 □-ölet teljesen átadott, a többinek hasznélvezetét élete végéig magának tartotta fenn; az átadott területen, mely Tapolca-fürdő közelében fekszik,

az egyet üdülőtelepet szándékozik létesíteni. — *Illyés Bertalan* püspöki titkár a március 27-én tartott presbyteri gyűlés püspöki másodlelkesszé választotta. — *Achenbach Pál*, a „Licht im Osten” német társaság titkára április 1-én a főgimnázium tornatermében igen érdekes előadást tartott az evangéliumnak a lángban álló Oroszországban való terjedéséről. A világháború alatt fogságba került mintegy 3 millió orosz fogoly itt megismerkedett az evangéliummal s ma ezek Oroszországban az evangélium buzgó hirdetői; ma, a bolsevista statisztika szerint is, 13,5 millió hívő ker. van Oroszországban, akik 5000 gyülekezetben apostolkodnak.

— **Pályázatot** hirdetek a Kovács—Komjáti-alapítványra, melynek élvezete három évig tart. Jogosultak azon ref. vallású lelkészövegyek, akiknek férje 1. az abaúji egyházmegyében szolgált, mint rendes lelkész, 2. az özvegy özvegysege ideje alatt az abaúji egyházmegye területén lakik, 3. multja és jelene vallásos, feddhetetlen és erkölcsileg tiszta, 4. aki két vagy több neveletlen árvával maradt el. A jogosultsággal bíró özvegyek kérvényüket az esperesi hivatalhoz Abaújszántóra 1927 május 7-ig küldhetik be. *Cziáky Endre*, esperes.

— **Rövid hírek.** Az alsózempléni egyházmegyei közgyűlés hozzájárulván Megyaszó s Tiszalúc lelkész-cseréjéhez, Sütő Kálmán tiszalúci, Tantó János megyaszói állomását április 10-én elfoglalja. — A Danyi József nyugalomba vonulásával megüresedett erdőbényei lelkészi állást a hívek Makó Dezső cigándi segédlelkész meghívásával óhajtják betölteni. — A cigándi egyház május 10-én Református napot tart, melynek programjába beilleszti a Kálvin-Szövetség megalakulását, a bodrogi ifjúságnak, nőknek s presbitereknek konferenciáját. — *Debrecenben* ápr. 7-én tartotta a konvent nagy könyvtári bizottsága, mind a 4 püspök részvételével, gyűlését, melyen az új zsinat előkészítését is megtárgyalták; Debrecen városa közeledet adott a bizottság tiszteletére. — *Gróf Bethlen István* miniszterelnök, aki e héten szövetségi szerződést kötött Olaszországgal, ápr. 8-án XI. Benedek pápánál járt kihallgatáson.

— **Alsózempléniek figyelmébe!** A Kálvineum elnökének kérésére felhívom azokat a lelkésztársaimat, akik 1924-ben a „Lelkészek új alapítványára” különböző összegű búzáat ajánlottak, hogy annak árát „Kálvineum Debrecen” címre küldjék el. — Akik az egyházmegyei gyűlés alkalmával készült és jól sikerült csoportképet megrendelni óhajtják, szíveskedjenek azt hozzám április 16-ig bejelenteni. A kép ára 10 megrendelésig 8 pengő, ha több megrendelő lesz, kevesebb. Kiss Ernő esperes.

HIVATALOS RÉSZ.

267—1927.

Körlevél.

I.

Főtiszteletű és Méltóságos dr. Makkay Sándor f. évi március 26-án kelt hozzám intézett levelében a következőket írja: „A háború által

megviselt gazdák nagy mohósággal kaptak gróf Teleki Arvéd nagy terjedelmű s művészi kiállítású, sok természet után készült rajzzal illusztrált „Növények Hasznáról” című művét, amely Kolozsvárt jelent meg a múlt év karácsonyán úgy, hogy egy harmadik ezer nyomásáról van szó. A könyv nagy quart alakú 200 oldalas, számos kiváló illusztrációval ékes mű.

A mű egy tudományosan és gyakorlatilag szakszerűen képzett és úgy a nagy forgalom tárgyát képezett és sokszor díjazott kiváló vetőmagjairól, mint tenyészállatairól, továbbá gazdasági cikkeiből országszerte ismert gazda negyven éves gyakorlati tapasztalatait tartalmazza.

Sulyosan megpróbált népünket a békés építő munka terén van hivatva egyesíteni a többtermelés modern alapon való keresztülvitelében, ami nélkül a növekvő költségek, adók és egyéb terhek sulya alatt összeroskadna.

A gazdasági, kertészeti, gyümölcsészeti, szőlészeti, erdészeti téren alig képzelhető növény, melynek szakszerű termelésére és felhasználására részletes útmutatásokat ne találunk ezen enciklopédia-szerű díszműben.

Kérem szíveskedjék a könyv megvétele érdekében a böcs vezetése alatt álló egyházkerület lelkészeit és tanítóit tájékoztatni és buzdítani.

Püspöktársam e megkeresése alapján a lelkész és tanító urak, valamint az érdeklődő egyháztagok figyelmébe a jelzett munkát a legmelegebben ajánlom.

Előfizetési ár 9 (kilenc) pengő, mely összeg f. évi május 25-ig a püspöki hivatalba (Miskolc) küldendő. A könyv megjelenése és szétküldése f. évi július hónapra várható.

II.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr megkeresésére felhívom a középiskolák igazgatóságait, hogy a világháborúban megrokkant nem hivatásos állományból származó vagyontalan hadirokkantak és hadiözvegyek gyermekeit, valamint az apátlan, anyátlan hadiárvaikat, a tandíjszabályzat követelményeinek megfelelő és tandíjmentességért folyamodó tanulók között az adományozható % keretén belül előnyben részesítsék. Hasonlóképpen előnyben részesítendőek a többi iskolai kedvezményben is. (VKM. 16,007/1927. szám).

III.

A vallás és közoktatásügyi miniszter úr a folyó évi júniusában tartandó érettségi vizsgálatokra kormányképviselőül a miskolci reál-gimnáziumhoz dr. Németh Gyula tudománytemei nyilv. r. tanárt; a miskolci leánygimnáziumhoz Bene Kálmán csurgói ref. reál-gimnáziumi igazgatót; a sárospataki gimnáziumhoz Rácz Kálmán pápai ref. gimnáziumi rendes tanárt küldte ki.

Miskolc, 1927. április 4.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:	Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA:
Egész évre ——— 14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	Megegyezés szerint.
Fél évre ——— 7 Pengő.		Főmunkatársak:	
	MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: yr: Nagypéntek és Húsvét. — *Forgács Gyula*: Válasz Farkas István szolgatársamnak! — Egyetemes Tanügyi Bizottság. (Folyt. és vége.) — *Dr. Gulyás József*: Eddig ismeretlen adatok Károlyi Gáspárról. (Folyt. köv.) — Könyvismertetés. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Nagypéntek és Húsvét.

A nagypéntek és húsvét arra a Jézusra emlékeztetnek, aki nem csupán beszédével, tanításával; hanem főként az élete letevésének, halálból való feltámadásának nagy tényeivel váltotta meg a világot.

Az őskereszténységet is nem az elmélete, a tana, hanem a tényei, az első keresztyének hitének és szeretetének tényei tették hódítóvá, ellenállhatatlanná, világot újjászülő erővé.

Református egyházunk történetében is világitanak, ragyognak a tények. Nyomdák, iskolák, templomok, gályarabság, vérpad, vérben és pénzben való temérdek áldozat, fegyveres hősiesség és fegyvertelen helytállás; ezek a pillérei a magyar protestantizmus négy százados, küzdelmes életének.

S ma a tények hiányoznak egyházi életünk-ből. A gépies, paragrafusos, hideg adminisztráció és az elvont elmélet irányába eltolódott vallásos erő nem termel kereszthordozó nagypénteki hőseket és nem fakasztja az életakarat, életmegújulás húsvéti csodáit. Sok helyen kényelmes hivatalnokok, szépszavú szónokok ülnek a próféták és apostolok helyén; és sok egyházilag menten kitéréssel fenyegetődzik, ha bármi csekélységgel megnövekedik az egyházi terhe, vagy ha végrehajtani merik azt, amit ő csak úgy hajlandó fizetni, ha neki tetszik. Nemrég olvastam azt az amerikai megjegyzést, hogy Európában a túlfejlett intellectualizmus beteggé tette az akaratot. Lehetetlen nem látni, hogy nálunk különlegesen is így áll a helyzet. Legszentebb ügyeink, mozgalmaink sem mennek előre, mert nem teszi őket az élete ügyévé senki, mert általában hiányzik a kivételre való erő, egységes akarat és a minden jó célnak oda adott, odaszentelt élet. A beszéd, az elméleti igazság egyháza lettünk az erő, a hódító, minden támadásnak ellenálló, diadalmas tények egyházából.

Azért van szükségünk nagy, mély, forró nagypénteki és húsvéti élményekre. Azért kell, hogy a keresztről hulló vér minket is áldozat- és szolgálatkész verejtékhullatásra, életfelemelésre ösztönözzön: a húsvéti reggel tavaszi illata az arcunkba csapjon és támasszon, tanítson, tápláljon életre, amelyen nincs hatalma a halálnak, mert rajta van az örökkévalóság bélyege, benne ragyog az Isten dicsősége.

S azért van szükségünk az élő Krisztussal való hitbeli, lelki közösségre, hogy vele együtt meghalassunk a múltnak, amelyben oly sok volt a beszéd és olyan kevés a cselekedet; és feltámadassunk jobb és szebb jövőre, amelyre csak az önfeláldozásunk és élni akarásunk tényeivel lehet jogot szereznünk.

yr.

Válasz Farkas István szolgatársamnak!

Kedves Barátom! Rövid válaszod után most rajtam lenne a sor, hogy imputáljak, hogy tiltakozzam s vádaskodással vádoljalak. Ciksemben semmi sem állott messzebb tőlem, mint az, hogy kerülgessem a bántást s azután mégis fölényesen leckéztesselek. Cikkedben fölvetettél egy elvi kérdést és én ezzel az elvi kérdéssel foglalkoztam elvi alapon. Rövid válaszod íme könnyen személyeskedésre adhatna alkalmat, de én azt mondom az írással: Jósándékból valók a barátságos embertől vett sebek, és temérdek a gyűlölőnek esőkéja. Ha tehát akaratom ellenére sebeztelek, bocsásd meg és légy meggyőződve, hogy ha „Rövid válaszodból” én kaptam sebet, kiegyenlíti számomra az a tudat, hogy „jó szándékból valók.” Általában véve, itt lenne az ideje, hogy fontos elvi kérdésekben, de még személyi kérdésekben is meg kellene tanulnunk úgy szólni, úgy írni, hogy a személyeskedésnek még csak árnyéka se ronthassa tárgyilagosságunkat. Ha a nyilvánosság előtt szólunk és írunk, ne feledjük, hogy a főcél az egyházi közvélemény egészséges és áldásos építése, nem pedig egyéni érdek. Hogy cikkemben s kritikámban ez az álláspontom nem domborodott ki eléggé, azt annak tulajdonítsd, hogy lapjaink szűkek, a hely kevés. A bevezetést tehát, amelyben cikkeimnek a Te személyedre vonatkozó részét előre tisztázhattam volna, kénytelen voltam elhagyni. Hogy pedig most írtam e bevezetést, szerkesztőnk bizonyosan megfedi a hosszúsága miatt és esetleg azzal büntet, hogy cikkemet akkor közli majd, — ha lesz hely!

Ezek után térjünk rá az elvi kérdésre. Aki figyelmesen elolvassa eredeti cikket és az én, majd Mátyás Ernő rá vonatkozó megjegyzéseit, kétséggel megállapíthatja, hogy mi az általam felvetett elvi kérdés tisztázásához akartunk hozzá-

járulni s hiszem, hogy hozzá is járultunk. Figyeld meg, a legfőbb kérdésben teljesen egyetértünk. Én is azt mondom, hogy a templomi istentisztelet alkalmával történő igehirdetés, a predikáció, kizárólag theologiai végzettségű lelkész tiszte. Ugyannyira, hogy a magam részéről még tovább megyek és elítéltem a gyermek-legátusok és tanítók szószéki szereplését oly formában, hogy szabadon adják elő a predikációt, mint sajátjukat (mert az egyszerű gyülekezet hajlandó annak tekinteni). A főiskola és diákjaink segítésére bizonyára akadna sok más módszer, mint az ilyen eljárás, ami papi tisztunk e legkomolyabb szolgálatát sajnos, gyakran diszkreditálja. — Viszont „Rövid válaszodban” Te is elismered, hogy tanult világi egyháztagjainknak (tanítóinknak, presbitereinknek) bizonyágtételét szívesen látod, de hozzá teszed a kritikus szót: *a templomon kívül.*

Pedig ez se nagy különbség. Én ugyanis azt mondom, hogy a templomon kívül is és a templomban is, de nem a rendes istentiszteleten, amikor csak lelkész beszéljen! Azt mondom, hogy ha a templomban szabad iskolai vizsgákat, szabad presbiteri- és közgyűléseket tartani, akkor szabad ünnepélyt és vallásos összejövetelt is tartani liturgiai megköötöttség nélkül és ilyen alkalommal elhangozhat minden olyan beszéd, szavalat, előadás, bizonyágtétel, ami a templom szentségét nem sérti és a hívek épülésére szolgál.

A másik félreértés abból a distinctióból származik, (amit nem én teszek, hanem a Homiletika), hogy t. i. a predikáció nem bibliamagyarázat s a bibliamagyarázat nem „szónoki mű.” Tudom, hogy sokan az egyszerűbb és rövid predikációt nevezik bibliamagyarázatnak, ami nem helyes dolog. Azért mutattam tehát rá erre a különbségre, hogy Hegedűs Lóránt szerepléséről kimutassam, hogy az nem predikáció volt, se kathedrai írásmagyarázat, hanem bizonyágtétevés.

Megbocsátasz, ha a nyilvánosság előtt példákkal nem bizonykodom az Írás „elmagyarázása” felől. Nem az én kritikám s nem az én vádaim ez, hanem — sajnos, szomorú tény, amit nem kell kitalálni, viszont pro foro interno alázattal be kell ismernünk.

Ami a bibliaköröket illeti, nem kellett célozgatnom, hanem egyszerűen rámutatnom, hogy a világiak legnagyobb alkalmá a bibliamagyarázásra folyton szaporodó bibliakör, amelyeken éppen arra igyekszünk, hogy megszólaltassuk gyülekezeteink férfi- és nőtagjait. E bibliakörökben szólnak meg a némák és lesznek bizonyágtétevők. A bibliakörökről ugyanaz a véleményem, mint a predikációról, hogy t. i. van jó is, van rossz is. A jó áldás, a rossz átok.

S végül, hogy H. L. a bibliának melyik részét és hogyan magyarázta, azt nem tudom. Vitánkban nem is erről volt szó, hanem arról az elvi tételről, hogy milyen feltételek mellett s milyen mértékben vehetnek részt a világiak az egyházi munkában? Az én gyakorlati megjegyzéseimet kiegészítette Mátyás Ernő kiváló cikke.

Nem merem mondani, hogy ezzel mostmár a kérdés ki van merítve. Még sok hozzászólásra való anyag kínálkozik a kérdéssel kapcsolatban. És ne vágjuk el az útját az ilyen hozzászólások-

nak azzal, hogy a magunk véleményének helyeslését vagy elvetését, sőt a rá vonatkozó elvi megjegyzéseket is személyünkkel szemben való állásfoglalásnak minősítjük. Azt írod, kedves barátom, hogy azért tetted szóvá e dolgot, mert fájt. És én arra kérlek, gyógyítsd meg e fájdalmadat azzal a meglátással, hogy vannak egyházunkban nagyobb bajok is, amik miatt sokkal inkább bánkodhatunk, mint azon, hogy H. L. és néhány buzgó világi ember a templomban bizonyágot tesz a maga módja szerint. Sőt inkább forduljon reménységünk Jóel jövődöleése felé: és prófétálnak a ti fiaitok, leányaitok... és Pál apostol tanácsa felé: kövessétek a szeretetet, kívánjátok a lelki ajándékokat, leginkább pedig, hogy prófétáljatok! (Károli szerint: hogy írást tudjatok magyarázni). — Testvéri szeretettel üdvözlöl, szolgatársad,

Forgács Gyula.

Egyetemes Tanügyi Bizottság.

(Folyt. és vége.)

A vallásoktatási ügyek sokféle bajaival, nehézségeivel ezúttal is Rácz Kálmán vallásoktatási szakelőadó igyekezett megbírkózni s e fontos kérdés állásáról a T. Bizottság elé tiszta képet rajzolni. A ref. középiskolák vallásoktatási állapota általában megnyugtatónak tekinthető; ezzel kapcsolatban a T. Bizottság kíváncsúnak mondotta ki, hogy a vallástanárok évenként egyszer — az egyöntetű oktatási elvek és eljárások megbeszélése végett — értekezletre gyűljenek össze; hasonlóképpen kíváncsúnak tartja, hogy minden intézetben külön ifjúsági istentiszteletek tartassanak, de ez viszont ne jelentse a gyülekezettel való minden érintkezés megszakítását. Nagyobb probléma már a nem-református középiskolák vallástanításának kérdése; itt az előadó 569 középiskola ref. vallásoktatásáról tett jelentést, amelyekbe 17629 ref. növendék jár, vagyis az összes ref. növendékek 71%-je. E téren sok a baj: a hitoktatók anyagi ügyei nincsenek rendezve, a szerzetesi (kivált apáca-) iskolák nem engedik meg bent a vallástanítást, a Sofianum-leányiskola ref. növendékeit minden módon presszionálják a kitérésre, Egerben szívesen tartják ott a ref. növendékeket a kath. vallásórákon, az esztergomi kath. polgári leányiskola a ref. növendékek névsorát nem közli a hitoktatóval, Nagykanizsán a kegyes tan. rendi gimnázium nem bünteti a ref. vallásórai mulasztókat, az állami és községi iskolákban a ref. tanárok nincsenek a ref. tanulók számával arányosan alkalmazva (pl. H.-M.-Vásárhelyen, Miskolcon az áll. polg. leányiskolában 1—1 ref. tanerő van, holott a növendékek $\frac{2}{3}$ -ada ref.), a nyergesujfalusi lelkésznek nem fedezte az állam a vallástanítási útiköltségét, Mátészalkán a növendékek 95%-a református és egy szál ref. tanár sincs. Feliratilag próbáljuk a közoktatási minisztert felvilágosítani ez állapotok tartathatlanságáról.

Előadó ezúttal először olvasott jelentést 311 szakipari és kereskedői tanonciskolának, melyekbe 11,597 ref. tanuló jár, 30 felsőfokú ipari s középfokú gazdasági és háztartási iskolának (641 növendékekkel), végül a humanitárius intézmények (siket-némák és vakok intézete), törvényszéki fogházi és

börtöniskolák vallásoktatásáról; hisszük, hogy idővel e tereken is mindinkább rendezettebb állapotokkal fogunk találkozni. E kérdésekkel kapcsolatban Bizottságunk addig is örömmel üdvözlö a középiskolai belmissziói tevékenység egységes vezetésére irányuló Tanács megalakulását, míg a Konvent ez ügyben rendszeresen fog intézkedni; kívánatos lenne e munka végzésére titkárral, egy missziói lelkész állás szervezése.

A *népiskolai* ügyek múlt évi állapota, Mocsáry László előadó jelentése szerint, fölfelé haladó irányt mutat, népiskoláinkban általában eredményes munka foly. Az 1171 ref. egyházközség közül 994 tart fenn 1273 népiskolát; sajnos, némelyik iskolába 60—90, sőt 100 növendék is jár; a múlt iskolai évben 8 iskola szerveztetett újonnan. Elemi iskoláinkban 1780 férfitanító és 634 nőtanító működik. A ref. tanköteles gyermekek száma 140,800, ezek közül ref. iskolába járt 97000 (68,4%), állami vagy községi iskolába járt 37,817 (26%), másfelekezetű iskolába 800, vagyis iskolába járt 134,009 (95%); az elmaradás leginkább iskolahiányra vezethető vissza (tanyákon); más vallású gyermek járt a mi iskolánkba 8756. Ifjúsági könyvtár van 554 iskolánál. Iskoláink fentartására fordítottunk: egyházi alaphól 36,128,806,000 K-át, államsegélyből 33,361,769,000 K-át (46%), községi segélyből 2 milliárd K-át, összesen 71 milliárd K-át. Megütközéssel értesült Bizottságunk róla, hogy a Vallás- és Közoktatási Miniszter az OFB. által az egyházközségeknek juttatott földbirtokot arra akarja kihasználni, hogy az államra az iskola-fentartásból háruló terheket csökkentse, ami ellenében áll a törvény eredeti intenciójával, holott az egyházközségek ezeket azért kérték, hogy saját, szinte elviselhetetlen terheiken könnyítsenek vele; a Konventet fölkérjük, hogy ez ellen felirattal forduljon a miniszterhez.

Több kisebb, a népoktatással kapcsolatos jelentés tudomásul-vétele és a jegyzőkönyv hitelesítése után a gyűlés 11-én déli 1 órakor ért véget.

Eddig ismeretlen adatok Károlyi Gáspárról.

II.

A szepesi kamara jelentése Ernő főherceghez.

Károlyi Gáspár tályai lelkésznek a tarcaliakkal való istentelen tettéről.

Nem oly régen történt Tarcalon, ő császári felségének a tokaji várhoz tartozó városában, hogy két diák, bemenvén valakinek a szőlőjébe, néhány barackot leszakított. Ezeket két szőlőpásztor megtámadván, amikor egyikök kivont karddal állott ellent az őrnök, az elfogta, a másik pedig vasbotot emelvén rá, a másik őrtől baltával megtámadtatott és megsebesített s e seb következtében 3 nappal később meghalt. Az őrt, a gyilkosság szerzőjét, nyomban elfogták. Van nagys. Mágócsi Gáspárnak a szomszédos Tállya városában egy magyar papja, Károlyi Gáspár, aki e kerület többi papja közt esperes és bizonyos szuperintendensi tisztet gyakorol. Ő a tarcali bírótól követelte, hogy affelett ítélkezzék, majd ítélelhozatal után, megbüntetés végett, adja át. A bíró megigérte ugyan a nyomban való ítélkezést, de

a vádlott rögtön való átadása, (mivel a jószágkormányzó és a kamara nem tudja), és a jog megszokott folyását s a felebbezés útját tőle megtagadni, azt felelte, nem áll módjában. Ezen felindulva a tályai pap, előbb a szentségektől tiltotta el Tarcal város bíráját, esküdtjeit s minden polgárát és lakóját, aztán ama hely lelkészének komolyan és lelkészti tisztéből való elbocsátás terhe alatt meghagyta, hogy sem egyházi beszédeket ne mondjon ott, sem gyermekeket ne kereszteljen, sem mikor a holttesteket eltemetés végett kiviszik, akár zsoltárt énekelni (mint szokás), akár harangozni ne engedjen — és a többi szomszédos falvak lelkészeinek is meghagyja, hogy a tarcaliaktól szolgálatukat és a szentségek használatát tagadják meg. Szigorú rendeletének mind a tarcali, mind a többi szomszédos helyek lelkészei engedelmesnek.

Ezért történt, hogy a tarcaliak már egy teljes hónapnál több idő nélkülözték az egyházi beszédeket és a sákramentumok kiszolgáltatását, és most is nélkülözik; mondják, hogy ezalatt mintegy 5 kised kereszteletlenül halt meg. A tarcali bíró mindazonáltal előbbre ment dolgában, a vádlotról, a megöltnek atyja és többi rokona sürgetésére ítéletet hozott, és mivel az főbenjáró ítélettel ítéltetett el, az első ítélet (amint ő császári felsége váraihoz tartozók ügyében történni szokott), a provisorhoz és midőn ő is helybenhagyta a tarcali ítéletet, végre e kamarához terjesztette fel. Még itt van az ügy döntés alatt, Mivel ez fontos ügy és a tályai lelkész tette, mely által ő császári felsége alattvalóit a szentségek használatától annyira képzelt joggal eltiltotta, szerfelett vakmerőnek látszik, az egész ügyet alázatosan fenséged elé terjeszteni akartuk; kegyesen méltóztassék ezt fenséged gondos megfontolás alá venni és határozni mind arról, hogy a papnak e szokatlan és istentelen tettét mi módon büntessük meg, mind-hogy a tarcaliaknak a szentségek szabad használata újból visszaadassék.

Isten stb. Kassa, 1584. szept. 8.

Ernő főherceg parancsa a szepesi kamarához.

Ernő, Isten kegyelméből Ausztria főhercege, Burgondia hercege, Tirol grófja stb.

Nagyon kedvelt híveink! Megértettük azokat, amiket hozzánk a tarcaliak (nem tudom, miféle tályai superintendens által való) kiközösítéséről e most folyó szeptember hó 8-án írtatok. Hogy e dolgan Mágócsinak mit hagytunk meg, azt több levelünkkel idezárt példányból megértitek. Nektek pedig ezek során erősen megparancsoljuk és útasításul adjuk, hogy jelen levelünk átnézése után, a bírót és a mondott superintendens iránt mutatott engedelmség többi szerzőjét a pappal együtt legott megfelelő módon megbüntessétek. Mert anélkül, hogy őfelségét és minket és legkevesébbé titeket előzetesen értesítettek volna, a kiközösítésnek nem kellett volna helyet adniok; és hogy később se adjanak semmi helyet, komolyan parancsoljátok meg nekik. Hogy pedig mit tettek ez ügyben, kívánjuk, hogy nekünk minél előbb jelentsétek; másként nem tévén. Bécsben (Ausztria) szept. 24-én, az úrnak 1584-ik évében. Ernő. Jó János.

(Folyt. köv.)

KÖNYVISMERTETÉS.

Ravasz László: *A halál árnyékában*. Temetési beszédek.
Sylvester-kiadás 1927. 231. l.

Ravasz László minden könyvének, minden kis írásának megjelenése örömnappal jelent számunkra. Különös mértékben megáradnak bennünk ez érzések ez újabb könyvének olvasásakor. A szép kiállítású kötet, amelynek külseje is hozzá-simul belső tartalmához, negyvennégy temetési beszédet, egy *Tisza István* sírboltjánál tartott imádságot és egy *Nagy Károly* püspök halála alkalmából írott naplótöredéket tartalmaz. A kötet „*A halál árnyékában*” címet viseli; „*a halál sötét szomorú pitvar*”, mert az elmúlás árnyai suhannak el megjelenésekor szemeink előtt, s mégis alig olvastam könyvet, amelyik hatalmasabb bizonyosságtétel lett volna az élet mellett, mint ez. Nem kíváncsok „*a halál árnyékának völgyében*” járni, s mégis ezek az írások valahogy különösképen vonzanak, olvasásukkor valahogy *Goethe*: „*A halász*” című költeménye hangulata kap meg. Azért esik olyan jól elmerülni e beszédek olvasásában, mert saját életünk legkínzóbb kérdései tűnnek el, oldódnak meg szinte észrevétlenül. Mekkora mélységeket kellett bejárnia Ravasz Lászlónak, amíg e fókusz kötetre való temetési beszéd összegyűlt, de hiszen a halálnak olyan sötét örvénye, ahonnan fel ne szárnyalna lelke a végtelen magasságba.

Mi a titka e beszédek különös varázsának? Értékelhetők ezek *esztetikai* szempontból is. Valóságos műremek mindenik. Egyiknél-másiknál a téma kiválasztást is költői szemlélet motiválta (*Harangsors*, *Szomorú alkonyat*, *Burkolt szomorú kép*.) Nagy művészi értéküket igazolja a látás tisztasága. Ha a valóság zavarosan, titokzatosan hőmpölyög tova előttünk, itt minden átlátszó, világos, mindenek felett a legrejtelmesebb dolog az emberi lélek. De e beszédek művészi értéke megnyilatkozik azok belső egységében, a gondolatok formájának változatosságában, a kifejezések költőiségében, a beszédek támasztotta harmonikus benyomásban is.

Mégsem ezekben van a titka ezeknek a beszédeknek. A szerző *vallásos szemléletében* van valami különösen vonzó és varázslatos erő s ez az, ami annyira megejt e beszédek olvasásánál. Ravasz László megáradó érzéssel csüng az Örökkévalóság egyetlen realitásán s ennek az érzésnek a varázsa az, ami átsugárzik minden beszédén. Az Örökkévalóság szempontjából nézi az emberi lelket. Minden emberi lélek egy-egy páratlan gondolata Istennek s Ravasz Lászlónak különös képessége van arra, hogy az Igében juttassa kifejezésre az emberi lélek tartalmát. Annakra maradék nélkül tárja fel abban az emberi lélek lényeges vonásait, mintha csak úgy lett volna megformálva a lélek, hogy benne Istennek egy Igéje öltön testet. Az Örökkévalóság partjairól szemléli Ravasz László az emberi sorsot. A földi életben mindennek az ad értelmet, célt, hogy a lelket elkészíti, megérleli az Örökkévalóság számára, innen van az ő szemléletének különösen megnyugtató, gyógyító ereje, innen van e beszédek harmonikus, felemelő hatása. De ezeken a vonásokon kívül is van még valami, ami ott sugárzik ezeken a beszédeken: a szívnek

megáradt szeretete az. Könyve előszavában azt mondja, hogy igehirdetése hatását Jézus szerezte „aki ott állott a háttérben”, amikor ő meggyújtotta „az Ige vigasztaló és irányt mutató szövétnekét”. Az ő Jézus közelségétől megáradt szeretete az, ami mindenekfelett vonzóvá, varázslatossá teszi ezeket az írásokat.

A beszédek közül, amelyek között alig tudunk értékkülönbséget felállítani, megemlítsük az: *Elindulás, megérkezés* (gr. Tisza Istvánné felett), *Kérdés és felelet* (Haypál Benő felett), *A jó asszony* (Bereczky Sándorné felett), *Gedeon és az Angyal* (Nagyatádi Szabó István felett), *Szántsatok, vessetek* (Németh István püspök felett), *A Lélek szolgálata* (Szilassy Aladár felett), *Burkolt szomorú kép* (Désy Zoltán felett) címűeket. Végül külön említjük meg a *Nagy Károly* püspök halála alkalmával írott naplótöredéket, amelyben egy égő prófétai léleknek, egy ellentétekből szövődő, komplikált, de mégis egységes személyiségnek megkapó és hű analizisét találjuk.

A könyv ára 8 pengő. Megrendelhető: Sylvester könyvkereskedés Tahitótfalu címen. *M. E.*

IRODALOM.

* **Román Ernő: Az alsóborsodi s az ósrégi borsod—gömör—kishonti egyházmegye története.** Ára 6 pengő. Miskolc, 1926. Az elismerés kettős palmaágát érdemli meg a fenti mű. Az egyik illeti a szorgalmas író, Román Ernőt, aki egyházmegyéje történetének 125-ik évfordulóját egy egész kis kötetrel örökíti meg. A másik palmaág ráborulhat a jubiláló egyházmegyére azért, hogy a mai lehetetlen nyomdaviszonyok közt vállalta a mű kiadását. A Román Ernő munkája értékes különösen abból a szempontból, amelyből megirattott. A legkegyeltesebb érzésekkel merül el az ünneplő egyházmegye történetében s ily módon a legnemesebb módon épít és lelkesít. Az ünnepi alkalom belső magvából nőtt ki s munka közben egyre szélesebb arányúvá nőtt. Tisztes szorgalom, jelentékeny ismeret jut benne szóhoz simán folyó, magyaros nyelven. A szigorú tudományosság szempontjából van benne hiba. Nevezetesen az őstörténeti rész nem első források után van kidolgozva, hanem — mint az előszóban a szerző megmondja — a Zoványi Jenő ismert, nagyobb munkája után. Zoványitól aztán nemcsak adatokat vesz át, hanem itt-ott theol. felfogást és theol. floskulásokat is. Továbbá inkább külső történetet ad, mint belső, lelki, vallási képet rajzol. Am mindez nem von le a munka értékéből, amely történet szeretete és érzéke miatt szakembereknek is dicséretére válnék.

* **Kolthaus Vilmos: Dr. Kuyper Ábrahám.** Némethől fordította: *Czegledy Sándorné Kósa Margit*. Dr. Ravasz László és Kuyper Katalin előszavával. Kiadja a Magyar Evangéliumi Keresztény Diákszövetség Szövetség kiadványai. Lehet valakinek akármilyen fogalma az életrajzról és lehet akármilyen véleménye a Kuyper Ábrahám theol. és egyházi irányáról, a Kolthaus művét mégis élvezettel és haszonnal fogja olvasni, mert theol. és egyházi viták helyett egy élő, nagy személyiséget fog megismerni a legauthenticusabb módon, az illető szavain és küzdelmein keresztül. A mű kiadása

valóban hézagot pótol. Megjelenése nagy nyereségnek tekinthető. A fordítás meglepően sikerült. A komoly tudáson felül egy nő stílusának a bája és kedves harmóniája is benne van. Dr. Ravasz László előszava a széles távlatu beállítást a tőle megszokott ragyogó stílussal végzi el. A műnek bizonnyára nagy olvasó tábora lesz.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Tisztelt olvasóinknak boldog húsvét ünnepeket kíván a szerkesztőség!**

— **Gyász hír.** *Thuránszky Tihamér* földbirtokos, a megszállott területű felsőzempléni ref. egyházmegye gondnoka, Zemplénnérmegye volt törv. bizottsági tagja, a hegyi ref. egyházközség főgondnoka, ref. zsinati tag f. hó 3-án életének 63-ik, boldog házasságának 21-ik évében rövid szenvedés után Hegyiben elhunyt s porrászei 5-én a szalóki sírkertben helyeztettek örök nyugalomra. Családjának, egyházának, vallásának élő, önfeláldozó munkásságú férfiú volt, akinek nemes férfiúi erényeit mindazok ismerték, akik vele valaha közelebbi összeköttetésben voltak. Mint egyházközségi és egyházmegyei gondnok is hűséges volt a reábizottakban. Korai sírbadölte nagy veszteség az elszakított magyarságra nézve is. Özvegye, fia s kiterjedt rokonság visel szívbeli gyászt elköltözése miatt. Emlékezte legyen áldott!

— **Új theol. doktor.** *Vasady Béla* pápai h. theol. tanár ápr. 8-án a debreceni egyetem hittudományi karán a rendszeres theológiai szakkól summa cum laude fokozattal doktori szigorlatot tett. Doktori értekezésének tárgya: a valláslélektan.

— **Rövid hírek.** A *tiszántúli* egyházkerület május 24—25-én fogja tavaszi közgyűlését megtartani. — *Csehszlovákiában* az állam és egyház közti jogviszonyrendezési tárgyalások, melyek már régebben folytak, márc. 15-én befejeződtek; a tárgyalás teljes megegyezéssel végződött a zsinati törvény revíziójára vonatkozólag. — A kecskeméti ref. egyházmegye ápr. 6., 7. s 8-án Nagykőrösön *vallásoktatási* tanfolyamot rendezett már működő tanítói részére. — *Forgács* Gyula pataki lelkész részt vett az Európai Zsidómissziói Bizottságnak folyó hó 7—13. napjain Budapesten tartott ülésén.

— **Tahitótfaluból.** A *biblia és iratterjesztő tanfolyamon*, mely március 24—31-én tartott, 19-en vettek részt, 18 férfi és 1 nő, iparosok, földművelők, volt tisztviselők. Mindennap a reggeli istentisztelet után bibliatanulmányozó óra volt; az előadások egész nap tartottak s főbb tárgyaik voltak: A ref. kereszténység értékei; a ref. egyház szervezete; mit vár tőlünk a ref. egyház? a biblia és iratterjesztő munka múltja, célja, jelentősége, lehetőségei; a szekták munkája; vallásos lapjaink, könyveink, traktátusaink, kiadványaink, a különböző egyesületek és mozgalmak ismertetése; az előadásokat megbeszélés követte; utolsó este szeretetvendégségre gyűltek össze a résztvevők és a szállástadó családok tagjai. Áldás kísérelje az új munkások útját! — A budapesti *Orsz. Ref. Nagygyűlés*, melyet a Hit és Szolgálat Mozgalma rendez.

május 21—22-én fog megtartatni; jelentkezések Demjén István budafoki lelkészhez május 5-ig küldendő (2-80 P költség); utazáshoz $\frac{1}{2}$ jegyet adnak.

— **A mezőcsáti járási Kálvin-Szövetség** ünnepélyes formák között tartotta alakuló közgyűlését ápr. 6-án a mezőcsáti templomban, ahol erre az alkalomra összejött a járás ref. társadalmának színe-java. A közgyűlést megelőző istentiszteleten Farkas István esperes predikált, majd Ferenczy Dániel tiszatárjani lelkész szoló-éneke után Szalóczy Pál mezőcsáti lelkész, szervező-bizottsági elnök ünnepélyes szavakkal megnyitotta a közgyűlést. Vitéz Sáfrán Géza ny. altábornagy ismertette ezután a „Kálvin-Szövetség” szervezetét; Enyedy Andor miskolci lelkész a szövetségi munkát; Dr. Tárczay Erzsébet a nőegyletek; Enyedy Andorné a leányegyletek, Dr. Koppány Dénes az ifjúsági egyletek szervezetét és munkakörét. A zsűfólásig megtelt templom közönsége *felekezeti különbség nélkül* mélyen megilletődve hallgatta az előadásokat, amelyek kivétel nélkül a magyar jövőndő bizonyágtételei voltak s szinte megdöbbentő erővel hívták a jelenvoltakat e boldogabb jövőndő munkálására. Az előadások között Pásztor Irénke szavalata, az énekkar, a gyermekkar, s Ujj Jenő mezőcsáti kántor szoló-énekei gyönyörködtették a hallgatóságot. Elnökké Édes Antal országggy. képviselő, kormányfőtanácsos és Szalóczy Pál mezőcsáti lelkész; alelnökké: Farkas Olivér, Márk Béla földbirtokosok, Kiss Albert, Ferenczy Dániel lelkészek; ügyvezető titkárokká: Márk Gyula földbirtokos, Benke József lelkész; pénztárnokká vitéz Kiss Emil mezőcsáti h. főjegyző; ellenőrré Kenyeressy Károly lelkész; sajtó-előadóvá Szendrey László lelkész; jóléti előadóvá Tóth Sándor lelkész; szervező-bizottsági elnökökké vitéz Kiss Lajos dr. tb. szolgabíró és Szabó József lelkész; rendezőbizottsági elnökké pedig Pérdery Bertalan ügyvéd választattak meg. A választmány tagjait, egyházközségeinkint 3—6 világi férfit, az egyházközségek maguk fogják megválasztani. A felemelő ünnepséget 120 terítékes közebed követte a Koronán.

— **Presbiteri értekezet.** Virágvasárnap délután tartották meg a *Szántó-vidéki* egyházak presbiteri ez évi értekezetüket. Megjelent 13 egyház 150 presbiterrel. A lélekből felszálló zsoltár szavai után Szádvári J. s.-lelkész tartott alkalmi írásmagyarázatot, majd Cziáky E. esperes, mint helybeli lelkész üdvözölte meleg hangon az összeseregletteket. Utána Kiss József e.-m. belmissziói előadó s az összejövetel rendezője tartotta meg bevezető előadását, kifejtve, hogy miért van szükség presbiteri értekezletre, hangsúlyozva azt, hogy minő áldások származnak majd abból, ha évenként így összejöve, közösen beszélnek meg minden, a presbiter tisztségéhez tartozó munkát. Majd Farkas Elek gönci lelkész fejtette ki tartalmas s értékes előadásban, hogy mik a presbiter kötelességei, világos, lélekbemarkoló szavakban magyarázva meg s világítva rá arra a tényre, hogy ahány lelkész presbiter van egy gyülekezetben, tulajdonképpen annyi pap dolgozik ott Istenországnak. Egy deklaráció felolvasása s elfogadása után Kiss J. záró szavaival végződött, a biztató ígéreteket ma-

gában rejtő értekezlet, mely után az esperes úr látta vendégül az összejött lelkészeket.

— **Nagyheti áhitatok.** A hejcei és gönci gyülekezetekben a nagyhét minden napján esti istentiszteletek voltak, melyeken a Megváltó életének utolsó szakaszai nyertek ismertetést az írásmagyarátokban.

HIVATALOS RÉSZ.

287—1927.

Körlevél.

I.

A korpótlék ügyében.

A vall. és közokt. miniszter úr folyó hó 2-án, 25.000/927. szám alatt kelt intézkedése mellett megküldte hozzám azon kerületünkbeli lelkészek névsorát, kiknek szolgálati ideje s korpótlék igénye a miniszteriumban levő adatok alapján, vagyis külön igazolás bekérése nélkül megállapítható.

Együttal felhívott, hogy azon lelkésztársakat, kik a jelzett névsorban nem foglaltatnak, de legalább is az I. korpótlékre való jogosultságukat már elérték, hívjam fel lelkészi szolgálati idejöknek sürgős igazolására. Ennélfogva az:

átányi,
alsószuhai,
borsodgeszti,
bodroghalászi,
boldvai,
balajti,
esobádi,
egerlövői,
erdőhorváti,
hejőbábai,
hevesi,
ládázai,
mályinkai,

martonyi,
nekézsenyi,
őzdi,
prügyi,
rásonyi,
sajólászlófalvai,
sajóvelezdi,
szerencsi,
szendrői,
tornyosnémeti,
tiszavalki,
taktakenézi

lelkésztársakat felhívom, hogy saját érdekekben a legsürgősebben küldjék be hozzám a korpótlékre jogosító szolgálati idejüket igazoló bizonyítványt vagy bizonyítványokat.

A szolgálati idő az illetékes esperes úr bizonyítványával igazolandó, mely „korpótlékügyben bélyegmentes.” Ha valaki több egyházmegyében szolgált, a más egyházmegyében teljesített szolgálatot is ugyanezen bizonyítványban igazolhatja a most illetékes esperes úr, az illető lelkész által rendelkezésre bocsátott adatok alapján.

A miniszteri intézkedés szerint: „a szolgálati bizonyítványokban mindenkor az év, hó és nap megjelölésével pontosan tüntetendő fel az, hogy az illető mely állomáshelyen, mely minőségben (rendes lelkészi, missziói lelkészi, püspöki titkári, theol. tanári, segédlelkészi, hitoktatói, vallástanári, vallás-tanító lelkészi stb.) mely időponttól meddig teljesített, illetve mióta teljesít szolgálatot.”

Tájékoztatás végett megjegyzem még a következőket:

1. Az 1913: 38. t.-c. 3. §-sa szerint a korpótlékre igényt adó lelkészi szolgálat a lelkészség elfoglalása napjától számít. A segédlelkészi, vagy (nem önálló) hitoktatói minőségben töltött idő öt

éven felüli részének fél tartama a korpótlék szempontjából beszámítandó.

2. A tábori lelkészi (hadi) szolgálati idő kétszeres beszámításáról semmi pozitív intézkedés nincs.

3. Az 1921-ben felállított s az állami pénztárból fizetett önálló hitoktatói álláson való szolgálat teljes egészében számítandó be épen úgy, mint a rendes lelkészi állásnál.

Ismételten kérem úgy a lelkész, mint az esperes urakat — kik a szolgálati bizonyítványokat időnyerés végett közvetlenül is küldhetik hozzám — a leggyorsabb eljárásra, mert akinek bizonyítványai ápril. 30-ig a miniszteriumban nem lesznek, korpótléka kiutalása tetemes késedelmet szenvedhet.

II.

A választói jogosultság igazolása az elemi népiskola negyedik, illetőleg hatodik osztályának sikeres elvégzése az illető iskola igazgatója (osztatlan iskolánál tanítója) által szabályszerűen kiállított eredeti bizonyítvánnyal, vagy annak másodlatával (azaz duplikátumával) történik.

Tudomásomra jutott, hogy egyes iskolák a bizonyítványmásodlatoknak ily célra való díjtalan kiadását megtagadták s ezzel lehetetlenné tették azt, hogy a választók választói jogosultságukat igazolják.

Minthogy fontos érdekek fűződnek ahhoz, hogy a választók névjegyzékébe mindazok felvéssenek, akiknek erre jogosultságuk van, felhívom az elemi népiskolák igazgatóit, (vezető tanítóit), hogy a választói jogosultság igazolásához szükséges bizonyítványmásodlatokat díjtalanul állítsák ki. (VKM. 6074/1927).

III.

A vk. miniszter úr folyó év március hó 19-én 18.281/1926. szám alatt kelt intézkedésében az alábbiakat közli velem: Múlt évi 171. szám a. kelt becses előterjesztésére van szerencsém Méltóságodat értesíteni, hogy a kiskinizsi, laki, nekézsenyi és szendrői ref. elemi iskolák építkezését építési államsegélyek kiutalásával időközben lehetővé tettem. Az ároktői és zádorfalvi ref. elemi iskolák építését országos elemi iskolai építési programomba felvettem és az elsőrendűen sürgős szükségletek — a teljesen iskolátlan helyeknek új iskolákkal való ellátása után — az építés megindítása iránt az eljárást hivatalból fogom megindítani.

A szalai, komjáti, becskeházi, felsőfügödi, bükkaranyosi, ref. elemi iskolák tatarozására azonban államsegélyt sajnálatomra nem engedélyezhetek, mert az Országos Népiszkolai Építési Alapból csakis új építkezésekre rendelkezésemre álló, egyébként igen csekély hitel az évben már teljesen kimerült. Fogadja Méltóságod őszinte tiszteletem nyilvánítását. Budapest, 1927. márc. 29. A miniszter helyett Petri államtitkár.

Ez alapon felkérem lelkésztársaimat, hogy iskolatatarozásra szóló államsegély-kérvényeket ezentúl ne küldjenek hozzám.

Miskolc, 1927. április 8.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNEI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ..... 14 Pengő. Fél évre ..... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM: Janka Géza: Tegyetek élő bizonytságot! — Dr. Gulyás József: Eddig ismeretlen adatok Károlyi Gáspárról. (Folyt és vége.) — M. E.: Könyvismertetés. — Irodalom. — Vegyes közlemények.

Tegyetek élő bizonytságot!

Az egyházi élet irányítása tisztaságot, ingadozást nem ismerő következetességet igényel. Az egyházi életet a maga kettős megnyilatkozásában kétféle szempontból ítélni lehet. Az egyik fele a hívők, az egyháztagok öntudatos és felemelő hitéletében mutatkozik, a másik oldalt pedig az egyháznak, mint szervezetnek adminisztratív szervezetsége adja. A megnyilatkozásnak eme kettős, teljesen elütő formáját, elválaszthatatlan egységgé kovácsolja a Jézus Krisztus történelmi személyisége és a benne vetett hitnek életformáló ereje. Tehát egy olyan egységgel állunk szemben, melynek kettős megjelenési formája, kettős megítélésre kötelez. És valóban két külön mező az, különböző formájú és irányú tevékenységet igényelve a vezetésben. Műveletlenül egyik mező sem maradhat, fejlődést, haladva az idővel, mind két térben mutatkozni kell.

Azt a felét egyházi életünk megnyilatkozásának, mely tagjainak benső hitéletében tárul elénk, igen nagy gonddal jól meg kell munkálni. Úgy érzem, ez a nehezebb fele annak a munkának, mit a lelkipásztor magára vállal. A munkának ez a része egész lelket, tiszta szívet és komoly embert követel. Ennek a munkának a célja a nagy átalakítás, a lelkekben végzendő purifikáció, mely elmélyítse komoly erkölcsi tartalmában, legtöbb helyen sekélyesedő egyházi életünket. És itt van a legszentebb hivatás, a dicsőséges szolgálat: példaadással tanítsuk egymást! Adjunk olyan példát, mely nemes és tiszta voltánál fogva, többet épít, mint a legszebb prédikáció. Ha példaadásom, a maga erkölcsi erejével, a követőkre is gyakorolja jobbitó és nemesítő hatását, elértem célomat: bizonytságot tettem a Krisztus Jézus mellett, nemcsak beszédemben, mely talán nem mindig fedti szükségképpen meggyőződésemet, de ha életemben tudom megvalósítani bizonytságtévésem, épen azért, mivel a külső élet a belsőnek megnyilatkozása, a külsőben a belső ragyog, szavam hitelt talál, személyem szeretetnek és tiszteletnek örvendő és munkám sikere, Isten áldásaképpen nem maradhat el.

Nem vitatható, hogy a példaadás, erkölcsi tartalmának külső formák között való megnyilatkozása, mint causa prima, nélkülözhetetlen feltétele az eredményes lelkipásztori munkának.

Kétségtelen, hogy eme példaadás, emez élő bizonytságtévésem csak abban az esetben bír építő hatással, ha életté vált meggyőződést tükröznek a külső formák, melyekben az kifejezést talál. Itt nincs képmutatás, önámítás, ez az élet nem tűr csalárdságot, ellentmondást, elemi erők döntik össze a farizeusok házát, a megcsalatott nyáj pedig szerteszéled, és azoknak hatalmába kerül: ahol erősebb az akarat, több az élet, nyitabb a szív, őszintébb a lélek. A lelkipásztori szolgálatnak ez a nehézsége: bizonytságtévé élet által szolgálni a Krisztus Jézus evangéliumát.

Mérjük meg magunkat ennek az életnek a mérlegén, próbáljuk meg magunkat ezeknek a követelményeknek megfelelőleg, mert itt a kezdetben dől el, nemcsak a magam, de a rám bízottaknak is élete és sorsa. Az önvizsgálat által kezdem el a legkomolyabb belmissziói munkát. Ha elvégeztem a tisztogatást a magam életében, kiszélesítve a munkakört folytatom egyházam körében, gyülekezetem tagjai között s mennél inkább s mennél hívebben sáfárokodom, annál inkább fog nyilatkozni és jelentkezni munkám eredménye. Ezen az alapon formálhatunk öntudatos, megingathatatlan egyháztagokat, teremthetünk egészséges s áldozatkész közszellemet. Ha ezek mind így lesznek, híveink megvívhatatlan falanxán megtörik minden kísérletezés és támadás, eredménytelen lesz a szektáknak a pénze, mert az az élet, amelyik egy ilyen úton indult el, teljes vágyakozással a tökéletesség minél tökéletesebb megvalósítása iránt, az nem fog elbukni még a csengő arany pergőtűzésében sem.

Munkára fel! Megfáradás, elhanyaglás és ingadozás nélkül végezzük az életnek eme komoly feladatát. Miénk az irányítás, miénk a végrehajtás; a vezér és parancsteljesítő közkatona személyét önmagunkban egyesítjük. A kitervelés és végrehajtás munkája is a miénk: dicséret pedig térjen az Isten nevére, aki ad munkateret és jó igyekezetet, hogy elvégezhezzük a reánk bízottakat alkalmas és alkalmatlan időkben!

H. Rusillon ezen komoly szavait, melyeket a genfi theol. fakultáson mondott el, feljegyeztem s nem látom eredménytelennek közölni azokat a becses lapok olvasóközönségével.

Genf, 1927 március 14.

Janka Géza
ref. s. lelkész.

Eddig ismeretlen adatok Károlyi Gáspárról.

III.

Ernö főherceg meghagyása Mágócsi Gáspárhoz.

Ernö stb.

Kedvelt nagyságos urunk! Tudomásunk van arról, hogy a te Tállya városodban van bizonyos Károlyi Gáspár nevű pap, aki nem tudni miféle superintendensi címet és tekintélyt tulajdonítva magának, nem régen előbb öfelsége városának, Tarcának bíráját, esküdtjeit s többi polgárát és lakóját tiltotta el a szentségektől, azután pedig úgy Tarcát város lelkészének, mint a többi szomszédos városok igehirdetőinek is, tisztükből való elbocsátás terhe alatt, komolyan megtiltotta, hogy akár egyházi beszédek mondjanak a városbelieknek és az ottani lakóknak, akár azok szokásaként a szentségeket kiosszák és a szentségek szertartásait megtartsák. Ez a dolog szokatlan és nem tudjuk eléggé csodálni, hogyan elegyedhetik egy laikus ember az egyházi dolgokba és a lelkiekbe, még kevésbé, hogy a kiközösítés tisztét hogyan követelheti magának. Mert hasonló dolgokat csak azoktól a püspököktől szoktunk meg, akiknek ezt a hatalmat feletteseik adják. Ezért téged ezek során kegyelmesen megkeresünk és épúgy ő császári felsége stb. nevében, legerősebben meghagyjuk és utasításul adjuk, hogy bárki legyen az a te tállyai papod, aki a mások jogát követelőleg magának tulajdonítja, merész vakmerőségéért komolyan dorgáld meg őt és fenyítsd meg! Egyébiránt mint különben a kiközösítés nem tartozik tisztéhez, úgy őt határozott és megfelelő eszközökkel e vakmerőségéért megbüntetni el ne mulaszd! Másként ne tégy! Bécs. 1584. szept. 24. Mágóchy Gáspár úrnak.

IV.

A szepesi kamara jelentése Ernő főherceghez.

A tarcali kiközösítésről.

Fenséged kegyes útasítását, mely a tarcali úrról az elmúlt szept. hó 23-án küldetett e kamarához, a másikkal együtt, mely nagys. Mágócsi Gáspárhoz van intézve, alázatosan megkaptuk. És megértvén fenséged kegyes akaratját, azt Mágócsinak nyomban elküldöttük, a tarcaliaknak pedig meghagytuk, hogy papjukat amiatt, hogy a tállyai superintendens iránt engedelmisséget tanúsított s a szentségek használatát tőlük megtagadta, küldjék el s a parochia jövedelmét a helyébe választandó következő papnak tartsák meg ama kevés kivételével, amellyel ez az utód eljöveteleig táplálendő. Ugy látszik azonban nekünk, hogy ama tállyai superintendens súlyosabban vétkezett, mint a tarcali pap, az a szerzője az éktelen tarcali kiközösítésnek. Maguk a tarcaliak meg éppenséggel ártatlanok, mert a kiközösítésnek nem önként, hanem kénytelenségből engedelmeskedtek, amennyiben sem a tarcali pap, sem mások a szomszéd helyekről, mert ama tállyai megtiltotta, nekik a szentségeket kiszolgáltatni nem akarták, jöllehet azt gyakrabban kérték tőlük a tarcaliak.

Egyébként a gyakran mondott tarcali papnak a parochialis jövedelmén túl volt még ugyanazon Tarcát városában egy kőháza és 2 szőlője, valamint egy, melyet a kamara az elmúlt évben meghatározott pénzösszegért nevére írt; ezeket mind lefoglaltatuk. Most fenséged kegyes véleményétől függ, hogy mit mélt-

toztatik ezek felől határozni; nekünk az az alázatos véleményünk, hogy a házat a szőlőkkel együtt fel kell becsülni s mások számára a vásárlást és visszaváltást megengedvén, a ház és a szőlők árát a mostani jövedelemmel együtt a papnak vissza kell adni. Isten stb. Kassa. 1584. okt. 10.

V.

Mátyás főherceg meghagyása a szepesi kamarához.

Mátyás, Isten kegyelméből Ausztria főhercege, Burgondia hercege, Tirol és Goritia grófja stb.

Nagyon kedvelt hiveink! Mint a tarcali pap a tállyai papnak semmi jog szerint nincs alávetve, úgy még sokkal kevésbé vannak alatta az egyes polgárok. Tehát sem ezek, sem az, egy felekezeti embernek engedelmeskedni s a maguk kiközösítését megengedni nem tartoztak volna. Ezért nemcsak úgy döntünk, hogy a tarcali pap nyomban elmozdításra, minden java elkoboztassék és azokat a katolikus papnak kell átadni, hanem, hogy az előbb nektek adott meghagyásunk szerint a tarcaliak is megbüntessenek, az nem lesz felesleges. Meg fogják tanulni a megbüntetettek, hogy hasonló emberekre ezután ne hallgassanak. Akarjuk és teljesített tisztükből kifolyólag meghagyjuk nektek, hogy ezek büntetéséről s a hozzátartozó többi ügyekről később minket értesítsetek. Másként ne tegyetek! Kelt Bécsben (Ausztria) nov. hó 6-án, az Urnak 1584-ik esztendejében. Mátyás sk. Joó János sk.

VI.

A szepesi kamara előterjesztése.

A tarcali papról s polgárokról.

Alázatosan megértettük azokat, amikre a tarcali papot és polgárokat illetőleg fenséged e kamarát utasítani méltóztatott. Már megparancsoltuk, hogy a lelkésznek ama hely lelkészi hivatalához tartozó javait foglalják le s a jövedelmekkel együtt az utódnak tartsák fenn, de azokon kívül, amiket az a pap magánvagyonul bírt Tarcalon, t. i. a házon, két szőlőn s még azon a szőlőn kívül, melyet az elmúlt évben a kamara nevére írt s amikre nézve semmi intézkedést sem kaptunk fenségedtől. Mivel legutóbbi levelünkben alázatosan javasoltuk, hogy a pap saját vagyonát is, (valami vevő által annak ára kifizetettvén és a szőlők mostani jövedelme ugyanannak viszszaadtván) másoknak kellene eladni és most is ugyanabban az alázatos véleményben vagyunk: méltóztatassék fenséged kegyes akaratát ezekről is megírni.

Ami pedig a tarcali polgárokat illeti, ők teljeséggel ártatlanok, mert amennyire rajtuk állott, sem a papoknak nem engedelmeskedtek, sem azok kiközösítésének nem adtak helyt, sőt inkább a papok e szokatlan tettéről gyakran és sokat panaszkodtak a kamarának, alázatosan kérve segédelmet és védelmet azok ellen, és magukat a papokat is gyakori kérésekkel sürgették, hogy őket az isteni szolgálatban és a szentségek használásában ne hagyják cserben; de sem ezeket meghajlítani, sem a szomszédos helyek más papjait rávenni nem tudták, mert ezek mindnyájan a tállyai paptól (mint nevezik a senioruktól) gátoltatva, vonakodtak a tarcaliaknak a szentségeket kiszolgáltatni. Mivel tehát az említett tarcali polgárok teljesen mentek minden hibától, nem látjuk át, miért kellene büntetni őket és miféle büntetéssel volnának

sújtandók? Alázatos véleményünk szerint az udvari kamara véleményét is meg kell hallgatni ez ügyben. Isten, stb. Kassán, 1584. nov. 20.

Latinból ford.: *Gulyás József.*

KÖNYVISMERTETÉS.

A nagyenyedi református nagyhét emlékkönyve. Az erdélyi református egyházkerület iratterjesztésének kiadása. 1927. 8o 183 l.

Úgy érezzük, hogy mostanában fokozott odaadással kell kutatnunk minden olyan erőforrás után, amelyből erőt meríthetünk elernyed kálvinizmusunk megszilárdítására. Ilyen szempontból értékeljük a fentti könyvet is, mert abból nemcsak egy gazdag hét eseményei bontakoznak ki előttünk s nemcsak az erdélyi kálvinizmus lüktető életébe nyerhetünk bepillantást általa, hanem abból sok-sok indítást, sok erőt meríthetünk a mi Isten országáért végzett munkánkra is.

Erdélyben régóta szokásban van az, hogy évenként a papság, a világi vezetők részére előadásokat, konferenciákat rendez az egyházkerület vezetősége. Egy hétig tartó, ilyen célokat szolgáló összejövetel volt szeptember első felében Nagyenyeden. Több oldalról felmerült kívánságra az egyházkerület vezetősége megörökítette e napok eseményeit s e könyvben kiadta az e napokon tartott előadásokat is. Megtalálhatók e könyvben a *Jelenések könyve* 1—3. v-ből vett textusok alapján tartott áhitatok vázlatai. (Tartották: Makkai S., Vásárhelyi J., Tavasz S., Imre L., Maksay A., Juhász A., Jancsó S., Gönczy L.) — A könyv további részében a tudományos előadások vannak közölve, ezek: „A halhatatlansághit fejlődése a szentírásban” (Maksay A.), „Nagy erdélyi kálvinisták” (Nagy Géza), „Kijelentés és hit” (Tavasz Sándor), „Az ifjúság közötti munka módszere” (Imre Lajos). — A konferenciák anyagát találjuk a következők részben: „A szolgálat és áldozatkészség lelkének felébresztése gyülekezeteinkben” (Imre Lajos), „A lelkipásztorok közötti testvéri és munkatársi viszony erősítésének lehetőségei” (Végh Árpád), „Hogyan kapcsoljuk oda iskoláinkat lelkileg egyházunk munkájához” (Hegyi A.), „A külmiszió kérdése” (Pilder Mária). Chisholm R. kolozsvári skót lelkész előadása a skót papképzésről és a skót lelkész helyzetéről. A konferenciák hozzászólási anyagát is részletesen közli a könyv az egyes konferenciák bevezető előadásaihoz hozzáfűzöttten. — A könyv további részéből megtudjuk, hogy művészi programot nyújtó estélyek keretében a nagyközönség számára is tartattak nyilvános előadások és pedig a következő tárgyakról: „A kálvinizmus világ formáló ereje” (Tavasz S.) „A megújuló anyaszentegyház” (Dr. Kovács András ügyvéd) „Iskoláink az Isten országa szolgálatában” (Gönczy L.). „Mit vár az egyház tagjaitól” (Kádár G.) — Megtudjuk a következő részből azt, hogy széles néprétegek számára a hetet bezáró vasárnapon délelőtti ünnepélyes isteni tisztelet volt, amelyről közölve van *Vásárhelyi J.* főjegyző imája és *Makkai Sándor* püspök nagyszabású egyházi beszéde, délután pedig szintén nagy néptömegek részére nagygyűlés, amelyen a következő kérdésekről tartattak előadások: „Fe-

lekezeti öntudat és felekezeti viszony” (Jancsó S.), „Református nőnevelés” (Vásárhelyi J.), „Egyházunk társadalmi feladatai” (Dr. Bene Ferenc ügyvéd.) — A konferenciák, gyűlések jelentőségéről és méreteiről akkor is képet nyerhetünk, ha arra figyelünk, hogy hányan és kik vettek azokon részt. Megtudjuk a könyvből, hogy a 18 előadón kívül, részt vett az összejöveteleken 133 lelkész, 8 s. lelkész, 14 lévita lelkész, 3 theologus, 7 tanító és tanítónő, 27 világi képviselő és tisztviselő, 27 papné, 27 nagyenyedi tanár és tanító, összesen 264, ezenkívül pedig a nyilvános előadásokon, istentiszteleteken és nagygyűlésen a város és vidék reformátusságából mintegy 3—5000 lélek.

Makkai S. püspöki körlevelében ezekkel a szavakkal hívja fel a figyelmet a nagyhétre: „Eljött a legvégső ideje annak, hogy egész életünket és minden ténykedésünket az öntudatos kálvinizmus szellemében... rendezzük be.” A kálvinizmusnak Erdélyben való hatalmas előretöréséről tesz bizonyosságot ennek a könyvnek minden lapja. Annak szelleme látszik meg a nagygyűlés megszervezésében, ahogyan abban biztosítva van úgy a tudományos továbbképzés, a gyakorlati életre való megerősítés, úgy a művelt református közönség és a nép széles rétegei bevonásának érdeke, mint az egész nagyhét vallásos, áhitatos hangulata. E könyv olvasása révén felismerhetjük, hogy miképen hatja át a kálvinizmus Erdélyben a ígéhírdetést, a theologiai tudományt, megláthatjuk, hogy minő gyakorlati kérdéseket támaszt, amely tekintetben különösen jellemző az, hogy ott a külmiszió kérdés már a legnagyobb érdekű kérdések közé tartozik.

A szép kiállítású könyv beszerezhető Budapesten a Studium könyvesboltja (IV. Múzeumkörút 21. sz.) útján 9 P 60 f.-ért. *M. E.*

IRODALOM.

* **Emlékezés Mocsáry Lajos felett.** Borsodvármegye 1927 febr. 24-én tartott közgyűlésén elmondotta *dr. Szepessy Orbán.* (Miskolc, 16. l.) — A múlt évben volt Mocsáry L. születésének 100 éves fordulója s ebből az alkalomból f. évi febr. 24-én Borsodvármegye ünnepélyes közgyűlés keretében emlékezett meg az ő nagy fiáról, a függetlenségi eszmék tántoríthatatlan bajnokáról, Borsodvármegye 1869-ben első alispánjáról, majd képviselőjéről s mind haláláig (1916) a vármegye lakójáról. Az ünnepi beszédet a vármegye nagy fia felett *dr. Szepessy O.* vármegyei főügyész tartotta, aki meleg szavakkal méltatta az ő díszes közéleti pályáját, gazdag és értékes irodalmi munkásságát, behatóan ismertette Mocsárynak különösen a nemzetiségi kérdésben vallott eszméit, amelyeket a 80-as években sem pártja, sem a közvélemény nem tudott megérteni, amelyek miatt őt a politikai térről lassankint leszorították, de a melyeket a mai idők teljes mértékben igazoltak. Nekünk is méltó kegyelettel kell M. Lajosról megemlékeznünk, mint egyházunk hű fiáról és munkásságáról, aki ősei szellemében az ország függetlenségeért való küzdelmet egyháza rajongó szeretetével egyesítette s aki, mint egyházmegyei, majd egyh.

kerületi tanácsbíró, egyidőben mint főiskolánk vil. gondnoka, 22 éven át pedig, mint konventi tag szolgálta egyházunkat, aki Radácsi Gy. szerkesztése idején a *Sárospataki Lapok*nak is buzgó munkatársa volt s mint ilyen az egyházunk autonómiáját érintő, vagy éppen fenyegető kérdésekben gyakran hallatta szavát. Mocsáry L. képe, mint az elvhűségnek, haza-, egyház- és igazságszeretetnek élő szimbóluma fog az utódok lelkében élni!

* **Az Egyetemes Tanügyi Bizottság** márc. 10—11-én tartott ülésének jegyzőkönyve, 210 lap terjedelemben, már megjelent. Tartalmazza az összes, az ülésen bemutatott előterjesztéseket, javaslatokat s külön melléklet gyanánt a debreceni egyetem hittudom. karának módosított doktori szabályzatát s a Ref. Középiskolák részére készített új Rendtartást.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Vegyes hírek.** A tiszántúli egyházkerület egy nagy gyülekezetének kiváló papja hunyt el e hó 16-án: *Benkő Lajos*, Hajdúnánásnak nagytudományú, kiváló ékesszólású, puritán gondolkodású, megnyerő nyájasságú és jóságú lelkésze, aki fényt és díszet adott szép lelkével és önzetlen munkásságával a papi kathedrának; 78 évet élt. Temetésén dr. Révész Imre mondott remek imát és beszédet. — A felsőborsodi egyh.-megyében üresedésben levő papi aljegyzői tisztségre szavazattöbbséggel *ifj. Körössy István* boldvai lelkész választott meg. — Az egerlövői egyh.-község presbitériuma *Tankó István* tanítót, érdemei elismerésül, igazgató-tanítóvá választotta.

— **Szeged.** A Lórántfy Zsuzsanna Egyesület által április 3-án d. u. 6 órakor a Tisza szálló nagytermében rendezett szeretetvendégség, mint az Egyházi Híradó írja, a teljes anyagi és erkölcsi siker jegyében folyt le. A műsor középpontjában *Rácz Lajos* pataki tanár előadása állott „A keresztény vallás előállása a szocialista történet szemlélet megvilágításában” címmel; ének, zene s szavalati előadások után *Komáromi János* egy kedves novelláját olvasta fel; befejező biblia magyarázatot *Enyedy Andor* miskolci lelkész tartott, akia szeretet új parancsolatjáról beszélt s megrázó erővel vezette a hallgatóságot a teljesebb élet felé, melynek útja ezekkel a csodálatos kövekkel van kirakva: Szeresétek egymást!

— **Felsőborsodiak figyelmébe!** Egyházmegyénk f. évi tavaszi rendes közgyűlését 1927 május hó 19-én (csütörtök) tartja meg Miskolcon, a leánygimnázium tornaterem helyiségében, melyre a közgyűlés alkotó tagjait az elnökség tisztelettel meghívja. A gyűlés d. e. fél 9 órakor kezdődik. Délután 3 órától az e.-m. bíróság ülésezik. A közgyűlésen tárgyalandó ügydarabokat május 5-ig fogadom el. 2. Felkérem egyszersmind lelkésztársaimat, hogy minden lelkész az elmúlt időszakban kifejtett belmissiói működéséről az esperesi hivatalba május 5-ig részletes jelentést küldjön be. Elmaradása feyelmi vétséget képez. 3. Végül arra kérem lelkésztársaimat, hogy a két példányban, pengő ér-

tékben kiállított új vagyonleltárt — felülvizsgálás és megerősítés végett — a lelkészi értekezletre hozzák be magukkal, avagy postán az esperesi hivatalba küldjék be. Atyafiúi szeretettel vagyok Sajóbábonyon, 1927 április hó 12. *Elek József*, felsőborsodi esperes.

— **Harangszentelés.** Húsvét másodnapján szentelte fel új harangját a *viszolyi* gyülekezet, abban a templomban, hol 337 esztendővel ezelőtt Károlyi G. a Bibliát nyomatta ki. A harang első kondulása előtt Kádár J. nyíri i. lelkész imádkozott, bent a templomban Cziáky E. esperes emelte fel gondolatokban gazdag imájában a lelkeket az egek Urához s olvasta fel utána a Bibliából a makarizmákat, majd Höresik L. tartott e tradicionális helyhez s alkalomhoz pompásan illő egyházi beszédet, mely után a helybeli lelkész olvasta fel a szépen megnyilvánult adakozók névsorát.

— **A felsőborsodi lelkészek figyelmébe!** A felsőborsodi ref. egyházmegye lelkészi értekezlete f. évi május hó 5-én d. e. 9 órakor Miskolcon, a ref. leánygimnázium tornatermében értekezleti gyűlést tart, melyre lelkésztársaimat szeretettel meghívom. Tárgysorozat: 1. Ének. 2. Imádság. 3. Elnöki megnyitó. 4. Emlékbeszéd néh. Barna Gyula lelkésztársunk felett: Csapó János. 5. A házi istenítiszteletek: Kövér Pál. 6. Belmissiói jelentés: Svingor Jenő. 7. Kálvinista politika: Tóth János. 8. Párber közadók módjára való szedésének kérdése: Lökös Sándor. 9. Felolvasás: Lengyel Gyula. 10. Pénztári jelentés: Lökös Sándor. 11. Netaláni indítványok. Sajókaza, 1927 április 19. *Bartha Gyula* ért. elnök.

— **Értesítés.** Értesítem az *abauji* lelkész és tanító urakat, valamint a gyülekezeteket, hogy egyházmegyénk helyettes gondnoka, Dobozy István úrral történt megállapodáshoz hiven, — miután a szikszói egyház presbitériuma meghívta a gyűlést, biztosítván a tanácskozás számára a szükséges termet és a tisztviselők részére az elszállásolást, — tavaszi közgyűlésünket 1927 június hó 8. napjának d.-e. 9 órájára Szikszóra tűzöm ki. Meghívom e gyűlésre az összes alkotó tagokat, egyházmegyénk ügyészeit, a tárgyalandó ügyeknél az érdekelt feleket. A gyűlés 9 órakor kezdődik a község tanácstermében. A közgyűlési ügyek letárgyalása után 1 óráig és d. u. 2 órától 4-ig bírósági ülés, reggel 8—9-ig pedig az e.-m. belmissiói bizottság tart ülést, melyre e bizottság tagjait meghívom. Azon egyházak lelkészeit és tanítóit, kik állásukban ezideig megerősítve nincsenek, felhívom, hogy egyházuk képviselőjével jelenjenek meg és a tanító urak a választásukról szóló jknyvet s a hivatalba most lépő tanítók okmányait, valamint a lelkész urak a közgyűlés elé tartozó ügyiratokat május hó 10-ig, a bíróság elé tartozókat pedig május 5-ig küldjék be az esperesi hivatalba. E határidők után érkező ügyek nem lesznek tárgyalva. Az egyházak képviselői megbízó leveleiket a gyűlés előtt adják be a főjegyző úrhoz. Étkezés és esetleg elszállásolás végett Baksy lelkész úrnál június 1-ig lehet jelentkezni. Atyafiúi szeretettel: *Cziáky Endre*, esperes.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ..... 14 Pengő.</p> <p>Fél évre ..... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
---	--	---

TARTALOM: Dr. H. K. G.: A falu remetéje. — Rácz L.: Cseh hazugság. — Irodalom. — Vegyes közlemények.

A falu remetéje.

Jézusnál szoktuk csodálni azt a szent egyedüliséget, mellyel kitépve magát minden társadalmi közösségből, úgy él az emberek között, hogy felette él az embereknek. Ilyenféle a falusi lelkész élete is. El lehet képzelni olyan esetet, hogy magához illő kedves úri társaságot talál s akkor kevésbé érzi magányosságát. Általában lehet mondani, a legnagyobb szerenese, ha talál a más pályán levők közt olyat, aki ugyanolyan buzgalommal igyekszik az egyházi életben részt venni, mint jómaga. S nagyon boldog lehet, ha a felesége lelkén is ugyanaz a tüze ég a szolgálatnak, mint az övé. A körülmények e rövid szemléje is azt mutatja, hogy a lelkész egyedül élő ember. S ha nagyon erős és felkészült, akkor is csaknem agyonnyomja, vagy legalább is teljes férfiúi erejét kívánja a hivatása terhe.

Gondoljunk csak arra a végzetessé válható harcra, amit vívnia kell a lelkésznek az elfalusiasodás, az elparasztosodás vagy az ellelkészteleződés ellen. Szellemben, jellemében, munkája választékosságában egyaránt sikra kell szállni önmagában, önmagáért a viszonyokkal s még jó, ha nem önmagával.

Nézzük csak meg, hogy miféle hatalmas szellemi és anyagi teher nehezedik a lelkészre csak abban az egyben, hogy kora egyházi fejlődésével s általános műveltségével állandóan lépést tudjon tartani. Arról nem beszélek, hogy autója legyen, az íróasztalán telefon legyen, az íruivalóit gépen végezze (mert némely lap már el sem fogad kézzel körmölt kéziratot) s a rádió-töltesén keresztül kapcsolódjék bele a haladó világba. Elég, ha az olvasmányait soroljuk elő.

Szüksége van mindennek előtt egy jó hazai napilapra. Gondot ad ennek a megválasztása. Talán legakadémikusabb, legszolidabb s református dolgokról is a legtöbbet ír a *Budapesti Hírlap*. Igen ám, de emellett, ha nem is állandóan, de legalább olykor-olykor a Pesti Hírlapba, a Magyar Újságba vagy másba is bele kell nézegetni. Aztán szükséges egy vidéki lapot is tartani, erre mintha a *Magyar Jövő* látszanék legalkalmasabbnak. Szeretünk Sárospatakról is minél többet tudni, becsületet, hazafias szellem vezeti a *Sárospataki Hírlapot*, hát rendeljük meg azt is.

Jönnek azután az egyházi lapok seregei.

Állandó figyelemmel kell kísérni a kerületi és a lelkésztestületi közlőnyt: a *Sárospataki Ref. Lapokat* és a *Lelkészegyesületet*. De tudnia kell, hogy mi van a *Kálvinista Szemlében*, sőt néha joggal kíváncsi pl. a *Debreceni Prot. Lap* közleményeire. Illik aztán jártnia az *Órállót*. A gyermekének járassa a *Virágos Kertet*, a diákfiának hozassa meg az *Erőt*. Ha ifjúsági munkás, akkor ne sajnálja a pénzt az *Ébresztőre* sem. Tudnia kell, hogy mit ír a *Téli Újság* s a *Keresztény Család*, mert azt a hívei is olvassák. Múlhatatlanul szüksége van az *Igehirdető* tanulmányozására, de belmissziói közlőnyt is tartania kell, jer hát *Reformáció!* Szép dolgok vannak a *Mustármagban* s az *Egyházi Értesítő* (akár a pesti, akár a miskolci) szintén hasznos és élvezetes. Mint a művelt protestáns társadalom tagja, nem engedheti el magának a *Protestáns Szemle* és a *Theológiai Szemle* olvasását és pártfogását. Ha kifelejtettem volna valamit, lesz kegyes a Szerkesztő Úr betoldani, hogy annak ismerete nélkül se szűkölködjünk, mi árva falusiak. Ja igen! Valamit a külföldi reformátusok életéről is szeretünk tudni, jó azért, ha jártnjuk, legalább az *Amerikai Magyar Egyházat* (abból vigasztalhatjuk magunkat, hogy odakint még úgy sem tartanak össze véreink, mint idehaza.)

Hát ennyi talán elég az egyháztársadalmi lapokból és szemlékből. De az ember „zóon politikon“, mint már a teológiát nem végeztek is tudják, a lelkész pedig, mint lelki kapitány 100 %-kal inkább az. Tehát ismerni kell a társadalmi sőt, tudományos folyóiratokat is. Magyar úri háznál nélkülözhetetlen az *Új Idők* s ha van nagy lányod, hasznosan forgathatja a *Magyar Lányokat*. Csak nem hagyod pártolás nélkül a *Napkeletet*? Mondják, hogy sokat komolyodott a *Nyugat*. Csak ismered minden számát? Hogy el ne felejtsem, nagyszerűen tudja szidni a reformátusokat, éltükben és holtukban, a *Magyar Kultúra*. Vedd meg, legalább néhány számát. Aztán ott van a szellemi élet legújabb harsonása, a *Literatura*, rendeld meg, csak 4 pengő egy évre.

Tereád a tudományos egyesületek is számítanak. Lelkész vagy, a kultúra zászlótartója. Tesék támogatni a tudományegyesületek munkását. Ismerned kell a *Természettudom. Közlőnyt*. Hivatalból foglalkozol történettel és irodalommal. Feltétlen pártolnod kell az *Irodalomtörténetet*, az *Irod. történeti Közleményeket* s az *Akadémia* kiadvá-

nyait, Értesítőit. Járatnod kell a *Századokat* s a *Levéltári Közleményeket*. Igen hasznos dolgokat találsz a *Társadalomtudományban* is. Aztán te hívatva vagy a néppel is foglalkozni. Tessék olvasni a *Népéletet*, a *Falut*, a *Magyar Falut*. Sőt a szövetkezeti mozgalmából sem maradhatsz ki. Ismerned kell a *Hangyát* és *Magyar Szövetkezést*. S végül, mert diákbárát vagy, várja előfizetésedet a *Sárospataki Ifj. Közlöny* és a debreceni *Közlöny*, ha már a *Református Diákmozgalomra* nem is futja a pénzed.

Ezek azok a lapok, melyeket a falu lelkészének olvasnia kell s mert másnak nem jár, meg is kell rendelnie. Évi 5 millióból kitelik az egész.

Igy éldégl falusi magányában a falu remetéje, a lelkész. Élete örökös küzdelem az anyagi gondokkal, a rosszindulattal, az előítélettel, rövidlátással, meg a párbér hátrálékért, a dűledező épületek, elnyűtt kerítések kijavításáért vívott nagy tusákkal. Küzd, hogy a sárral, köddel borított falun, ahol szent, békés, de földrehúzó hangulatok, eszmétlenség, nemtörődomség, patópálság kívánja mindannak az ellenkezőjét, amit a theológián tüzet fogott lelkű Timótheus a népe érdekében megteendőnek lát. És küzd, hogy ő emelje fel népét magához, ne őt húzza le a keréksúlyesztő, mélybe ragasztó sár a felszín alá.

Nem a keserűség íratta velem ezeket a sorokat, világért sem. A lelkesedés embere vagyok, nem a csüggedésé. S nem is magamról írtam, hanem a falusi lelkészről, tehát a legtöbb magyar lelkészről. Amikor hétről-hétre beállít a parókiára egy-egy sereg gyűjtő, diplomás kéregető, a hazafiaságból bazárt csináló vállalatok ügynöke stb., meglepve néz fel a munkájából a falu remetéje, hogy mennyire nem elfelejtett ember ő. Mennyit vár tőle folytonosan a társadalom. Pedig amit a faluért tesz, azzal is eleget fárad nemzetéért. Odakinn a kultúra végein kultúrát csinálni, a haladásnak emelődarújává lenni, a lelki egyensúly mintaképévé nemesedni, a hitnek, a társas szeretetnek, a közért dolgozásnak a lelkét lobogtatni a magyarban, kit elnyelt a barázda — olyan feladatnak látszik, mely földi értelemben „jó mulatság s férfimunka”, mennyei értelemben jámbor szolgálat és jószántás a jövő magvetése alá. Mi végezzük ezt magunkról megfedekező gyönyörűséggel, a másokért való életbe belefelejtkező élvezettel.

Csak egy kis megértést kérünk. Megértést, hogy mily erőfeszítést kíván Atlasznak lenni s lankadatlan inakkal emelni vállunkon a magyar glóbus parlagjait. S hogy miért esik nekünk oly kimondhatatlan jól, ha valahol egymásra találva egy meleg kézszorításban, egy megértő szemecslanásban, egy szívhangon szólt szóban megérezzük a testvért, aki tudja, hogy mindenektől elszigetelve, Őriző Pásztorunktól soha el nem hagyva, törjük a falu rögét, hogy kalásszá szökjön fel belőle a verejtékkel behullatott mag...

Dr. H. K. G.

Cseh hazugság.

Még az őszi hónapokban történt, hogy a Strassburgban megjelenő prot. theologiai folyóiratban: a *Revue d'histoire et de philosophie reli-*

gieuse 1926. évi 5. számában dr. Jacques Pannier, a francia Prot. Egyháztörténelmi Társulat titkára „Calvinisme et Episcopat” c. alatt egy hosszabb egyháztörténelmi tanulmányt közölve, a 456. lap jegyzetében a következőket írja. „Le Courrier protestant de Tchecoslovaquie a donné de précieux renseignements sur les calvinistes slovaques. Sous le régime magyar, l'élection des pasteurs n'y était qu'une formalité; la nomination était réellement faite par un évêque toujours magyar, comme les pasteurs eux-mêmes,” — magyarul: A „Courrier de Tchecoslovaquie” (Csehszlovák prot. Értesítő) értékes adatokat közölt a tót kálvinistákról. A magyar uralom alatt a lelkészek választása itt csak formalitás volt; a valóságban a kinevezést a püspök végezte, aki mindig magyar volt, mint magok a papok.”

Hozzám, a kiadóhivatal tévedéséből a folyóiratnak e száma nem érkezett meg, úgy, hogy egy kartársam figyelméből csak február hó folyamán jutottam hozzá. Amint a cikket s benne e jegyzetet olvastam, azonnal egy kemény levelet írtam dr. J. Pannier úrnak Párisba. Megírtam neki, hogy téves információ alapuló állításával teljesen alaptalanul, igazságtalanul súlyos sértést követett el a testvér magyar ref. egyházon s én a Jegyzetben foglalt állítását mindaddig alaptalan rágalomnak nyilvánítom, míg nekem föl nem sorolja azon tót gyülekezetekben szolgáló ref. papok neveit, akiket a püspök nevezett ki e gyülekezetekbe, meghívva ezáltal e tót gyülekezetek választási jogát. Megírtam neki, hogy Egyházalkotmányunk értelmében a püspöknek semmi befolyása nincs a papválasztásra, mert azt teljesen az esperes intézi, s így ki van zárva, hogy a püspök, a hívek választási jogának megsemmisítésével, egy gyülekezetbe papot nevezhetne ki. Megírtam neki, hogy az esperes a lelkészválasztás intézésénél semmi különbséget nem tesz magyar és tótajkú gyülekezetek közt s Egyh. Törvényeink értelmében lehetetlenség, hogy valamelyik tótajkú gyülekezetet választási jogától megfosztottak volna. Megírtam neki, hogy Magyarország 2½ millió ref. lakosa közt mindössze vagy 15,000 lehetett a tótajkú reformátusok száma; ebből a tiszáninneni ref. egyházkerületben, melynek lélekszáma az 1910. évi Névkönyv szerint 268.000-re ment, körülbelül 12.000 tótajkú lélek lehetett. „Hogyan, micsoda igazság szerint kívánhatná ön azt — írtam neki — hogy mikor e kerület lélekszámának 95%-je magyarajkú, az általok választott püspök ne lett volna magyar? „De az az állítása sem felel meg a valóságnak, hogy a tótajkú ref. gyülekezetek papjai mind magyarok voltak, mert én még diákkoromból több későbbi papjokat ismertem, aki eredetileg tótajkú volt s csak a kollégiumban sajátította el teljesen a magyar nyelvet; de még aki eredetileg nem tót szüleltől származott is, az is — többnyire arról a vidékről való lévén, — tudott, értett tótul s így minden nehézség nélkül képes volt e gyülekezetekben tótul is predikálni, mert a valóság az, hogy e gyülekezetekben, mint magam is többször tanuja voltam, felváltva magyarul és tótul folyt az istentisztelet.” Végezetül, hittestvéri érzésére hivatkozva, felszólítottam, hogy e téves adatot a folyóirat legközelebbi számában igazítsa helyre.

Dr. J. Pannier úr postafordultával válaszolt. Levele így hangzott:

„Tanár Ur! Örömmel lépek levelezésbe egy olyan tudóssal, akinek mindig érdeklődéssel olvastam és idéztem dolgozatait¹ s most annyival inkább sajnálom, hogy ezt egy olyan levél kapcsán kell tennem, amelyben igazságtalanul azzal vádoltatom, hogy „megsértettem“ és „rágalmaztam“ a magyar Egyházakat, amelyek iránt én mindenkor csupán becsülést és mély rokonszenvet éreztem.

„Az a négy sornyi idézet a *Strassburgi Revue* 456. lapjának alján nem érdemelte meg, hogy olyan fontosságot tulajdonítsanak neki, de különben is én nem vagyok a *Courrier protestant de Tchecoslovaquie* állításaiért felelős s t. tanár úr egyenesen hozzájuk fordulhat Prágába helyreigazításért (Prof. Dr. F. Zilka.) Kérem, legyen szíves elolvasni az idezárt sorokat és azokat a szükségesnek látszó pótlásokkal és javításokkal hozzám eljuttatni, hogy aztán a *Strassburgi Revue*-nek elküldhessem. Én viszont megkérem a *Revue* szerkesztőségét, hogy a különlenyomaton hagyják ki a Jegyzet 3 utolsó sorát. Láthatja, Tanár Ur, hogy én teljes jóakarattal járok el és a tévedés egészen önkéntelenül történt.

„Abban a reményben, hogy lesz szerencsém önt és több más honfitársát, mint Magyarország képviselőjét, július 8. és 10-én Párisban és Nyonban tartandó ünnepélyeinken látni, teljes tisztelettel maradok

Páris, 1927 febr. 15

Dr. J. Pannier.”

A csatolt helyreigazító nyilatkozat a következőleg hangzott:

„A 456. lap 3-ik jegyzetére vonatkozólag Dr. Rác L. tanár úr Sárospatakról (Magyarország) akként informál bennünket, hogy a *Courrier prot.* felhozott állításai nem fedik a valóságot. „A tótajkú gyülekezetek jogait, írja ő, épúgy fentartották, mint a magyar gyülekezetekét. Egyáltalában semmi különbséget nem tettek magyar és tót gyülekezetek közt. Teljességgel lehetetlen, hogy a magyar püspök nevezte volna ki a tót gyülekezetek lelkészeit, minthogy a püspöknek erre semmi befolyása nincs; neki sem joga, sem hatalma nincs a lelkészválasztásba beleavatkozni; úgy a magyar, mint a tót gyülekezetek autonóm joga a lelkészválasztás.”

Levelére megírtam, hogy a Helyreigazító nyilatkozattal megelégszem, Zilka úrhoz semmi közöm, ezt intézze el ő vele Pannier úr.

Március 1-én kelt újabb levelében Pannier úr sajnálattal közli velem a *Strassburgi Revue* szerkesztőjének, Causse theol. tanárnak a levelét, mely szerint a *Helyreigazítást*, miután a *Revue* 6-ik s ez évben utolsó száma időközben megjelent, nem viheti át a jövő évi folyamba s így annak közléséről le kell mondania. Így aztán Pannier úr, mint írá, csak annyit tehet, hogy dolgozata angol fordításából elhagyja a kifogásolt jegyzetet; a francia különlenyomat, sajnos, már elkészült volt.

¹ A francia Prot. Egyháztört. Társulat általa szerkesztett negyedéves *Értesítő*-jében (Bulletin), hol bővebben megemlékezett a *Revue des Études hongroises*-ban a francia protestantizmus magyarországi hatásairól írt dolgozataimról.

Igy, ha a körülmények szerencsétlen találkozására folytán a *Helyreigazítást* nem sikerült is a *Revue*-be bejuttatnom, de legalább Pannier urat meggyőztem tévedéséről s hiszem, hogy ezentul óvatosabb lesz reánk vonatkozó állításaiban.

S a tanulság? Ime a cseheknek, bizonyára állami segéllyel, módjuk van — holott az összes prot. felekezeteik lélekszáma ma sem éri el az 1 milliót — prot. egyházi életük mozgalmairól informálni a külföldi nagy prot. egyházakat s közben mi ellenünk rágalmakat szórni a világba; mi, magyar protestánsok, ma is 2 millióra menő lélekszámunkkal, sem a külföld informálásával nem sokat törődünk, sem a velök való érintkezésre nem fektetünk elég súlyt!

Rác L.

IRODALOM.

* **Két új prot. folyóirat** megindulásáról kell örömmel hírt adnunk s azok pártolását t. olvasóink figyelmébe melegen ajánlanunk. Az egyik a *Magyar Protestáns Egyháztörténeti Adattár*, mely Zsinka Ferenc szerkesztésében és a M. Prot. Irodalmi Társaság kiadásában akarja — hosszú félbeszakadás után — XI. évfolyamát folytatni, ha az olvasóközönség pártfogása ezt lehetővé teszi. E folyóirat célja prot. egyházunk történetének szolgálata, a történetére vonatkozó s eddig ismeretlen fontos okiratok, levelek közzététele. Hisszük, hogy a M. P. I. Társaság egy tagja sem fogja megrendelésétől az 1 p. díjat sajnálni! — A másik a *Protestáns Tanügyi Szemle*, mely mint az ág. ev. és reform. tanáregyesületek havi közlönye indult meg dr. Szelenyi Ödön egyetemi m. tanár és Borsos Károly mezőtúri főgimn. igazgató szerkesztésében; előfizetési díja évi 5 p. Eleven, gazdag tartalma, mely egyaránt felöleli a múlt nagy pedagógiai alakjait és eszméit, mint a jelen forrongó tanügyi kérdéseinek megvitatását, minden prot. tanár szívesen látott vendégévé teszi ezt az ügyesen szerkesztett tanügyi folyóiratot.

* **Irodalmi viták.** Két irodalmi vita kelti fel mostanában a tudományos és irodalmi körök, sőt az egész magyar közélet érdeklődését. Az egyik *Ady* Endre költészetének értéke, nemzetnevelő vagy nemzetrontó jelentősége fölött folyik. E kérdésben a *Budapesti Hírlap* hűsvéti számában Négyesy László egyetemi tanár, a Beöthy Zsolt esztétikai tanszékének örököse tett közzé „Reális és túlcaspongó Ady-kultusz” cím alatt Hegedűs Lóránthoz intézett 3 levelet, amelyekben megróvja utóbbinak szertelen Ady-kultuszát, meg Makkai Sándor erdélyi püspök most megjelent Ady-könyvéről tett magasztaló kijelentéseit, meg Makkainak azt a nyilatkozatát, hogy „eddig igazán és egyedül Adyban szólalt meg a bűnbánat lelke, a bűnbán Istent szerető és kereső, a megújulásért síró magyar Advent lelke; Ady az első igazán vallásos költő,” — és e megrovását a reformáció korától a jelenkorig terjedő mélyreható irodalomtörténeti és esztétikai vizsgálódással fejti ki és bizonyítja be. Alapos, meggyőző és ragyogó stílussal előadott fejtegetéseit a magyar költészet nemes hagyományainak minden barátja élvezettel és lelki fölemelkedéssel olvasta. A Négyesy leveleit, mint a *Bud.*

Hírlap ápr. 24-iki számából látjuk, az ország egyik legrégibb ref. főiskolájának tanárai is igaz örömmel és tetszéssel olvasták s többen meleg szívvel üdvözölték érte Négyesyt, aki a túlesapongó Ady-kultuszt szűkebb határok közé szorítani törekedett, aki kimutatta a Makkai könyvének elfogultságát és egyoldalúságát. Aligha tévedünk, ha ez ősi ref. főiskola tanárai alatt a spataki főiskola tanárait sejtjük. Végül Vargha Gyula, az ősz költő, a következő epigrammát írta Makkainak Adyról szóló, „Magyar fa sorsa” c. művére:

Azt mondom én is: magyar fa sorsa,
Felnőtt sudárrá, felnőtt magosra;
De rágiák, őrlék hernyók és férgek,
Magyar fa, szent fám, kiszáradsz, félek!

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhirek.** Kis József pápai esperes-lelkész, a pápai theol. akadémiának 10 éven át kiváló tanára, utóbb előadója, majd 4 nehéz éven át gondnoka, egyházi és iskolai életünk nagy értékű és érdemű munkása, aki még 1½ hóval ezelőtt friss testi és lelki erővel vett részt az Egyet. Tanügyi Bizottság ülésén, f. hó 23 án reggel, életének 65 ik évében nagy tudással és nagy buzgósággal végzett munkája köréből kiragadtatva, elhunyt. A főiskola tanári kara külön gyászlapon emlékezett meg egykori kiváló kartársa, majd előjárója haláláról. — **Dr. Darányi Ignác** nyug. földmívelésügyi miniszter, a dunamelléki egyházkerületnek 25 év óta főgondnoka, hatalmas kezű vezére, akinek nevét, dicsőségét hirdeti a theologia és az egyházkerület hatalmas székháza, akinek csak pár nappal ezelőtt küldötte meleg üdvözlését a dunántúli egyh.-kerület intéző-bizottsága abból az alkalmából, hogy a prot. püspökök számára a földbirtokreform folytán juttatott földbirtokok ügye a legutóbb kiadott rendelettel befejezést nyert, az önzetlenség és nemes kötelességteljesítés mintaképe f. hó 27-ére virradó éjjel élete 78-ik esztendejében szép csendesen elhunyt. Mind a dunamelléki, mind a dunántúli egyházkerületet ért veszteség felett őszinte részvétnket fejezzük ki!

— **Az Orsz. Ref. Nagygyűlés,** melyet a Hit és Szolgálat Mozgalma 5 ref. püspök díszelnöksége alatt május 21—22-én Budapesten rendez, imponáns arányúnak ígérkezik, amennyiben a Csonka- és megszállt Magyarország területéről, sőt külföldről is több ezer református fog azon részt venni. Az előkészítő gyűlés 21-én d. e. 10—12 órakor lesz; tárgya: Isten dicsőségének szolgálata, szolgálata az anyaszentegyházban, a nemzeti életben, a társadalmi és gazdasági életben, végül az egyházi életben. D. u. 5—7 órakor vallásos esték lesznek változatos, gazdag programmal. Május 22-én lesz a nagygyűlés: reggel istentiszteletek a templomokban, azután felvonulás a közös gyűlés színhelyére; a nagygyűlés egyik főpontja lesz az 5 püspök beszéde. A nagygyűlésre jelentkezni bármely lelkészi hivatalban lehet.

— **Rövid hírek.** Janka Károly, főiskolánk papi gondnoka, április 26—27. napjain főgimnáziumunk körében iskolalátogatást végzett, sorba bement az

egy tanárok tanítási óráira. — A belügyminiszter a tanyák közigazgatásának orvoslására május 3-ra az Országház delegációs termében ankétet hívott össze, amelyen dr. G. Nagy László gazd. kamarai igazgató fogja az előadói tiszteletet betölteni.; ugyanőnek jelentős része volt az április 24-én Kecskeméten tartott homokügyi kongresszus tárgyalásaiban is. — A bőszi gyülekezet Hosszúfalusi Lajos miskolci főszolgabíróvá választotta főgondnokává.

— **Pápáról.** Tóth Endre óraadó theol. tanár a dunántúli egyh.-kerület m.-tanárképesítő bizottsága előtt theol. magántanári vizsgálatot tett az egyháztörténelmi szakcsoportból, aztán „A reformáció Magyarországon a mohácsi vész előtt” címmel az igazgató-tanács előtt próbaelőadást tartott. Ezzel kapcsolatban a *Dunántúli Prot. Lap* azt írja, hogy jelenleg egyik ref. theol. akadémián sincs az egyh.-történelmi tanszék rendes tanárral betöltve; ez tévedés, mert Patakon és Debrecenben rendes tanárral van e tanszék betöltve!

— **Meghívó.** Egyházmegyénk tavaszi közgyűlését Miskolcra, 1927 május hó 18-án d. e. fél 9 órára, a ref. főgimnáziumba hívjuk össze. A közgyűlést megelőző napon, tehát, május hó 17-én, délután 3 órára, a Belmissziói, Kálvin-szövetségi és presbiteri tennivalók megbeszélésére konferenciát tartunk ugyancsak a fentebb jelzett helyen. Így a közgyűlés másfél napra terjedő időt vesz igénybe. A közgyűlésre is, de a nagyfontosságú megbeszélésre is, minden gyülekezet lelkésze, tanítói és presbiteri kiküldöttei, tartoznak megjelenni. Az elmaradás csak nagyon indokolt esetekben leendő igazolva. De úgy hiszem, hogy az idők jelét megértve, nem is a kényszer, hanem a mi belső emberünk indítására eljönnek minden gyülekezetből az egyházukat képviselő kiküldöttek. A megbeszélések tárgysorozatának gondos és mindenkit érdeklő összeállításáról gondoskodtam. Akinek gyülekezetében a lélek indítására bejönni szándékozó testvéreink vannak, csak jöjjenek mindenünnen. Mindenkit szíves örömmel várunk. A közgyűlésre is, a megbeszélésekre is, egyházmegyénk minden rendű és rangú hivatalosait, képviselőit, megbízottait, valamint az esetleg még addig bírói tárgyalásra érett ügyek elintézésére a bíróság tagjait tisztelettel meghívja: **Az Egyházmegye Elnöksége.** 2. A Választók Névjegyzékének Iveit újra kinyomattam. Minden egyház részére a gyűlés alkalmával fogom kiosztani a szükséges nyomtatványokat. 3. A megerősített Költségvetések és a Számadások a csatolt mellékletekkel ugyancsak a gyűlésen vehetők át. 4. Nagyon kérem lelkésztestvéreimet, hogy a tárgyalni kívánt ügyeket a már jelzett időre, hozzám pontosan eljuttassák. 5. Az egyházlátogatást bevégző tanácsbíró urakat kérem, hogy az egyházlátogatás összes iratait, mellékleteit, jelentéseit, a külön szerkesztett jelentést legkésőbb május hó 8-ra okvetlen küldjék be hozzám, mert a késésből nagy baj származik reám nézve, nem tudván hozzáfogni a jelentések feldolgozása alapján az évi jelentésem megkészítéséhez. Atyafiúi szeretettel köszöntve a gyülekezeteket, vagyok Miskolcra, 1927 április 23. Farkas István esperes.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ... 14 Pengő. Fél évre ... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM: *Nádházy Bertalan:* Segítség! — *Gulyás József:* Néhány szó a tanügyi-bizottság jegyzőkönyvének egyes pontjaihoz. — *ly:* A Ref. Egyetemes Konvent ülése. — Vegyes közlemények.

Segítség!

Kórházban jártam. Hófehér ágyban sápadt arcú betegek. Úrvacsora után vágyódnak. A bűnbánó imádságot hangosan szokogják utánam. Könyvek is peregnék alá a barázdás arcokon. A bűnbocsánat hirdetése után, egyik beteg, egy fiatal ember, félhangon, maga elé szegezett tekintettel, mintha csak befelé mondaná, törsezetten motyogja: „Igazán meg fogok térni“... Munkások. Közülük egyik-másik évek hosszú sora óta nem vett úrvacsorát. Az áldás után úgy megpihen a tekintetük s az ablakon beömlő, reájuk sikló nap-sugárban, az arcukat szinte menyországi fényességben látom fehérteni.

A szomszédos kis betegszobában, halk hangok. Ovatos, tapintatos járás-kelés. A félig nyitott ajtón, elszakadó mély sóhajokat hallok.

Egyik presbyter, az úrvacsora osztás után fülembe súgja, hogy a kis szoba sóhajtozó betege beszélni akar velem.

Bemegyek. Négyen-öten vannak a beteg ágya körül. Egy ápoló apáca is. Barna, nyűtt arcú, őszbevegyült hajú ember fekszik — azt hiszem — a halálos ágyán. Megismerem. Szociálista. Vezető ember. Vékonyra aszott kezét felém nyújtja. A szava zokogásba fúlad. Megtört szemeiből ömlik a könnyű. Puhán, melegen fogom meg hidegülő kezét. Nagy csönd. Nem tudok szólni. A halál küszöbén álló ember csöndesen sír. A körülállók hallgatnak. A beteg katolikus vallású. Gondolatok, átélések, nyargalnak a lelkemben. Miért hívott be? Mit is mondjak neki? Hol találom meg a kulcsot a szívéhez?

Keze, a kezemben megvonaglik. Gyöngye szorítást érzek, amelybe talán minden izom-szála résztvevett. Az ajaka megnyílik. Elhaló, síró hangon bugyognak elő a szavak. Megremeg, átborzong belőlük:

— Hallottam a hangját, megértettem a beszédjét a Krisztusról, beszélni szerettem volna, azért kértem... Meggyóntam már, de... — görcsös sírás fogjs el... felesége csillapítgatja — látom, hogy küzködik valamivel, amit mondani akar, amit talán szeretne a lelkébe zárni, de dönti az ajtót a vallomás, betörik a zár és... kizuhog a száján:... — nem találtam meg a Krisztust...

Újjaim rászorúlnak a sovány újjakra. A szívem hevesen dobog, mintha magas hegyre másznék. Két szemem odatapad a két beesett, megtört szemre...

Mintha sikolyt hallottam volna. Egy borzalmas sikolyt: Segítség! A kórház falai visszaverték, a Bükk magaslatai visszazúgták, kálvinista templomaink ezerszeresen kiáltották, ezer, meg ezer munkásszív dübörögve dobogta: Segítség! Segítség!...

És, Jézus meghallotta. Belépett a beteg szobába... Tekintetének hatása alatt, nagy nyugalom simúlt a beteg arcára.

Rámparancsolt a Megváltó.

És én halkán, csöndesen küldöttem a beteg fülébe a szavakat:

— Jézus itt van... Hozzád jött kedves Testvérem, mert kerested...

— Tudom.

Válaszolt a mély békeesség hangján.

Kezét kihúzta a kezemből. Mellén összekulcsolta, imára. Bágyadt szemeit lehunyta. Ajkai mozogtak, hangtalanul.

Halkan kiosontam a szobából...

De azóta is, mindig hallom a nagy viharzású kiáltást, a magyar munkások lelkéből kizuhogott sikolyt: Segítség!...

És nem hallgathatom el: mintha hozzánk hullámozott volna. A református lelkipásztorokhoz.

Nádházy Bertalan.

Néhány szó a tanügyi bizottság jegyzőkönyvének egyes pontjaihoz.

Megjelent az egyetemes tanügyi bizottság hatalmas jegyzőkönyve, melyben sok-sok dologról van szó. Szerény cikkemben azonban most csak a 37. sz. határozatához csatolt melléklettel fogok foglalkozni. Ott sem az egészszel, hanem annak csak egyik szakaszával, a IV-ik számúval. Ahoz, hogy az egészszel foglalkozzam, e nagyon kis terjedelem kevés, lévén az a melléklet cím szerint: „*A magyarországi református középiskolák rendtartása.*” Bizonyára sok retortán ment át e rendtartás, míg a konvent elé került. És bizonyára sokan elmondták erre nézve a véleményüket. Azért csodálkozom én, hogy e IV. szakasz több intézkedése ilyen formában fogadtatott

el. S annak, hogy épen én szölok hozzá, az az oka, mert az évvégi vizsgálatokról már irtam egy cikket a Sárosp. Ref. Lapok hasábjain, régen, még az 1914 jún. 23-i számban (X: 26) s az államkormány azóta, mintha az ott kifejezett óhajomat kívánta volna honorálni, behozta az évvégi összefoglalásokat. Ezek az összefoglalások arra szolgáltak, hogy az osztályozás kiküszöbölésével áttekinthető képét adják az egész év alatt végzett munkának s ne szolgáljanak a tanuló számára új rettegési alkalmul az I—VII. osztályokban. A VIII. osztályban megmaradt az „osztályvizsga” továbbra is.

A miniszteri utasítás a gyakorlatban aztán úgy érvényesült, hogy egy-egy ilyen összefoglalási órára két tanár ment be. Az óra első felében az egyik kérdezett, a másik elnökölt. Az óra második felében a másik kérdezett s az első elnökölt. A szükség hozta magával, hogy néhány tanulót a szaktanár kétesnek jelzett s azt itt is megkérdezték, hogy a tanár tanártársa véleményével is segítsen lelkiismeretén. Ez a gyakorlat szerintem be is vált.

S most, megjelenvén az új rendtartás, azt látom, hogy a kettőből való sajátos conglomeratum lett az évvégi összefoglalás. A 222. §. megemlíti az évvégi ismételést, ezt nevezvén összefoglalásnak s a 223. §. azt mondja, hogy az év végén az igazgató-tanács küldöttjeinek vagy küldöttjeinek vezetése alatt nyilvános évvégi vizsgát kell tartani. Tehát a miniszter által behozott összefoglalás elesett. De csak névleg, mert a 224. §. már azt magyarázza, hogy a vizsgák célja az évközben tanultaknak a maguk egészében való áttekintése, a saját maguk számára való tájékozódás vagy tájékozottság bemutatása.

Ez eddig tehát rendben is volna. A régi rendtartásban a 222. és a 224. §. anyaga vagy nem, vagy csak részben volt meg. A 225. §. a régiből vétetett át azzal, hogy legalább egy tárgyból minden tanuló feleljen. Ezt a censorkodó tanár figyelme nem fogja elkerülni ezután sem, bár pl. a színjeles tanulóknak feleltetése, különösen, ha a rendelkezésre álló idő kevés, fölöslegesnek látszik, arra való tekintetből is, amit a 226. §. eleje mond, hogy a vizsgálatnak nincsen osztályozó jellege. Ez megint az összefoglalásokból ment át az új rendtartásba s ez helyes is, de az előbbi rendtartás 146. §. s a régi állami Rt. 39. §-a is átment, hogy a kétes és feltűnő hanyagságot tanúsító tanulók kikérdezésére *különös* gondot kell fordítani. Ez az, ami felborítja aztán az egész rendet, mert a tudatlan tanulók különös gondal való kikérdezése rengeteg időt vesz igénybe, s az „áttekinthetés” rovására megy. Aztán ott van a ható ige, melyet a 226. §. végén olvasunk: az ilyeneknek a vizsgálaton adott feleletei befolyással *lehetnek* az érdemjegyekre. Ez a ható ige a gyakorlatban úgy fog festeni, mint a miniszter ható igéje a háború első évében: a tanárok 24 heti órát is elvállalhatnak (értsd: el kell vállalniok!)*

Ilyen sajátoszerű conglomeratum lett az elnökségre vonatkozó §. is. A régi szerint (147. §.) a vizsgálatot igazgató-tanácsi kiküldötték vezették, akik

* Az új állami Rt. V. 101. §. még a VIII. osztályban is összefoglalást rendel el, az anyagnak a maga egészében való áttekinthetése végett; ezeknek osztályozó jellegük nincs, befolyásuk az érdemjegyre nincs, ezek egyedül az évközben tapasztalt haladás szerint adatnak s rajtuk az igazgató vagy a helyettese elnököl.

az ig. tanácsnak jelentést tettek arról. Az új megint összeolvasztja az összefoglalási s vizsgálati utasítást: az ig. tanács megbízottja, vagy az igazgató, vagy helyettese elnököl a vizsgálaton. Jelentéstételről nincs szó. E pontot úgy is lehet értelmezni, hogy censor jön, esetleg censorok jönnek; úgy is, hogy nem jönnek. A censorok (tisztelet a kivételeknek) régebben mentőknek érezték magukat a fuldoklókkal szemben s bizony, sok küzdelembe került a meggyőzésük. Féltő, hogy ez a régi rend fog újra ébredni. Ezért már most felhívom erre az illetékesek figyelmét. Censorok kiküldését feleslegesnek tartom, mert az egyházkerületi előadón s a főigazgatón kívül az igazgató-tanács 1. elnöke is meg szokta vizsgálni évről évre az intézet működését.

II.

A jegyzőkönyv 51. pontja arról szól, hogy a nem állami középisk. tanárok létszámviszonyait szabályozó rendelet helyes értelmezése szerint nem történhetik a B) csoportból az A) csoportba soronkívüli előléptetés. Amikor ezt megnyugvással vesszük tudomásul, egyben fel kell hívunk a konvent figyelmét arra, hogy az állammal nemcsak a B) csoportból A)-ba való soronkívüli előléptetés van megengedve, hanem a B) csoportbeliek mellőzésével lehet A)-ból A)-ba is ugrani, bizonyos fiz. osztályok szerint minden negyediknek, ötödiknek, hatodiknak stb. Erre nézve is providealni kell a protectio elkerülése végett.

Az 50. számú pontban a teljes szolgálati idejüket betöltött tanárok esetleges visszatartásáról van szó. A miniszter ugyanis a visszatartás ügyében a döntő szót magának tartotta fenn. A Ref. Tanár-egyesület s utána a Tanügyi Bizottság ezt autonómiánkba ütközőnek tartván, a 6. pont hatályon kívül helyezését kívánja a minisztertől. Tudjuk, hogy két miskolci tanárra vonatkozólag már a nyugdíjazás mellett döntött, bár a tanári kar a visszatartását kérte. Úgy a tanáregy. jegyzőkönyvéből (XX. 9. e), mint a tanügyi bizottság jegyzőkönyvéből nem derül ki világosan, hogy a szolgálatban való visszatartás mellett vagy ellen foglal-e állást. Jó volna precizirozni, hogy: a többiek haladása s a tanügy érdekében a nyugugalomba vonulás mellett emel szót, vagy a visszatartottakat létszámon felül kezeljék. Amikor a VII. B)-ból a VII. 3. A)-ba okt. 10. óta 23-ból csak 3 tanár került, akkor drága minden hely!

Nincs tisztázva még egy kérdés, mely a státus állapotával van összefüggésben. A múltban, ha egy állami tanár átjött a felekezethez, vagy viszont, az a rangsor végére került. Azóta megalakult az állami s nem állami tanárok státusa, s egy státusban könnyebben lehetett mozogni, pl. egyik ref. gimnáziumtól másikhoz, vagy községihez minden hátratétel nélkül át lehetett menni. Azonban egyik státusból a másikba átkerülni már nehezebb volt, s egyének szerint igazodott. Volt eset rá, hogy állami tanár átjött felekezethez, megtartotta rangszámát, sőt később még, személyi érdemeire való tekintettel, rangsorhelyesbítéssel jóval előbbre került. Ez eddig a miniszteriumok discretionális joga volt. Óhajandó volna, hogy a konvent az ilyen átlépések tekintetében is hozna egy normát, s ne egyéni összeköttetések szerint előzzék meg az átlépők a rangban lévőket.

Gulyás József.

A Ref. Egyetemes Konvent ülése.

1927. május 4.

A ref. egyetemes konvent tagjai borús időben borongó érzésekkel gyülekeztek a reformátusok székházának konventi gyűléstermében. Annyi és oly közeli a ref. egyetemes egyház vesztesége, hogy annak nyomán a nyomasztó érzések felhője méltán ereszkedik alá a lelkekre. Ebből a szomorú érzésből emeli fel a lelkeket Dr. Baltazár Dezső lelkészi elnök mélységes hitből felbuzgó imája, hogy aztán újra csak a cyprusok árnyába üljenek, míg gróf Degenfeld József világi elnök az egyetemes egyház nagy halottait elparentálja. Egymásután suhannak át a termen az elnöki és előadói emlékezésben a Dr. Darányi Ignác, György Endre, Kis József és Dr. Szilassy Aladárné árnyai, akiknek termékenyítő áldásos életét egyetemes egyházunk haló poraiban sem szűnik meg áldani.

A megnyitás után dr. Balogh Jenő indítványára Egyetemes Konvent meleg szeretettel ünnepelte felgyógyulása alkalmából világi elnökét, viszont sajnálattal vette tudomásul Dr. Révész Kálmán püspök gyengélkedését, mely őt a konventi ülésen való megjelenésében akadályozta. Mint legidősebb esperes, Cziáky Endre helyettesítette őt, viszont az ő helyére Juhász László mint póttag hivattott be, hasonlólag Bernáth Aladár is mint póttag a szintén gyengélkedő Dókus Gyula rendes tag helyére. Rajtuk kívül egyházkerületünk Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok Meczner Béla és Janka Károly képviselték.

A megüresedett bizottsági tagsági helyek, a rendes és rendkívüli bírósági tagságok választás útján betöltettek. Dr. Puky Endre írásban bejelentett lemondását egyetemes konvent nem vette tudomásul tekintettel arra, hogy ő 1927. december 31-ig igazoltatott.

Elrendeltetett, hogy az egyházkerületek az 1928. jan. 1-től 1930. dec. 30-ig terjedő ülésszakra egyetemes konventi képviselőiket úgy a rendes, mint póttagsági helyekre még az év folyamán válasszák meg és jelentsék be.

A liturgiaügyi bizottság előterjesztése az Agendás könyvről Dr. Ravasz László püspök előadásában tudomásul vétetett. Az ő javaslatára tárgyalannak nyilvánított a tiszántúli egyházkerületnek a keresztség kiszolgáltatásának módozatait szabályozó intézkedések tárgyában hozott határozata, mivel a kérdést az Agendás könyv egységesen szabályozza.

A parochiális-könyvtárbizottság előterjesztését egyetemes konvent a lemondott Forgács Gyula helyett előadóul megválasztott Budai Gergely előadásában tudomásul vette; hasonlólag a közalapi és lelkészi nyugdíjintézeti végrehajtó-bizottság előterjesztéseit Benedek Zsolt konventi főtanácsos előadásában. Nagy részletességgel tájékoztatott az ezek a jelentések úgy az egyházi közalap, mint a lelkészi nyugdíjintézet helyzetét. A lelkészi nyugdíjintézeti járulékok befizetésében egyházkerületünk vezet, noha a járulékok 29%-a maradt itt is befizetetlen. Legtöbb a hátrálék: 80% a tiszántúli egyházkerületben, a mi egyházkerületünkben pedig a gömör-tornai egyházmegyében, míg az alsó-borsodi egyházmegye járulékait teljesen befizette. A

nyiregyházai Leány Kálvineum segélyezésére 2400 pengő utaltatott ki. Szomorú tényként állapította meg egyetemes konvent, hogy az elszakított területekről átjött lelkészek, vagy az ilyen lelkészi özvegyek az E. T. VII. fejezete rendelkezéseinek formái, de rideg alkalmazása mellett nyugdíj-, ill. özvegyi évjárulékból nem részesíthetők, holott a lelkészek nyugdíjárulékaikat évek hosszú során át fizették. Általános helyeslés mellett mutatott rá dr. Baltazár Dezső lelkészi elnök arra, hogy az ezáltal támasztott keserűség mennyire a nemzeti egység rovására megy s kérelemmel fordult a lelkészi nyugdíjintézeti végrehajtóbizottság elnökéhez, hogy a végrehajtóbizottság tegye megfontolás tárgyává, hogy esetleg az államtól e célra nyerendő segély útján próbálja meg orvosolni ezt az elkeseredést szülő s a nemzeti egység érzetét romboló helyzetet.

A belmissziói bizottság előadójának, Forgács Gyulának előterjesztése az 1927—28. évi munkaprogram egész terjedelmében elfogadtatott. Három egyházkerület tett időközi jelentést a belmissziói munkáról. Ezzel kapcsolatban elhatározott, hogy az egyházmegyék és az egyházkerületek belmissziói előadókat küldjék ki egy Budapesten július hó első napjában tartandó belmissziói értekezletre, hogy azon a munkaprogram egységes keresztülvitelének módozatairól, a kérdőívek kitöltéséről stb. tanácskozzanak. Felhivatnak az egyházkerületek, hogy legközelebbi közgyűlésük alkalmával az egyke elleni küzdelem törvényes rendezése tárgyában javaslatokat készítsenek s azokat terjesszék fel az egyetemes konventre, hogy azok alapján egy egységes tervet legyen elkészíthető. A vallás és közokt. ügyi miniszternek a szektárius iratterjesztés ügyében küldött leiratára egyetemes konvent helyesléssel vette tudomásul a konventi elnökség azon választát, hogy az iratterjesztés a vallásszabadság érintése nélkül korlátoztassék. A belmisszió bizottság költségvetése elfogadtatott.

Az énekeskönyvügyi bizottság előterjesztéseit a konvent elfogadta, nemkülönben az egységes könyvkiadás ügyében tett jelentést, mely utóbbiból kiemelendő, hogy a könyvkiadás körüli panaszok orvoslására megvan minden törekvés. Megállapított, hogy az egyházkerületek részesedési jutaléka 5%-nál magasabb nem lehet.

Az elnökség jóval 1 óra után zárta be az első napi ülést, melynek tárgyai közül még kiemelni kívánom, hogy az 1927. évi konventi járulékok előírására új kivetés elkészítése rendelkezett el lélekszám szerinti 4 pengő filléres alapon.

A délután folyamán az iskolaügyi, közjogi és közigazgatási bizottságok tartották üléseiket, hogy a folytatólagos plenáris ülésre előkészítsék a tárgysorozatba felvett ügyeket.

—ly.

— **A Ref. Középiskolai Missziói Tanács**, mely a középiskolai ifjúság misszionálásával akar hivatatosan foglalkozni, április 14-én tartott ülésében elhatározta, hogy a f. tanév végén 3 nagyszabású konferenciát rendez, és pedig Ácsón és H. M. Vársárhelyen fiúk, Kecskeméten leányok számára; az első Rácz Kálmán, a másodikat Papp Géza, a harmadikat Szalonnás János rendez.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Búcsú Miskolcra.** Dr. Puky Endre orsz. képviselő, az abaúji egyházmegye gondnoka, aki a cseh megszállás után Miskolcra költözött s ott az egyházi életben is buzgó és tevékeny résztvevő, most, hogy Budapestre tette át lakását, húsvét másodnapján búcsúzott el a miskolci gyülekezetétől. A Kossuth-útcai templomban d. e. tartott istentiszteleten családja tagjaival együtt megjelent; beakarták mutatni Isten iránti hálájukat és köszönetüket azért, hogy őket itt Miskolcon annyi jóval megáldotta. Az orgonánál foglalt helyet a 3 Pukyfiú; Péter orgonázott, Pál hegedűn, Ferenc gondonkán játszott áhítatos, vallásos, klasszikus zene-művekből; — lent pedig az első padban a szülők arcának meghatott, holdog sugárzása adta meg a fiúk lelke szárnyalásához a némán is beszédes kíséretet. Egy család emlékezett meg itt Istenről, aki szintén soha nem feledkezett meg róluk.

— **Főiskolánk köréből.** A palást-alapra theologus ifjúságunk május 7-én este a s. a. -új helyi, május 8-án este a sárospataki gyülekezet körében vallásos-estélyt rendez. — A *debrecei Kántus* látogatása május 21-én lesz Patakon; 26-án a főgimn. énekkar a budapesti ifj. dalosversenyen fog résztvenni; ugyancsak 26-án d. e. 11 órakor lesz a főiskolában a *konfirmációi* ünnepély. — Május 13-án lesz a VIII. osztály tanulóinak osztályvizsgálata; május 16., 17. s 18-án lesznek az írásbeli érettségi vizsgálatok. — Dr. Puky Endre főiskolai igazgató tanácsos egy jóviseletű és előmenetelű abaújtornai növendék jutalmazására 50 pengőt adományozott.

— **Lelkészválasztások.** A *marltonyi* gyülekezet (Felső-Borsod) Gönczi Miklós miskolci hitoktató lelkészt, az *erdőbényei* gyülekezet (Alsó-Zemplén) Makó Dezső cigándi s lelkészt, az *újöröncfalvai* gyülekezet Molnár Béla szederkényi s. lelkészt meghívás útján lelkészévé választotta.

— **Rövid hírek.** Az Orsz. Ref. Tanáregyesület június 7—8-án *Kecskeméten* tartandó közgyűlésén dr. Dóczl Imre elnök fog megnyitó beszédet, S. Szabó József alelnök: Emlékezés az egyesület negyedszázados évfordulójára c., dr. Papp Ferenc főjegyző: Tantervi reformok c. és Marton Sándor kecskeméti tanár: Képek a kecskeméti kollégium történetéből címmel előadást tartani. — A *miskolci* Kálvin-Szövetség május 8-iki záróünnepélyén dr. Antal Géza dunántúli püspök fog ünnepi beszédet mondani. — A *nyíregyházi* Leány-Kálvineumban ápr. 27-én dr. Gulyás József pataki tanár Csokonai költészetéről, május 4-én dr. H. Kiss Géza bőcsi lelkész Lőrántfy Zsuzsanna lelki-világáról tartott előadást.

— **Felhívás az „Alsó-Borsodi Ref. Tanítóegylet” tagjaihoz és kör elnökeihez.** Egyházmegyénk tavaszi közgyűlésével kapcsolatban folyó hó 17-én délután 3 órakor Miskolcon a főgimn. tornacsarnokában Kálvin-Szövetségi, belmissziói és presbyteri konferenciát tart. Kérem a kartársakat, hogy e konferencián a Nagyt. Esperes úr utasítása alapján, mint egyházi kiküldöttek, kivétel nélkül meg-

jelenni szíveskedjenek. Ugyanott 1/2 2 órakor tanítóegyleti vál. ülést tartunk, melyre a kör elnököket és vál. tagokat ezúton hívom meg. A kör elnököket kérem, hogy a kör gyűlés idejét, helyét és tárgysorozatát bejelenteni és a „Tanítók Lapja”-ban közölt adatok alapján a tanítói kataszter elkészítése végett a tagok személyi adatait összeállítva beszolgáltatni szíveskedjenek. A tagok ugyanakkor az ez évi tagsági díjat 15 P, a pénztárnoknál fizessék be. *Vitéz Litkey György*, egyl. elnök.

— **A vizsolyi nyomda megsemmisítésének terve 1589-ben.** A most újból megindított *Magyar Prot. Egyháztörténeti Adattár*-ban (szerk. *Zsinka Ferenc*, a Prot. Szemle szerkesztője) rendkívül érdekes egyháztörténeti és művelődéstörténeti, eddig ismeretlen okmányok olvashatók a XVI. századból. — Mikor Ecsedi Báthori István, Somogy, Szabolcs és Szatmár vármegyék főispánja, majd országbíró, egyik birtokán, az abaújmegyei Vizsoly községben 1589-ben nyomdát állított fel, hogy ott Károlyi Gáspár gönci ref. lelkész és kassavölgyi esperes bibliafordítását, több főur anyagi hozzájárulásával kinyomassa s így nemzetét az első teljes magyar bibliával megajándékozza: istenes tervét és nagy jelentőségű alkotását legott a megsemmisítés veszedelme fenyegette. A nyomda, melybe a betűket és a papírost Németországból hozatta, Mantskovit Bálint nyomdász vezetése alatt megkezdte működését: a Károlyi fordította biblia nyomásával. Egyszer csak felsőbb rendelet érkezik, Bécs, 1589. márc. 3-iki keltezéssel, Ernő főhercegtől, a szepesi kamarához, melyben meghagyja a kamarának, hogy a *vizsolyi nyomda betűit és nyomtatványait, különösképen pedig az ónaptárakat*, Rákóczi Zsigmond segítségével kobozza el. A kamara leirata folytán Rákóczi Zs. egri kapitány, majd erdélyi fejedelem, aki a vizsolyi bibliának egyik Maecenása volt, 1589. márc. 26-án Egerben kelt válaszában, értesíti Ernő főherceget, hogy a vizsolyi nyomdában nem nyomnak régi naptárakat, hanem egyedül magyar nyelvű bibliát és kéri, hogy ennek kinyomását engedje meg. A szepesi kamara Rákóczi Zsigmond levelét megküldte Ernő főhercegnek. Az államhatalom ime azon a címen, hogy Vizsolyban egy menekült nyomdász, privilegium nélkül, tettszése szerint régi naptárakat és könyveket nyomtat, a nyomda működését be akarja szüntetni s összes felszerelését és könyveit el akarja koboztatni. Rákóczi válasza bizonyosan meggyőzte Ernő főherceget arról, hogy ott semmiféle régi naptárt nem nyomtatnak s hogy csak a biblia nyomtatása van folyamatban. Nem lehetetlen, hogy a rejtett cél az volt, hogy az első teljes magyar nyelvű biblia s más prot. jellegű könyv megjelentetését megakadályozzák. Az Adattárban időrendi egymásutánban közölt többi okmányok is igen értékesek. A közlemények sorozatát a sárospataki főiskolai könyvtárból közölt két, reformáció-korabeli levél (Judae Leo svájci reformátor levele Bullingerhez, 1525. júl. 6. — Melancthon levele Melchior nevű licentiatushoz 1525.) nyitja meg. Illesse teljes elismerés a M. Prot. Irod. Társaságot s a buzgó szerkesztőt, az Adattár újból való megindításáért!

H. I.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felélő szerkesztő és kiadó	HÍRDETÉSEK DIJA: Meg egyezés szerint.
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: Evangélikus és katolikus. (Vége köv.) — *Domby László*: Az egyetemes tanügyi-bizottság jegyzőkönyvéhez. —
—ly: A Református Egyetemes Konvent ülése. (Vége köv.) — *Szigethy Ferenc*: Lelkészértekezlet Felsőborsodban. — Vegyes közlemények.

Evangélikus és katolikus.

(Folytatás)

Krisztus egyházának 3 főága tehát: az orthodoxia, amely az őseredeti görög hitközségnek örökösé s részben még Platon, Pál apostol, a Septuaginta és az Újszövetség nyelvét beszéli, — a gyakran katolikusnak nevezett római Egyház, — és az evangélikus keresztyénség.

A ker. egyház e 3 nagy szekciója nem alkot magában mindenik egységet. Az orthodox szekcióban a különböző államok autokephal egyházai közt fennálló különbségek összeolvadnak a nemzetiségek közt meglevő különbségekkel, hogy az orosz szektákról, a bolgár egyház speciális helyzetéről, vagy a görögök, Balkán-népek és oroszok hagyományon alapuló sajátosságairól ne beszéljünk.

A római Egyházban a különböző szerzetrendek megfelelnek annak, amit az ev. keresztyénség körében felekezeteknek neveznek. S azok a surlódások, versengések, melyek az Egyházban a különböző rendek közt, továbbá a világi papság és a szerzetesek közt támadtak, egyenértékűek azoknak az épolj sajnálatos egyenetlenkedéseknek, melyek az evang. felekezetek közt felléptek.

A római Egyház és az evangélikus Egyház kormányzati módszere közt fennálló különbségnél fogva azok a különféle törekvések, amelyek emennek kebelében megnyilatkoznak, önálló organizációkat alkotnak, de amelyek ma már mindjobban közelítenek egymáshoz s a közös munka céljából szövetkeznek egymással, míg a római Egyház autokratikus szervezetében a különféle törekvések és iskolák egymás mellett állanak fenn és laknak ugyanazon hierarchia boltozatai alatt.

De Krisztus egyháza e különböző frakcióinak jelölésére más neveket is használnak. A keleti szekciót vagy orthodox egyházat az ismert nyelvek legkifejezőbbike, leggazdagabbja és legfontosabbika után, a görög nyelv után gyakran görög vagy kath. görög egyház névvel is jelölik. A gyakran katolikusnak nevezett Egyháznak igazi megkülönböztető neve: római Egyház; dicső név mindazok számára, akik tudják, mit köszönhet az emberiség Rómának.

A mi szekciónkat gyakran nevezték a ker. Egyházban *protestáns*-nak. E név joggal egy nega-

tív tényt fejez ki, joggal azt mondja, hogy mi protestálunk a tévedés ellen, a bűn, a babona és a szellemi elnyomás ellen. Következésképp negatív jelleme van s nem azt jelöli, amik vagyunk, hanem amik nem vagyunk és nem akarunk lenni. De nem így volt ez eredetileg. 1529-ben, midőn ez megszületett, az evangélikusok hitvallásának egészen pozitív kifejezéséhez csatlakozott: *protestati sumus*, ami azt jelenti, erővel állítjuk, kijelentjük, t. i. a hit által való megigazulást. Ebből következik, hogy a protestáns szó valóságban jelenti: „aki erős meggyőződést, evangéliumi bizonyosságot vall.” Mindazáltal a mi igazi nevünk a nagy keresettségben más s pozitív és világos módon fejezi ki az egész világ szeméi előtt azt, amik vagyunk és lenni akarunk. Értem az *evangélikus* nevet, mellyel a keresztyénség 3 nagy szekciójának egyikét jelöljük.

A római Egyházban a különböző törekvések rendszerint egy szerzetrend alapítójának nevét viselik: találkozzunk itt a benedekrendiekkel, a domokosrendiekkel, a ferencrendiekkel, de más elnevezésekkel is, mint jézsuiták, redemptoristák, ultramontánok stb.

(Vége köv.)

Az egyetemes tanügyi bizottság jegyzőkönyvéhez.

Gulyás József kartársam e b. lap 19. számában néhány megjegyzést tesz az egyetemes tanügyi bizottság 1927. évi jegyzőkönyvére. E megjegyzéseknek gyakorlati haszna ugyan már nem lehet, mert az egyetemes konvent máj. 4-én bizonyára elfogadta a tanügyi bizottság javaslatait, de mint az egyetemes tanügyi bizottság középiskolai szakelődőjének, úgy érzem, mégis kötelességem rájuk röviden válaszolni. Először a cikk II. részében foglalt észrevételekkel foglalkozom, mivel az abban említett ügyeknek én voltam az előadója.

Gulyás kartársamnak a jegyzőkönyv 51. pontjával kapcsolatban kifejezett ama kívánsága, hogy arra nézve is provideálni kellett volna, hogy az alacsonyabb fizetési osztály A) csoportjából a magasabb fizetési osztály A) csoportjába se történhessék a nem állami középiskolai tanárok státusában soronkívüli előléptetés, felfogásom szerint

teljesen tárgytalan. Az idézett miniszteri leirat ugyanis határozottan kimondja, hogy a soronkívüli előléptetést megengedő szakaszt nem vette át a minisztérium a nem állami középiskolai tanárok létszámviszonyait és fizetéskiegészítő államsegélyét szabályozó 92.000/1926. sz. rendeletbe s ebből természetesen következik, hogy itt soronkívüli előléptetésről egyáltalán nem lehet szó. Mert, ha ugyanazon fizetési osztály B) csoportjából nem léphet valaki soron kívül az A) csoportba, természetesen még kevésbé léphet soron kívül az alacsonyabb fizetési osztályból a magasabbba. Ez egészen természetes s még csak vita tárgya sem lehet, az előadónak azonban a megnyugtató miniszteri leirat szavait kellett idéznie s abba ezt a magától értetődő következményt beletoldania nem lehetett, de felesleges is lett volna.

Az 50. számú jegyzőkönyvi ponttal kapcsolatban határozott állásfoglalást szeretett volna Gulyás kartársam a tanügyi bizottság és a konvent részéről abban a kérdésben, hogy a teljes szolgálati idejét betöltött tanár a szolgálatban visszatartassék-e, vagy nem? Ámde a határozat alapjául az Orsz. Ref. Tanáregyesület 1926. évi 9/e. sz. határozata szolgált, amely azt találta autonómiánk szempontjából sérelmesnek, hogy a visszatartás feletti jogot magának tartotta fenn a minisztérium. Így a tanügyi bizottság is csak ez ellen a sérelem ellen szólalhatott fel. A szolgálatban való visszatartás kérdésében azonban az Orsz. Ref. Tanáregyesület egyáltalán nem foglalt állást, bizonyára azért, mert érezte, hogy ezt a kérdést egy általános határozattal elintézni nem lehet. Mert bármennyire kíváncsú is, hogy a teljes szolgálati időt betöltött tanárok nyugalomba vonuljanak s az ifjabb tanári generáció előhaladásának ne álljanak az útjában, mégis lehetnek esetek, amikor a szolgálatban való visszatartás egy-egy intézet érdekében igazán kíváncsú. Az, amit Gulyás kartársam az ilyen esetekre nézve javasol, a visszatartottaknak a státusból való kiemelése és létszámon felüli kezelése, kivihetetlen, mert ilyen megoldáshoz a minisztérium nem járul hozzá. Véleményem szerint ez a kérdés nem lesz megoldható mindaddig, míg a tanügyi kormány a széniumos fizetési rendszerre nem tér át, amelynél az idősebb tanárok majd nem akadályozzák az ifjabbak fizetési előhaladását. Csak mellesleg jegyzem meg, hogy a cikknek a két miskolci tanárra való hivatkozása merőben téves, mert a fenntartótestület, illetőleg ezt megelőzőleg a tanártestület egyiknél sem ajánlotta a szolgálatban való visszatartást; nyugdíjaztatott is szept. 1-től mind a kettő. De az egyik nyugdíjazott tanárt saját kérelmére reaktíválta a minisztérium 1927 febr. 1-ig, aki ily módon aztán az V. fiz. osztály 2. fokozatából az 1. fokozatba lépett s e magasabb illetménnyel ment február 1-én nyugdíjba.

Az a kíváncsú, hogy a nem állami státusból az államiba, vagy megfordítva való átlépésnél az átlépő helye a státusban szabályoztassék, alig vihető keresztül s a konvent ilyen normát egyáltalán nem is hozhat. Különben is oly ritka az ilyen átlépés, hogy talán felesleges is vele külön foglalkozni, de meg nem is lehet úgy megoldani ezt a kérdést, hogy a rangsorban hátrább lévők ér-

dekei sérelmet ne szenvedjenek. Itt is egyetlen remédium, mint annyi más fizetési sérelem orvoslásánál, a széniumos fizetési rendszer lenne. Ezért a fizetési rendszerért kell tehát a tanárságnak küzdeni minden erejével, hogy ki-ki biztosítva lássa előre a maga előhaladását s megszűnjék az az erkölcstelen állapot, hogy az ifjabbaknak a maguk előhaladhatása érdekében valósággal kíváncsiok kell az előttük levőknek a kidőlését.

A cikk első része az új Rendtartással foglalkozik. E pontnak az előadója Faragó János pápai igazgató volt, aki óriási fáradsággal igyekezett Rendtartásunkat az új állami Rendtartással összehangba hozni s az egyes tanártestületektől erre vonatkozólag beérkezett tömérdek javaslatot is figyelembe venni. Éppen ezért felmentve érzem magamat az alól a kötelesség alól, hogy az ide vonatkozó megjegyzésekre válaszoljak, de mivel annak a bizottságnak, mely az ő előadói munkáját az egyetemes tanügyi bizottság részére előkészítette, én is tagja voltam, talán szabad lesz egy pár észrevételt tennem a cikk e részére is. Egyetlen kérdésben sem voltak oly szétágazók a beküldött javaslatok, mint az évvégi vizsgálatok vagy befejező összefoglalások kérdésében. Hiszen majdnem mindenik iskolának megvan a maga, a helyi viszonyoktól függő tradíciója e téren s ezeket teljesen figyelmen kívül hagyni alig lehet. Az előkészítő bizottságban is hosszas megbeszélés folyt e kérdésben, s végre is bizonyos megegyezés jött létre a régi vizsgák s az újabb befejező összefoglalások között. Azokat a látszólagos ellenmondásokat, amelyekre Gulyás kollégám hivatkozik, mindenik intézet megszüntetheti, illetőleg kibékítheti, mert a 225. §. világosan megmondja, hogy a vizsgálatok idejét, rendjét s a tanári karnak ezen a vizsgálatokon való közreműködését a helyi viszonyok tekintetbevételével a tanári kar javaslata alapján az igazgató-tanács állapítja meg. Azt a főelvet, amellyel az egyes egyházkerületek által megállapítandó helyi rendtartási és fegyelmi szabályok a 37—1927. sz. határozati javaslat szerint ellentétben nem állhatnak, én a Rendtartás 234. §-ában látom, amely határozottan kimondja, hogy a tanulók előmeneteli érdemjegyeit a tanári kar állapítja meg s így az osztályozás pusztán és kizárólag a tanári kar joga. Ez — úgy hiszem — megnyugtathatja azokat, akik a Rendtartás egyik-másik pontja miatt nyugtalankodnak.

Igen örömdetes dolog, hogy a tanügyi bizottság jegyzőkönyve ismét előre megjelenik s az érdeklődők abból a konvent elé kerülő javaslatokat figyelemmel kísérik és véleményüket egyik-másik kérdésben elmondják, csak az lenne kíváncsú, hogy a jegyzőkönyv oly időben kerüljön az érdeklődők kezébe, hogy esetleges észrevételeiket az egyetemes konvent is figyelmére méltathassa.

Domby László.

A református egyetemes konvent ülése.

1927 május 5. 6.

A folytatólagos konventi ülés, melynek tárgysorozata nemcsak a második, hanem a harmadik napra is bő anyagot adott, egyetemes tanügyi és részleges iskolaügyi kérdésekkel foglalkozott, majd

az előző délután ülésezett közjogi és közigazgatási bizottság előterjesztései felett határozott.

Az egyetemes vonatkozású tanügyi tárgyak sorában a hadipótlékra jogosult felekezeti tanárok és tanítók hadipótlékának kiszolgáltatása tekintetében felir egyetemes konventünk a vallás és közokt. miniszterhez az állami és felekezeti tanszemélyzet közt fennálló sértő megkülönböztetés megszüntetésére, mert a hadiszolgálat jutalmazása az állam feladata és kötelessége. A helyettes tanárok fogadalmának letételére vonatkozólag konventünk úgy határozott, hogy ők, éppen úgy, mint a rendes tanárok, az egyházi törvényeinkben megállapított eskümintá szerint tartoznak a hivatali esküt letenni rendes hatóságaik előtt s rendes tanárrá történő alkalmaztatásuk esetében az esküt e minőségben is meg kell ujtaniok.

Általános megnyugvást és meglegedést keltettek Dr. Kovács István előadónak a theologiai akadémiáról szóló előterjesztései s azok között az egyetemes tanügyi bizottságnak az a megállapítása, hogy a theol. akadémiák ifjúsága hivatásszeretettel mélyül el jövőendő szent szolgálatának munkájába. Megállapított, hogy a theologusok számának emelkedése megállt, ezzel szemben az az öröndetes tény is, hogy a theologiára lépők közt összesen 19 jelesen érett ifju iratkozott a theológiára, ennél fogva a létszámemelkedésben való megállapodás nem volt a minőség rovására. Legolesőbb a sárospataki theologia, hol a minden segély nélküli hittanhallgató minimális összköltsége havi 500.000 K (40 P). A theologusoknak legtöbb segélyt (359 millió K-t) Debrecen adott.

Az elhunyt Pruzsinszky Pál emléke és érdemeiben gazdag tudományos működése jegyzőkönyvileg megörököltetett; a pápai gyakorlati theologiai tanszékre megválasztott Győry Elemér a tanári működése elé néző szép reménységgel üdvözlötetett. Tiszteletteljes előterjesztéssel el egyetemes konventünk a vallás- és közokt. miniszter urhoz, hogy theologus ifjaink külföldi tanulmányainak megkönnyítésére sziveskedjék az eddigi s hálás köszönettel fogadott stipendiumok számát szaporítani s a genfi 4 stipendiumból 3-at — tekintettel a százados történeti kapcsolatokra — református theologusok számára biztosítani. Nem teljesített az amerikai presbiterianusok theologiáin végzeteknek az okleveleik nosztrifikálására vonatkozó kérelme, ezek honosítására is fenntartattak a tanulmányi és vizsgálati rendtartás általános intézkedései. A tanító-lelkésziségek szervezése az egyházkerületek véleményes jelentése alapján egyelőre mellőztetik, ellenben a lelkész-tanítóságok szervezése közszükségnek nyilvánított. E célból minden theologus a III. évfolyam bevégezése után meg fogja szerezni a tanítói oklevelet. Dr. Antal Géza dunántúli püspök felkérte, hogy a vallás és közokt. miniszterrel folytasson tárgyalásokat a tanítói különbözeti vizsga tárgyainak megállapítása céljából.

A nem klasszikus gimnáziumokból theológiára lépő ifjak számára a vizsgálatra való előkészületük céljából a görög nyelv rendszeres tanítása külön díjazás mellett elrendeltetett. A modern nyelvek tanulására heti 2 óra helyett heti 4 óra tétetett kötelezővé.

A theologiai tanárok zsinati külön képviselőre vonatkozó felterjesztés a zsinat alkotmányügyi bizottságához tétetett át.

Az egyetemes jogakadémia 1925—26. évi működéséről szóló jelentést nagy szakavatottsággal Dr. Kun Béla terjesztette elő. A joghallgatók számának jelentékeny emelkedéséről számol be a jelentés. Feltűnően nagy az önálló kereső nagykorú hallgatók száma. Az akadémia végleges helyére költözött, internátusa nincs, de van a református főgimnáziuméval és tanítóképzőjével közös konviktusa. Az előadásokat gyéren látogatják, ellenben a vizsgák színvonala fokozatosan emelkedik. Egyetemes konventünk a jelentéssel kapcsolatban a jogi oktatásügy rendezését nyomatékkal kéri, mert az egyetlen ref. jogakadémia élete a jogi oktatás rendezésétől függ, így sorsa állandó bizonytalanság.

Dr. Dóczi Imre a középiskolák, fiu- és leánygimnáziumok és az azokkal kapcsolatos köztartások 1925/26. tanévi állapotáról szóló kimerítő jelentéseket terjesztette elő nagy szakavatottsággal s élénk figyelemkeltéssel. A köztartásokról szóló jelentést egyetemes konventünk jövőre az intézetek anyagi állapotát is feltűntető adatokkal kívánja teljesebbé tétetni. 18 fiuközépiskolából 8 a humánus, — 10 a reálgimnáziumi típust választotta. A fiugimnáziumoknak 6852 rendes, 591 magántanulója volt; a három leánygimnáziumnak pedig 1220 rendes és 122 magántanulója. A fiugimnáziumokban a meglevő párhuzamos osztályok mellett az egyes osztályok nagy létszáma miatt még több helyen volna szükség a párhuzamos szakaszokra. Sok érdekes és feldolgozásra érdemes adatot tár fel a gazdag és minden részletre kiterjedő jelentés.

Sajnálattal állapította meg, hogy a szeghalmi új reálgimnázium segélyezésétől a kormány ridegen elzárkózik.

Az egyetemes tanügyi Bizottság által készített Középiskolai Rendtartás elfogadtatott s annak életbeléptetése az egyházkerületek útján elrendeltetett. A tanuló magaviseleti jegye szabályoztatott. Az ifjúsági könyvtárak rendezése tárgyában kiadott miniszteri rendeletnek autonómiánkat sértő rendelkezéseivel szemben szükségesnek látta egyetemes konventünk egy az egyházi érdekeinket megvédő bizottságra bízni az ifjúsági könyvtárak és egyúttal a népkönyvtárak ügyének rendezését s a bizottság elnökévé dr. Ravasz László püspököt választotta meg. A középiskolai államsegélyek tárgyában küldött miniszteri leirat, a református tanárok gyermekei nevelési alapjáról szóló 1925/26. évi számadás tudomásul vétetett, illetve elfogadtatott; a vall. és közokt. miniszternek azon rendlete, mellyel magának kívánja fentartani a jogot, hogy a teljes szolgálati idejét beföltött tanárt legfelsőbb fokon visszatartsa, vagy elbocsássa, erősen sérelmeztetett és e rendelkezés hatályon kívül helyezése kéretett. Úgyancsak újból kéri egyetemes konventünk az arképes igazolványok utáni tértiményi összegekre nézve az iskolafentartók fizetés alóli felmentését.

(Vége köv.)

Lelkészértekezlet Felsőborsodban.

Miskolcon a kerületi leánygimnázium tornacsarnokában folyt le folyó hó 5-én a felsőborsodi

egyházmegye lelkészértekezlete a tagok szépszáma megjelenése mellett. Elsőnek ifj. Kőrössy István imádkozott, Istenben bízó hittel erősítvén az egybegyűlteket lelkét. Utána Bartha Gyula tartotta meg elnöki megnyitó beszédét. Beszédének legkimagaslóbb része volt a belmisszió ügye, ez a mindennapos égető kérdés, amelynek megoldására minden lelkésznek el kell köteleznie magát. Örökös önművelés s a gyülekezetet mindjobban átható pásztori munka: ez töltse be a lelkész életét! Foglalkozott emellett a kongrua-revizióval: a lelkészi álláshoz méltó anyagi dotáció magasabbra emelésének kérdésével; végül az Országos Jóléti Társulat pártolására hívta fel lelkésztársait, illetve a helyi képviselő elvállalására is. Azután Csapó János olvasta fel a baráti kéz és szív által oly élethűen megírt, több részletében könnyekre indító emlékbeszédét Mellétei Barna Gyula volt disznóhorváti lelképásztorról, a mindvégig lelkeszavú predikátorról, a hűséges gyülekezeti munkásról, a felsőborsodi egyházmegye elhunyt tanácsbírájáról, az Országos Lelkészegyesület fáradhatatlan, agilis tagjáról. Ugyancsak felolvasást hallottunk ezután Kövér Pál lelkésztársunktól egy mindjobban komolyabb és elmerültebb foglalkozást váró lelképásztori munkáról, a: *Házi istentiszteletről*. Saját életélményeiből vett fel példákat igazolására annak, hogy milyen nagy és mély építő hatása van a házi istentiszteletnek. A felolvasást több hozzászólás követte. — Egész sorát váltotta ki azonban a hozzászólásoknak a következő pont: Tóth János sajtóvezető lelkész szabadelőadása erről a kérdésről: *Van-e szükség kálvinista politikára?* Előadó a közelmúlt és a közvetlen azelőtti magyar történelemből véve a példákat, igazolta, hogy a kálvinizmusnak, mivel éppen nekünk oly kiválóan nagy szellemalakjaink voltak, még jobban ki lehetett volna venni részét a nemzeti politikából, úgy, hogy a maga erejét mindjobban beidegzette volna a nemzet nagy testébe. Mert vezetésre hivatott volt s ma is az a kálvinizmus, talán jobban, mint valaha, amikor a társadalmat alakító eszmék örökös harcot vívnak egymással. Az előadást legtöbb esetben a hozzászólók is támogatták, illetve együtt — pro és contra mégis — megadták a véglegesnek hitt választ a feltett kérdésre: van szükség kálvinista politikára, nem annyira magára a pártra, hanem inkább arra, hogy a kálvinizmust, mint világnézetet kell elhelyezni a magyar közéletben. A kálvinista világnézetnek rá kell nevelni a népet, a magyarság judiciumát a legjobbnak, a legigazabbnak, a legönzetlenebbnek örökös és állandó elfogadására. — Végül Lőkös Sándor tartott felolvasást: *A pártbér közadók módjára való szedése* — címen, arra a végső következtetésre jutva, hogy az egyházi adónak közadók módjára való — közgazgatási úton történendő — kivetését és beszedését továbbra is mellőzzük, hanem ehelyett egyházhatósági intézkedéssel biztosíttassék a beszedés kívánatos gyorsasága és kellő eredménye. Kitérőzt időben szedjék a gondnok és a presbíterek.

Fenti felolvasások elhangzása után Kövér Pál kondói lelkész tett indítványt, hogy vezesse be minden lelképásztor keresztelekor megfelelő traktátus füzetek (Tildy Zoltánné: Édesanyák könyve), konfirmáláskor biblia adományozását,

illetve a gyülekezeti tagok közt hozza forgalomba Forgács Gyula „Egyháztagsági könyvecské”-jét.

Zárszámadás volt mindezek után, végezetül pedig elnök szeretettel hívta fel lelkésztestvérei figyelmét Borsovai Lengyel Gyula: „Ássák a templom falát” c. nyomás alatt levő, gyülekezet építő kisebb elbeszélés-füzetére, mely szerzőnél is megrendelhető, Szendrőlád, Borsod m.

Szigethy Ferenc
ért. jegyző.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyász hírek.** Mély részvétellel tudatjuk, hogy Nemes Lajos kir. tanácsos, Zemplén megye volt kir. tanfelügyelője május 11-én, életének 87-ik évében Tolesván elhunyt. A sárospataki főiskolának volt kitűnő tanítványa, majd a báró Vay-családnál nevelősködött, azután pataki képezdei tanár lett s innen nevezték ki 1879-ben Zemplén vármegye tanfelügyelőjévé s ez állásában kifejtett értékes működésével az egész vármegye tiszteletét és elismerését kivívta. Nyugalomba vonulása után Szántóra költözött s itt egész az utóbbi időkig tevékeny részt vett mint főgondnok az egyház ügyeinek intézésében. Főiskolánk, vármegyénk és egyházkerületünk (mint a f. zempléni egyházmegye tanácsbírája az egyh. ker. gyűlésekben is gyakran részt vett) hű fiát, érdemes munkását gyászolja benne! — *Csernyánszky Jenő*, főgimnáziumunk VI. oszt. tanulója f. hó 11-én S. A. Ujhelyben váratlanul elhunyt. Sajnos, már a második ifjú ez évén, akit a lelki erő gyöngesége a sirba vitt. Az elhunytak emléke legyen áldott!

— **A Kormányzónak** május 7-én Budapesten nyújtotta át a debreceni egyetem tanácsa a közoktatási miniszter, Baltázár D. püspök, gr. Dégenfeld J. főgondnok, a debreceni főispán és polgármester jelenlétében a 4 fakultás részéről felajánlott *díszdoktori oklevelet*. Dr. I. Vitéz Géza rektor üdvözlő beszéde után a Kormányzó örömmel és köszönettel vette át az oklevelet. „Debrecenhez engem, úgy mond, gyermekkorom szép emlékei mellett a hála érzése is fűz, mert én is az ősi Kollégiumnak színmagyar levegőjében tanultam meg a magyar kultúra lelkes szeretetét. Büszke vagyok rá, hogy a Kollégiumnak növekedése voltam, amelynek falai közt a legerősebb hazafias érzés hatotta át a tudományt és ahol egyik nemzedékről a másikra szállt át a nemzeti eszme magasztos kultusza”. Bizik benne, hogy az egyetem, mely a Kollégium fenkölt szellemének és nemes hagyományainak letéteményese, a kultúrának szilárd és számottevő erőssége lesz; azt tovább kell fejleszteni s a vallásos és hazafias szellemtől áthatott művelődést minél szélesebb rétegek számára hozzáférhetővé kell tennünk!

— **Főiskolánk köréből.** A *Theologus-Egyet*el ki-tűzött pályatetelei felett május 7-iki ülésében döntött: az ima díja (8 p.) megosztatott Béky Zoltán IV. th. és Kovács József II. th. közt; az egyházi beszéd díját (12 p.) Darányi Lajos III. th., az ószövetségi kérdés (12 p.) díját Szakall János III. th. nyerte. — Az *Erdélyi Önképzőkör* és az *I. Rákóczy György-Egyesület* május 8-án, az imaterem-

ben tartott közös, nyílt ülés keretében tartotta zárógyűlését és osztotta ki a pályadíjakat. — A *VIII. osztály* tanulói május 11-én déli 12 órakor, az utolsó tanórára menetel előtt, búcsúztak el, a szépen felkoszorúzott esengetyű előtt, Pataktól, a főiskolától és tanáraiktól; a szép búcsúbeszédet Harsányi László mondta. — *Marton János* kartársunk jól érzi magát Athénben és június 8 körül szándékozik hazajönni. — *Dr. Ferenczy Árpád* volt jogtanár, a hírlapok közlése szerint, Ceylon szigeten, egy buddhista kolostorban meghalt.

— **Negyven éves papi jubileum.** Május 8-án, vasárnap impozáns és meleg ünneplésben részesítette Mezőcsát közönsége Bodolay István ref. lelkész, volt alsóborsodi esperes, mezőcsáti lelkész-kedésének 40 éves jubileuma alkalmából. Délelőtt a templom zsufolásig megtelt a hívek és a tisztelők sokaságával. A jubiláns lelkész, mikor lelkész-társaival bevonult a templomba, fehér ruhás lányok sorfala fogadta, majd kezdetét vette az istentisztelet, melyen Vajda Sándor mezőkeresztesi lelkész imádkozott és prédikált. Az istentiszteleten a hívek, az egyházi énekkar és a gyermekek kórusa énekelt szebbnél szebb egyházi énekeket s a prédikáció után Szalóczy Pál mezőcsáti társlelkész könnyekig megható beszédben üdvözölte lelkész-társát és átadta a hívek áldozatkészségéből össze-gyűjtött Bodolay István-jubiláris alapítvány betét-könyvét. Ezután a tisztelők járultak a jubiláns elé, közöttük Ujj Jenő igazgató a tantestület, Szalóczy Pálné a Kálvin Szövetség női osztálya, Zombory Zoltán főszolgabíró a presbyterium és a járás, Kiss Lajos főjegyző a község, Horváth István ipartestületi-elnök az iparosság, két kislány az iskolásgyermekek nevében üdvözölte a jubilánst, mely után Schubert Fohásza fejezte be a szép ünnepélyt.

— **A Palást-Alapra vallásos estélyt** rendeztek akadémiánk teológus ifjai, május 7-én este S. A. Ujhelyben, május 8-án este itt Patakon a ref. templomban. Amott Kiss Ernő esperes, itt dr. Mátyás Ernő theol. tanár imádkozott s tartott lelkes bibliamagyarázatot; az estély többi pontjai mindkét helyen ugyanazok voltak: dr. Rácz Lajos theol. igazgató megnyitó, Szabó Zoltán th. tanár bezáró beszéde, 2—2 th. ifjú éneke s szavalata, orgonajáték és karének. Az estélyek tiszta jövedelme: Ujhelyben 83, Patakon 46 p. Nemes adományokat e célra a távolabb állóktól is szívesen fogadunk.

— **Bodrogköz ünnepe.** A Bodrogközi Kálvin-Szövetség május 10-én Cigándon tartotta végleges alakuló közgyűlését s erre a napra, mely az egész Bodrogközre nézve nagy ünnepnap volt, eljött vitéz Sáfrán Géza altábornagy, a központi szervező bizottság világi és Enyedy Andor miskolci lelkész, annak lelkészi elnöke is. A zsufolásig megtöltött templomban a d. e. 10 órakor kezdődött istentiszteleten Kiss Ernő esperes emelkedett imája után Enyedy Andor tartott magasan szárnyaló bibliamagyarázatot a lelki vakok gyógyításáról; Jézus, ha hozzá folyamodunk, nekünk is meggyógyítja lelki szemeinket s akkor más szemekkel fogjuk nézni, hogy egyéni, nemzeti és vallásos életünkben micsoda célok megvalósítására kell törekednünk. Az istentisztelet befejezése után, melyet a cigándi vegyeskar, s a Bodrogközi K.

Szövetségi (papokból és tanítókból álló) Énekkar szép éneke nagyban emelt, megkezdődött a templomban a Kálvin-Szövetség konferenciája. Miután Janka Károly ideigl. elnök szívesen üdvözölte a közel s távol vidékről érkezett vendégeiket s Nagy Béla pácini lelkész, ideigl. alelnök jelentette, hogy a Szövetség Bodrogközi fiókja szeptemberben ideiglenesen megalakult s megválasztotta tisztikarát: vitéz Sáfrán Géza altábornagy emelt szót és ismertette azt a munkát, mellyel a K. Sz.-et szerte az országban megszervezni és munkába állítani törekednek. S e szervező munkára nagy szükség van, mert ma a kálvinista társadalom széttagoltan, egységes vezetés és cél nélkül él, s így nem képes érdekeit megvédeni. Ki kell építenünk a magyar kálvinizmus egységes frontját! ezt akarja a K. Sz., egyetlen társadalmi szövetségbe tömöríteni az egész kálvinista népet! Ismerteti a K. Sz. működési formáit, a Miskolcon folyó munkát és kivívott eredményt, ahol a szervezet teljesen ki van építve s ahol 2 év alatt mintegy 300 millió K-át osztottak ki a szegényeknek pénzben, ruhában és élelmiszerben. Ezután Kántor Mihály ügyvezető titkár felolvasta a szeptemberi választás eredményét, mire a közgyűlés az ideiglenesen választott tisztikart véglegesen megválasztja; e szerint elnökök: Janka Károly és Ungváry László; alelnökök: Nagy Béla és Bálint Bertalan; titkár: Kántor Mihály; azután választottak szervező, rendező, sajtó- és jóléti előadót, pénztárnokot, ellenőrt s minden községből választmányi tagokat; hasonlóképen megválasztották a járási nőegylet tisztikarát. Az iskolában lefolyt közebed után (amely bor nélkül is derűs hangulatban folyt le) d. u. 3—4-ig egyszerre 3 helyen volt konferencia; a *presbyterek* konferenciáján Forgács Gy. spataki lelkész ismertette a presbyter szolgálatát a belmisszió körében, sorolta fel a presbyterrel szemben formált követelményeinket; a *nők* konferenciáján Szabó Z. th. tanár a nők belmissziói szolgálatának kérdését tárgyalta s meggyőzte hallgatóit, hogy nekik is kötelességük tevékenyen munkálkodni e téren; az *ifjúsági* konferencián Töltéssy Zoltán K. I. E. titkár 15 ifjút nyert meg a nyári konferencián való részvételre. Mindenik konferencián értékes felszólalások hangzottak el. A d. u. fél 5 órakor tartott istentiszteleten Janka Péter rozvágyi lelkész imádkozott. Bernáth István vissi lelkész bibliát magyarázott, Kovács B. pataki énektanár orgonán játszott, Janka K. cigándi lelkész záróimát mondott. A szép ünnepély a kedvezőtlen időjárás dacára teljes sikerrel végződött!

— **Rövid hírek.** A debreceni Gróf Tisza István-Tudományos Társaság, május 8-án tartott közgyűlésében, dr. Baltazár Dezső püspököt, dr. Erdős Károly lelk. képzőint. ig. tanárt s dr. Rácz Lajos pataki akad. tanárt rendes tagjaivá választotta. — A miskolci Kálvin-Szövetség május 8-iki zárógyűlését magas színvonalú vallásos ünnepélyé emelte dr. Antal Géza dunántúli püspök előadása, ki a szeretet, az embertársak iránti megértésből fakadó jótékonyosság szükségességét fejtegette, amely nem nézi a vallási hovatartozandóságot, nem, hogy ki milyen népréteghez tartozik, hanem csak a szűkölködő embert látja, aki támogatásra, bátorításra szorult. — Az evangélikusok a fővárosban

Luther-szobrot akarnak állítani; felhívták a Kálvin-Szövetséget is Kálvin-szobor állítására, de ez, Kálvin elveire való tekintettel, a tervet elejtette. — *A mályinkai* gyülekezet Molnár Pál diósgyőri hitoktató-lelkész egyhangú meghívással lelkészévé választotta. — *Tiszakesziben* május 8-án iktatta be Farkas István esperes a gyülekezet ifjú lelkészét: Horváth Józsefet lelkésszé állásába, kit lelkes hívei ez alkalomból értékes paláttal leptek meg. Az ünnepélyen Zsóry György alispán és Édes Antal orsz. képviselő is jelen volt.

— **Kórus-hangverseny.** A *Főiskolai Kórus* a debreceni *Kollégiumi Kántus* részvételével nagyszabású hangversenyt rendez f. hó 21-én este 8 órakor, amit tánemulatság fog követni. A két énekkar szép klasszikus darabjai (Kántus részéről: Wagner: Gót hűség, Szigethy: Strassburgi harangok; Kórus részéről: Farkas: Zengjetelek dalt, Pogátschnigg: Dal a dalról), ószkarok, női-férfi kar, szólóének, szavaltatok, zeneszám (Gluck: Ouverture az „Iphigenia Aulisban” c. operából) teszi gazdaggá és változatossá a műsort. Jegyek a hangversenyre előre is válthatók a Főiskolai Könyvkereskedésben.

— **Harangavatás.** A *sajóivánkai* ref. egyház a múlt hónapban tartotta harangfelavatási ünnepélyét. A szépen feldíszített új harangot Pozsga József nagybarcai lelkész áldotta meg, az ígét pedig Bartha Gyula sajkakazai lelkész hirdette nagy ékesszólással. Varga Imre helybeli lelkész, — az énekkar szereplése után, — az ajánlattevők névsorát ismertette. Beszéde során kitűnt, hogy a számban ugyan kicsiny, de lélekben nagy és erős egyháztagok, több, mint 20 millió koronát önként ajánlottak fel az új harangra. Az áldozathozatal nagyságát pedig csak akkor lehet valóban méltányolni, ha megtudjuk azt is, hogy e gyülekezet 1924 évben díszes, új tornyot emelt, 10 évvel előbb pedig szép, új lelkészlakot épített. Ime, valóban teher alatt nő a pálma! Az áldásos napot délután gazdag tárgysorozatú vallásos ünnepély zárta be.

— **Iskolai találkozók Sárospatakon** Június 18-án a régi diákoknak több — nagyrészen tekintélyes évjáratú — csoportja készül főiskolánkban találkozót tartani. Harsányi Gusztáv és Kazinczy Gábor nyug. kuriai bírák azokkal óhajtanak találkozni, akikkel 50 évvel ezelőtt végeztek itt teológiai, illetőleg jogi tanulmányaikat. Vas Mihály gégyényi lelkész és Szalánczy Bertalan egyházmegyei gondnok azokat hívják találkozóra, akikkel 50 évvel ezelőtt, — dr. Finkey Ferenc korona-ügyész helyettes azokat, akikkel 40 évvel ezelőtt tettek intézetünkben érettségi vizsgálatot; végül a legifjabb csoportot képviseli a 10 évvel ezelőtt érettségizettek találkozója, — nevökben dr. G. Nagy Endre (Budapest, IX. Kén-utca 5. Hungária-gyár) hívja találkozóra azokat, akik 1917-ben, illetőleg a háborús viszonyok miatt talán előbb vagy később tettek itt érettségi vizsgálatot, s kér volt osztálytársaitól erre vonatkozó értesítést. Isten hozza közénk az Alma Mater régi növendékeit!

— **Az elszakított egyházkerületből.** A *bólyi* fiókegyházban (B. Szentés mellett) husvét másodnapján történt a két új harang felavatása. A 140 lélekből álló kis gyülekezetben eddig soha nem kondult meg ref. harang szava, eddig mindig a

róm. kath. harangok szóltak nekik is, amelyek öntetéséhez a ref. hívők is hozzájárultak. De a múlt év őszén, talán a jubiláris szentév hatására, a katolikuskok megtagadták a ref. temetéshez a harang meghúztatását s így a ref. hívek kénytelenek voltak magok harangról gondoskodni. Ma már ott áll a csinos, új harangláb s rajta a 165 és 80 kgr. súlyú két harang, melyeket Keresztúry József esperes avatott fel, a bólyiak boldog örvendezése közben. — Az egyházi törvények revíziója céljából a kormánnyal folytatott tárgyalások során a cseh kormány kikötötte, hogy a magyar ref. egyház a *tót egyházmegye* felállítását iktassa törvénybe (X. t. c. gyanánt). Szó sincs az érdekelt tót gyülekezetek megkérdezéséről; a cseh kormány ezt egyszerűen megparancsolja, illetőleg a ref. egyházi törvények jóváhagyásának feltételévé teszi. Az új t. c. az érdekelt belhivatalnokokat, gyülekezeteket, egyh. megyéket minden díjlevélbeli, illetve vagyoni csontkúl ellen biztosítja, s nagy mozgási szabadságot enged a kisebbségnek és eleve tiltakozik minden elnemzetlenítő törekvés ellen. De arról már nem intézkedik, hogy a tót egyházmegye a felettes egyházi hatóságokkal való érintkezésben a magyar nyelvet tartozik használni.

— **Felvétel a miskolci ref. leánygimnáziumba és a vele kapcsolatos internátusba.** A miskolci ref. leánygimnáziumba az 1927/8. évre szóló beíratások június 27. és 28. napjain lesznek. A beíratkozáshoz szükséges okmányok: születési állami anyakönyvi kivonat, himlőújraoltási bizonyítvány és a IV. elemi osztályról szóló bizonyítvány vagy értesítőkönyvecske. A beíratásnál fizetendő díjak: felvételi díj 20 P, nyugdíjjárulék 28 P, (köztisztviselők és munkások gyermekei a nyugdíjjárulékra felét fizetik). Minthogy a jelentkezők száma igen nagy szokott lenni, a ref. vallású növendékek feltétlenül iratkozzanak be e napokon, mert a szeptemberi pótló beíratkozáson csak azokban az osztályokba lesznek felvehetők tanulók, amelyekben a létszám júniusban meg nem telik. Az intézet internátusába folyamodók kérvényüket június végéig küldjék be az igazgatósághoz. A kérvényhez születési, iskolai, himlőújraoltási bizonyítványt kell csatolni, továbbá egy orvosi értesítést arról, hogy a kis leányka egészségi szempontból internátusban való lakásra alkalmas, végül pedig a szülék részéről egy kötelező nyilatkozatot, hogy felvétel esetén a gyermekük után esedékes internátusi fizetési kötelezettségeket pontosan teljesíteni fogják. Az internátusi ellátási díjak még nincsenek pontosan megállapítva, de a kerületünkbeli lelkészek és tanítók gyermekeinek évi ellátási díja 800, a többi növendékek ellátási díja 960 P-ben lesz előreláthatólag megállapítva. Az ellátási díjak negyedévenként, vagy havi részletekben is fizethetők. A felvételtől, valamint a a megkívánt felszerelésről július első napjaiban küld értesítést a folyamodóknak az igazgatóság.

— **Páparól.** A püspöki lakás kérdését a pápai egyház iskolatelkén levő épület emeletre-húzásával szándékoznak megoldani; az építkezés költségeire tetemes államsegély van előirányozva. Az üreseedésben levő bölcsészeti és egyháztörténeti tanszékekre, ha az 1926—27. évi zárószámadás eredményei megengedik, a kerületi elnökség ki fogja hirdetni a pályázatot.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ..... 14 Pengő.</p> <p>Fél évre ..... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
---	--	---

TARTALOM: Evangélikus és katolikus. (Folyt. és vége.) — *Gulyás József:* Ady, mint „egyetlen vallásos költő.” (Vége köv.)
— *ly:* A Református Egyetemes Konvent ülése. (Vége.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Evangélikus és katolikus.

(Folyt. és vége.)

Az evang. keresztyénség körében a pápás Egyháznak ezek a törekvései, ezek a szerzetesrendjei és ezek a társaságai a független felekezetek (denominációk) egész sorozatában találják analógiájukat, de amelyeknek látszólagos konfúziója a dogmák és szimbolumok történetének vizsgálója előtt az egység jellemét ölti magára a különféleségben. Ezek nevöket nagyrésztben szervezetök alakjától vették. Mint ahogy a pápás szó a római Egyház autokratizmusát fejezi ki, az epizkopális, presbiteriánus és kongregacionista jelzők az evang. keresztyénség különböző szervezeti rendszereit és különböző szekcióit jelölik. A „methodista” és „baptista” neveknek más eredetük van. Ami az evang. keresztyénségnek azt a frakcióját illeti, amelyhez magam is tartozom, az azt az eredeti vonást tünteti fel, hogy a legnagyobb próféta neve után, akit Isten az Apostolok kora óta az ő Egyháznak küldött, Luther Márton neve után nevezhető. Igaz ugyan, hogy maga a reformátor méltatlankodó szavakkal tiltotta meg nevének illetlen használatát. Hite szerint a keresztyén név az egyedül igaz és egyedül elegendő név volt. Méltatlannak ítélte Krisztus tanítványaihoz, hogy egy nyomorult és bűnös lény neve alá foglaltassanak. De a lutheránus név mégis belépett a történelembe; és ha a mi keresztyén frakciónknak kell valamely külön nevet viselnie, nem találhatnánk mást, amely gazdagabb és igazabb lenne. Hasonlóképpen áll a dolog a ker. egyház azon frakcióival, amelyeket az evangéliumi tan és kegyesség és protestáns keresztyénség legnagyobb szervező lángelméjének: Kálvin Jánosnak, vagy az anglikán ébredés megindítójának, Wesley Jánosnak nevével neveznek el. Mert nincsenek formák vagy formulák, amelyek a keresztyénséget oly gazdagon és elevenen kifejezhessék, mint egy, az Isten Lelkétől áthatott emberi lélek.

Ezért lehet, részint történeti, részint szellemi okokból, a ker. család egyes csoportjai számára elfogadni az olyan neveket, mint lutheránus vagy kálvinista, épp úgy: benedek-, vagy ferencendi. El fog jönni az a nap, amikor mindnyájan látható módon meg fogjuk valósítani egységünket (János XVII. 22., 23).

De ha logikusok és a történelemhez hívek akarunk lenni, el kell ismernünk, hogy a „katolikus” név az egész Egyházat illeti. Az Apostoli Hitvallásban nagy a Niceai Symbolumban mindnyájan azt valljuk, hogy „hiszünk a közösleges (katolikus) és apostoli szent Egyházban”. Mit sem használ, ha a nyelvhasználatra utalunk; hisz’ ez a használat épp oly új, mint értelemszaváró. Az Egyház nyugati atyái: szent Ágoston és Jeromos jól tudták, hogy katolikus annyi, mint *egyetemes* (universalis), míg a „romana”, „gallicana”, „africana” kifejezések az Egyház egy részét, *particularis*, jelentik.

Mi orthodoxok, evangélikusok, régi szimbolumainkkal együtt, mindnyájan valljuk a katolikus és apostoli szent Egyházhoz való tartozásunkat. Következésképp ez a kifejezés nem csupán az Egyház egy részét, a római frakciót jelöli, hanem azt jelenti, hogy az Egyház, az ő összességében egyetemes, ökuménikus. Ha attól, aki ilyen hitet vall, azt kérdezzük: katolikus-e? a kathol. Egyházhoz tartozik-e? az meglepetéssel, talán méltatlankodva fogja ezt hallani. De szembeszökő ellenmondás is van benne: nem vallhatjuk a kultuszban az Apostoli vagy Niceai Symbolummal az Egyház katholicitását, azaz egyetemességét és engedhetjük át ugyanakkor a kath. nevet az Egyház egyetlen szekciójának, amely nem foglalja magában az evang. keresztyénséget. Igaz, mit sem használ, ha a nyelvhasználat ellen feltámadunk; de a jelen esetben, az utolsó század ezen használatára arra való, hogy tévedésbe ejtse az embert. A római egyház felvilágosultabb elméi sem akarják magok számára lefoglalni a „katolikus” kifejezést. Orthodox testvéreink azt ugyanannyi joggal követelhetik, mint mi magunk vagy a rómaiak. A mi nagy dogmatikusaink a XVI., XVII. és XVIII. században, kivált a legnagyobb közöttük, Gerhard János, erősen hangsúlyozták, hogy „katolikus” egyetemes jelent s viszont, miként a logika és hagyomány tanítja, a „római, görög, anglikán, lutheri, gallikán” nevek, az Egyházra alkalmazva, részleges kifejezések vagyis olyanok, amelyek az Egyháznak csak egy részét jelölik, még ha a római rész a keresztyénség legjelentősebb organizációja is. Gerhard a saját hitvallását is katolikusnak nevezi. Az ő tana, szerinte katolikus-evangélikus. A régi evang. doktorok azt tartják

az ő tanukról, hogy az katolikus és evangélikus.

A katolikus Egyház, amely Egy, három főszekcióra oszlott, amelyek 3 magoktól választott nevet viselnek, i. i. az orthodox, a római és az evangélikus szekció. A név feladata, hogy pontosan kifejezze tartalmát, megfeleljen a valóságnak. E tekintetben a „római“ név a legjobb és a legjellemzőbb, mert hiszen mindhárom nagy konfesszió egyformán akar katolikus, de éppen úgy evangélikus és orthodox lenni.

Söderblom N. után.

Ady, mint „egyetlen magyar vallásos költő.“

Makkai Sándor, az erdélyiek ifjú püspöke, aki egy évig főiskolánknak is tanára volt, most pedig az erdélyi magyarság egyik hatalmas oszlopa, a „Soli deo gloria“ diákszövetség kérésére egy előadásban vázolta az Ady költészetéhez fűződő problémákat. Ez értekezés címe: *A magyar fa sorsa.* (A vádlott Ady költészete). Írója Adyt védőügyvédként próbálja védeni az ifjúság törvényszéke előtt s felmentést kér részére, és bár elismeri, hogy Ady a magyar ifjúság követendő mintaképe nem lehet, mégis olyan túlságos elismeréssel halmozza el, hogy a felmentése egyben glóriifikálása is az Ady költészetének. Ilyen megállapításai: Az En élményemnek elsődleges közvetlenségével csak Ady tudott magyarul énekelni mindenről, ami az emberi életet alkotja, élteti és pusztítja. (95.) Adyban szólalt meg eddig igazán és egyedül az a magyar lélek, melyet saját nemzeti költészete ezen a téren soha nem táplált és nem ihletett, s a bűneitől szabadulni akaró... a megújításért síró magyar Advent lelke stb. A vádak pedig, amelyek alól tisztázni szeretné, a következők: gőgös nemzetköziség és hazafiatlanság, satnya érzékiség és erkölcstelenség, nagyképu homályosság és érthetatlenség, beteg tagadása minden pozitív szellem-erkölcsi értékének, a romlás és halál dicsőítése, az ideiglenes bűnbánat komolytalansága, a vallásosság affektálása. El vádakat veszi sorra az Ond vezér unokája, Máriától Veronikáig, az Ős Kaján, a Halál rokona, a Sion hegy alatt, a Fekete zongora c. fejezetekben. Az elsőről megállapítja azt, hogy Ady véleménye szerint a magyarság rossz helyen foglalt helyet e földön, keletre vágyik ő vissza, de már késő. Itt álmos lesz a magyar. A másodikról azt, hogy Ady a nőben is önmagát szerette. A démoni vonás a zseni előtt látszó diszharmóniából folyik, melyből két menekvés mód van, a Halál s az Isten. Ő mindkettőt hívta s végül hosszú küzdelem után eljutott a Halálra át az Istenhez. Itt mondja aztán a szerző azt a cikkünk címében írott kifejezést: Ady az egyetlen magyar vallásos költő. (95.)

Adyval már sokan foglalkoztak s bizonyára még ezután is sokan fognak foglalkozni. Hogy e könyv állításainak igazságairól meggyőződést szerezhessünk, vizsgáljuk abból a szempontból első sorban, amelyekre nézve az író legautentikusabbnak gondoljuk: a vallásosság szempontjából. Az író-püspök, bizonyára illetékes vezető e téren. Igaz, hogy a ref. püspöki karban előtte is voltak olyan kiválóságok, akik az irodalom egyetemes terén is elsőrendű csillagok (Geleji Katona, Szász K.,

Baksay S.), sőt jelenben Ravasz Lászlónak Sziládi Aronról festett arcképe is elsőrendű kép, továbbá az írónak magának is vannak kiváló művei: mégis először ott próbáljuk meg állításainak mérlegelését, ahol nálunknál hozzáértőbbnek találjuk, a vallásosság terén.

Ady az egyetlen vallásos költő, mondja. Tudunkkal előtte is voltak vallásos költők, akik sok szempontból hasonlíthatók egymáshoz is, Adyhoz is. Pl. Balassi, Amade. Rimai szerelmes verseket is, vallásos költeményeket is írtak. Ráday Pálnak is maradtak fenn szerelmes versei s vallásos énekei. Csokonai is írt Istent dicsőítő verseket, szerelmes dalokat. Baesányi kufsteini elégiáiról, Tompa Énekeiről is beszélhetünk, sőt Reviczkinék is van az imakönyvről s a karácsonyról szóló szép éneke. Mellőzhetjük Mindszenti Gedeon verseit, Székács Esti imádságát, Tárkányi Boldogasszony anyánk c. versét és a többi számtalan költemény felemlítését. Azt ezek után is megállapíthatjuk, hogy nem Ady az egyetlen magyar vallásos költő. Ha pedig ezt állítja szerző, bizonyosan valami különleges ok alapján állítja. Ez szerinte az, hogy Ady átélte a vallást s ezt rajta kívül csak Balassinál találjuk. Bűntudata s bűnbánata csak e kettőnek van, Balassinak s Adynak.

(Vége köv.)

Gulyás József.

A református egyetemes konvent ülése.

(Vége.)

Az iskolaügyek sorában a tanító- és tanítónőképző-intézetekről szóló jelentés megnyugvással vétetett tudomásul, hasonlólag a polgári iskolák 1925—26. évi állapotáról szóló előterjesztés. A Zeneművészeti Főiskolán a vallás és közokt. ü. miniszter által felállított egyházi zenészképző tanfolyammal kapcsolatban felterjeszti egyetemes konventünk a maga speciális kéréseit. A különféle jellegű és fokú tanintézetek vallásitanításának állapotáról szóló előterjesztések tudomásul vétettek. Ismételt és ismételt sérelmezett az iskola-fenntartókra az elbíráhatatlanságig áthárított terhek sokasága, amelyekkel szemben az állam a maga törvényes segélyeit megnyugtató mértékben még mindig nem valorizálja. Önkormányzatunkon is sok csorbát ejtenek a vall. és közokt. miniszter rendelkezései, amelyeknek orvoslását egyetemes konventünk nem szűnik meg nyomtatékosan sürgetni. Szomorúan nevetséges összeget képez a középiskolák fenntartási államsegélye, melynek legmagasabb összege 9 pengő. (A legalacsonyabb 2 pengő; valósággal koldus-alamizsna.)

Az elnökség felkérte, hogy az Országos Zsinatnak 1928. évi május hó 8. napjára történő összehívásához kérje a Kormányzó úr engedélyét s hogy hívja fel az egyházkerületeket, hogy a zsinati rendes és póttagok megválasztására olyan időben tegyék meg rendelkezéseiket, hogy a tagok a folyó év végéig megválaszthatók és bejelenthetők legyenek. Egyidejűleg felhatalmazást kapott a konventi elnöki tanács a zsinat előkészítő bizottság tagjainak összeállítására és behívására. Az egyházkerületek több rendbeli felterjesztése a zsinatelőkészítő bizottsághoz tétetett át.

Elénk vita tárgyát képezte az Ö. F. B. által

juttatott javadalmi földek kérdése. Tiltakozott a konvent azon álláspont ellen, hogy ezek a földek abból a célból adattak volna, hogy azok révén csökkenjen az illető javadalmasok államsegélye. Az érdekelt egyházközségek ezeket az ingatlanokat azért igényelték s az O. F. B. is azért juttatta azokat, hogy egyes súlyos díjlevélbeli tételek azok által átalakíthatók legyenek.

Jelentést tett a konventi elnökség az 1848. évi XX. t.-c. alapján kiutalt államsegélyről, a különféle alapok és alapítványok számadásáról. Dr. Benedek Zsolt az adóalap 1926. évi számadását terjesztette elő. Az egyházkerületek felterjesztései alapján az állandó káplántartó helyek megállapítottak. Dr. Baltazár Dezső áhitatos, buzgó imája után a harmadnapra átterjedt, bő tárgysorozatú ülés véget ért. A konvent rendkívüli bíróságát 1, a rendes bíróságot 4 ügy foglalkoztatta.

A konventi tagok a reformátusok székházából azzal az érzéssel oszoltak el, hogy a református egyház egyetemére nehezede súlyos terhek és az azokból származó bajok mellett is találkozzunk az ébredés és fejlődés szép reménységet keltő, sok jelével.

—ly.

IRODALOM.

* **Vannay-Hegyaljai dalok.** Dr. Hegyaljai Kiss Géza böcsi ref. lelkésznek egy csokor versét adta ki Lipcsében és Budapesten a *Bárd és fia* zenemű kiadó cég. A dalokhoz Vannay János, az Országos Tiszti Kaszinó dirigense, újabban nagykanizsai zeneiskolai igazgató szerzett behízelgően finom dallamokat, melyek közül a *Pihenő* című első díjat nyert egy pályázaton. A dalfüzetről a fővárosi és szaklapok elismeréssel emlékeztek meg; sikerükre jellemző, hogy egy német cég németre fordításukért tárgyal a szerzőkkel. Az első *Vannay-Hegyaljai*-füzetben a következő szép dalok találhatók: Az ég leánya, Est a Tátraszírten, Rózsahímzés, Kuruc legény bújá, Pihenő. A füzet 3 pengőért kapható a Bárd-cégnél, Budapesten.

* **Magyar Protestánsok Lapja** címmel, április 24-én Budapesten új lapot indított meg a Bethlen Gábor-Szövetség dr. Vida Gyula szerkesztésében, mely Bethlen Gábor örökének megtartásáért és fejlesztéséért, a prot. egyházak testvéri együttműködéséért és a prot. öntudat erősítéseért, igazaink kivívásáért akar harcolni és a majdan megteremtendő *Prot. Sajtó* előfutára akar lenni. A Gr. Ráday Gedeon elnöklete alatt álló Bethlen Gábor Szövetség hivatalos lapját melegen ajánljuk t. olvasóink pártfogásába. Előfizetési díja évi 4 pengő; megjelen kéthetenként.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Felolvasás.** A M. Irodalomtörténeti Társaság május 14-iki ülésén Harsányi István sárospataki főiskolai tanár *Bod Péter Athenásának eddig ismeretlen toldalékja 1786-ból* címmel tartott felolvasást. A toldalék, melyet Szerencsi Nagy István és Keresztesi József írtak, 68 magyar író életéhez és irodalmi működéséhez szolgáltat megbecsülhetetlen

értékű adatokat. A kéziratban maradt munkát Harsányi a kunszentmiklósi ref. reálgimnázium könyvtárában találta meg.

— **Értesítés.** A sárospataki ref. főgimnázium I—IV. osztálya a kanyarójárvány miatt bezárattott. E kellemetlen kényszerűség miatt az Áldozócsütörtökre tervezett confirmatioi ünnepély június 12-ikére halasztatott, a budapesti dalversenyen való részvétel lehetősége elesett. Az I—IV. osztály növendékei részére a pünkössti szünidő után a tanítás kezdete: június 10 (péntek), az V—VII. osztály részére: június 13 (hétfő). A vizsgák, illetőleg összefoglalások az V—VII. osztályban a kitűzött időben tartatnak meg, az I—IV. osztály a záróünnepély után (jún. 19.) még egy hétig iskolába jár.

— **Lelkészbeiktatás Erdőbényén.** Megható ünnepség keretében iktatták be f. hó 15-én Makó Dezső volt cigándi s. lelkészt a Danyi József nyugalmomba vonulása folytán megürült erdőbényei lelkészi állásba. A beiktató beszédet Janka Károly egyh.-ker. főjegyző tartotta s igaz atyai tanácsok kíséretében adta át az ifjú lelkésznek hivataltá jelvényeit, miközben az őszinte öröm könnyeit esalta sokaknak szemébe. Ezután az új lelkész tartotta meg beköszöntő beszédét Ján. XXI. 15—17. alapján. Az üdvözlések istentisztelet után a templomban a gyülekezet előtt hangzottak el.

— **Főiskolánk köréből.** Janka Károly papi gondnok május 16-án meglátogatta főiskolánkat s mindenik theol. tanár előadását meghallgatta. — A VIII. gimn. osztály vizsgálatát május 13-án folyt le; a 39 vizsgázó közül 3-an javító vizsgálatra útasítottak s 3 magántanuló, illetőleg ismétlő hozzájárulásával 39-en tettek május 16., 17. és 18-ikán írásbeli érettségi vizsgálatot. — A IV-ed éves theológusok, 9-en, május 20-án 9 órakor, utolsó előadási órájuk után, búcsúztak el a főiskolától és tanáraiktól; tanáraiktól és theológustársaiktól kísérvé, a meghúzott iskolai nagyharang elé vonultak s ott elénekelték a XC. Zsoltár 1. versét s a „Válásra int...” pataki diákkal 2 első versét, azután a széniori hivatalban búcsúztak el theol. tanáraiktól. — Az akadémián május 20-án fejeződtek be a II. félévi előadások s május 23-án kezdődnek a colloquiumok.

— **Széphalmi ünnepély.** A sárospataki főgimnázium május 19-én hódolt Széphalmon a magyar irodalom nagy mesterének, Kazinczynek emlékezeté előtt. Mintegy 120 felsőgimn. oszt. tanuló, 5 tanár vezetésével rándult ki 19-én d. e. Széphalomba. A mauzoleum előtt Dávid Zoltán, a VII. osztály magyar nyelv tanára nyitotta meg az ünnepélyt, mely Kazinczyra vonatkozó előadásokból, felolvasásokból, szavalatokból és énekekből állott; feltűnést keltett és méltó elismerést aratott Képes Géza VII. o. tanulóknak Kazinczyról írt szép költeménye. Befejezésül Gulyás József tanár adta át a Gimnáziumi Szék nevében a M. Tud. Akadémia 40 pengős Kazinczy-díját Harsányi László VIII. o. tanulóknak, mint aki a legkitűnőbb magyar írásbeli dolgozatokat írta az év folyamán s buzdította őt e kitüntetéssel járó kötelezettségek teljesítésére.

— **Rövid hírek.** A miskolci járási *Kálvin-Szövetség* május 12-én tartotta Diósgyőr-Vasgyárban alakuló közgyűlését. Román Ernő egyházi beszéde után Nádházy B. és Sáfrán G. ismertették a K.

Sz. céljait és a szervezkedés szükségét, mire a gyülekezet tagjai kimondták a járási K. Sz. megalkulását és megválasztották a tisztkart. — *Tóth Endre*, a pápai theol. akadémia h. tanára, május 13-án a debreceni egyetemen az egyháztörténeti szakcsoportból magna cum laude eredménnyel doktorátust tett. — A *bodrogkeresztúri* gyülekezetben Horváth László holland-magyar missziói lelkész május 12-én vetített képes előadást tartott Hollandia társadalmi, gazdasági, egyházi és politikai életéről. — *Móricz Zsigmond*nak, a magyar irodalom ezen kiváló tehetségű írójának 25 éves írói jubileumát május 21-én este fogják ünnepelni Budapesten; theol. akadémiánk tanári kara, főiskolánk egykori növendékének levél útján fejezte ki szíves üdvözlését és jókívánatait ez alkalomból. — A *Ref. Nagygyűlésen*, május 21–22-én, főiskolánk — a debreceni testvérekkel való találkozási ünnepély miatt — nem vehet részt s csak ez úton küldi oda legszívesebb üdvözlését s kéri arra Isten áldását! A 21-iki nagygyűlés első szónoka, az istentisztelet után, Janka Károly egyházkerületi főjegyző lesz.

— A *kultuszárca* költségvetésének képviselőházi tárgyalásánál május 13-án és 15-én sok érdekes felszólalás és kijelentés hangzott el. Oberhammer A. előadó a testnevelés problémájának fontosságát hangoztatta, mely ma egyenlő értékű a szellemi neveléssel; a leventeintézmény a közoktatás szervesen kiegészítő része, mely egészséges, fegyelmezett ifjúságot nevel a nemzetnek. V. Balogh Gy. szerint, a kultuszminiszter nagyszabású kultúrprogramjával, céltudatos intézkedésével ismét biztosította Magyarország kultúrfejlődését. Fábíán képviselőnek a *numerus klauzusz* eltörlésére vonatkozó javaslatára gr. Kebelsberg kultuszminiszter kijelentette, hogy az adott körülmények közt és az idő szerint nincs abban a helyzetben, hogy a törvény megváltoztatására indítványt tegyen; ez csak akkor lesz lehetséges, ha a középosztály széles rétegeinek anyagi helyzete annyira megjavul, hogy a középosztály ezen elemei a numerusz klauzusz megszüntetésével a maguk vagy gyermekük jövőjét fenyegetve ne lássák. Sokat fordított a lelkészek támogatására, mert ők is részt vesznek a nemzetnevelő munkában. Legközelebb 10 millió pengő beruházási kölcsönt bocsát a történelmi egyházak rendelkezésére, de azzal a kéréssel, hogy tartsanak egymás között és az állammal szemben békét és harmóniát, hiszen igazi ellenségük tulajdonképpen az atheisztikus alapon álló radikálizmus és a marxista szocializmus. Örömmel állapítja meg, hogy a felekezeti béke ebben az országban nincs veszedelemben és valamennyi felekezet vezetői átérzik a felekezeti béke szükségességét. A jövő évben 10 millió pengőt akar népiskolák építésére fordítani s ma már az iskolaköteles gyermekeknek csak 3·3%-éka nem jár iskolába.

— A *Gönc-vidéki* lelkészértekezlet tagjait a Göncön május 24-én délután 2 órakor tartandó *rendkívüli* értekezletre tisztelettel összehívom. Az ügy fontosságára való tekintettel, kérem mindnyájuk megjelenését. Testvéri szeretettel *Kiss József* ért. elnök.

— **Presbiteri értekezlet.** Május 15-én tartották meg a Szikszó-vidéki egyházak presbiteri ez évi értekezletüket a szikszói templomban. Megjelent 21 meghívott egyházból 10 egyház, 150 presbiterrel. Az egybegyülekezetteknek Makkai Kálmán alsóvadász lelkész prédikált Ezsaiás XXI. 11. s Titus I. 5–9. v. alapján, gazdagon kifejtve az alapigékben levő igazságokat. Majd Lengyel István szikszói lelkész üdvözölte és nyitotta meg az értekezletet, mely után Kiss J. belmissziói előadó tartotta meg bevezető előadását, melyet folytatott Csabai I. kis-kinizsi lelkész tartalmas kifejtése a presbiterek kötelességeiről, ügyesen csoportosítva a kötelességeket anyagi, hitéleti, egyháztársadalmi kötelességekre s szépen rávilágítva arra, hogy miként kell a presbiternek e kötelességeket elvégezni, hogy hivatásának tökéletesen megfeleljen. Az értekezlet egy deklarációt fogadott el, mely után Kiss J. záró szavaival véget ért az értekezlet.

— A **Gömör-Tornai ref. egyházmegye** május 11-én, Aggteleken tartotta tavaszi rendes gyűlését Ragályi Balassa Ferenc báró gondnok és Juhász László esperes elnöklete alatt. A gyűlést megelőzőleg a templomban istentisztelet volt, hol Juhász László esperes imádkozott, Mészáros József szentírást olvasott. A gyűlésnek mintegy 30 tárgya úgy leköttötte az időt, hogy délután 3 lett, mire a gyűlésnek vége volt. Gyűlés után a Baradla-Barlang Turistaházában a jósavói egyház ebédet adott, amelyen számos szép beszéd hangzott el.

HIVATALOS RÉSZ.

424—1926.

Körlevél.

I.

A Társadalmi Egyesületek Szövetsége megkeresett, rendeljem el, hogy a gyászos trianoni béke hetedik évfordulója alkalmából 1927. június 4-én szólaljanak meg egyházunk összes harangjai és szálljanak a Magasságban Lakozónak trónja elé, mintegy élő tiltakozásul ez igazságtalan gyászos és gyilkos béke ellen.

Felhívom azért lelkésztársaimat, intézkedjenek arról, hogy a nevezett napon (június 4., szombat) délután négy órától félét óráig egyházkerületünk összes harangjai megszólaljanak, nemcsak az anya-, de a társ-, leány- és fiókegyházakban is. Az előző vasárnap (május 29) délelőtt tartandó istentiszteleten pedig kihirdetendő és megmagyarázandó lesz a szombat délutáni harangozás; az utóimádságban pedig könyörögni kell szeretett hazánk épségének (integritás) mielőbbi visszaállásáért.

II.

A gádorosi kis egyházközség (békési egyházmegye), templomépítés céljából országos gyűjtési engedélyt nyervén, a kiküldött gyűjtőket szívesen ajánlom a lelkésztársak és a buzgó egyháztagek hathatós támogatásába.

Miskolc, 1927. május 16.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA:
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak:		
		MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		Megegyezés szerint.

TARTALOM: Dr. Hegyaljai Kiss Géza: A Sárospataki Füzetek feltámasztása. — K. A.: Az alsóborsodi egyházmegye gyűlései. — R. I.: Az első orsz. magyar ref. nagygyűlés Budapesten. (Vége köv.) — Vegyes közlemények.

A Sárospataki Füzetek feltámasztása.

Amikor a régi *Sárospataki Füzetek*et olvasgatjuk, valami kedves, meleg emlékezés tartja megszállva lelkünket. Állandóan ott remeg szívünkön a kegyeletnek, elvirult tavaszok emlékének valami édes érzése, mellyel örökségül fogadjuk nagy idők hagyományait s a gyász helyett boldog derű melegenget: mily szép volt, mikor a nagyapáink voltak fiatalok. Reám a nagybátyám, Kiss László bátfai lelkésznek hagyatékából szállott vagy 14 kötet *Sárospataki Füzetek*, stilszerűen az Ifjúsági Közlöny hajdani füzetébe kötve. S minél jobban múlttá vált számomra pataki diákkorom, (noha holtomig pataki diáknak érzem magam) annál jobban életté vált rám nézve a *Sárospataki Füzetek* világa. Csak azt sajnálom, hogy csonka a sorozatom, illetve, hogy részvétlenség és anyagiak hiánya miatt idő előtt be kellett szüntetni azt a pataki főiskolánk szellemi világát kitűnően reprezentáló folyóiratot, mely az *Erdélyi Jánoséhoz* hasonló súlyos egyéniségektől szerkesztve és írva 1857 és 1870 között irodalmi fórum-számba ment Magyarországon.

Éppen a főiskola történetére nézve pótolhatatlan — vagy eddig nem pótoltt veszteség a *Sárospataki Füzetek* megszűnése, — higgyük: ideiglenes — halála! Nem győzném felsorolni, hogy milyen gazdag tartalmúak eleitől végig az évfolyamok, csak említem, hogy egy remek fejezet, mely több éven át huzódik, a *Sárospataki főiskola tanárainak életrajza*. Micsoda gyönyörű munka volna a megszakadt sorozatot jegyzetekkel kiegészíteni s folytatni a legújabb korig. Visszaesés nincsen, csak emelkedés. Kevés főiskola van, melyben a tanárok olyan átható és az országos irodalomban is annyira előkelő színvonalon tartott munkásságot folytatnának, mint pataki tanáraink éppen az összeomlás után. Kitűnőek az *egyház-történeti források és tanulmányok*, számos becses adatot találunk az Alsó-zempléni Egyházmegye és Tiszáninneni Egyházkerület történetéhez. Érdekesen tükröződik a folyóirathól a bölcsészet és neveléstan akkori állása. Külön említendők a mindenkor alapos, emelkedett szellemű, becses könyvismertetések. Még a diákokból is találtam bennök néhány pompás feljegyzést.

Hogy milyen nagy értéket jelentett a *Sárospataki Füzetek* a sárospataki főiskolára s egész irodalmunkra, arról mindenki meggyőződhet, aki a

füzetekben lapozgat vagy bennök elmélyed. Most meglepetéssel olvasom, hogy a Pataki Diákok Orsz. Szövetsége felvetette a *Sárospataki Füzetek* újból való megindításának gondolatát. Az eszme teljes mértékben életképes. Ha tisztán arról lenne szó, hogy a főiskolának, melyben a legfiatalabb embereknek van a legrégebb lapja, legyen egy olyan szemléje is, mely a tanárok munkásságát is nyilvántartja és fokozza, ez magában is vidító gondolatnak látszik. De nemcsak a pataki főiskoláról van szó és nemcsak a pataki diákok országos táboráról, mely olvasóközönségnek is hatalmas, lelkes, az előfizetés útján az anyagi fenttartás biztosítására is képes, de szó van a Tiszáninneni Egyházkerületről, melynek a története megirratlan, melynek a történeti múltja dicsőséges, melynek a közlésre váró anyaga bőséges és amelynek földrajzi területén az írók egész serege működik. Próbaképpen egy kis összeállítást: bölcsészet, neveléstan, hittudomány: dr. Rácz Lajos, Nagy Béla, Mátyás Ernő, Bódy Dénes, Dombi László, Hodossy Béla, dr. Felméry Albert, dr. Filep Gusztáv.

Gyak. theol. belmisszió: Forgács Gyula, Juhász László, Enyedy Andor, Tantó János, Kiss József (Hejee), Szabó Zoltán, Nagy Sándor Béla, Takács Mihály, Gyülvérszi István.

Történet: dr. Révész Kálmán, Marton János, Harsányi István, Csontos József, Román Ernő.

Irodalom: dr. Gulyás József, Harsányi István, Novák Sándor.

Szépirodalom: Novák Sándor, Szigethy Ferenc, Borsovai Lengyel Gyula, Győry Kálmán, Balázs Győző, Szendrey László, László Sándor. A volt pataki diákok gárdájából is kikerülne sok elismert érték, mint Bodnár István, Komáromi János és mások.

Ha már most meg lehetne tenni azt, hogy előfizető lenne minden egyházközség (esetleg az iskolai könyvtár-alapból) s a Pataki Diákok Szövetsége is vállalna kötelezettséget bizonyos példányszám előfizetésért, akkor 5—600 példányban lehetne biztosítani a megjelenést, ami elég szép szám, ha tudjuk, hogy pl. a Protestáns Szemle mindössze 2200—2500 példányban jelenik meg. De, ha csak 300 előfizető van, akkor is feltámadhat a régi kedves folyóirat. Ha nem valósul is meg tervünk azonnal, beszélni, eszmét cserélni bizonyosan lehet róla! Dr. Hegyaljai Kiss Géza.

Az alsóborsodi egyházmegye gyűlései.

Az alsóborsodi egyházmegye hivatalosai — lelkészek, tanítók, presbiterek — május hó 17-én Kálvin szövetségi és belmissiói konferenciára s a következő napon egyházmegyei gyűlésre sereglettek egybe Miskolcon. Nagy érdeklődés mutatkozott már a konferenciára, mely egyuttal presbiteri konferencia is volt és hogy ez az érdeklődés nem látszólagos volt, mutatta a lelkészek élénk eszmecseréje mellett egyes tanítók, sőt egyszerű munkás presbiterek tárgyhoz szólása is, jelöléül annak, hogy a belmissió mélyen belegyökerezett már a magyar lelkek talajába, s tovább fejlesztésére megvan a törekvés a legszélesebb körökig. A konferencia legfontosabb megállapodása az, hogy az erők szétforgácsolásától óvakodni kell. Farkas István esperes logikus érvekkel fejtette ki, hogy a sokféle társas alakulatok, mint külön önálló szervezetek, nem fejthetnek ki eredményes munkát s ha azokat az elernyedéstől meg akarjuk menteni, jellegük fenntartása mellett közös vezetés és irányítás alá kell azokat helyezni s erre a szerepre a „Kálvin-Szövetség” hivatott. A Kálvin-Szövetségből kell elágazni minden egyéb egyházi szervezetnek és munkásságnak, a belmissiónak és azzal kapcsolatos egyházépítő tevékenységnek, s amidőn ezt magára nézve egyházmegyénk elhatározza, ugyanakkor hasonló eljárásra hívja és kéri fel az Egyházkerületet is. Ez az egyesülés a közös konferenciák tartása által is az együttműködés nagy előnyeit hordja magában. A konferencia szellemi nivóját nagyban emelte Nádházy Bartalan mélyen szántó bibliai elmélkedése, dr. hegyaljai Kiss Géza eszmékben és megállapításokban gazdag értekezése „a mai presbiter tisztéről” és Enyedy Andor tiszta látással felépített alkalmi szabad előadása, mely mintegy összefoglalása volt a konferencia programjának. A belmissiói előadói tisztet Takács Mihály töltötte be szokásos alaposágával.

A másnapi közgyűlés nem sok tárgyat ölelt magába, hiszen az elintézni valók nagyrészt a közgyűlés utólagos jóváhagyásának fenttartása, vagy az attól nyert előzetes felhatalmazás alapján már biztos és sikeres megoldásra vitte egyházmegyénk bölcs vezére: Farkas István, amelyekről esperesi jelentésében adott bőséges beszámolót. Az érdeklődés központjában így csak egyes ügyek állottak. Felterjesztések a kerülethez és konventhez kérve az egyházkormányzati és belmissiói ügyekben a kor és helyzet által indokolt módosításokat. A jó anyagi viszonyok közt élő ónodi egyház új lelkész választására kér nagy áldozatok meghozásával engedélyadást, agg lelkészének önként biztosít 70 q. búza évjáradékot, a régi parókiális lakást s a megválasztandónak teljes fizetést és megfelelő privát lakást. Az ajánlatok okmány-szerű és visszavonhatatlanul elkötelező körvonala-zása után egyházmegyei közgyűlés a kérelmet teljesíteni hajlandó. Diósgyőr-vasgyár pompás templomát már megépítette, lelkészi fizetésén ismét javított s most egyesülni óhajt — mint régebben is volt — Diósgyőr község egyházával, mellyel közös politikai községet is képez, hogy az egyesülésből még több erőt merítsen azonos viszonyaik

mellett a közös munkára. Mint két lelkészes egyház Mezőcsát is halad a fejlődés útján, új alapokon állapítja meg díjleveleit és a több teher-viseléshez mért adókulesot erősített meg, amely adót a községi előljáróság által vétet kezelésbe. A támogatásra szorult exponált egri és mezőkövesdi egyházak segély adományért zörgetése támogatásra talál. Bejelentetett az egyházmegyei tisztikar lemondása s új választás elrendelésével a szavazatok beadásának határnapja július 1.

A közgyűlést közg. bírósági ülés követte, mely két ügyben hozott végzést. Igazságot tett az igrici-i egyház bonyolult tanítónői fizetés ügyében, elutasítva a tévedésen alapuló követeléseket. A hevesi egyház templomépítéséből felszínre került belső villongásait csillapította, a szabálytalan presbiterválasztás helyett törvényes formák szerint lefolytatandó új választást rendelt el s a több millióval még el nem számolt volt h. gondnokot, kit sikkasztás vádjára terhel, elszámolásra kötelezte.

Értekezleten és közgyűlésen a hivatottak közül alig hiányzott valaki s mindvégig résztvettek a tanácskozásokban az egyházunk iránti ragaszkodásukat annyiszor megbizonyító Bottlik-testvérek, Haller József gr. és Kálvin-szövetségünknek világi részről éltető lelke: vitéz Sáfrán Géza. (K. A.)

Az első orsz. magyar ref. nagygyűlés Budapesten

minden várakozáson és számításon felül jól sikerült, melyet a Hit és Szolgálat mozgalma rendezett meg emberfeletti nagy munkával. Örökre emlékeztető napok lesznek 1927 máj. 21–22-ike a magyar ref. egyház történetében, amely napokon egygyé forrt csonka hazánk ezeregy száz gyülekezetéből mintegy 15.000 kálvinista lélek, hogy egy szívvel-lélekkel juttassa kifejezésre a kálvinista testvéri összetartozandóság magasztos érzését. Leírhatatlan és felbecsülhetetlen értékű az a lelki gazdagság, amelyet ezen a két napon nyertünk. Egy újabb zászlóbontásnak is tekinthetjük ezt a két napot, de olyan zászlóbontásnak, amelyen nem hamis jelszavak — amelyekből épen elege van már ennek a világnak — vannak felírva, hanem inkább zászlóbontása volt e két nap a kálvinista krisztusi igaz hitnek, reménynek és szeretetnek, a magyar kálvinista társadalom megmozdulásának, delejes álmából való újraébredésének. isteni elhivatásának teljesítésére való készségének bebizonyítására; nem új ez a zászló, a Krisztus zászlaja ez. Összegyűltünk alatta azért, hogy azt magasan lobogtassuk e hitetlen világ előtt, hogy azt előbbre vigyük, mindenekfelett pedig a mindnyájunk felett hűségesen őrködő Atyánk Istenünk előtt alázatosan meghajtsuk, hiszen ez a jelige volt ezen aranybetűkkel felírva: *Egyedül Istené a dicsőség!*

Máj. 21-én reggel Bpestre érkezők láttuk a nagygyűlésre az ország minden részéből, sőt az elszakított országrészekből is érkezők kisebb-nagyobb csoportjait, amint lázasan érdeklődnek a fogadásunkra kirendelt cserkészektől a gyűlés színhelye felől. Csodás látvány volt, amikor reggel 1/29 órakor megszólalt a Városligeti Iparcsarnok előtt a Harangművek által felállított négy gyönyörű harang és hívta a lelkeket szívbe markoló

szép érhangjával a gyűlés színhelyére, ahol a nagygyűlés 9 órakor meg is kezdődött. Csoportokban hullámoztak a hívek sokasága, amely hamarosan zsúfolásig megtöltötte az Iparecsarnok óriási, rádiófelvevő állomással felszerelt termét. Önkéntelenül is hálára nyílt ajkunk e nagy hívő tömeg látására: Áldott az Isten, örökre áldott, aki folytonosan gondoskodik alkalmakról, hogy megtérhessünk Ő hozzánk bűneinkből! Oh mily nagy az Őr kegyelme és szeretete!

A nagygyűlés 9 óra után pár perccel megkezdődött. Ott láttuk a hatalmas emelvényen egyházkerületeink minden egyházi- és világi kiválóságait, mint egy jól megszervezett vezérkart, akik a Krisztus ügyéért szöliják és vezetik harcra a bűn ellen küzdeni akarókat. A 63. dics. 1—2. versének eléneklése után *Czeplédy S.* emelte lelkünket gyönyörű szép imával Istenhez, ugyanő predikált Ján. menny. jel. 2:5. alapján. Magasan szárnyaló predikációjában az Ige alapján kifejtette többek közt, hogy bizony mi is elhagytuk a mi jó Istenünket, megfogyatkoztunk a mi hitünk, ezért repedt meg a mi széper felékesített virágtartónk: a mi édes hazánk; azért hát térjünk vissza Istenhez, a mi szerető mennyei édes Atyánkhoz, hogy ki ne mozdíttassunk a mi gyertyatartónkból, „mert imé hamar eljövök, hogy számon kérjem a te rút álnokságaid!” mondja az Őr. Hogy vigyük magunkkal széjjel, az ország minden részébe a Krisztust, mert Ő neki kell Urnak lenni és diadalmaskodni e világ felett, csak ekkor fog feltámadni ez a nemzet, ha visszatér az Őr Jézushoz, ha elővesszük a porlepte „őcska könyvét” és ebből merítjük minden erőnket az elkövetkezendő élet harcainhoz. Ima és közének után $\frac{3}{4}$ óras szünet következett, majd ismét közének (XXV. Zsolt. 1. v.) után megkezdődtek az előadások. Legelsőnek *Janka K.* tartotta meg hatalmasan szárnyaló előadását: Isten dicsőségének szolgálata az anyaszentegyházban címmel. Ezután *Sebestyén J.*: Isten dicsőségének szolgálata a nemzeti életben; *Victor J.*: Isten dicsőségének szolgálata a gazd. és társadalmi életben címmel tartottak nagyrétű és általános helyesléssel fogadott előadásokat. Végezetül mintegy betetőzése volt az előadásoknak *dr. Vass V.* rendkívül nivós, illusztrációkban gazdag, nagy tapsviharral fogadott előadása: Isten dicsőségének szolgálata az egyéni életben címmel. Ima, közének, majd a Hymnusz eléneklésével ért véget a délelőtti gyűlés, amelyen nagy épülést és lelki gazdagságot nyertünk.

D. u. $\frac{1}{2}$ 4 órakor a nagygyűlés megkoszorúzta a Szabadság-téri négy hősi emlékszobrot lélekemelő ünnepség keretében, ahol több szép hazafias beszéd hangzott el. 5—7 óráig vallásos estélyek voltak a Kálvin-téri-, Fásori templomokban és a régi országházban, amelynek gazdag műsor-számai hasonló értékűek a délelőttivel. Kiemelkedik a délutáni előadások közül a páratlan világi papnak: Hagedüs Lorántnak előadása, aki rendkívül érdekes reflexiókat mondott el hitéletünkkel kapcsolatos közéleti- és egyéni élettapasztalatairól. A nagyszámú hallgatóság szűnni nem akaró tapsal jutalmazta eme Isten lelkétől ihletett, Krisztus igaz követőjének előadását. Bár minden egyes beszéd, előadás megérdemelné, hogy bővebben írjunk

róla, de e lap szűk terjedelme — sajna — ezt nem bírja. A vallásos estélyeket köz- és karénekek, imádságok fejezték be.

R. I.

(Vége köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyász hír.** *Korocz József* berceli lelkész, a középzsabolcsi egyh.-megye tanácsbírája május 27-én 62 éves korában hirtelen elhunyt. Egyházmegyéje épen most akarta őt, a Szabó Lajos esperes betegsége miatt megüresedő esperesi székbe ültetni, de ő, érezve testi erőinek megfogyatkozását (régibb idő óta cukorbetegségben szenvedett), kitért a megtiszteltetés elől s ime most az Őr szólította magához. Egyházmegyéje világos fejű, nagyértékű munkását, főiskolánk kitűnő tanítványát és utolsó lehelletéig hűséges fiát veszítette el benne. Áldott legyen emlékezete!

— **A debreceni Kollegiumi Kántus** *pataki látogatása május 21—22-én* nemcsak a két énekkar, hanem a két ósrégi s egymással a multban oly szoros kapcsolatban álló Kollégium ölelkezési ünnepévé vált. A debreceni Kollégiumi Kántus 52 tagja, élén *dr. Erdős Károly* lelkész-képzőintézeti igazgatóval és *Szigethy Gyula* énektanárral, május 21-én a déli gyorsvonattal érkezett Sárospatakra. Az állomáson a főiskolai énekkar testületileg várta és fogadta őket; a tanári kar nevében az érkezőket *Csontos József* közigazgató üdvözlölte meleg szeretettel, mire *Solymosi József* válaszolt a Kántus nevében; ezután mindnyájan bevonultak a főiskolába s itt az imateremben az egybegyűlt ifjúság és tanári kar jelenlétében történt a hivatalos üdvözlés. *Dr. Rácz Lajos* akad. igazgató történelmi emlékezésekkel átszótt, hosszabb beszédben a főiskola tanári kara és ifjúsága nevében szíves Istenhozzottat mondott debreceni testvéreinknek, mire *dr. Erdős Károly* válaszolt, kiemelve, hogy a háború utáni zűrzavarban először az ifjúság találta meg a megértés, a jövő sikeres munkálásának útját, midőn ezelőtt 6 évvel ezeket a találkozásokat megindította. Az üdvözlések előtt a Kántus énekelte el a Nemzeti Hisek-egyvet. azok után pedig a Kórus a Nem, nem, soha-t. Vendégeink május 21-én egyes pataki úriházaknak voltak szívesen látott vendégei; d. u., amellet hogy a főiskolai könyvtárt és szépművészeti gyűjteményt megtekintették, összpórákat tartottak, azután közösen lefénypéztették magokat. A tápintézet Mudrany-terme este zsúfolásig megtelt helybeli és vidéki közönséggel, midőn fél 9 órakor a két énekkar hangversenye megkezdődött. Nyitányul a Hisekegyvet, befejezésül a Szózatot közösen adták elő; a két darab közt pergett le, mintegy $2\frac{1}{2}$ órán át — három szavaltatot leszámítva — a két énekkar egymást felváltó és egymást felülmúló szereplése, melyek hallgatásával és élvezésével a közönség alig bírt betelni. Különösen a debreceni Kántus remek énekléseket produkált s bámulatos finomsággal, szabatossággal kidolgozott előadásaiért minden elismerést megérdemelt. A hálás közönség mindenik énekkar mindenik darabját megismételtette. Nagy tetszést váltott ki *Solymosi József* debreceni theol. ügyes, csattanó víg szavallataival.

Először szerepelt a színen és sikerrel a sárospataki Lorántffy Zs. vegyeskar. A gazdag, 3 óra hosszúra tartó műsor bevégezése után tánemulatság következett. Vasárnap a d. e. istentisztelet után vendégeink Harsányi I. tanár vezetésével a várkastélyt tekintették meg, déli 1 órakor a debreceni és pataki énekkar tagjai, főiskolánk tanáraival együtt, a Mudrány-teremben közös ebédre gyűltek össze, hol vendégek és vendéglátók melegen éltették egymást és az ilyen találkozókban kifejlődő meleg barátságot. Mindnyájan kikisértük őket, mikor d. u. 3 órakor elutaztak s a barátkozásoknak és ölelkezéseknek csak a vonat indulása vetett véget.

— **Főgondnokválasztás.** A tályai ref. egyház május hó 22-én tartott évi rendes közgyűlésében egyhangulag megválasztotta tiszteletbeli főgondnokká: *Rácz Gábor* m. kir. honvéd altábornagyot, főgondnokká: *Homoky György* szőlőbirtokost és gondnokká: *Kovács József* kisbirtokost.

— **A tiszántúli egyházkerület** f. hó 24—25-én tartott közgyűlésén Baltazár Dezső püspök és az egész közgyűlés helyéről fölemelkedve üdvözölte gr. Degenfeld József főgondnokot súlyos betegségéből való felgyógyulása alkalmából. A közgyűlés felír a konventhez s kéri, hogy tegyen a kormánynak előterjesztést egy olyan törvényjavaslat megszerkesztésére, mely az Istenkáromlást vétségnek minősíti és így hosszabb ideig tartó fegyházbüntetéssel sújtja. A közgyűlés tiltakozott a kultusz-miniszter azon törekvése ellen, mely a tanítók fizetését fokozott mértékben az iskolafentartókra hárítja. Nagy vita keletkezett a pénzügyi bizottság jelentésének ama pontja körül, mely az OFB ítélete nyomán a püspöki javadalom céljára a tiszántúli egyh.-kerületnek juttatott 370 hold föld hasznosításáról szól; a p. bizottság e végre egy bizottság kiküldését javasolja, mely az őszi közgyűlés elé erre nézve részletes javaslatot terjesszen. A közgyűlés, miután Baltazár D. püspök kijelentette, hogy ő javadalmat csak az egyh.-kerületől, annak rendelkezésére hajlandó elfogadni, magáévá tette a pénzügyi bizottság javaslatát, egyszersmind kimondotta, hogy a földet az egyh.-kerület veszi kezelésbe s csak a jövedelmet szolgáltatja be a püspöknek. A kollégium költségvetési hiányának pótlására felhívták a gazd. tanács figyelmét; a hiány fedezetet nyerne, ha befolyyna a kollégiumhoz az a mintegy 30,000 pengőt kitevő követelés, amelyet az állam az egyetem bértartozása címén a múltból kifolyólag tartoznék kifizetni. A debreceni főgimnáziumnak azt a fölterjesztését, hogy a 4 felső osztályban állítsanak fel reálgimnáziumi tagozatot, a közgyűlés elvileg elfogadta. S. Szabó József debreceni főgimn. igazgatót, a kiváló pedagógust, bár betöltötte 35-ik szolgálati évét, továbbra is megmarasztották tiszteben s a minisztertanácstól is kérni fogják szolgálatban való megtartását.

— **Felsőborsodi lelkészek figyelmébe!** Felhívom lelkésztársaimat, hogy egyházmegyénk folyó évi tavaszi közgyűlésének határozata értelmében egy üresedésben levő papi tanácsbírói tisztségre egyházuk szavazatát *julius hó 1-ig* hozzám beküldeni szíveskedjenek. 2. Ugyancsak kérem beküldeni *június hó 10-ig* a még hiányzó szavazók névjegyzékét és az új vagyontelvéket minden sürgetős

bevárása nélkül. Sajóbábony, 1927 május hó 23. Atyafiúi szeretettel: *Elek József* felsőborsodi esperes.

— **Felvilágosításul.** Nagy köszönettel vettem, hogy Domby László igazgató úr figyelmére méltatta szerény megjegyzéseimet s válaszolt rájuk a múlt számban. Bizonyára másutt is meghallják végső következtetését s a jegyzőkönyvet hamarabb küldik szét ezután. Csak felvilágosításul jegyzem meg, hogy az expressis verbis-kimondás célszerű, mert pl. az 1848. XX. t.-c. törvényben van, még sines teljesen végrehajtva, hát még ott, ahol nincs határozott kimondottság, hány félreértés áll elő! A két miskolci tanárra való hivatkozás pedig, bár emlékeztetőből történt, alapot bír a Sárosp. Ref. Lapok 1926. szept. 5-i 36. sz. 163. lapján közölt hír e sorában: „az igazgató-tanács ellenkező felterjesztése ellenére.” *Gulyás J.*

— **Alsóborsodiak figyelmébe!** Tavaszi egyházmegyei közgyűlésünk az általános tisztújítást elrendelte. És pedig az esperesi, egyh.-m. gondnoki, 8 egyházi és 8 világi tanácsbírói, 1 egyházi és 1 világi főjegyzői, 2 egyházi és 2 világi aljegyzői, 1 gimnáziumi tanárképviselői, 4 tanítóképviselői állásokra. A szavazatok az összes állásokra egy lapon, egy borítékba téve, legkésőbb július hó 1-ig küldendőek be hivatalomhoz. A szavazatot nem adó lelkészek a már felemelten megállapított bírságban lesznek elmarasztalva. Minden egyháznak teljes szabadságában áll arra szavazni, akire akar. De, hogy tévedések ne legyenek afelől, hogy a multban kik voltak egyházmegyénk tisztviselői, a már hibás Névtár adatai pedig nem felelnek meg a valóságnak, így alább közlöm az utolsó évi hiteles tisztviselők névsort. *Egyházi tanácsbírák voltak:* Horváth Bertalan, Szalóczy Pál, Szabó András, Gaál Ferenc, Tóth István, Kenyeresz Károly, Pósa Péter, Román Ernő. *Világi tanácsbírák:* Dr. Kérészy Barna, gróf Haller József, Bay Bertalan, Zsóry Lajos, Lipcsey Péter, Puky László, vitéz Sáfrán Géza, Bottlik József. *Egyházi főjegyző:* Kiss Albert. *Világi főjegyző:* Dr. Regéczy József. *Egyházi aljegyzők:* Takács Mihály és Szabó József. *Világi aljegyzők:* Kun András és Tóth Kálmán. *Gimnáziumi tanárképviselő:* Csorba György. *Tanítóképviselők:* Csiky Béla, Baksa Lajos, Putnoky István, Péter József. 2. Választók Névjegyzékének pontos s két példányú megkészítését és idejében hozzámjuttatását kérem. Akik esetleg nem vitték el a választók Névjegyzéke nyomtatványát tőlem, azok kérjék, postafordultával küldöm. 3. Emlékeztetbe hozom, hogy a családipótlék-jogosultságot igazoló bizonylatot *június havában*, egyenesen a Minisztériumhoz, be kell küldenünk! Atyafiúi szeretettel vagyok: Miskolc, 1927 május hó 22. *Farkas István* esperes.

— **Főiskolánk köréből.** A pünkössti legációra való húzás május 25-én történt, — első diák lett Horkay László IV. theol.; az *elekció* június 1-én d. u. 2 órakor lesz. — A debreceni tanítóképzőintézet 40 növendéke, élén dr. Veres István igazgatóval áldozócsüdtörökön tanulmányi kirándulást tett Sárospatakra s itt intézetünket is meglátogatta. — Theol. ifjaink, a szíves fogadtatás felől biztos ígéretet nyerve, június 16-án a *palást-alapra* Miskolcon és Diósgyőrben is fognak vallásos estélyt rendezni.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ——— 14 Pengő. Fél évre ——— 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Feladó szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	---	---

TARTALOM: D.: A Szentlélek hatalma. — *Forgács Gyuláné:* A Református Lelkésznek Szövetsége. — *Gulyás József:* Ady, mint „egyetlen magyar vallásos költő.” (Folyt. és vége.) — R. I.: Az első orsz. magyar ref. nagygyűlés Budapesten. (Folyt. és vége.) — Sz. Z.: Könyvismertetés. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. —

A Szentlélek hatalma.

Ma is sokan vannak, kik hiúságból vagy hamis tudományból csak azt hiszik, amit látni és tapintani tudnak s személyes életük irányításában, valamint a mindenség általános menetében csak az emberi akaratot vagy a természet változatlan törvényeit ismerik el. Gyászos tévedés és illúzió! Mennyi rejtély a világ történetében és az egyén életében! mennyi esemény, meglepetés, ellenmondás, gyávaság, hősi nekilendülés, magasztos önmegtagadás, amelyeket semmiből nem lehetett előre sejteni! s amelyeket látszólag semmisen igazol! Az kétségtelen, hogy bölcsek törvények szabályozzák az élő lények és a dolgok sorsát, s nem egyszer látjuk, hogy az emberi lélek oly erős akarattal van felruházva (pl. most Lindbergh esetében is), amelynek révén szinte csodákat bír tenni. De a törvények felett ott uralkodik a törvényhozó, aki azokat ihlette, felállította és fenntartja; az emberi akarat felett ott van az isteni akarat, mely azt áthatja, a Szentlélek, mely azt megvilágosítja, irányítja, élteti. Nem ez által s csupán ez által magyarázható-e meg, olykor később, annyi történelmi tény, amely első tekintetre érthetetlennek tetszik? annyi csodaszzerű esemény, annyi egyéni cselekedet, melyet alig bírunk elhinni? annyi lehetetlennek hitt elhatározás, amelyet egy felsőbb hatalom, a Szentlélek hatalma, lehetségessé tett?

Jól láttuk ezt abból, ami Pünköst napján Jeruzsálemben történt, mikor az első tanítványok, összegyűltek imádkozni abban a felsőházban, ahol nem régiben velük volt a Mester, egyszerre nagy erővel megrendültek, lelkükben hirtelen megvilágosodtak és felindulásukban szinte magokon kívül lettek. Mikor őket itt e földön elhagyta, Jézus meghagyta nekik, hogy várják be Jeruzsálemben „az Atya ígését, melyet ő tőle hallottak.” Ők engedelmesen és bizakodva vártak. És akkor „megtelének mindnyájan Szentlélekkel.” Titokzatos válság, melyet nehezen tudtak magoknak megmagyarázni, de amely — érezték — egész lényüket átalakította: vágyaik, érzelmeik, szokásaik, gondolkodásuk, jellemük, sőt személyük, minden megújult bennök. Olyan volt ez, mint egy újjászületés, mely új lényeket formált belőlük. Ezek az em-

berek, akik eddig, miként kortársaik, a betűnek és zsidó előítéleteiknek rabjai voltak, kik sokszor oly kevéssé értették meg az Urat, őt lassú gondolkodásukkal kihozták sodrából, most a mély igazságokat meg tudják érteni, a szellemi világ dolgai most értelemmel bírnak előttük. Ezek a félnék és gyöngé emberek ezentúl szilárd és bátor lelkeké válnak s a hősök és vértanúk nyugodt biztonságával szállnak szembe a gúnyolódásokkal, fenyegetésekkel, a veszéllyel és a halállal. Amit a Megváltó életében szavaival, intelmeivel, példájával nem tudott megtenni, azt ezentúl az ő szellemi jelenléte, az Lelkének hatalma — mely őket egészen megragadta — fogja végrehajtani. S ekkor minden ígélet megvalósul az isteni mystérium nagyságában: „Ha majd elmegyek, meg fogom kérni az Atyát és Ő el fogja nektek küldeni az igazság lelkét, mely lakozni fog bennetek!” S a legfőbb kijelentés: „Én titeket vagyok minden napon a világ végezetéig!”

Azt mondják: Ezek az események 2000 évvel ezelőtt történtek; akkor Krisztus emléke még jobban jelen volt tanítványaink szívében. De a századok haladtak és az idők megváltoztak; a maga erejére, vagyis a valóságban a saját gyöngeségeire, lelkesedésére és csüggedésére, reménységeire és csalódásaira, felbuzdulásaira és aléltására hagyott ember mindig ugyanaz. Ez bizonyára igaz. Ezt könnyen megállapíthatjuk, kivált ma, mikor egyes népeknél a gonosz vágyak, esztelen gyűlölködések, igazolatlan nagyravágások, erőszakos ösztönök jól mutatják, mivé lesz az ember, ha nem a Szentlélek hatalma ihleti.

Igy hát, e komoly időkben, amelyekben élünk, amikor úgy tetszik, mint XIX száz évvel ezelőtt, hogy minden emberi intézmény, alapjában megrendítve megváltozik és hogy az emberiségnek új életre kell újjászületnie, az igazi, a keresztyén életre, hogyne éreznők mi, akik Krisztus tanítványainak nevezzük magunkat, az ő Lelke segítségének sürgős szükségét? De előbb alázzuk meg magunkat fogyatkozásaink és nyomorúságaink érzetében és gondoljunk gyülekezeteink mindama fiatal, új tagjaira, akik miként mi, semmire sem képesek a felülről jövő segítség nélkül. Kérjük számokra, kérjük a magunk számára és az Egyház számára, melyet számos és komoly feladat ostro-

mol, kérjük Istentől, hogy új fuvalom szálljon reánk. hassa át lelkeinket és alakítsa át életünket: a Szentlélek hatalma! D.

A Református Lelkésznek Szövetsége.

Örvendetes jelenség, hogy amikor a lelkészek tartani szokták értekezleteiket, évről-évre mindig több lelkész magával viszi a feleségét is. A lelkésznek száma annyira megnövekedett e konferenciákon, hogy úgy az ORLE nyári, mint a budapesti theologia által rendezett téli konferenciákon már néhány éve párhuzamos gyűléseket kellett rendezni a jelenlévő lelkésznek részére. Egy ilyen konferenciát tartottak a lelkésznek f. év januárjában Budapesten, amelyen fölmerült az a gondolat, hogy a lelkésznek egyesíteni kellene, ha nem is valami hivatalos formában, de legalább is valami baráti szövetségben. Ez a konferencia annyira szükségesnek látta e gondolat megvalósítását, hogy egy előkészítő bizottságot is választott egy országos szövetség megszervezése céljából. A jelenlévő dunamelléki lelkésznek meg is alakították a maguk kerületi szövetségét dr. Ravasz Lászlóné vezetése alatt. A szervező-bizottság kéréssel fordult az egyházkerületek Főtitiszteletű Püspökeihez, hogy szólítsák fel kerületük lelkészneit kerületi szövetségek alakítására, hogy így a négy kerületi szövetség együtt egy országos szövetséget alkothasson.

Hogy milyen célok és gondolatok lelkesítették a budapesti konferencia tagjait ez elhatározásukban, bővebb magyarázatra nem szorul, mert a konferencia *Emlékkönyve*¹ csinos kiállításban kinyomatott és minden lelkésznek megküldetett. Ez Emlékkönyvben foglaltatnak a konferencián elhangzott előadások a következő címeken: Mi a célunk? — Mi a módszerünk? — Titkon ajtótart behajtva. — Cselekedjünk jól mindenekkel. — Ki akarom emelni azonban azt a határozatot, amely magában foglalja a lelkésznek szövetségének közelebbi céljait. A konferencia kimondta: „I. a) hogy a magyar református egyházban Isten országa megépítése érdekében szükségesnek tartja a lelkészhitvesek behatóbb és megszervezett munkáját.

b) Munkáját a gyülekezeti pásztoráció keretében kívánja beállítani és annak egyik segédeszközüül tekinti.

c) Szolgálja a református lelkésznek lelki gondozásának ügyét.

d) A református lelkészneknek gyülekezeti munkájuk végzésében segítségül kíván sietni.

II. a) Evégből szükségesnek látja a magyarországi református lelkésznek szövetségének megalakulását, amely minden egyesületi jelleg nélkül református egyházunk keretei között kíván működni, mint egyöntetű baráti mozgalom és lelki közösség.

A határozat többi pontjai az előkészítő bizottság kiküldésére és a dunamelléki lelkésznek kerületi szövetségének megalakítására vonatkoznak.

Ki tagadhatná, hogy a lelképásztor felesége az ő férjének nemcsak házastársa, hanem munka-

társa is. A mai idők sokkal többet kívánnak a lelkésztől, mint régebben. A lelkésznek munkájára okvetlenül szükség van gyülekezetünk hitéletének helyreállításában és főképpen a gyülekezetek aszszony és leánytagjai közötti tevékenységben.

Kerületünk Főtitiszteletű és Méltóságos Püspöke csekélységemet bizta meg azzal, hogy a mi kerületünkben indítsam meg az előkészítő munkát abban az irányban, hogy kerületünk lelkésznei is szervezkedjenek. E sorokat tehát e szervezkedés érdekében írom, abban a bizonyos reményben, hogy az én lelkésznek-testvéreim teljesen egyetértenek velem e szövetség létrejöttének fontosságában. Természetes dolog, hogy ez az egész ügy nem intézhető el írásban, hanem szükség lesz arra is, hogy egy kerületi értekezleten a részleteket alaposan megvitassuk és tanácskozzunk a szervezkedés lehetőségeiről. Amint ez értekezlet helyére és idejére nézve kellőképpen tájékozódni fogok, az értekezletet össze fogom hívni e lap hasábjain közlendő meghívó útján. Addig is Istennek gazdag áldását kérem lelkésznek-testvéreimre!

Sárospatak.

Forgács Gyuláné.

Ady, mint „egyetlen magyar vallásos költő.”

(Folyt. és vége.)

Pedig a protestáns kornak csaknem egész költészetében ott sir az, hogy Isten bűneinkért büntet bennünket. Szegedi Kis István siralmas éneke a tatár rablásról így szól: „Immáron Ur Isten esmerjük bűneinket, Bánjuk és siratjuk régi hitlenségünket, minden szentségünket mostan úgy utáljuk, mint fertelmességünket”. Farkas András is így énekel: „Haragra indítánk hitlenségünkkel és nagy hamisságunkkal, paráznaságokkal, rettenetes bűnökkel; bűnünkben nem akaránk kitérni...” Egy névtelen Magyarország siralma címen így ír: „Tekénts reánk immár, nagy Ur Isten, tudjuk, hogy vétkeztünk... esmerjük bűneinknek súlyosságát, csak te hozzád kell folyamunk, noha megbántottunk, de tőled el nem vész.” Ezek a maguk s nem a más bűneiről beszélnek! A protestáns kor büntudata sir a Himnuszban is: Haj, de bűneink miatt gyúlt harag kebledben stb. Így a büntudat nem Adyban jelentkezett először költőileg irodalmunkban. A katolikusok is érzik ezt a büntudatot: Fiad ellen sokat, megvalljuk, vétettünk stb. (Boldogasszony anyánk...) V. ö. a Zrinyiász elejét. A szombatos énekekben is ott sir a büntudat. Rimai istenes énekeiben is megnyilvánul a bűnösség érzése és bevallása. Petróczy Katánál sokszor egyes első személyben olvashatjuk ezt (I. K. 1915. 197. 198. 200. 448. 453. 454.) Ugyanő a haláltól várja a segítséget épűgy, mint a Halál rokona. (Sebes árvizeknek...) Benső áhitat, megalázás és a büntudat terhe nyilvánul meg Bathori István prózai zsoltáraiban, melyben élete mozzanatait egy magába vonult lélek istenfélelmében s fenséges fohászokkal énekli.¹

Elismerjük, hogy Ady megtérő lelke Istenhez tudott emelkedni, de a „csunya” élete eszünkbe juttatja Liszti Lászlót, aki a boldogságos szűzhöz

¹ Megrendelhető az előkészítő bizottság titkáranál: Novák Olga, Budapest I. Attila körút 101. címen. Ára 2 P.

¹ Nála nem, mint a prédikátoroknál, a világra zudított átkokban s jövődülésben, kifakadásokban jelentkezik a büntudat, hanem ő tisztán Istenhez való viszonyában áll előttünk.

írt költeményében szintén vallásos költeményt ír, amelyben erkölcsi felfogása szeges ellentétben van mindazokkal, amit életéről tudunk. (60.²) Mint tékozló fiú megtér a Boldogságos Szűzhöz s halála órájára kegyelmét és irgalmát kéri. Ezt lehetne a „Hazamegyek a falumba“ c. Ady-vers mellé tenni. Azt is mondja M., hogy „Az utolsó mosoly“ egyedülálló irodalmunkban. (V. ö. Balassi: Bocásd meg úr Isten stb. Lásd Istenes énekeit (1–25. és 7. bűnbánó zsoltárát.) Ady Krisztusban a költőt látta s Ádám, hol vagy? című verse a magyar vallásos líra legszebb alkotása. Ezt mondja szerzőnk a 120 lapon. Azonban e vers inkább az Ur érkezésének párja, s inkább az ótestamentum felfogása tükröződik benne, mint az új-testamentumé. Azért jön az Isten, hogy ellenségeit leigázza. Mintha a XXXV. zsoltárt hallanók: ellenségimet kergesd el! Mennyivel szebb ennél a Berzsenyi Fohászkodásának végső szaka: Ott is elszórt csontjaimat kezeid takarják. Ez a magyar vallásos líra legszebb alkotása! Ami azt illeti, hogy Ady Krisztusban első sorban a költőt látta, ez az állítás is csak részben áll meg, mert „A nagy Hitető“ c. versében már azt mondja róla, hogy maga volt a jóság s nagy, szent türelem.

Még szép volt Adytól, hogy elismerte magáról, hogy sok életserleget kihabzsolt s csúnyán is ragaszkodott ehhez az élethez. A halál előtti magabaszállás kétségtelenül velős költemények írására hangolta, azonban a Makkai állítása még abban az esetleg szelidíthető formában sem fogadható el, hogy Ady az egyetlen „igazán“ vallásos magyar költő.

Ha pedig azt tekintjük, hogy ő nagyon sokszor komazni kezd a Istennel (pl. bűntársának, felbújtójának mondja a Kimérák Istenéhez c. költeményében, (melynek okoskodása hasonlít az Éva okoskodásához: Ha meg a bűn szintén tervben áll, stb.) máskor a „legjobb kísértetnek“ nevezi őt, (Kató a misén), azt lehet mondani, hogy talán inkább az eredetieskedés, mint a vallásos érzés adja ajkára e szavakat. Őt megölték a „Krisztusok.“

Ha meg a többi állítását nézzük, ami nem a vallásos költészetre vonatkozik, lépten-nyomon találkozzunk olyannal, mely kihívja az ellenmondást. Pl. A magyar költészetben csak két zseni volt, Petőfi és Ady. Lehetne még többről is beszélni, (pl. Madáchról, Jókairól, Balassiról, Csokonairól) — s Ady nem éppen zseni. Ady szerelme személytelen. (Hát Léda?). Az „Öreg legény szerelme“ nem tehető a „Szeptember végén“ mellé, mert Petőfi sebeit bekötözni akarja levinni a fátvált, Ady pedig megfojtaná kedvesét. Elfogadjuk azonban azt az állítását, hogy Adyban ott jajgat egy beteg, érzéki szerelem, a szeretett nőre gondolva érzékiségbe merül. Beteg versek (61.) Az anya dicsőítésének tradícióját Ady tovább fejlesztette (66). Versük össze a 89. lapon említett versrészlettel (Akármilyen csúnya életet!) a Reviczky Számlálgatom, találgatam c. versét, mindjárt látjuk, hogy milyen más indokból ragaszkodik az élethez a Beöthy 1924-es kiadása szerint Adyval egy paragrafusba szorított költő!

² Minden sértő szándék nélkül mondjuk ezt.

A homályosságot illetőleg M. a haladó időre, a jövő ifjúságára utal. Itt célszerű lett volna idézni Ady e versrészletét: „Apró fiúk, csitri leányok hajnali lelkeben szunnyadozik az én fényes Argirus-arcom.“ A jövő, az idő igaz bíró lesz!

A legfájóbb azonban e könyvben az, hogy egy püspök az ifjúság előtt a nemzet nevelőiről (48., 93., 100.) oly kicsinylő hangon beszél. Elismeri Ady beteg érzését (60.) s azt, hogy költeméi nyeléből olykor a rontás s rombolás, a mefisztó káröröm hangja csendül ki (75.), s azt, hogy akik egészséges nemzedéket s ifjúságot akarnak, azok Ady költészetét nem tartják erre kíváncsi zenének (90.) Elismeri, hogy Ady nem lehet követendő példa (141.) Ezek után azt kérdezzük, hogy sikerült-e felmentetni Adyt az ifjúság törvényszéke előtt a vádak alól Makkainak, az Ördögszekér Annája megalkotójának? *Gulyás József.*

Az első orsz. magyar ref. nagygyűlés Budapest

(Folyt. és vége.)

Vasárnap d. e. 9 órakor istentiszteletek voltak a Kálvin-téri, Fásori-templomokban, a Régi Országházban, a Theologia dísztermében és a Szilágyi Dezső-téri templomban. A templomi istentiszteleteket dr. Baltazar D., Ravasz L., Muraközy Gy., Gönczy B., és Uray S. végezték, mindannyian igazi lelki táplálékot nyújtva a hallgatóságnak, akik mindenütt zsúfolásig megtöltötték a templomokat, termeiket. Az istentiszteletek végeztével együttes felvonulás volt, amely egy teljes órahosszat tartott. Vége-hossza nem volt a nagy emberáradatnak és 12 óra volt, amikor a nagygyűlés az Iparcsarnokban kezdetét vette. E napon képviseltették magukat a testvéregyházak is és francia, valamint holland hittestvéreink. A XC. Zsolt. 2. versének eléneklése után dr. Baltazar D. püspök imádkozott és a vasárnapi befejező nagygyűlést megnyitotta, utána a Goudimel-énekkar énekelt szép sikerrel, majd Némethy K. a budapesti egyh. főgondnoka tartott beszédet a közös ellenségünkkel kapcsolatban, hogy mennyire szükség van az ilyen nagy megmozdulásokra különösen mostanában; hogy azok ellen kell küzdenünk, akik az egyházat, hitet szét akarják rombolni, szóval az atheisták és a destruktívok ellen kell harcot indítanunk. Sipőcz J. dr. bpesti polgármester üdvözölte a nagygyűlést, kifejezésre juttatva, hogy ő bár katolikus, de eljött, hogy hitet tehesen a ker. hűséggel és összetartással szemben érzett tántoríthatatlan ragaszkodásáról. Beszéde során Bethlen István magyar miniszterelnököt is éltette a nagygyűlés. Kemény L. a bpesti ev. egyház nevében üdvözölte a nagygyűlést, Raoul Allier a francia és genfi egyházak üdvözlését és jókívánságait tolmácsolta. H. J. Wamelink holland delegatus pedig azt fejtegette üdvözlő beszédében, hogy Magyarország sohasem nyugodhat bele feldaraboltságába. Az üdvözléseket Baltazar D. püspök köszönte meg. Bereczky A. főtitkár felolvasta a kormányzóhoz és Bethlen I. miniszterelnökhöz küldött üdvözlő táviratokat. Ezután Czeglédy S. mondott hatalmas ünnepi beszédet. A CXXII. Zsolt. eléneklése után Gönczy B. felolvasta a nagygyűlés 12 pontból álló

határozatát, amelyet általános helyeslés fogadott és nyomban elhatározott az is, hogy ez az orsz. ref. nagygyűlés minden évben megtartassék Budapesten.

Ravasz L. püspök gyönyörűséges imája és megáldása, valamint a Hymnusz eléneklése után a hatalmas tömeg kezdett szétoszlani. És mi abban a reményben hagytuk el Budapestet, hogy az e két napon elhintett mag meg fogja teremni csonka hazánkban és ennek határain túl is nagyon kíváncsú gyümölcseit. Gyöngék voltunk és megerősödünk; tehát munkára fel a Krisztus zászlaja alatt, az ő ügyeért, Isten országa megvalósításáért itt e földön!

R. I.

KÖNYVISMERTETÉS.

Dr. Gönczy Lajos: Isten hatalmas keze alatt. Egyházi beszédek 1927. 152 lap.

Egy erdélyi teológus könyvét ma két különösebb követelménnyel vehetjük kézbe. Bizonyosságát akarjuk látni, hogy annak a páratlan fellendülésnek, ami különösen a szépirodalom terén Erdélyt oly becses értékek magazinjává tette, — tud-e eléggé röptető szárnya lenni a teológiai irodalom is? Speciális református szempontból pedig azt keressük, hogy az erdélyi újjáéledt, hitvallásos irányban erősödött kálvinizmusnak milyen sajátos — esetleg új megnyilatkozásai vannak különösen a prédikáció-irodalomban.

A próbát mind a két követelménnyel szemben sikerrel kiállja a szerző. Elsősorban épen írásművészete az, amely leköt, s szinte megnehezíti a homiletikai szempontokból való vizsgálatot. Nyelve egyszerűségében is művészi, vagy talán legfőképpen épen az által.

Képeinek, hasonlatainak fordulatosága, frissége, egész stílusának egyénisége még azokat a mondanivalóit is eredetivé hasonlítja, amiket — ha maga meg nem mondaná, sokszor alig vennők észre — a nagy klasszikusoktól, Kittelmeyertől, Robertsontól, s nem utolsósorban Ravasz Lászlótól, (logikájában, dialektikájában Böhm Károlytól) vett át. Egyébiránt prédikációs irodalmunkban még mindig nyereség, sőt egy jó ideig még az lehet, ha valaki a külföldi nagy homileták nagy értékeit közkincsé teszi, amely munkát már a külföldi prot. homiletikai irodalom jórésztben régebben elvégezte.

Belülről nézve a beszédeket, megragadó, meghatározó, hogy végre ezek mennyire nem a szószék, a külső hatás, a vén asszonyok padjabeli sírás beszédei, hanem az erdélyi magyar református lélekéi, a kálvinista egyéni és gyülekezeti jellem igazi megnyilvánulásai és mondanivalói.

Már a címek egy mai ref. Erdélyt prédikálnak: Nézzetek fel, A szenvedés igazi arca, Aki bosszúra és szabadításra jön, Szívesere, Emlékövek, Tartsd meg ami néked van. Maradj meg azokban, A változatlan Krisztus, A nagy per, S. O. S. stb. A 30 beszéd mindegyikében ott él a feléledt, s Erdélyben mélységesen gyakorlativá vált kálvinizmus. Oly áldott passzivitása nem a tétlenség összehullása, hanem a terhet tartás állandó nekifeszülése, s az aktivitásnak oly ős és

kimeríthetetlen forrásaiból táplálkozik, mint imádság, reménység, testvériség és eleve elrendelésben való hit.

Az egész kötet nekünk, kiknek Erdély sajtó „alkalom”, mindig aktuális alkalmi beszédek sorozata — elsősorban elolvasásra, mert maguk a beszédek annyira jellegzetesek, hogy változtatás nélkül tényleg aligha lehet másutt elmondani, mint ahol és amikor elmondattak.

Kifogásolható, hogy anyaga sokszor túlárads textusának edényén, — s talán az, hogy az illusztris szerző önmagának túlszigorú kritikusa lévén, nem adott többet azokból — az eredetileg bizonyára nagyobb számú — beszédekből, melyek teljesebb képet adtak volna az ő igehirdetői karakteréről, gyülekezetein keresztül a küzdő, reménykedő, vigasztalást kereső és nyerő Erdélyről.

Az ízléses kiállítás a tordai Füssy-nyomda fejlett technikáját dicséri.

Sz. Z.

IRODALOM.

* **Irodalmi viták.** A másik vita, mely a tudományos és irodalmi köröket mostanában foglalkoztatja, a szegedi egyetemi tanárok és írók kiadásában február hóban megindult irodalmi és tudományos folyóirat: a *Széphalom* és a *Budapesti Szemle* közt foly. Az utóbbi szerkesztője: Voinovich Géza megtámadta a *Széphalom* szerkesztőjének esztétikai álláspontját, meg azt az eljárását, hogy bár a „nyugati” irodalom vizein evez, folyóiratjában mégis a nemzeti költészet veteránjaitól: Vargha Gyulától és Szaboleska Mihálytól közöl verseket. Erre Zolnai B. egyet. tanár, a szegedi folyóirat szerkesztője, a *Széphalom* áprilisi füzetében fejére olvassa Voinovichnak, hogy ő, a nemzeti hagyományok és költészet védelmezője, az Akadémia folyóiratának szerkesztője is szívesen enged teret folyóiratjában a radikális balpárt képviselőnek; így épen márciusi füzetében, ahol Zolnai szerkesztői eljárását kritizálja, közli Sebestyén K. tanárnak egy dolgozatát, aki a proletárdiktatura alatt az elkommunizált *Pester Lloyd* vezér- és tárcacikk-írója volt s a közölt szemelvények szerint nem állt messze a proletárdiktatura magasztalásától; hasonlóképpen közölte 1926 januári számában Karl L. volt szegedi tanárnak — aki már több tudományos folyóiratnak nem munkatársa — egy kritikáját, mely végeredményében a francia—oroszl forradalom eszméinek védelmezésében csúcsosodik ki. Mint látszik, alapjában véve itt is, mint az Ady személye és költészete körüli vitánál, a nemzeti és kozmopolita érzés és felfogás áll szemben egymással.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— Lapunk tisztelt olvasóinak boldog pünköszt ünnepüket kíván a szerkesztőség.

— **Gyász hírek.** Csorba Dezső csejnyétei lelkész május 30-án, 40 éves korában rövid szenvedés után meghalt; özvegye és két árvája siratja korai elhunytát. — *Ferenczi Zoltán*, az Akadémia Könyvtárának igazgatója, a magyar irodalomtörténet

kitűnő művelője, Petőfi, Eötvös, Deák életrajzírója, május 31-én 70 éves korában elhunyt. Mint a Muzeumok és Könyvtárak orsz. főfelügyelőségének képviselője a korábbi években többször megfordult főiskolánkban s azóta mindig szeretettel gondolt Patakra. Halála a magyar tudomány nagy vesztesége. Áldott legyen emlékezete!

— **Főiskolánk köréből.** Május 29-én kegyelettel ünnepelte meg főiskolánk a *hősi halált* halt diákok emlékeztétét. Az ünnepély a márvány emléktábla előtt d. u. 4 órakor folyt le. Az énekkar éneke után dr. Gulyás József főgimn. tanár tartott emlékbeszédet, mire az ifjúság megkoszorúzta a táblát; Misley J. szavalata és a Szózat éneklése fejezte be az ünnepet. — *Marton János* theol. tanár május 29-én d. e. prédikált az athéni ref. templomban; beszédét dr. Kallopothakes, a külügyi sajtóiroda igazgatója, a ref. egyház lelkes tagja fordította le új görög nyelvre, de az áldást magyar nyelven osztotta az áhítatosan meghajtott görög fejek felett. A hallgatók érdekesnek találták, amit a mi kapcsolatainkról és tennivalóinkról mondott. Alapige: Esaiás 60, 3. volt.

— **Cédrus a Tisza partján.** Ilyen cím alatt Lőrinczy György író meleg emlékezést ír a *Buda-pesti Hírlap* május 30-iki számában az elhunyt Korocz József t.-berceli lelkészről. „Gyönyörű magyar falujának büszke cédrusa volt, vármegyének, a büszke Szabolcsnak nemes fia, komoly és mosolygó lelkű, mint a Tisza, ami kertje alatt hömpölygött. Bessenyei György halhatatlan emléket kitartóan ápolt a Bessenyei-ünnepeken tartott beszédei méltóak voltak szónoki képességéhez, egyházi beszédeihez és Bessenyeihez egyaránt. Busan hallgatjuk messziről a t.-berceli harangokat, melyek elsrítják a nemes magyar papot: szépsi *Korocz József* nt. urat. A cédrust, akire büszkén tekintettünk, míg koronáját ragyogni láttuk s akit most megalázkodva együtt siratunk a berceli harangokkal. A Tiszapart cédrusa száll a tiszaparti harangok szárnyain.”

— **Az Orsz. Ref. Nagygyűlést** több napilap meleg szavakkal üdvözölte. Rákosi Jenő a *Pesti Hírlap*ban ezt írta: „Mikor végigsiklott az ember tekintete a külsőleg is jellegzetes kálvinista lelkészi táboron, élén nevezetes és kiváltságos tehetségű püspökeivel, nem zárkozhatótt el a gondlattól, hogy csak egy ép, egészséges és szilárd törzs koronája borúlhatott ily virágzásba, hogy csak egy hatalmas fizikai és erkölcsi erő termelheti ki magából azt a felsőbb réteget, mely imádkozni, tanácskozni és magáról vallást tenni összegyűlt. Nevezetes és megkapó dolog az, hogy semmiféle ker. egyházban tán a világon vallás úgy egybe nem fonódik a nemzettel, mint a magyar ref. egyházban. A magyar ref. egyháznak nevezetes múltja, nagy értékű hagyományai, meghatározó küzdelmei és martíriumai vannak; nagy kulturai múltja halhatatlan intézményekkel és egy specifikus szellem kitermelésével, mely a magyar nemzeti kulturéletnek egyik becses eleme.” — A *Buda-pesti Hírlap* szerint „mérteiben impozánsan, belső tartalmában vallásos és hazafias emelkedettséggel folyt le a magyar reformátusok első orsz. nagygyűlése. A magyar ref. egyház nagy tradíciói tükröződtek a gyűlés szónokainak ékes beszédeiben... Ezek a hagyományok az ország tör-

ténetének minden nagy eseményéhez hozzáfűződnek... Örökké emlékezetes lesz a magyarság történelmében a magyar kálvinistáknak ez az orsz. demonstrációja; méltán úgy tekinthetjük, mint egyik újabb sarokkövét nemzeti művelődésünk későbbi nagy épületének.”

— **Pataki est.** A ref. országos nagygyűlés első napján, május 21-én este, testvéri ölelkezésre jöttek össze a Budapesten időző volt sárospataki diákok közül közel 90-en az Országház nyilvános éttermében, hogy a főiskola iránti olthatatlan szerelmükről és az egymás iránti testvéri meleg érzelükről bizonyosságot tegyenek. Gyönyörűség volt nézni, amint a társas vacsorára kitűzött időben nagy múltak ősz tanúbizonyágai s ígéretes jövő rózsás arcú reménységének hordozói változatossággal gyülekeztek, sír felé haladó agg bajnokok s meginduló életvirágokat hordozók egymás mellett. Mindegyre bővíteni kellett az asztalokat és szaporítani a terítékeket, hogy a szokatlanul nagy számmal érkezők elhelyezkedhessenek. Panka Károly dr. a Sárospataki Diákok Szövetségének fáradhatatlan tevékenységű, lelkes és mindenkit lelkesítő elnöke üdvözölte a szövetség nevében a megjelenteket; szívélyes, kedves üdvözlő szavai élénk visszhangot keltettek. Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok hálásan köszönte meg a főiskolai előjáróság részéről azt a gyermeki ragaszkodással magasztosuló szeretetet, melynek jelében az „alma máter” hú fiait összejöttek. Kérte ezt a ragaszkodást továbbra is, valamint a példaadó együttérzést, hogy ebben is növeljék a magyar ref. anyaszentegyház egyik hatalmas bástyájának, a sárospataki főiskolának és azáltal az Istennek dicsőségét. Dr. Mészáros Károly a lelkészi gondnokot elítette, ki — úgymond — mai szereplésével a ref. országos nagygyűlésen a főiskolának is becsületet szerzett s arra kérte őt, hogy vigye el az egybegyűlt fiak forró köszöntését az édes anyának, a főiskolának; a főiskola előjáróságának, tanári karának és ifjúságának. Az üdvözlést, mely egy lángoló szív megnyilatkozása volt s melyre zúgó éljenek tették rá a pecsétet, köszönettel vette át a lelkészi gondnok. Dr. Németh József, Hodossy Béla, H. Kiss Géza felszólalásai, Szentmártony Dániel kedélyes tréfái emelték a kedélyeket s a felengedett szívek bensőséges ölelkezései mellett a megeregett diáknóták édes melódiai tették felejthetlenné az estet, melyen három volt pataki diák hitvese képezte a virágos kertet. A jelenlevők elhatározták, hogy minden ref. országos nagygyűlést jövőre is fel fognak használni az összetartás érzetének ilyen megpecsétlésére és az „alma mater” iránti ragaszkodó hűség kifejezésére.

— **Rövid hírek.** *Apostol* Bertalan szirmai lelkész május 22-én ünnepelte szirmai lelkészi működésének 40 éves fordulóját; az egyh.-megye nevében az esperes üdvözölte, míg gyülekezete a szeretet sokféle jeleivel halmozta az agg lelkipásztor. — A *miskolci* ref. leánygimnázium 32 felsőosztályú növendéke 5 tanár vezetésével a magas Tátrába és a dobsinai jégbarlanghoz 10 napos kirándulásra indult. — A *dunamelléki* egyházkerület május 20-án tartott rkiv. közgyűlésén intézkedett a főgondnoki állás betöltése iránt, melyre a szavazatokat júl. 10-ig kell beadni; egységes megállá-

podás az új főgondnok személyére nézve nem jött létre, hanem 3 jelölt körül csoportosulnak. — A *Református Egyház és Iskola*, az elszakított felvidéki egyházkerületek lapja, május 29-iki számában bő kivonatban ismerteti dr. Rácz Lajosnak lapunk május 1-i számában „Cseh hazugság” cím alatt közzétett cikkét; keményen nekitámad dr. Zilka cseh ref. professzornak, aki hamis adataival megtevesztette a kormányt és a külföldi közvéleményt; Zilka hálátlanul felel, hogyha a magyar ref. diákok és papok 1783-ban segítségére nem mennek a szétszört cseh protestánsoknak, ő ma nem ülhethetne ref. professzori székben!

— **Pataki diákok külföldön.** A f. iskolai évben theol. akadémiánknak 4 egykori tanítványa fejlesztette és mélyítette tovább külföldi főiskolákon tudományos ismereteit, u. m. Szabó István Daytonban, Janka Géza Genfben, Erdélyi Zoltán Zürichben és Ujszászi Kálmán Glasgow-ban. A jövő iskolai évre szintén többen készülnek kimenni; négy ifjú theologus kimenetele a külföldi alapítványok, illetőleg bursák elnyerésével már biztosítva van, nevezetesen Horkay László IV. th.-é Zürichbe, Béky Zoltán IV. th.-é New-Brunswickba (Amerika), Karási Dezső IV. th.-é Glasgow-ba és Nagy József diósgyőri hitoktató Strassburgba; rajtuk kívül még hárman állami ösztöndíjért folyamodnak.

— **Értesítés.** A jövő 1927—28. tanévre elnyerendő tápint. kedvezményekért a Nagyt. és Tek. Ig. Tanácsához címzett kérvények községi hatósági vagyoni bizonyítvánnyal felszerelve legkésőbb *f. é. június hó 15-ig* nyújtandók be Szilágyi Benő tápint. felügyelő tanárhoz.

— **A budapesti ref. egyház népességének fejlődése.** 120 esztendővel ezelőtt egyetlen temploma sem volt a budapesti ref. egyháznak.

1820-ig Bpestben polgári lakos volt	78.599, ebből ref.	400
1850-ben „ „ „ „	178.062, „ „	5.600
1870 „ „ „ „	280.340, „ „	13.000
1880 „ „ „ „	370.767, „ „	21.655
1890 „ „ „ „	506.384, „ „	26.112
1900 „ „ „ „	732.322, „ „	67.000
1910 „ „ „ „	881.601, „ „	86.000
1920 „ „ „ „	930.247, „ „	98.326

Ez a mult fejlődése. 1830-ban készült el a Kálvin-téri templom, meiyet teljes 14 esztendeig építettek. Csak 64 esztendő múlva épített újra templomot a budapesti református egyház, de akkor azután egymásután három templom is épült: — Zuglóban 1894-ben, Budán 1896-ban, Kőbányán 1900-ban, s csaknem száz évre az első templom alapkövetétele után építette fel a budapesti reformátusság ötödik templomát, mely a Kálvin-téri templommal egyenlő nagy befogadóképességű, — a fásori templomot 1913-ban, közvetlenül a háború előtt. Ez az öt temploma van a budapesti reformátusságnak, összesen azonban tíz egyház-községből áll: A budapesti egyháznak nincs semmi földvagyona, minden kiadását a hívek évenkénti adója és adománya tartja fenn.

Pályázat.

A miskolci ref. egyház egyik fiú-tanítói állásra pályázatot hirdet. Díjazás az egyháztól havi 50 P. megfelelő államsegély; lakbér, esetleg lakás. Kö-

telességei: az iskolaszék által reabízott osztály (vagy osztályok) tanítása. A Deszka-templomban a 3 sátoros ünnep alatt az éneklés vezetése, ezért külön díj jár. A két orgonistát templomban és temetésen — akadályoztatásuk esetén — helyettesíteni, Kálvin-Szövetség munkáiban buzgón tevékenykedni. Énekkar vezetés, slöjd- és tornatanítás tudása előny. Az összes előírt okmányokkal folszerelt kérvények Enyedy Andor isk. sz. elnök úrhoz küldendők f. év július 1-ig. Az okmányok visszaküldésére bélyeget kérünk mellékelni. Saját költségen való bemutatkozás ajánlatos. Miskolc, 1927 május hó.

Iskolaszék.

HIVATALOS RÉSZ.

495—1927.

Körlevél.

I.

Egyházkerületi közgyűlési meghívó.

Főgondnok úr Öméltóságával egyetértőleg, egyházkerületi rendes közgyűlésünket folyó év *július 12-én, (kedd) reggeli 9 (kilenc) órára* Miskolcra, aref. leánygimnázium tornatermébe hívjuk össze. Délután az egyházkerületi bíróság ülésezik.

A közgyűlés tárgyai lesznek: Püspöki jelentés, elnöki előterjesztések, zsinati és egyházkerületi szavazatok elrendelése, az 1926. évi számadás és az 1927. évi költségvetés; általában az összes idejében felterjesztett ügyiratok.

Az esperesi jelentések és statisztikai táblázatok *azonnal*, a felebbezett bírósági ügyek *június 15-ig (tizenötödikéig)*, a közgyűlésen tárgyalandó ügyiratok pedig *június hó 25-ig, (huszonötödikéig)* küldendők be a püspöki hivatalba.

A közgyűlést megelőző napon, *július 11-én (hétfő) délután három órától* a belmissziói bizottság ülésezik a püspöki hivatalban, hova a tagokat e helyen szintén meghívom.

II.

Az esperes urakhoz.

Felhivom a nt. esperes urakat, hogy az egyházmegyei bizottságok által letárgyalt közalapi kimutatásokat folyó évi *június 30-ig (harmincadikáig)* terjesszék be a püspöki hivatalhoz.

III.

A hitoktatási Kimutatásokról.

A vallástanítás ellenőrzésére szolgáló Kimutatásokat szétküldöttem. Ahol nem a lelkész úr a hitoktató, ott, mint hitoktatási felügyelő ő írja alá az ívet; ahol pedig maga a lelkész végzi a hitoktatást, a kimutatást az esperes úrhoz küldi be és ő írja alá azokat mint hitoktatási felügyelő. A gondosan és pontosan kitöltendő Kimutatások f. évi *június 30-ig* küldendők be a püspöki hivatalhoz. Ha valamely iskolában nem volt református vallású növendék és hitoktatás, a nemleges jelentés a Kimutatásra szintén rávezetendő és a Kimutatás mindkét aláírással ellátandó.

Miskolc, 1927. június 1.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ..... 14 Pengő. Fél évre ..... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Meg egyezés szerint.</p>
--	--	--

TARTALOM: A csodálatos hadsereg. — *Szentmártoni Dániel*: Egyházmegyei gyűlés Felsőborsodban. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

A csodálatos hadsereg.

— Mutatvány dr. Ravasz László *Tudom, kinek hittem* című kötetéből. —

110. Zsoltár 1—3.

A szőke Duna partján sáttortáborokban nyolcezer magyar fiú. Nem volt ilyen hadsereg itt Árpád óta. Mintha egy új honfoglalásnak körvonalait látnám — és szemem árja megindul; mintha egy új ezredév gigászi szimfóniájának nyitányát hallanám és felzokog bennem a lélek. Oh, ha innen most kiszállhatna Árpád hadserege visszaszerezni a régi hazát! Oh, ha itt most leverhetnék sátorcövekeit az új Nagy-Magyarországnak! Annyi szégyen, annyi bánat, annyi bűn és annyi baj zuhant a magyar földre! — Oh, ha az ezüstkürt szavára útrakelhetnének a hódító, a felszabadító csapatok! Mi kell más nekünk, mint egy hadsereg, amelyik győz! Egy hadsereg, amelyiket nem lehet törbecsálni, kiéheztetni, megölni, legyőzni. Tízezer magyar ifjú és egy fővezér... csak ennyit kérek, ebben benne van az új honfoglalás, az új ezredév.

Ti még nem vagytok ez a hadsereg, de lehettek. Az a kérdés: megtaláljátok-e a vezért, és a vezér megtalál-e titeket? E vezér nélkül a legszebb cserkész-táborozás is egyszerű kirándulás, vagy kalandos portyázás; viszont a vezér tinélkületek nagy, égő szomorúság, rettentő vád és örök ítélet. De ha együtt, egymásra találtok, a világ legszebb hadserege, ezeréves történelmünk legdicsőségesebb hadjárata lesztek.

Hadd beszéljek először a *vezérről*. A csodálatos magyar hadseregnek fővezére Krisztus. „Monda az Ur az én uramnak: Ül az én jobbomon, míg ellenségeidet számolyúl vetem lábaid alá. A te hatalmad példáját kinyújtja az Ur Sionból, mondván: Uralkodjál ellenségeid között! Tudjátok meg, fiúk, hogy ebben a mi világunkban egy csodálatos trónkövetelő van. Azt akarja, hogy minden hatalom az övé legyen, akarata törvény legyen, minden lélek neki hódoljon és minden térd előtte hajoljon meg. Szent, örök joga van a lelkekhez: az enyémhez, a tiedhez, a hindu és a magyar csorkészekéhez: Isten még a világ fundamentumának felvettetése előtt Neki adott örökségül. Azért teremtet, hogy képei, másai, katonái és követői legyünk az ő Egyszülött Fiának. Ez az Egyszülött Fiú, ez a királyfi tartja az ő örökletes jogát. De hangsúlyozza az ő

szerzett jogát is. Ő volt az, aki érettünk testbeöltözt: örök dicsőségből leszállt, eljött a siralmak völgyébe, elindult a szenvedések útján. Könnyre hullott, vére izzadsággá, gyöngyözött, szomorú volt a lelke mindhalálig, átszegeztetett a keresztfán s jajszáva betöltte az eget. Meghalt éretted: tehát számot tart reád, jogot szerzett hozzád. De ez a meghalt, töviskoronás, keresztrefeszített, fiatal szenvedő a Megváltó Isten maga, ki halottaiból feltámadva, átvette az uralkodást ég és föld felett. Legyőzte a bűnt, — mert eleget tett érte és eltörölte, kiengesztelte a haragot; legyőzte a halált, mert feltámadott és ül az Atya jobbán; véres keresztjét diadalmi jellé tette s a gyalázat fájából a dicsőség fája lett; kicsiny volt és nagygyá lón; az elsőket utolsókká tette, az utolsókat elsővé; a kicsinyeket bölcsékké és a bölcséket együgyűkké változtatta. Ime, a sírók szavára mosolyognak, a nagy nevetők felzokognak, koldusok királyi gazdagsággal dicsekszenek s dús királyok aranyhegyeiken nyomorultul vesznek el. Életet adott azoknak, akik érette meghaltak és örökre halottak, akik nélküle, vagy ellenére élnek. Neki van a legtöbb katonája, az ő harcvonala át-meg-átfonja a földet, neki van legnagyobb ügye: megmenteni és megőrizni az *élő Isten egyeduralmát* a pénzzel, a vérrel, a hazugsággal szemben. Ő a győzelmes, mert megnyerte csatáját ott, a kereszten és Ő az egyedül dicsőséges, a kezdet és a vég.

Magyar cserkészfiúk: Ime, a ti hadvezéretek!

De csak akkor hadvezér ő is, ha vannak katonái. Ha nincsenek: már vádló, és nemcsak vádló, hanem *bíró* is. Nem vigasztalás reám, hogy neked vezéred, ha nekem nem az; nem vigasztalás, hogy Angliában, Amerikában ő a fővezér, ha nem az Magyarországon.

Pedig ő minden erejével katonát, katonát akar. Megjelenik a tantermekben s hallgat, figyel: ki lesz az övé? Végigmegy a cserkész-táborokon: alakja elsuhan a tábor-tűz füstjében: vár, keres, figyel. Reád mosolyog, mikor jót teszel, — attól fényes a lelked, mint a tó a hajnali fényben — kigyúl előtted alakjának minden szépsége, hősiessége, királyi felsége, mikor valaki bizonyosságot tesz róla, vagy bibliát olvasod. Főliből hajol, mikor naplódban lelket vizsgálsz és szemé komolyan biztatva figyelmeztet, mikor lelkiismeretteddel tusázol. Különösen keresi a szenvedőket, megalázottakat,

szereti azokat a nemzeteket, amelyek sírnak és csuffá tétettek. Ma a magyar fiú a kedvence: ettől vár legtöbbet, vele akar legfényesebb győzelmet nyerni. Sebei égnek a magyar puszták felett: öt bíborcsésze, amiből élet vize és gyógyulás csobog. *Felém, utánam, velem, általam*, ezzel dörömböl minden magyar fiú szívében és ezek a nagy, toborzó hívogatások szállanak át az ország halotti csendjén, vagy vad tivornyái zsváján.

Boldog nép, boldog ifjúság az, amelyikről elmondhatjuk az igével: „*A te néped készséggel siet a te seregyűjtésed napján, szentséges öltözetekben; hajnalpir méhéből támad ifjaidnak harmatja.*”

Magyar ifjúság! Krisztus seregyűjtésének napjait, éveit éljük most. Ez a kéthetes táborozás is az ő táborozása volt. Ki megy el innen úgy, hogy találkozott a Fővezérrel, felesküdt neki és színeit viseli? Siess hát *készséggel* a hívó szóra; beállni az ő seregébe. *Szentséges öltözetben; vegyék fel Isten minden fegyverét: körülövezvén derekailokat igazlelkűséggel, felöltöztvén az igazságnak mellvasába és felsaruzván lábaitokat a békesség evangéliumának készségével, mindezekhez fölvervén a hitnek paizsát, amellyel ama Gonosznak minden tüzes nyílát megoldhatjátok, az idvesség sisakját is felvegyék és a Léleknek kardját, mely az Istennek beszéde.* (Eféz. 6. 13–17.)

Mindenekfelett pedig a tisztaság fehér ruhájába, — mosogasd bűnbánatod könnyeivel, hogy megfehéritse a Bárány vére...

Tízezer magyar fiú a Krisztus fővezérsége alatt megmenti Magyarországot, visszaszerzi régi határait, megépíti új dicsőségét és új medret és történelmének... Még van sok üres hely, még zúg és zeng a toborzó!

Hajnalpir méhéből támad ifjaidnak harmatja. Ugy-e, éjszaka nem látszik a harmat? Csak nedves a föld, a fű, a fa, a kő, mintha ezer meg ezer könny áztatta volna. De ha felkél a királyi nap: a mező mintha millió gyémánttal volna telehintve. Minden harmatesepp mintha parányi nap volna: csupa fény, csupa tűz; másolja a napot s fénye alvó szépségeit szivárvánnyá bontja.

Nagy magyar éjszakánkban nedves a föld, a fű, a kő, a fegyverek, a fejfák, mintha millió meg millió könnyesepp, egy óriási magyar sírás áztatná könnyeivel, minden magyar lélek — egy könnyesepp. De jelenjék csak meg látóhatárunkon királyi szépségében diadalmas urunk, fölkelő napunk, a Krisztus: minden magyar lélek tükrözi, másolja Őt s alvó szépségeit szivárvánnyá bontja. Nézzetek, gyémántmező a nagy magyar parlag. *Hajnalpir méhéből támadt ifjainknak harmatja.*

Egyházmegyei gyűlés Felsőborsodban.

Május hó 19-én tartatott meg a felsőborsodi ref. egyházmegye tavaszi rendes közgyűlése Miskolcon a kerületi felsőbb leányiskolában. A kivételesen szép májusi nap nagyban hozzájárult ahhoz, hogy majdnem teljes számban megjelentek az egyházak képviselői. Bensőségteljes reggeli áhitat előzte meg most is a tanácskozást, melyen Svingor Jenő egyhm. belmissziói előadó tartott szép alkalmi imát s tartalmas biblíamagyarázatot.

Zsóry György egyhm. gondnok meleg szív-

sugallta rövid megnyitó beszéde után Elek József esperes olvasta fel nagy gonddal összeállított s az egyházmegye beléletét híven visszatükröző jelentését. Rámutatott jelentésében ez egyházi életünk békés fejlődését nagyban gátló, sőt veszélyeztető jelenségekre: a kommunizmus szűnni nem akaró aknamunkájára, a felekezeti villongásokra s a kath. egyház által okozott újabb sebeinkre. Kifogásolta a viszonyossági elvnek a kormány részéről ránk nézve sérelmes gyakorlását s példákkal illusztrálta, hogy az államhatalom az egyes felekezetekkel szemben különböző mértéket alkalmaz. Pedig — mint találoán megjegyezte — „nagyon is itt volna az ideje, hogy az állam elismerje nemzetfenntartó súlyunkat, értékünket és intézkedéseiben is levonja az elismerés konzekvenciáit, hiszen neki is be kell látnia, hogy a jelenlegi szomorú állapotok megváltozása kizárólagosan a lelkek s ezek útján az erkölcsök megújítása által érhető el, — e cél szolgálatában pedig eminens szerepe van a magyar ref. anyaszentegyháznak.”

Elítélőleg szólott az esperesi jelentés a belhivatalnokok és egyháztagek között több helyen dúló s aggasztónak mondható kárta-harcokról, melyeknek túlnyomó része az egyházfegyelem meglazulásából, mindenekfelett pedig abból a szomorú tényből fakad, hogy lelkészválasztási törvényeink ma már tarthatatlanok, mert az érdem érvényesülésének az útja el van zárva s a legjobb és legnépesebb gyülekezetekbe is egészen kezdő, tapasztalatlan egyének kerülnek be. Sajnálatos tényként állapította meg, hogy egyházaink anyagi helyzete kevésbé kielégítő, mert legtehetősebb egyházaink is az adósság terhe alatt roskadoznak s a tanítói nyugdíjárúlékok legtöbb helyen fizetetlenek.

De ez árnyoldalak mellett a fényoldalakat is feltárta az esperesi jelentés. Kiemelte, hogy a legtöbb gyülekezetben kigyulladtak az új élet hajnalának: a hitébresztésnek, az evangélizációnak pásztortüzei s a belmissziói munka vérkeringése általánosságban felfrissítette az egyházi életet. Kiemelte továbbá, hogy egyházmegyéink szinte vezető helyen áll a Kálvineumok támogatásában s áldozatkészségünkről a lelkészárvaik ama meleg szívú barátja: Kiss Ferenc is így nyilatkozott: „ha minden egyházmegye így fogná fel kötelességét, egy 3-ik Kálvineumot is lehetne létesíteni.” Öröndetes tényként jegyezte meg, hogy a múlt évben több mint 1 millió kor. értékű építkezés történt gyülekezeteinkben, Isten dicsőségére pedig 156 millió koronát adakoztak a hivek. Továbbá iskoláink legtöbbször úgy a vallás, mint az énektanítás kiváló s derék tantestületünk egyházi vonatkozásban is dicséretre méltó munkát végez.

Az általános figyelemmel hallgatott esperesi jelentés kapcsán kimondotta közgyűlésünk, hogy egyetemes egyházunk elhunyt nagyjainak: György Endrének és Darányi Ignácnak, valamint a róm. kath. egyház általunk is nagyrabecsült kiváló püspökének: Prohászka Ottokárnak emlékét jegyzőkönyvünkben megörökíti, Meczner Béla 40 éves alsózempléni egyh.-megyei gondnokot pedig a legmelegebben üdvözlö.

A gyűlés főbb tárgyai ezek voltak:

Ifj. Körössy István megválasztott új papi aljegyző tisztébe jó reménységgel beerősített.

Demeter Bertalannak a papi tanácsbírásról való lemondása felhozott indokai alapján s eddigi értékes szolgálatainak elismerése mellett elfogadtatott s az így megüresedett tanácsbírói állásra a szavazás július 1. határidővel elrendeltetett.

Új lelkészekül: Fekete Lajos Sajókápolnára, Demeter Bertalan Hegymegre, Ifj. Körössy István Bóldvára, Várady József Sajóvámosra, Bakó Gyula Barczikára, Salamon Gyula Disznóshorvátba, Gönczi Miklós Martonyiba; **tanítókul** pedig: Balázs Ferenc Lakra véglegesen, Bónis Imre Torna-szentjakabra ideiglenesen (kántori oklevele még nincs) beerősítették.

Az egyházkerületi közgyűlésre képviselőkül az elnökségen kívül: Lőkös Sándor, Svingor Jenő, Szentmártoni Dániel, Szathmáry Király Pál, Maklár Dezső, Fekete Pál küldettek ki.

Iskolai nyári közlátogatókul a más egyházmegyébe költözött Berecz József helyére Gyűlvész István ládbessenyői; a lemondott Szigethy Ferenc helyére Kövér Pál kondói; s az ugyancsak lemondott Komjáthy Aladár helyére Somogyi Pál zilizi lelkészek választattak meg.

Az egyházlátogatói számvevőszők javaslata alapján: a) valamennyi egyház gondnoki számadása 1 kivételével megerősítettet, b) az egyházlátogatók, nyári körlátogatók ellátási ésapidija, lelkészek irodai átalánya, lelkészértekezleti és egyházmegyei gyűlésekapidija egyöntetűen és maxímálisan megállapított; c) a saóvamosi egyház a II-ik tanítói állás szervezésére utasított; d) az 500 millió koronával új templomot-tornyot építő zilizi, 200 millióval templomot-tornyot renováló parasznyi; 60 millióval lelkészlakot renováló borsodi s 200 millióval új tanítói lakot építő szuhogyi egyháztagoknak szép áldozatkészsége jegyzőkönyvi elismeréssel honoráltatott.

Az egyházmegyei számvevőszék, segélyosztó bizottság, nyugdíjintézeti és közalapi pénzkezelő, valamint a belmissziói előadó jelentéseit megnyugvással vette tudomásul közgyűlésünk. Az egyházmegyei dékán javaslata alapján az összes tisztviselők tiszteletdíja a méltányosságnak s mai viszonyoknak megfelelően rendeztetett s e célra 2320 pengő állítatott be a költségvetésbe.

Bírósági ügy is volt: 6. közigazgatási és 2 fegyelmi. Ez utóbbiak egyike Soltész Kálmán, több évvel ezelőtt elmozdított volt szendrői tanító perújítási kérvénye, amelynek helyt adott a bíróság s elrendelte az újabb vizsgálatot.

A sok közgyűlési tárgy és bírósági ügy dacára is már a kora délutáni órákban bevégeztük közös munkánkat s abban a tudatban hagytuk el megszokott tanácskozó termünket, hogy egyházmegyéink javára céltudatos, komoly munkát végeztünk ezúttal is Isten segítségével!

Szentmártoni Dániel,
egyhm. főjegyző.

— **A Kálvineumokba** a jövő iskolai évre 35 fiu- és 15 leányárva vétetik fel ingyenes helyre, 5—5 kedvezményes helyre szegénysorsú tisztviselő gyermek, végül teljes díjra 35 középiskolás fiú és 35 leánytanuló 800 P évi ellátási díjért. A fiúk a h.-bőszörményi, a leányok a nyíregyházai Kálvineum igazgatóságához küldjék júl. 1-ig kérvényüket.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Üdvözlő táviratok** az Orsz. Ref. Nagygyűlés elnökségéhez. „A Kormányzó úr ö Főméltósága a Budapestén 1927 május 21—22-én egybesereglett ref. Nagygyűlés hazafias hódolatát örömmel fogadta és a jóleső figyelemért meleg köszönetét nyilvánítani méltóztatik. Öfőméltósága ez alkalommal kifejezést adott ama bensőséges óhajának, hogy a nagygyűlésnek a nemzeti eszme és a ker. gondolat szolgálatában kifejtett lelkes fáradozását minél több siker kísérje Isten dicsőségére és a haza javára. Erről van szerencsém a mélt. és főt. püspök urat tisztelettel értesíteni. Budapest, 1927. május 25. dr. Uray István, a kabinetiroda h. főnöke.” — „Budapestén e hó 21—22-én egybesereglett első Orsz. Ref. Nagygyűlés nevében hozzám intézett jóleső táviratért fogadja mélt. és főt. Püspök úr és tolmácsolja hálás szívből jövő köszönetem nyilvánítását. Gr. Bethlen István, m. kir. miniszterelnök.”

— **Rövid hírek.** *Meczner Béla* egyházmegyei gondnok az alsózempléni lelkészözvegyek és árvák segélyezésére tett régebbi 20 pengős alapítványát a márc. 23-án tartott egyházmegyei közgyűlés alkalmával 160 pengőre egészítette ki. — *Keresztúry József* sátoraljaúj helyi segédlelkészt a viski gyülekezet lelkészévé választotta. — *Marton János* theol. tanár jun. 8-án Athénből friss egészségben hazaérkezett. — *Salamon Gyula* disznóshorváti lelkészt május 29-én iktatta be Svingor Jenő tanácsbíró lelkészi állásába; d. u. Kiss Elek mérnök elnökléte alatt megalakult a Kálvin-Szövetség helyi fiókja.

— **A böcsi gyülekezet harmas ünnepe.** Hosszú időkre emlékezetes, bensőséges szép ünnepélye volt a böcsi gyülekezetnek pünkösöd másodnapján abból az alkalomból, hogy most avatták fel azt a remekművű 7 mázsás új nagyharangot, melyet felejtethetetlen férje és fia emlékére 60 millió költséggel öz. Nagy Dánielné öntetett az egyháznak és most volt az avatása a kívül-belül korszerűen megújított templomnak. Az avató, lelkeket magával ragadó imádságot *Takács Béla* saóhidvégi lelkész mondotta, az igét dr. H. Kiss Géza böcsi lelkész hirdette, akinek ugyancsak öz. Nagy Dánielné, nagymélt. finom selyem palástot nyújtott át ajándékképpen. Méltó nevezetessége volt az ünnepségnek *Hosszúfalussy Lajos* főszolgabíró, egyházközségi főgondnoki beiktatása, ki fenkölt, gyönyörű beszéddel foglalta el tisztségét. A minden részében megragadó ünnepély áhitatát gyülekezeti énekek, szavalatok, vegyeskari darabok és a mélyzengésű új harang megkondulása emelte nagy hatással. A harang felírata a XXX. zsoltár 12—13. verse: Sirlalmamat vígságra fordítottad, körülövezteél örömmel, hogy zengjen néked és el ne hallgasson feleled a dicséret: Uram, én Istenem, örökké dicsőítlek Téged!

— **Zászlószentelés.** A tállyai ref. énekkar pünkösöd másodnapján avatta fel 25 éves fennállása alkalmából szerzett szép fehér selyem zászlóját. A zsufolásig megtöltött, mintegy 1000 lelket magába fogadó nagy templomba Osváth József tállyai ref. h. lelkész mondott hatalmas szép beszédet, melyben méltatta a zászlót vallási és hazafias szempontból. — A szerencsi városi dalárda össz-

hangzatos éneke után Homoky György főgondnok neje, zászlóánya jelmondat kíséretében kötötte a zászlóra hatalmas nemzetiszínű szalagját. Egri Juliska, Knizner Margit koszorus lányok cserkoszorut és különféle jelmondatos szalagokat helyeztek a zászlóra. A templomi ünnepély a himnusz hangjaival ért véget, este pedig igen jólsikerült hangverseny zárta be a szép napot.

— **A tiszáninneni egyh. ker. nagytiszteletű lelkészeinek figyelmébe.** Az Orsz. Ref. Tanítóegyesület jóléti intézménye Balatonalmádiban az általa létesített üdülőházát máj. 20-án megnyitotta. Az üdülési idény kezdődik május 20-án és végződik szept. 22-én. Ezen idény 3 hetes turnusokra van beosztva, tehát az első kezdődik május 20-án s végződik jun. 9-én, a második jun. 10-től jun. 30-ig, a harmadik jun. 30-tól jul. 21-ig, a negyedik jul. 21-től aug. 12-ig, az ötödik aug. 12-től szept. 1-ig, s a hatodik szept. 1-től szept. 22-ig tart. Az üdülőházban 2—3 ágyas szobák vannak. Az üdülők étkezése közös. Az étkezés reggeli, ebéd, vacsorából áll. Reggeli: 2 és fél dl. kávé vagy kakaó vagy $\frac{1}{2}$ liter tej, egy darab zsemlelével. Az ebéd leves, 20 dkg sült, főzelékkel és tésztával; vacsora 20 dkg sült körítve vagy főzelék, sajt vagy gyümölcsből áll. Lakásért, ellátásért és kiszolgálásért személyenként napi 3 P 80 fill. fizetendő, hetenként előre fizetve. Diétás étkezés szintén biztosítható jutányos áron a vendégülközlővel kötött külön szerződés szerint. Nyolc éven aluli gyermekek teljes lakáspénzt, ellenben fél étkezési díjat fizetnek. A nem kedvezményes helyen napi 5 P 50 fillért kell fizetni. A ref. tanítóság nemcsak szóval kirdeti, hanem tettel is be akarja bizonyítani, hogy ő a lelkészeket testvéreinek tekinti, miért is az üdülőházat igénybe vevő lelkész és családtagja a kedvezményes díjat fizeti, tehát napi 3 P 80 fillért. Jelentkezések az intézőbizottsághoz címezve, Molnár János titkár, Debrecen, Csap-u. 11. küldendők, ki egyebekben is alant írottal szíves készséggel ad bővebb felvilágosítást. Lelkész Testvéreink! Hívásunk egy munkamezőre állított bennünket, hol együtt kell törni a röges ugart és vetni a Krisztustól kapott vetőmagot; szeretnénk, ha a munkában megfáradt test pihentetésére szánt időben is együtt lehetnénk. Hernádnémeti, 1927. június 6. Az intézőbizottság nevében: *vitéz Nyitrai Károly.*

— **Alsózempléniek figyelmébe!** Kérem lelkész-társaimat, hogy az adatok helyességéért jogi és erkölcsi felelősség terhe alatt adjanak választ a következő kérdésekre: Születési hely és idő. I. és II. lelkészképesítő bizonyítvány kelte. Év, hó, nap szerint, hol és mettől-meddig működött mint segéd, helyettes, vagy hitoktató lelkész. Szolgálatá nyugdíj szempontjából, mely időponttól számítottatott be. Jelenlegi állását, mely napon foglalta el. A választók névjegyzéke pontos időben beküldendő. A családi pótlék jogosultságát igazoló bizonyítvány június hóban való beküldését senki el ne mulassza. Kiss Ernő esperes.

— **Az új Agenda,** a Parochiális Könyvtár-bizottságtól vett értesülésünk szerint június hó végén expedíaltatik és pedig famentes papírosan nyomva, félbörbe kapja meg minden anyaegyház és a Parochiális Könyvtár előfizetője. Aki azonban a saját használatára és tulajdonául akarja megvásárolni

az új Agendát, az a következő kiállításban és következő árban rendelje meg a Bethlen Könyvkereskedésénél (Budapest, IX. Kálvin-tér 8.): famentes papírosan egész vászonkötésben 23 P, famentes papírosan félbörkötésben 30 P, famentes papírosan egész bőrkötésben 50 P., merített papírosan egész bőrkötésben aranyszéllal 60 P. Előzetes jelentkezést június 20-ig a pénz előzetes beküldésével elfogad a Bethlen Könyvkereskedés; ugyanis merített papírosra csak 200 példányt nyomtatott s egész bőrkötésbe egyelőre csak annyi példány köttetik, ahány jelentkező lesz.

— **Ady, mint vallásos és református költő.** Vargha Gyula, a jeles költő a nagykovácsi Arany János-Társaság május 26-iki közgyűlésén tartott üdvözlő beszédében hosszasan foglalkozott Ady költészetével s arról többek közt a következőket mondotta: „Makkai olyan merész azt is állítani, hogy Ady az egyetlen vallásos magyar költő. Lehet-e azt egyáltalán vallásos költőnek nevezni, kinek verseiben csak úgy hemzseg az istenkáromlás? Ki a mindenható Istent, kinek szentséges neve előtt földig borúl a hívő lélek, csak „van vagy nincs isten“-nek nevezgeti, a Krisztust pedig szamaras embernek. Szeretik Adyt a kálvinizmus fényes reprezentánsának hirdetni. Református ember vagyok. Buzgó reformátusok voltak őseim, apai, anyai ágon föl néhány századig. Egy szép- anyám, agg korában, nagy öreg bibliájára borulva szenderült örök álomra. Családi tradícióm és neveltetésem egyaránt Kálvin hitéhez fűznek; de nem tudok találni Adyban egyetlen vonást, mely a magyar kálvinizmusra utalna. A kálvinista embert a puritán komolyság s az Isten előtti mély alázat jellemzi; Ady ellenben, ha Istenről beszél, folyvást grimaszokat vág s nyelvét öltögeti Istenre. Lehet-e ennél nagyobb ellentétet elképzelni? Ady lelkét és költészetét nem a kálvinizmus formálta ki.“

HIVATALOS RÉSZ.

532—1927. Körlevél a belmisszió tárgyában.

Az egyetemes konvent 30—1927. számú határozatát tudomás és mihez tartás végett közlöm.

Az egyetemes konventi Belmissziói Bizottság előadója előterjeszti az egyházkerületek időközi belmisszió jelentéseit és a bizottságnak azokra vonatkozó javaslatát.

Az egyetemes konvent örömmel értesül az egyházkerületek időközi jelentéséből a zavartalanul folytatott belmissziói munkákról. Tekintettel azonban, hogy a belmissziói bizottság által javasolt kérdő és jelentő ívek adatai fognak kellő alapot szolgáltatni egy összefoglaló jelentés készítésére, hangsúlyozottan felhívja az egyházkerületeket és általuk az egyházmegyéket, hogy e jelentő ívek lelkiismeretes és pontos kitöltése érdekében minden lehető kövessenek el. Elrendeli továbbá, hogy a belmissziói bizottság által javasolt s folyó év július elején tartandó előadói értekezletre a kerületek és egyházmegyék küldjék el előadóikat és a rendelkezésükre álló missziói alaphiból fedezzék azok úti-költségeit és napidíjait.

Miskolc, 1927 június 6. Dr. Révész Kálmán
püspök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: Üdv a régi diákoknak! — Az Orsz. Ref. Tanáregyesület közgyűlése. — Kovács István: Az abaúji egyházme-gye tavaszi közgyűlése. — Irodalom. — Vegyes közlemények.

Üdv a régi diákoknak!

Sárospataki főiskolánk most, az iskolai év végén, az évzáró-ünnepély napján, ritka és meleg ünnepelés színhelyévé válik. Régi diákjainak több, magas évjárata, kebelében a közélet kiválóan tekintélyes, kiválóan értékes munkásaival, fogja tanítványi meleg szeretettel az Alma Matert meglátogatni s ennek képviselői előtt szíve érzéseit kiönteni!

Nem szokatlan dolog, szinte minden évben megtörténik, hogy egy-két-három régi osztály tagjai, érettségi vizsgálatuk valamely nagyobb, — 25—30—40 éves — fordulója alkalmából megjelennek főiskolánkban, meglátogatják a régi nevelő-nyát. De ez a mostani, június 18—19-iki látogatás egészen kivételes jelentőségű lesz, mert egyszerre három régi diácesapat jön össze intézetünkben találkozára, s olyan diácesapat, melyben a legfiatalabb évjárat is érettségi vizsgálatának 40 éves fordulóját ünnepli, míg a második ugyane vizsgálat 50 éves fordulójának megünneplésére zárandokol ide, — s végül a harmadik csapat, ezt is túlszárnyalva, akadémiai pályavégzésének félszázéves jubileumát jön most ide megünnepelni. S e régi sakkal együtt ünnepelni, velők gyermek- és ifjúkori életük kedves színhelyén lélekben megifjulni, úgy halljuk, főiskolánk több más nagytekintélyű régi tanítványa is meg fogja látogatni intézetünket.

Lehet, hogy az ő ünneplésük az élet nehéz iskoláját megjárta munkás emberek komoly, csendes ünneplése lesz. hisz az ő keblöket már nem hevíti a nyár forraló heve, inkább a derűs ősz verőfénye, mosolya fog előmleni szemükön és orcájukon. De annál inkább ünnepe lesz e két nap főiskolánknak, főiskolánk tanári karának és ifjúságának. A tanárokat arra fogja emlékeztetni, hogy a mostohán dotált s eléggé tövises tanári állásnak az olyan erkölcsi elégtétel, amelyet e tiszteltreméltó férfiak megjelenése és vallomástétele képvisel, a legszebb és legigazibb jutalma; a tanuló ifjakat pedig megfogja tanítani arra, hogy a hűséges munka, a becsület és kötelesség útjának semmi akadálytól vissza nem riadó követése rájuk nézve is magában rejti a tábornoki kardbojtot, a miniszteri, képviselői, kuriai birói, koronaügyészi esperesi széket, kormányfőtanácsosi rangot; meg fogja őket tanítani arra, hogy az emberi élet leg-

drágább kincse a háládatosság, s azt a munkát, amit a tanárok meleg szeretete, odaadó lelkesedése érettök évek során át itt a főiskolában végzett, csak a megfőtt férfi hálás szíve és áldozatos keze fogja egykor igazán viszonzhatni!

Ti munkában megfáradt agg férfiak, ti a jellemnek, a hűségnek, a becsületnek, az önfeláldozásnak hőroszai: legyetek üdvöz a tisztelő anyá-tok falai között! Az Alma Mater ma is a régi szeretettel vár, ölel fogad titeket kebelére; s büszkén fogja mellén azt a nemesi levelet viselni, amellyel ti, — hűséges fiai — most megajándé-kozzátok, azt a nemesi levelet, amelyet közéleti fényes pályafutásotok, magas polcra emelkedésetek s ott végzett minden tiszteletre, becsülésre érde-mes munkálkodástok hosszú jegyzéke képvisel, s amelyet ti, tudjuk, ezzel a nemesi érzéssel fogtok az anyaiskola keblére tűzni: Te szentséges Alma Mater! mindazt, amivé lettünk, mindazt, amit al-kottunk, neked köszönbetjük! de a mire az Alma Mater szeliden ezt fogja válaszolni: Soli Deo Gloria! A Jézus evangéliumának Kálvintól formulázott és a Rákóczyak lelkétől áthatott tanítását, mely szí-vetekben az eszmények lángját felgyújtotta, amely lelketeket megacélozta, illeti minden dicsőret és dicsőség! én csak a kehely voltam, mely az élet italát felétek nyújtotta, s legfőlebb annyi elismerés illet meg, hogy a szent örökséggel hűségesen sáfárkodtam!

Ti szerető fiak, ti hálás szívek, ti ékes bizony-ságtevők: legyetek üdvöz, legyetek otthon a sárospataki főiskolában!

Az Orsz. Ref. Tanáregyesület közgyűlése.

Kecskemét szab. kir. városában gyűltek ösz-sze június 7—8-án az Orsz. Ref. Tanáregyesület tagjai, hogy a lefolyt iskolai év nevezetesebb tan-ügyi eseményei felett szemlét tartsanak, a fölme-rülő fontosabb nevelés- és oktatásügyi kérdések fölött egymással eszmét cseréljenek s az egyesü-let fennállásának, működésének 25 éves jubileu-mát — mely idő alatt az az ország egyik tekin-télyes tanügyi szervévé nőtte ki magát — meg-ünnepeljék. A szép tavaszi idő, a híres városköz-ponti fekvése mindenfelől sok tanárt és tanárnőt, meg tanárnét elhozott a közgyűlésre, úgy hogy több mint 200 vendég érkezett Kecskemétre, élü-

kön dr. Ravasz László püspökkel, akik itt mindnyájan szíves, magyaros fogadtatásra, vendégszeretetre találtak.

A közgyűlés jún. 7-én d. u. 5 órakor a szakosztályok (klasszika-filológiai, magyar nyelv, irodalom és történeti, vallástani, math.-fizikai s képezdei szakosztályok) üléseivel és tanácskozásaival kezdődött, amelyek megvitatták az illető oktatási ág égetőbb problémáit s azok eredményeül határozati javaslatokat terjesztettek másnap a közgyűlés elé. A választmányi ülésen (7— $\frac{1}{2}$ 9 óráig) a központi igazgatóság beszámolt a lefolyt iskolai év alatt tett fontosabb lépéseiről, intézkedéseiről; jelentette, hogy az elrendelt szavazás eredménye gyanánt az egyesület székhelye újabb 6 esztendőre ismét a debreceni vezetőség kipróbált kezeibe tétetett le, továbbá az egyesület orgánumának: a *Prot. Tanügyi Szemlének* megindulását; általános örömet váltott ki a választmány s másnap a közgyűlés tagjaiból, hogy egyesületünk szeretett és nagyrabecsült elnökét, a Praeceptor Hungariae Reformatae-t, dr. Dóczy Imrét sikerült elnöki tisztének további vitelére megnyernie s melléje a terhek viselésében segítő-társul S. Szabó József debreceni főgimn. igazgatót választotta társelnökké, alelnökké Bessenyei Lajos debreceni, Rácz Lajos pataki, Ravasz Árpád budapesti tanárok, jegyzők Papp Ferenc, Kun Sándor debreceni, Garzó Béla kecskeméti, Gulyás József pataki és Trócsányi Dezső pápai tanárok lettek. Vacsorára a kecskeméti ref. egyház látta vendégül a közgyűlést a kaszinó nagytermében, hol élén a polgármesterrel és a két képviselővel, a város egész tanácsa, minden vezető férfija megjelent, hol ékes felkészöntők illették a vendégeket és vendéglátókat, hol a magyar kultúra szeretete, a magyar integritás szolgálata egy érzésbe olvasztotta össze a város kath. és ref. lakóit a tanársággal.

A június 8-iki közgyűlés templomi istentisztelettel kezdődött, hol Farkas Kálmán kecskeméti vallásnár kérte az Úr áldását az egyesület további működésére. A közgyűlésnek, mely a kollégium disztermében folyt le, középpontjában, mint annak legjelentősebb mozzanata, eznttal is dr. Dóczy Imre megnyitó beszédje állott, melyben végigpillantott a lefolyt iskolai év nevezetesebb eseményein és jellemezte, értékelte azokat a ref. nevelés és oktatás szempontjából; a vallásérkölesi, hazafias és testi nevelés mélyítését és magas fokra emelését jelölte meg iskoláink előtt követendő cél gyanánt; így lesz a kultúra nemzetfentartó erővé; meg kell erősíteni ifjuságunkban az erkölcsi világrendbe és az isteni gondviselésbe vetett hitet! meg kell teremteni a pedagógiai irredentizmust, mely előkészítse az elszakadt részek összekapcsolását!

Az üdvözlések (dr. Ravasz László a dunamelléki egyh.-ker., Muraközy Gyula lelkész a kecskeméti egyház, Nyul Tóth Pál kulturtanácsnok Kecskemét városa, Szigethy Gyula az ág. evang. tanáregyesület, Maday Gyula az orsz. középiskolai tanáregyesület, Szöcs Gyula a m. középisk. tanárok nemz. szövetsége nevében) mind az egyesület 25 éves munkássága s nagyérdemű elnöke előtt való tiszteletadásokká s a közös célok, eszmények hangoztatásaivá emelkedtek. Ezek elhangzása után

3 előadás következett: S Szabó József alelnök az egyesület 25 éves munkásságát ismertette, dr. Papp Ferenc főjegyző „Tantervi reformok” című nagyszabású dolgozatának egy érdekes részletét mutatta be, végül Marton Sándor tanár a kecskeméti kollégium alakulását, fejlődését s kivált XIX. századi küzdelmeit tárta a hallgatóság elé színes, jellemzetes előadásban. A jegyző és pénztárnok jelentésének helybenhagyása, a szakosztályok előterjesztésének részben helybenhagyása, részben a központi igazgatóság elé utalása s a tisztújítás megejtése után az elnökség a kecskeméti egyház és reálgimnázium vezetősége iránt kifejezett mély köszönettel fejezte be déli fél 1 órakor a közgyűlést.

Délben, künn a Szikra szőlőtelepen a város látta vendégeiül jó magyaros ebéddel a közgyűlés tagjait. Ebéd után rövid sétával az alpári sikot tekintettük meg s szállott el lelkünk a jelen nyomorúságából a múlt dicsőségébe. Este oszladoztak szét otthonuk felé a vendégek, gazdag emlékeit vivén magukkal a 1 $\frac{1}{2}$ napos közgyűlésnek, Kecskemét város magas kulturájának és a kecskeméti vendégszeretetének.

Az abaúji egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Folyó hó 8-án, Szikszón tartottuk tavaszi közgyűlésünket a Városháza tanácstermében. Az érdeklődés meglepő nagy volt, úgy az egyházi, mint a világi hivatalosak részéről. Az egyházak is szokatlan nagy számban képviseltették magukat s mindvégig kitartottak az ügyek tárgyalásánál. A koruknál fogva gyengélkedő és egy pár, szándékosan következetes mulasztó lelkész — természetesen — most is távol volt a gyűléstől. Ez utóbbiakat — megbeszélés szerint egy kis feyelmivel rázzuk fel a közönység nyugalmából.

Esperesünk szép imádsága után Dobozy István helyettes gondnok üdvözlö a megjelenteket s a közgyűlést megnyitja. Alakulás után az esperesi jelentés kötötte le a közfigyelmet, amely egyházi életünk külső és belső, szép rendjéről, nyugodt, békés állapotáról, egyházmegyénk szeretetteljes, bölcs kormányzatáról tesz tanúbizonyságot. Jóleső örömmel látjuk, hogy az esperesnek az ügyes-bajos egyházakban való személyes megjelenése és sükségszerinti intézkedése a szellemi és anyagi élet bő gyümölcsözését vonja maga után. Nagy nyugtalanságot és elégedetlenséget váltott ki a hallgatóságban a jelentésnek a 1 lkész nyugdíjintézetéről megemlékező része, melynek értelmében a háború alatt tönkrement nyugdíjalap ma már oly csekély, hogy fizetési kötelezettségének csupán 10%-ban képes eleget tenni s egy állami rendszerváltozás az egész nyugdíjalapot illusziussá teheti. E tárgyban felíratot is intézünk az egyházkerület útján az egyetemes konventhez. Egyebekben a lelkiélvezetet szerző esperesi jelentést — helyeselve Cziáky Endre esperesnek minden tett intézkedését, — örömmel foglaljuk jegyzőkönyvünkbe, az esperesre és további munkájára pedig Isten kegyelmét kérjük.

Dr. Puky Endre egyházmegyei gondnok lemondása került ezután szőnyegre, amelyet a főjegyző a kíváncsiaktól megtöltött terem mély csendjében, a hallgatók nagy figyelme között ter-

jesztett elő. A lemondást közlő szép levélre az előadói javaslatot felszólalás nélkül elfogadta a közgyűlés. Ennek jegyzőkönyve lapunk jövő számában lesz olvasható. A gondnokválasztást, illetve a szavazatok beadását július 15-re tűzte a közgyűlés.

A szavazatbontó bizottság jelentése szerint, a gyülekezetek nagy többsége, egyházmegyei tanító képviselőül, a tanítói kar egyik legkiválóbb tagját, Réman János alsócécei tanítót választotta meg, aki helyét a hála köszönő szavai után elfoglalta.

A pusztafalui egyházba Kiss Pál nyiríi lelkészt, Nyiribe Kádár József telkibányai segédlelkészt, mint megválasztott lelkészeket; Rásonyba Kozma Sándort, Baktára Illyés Jánost, mint csere útján elfogadott lelkészeket beerősítette a közgyűlés. — Idrányi Barna kázmárki, Engi Sándor segyebi, Marossán Ilona kovácsvágási, Rozgonyi János füzérkajatai tanítóvá választása helybenhagyást nyert.

A szikszói egyik parochia újonnan építése, annyi sok vajúdas és huza-vona után, már egyszer, végleg elintézészt nyert, felhatalmaztatván az egyház 20,000 Pengő kölcsön felvételére is, amelyet — a hívek megterhelhetése nélkül — a rendes évi költségvetésbe beállítva 3—4 év alatt fog az egyház kifizetni. Szikszó egyházi adó leszállítása iránti kérelmét, hogy t. i. az eddiginek 50%-a legyen, elutasította a közgyűlés.

A Kovács—Komjáthy-alapítvány kamatait — titkos szavazás útján — az 1928—30. évekre, Benke Istvánné, Lökö Istvánné és Demjén Istvánné lelkészözvegyek nyerték el, egyenlő arányban.

Egyházkerületi közgyűléseinkre egyházmegyei képviselőket, mint rendes tagok, kiküldetnek: Cziáky Endre esperes, Dobozy István helyettes gondnok, Papp József, Görgey János, Hórsik Lajos, dr. Patay Sámuel, gróf Vay Arthur tanácsbírák, Balogh István világi aljegyző, Kiss József belmissziói előadó.

Jóleső örömmel vette tudomásul közgyűlésünk a kir. tanfelügyelőségnek közlését, amely szerint az Országos Testnevelési Tanács elnöksége Szombathy András gíbarti tanítót az ifjúsági testnevelés terén elért sikereinek méltánylásául egymillió koronával jutalmazta. Szolgáljon ez buzdításul további sikerdús munkájához is.

A baktai lelkész gondozása alatt álló társ-egyháznak minősített devecei egyház — körülbelül 50 évi összetartozás után, valamelyik közelebbi egyházhoz óhajtott csatlakozni. Esperes bizatik meg az ügy legkedvezőbb elintézésével, amelyről az őszi közgyűlésen kérünk jelentést.

Többi közgyűlési tárgyaink kevésbbé közérdekek, amelyeknek letárgyalása után 3 bírósági ügy között a kupai lelkészválasztással foglalkozott az egyházmegyei bíróság, amelyet, mint az E. T. II. t.-c. 41. §-nak 6. bekezdése alapján érvénytelen, megsemmisítette és az előbbi pályázat alapján és az első választásnál használt választói névjegyzék alkalmazásával, új választást rendelt el. Felek az ítéletben megnyugodtak.

Kovács István
egyh.-i főjegyző.

IRODALOM.

* **Tudom, kinek hittem.** Beszédek, Cikkek, Prédikációk. Írta *Ravasz László*. Budapest, a Studium kiadása, 1927, 347 lap. — Alig két hónapja, hogy március végén Ravasz L. temetési beszédek kötetét (*A halál árnyékában*) megjelent s íme, egy újabb testes kötet lép a nyilvánosság elé, vonja magára a művelt magyar olvasóközönség figyelmét, érdeklődését, gazdagítja a magyar irodalmat. Mert Ravasz L. beszédei, művei nemcsak a magyar prot. egyházbeszéd-irodalomnak gazdagodását jelentik, hanem általában a magyar irodalomnak is oly értékei, amelyeket a magyar irodalomtörténet írójának is föl kell vésnie éretáblájára, oly értékei, amilyenek még Tompa és Szász Károly egyházi beszédei is alig voltak, oly értékei, amelyeket felekezeti különbség nélkül minden művelt magyar ember nagy gyönyörűséggel és lelki emelkedéssel hallgat, sőt, mint egyes fiatal papoktól hallom, még az egyszerűbb ember is teljes mértékben élvez. Mi teszi őket ily kiváló irodalmi, esztétikai, valláserkölcsei és egyházépítő értékekké? hiszen látszólag olyan egyszerűek, mint egy Petőfi-vers? Itt a titok nyitja: ezek Petőfi verseihez hasonló művészi alkotások! megvan bennök, mint azokban, a nyelv bája, zenéje, harmóniája, könnyedsége, egyszerű érthetősége; megvan a lángész mélységes hatása, a dolgok lényegére pillantása és ennek megragadása; megvan, hogy ő is, mint amaz, azt nyújtja az igazságok után szomjazó léleknek, amit az épen kívánt; s megvan, ami a Jézus evangéliumának hirdetőjében első sorban kívánatos, a megnyugtató, vigasztaló, erősítő, bátorító vonás, a könnyek letörlése, a jövő reménysége lángjának felgyújtása, úgyhogy minden hallgatója, sőt olvasója megnyugodva, lélekben megerősödve, megtisztulva, fölemelkedve tér vissza napi foglalatosságához és lelkében még sokáig visszhangzanak a R. fejtegette szentírásbeli igék! Ilyen benyomások közt tettem le Ravasz L. legújabb — csak időileg utolsó, de értékben a korábbiakkal teljesen egyenlő rangú — kötetét kezemből, amelyből a lelki épülés, gyarapodás vétele mellett, mint a világirodalom nagy íróinak alkotásaiból, egyúttal filozófiai, valláserkölcsei és esztétikai hatásokat is merítettem. A beszédek, előadások és cikkek csupa aktuális témáról szóló történeti, bölcsészeti, valláserkölcsei és esztétikai fejtegetések, de a széles látókörű, tisztult izlésű, nagy filozófiai műveltségű szónok előadásának hátterében mindenütt ott áll az evangéliumi alapépítő, a kálvini predestinációban rendületlenül hívő — egyházfő; prédikációinál viszont ez áll az előtérben, de azok alapeszméjét s nagy erkölcsi igazságait a bölcsészti elme, ragyogó kidolgozását az öntudatos művész szolgáltatja. Mindkét fajta műalkotás az egész Ravaszt nyújtja az olvasónak, de más-más színárnyalattal. A kötet 3 csoportra oszlik: az *első* (A pítvarban) 21, az *amásodik* (A szentek szentjében) 26, a *harmadik* (Nagy alkalmak) 16 beszédet, dolgozatot nyújt; a 2-ik és 3-adik csoportbeliek mind egyházi beszédek, míg az elsőben erkölcsi és esztétikai jellegű beszédeket, előadásokat, külföldi lapok számára írt ismertető cikke-

ket kapunk, amelyek itt jelennek meg először magyar nyelven. A kötet beszédei és cikkei az utóbbi 3—4 évből származnak, de van kettő a kolozsvári évekből s viszont 4 a folyó 1427. évről is. R—s.

* **Magyar fa sorsa.** Makkai püspök Ady-könyvének bírálata. Irta Szász Károly. Különlenyomat a Budapesti Hírlap pünköshti számából. 39 lap, ára 40 fillér. — E kis füzetben Szász Károly író és költő, a néhai püspök fia, a Kisfaludy-Társaság és az Akadémia tagja, tüzetes, kemény és lesújtó bírálatát adja Ady egész költészetének, melyet a nemzetközi szellemmel telített s a magyar költészet régi nemes hagyományait lábbal tapodó „nyugatos” írók oly harsonázva magasztalnak, és kimutatja, hogy Ady költészete miud az esztétikai izlést, mind a vallásos, hazafias és ersölesi érzést mélyen sértő irányú és szellemű s ezért egyáltalában nem alkalmas arra, hogy az ifjúság nevelője és szellemi vezetője legye. Ez álláspontból Makkai könyvét súlyosan elítéli, Makkainak Ady védelmére felhozott állításait sorra megcáfolja s a *Soli Deo Gloria-diákszövetséget* is megróvja, mely e könyvet a ref. theológus-ifjak számára való útmutatásul kiadta, illetőleg felhívja a Szövetséget, hogy e könyv terjesztésétől álljon el s a benne kifejezett tételeket nyilvánosan tagadja meg. Befejezésül közli Vargha Gyulának következő epigrammját:

Hogy torzúl el ma minden ideál!
Van társaság — az eunder szinte szörnyed —
Nevében Isten dicsősége áll,
S sátán dicsőségére ad ki könyvet.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** *Novák Lajos*, előbb taktaszadai, majd egy év óta amerikai lelkész, néhai Novák Lajos főiskolai theol. tanár fia, május 23-án Clevelandban, életének 41-ik évében hirtelen meghalt. Szép organumu, pályáján szép reményekkel elinduló ifjú volt, de aztán egy végzetes betegség hatása alatt ez a pálya időnap előtt alkonyra fordult s ime most a messze idegenben sirba hanyatlott. Szerettei iránt legmélyebb részvétünket fejezzük ki.

— **Uj egyetemi magántanár.** *Dr. Gulyás József* spataki főgimn. tanár, a buzgó irodalombúvár, június 11-én a debreceni egyetem bölcsészettudományi karán szóbeli colloquiumot állott a XVIII. század magyar irodalmának történetéből, jun. 14-én d. e. 9 órakor pedig ugyanott „Ismeretlen adatok Csokonai életéhez és költészetéhez” címmel próba-előadást tartott s ezek alapján a XVIII. század magyar irodalmának történetéből egyhangúlag egyetemi magántanárrá képesített.

— **A főiskolai ifjak konfirmációja** június 12-én megható és főlemelő ünnepéllé magasodott. A konfirmációi oktatást ez éven *Elekes Imre* főgimn. tanár végezte s most is a konfirmációi vizsgálatra, hitvallás- és fogadástartásra megjelent 5 leány és 26 fiú növendéket ő kérdezte ki s fogadástartásuk után ő jogosította fel őket az úrvacsorával való élésre. S újítás gyanánt intézetünkben az úrvacsorát *dr. Máttyás Ernő* theol. tanár nyomban ki is osztotta az egyház új, öntudatos tagjainak. A szép ünnepélyen, a konfirmált ifjak szülein kívül,

ott volt az imateremben az egész tanári kar és főiskolai ifjúság, s a szülők és tanárok is járultak az Ur asztalához. A konfirmált ifjaknak a főiskola liberalitása juttatott emlékbibliát!

— **Harangszentelés.** Pünköszt 2-od napján lélekemelő ünnepélye volt a vissi gyülekezetnek. Özv. Bodnár Ferencné a világháboruban hősi halált halt férje emlékére 182 kg-os harangot öntetett az egyháznak, melynek szentelését Janka Károly cigándi lelkész, orsz. gyűl. képviselő végezte, az ünnepi igehirdetést Kiss Ernő alsózempléni esperes, az úrvacsorai ágendát Patáky Sándor kenézli lelkész teljesítette. Az ünnepély sorrendje énekkel vette kezdetét, mely után Janka Károly lelkész áldotta meg s adta át a harangot. Utána Berey Karolin szavalt alkalmi verset, melyre a himnusz következett. Az új haranggal való beharangozás után folyt le az ünnepi istenitisztetlet. Lelki öröm töltötte be az Ur hajlékát s áhitoztunk a magyarok Istenéhez, hogy adjon a tuloldalra is együttmunkálkodásra képes szeretetet!

— **Alsózempléniek figyelmébe!** Szokásos évi lelkészértekezletünket *Sárospatakon* f. évi július 1 én 8 órai kezdettel a főiskola tanácstermében tartjuk meg, melyre lelkésztársaimat és az érdeklődő egyháztagokat szeretettel meghívom. Az értekezlet egész napra van tervezve, útitervét tehát mindenki úgy állapítsa meg, hogy az esteli vonaton utazunk haza. Az értekezlet tárgyai a következők: 1. Bibliát magyaráz dr. Filep Gusztáv. 2. Elnöki megnyitó. 3. Hitoktatás és vasárnapi iskola. G. Nagy Béla. 4. Kiváncos-e az egyházi adóknak az állami adókkal való együtt kezelése? Éles István. 5. A lelkészi körök egymáshoz való viszonyunkra és gyülekezeink életére, Batta János. 6. Előterjesztés az Orsz. Ref. Jóléti Társulatról, Tantó János. Esetleges indítványok, melyek június 25-ig írásban adandók be hozzám. Sátorajaujhely, 1927. jún. 10. Kiss Ernő esperes.

— **A szikszó-vidéki lelkészi kör** tagjait felkértem, hogy a június 29-én (Szerda, Péter-Pál) reggel 9 órakor Szikszón tartandó lelkészi értekezleten — fontos ügyek elintézése végett — legyenek szívesek megjelenni. *Papp József*, ért. elnök.

— **Nevezetes áttérések.** A róm. kath. egyházból a közelebbi időben két magasabb állású férfiú tért át a prot. egyház kebelébe; — az egyik itt Magyarországon, a másik Németországban. Az előbbi *Hohenlohe Egon herceg*, aki hosszú időn át nagy-szebeni püspöki helynök volt s éppen azon a ponton állott, hogy püspökké nevezzék ki, midőn áttért az evang. egyházba. Nevét, ha jól emlékszünk, nem régiben ott olvastuk a Luther-Szövetség tisztviselői sorában — A német áttérő *Schwellenbach Róbert*, filozófiai doktor s nyug. Oberpostrat, aki „Miért léptem ki a kath. egyházból?” című (Berlin. M. Warneck) könyvében fejti ki áttérése okát. Egy művelt világi férfiú szava szól e könyvből hozzánk, aki előadja, micsoda útakon és lelki vívódásokon ment keresztül, míg a protestantizmushoz érkezett. A munka a Jézus Krisztus evangéliumáról szóló alapvető fejezettel kezdődik, azután jönnek az összehasonlítások a kath. és prot. papi felfogásra, kultuszra, kulturális eszményre vonatkozólag. A munka megérdemelné a magyar nyelvre való áttüztetést.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: Dr. H. K. G.: A református egységet. — Kovács István: Az abaúji egyházmegye tavaszi közgyűlésének jegyzőkönyvéből. — M. J.: Igazgató-tanácsi ülés. — Vegyes közlemények.

A református egységet.

Szándékosan hagytam későbbre az első református nagygyűlésről való néhány megjegyzésem közreadását, hogy a rendkívüli horderejű kérdést mennél tovább tartsuk felszínen. A gyűlésről általában és minden vonatkozásában a legjobb benyomásaink vannak, de éppen az egyetemesebb siker érdekében nem zárkozzhatunk el néhány gyakorlati tanulság levonásától.

Nem tudom más hogy van vele, de én sem a nagygyűlést előkészítő meghívókban, sem a gyűlés lefolyásáról szóló világi és egyházi lapok tudósításában nem látom röviden, de annál határozottabban kiemelve a nagygyűlés célját. Nem is csodálkoztam, mikor a legnagyobb napilap szerkesztőségében azt kérdezték tőlem: mi a nagygyűlés tulajdonképeni célja? Azt hiszem, elfogadható feleletet adtam: *egységvs kálvinista közgondolkodás kialakítása.*

Örömmel láttam aztán magán a gyűlésen, különösen a gyűlés lelkének Czegléd Sándornak, még tőle is szokatlanul nagy erővel ható szónoki megnyilvánulásából, hogy *összejövételünk és egész munkánk célja az egységes református front kiépítése.* Beszédéből kivehettük, hogy a munka egyidejűleg hármas irányban folyik. Egyik közelebbi teendő a világ 35 ref. egyházával való összeköttetés és munkaközösség teremtése. Másik a magyar ref. egyház távolabbi tagjaival, részegyházaival való szerves egység létesítése. Ez egyfelől a megszállt területi magyar egyházakra, másfelől az amerikai egyházainkra irányul. Számokkal kifejezve, megdöbbentően nagy a veszteségünk, de lelkesítően nagy a remény is az egységből származó nyereségre. Ma a helyzet az, hogy maradék Magyarországon van 1100 gyülekezetünk. Elszakított részekben van 1300 templomunk. S Amerikában van 80 magyar egyházunk. Nem mondom, hogy az egység megteremtésének nincsenek, tájdalom, igen súlyos akadályai, de nem szabad lemondani a reményről, hogy azok hozzáférhetővé válnak számunkra s erőink kölcsönösen egymásba áramlanak Isten ügyének dicalára!

A harmadik iránya munkánknak a belső meg erősödés volna, amit érthetünk úgy is, hogy a Csonkaország egyházait erősítsük minden tőlünk telhető módon, de értsünk inkább úgy, hogy a

lelket tesszük ebben Isten segedelmével győzedelmessé, tehát erkölcsi erősödéssel készítjük elő a fizikai erősödést. Errenézve két különösen emlékezetes kijelentése van Czeglédnek: „Ennek az összejövételnek annyi jelentősége van, amennyi megtérést hoz a szívekbe,” továbbá: „Összejövételünk demonstrálása annak a gondolatnak, hogy Krisztus nélkül nincs magyar jövő!”

Arra kell tehát legelsősorban törekednünk, hogy a lélek legyen bennünk minél egységesebb és minél hathatósabb. És itt fűzöm közbe mondani-valóim legfontosabbját. A magyar református egyház bensejében törekedjünk igazibb egységre. Eppen e sorok írója volt az, aki a Sárospataki Ref. Lapok 1926. évi egyik februári vezércikkében egyházkerületi lelkészi értekezletek tartását s ebből kinővőleg a ref. országos nagygyűlést sürgeti s én vagyok a legboldogabb, hogy ez már ez éven sikerült, mindnyájunk várakozását felülmúló mértékben, de ez a nagygyűlés még nem volt eléggé országos jellegű. Nem vetek semmit szemére a rendezőségnek, mert ők emberfeletti erővel állották meg helyüket s a siker fényesen igazolta őket, de mint kálvinista ember vereségnek tartom, hogy nem volt ott a református tábori püspök, nem volt ott a miniszterelnök és nem volt ott a kormányzó. Más országban király vagy trónörökös nélkül nem tartanak ilyen gyűlést. Ebből az látszik, hogy nem volt minden református elem megmozgatva. Nem is lesz mindaddig, amíg, hogy úgymondjam, szövetségközi egyesülés nem előzi meg a református nagygyűlést. Dominált a Hit és Szolgálat mozgalma. De nem jutott teljesebb erővel előtérbe a két hatalmas és kitűnő munkájú egyesületünk: a Lelkészegyesület s még inkább a Kálvin-Szövetség. Nem akarok egy szót sem elejteni, ami vád akarna lenni. Csak megjegyzem, hogy a jövőben az ilyen nagygyűlést úgy kell rendezni, hogy minden református szervezet ne csak főben, de lehetőleg testületileg legyen képviselve. Az idejét is úgy kell — ha lehet — megválasztani, hogy az ORLE is, de különösen a Kálvin-Szövetség akkorra odarendelje a maga tagjait, márcsak azért is, hogy munkájuk párhuzamossága, elvközössége nyilvánvaló legyen. Ugy lenne jó, ha országos tanáregyesületünk, országos tanítbegyesületünk mind tömöríteni tudná erejét, hogy benső egységünk annál fenségesebben domborodnék ki a református nagygyűlések sereg-

szemléi alkalmával. Akkor aztán méltán elvárhatnánk, hogy a legelső református magyar emberek is büszkén üljenek gyülekezetünk élére.

Végül hadd mutassak rá egy nagy vívmányra. Arra, t. i., hogy a Népszava kivételével az összes magyar lapok feltűnő cikkeiben emlékeztek meg táborjárásunkról. Ez szép és jóleső dolog. De ne felejtjük el, hogy ez nem annyira az irányunkban való előnyös hangulatváltozásnak a kifolyása, mint a saját élelmességünknek, szervezetségre törekvésünknek. Értem: a *református sajtóiroda* jótékony befolyását. Ez a maga gyorsíróival, szerkesztőivel mindenről hiteles szöveget vett fel s azt nyomtatásban küldötte meg minden fővárosi szerkesztőségeknek. Csakis így lehetett azt elérni, hogy velünk tüzetesebben foglalkozzanak, hogy kimerítő hírmagyarázatot bocsátottunk rendelkezésükre. Ez ugyebár első határozott jele annak, mit jelent a szervezetségünk? Noshát épp ezt akarom e cikkel hangsúlyozni. Gyönyörű lesz, ha világszolidaritásba lépünk a földkerekség összes reformátusaival. De kezdjük a református egység kiépítését az itthoni irányok és munkaágak teljes összhangbahozásával!

Dr. H. K. G.

Az abaúji egyházmegye tavaszi közgyűlésének jegyzőkönyvéből.

6. Dr. Puky Endre, egyházmegyénk nagy nevű, nagy tevékenységű és szeretettel tisztelt gondnoka, április 26-án kelt levelében lemondott állásáról. Mély lelki fájdalmat érez annak az erkölcsi köteleknek megszakadása felett, amely őt gondnoki állásában abaúji egyházmegyénkhez, annak nagyrabecsült espereséhez, egyházi és világi tisztviselőihez fűzte; de megváltozott viszonyai, melyek miatt állandóan Budapesten kell laknia, gátolják az e tisztséggel járó nagy és fontos köteleességek továbbbi teljesítésében.

Hálásan emlékezik meg arról a bizalomról, amely őt a világi tisztségek minden fokozatán az egyházmegye gondnoki székébe emelte, amelyet ő, a forró szeretettől áthatott és az egyházmegye virágzását célzó köteleesség hű teljesítésével igyekezett viszonzni. Ez a forró, buzgó szeretet nem fog meglankadni szívében, a hivatalos elválás után sem; sőt imádkozik a Mindenhatóhoz, hogy az ő bőséges áldását öntse ezután is abaúji egyházmegyénk minden munkájára, mely a nagy nemzeti katasztrófa által felidézett új helyzetben Magyar hazánk megerősödésének és nagysága visszaszerzésének ragyogó eszményeivel össze van forrva.

Egyházmegyei közgyűlésünk őszinte lelki fájdalommal és mély sajnálattal értesül igaz szeretettel és végtelen nagyrabecsüléssel körülvett gondnokának, dr. Puky Endrének lemondásáról, aki 23 éven keresztül, a világi tisztségnek minden lépcsőfokán — működésének első pillanatától kezdve — nagy értékű tényezője és méltó dicsekedése volt az abaúji egyházmegyének; aki az 1904-ik évi őszi közgyűlésen, mint világi aljegyző, „lélekszerinti munkásnak” ajánlotta fel magát egyházunk szolgálatában. Ezt a lélekszerinti munkát éreztük, láttuk és élveztük a szolgálat minden formájában; láttuk, éreztük és élveztük főképen az 1922. év szeptember 7-ik napjától való gond-

noki munkájában, amidőn ezt a megtépett, megromcsolt, világi vezér nélküli egyházmegyét gyengeségében erőssé, kicsiségében nagygyá, csüggedésében bizakodóvá tette, a boldogulás útjára és az elismerés és a méltánylás helyére segítette. Láttuk, éreztük és élveztük a hatalmas erőt, az igazságos, szerető szívet ügyeink vezetésében, kormányunk rúdjának bölcs irányításában, a segítőkezet és szívet a tanácsalank megatáncsolásában, a nélkülözök könyveinek letörlésében.

Fáj arra gondolni, hogy ezeknek a drága értékeknek már csak az emléke lesz a mienk. De meg kell hajolnunk az Isten végzése előtt. Puky Endre — tudjuk — sokkal jobban szereti egyházát és szerette abaúji egyházmegyénket, mintsem hogy jelentéktelen és kicsinyes dolgok miatt elszakadt volna mi tőlünk.

Őszinte lelki fájdalommal és ismételjük: mély sajnálattal ugyan, de kénytelenek vagyunk lemondását elfogadni és midőn sok és nagy érdemeit jegyzőkönyvünkben megörökítjük, abban az édes hitben vagyunk, hogy szeretett volt gondnokunk lélekben ezután is a mienk lesz és velünk lesz.

Hálásan mondunk neki köszönetet hatalmas, buzgó, hűséges, szeretettel teljes munkálkodásáért és szívből kívánjuk, hogy hazánkért és egyetemes református egyházunkért való magas munkakörében a gondviselő Isten segítse meg és áldja meg minden áldásával.

Jegyzette:

Kovács István,
főjegyző.

Igazgató-tanácsi ülés.

Sárospataki főiskolánk igazgató-tanácsa június 20-án több nagyfontosságú ügyben ülést tartott Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok és Téglássy Andor, majd Bernáth Aladár igazgató-tanácsosok kettős elnöklete alatt. Az ülésen jelen voltak Cziáky Endre, Juhász László, Farkas István, Pósa Péter, Enyedy Andor, Csontos József, Dr. Rác Lajos, Elekes Imre, Kovács Sándor és Dr. Trócsányi József igazgató-tanácsosok. A jegyzőkönyvet vezette Marton János. Az iskolai év végének ünnepi fényén kívül, melynek széles skáláján végig játszott a számonkérés, áttekintés, az évi hű sáfárkodás valamennyi változata is, kedvesen ünnepivé az igazgató-tanács ez ülése a *Dókus Gyula* főiskolai vil. gondnok jubileuma által lett, aki most töltötte be gondnoki működésének negyvenedik évfordulóját s akinek ez alkalomból versenyes tisztelettel járult üdvözléte az igazgató-tanács egy ünnepi óráján egyházkerületünk főpásztorától dr. Révész Kálmán püspöktől kezdve, aki egyházkerületünk nevében klasszikus szépségű levélben foglalta össze a jubiláns gondnok érdemeit s tolmácsolta az egyházkerület áldáskívánásait, a tanuló ifjúság képviselőjéig a főiskola valamennyi hivatalos tényezője s lobbantotta fel, különösen Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok és Csontos József közigazgató nagyhatású beszédekben azt a lelket, mely Dókus Gyula gondnokot negyven évi gondnoki működése alatt vezette és alkotásokra képesítette. Ez a lélek a főiskola önzetlen szeretetének és hűséges szolgálatának lelke

volt. Ez forrasztotta oda Dókus Gyula életét a drága eszmény, az Alma Mater életéhez s ennek szolgálatában találta meg a közélet nagysúlyu harcosa is azt a legszentebb oltárt, amelyre rátehetette áldozatait mind a maga, mind lelkének osztályos társai, együtt a vele és érte is áldozattevők, az áldottlelkű testvér és a hű munkatársak itt s az örökkévalóságban élő serege, akiknek drága emléke mind átsuhant a szíveken. És megindító volt hallani, ahogy Dókus Gyula gondnok a negyvenévi működés határánál ismét vállalta a szolgálatot, amíg csak testi és lelki ereje bírja.

Ugyancsak hasonló érzésekkel köszöntötte az igazgató-tanács Meczner Béla igazgató-tanácsost abból az alkalomból, hogy 1927 március 23-án töltötte be alsózempléni egyházmegyei gondnoki működésének negyvenedik évfordulóját s marasztotta igazgató-tanácsosi tisztében dr. Puky Endre igazgató-tanácsost, ki elköltöztvén egyházkerületünk területéről, összes egyházi tisztségéről s így igazgató-tanácsosi megbízásáról is egy megragadó hangú levélben lemondott. Mély meghatottsággal hallgatta ig.-tanács a távozni készülő Puky Endre szerint:

„Nehezen esik lelkemnek megválni a sárospataki főiskola közvetlen szolgálatából. Mert bár nem voltam növendéke a főiskolának, de az a vallásos és hazafias szellem, mely a főiskola falai között otthon van, megragadta az én lelkemet is és hű fiává váltam a sárospataki főiskolának; lelkemet rabul ejtették a főiskola nagy multjának hagyományai és jövődjének nagy hivatottsága; szívemhez szóltak a tradíciók és az erkölcsiségnek meg hazafiságnak zengő akkordjai.“ S az igazgató-tanács egy szívvel-lélekkel mondotta ki, hogy akinek lelkét akkora erővel ragadta meg a főiskola nagyszerű története, a jelenéért végzett munka és áldozatkészség s örök jövődjének mélyseges hite, mint ahogy megragadta a dr. Puky Endre igazgató-tanácsost, annak a főiskolától való elszakadását még olyan nyomós okok miatt se vegye tudomásul az igazgató-tanács, mint aminőket dr. Puky Endre búcsúlevelében felhoz s a tisztelet és ragaszkodás érzésével kérje, hogy lemondását visszavonni kegyeskedjék.

Hisszük, hogy a főiskola kormányzóhatóságának ilyen megnyilatkozása továbbra is odaköti dr. Puky Endrét a főiskola ügyeinek szolgálatához.

A tárgysorozat rendjén megnyugvással vétett tudomásul az új tápintézeti felügyelő, Szilágyi Benő évi jelentése, aki a régi hűséggel, de megújult energiával vette gyakorlott kezeibe a tápintézet vezetését. A tápintézeti díj 220 pengőben való megállapítása iránt meggyeljesztés az egyházkerületi közgyűlés elé. Megnyugvással vétett tudomásul a főiskolai orvos évi jelentése a főiskolai ifjuság egészségügyi állapotáról és gondozásáról, dr. Kun Zoltán főiskolai orvos érdemeinek hangsúlyozásával. Az ének- és zenetanári állás pályázat után rendes tanárral való betöltésére előterjesztés tétetik az egyházkerületi közgyűlés elé. Nagy Béla theol. tanár II-ik félévi szabadsága tudomásul vétetett. A modern nyelvek akadémiai tanításáról szóló jelentés tudomásul szolgált. A gimn. igazgatói állás Csontos József nyugalmába vonulásának eldőlteig nem töltetik be s szeptemberig, ill. a szept.-i ig.-tanácsi ülésig Csontos József megbízatik az igazgatói teendők vitelével. Gimn.

igazgató jelöltekül a gimn. szék Dávid Zoltán, Elekes Imre és dr. Gulyás József gimn. tanárokat terjesztette fel. Urbán Barnabás gimn. h. tanár meleg ajánlással terjesztetik fel véglegesítésre. Gimn. igazgató jelentette, hogy a tandíjhátralékok néhány eset kivételével befolytak. A gimn. internátusról szóló jelentés kedvező képet tüntetett fel. A gazd. választmányi elnökségre a megnyíló hat évi ciklusra a hármas jelölés mellőzésével dr. Trócsányi József terjesztetett fel, gazd. vál. tagokul pedig Kovácsy Sándor, Harsányi Gyula és Somody József. A gazd. választmányi ügyek dr. Trócsányi József gondos előkészítésében szintén tárgyalattak.

M. J.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Lapunk jelen száma** utolsó ebben a félévben. Tisztelettel kérjük a II. félévi, valamint a hátralékos előfizetési díjak beküldését, mert jelenleg a sok hátralék miatt üres a pénztárunk. A kiadóhivatal.

— **Az évzáró-ünnepély** június 19-én d. e. 11 órakor fényes keretek közt: az előjáróság tagjainak (Dókus Ernő főgondnok, Janka Károly papi gondnok, Cziáky Endre, Farkas István, Juhász László, Pósa Péter, Téglássy Andor igazgató-tanácsosok), meg a 4—5 régi diák-találkozó résztvevőinek jelenlétében folyt le az imateremben. Az énekkar megnyitó éneke után Csontos József közigazgató olvasta fel a lefolyt iskolai év minden mozzanatára kiterjedő, annak minden fontosabb eseményét méltató, veszteségeinket elsirató, örömeinket és nyereségeinket magasan szárnyaló szavakkal kiemelő jelentését, amelyet gyakorta szakított félbe az összegyűlt nagy közönség tetszésének kifejezése. A jelentés befejezése után következett a pályá- és ösztöndíjak kiosztása. Az akadémián pályadíjat nyert 2 ifjú (mert csak 2 pályatételre érkezett pályamunka), ú. m. a húsvéti egyházi beszédért, 3 pályázó közül, Darányi Lajos III. th. 10 pengőt, a filozófiai pályamunkáért pedig (Az ismeretelmélet problémái) Horkay László IV. th. 25 pengőt. Szorgalmakért és kitűnő előmenetelükért az akad. ifjak közül jutalmat kaptak: Horkay László IV. th. 39-20 p., Karászi Dezső IV. th. 32 p., Béky Zoltán IV. th. 2-56 p., Darányi Lajos III. th. 35-12 p., S. Nagy Lajos, Szabó Gyula, Szakall János III. th. 30—30 p., Kovács József II. th. 30 p., Gergely János II. th. 20 p., Csathó József I. th. 30 p., Bacsó Gyula I. th. 20 p. Ének-kari jutalmat kaptak: Horkay László karelnök 20 p., Nyitray Béla praecentor 15 p., Mikes Zoltán, Pap Géza, Varga János, Gáthy Lajos 10—10 p.; a harmóniumban tanusított előmenetelükért jutalmat kaptak: Egry László, Nyitray Dezső, Máthé Zoltán, Ferencz Lajos 10—10 pengőt. A gimnáziumból nyertes, 3—4 szer akkora számú ifjak jegyzékét, sajnálatunkra, tér hiányában nem közölhetjük. A jutalomdíjak kiosztása után Janka Károly papi gondnok mondott az előjáróság nevében a tanári karnak hűséges munkálkodásáért s ez évben elért szép eredményeért köszönetet. A Hymnusz hangjai fejezték be az emelkedett ünnepélyt. Délben az előjáróság, a tanári kar, a talál-

kozók s a város hatóságainak és intézményeinek képviselői közös ebédre gyűltek a tápintézet nagytermében össze, hol sok lelkes felkészítő hangzott el. Délután 3 órakor az ifjúság záróünnepélye folyt le az imateremben, sajnos, megfogyatkozott számú közönség előtt, de amely igaz lélekkel gyönyörködött az ifj. énekkar, vegyeskar és zenekar szép előadásaiban, Batta Zoltán II. th., Misley József és Horkay Barna VIII. o. t. ügyes szavallataiban. Befejezte a napot d. u. 5—7 óráig a tornavizsga, mely városunk közönségének mindig egyik kedvelt látványossága szokott lenni.

— **A sárospataki egyházközség** vezetősége jun. 12-én este 6—8 óráig tartó templomi összejövetelen számolt be a gyülekezet tagjainak az 1926. és 1927. évi pünköszt közt lefolyt esztendő egyházi életének nevezetesebb mozzanatairól, a presbitérium végzett munkájáról, a belső szellemi és az anyagi helyzetről, az iskolai, az énekkari munkáról, a hitoktatásról és az orsz. ref. nagygyűlésen szerzett benyomásokról. Az összejövetel Kiss Ernő esperes bibliamagyarázataival záródott be. E beszámoló gyűlés módot nyújt a gyülekezet minden tagjának arra, hogy az egyház anyagi és szellemi állapotát, a benne folyó munkát közelebbről megismerje.

— **Meghívó,** a tiszánineni egyházkerületi református lelkésznek szövetségének július hó 11-én, hétfőn d. e. 10 órakor. Miskolcon, a ref. leánygimnázium tornatermében Főtiszteletű és Méltóságos dr. Révész Kálmánné elnöklése alatt tartandó alakuló gyűlésére. A gyűlés sorrendje: Ének és imádság után az elnökő az ülést megnyitja. *Forgács Gyuláné* ismerteti a szövetség célját és szervezetét. Megalakulás. Tisztikar és választmány megválasztása. *Gesztelyi Nagy Béláné* előadást tart „A lelkész felesége, mint férje munkatársa” címen. Az előadást eszmecsere követi. A gyűlés berekesztése imával és énekkel. Az előadás és az eszmecsere zártkörű, férfiak nem lehetnek jelen. — A gyűlés után mérsékelt árú közösbéd. Szeretettel kérem lelkészné társaimat, hogy a gyűlésen minél nagyobb számban megjelenjen és úgy a gyűlésen, mint a közösbédén való részvételüket nálam egy levelezőlapon legkésőbb július hó 5-ig bejelenteni szíveskedjenek. Azokat a társaimat, akik bármi okból a gyűlésen személyesen meg nem jelenhetnek, arra kérem, hogy — amennyiben e szövetségnek tagjai óhajtanak lenni, — csatlakozásukat a jelzett időpontig, de lehetőleg minél előbb nálam jelentsék be. Testvéri üdvözléssel *Forgács Gyuláné*, Sárospatak.

— **Felhívás.** Az abaúji egyházmegye tavaszi közgyűlésének rendelkezése értelmében felhívom a lelkész urakat, hogy a megüresedett egyházmegyei gondnoki állásra az egyházközségek szavazatait 1927 július hó 15-ig lelkész, gondnok, két presbiter aláírásával s hivatalos pecséttel ellátva, zárt borítékban, címlapon felül „Szavazat” jelzéssel küldjék be az esperesi hivatalba. Egyszersmind felhívom azokat, akik az 1927/28. évi választói névjegyzéket még nem küldték be, azonnal küldjék az esperesi hivatalba. Atyafiúi szeretettel *Cziáky Endre* esperes.

— **Az alsóborsodi lelkészek** nyári értekezletüket július 13-án (szerdán) a diósgyőri templomban fogják megtartani, amire az értekezlet kötelezett tagjait tanítótestvéreinkkel és az érdeklődő egyháztagokkal együtt tisztelettel meghívom. A reggel 1/2 9 órakor kezdődő istentisztelet után az értekezlet főtárgyai: elnöki megnyitó, előadások, belmissziói munkák eredményeiről s akadályairól való beszámolás, temetkezési és családi biztosítás. Délben saját költségen közös ebéd, d. u. kirándulás. Papnék és családtagok megjelenése kívánatos; családok lelkészek tartásuk erkölcsi köteletségnek családtagjaikkal való megjelenést, mint azt a múlt évi értekezlet is kimondotta! Jelentkezések Komjáthy József lelkész címére július 9-ig küldendők. Testvér! ezt az egy napot szánd rá szolgatársaidal való találkozásra és bizalmas eszmecsere; ki tudja, nem most teheted-e ezt utoljára? Jelentkezz azonnal, pontosságod megkönyíti a rendezés fáradságos, helyi munkáját. *Pósa Péter* ért. elnök.

— **Harangavatások.** A *bodrogolaszi* gyülekezetben főlemelő ünnepséggel ment végbe június 12-én az újonnan szerzett harang felavatása. Már az állomáson örvendező érzésekkel fogadták a hívek az új harangot, melyet *Makó Dezső* erdőbényei lelkész imája után szállítottak a templom elé. Itt Kiss Ernő esperes mondott a magasba szálló harangra áldó imát és beszédet, míg benn a templomban *Győry Kálmán* erdőhorváti lelkész tartott lelkes egyházi beszédet. Vegyes- és női kar éneke emelte az ünnepi tiszteletet fényét. Az új harang, mely 4 amerikai testvér gyűjtéséből és az olasz hívek adakozásából az *Ecclesiánál* készült, először az elesett hős katonák emlékére szólalt meg. Súlya 409 kgr. — Lélekemelő ünnepséget rendezett az *alsódobszai* ref. énekkar az általa vásárolt új harang felavatása alkalmával. A szomszédos község batárában 20 tagú magyarruhás levante-bandérium koszorúkkal várta a Harangművek R.-t. által kifogástalan kivittel készített gyönyörű hangú új harangot, melyet négylovas szekér hozott az állomásról s utána hosszú kocsisor vonult az alsódobszai templomig. Majd a helybeliekkel és idegenekkel zsúfolásig megtelt templomban a helybeli lelkész: *Diószeghy Mihály* imádkozott az úrasztala előtt elhelyezett, koszorúkkal és kendőkkel megrakott harang mellett, mi után az énekkari tagok a gyülekezet áhitatos éneklése közben, felvitték rendeltetési helyére. A délelőtti istentiszteletet *Kun Zoltán* gesztelyi lelkész, egyházmegyei tanácsbíró vezette nagy ékesszólással s megrendítő hatalmas beszéde minden lelket foglyúl ejtett. Délben az énekkar saját költségén 100 terítékes közösbédet adott; az ünnepségen és ebédén a környékbeli papság és tanítóságon kívül a környékbeli előkelőségek színjava jelen volt. Az új harang költségeibe a családjával jelen levő lovag *Szepessy Géza* orsz. gy. képviselő 50 pengőt, *Álmácssy István* malomtulajdonos a megvásárolt énekkar megbízásából 10, a saját lelke indítására 10 pengőt adományoztak. Isten áldása nyugodjék a jókedvű adakozókon.

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban.
Hiszek Magyarország feltámadásában. Ámen.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ: Egész évre ..... 14 Pengő. Fél évre ..... 7 Pengő.	Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA	Felelős szerkesztő és kiadó Dr. RÁCZ LAJOS	HIRDETÉSEK DIJA: Meg egyezés szerint.
--	--	---	---

TARTALOM: M. E.: A református öntudat. (Folyt. köv.) — Találkozóok. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

A református öntudat.

Napjainkban sokat hallunk a református öntudat megerősítésének szükségességéről. Nagy közösségekben, sajtóban egyaránt hangoztatják ennek a követelménynek nagy horderejét. Való, igaz, hogy az erős öntudat védőgát, bástyafal, amelyen megtörnek az ellenséges erők támadásai, tény, hogy az erős öntudat szilárdan áll ellene a különböző oldalról támadt kísértéseknek. Az igazi kálvinista öntudat nem ingadozik, nem bizonytalanodik, nem töpreng, hanem mindenkor kész a bátor, nyílt bizonyágtételre. A kálvinista öntudat erőforrás, amelyik aktivitásra készítet és mindig előre tör, de közösség teremtető, egységbeforrasztó hatalom is az. Kétségtelen tény, hogy azon fordul meg egyházunk jövője, sorsa, hogy lesz-e izmos, igazi kálvinista öntudatunk.

Sokan rámutattak már arra, hogy a vallás az egész embert megragadja s így az ember minden tevékenységét megmozgatja. De talán az a legbecsesebb hatása a vallásnak, hogy az ember öntudatát acélozza meg és tölti meg tartalommal, mert az ember életének az öntudat az a centrális tevékenysége, amelyik az ember minden más tevékenységét összefogja, egységben tartja, kormányozza. Minél tovább figyeljük az öntudat tényét, annál titokzatosabbnak látszik az. Hogy az egyik öntudat gögre hajlamos, a másik pedig önmagát tépi és marcangolja, az természeti adottság, tovább nem magyarázható irracionális tény. Azonban ígyis-úgyis az öntudat nevelhető. Fejleszthető, erősíthető a vallásos öntudat is. A különböző vallások az öntudat nevelésére különböző utakra mutatnak rá. Meggyőződéssel valljuk, hogy a *kálvinizmus az a vallási típus, amelyik a legbecsesebb tartalommal tölti meg, a legheroikusabb lendülettel látja el az öntudatot.*

Milyen a kálvinista öntudat? Melyek a legfőbb jellemző vonásai? Melyek megerősítésének módjai? E kérdések létkérdései kálvinizmusunknak. Amikor azonban ezekre a kérdésekre felelni akarok, nem a kálvinizmusnak egy történetileg kialakult típusát, pl. a magyar kálvinizmusnak akár a múltban, akár a jelenben található lényeges vonásait tartom szem előtt, hanem a kálvinizmus *lelki szerkezetéből* akarom megállapítani a református öntudat lényeges jellemző vonásait.

* * *

Induljunk ki abból a tényből, hogy az ember öntudatának is van élete, sőt azt lehet mondani, hogy az élet névre valóban csak az a folyamat méltó, amelyik az öntudat síkjában folyik le. Az öntudat pedig azáltal él, hogy bizonyos javakkal táplálkozik. Értékek, szellemi kincsek azok, amelyek az igazi élet birtokába juttatják az embert. A különböző természetű értékekkel való táplálkozás révén lesz az öntudat nemzeti, erkölcsös vagy művészi öntudattá.

Az ember öntudata azáltal lesz vallásossá, ha a legfőbb jóval, Istennel kerül közösségbe. Így a vallásos öntudat is egy bizonyos értéktartalommal telített öntudat. Sokan megállapították már azt, hogy az úgynevezett kulturértékeknek a vallásban van a forrása és alapja s hogy ha azok emettől elszakíttatnak, kivész t.-k.-i életerejük. Ebből azonban az is következik, hogy a vallás az, ami a legbecsesebb tartalmat nyújtja az ember életének.

De nemcsak ebből a szempontból nyerjük a vallás által a legbecsesebb javakat. Azt mondtuk az előbb, hogy az öntudat bizonyos szellemi javakkal való táplálkozás által él. Életünk azonban egyéni élet, azt az életünket pedig azáltal élhetjük, ha egyéni hiányérzeteinkre találjuk meg a legbecsesebb javakat. Annál elevenebb, örömtelisebb életünk, minél inkább megtelik öntudatunk azokkal a javakkal, amelyekkel való táplálkozásra rendelkezésünkre állunk. A vallásra pedig éppen az a jellemző, hogy általa legrejtettebb vágyainkra, legégyénibb hiányérzeteinkre találjuk meg a pótlékot, tehát a legheroikusabb lendületet is a vallásosságban nyeri az öntudat. Minél realisabb az Istennel való közösségünk, annál intenzívebb, emelkedettebb az élet bennünk, annál inkább kitágul, megvilágosodik, átmelegszik, megtelik erővel öntudatunk.

M. E.

(Folyt. köv.)

Találkozóok.

A sárospataki ref. főiskola ez évben is magához vonzotta rég szárnyra bocsátott fiait az iskolai év végén szokásosan tartott találkozókra. Az idei találkozások még impozánsabb arányokban és keretek között zajlottak le a szokottnál a többrendbeli évjáratok s ezen belül a találkozók nagy száma miatt is. Eljöttek, akik a jogi vagy theol.

akadémiát ezelőtt 50 évvel végezték, az 50 évvel ezelőtt érettségizettek, azután akik 40, 38 és 10 évvel ezelőtt tették le az érettségi vizsgát. Sokan felnőtt gyermekeiket, vejeiket és más családtagjaikat is magukkal hozták. Ezek leszámításával is a találkozóok száma 52. Sokan elhalasztathatatlannak körülmények miatt mentették ki elmaradásukat, ezeknek sürgőnyeit, levelét fölolvasták a június 18-án a főiskola Mudrány-termében tartott esti banketten. A találkozó ünnepély jún. 19-én, vasárnap délelőtt fél 9 órától 10 óráig folyt le az imateremben a tanári kar és a fölvezetett főisk. és gimn. ifjúság jelenlétében a főisk. kórus közreműködésével. Az énekszám után Vas Mihály gégényi ref. lelkész, volt esperes emelte fel bensőséges imájával a találkozó és hallgatóság lelkét. Utána az egyes csoportok üdvözölték a tanárikart s borultak le a főiskola szelleme előtt. Ünnepi szónokok voltak az akadémiát 50 éve végzetek nevében Kazinczy Gábor ny. ítélőtáblai tanácselnök, kuriai bíró, az 50 éve érettségizettek részéről Vas Mihály gégényi lelkész, a 40 éve érettségizettek csoportjából dr. Mezőssy Béla ny. m. kir. földművelésügyi miniszter, a 10 éve érettségizettek közül ifj. Szilva István satoraljauhelyi ref. segédlelkész. A megemlékezésnek, a hálának, a meghatottságnak, a lelkesültségnek gyönyörű szavai röpködtek a levegőben s termékenyítették meg mindnyájunk szívét, eszét. A szónokok üdvözlésére Csontos József közigazgató válaszolt, az iskola nevében ölelve keblére a találkozókat a bensőséges szeretet és a nagy igazságok ékesszólásával. A szép és fölemelő ünnepély után a találkozó előbb az elesett diákok emléktáblájánál hódoltak a kegyeletnek s azután a ref. templomba vonultak, ahol Czinke István szlovenszói püspök tartotta az ünnepi beszédet, melynek szokatlan mélységei, meglátásai, a közvetlenség szíveket megragadó bájjával előadva felejthetetlen benyomást tettek kicsinyre és nagyra egyaránt. Délben a találkozókat és hozzátartozóikat a főiskola látta vendégül az igazgató-tanács és a tanári kar számára rendezett évváró közebében. Szellemes és tartalmas felköszöntők zárták be az együttlét derűs óráit. A találkozó 800 pengős alapítványt tettek a főiskolánál később meghatározandó célra. A találkozó névsora a következő:

Az akadémiát ezelőtt 50 évvel, 1877-ben végezték: Kazinczy Gábor ny. ítélőtáblai tanácselnök, kuriai bíró, nyelvünk halhatatlan emlékü reformátorának: Kazinczy Ferencnek unokája, Kazinczy Bálint fia Debrecenből; Harsányi Gusztáv nyug. kuriai bíró (két fiával Gézával és Bélával), Magyar Bertalan nagydobronyi ref. lelkész, Sággy Sándor ny. bejei ref. lelkész Kecskemétről, hozzájuk csatlakoztak Czinke István püspök Rimaszombatból (két vejével, 3 leányával és feleségével), Puky Bertalan ny. főszolgabíró (százados vejével) Zsujtáról, Szabó József bárándi ref. lelkész, volt országy. képviselő, L. Szabó Endre volt minaji lelkész.

50 évvel ezelőtt, 1877-ben érettségizettek: Vas Mihály gégényi lelkész, Rácz Gábor ny. honvéd-altábornagy, Szalánczy Bertalan földbirtokos, em. gondnok, gazd. főtanácsos Komoróból, Frenszel Bertalan ref. lelkész, kormánytanácsos, Szászfárol

(fiával Béla göncruszkai lelkésszel), Bakó István ref. lelkész Tuzsérrel, Ligethy Ernő ny. tvszéki tanácselnök, Mészáros Károly bpesti ügyvéd.

40 évvel ezelőtt, 1887-ben tettek érettségit: Dr. Finkey Ferenc tb. egyetemi tanár, koronaügyész-helyettes Budapestről, Dr. Mezőssy Béla ny. m. kir. földművelésügyi miniszter Ujfehértóról, Boduár Béla noszvaji ref. lelkész, Emődy László kir. tvszéki tanácselnök Saujhelyből, Pálóczi Horváth Zoltán dr. budapesti ügyvéd, Kádár István nyug. jegyző Szepsi, Mór Elek ref. lelkész Pinkócról, Nemes Andor kir. jb. elnök Tokajból, Nemes Bertalan kir. közjegyző Miskolcra. Szabó Bertalan OFB bíró nejével és leányával Budapestről, Nemes Árpád gyógyszerész Miskolcra.

38 évvel ezelőtt tettek érettségit: id. Szilva István fűgödi ref. lelkész, em. tbíró, Tatár Balázs kir. főigazgató, Dr. Faragó Soma bpesti postat.

10 évvel ezelőtt tettek érettségi vizsgát: ifj. Szilva István saujhelyi ref. s. lelkész, dr. Gesztelyi Nagy Endre gyártisztviselő, Dr. Schmid Gyula orvos-főhadnagy, dr. Biernbaum Ernő orvos, Fisch Zoltán gyógyszerész, Dr. Szacsavay Gyula orvos, Kástély Miklós főhadnagy, mérnök, Csontos Ödön földbirtokos, Dr. Somossy József bírósági joggyakornok, Dr. Macsatay József orvos, Turán Zoltán pénzügyi tisztv. Dr. Máthé Zoltán ügyvédjelölt, Szendrey László ref. lelkész Dorogmán, Tudja László gazd. s.-tisz, Dr. Bencez Ferenc orvos, Kiss Zoltán gazdatiszt, Dr. Szabó Teréz orvos, Riszdorfer Mária polg. isk. tanárnő, H. Bathó Lenke zenetanárnő, Kvaszinger József gazdatiszt, Szegedy József jegyző, Száadváry József s. lelkész.

IRODALOM.

* **Lagerlöf Zelma.** Irodalmi tanulmány. Irta: *Leffler Béla.* (A debreceni Tisza István-Tudományos Társaság I. osztályának kiadványai. II. kt. 7. sz.) Debrecen, 1927; 47 lap. — Leffler Béla, korábban a nyiregyházai ág. ev. főgimnázium tanára, jelenleg a stockholmi magyar követség sajtótitkára, a svéd irodalom alapos ismerője, kiválóan illetékes volt arra, hogy a kitűnő svéd író nő élet- és jellemrajzát megírja, műveinek — amelyek nagyjából részben magyar nyelven is olvashatók — elemzését és méltatását nyújtja. Szépen megírt, a svéd élet, érzés és gondolkodás tüzetes ismeretén alapuló tanulmányát örömmel olvastuk, s elismerésünket fejezzük ki neki, hogy minket ezzel a svéd nemzeti gondolatvilágban gyökerező s egyúttal mély evangéliumi érzésű írónővel, aki ma már világirodalmi nagyság, megismertetett. Milyen szomorú, hogy nálunk a „nyugati” írók (akik persze $\frac{9}{10}$ ed részben galíciai származásúak) ellenkező úton: a vallás és haza sárbarántásával törekednek írói babérokra s így aztán nem építenek, hanem rombolnak, nem megnyugtannak és fölemelnek, hanem csak izgalomba ejtenek. Ezzel szemben Lagerlöf Z. azon az úton halad, amelyen minden kor és nemzet nagy költői és nagy művészei haladtak!

* **Bibliai földrajz és természetrajz.** A magyar bibliaolvasó kerestyének számára összeállította **Csizmadia Lajos** nyug. theol. akad. professzor.

Tahitófalu, 1927. 8r. 152 l. (Sylvester Bibliai Kézíkönyve. Szerk. Czeglédy S. IV. k.) Ára 2 P. 40 f. Ez a nagy gyakorlati értékkel bíró könyv négy részből áll. Az első tartalmazza az ígéret földének általános leírását: az ország neveit, fekvésének, nagyságának, határainak s felületének ismertetését. Ezt követi nyugati Palesztínának, a déli vidéknek, Juda és Efraim hegyének, a nagy síkságnak, a galileai hegységnek s a tengerparti síkságnak leírása. Külön tárgyalja a Jordán völgyét, a folyó felső folyását és a Galileai tengert, az alsó folyását és a Holt-tengert. Majd áttér Palesztina keleti részének (a Bászán, Gileád hegysége, a moabita fensík) tárgyalására. A második rész Palesztina politikai földrajzát, az ország történetének áttekintését tartalmazza, négy fejezetben: a honfoglalás előtt, a történelmi korban, a fogság után s a mohamedán uralom alatt. A harmadik rész a bibliában előforduló nevezetesebb városok, országok, hegyek, folyók és egyéb földrajzi helyek neveit öleli fel betűrendben, magyarázattal. A 4-ik rész a bibliai természetrajzzal. (éghajlat, termények), az 5-ik a bibliában előforduló ásványok, növények és állatok ismertetését közli. — Gondosan összeállított kötet ez, melynek olvasgatása nagy haszonnal jár, mert a biblia számos vonatkozása, mondanása s az egyes följegyzett szokások csak akkor válnak előttünk érthetőkké, ha a bibliai népek lakóhelyének viszonyait ismerjük. A munka a revideált szöveg alapján készült. Ajánljuk. (H. I.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Főiskolánk köréből.** Akadémiai igazgató az 1927—28. iskolai évben ismét dr. Rácz Lajos akad. tanár lesz; széniorrá Király Zoltán végzett hittan-hallgatót választotta a Köziskolai Szék. — Szabó Zoltán h. theol. tanár június 27-én két havi tanulmányutra Berlinbe utazott, ahonnan Hamburgba és Bethelbe szándékozik ellátogatni. — Tomory Dezső szabolcsi lelkész a tanári özvegyek és árvák gyámolítására 100 pengőt adományozott.

— **Az érettségi vizsgálat** június 21—24-én folyt le a spataki főgimnáziumban dr. Rácz Lajos akad. tanár elnöklete alatt, lic. Rácz Kálmán pápai vallástanárral, kormányképviselő részvételével. Teljes vizsgálatra állott 39 tanuló (köztük 1 leány), akik közül jeles érettségi vizsgát tettek 6-an, u. m. Botos Ferenc, Harsányi László, Horkay Barna, Nagy Barna. Péczeli Ödön, Policsek László, jól vizsgáztak 3-an, egyszerűen érett lett 19, 1 tárgyból javít 9, több tárgyból kapott elégtelent 1; végül 1 pótló és 1 javító vizsgálat is volt, mindakettő sikerrel.

— **Rövid hírek.** Dr. Antal Géza püspök június 27-én a dunántúli püspöki hivatalt Pápára helyezte át. — Péter Mihály gálszécsi lelkész előfizetést hirdet „Papi Dolgozatai“ II. kötetére, mely 17 ünnepi, vasárnapi és 23 temetési beszédet fog tartalmazni s ára 5 pengő lesz; július 31-ig lehet rá előfizetni a budapesti Bethlen Gábor könyvkereskedésnél. — A Ker. Ifjúsági Egyesületek németországi tanulmányutjára, a német belmissziói munka tanulmányozására, hazánkából 16 résztvevő megy. — Miskolcon 40—50 nemeslelkű család, sorkosztolás

utján 10 szegény ref. tanulóra nézve tette lehetővé a tanulást; ez a nemes akció már 3 éve foly. — A Ker. Ifj. Egyletek Világszövetsége nagy konferenciát rendez július hó 7-én Prágában, melyen MacDonald volt angol miniszterelnök és Seipel osztrák kancellár mellett dr. Ravasz László püspök is előadást fog tartani.

— **Választások.** Az ungi egyházmegyében, a dr. báji Patay György lemondása folytán a gyülekezetek — egy szavazati hijján az összes szavazatokkal — Bernáth Zoltán vajáni földbirtokost választották gondnokká, aki e tiszteletet már viselte az ungi egyházmegyében, de arról lemondott. — A veszprémi egyházmegye gyülekezetei a Kis József elhunytával megüresedett esperesi állásra egyhangulag Jakab Áron nagypirítói lelkész, egyh. megyei főjegyzőt, főiskolánk volt jeles diákját választották esperessé. — A középszabolcsi egyházmegyében Porcsolt István újfahértói lelkész lett dr. Bartók Jenő nyíregyházai lelkésszel szemben, a Szabó Lajos esperes utóda, aki betegeskedése miatt e tisztségéről lemondott. — A dunabogdányi gyülekezet Pungur Béla vámosujfalui lelkészt lelkészévé választotta.

— **Harmincéves találkozó**t tartottak jún. 29-én intézetünkben az 1897-ben érettségi vizsgálatot tett növendékek. A találkozóon megjelentek 8-an, u. m. Adriányi Béla ügyvéd, (Sajóhely), dr. Arday Barna tvszéki bíró (Budapest), Gacsályi József lelkész (Barabás), László Ferenc ügyvéd (Bpest), Nagy Elek városi mérnök (Nyíregyháza), Nyomárkai Sándor lelkész (Nyarád), Somody János ügyész. alelnök (Bpest), Trócsányi László városi mérnök (Pozsony). A találkozó ünnepélyt Gacsályi J. lelkész nyitotta meg szép hálaimával, azután Trócsányi L. ismertette az osztály egykori tagjainak életpályáját s üdvözölte meleg szívvvel a tanári kart, amiért Csontos József közigazgató mondott köszönetet. Azután megtekintve a főiskolai gyűjteményeket, megkoszorúzták az elesett diákok emléktábláját s künn a temetőben volt tanáraik sirját. Délben, volt tanáraikkal vidám hangulatban barátkoztak.

— **Darányi Ignác végrendelete.** Darányi Ignác dunamelléki főgondnok végrendeletében több kulturális célú hagyományról intézkedett. A Dunamelléki ref. egyházkerületnek ösztöndíjalapítványul 20.000 pengőt, jeles, szegény theologusoknak külföldi tanulmányi utazásra. A Dunántúli Egyházkerület pápai főiskoláján kiadandó ösztöndíjalapra 5000 pengőt, a budapesti ref. egyházközségnek 1500 pengőt, a tassi ref. egyházközségnek 1000 pengőt, több ref. jóléti intézménynek összesen 3000 pengőt, a Schaumburg Lippe-ház gyémántos rendjelét a Baar Madas-leányiskolának azzal, hogy a gyémántos jelvényt értékesítse (értéke meghaladja a 30 millió koronát) és azt jutalomkönyvek ajándékozására fordítsa.

— **A „Dunántúli Papnék Szövetsége“** június 14-én Pápán tartotta alakuló gyűlését. Antal Géza püspök Czeglédy Sándornét bízta meg a szervezés és a vezetés munkájával. A felhívásra 38 papné érkezett Pápára, akiket a helyi nőegylet tagjai fogadtak szállóvendégekül, a közös étkezés pedig a Kollégiumban volt. Élénk érdeklődés és meghitt meleg hangulat uralkodott a konferencián. Czeglédy

lédy Sándorné, Pongrácz Józsefné és Novák Olga központi titkár tartottak előadásokat. A szövetség lelkesedéssel fogadta el a központi előkészítő bizottság javaslatát, kimondotta a „Ref. Papnék Országos Szövetségéhez” való csatlakozását és a tagdíjak felét felajánlotta annak céljaira.

— **Felhívás.** Az *abaujmegyei* ref. lelkészeket a július 14-én Szikszón tartandó lelkészi értekezletre tisztelettel meghívom. Az értekezlet 8 órakor istentisztelettel kezdődik. Elmaradás alapszabály szerint igazolandó. *Frenczel Bertalan* elnök.

— **Az Európai Keresztyén Szövetségi Unió** augusztus 8—14-ig Budapesten tartja V. nagy nemzetközi konferenciáját. Ez alkalommal a fővárosban a hatalmas gyűlések, ünnepélyek, keresztyén hangversenyek egész sorozata fog lezajlani. Az előadók között az európai nemzeti mozgalmak vezető emberei közül a legkiválóbbak szerepelnek. Lesz a konferenciával kapcsolatosan egy gazdag, változatos és érdekes kiállítás is, melynek keretében a C. E. mozgalmak bemutatják módszereiket, szervezetüket, történetüket, továbbá eddig elért eredményeiket. A konferencia utolsó napján Budapest széles utvonalaiban egy Krisztus királysága mellett tüntető hatalmas menet fog végigvonulni zenekarokkal, zászlókkal és feliratos táblák százai-val. A mozgalom európai vezetősége reméli, hogy a konferencia áldásos eredményeképpen Isten országának ügye Délkelet-Európában nagy lépéssel halad előre s éppen ezért a konferenciának minél tömegesebb látogatására és támogatására felkéri az összes európai keresztyéneket. Ugy a részletes programról, mint a részvételi feltételekről és költségekről kimerítő prospektust küld minden érdeklődőnek az előkészítő bizottság (Budapest VIII., Gyulai Pál utca 9.) Nemcsak a C. E. mozgalom tagjait, hanem más rokonmozgalmakhoz tartozókat s általában minden érdeklődőt szívesen lát a rendezőség. A jelentkezések a rendezőség által a prospektussal együtt szétküldött blankettákon legkésőbb július 15-ig beküldendő.

HIVATALOS RÉSZ.

663—1927. sz.

Tájékoztatás a korpótlékról.

Kaptam és közlöm az alábbi miniszteri intézkedést.

Miskolc, 1927 június 25. *Dr. Révész Kálmán*
püspök.

46.000/1927. sz. II. ü. o.

Méltóságos és Főtiszteletű Püspök Úr!

A lelkészek részére az 1913. évi XXXVIII. t.c. alapján járó korpótlékok az 1927—28 évi költségvetésben 50% erejéig valorizált értékben irányszózatva elő, e korpótlékok f. évi július havi részletét — a kongrua és családi pótlék járandóságokkal együtt — a folyó évi július hóra szóló általános utalványozás során a postatakarékpénztár útján már kiutalványoztam.

A korpótlék összegek folyósításához szükséges hitelek a pénzügyminiszter ur által havon-

ként bocsátatván rendelkezésemre, azok utalványozása — épúgy mint a kongrua és a családi pótléké — hónapról hónapra történik.

Az idézett t. c. alapján engedélyezhető korpótlékok 50%-os összegei a 17.000-es szorzószám illetve az 1 a. k. = 1 P 36 fill. átszámítási kulcs alkalmazásával a következőképpen állapították meg:

- 5 évi korpótlékra igényt adó szolgálat után I. korpótlékképpen évi 200 a. k. = havi 22 P 67 f,
- 10 évi korpótlékra igényt adó szolgálat után I—II. korpótlékképpen évi 400 a. k. = havi 45 P 33 f,
- 15 évi korpótlékra igényt adó szolgálat után I—III korpótlékképpen évi 500 a. k. = havi 56 P 67 f,
- 20 évi korpótlékra igényt adó szolgálat után I—IV korpótlékképpen évi 600 a. k. = havi 68 P — f,
- 25 évi korpótlékra igényt adó szolgálat után I—V korpótlékképpen évi 700 a. k. = havi 79 P 33 f.

Ezen teljes összegű korpótlékban azonban csak a kongrua, illetve az 1600 aranykoronát meg nem haladó tiszta jövedelemmel bíró lelkészek részesíthetők, míg az 1600 aranykoronát meghaladó tiszta-jövedelemmel bíró lelkészek korpótlék címén a következő járandóságokat kaphatják:

- 5 évi korpótlékra igényt adó szolgálat után I korpótlékképpen a tiszta jövedelmüket 2000 a. k.-ra kiegészítő korpótlék államsegély 50%-át,
- 10 évi korpótlékra igényt adó szolgálat után I—II korpótlékképpen a tiszta jövedelmüket 2400 a. k.-ra kiegészítő korpótlék államsegély 50%-át,
- 15 évi korpótlékra igényt adó szolgálat után I—III korpótlékképpen a tiszta jövedelmüket 2600 a. k.-ra kiegészítő korpótlék államsegély 50%-át,
- 20 évi korpótlékra igényt adó szolgálat után I—IV korpótlékképpen a tiszta jövedelmüket 2800 a. k.-ra kiegészítő korpótlék államsegély 50%-át,
- 25 évi korpótlékra igényt adó szolgálat után I—V korpótlékképpen a tiszta jövedelmüket 3000 a. k.-ra kiegészítő korpótlék államsegély 50%-át, szintén havi részletekben.

Megjegyzem még, hogy az idézett t. c. 10. §-a értelmében az V. korpótlék csak 1928. évi január hó 1-től kezdődőleg lépven életbe: folyó évi július—december hónapokra a 25 vagy annál több évi korpótlékra igényt adó szolgálattal bíró lelkészek részére is csak az I—IV korpótlék folyósítható.

Végül van szerencsém Méltóságoddal tisztelettel közölni, hogy a korpótlékra igényjogosultként bejelentett lelkészek korpótlék járandóságának személyenkénti megállapításáról, illetve a megállapítás közelebbi adatairól — mihelyt az erre vonatkozó munkálatok befejezést nyernek — kimutatás alakjában lesz szerencsém Méltóságodat értesíteni.

Fogadja Méltóságod őszinte tiszteletem nyilváníatását.

Budapest, 1927. évi június 22-én.

A miniszter helyett:

Petri
államtitkár.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ..... 14 Pengő. Fél évre ..... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>Felolvasó szerkesztő és kiadó Dr. RÁCZ LAJOS</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA: Meg egyezés szerint.</p>
--	--	--	---

TARTALOM: M. E.: A református öntudat. (Folyt. köv.) — *Batta János*: Az alsózempléni ref. egyházmegye lelkészértekezlete. — *Tóth János*: Vadász Pál. (Nekrológ.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Pályázatok.

A református öntudat.

Azonban a különböző vallások más és más módon színezik az öntudatot. Felekezetek szerint más a ker. öntudat is. Más a katolikus, más a lutheránus, más a kálvinista ember öntudata. Milyen hát a református öntudat? Ha vannak vallásos lelkek, akik mindig csak a maguk bűnössége felett töprengenek, ha másfelől vannak misztikus vallásos személyiségek, akiknek öntudata oly csodálatosan kitágul, hogy magukat egyenesen isteneknek mondják, a kálvinista öntudatot mindig bizonyos *kettősség* jellemzi és épen az a figyelemre méltó, hogy ebben az öntudatban *ellentétes vonások* egyesülnek. Benne van egyfelől ebben az öntudatban az emelkedettségnek, a világfelettségnek, a szabadságnak érzése, a szuverénitásnak az öntudata, de másfelől a kálvinista embert mindig jellemzi bizonyos szorongó érzés, a kálvinista embert mindig szem előtt tartja a maga kicsinységét, bűnösségét. „A lélek önmagában megzavarodva, Istenben kap bátorságot; önmagát megalázva előtte, ő benne emelkedik fel; és önmagában nem bízva, az Istenben való bizalom által vesz ismét erőt” mondja *Kálvin* (Inst. I. K. III. kv. 2. §. 23.) Honnan van a református öntudatnak ez a sajátos kettőssége? A kálvinista ember tekintetét mindig a magasba emeli, tapasztalása szerint Isten „magasságban és fennségben” lakó, világfeletti Isten, de épen ezért mindenek felett uralkodó szuverén Isten is, aki az egész világmindenséget a kezében tartja és azt úgy igazgatja, hogy abban minden az ő gyermekeinek javára szolgáljon. S mivel a hívő ember magát ehez a világfeletti szuverén Uristenhez tartozónak tudja, öntudata megtelik a világfelettség erejével. Másfelől azonban a kálvinista ember szeme elől sohasem tűnik el a bűnnek nagy hatalma, a kálvinista hívő mindig szemmel tartja azt a tényt, hogy az Isten fenn van az égben, maga pedig lenn van a földön, ezért maga között és Isten között mindig ott lát egy mély szakadékot. Ellentétes vonások szövődménye a református öntudat s ez ellentétes vonások mégis egységben vannak egymással. Mi ennek az egységnek a titka? A sajátos református hittapasztalás. Amely mértékben megismerjük a hitben Istent, amely mértékben feltárul előttünk az ő akarata, oly mértékben bontakozik ki igazi énünk. Sőt egyedül csakis

az Isten világa, törvényszerűségének meglátása az, ami bennünket öntudatra ébreszt, s ez adja öntudatunknak az erőt, hogy mi ebben a világban érezzük magunkat otthon levőknek, másfelől azonban épen e követelmény meglátása az, ami tényleges mivoltunkban végtelen distanciába helyez minket Istentől. „Az ember tiszta önismeretre csak akkor jut el, ha előbb Isten ábrázatát vizsgálja és Isten belső szemléletéből tér az önvizsgálatra... Mert míg a földre tekintünk, megelégedve igazságunkkal, bölcsességünkkel, erényünkkel, magunk előtt a legkellemesebb színben tündöklünk s majd, hogy félisteneknek nem látszunk a magunk szemében. De amint gondolkodásunkat Istenre irányítjuk s azt mérlegeljük, hogy milyen ő, hogy az igazságnak, bölcsességnek, erénynek mily tökéletes teljessége Ő, kinek képére kellene nekünk formáltatnunk, mindazt, ami azelőtt tetszetősnek tetszett bennünk az igazság álarca alatt, menten úgy utáljuk, mint a legnagyobb bünt...”, mondja *Kálvin* Institúciója első fejezetében. A kálvinista hittapasztalás szerint az ember tehát magát Isten világához tartozónak tudja, másfelől azonban maga között és Isten között mégis egy távolságot lát. Ennek a distanciának a szüntelenül való szemmel-tartása sajátos feszültségben tartja az emberi lelket, egy pillanatig sem engedi, hogy önmaga felől illúziókat tápláljon, állandóan forradalmasítja és lendületben tartja szellemét. Ez a tény a kálvinizmus etikai karakterének egyik motívuma. A református öntudatnak ez a karaktere az, ami páratlanul becsessé teszi azt.

A kálvinista öntudatnak fenti vonása *idői* tapasztalásból származik. Azonban ha öntudatunk csak idői tapasztalásból táplálkozna, akkor az idői tapasztalások szerint bizonyos hullámlás, ingadozás támadna abban. Egyetlen ker. felekezet sem hangsúlyozta azonban olyan erőteljesen azt az igazságot, hogy az ember üdvösségének alapja Isten örök kiválasztása, s hogy az így az Örökkévalóságban van fundálva, mint a kálvinizmus. Az ember ki van választva a hitre, s akiket az Isten kiválasztott, azok semmi körülmények között el nem szakíthatók az Isten szeretetétől. Isten „a hitnek élő gyökerére pedig egyedül a kiválasztottakat méltatja, hogy ezek egész végig állhatatosak maradjanak” mondja *Kálvin* (Inst. I. K. III. kv. 2. §. 11 p.) A kiválasztottságnak ez a bizonyos

tudata az, ami különös mértékben megacélozza, megvédi a bizonytalanságtól és bizonyos állandósággal látja el az öntudatot. A *református öntudat egyik lényeges jellemző vonása tehát az Istenhez és az ő világához való tartozandóság tudata, de ugyanakkor bűnösségünk érzete is.*

Azt mondtuk, hogy az öntudat bizonyos értékekkel való táplálkozás által telik meg tartalommal és erővel. Református vallásunk ősi alapkövetelményére mutatunk rá, amikor hangsúlyoztuk, hogy kálvinista öntudatunk táplálásának leglényegesebb módja az *Igével* való táplálkozás. Ha megerőtlenedett, tartalmatlanná lett öntudatunk, annak az az oka, hogy elhanyagoltuk őseink áldott örökségét, az Igét. Nem győzzük eléggé hangsúlyozni, hogy az Ige az, amelyen keresztül mindenekfelett feltárul előttünk Isten hatalma és hogy az Igével való foglalkozás útján tárul fel ami bűnösségünk. Minél teljesebben odaadjuk magunkat az Ige hatásának, minél szomjasabban kutatjuk az abban levő isteni akaratot, annál teljesebben *adja majd* ő nekünk Lelkét, hogy annak bizonyosságtétele mellett átforrósodjék a szívünk, hogy megérezzük, hogy Isten gyermekei vagyunk ebben a tapasztalásban tartalmassá, acélossá legyen öntudatunk.

M. E.

(Folyt. köv.)

Az alsó-zepléni ref. egyházmegye lelkész-értekezlete.

Egyházmegyénk lelkészértekezletét július 1-én tartotta Sárospatakon. Az értekezlet rövid áhitattal kezdődött, amikor az ígét Ján. 21: 15—18-ig terjedő versek alapján dr. Filep Gusztáv hirdette, reámutatván arra, hogy nekünk lelkészeknek a Krisztust kell szeretni, ha az életet igazán akarjuk megharcolni. Érdekesen világította meg azt a kérdést, hogy „Legeltesd az én bárányaimat“, „örizd az én juhaimat“ a róm. kath.-ok úgy értelmezik, hogy az egyik kitétel vonatkozik a klérusra, a második a laikusokra. Az áhítat után egyházmegyénk espérese, mint a lelkészértekezlet elnöke üdvözölte szeretettel a lelkészeket, megjelent érdeklődőket, reá mutatván arra, hogy ezek a lelkészértekezletek mindig alkalmasak arra, hogy a lelkészek szeretettel üdvözöljék egymást és egymás hite által épüljenek. Ezután esperes indítványára a lelkészértekezlet a távol levő Szabó Andor ért. jegyző helyett dr. Filep Gusztávot bízta meg a jegyzőkönyv vezetésével. — Ezután G. Nagy Béla lelkész testvérünk tartott előadást „Hitoktatás és vasárnapi iskola“ címen. Vázolta a vasárnapi iskolák történetét Raikes Róberttől mostanig. Hirdetve azt, hogy iskolai hitoktatás vasárnapi iskola nélkül nem tudja igazán megoldani a maga feladatát. Az előadáshoz sokan szóltak hozzá. Voltak, akik egyetértettek az előadással, voltak, akik nem, akik t. i. egyáltalán nem hívei a vasárnapi iskolának. Hosszú vita után végre is kimondta a lelkészértekezlet a következőket: 1. vallja a ref. iskola történeti hivatását; 2. intenzívebbé kell tenni a gyermekek pastorációját; 3. tegye tanulmány tárgyává minden lelkész azt, hogy hol lehet a gyermek lelkét legkönnyebben megfogni: Vallás-tanításnál, vasárnapi iskolában, gyermekisten-

tiszteleten? végül felhivattak a lelkészek, hogy Sátoraljaujhelyben ősszel tartandó vasárnapi iskolai kurzuson minél számosabban jelenjenek meg.

Ezután következett Éles István előadása, amelynek címe ez volt: „Kíváncos-e az egyházi adóknak az állami adókkal való együtt-kezelése?“ Előadó megállapítja azt, hogy elvileg nem kívánatos és ott ahol a gyülekezetek rendesen fizetik az egyházi adót, nincs semmi szükség arra, hogy az egyházi adót az állami adókkal együtt kezeljék. Azonban ott, ahol a hívek az egyházi adót rendesen nem fizetik, ott szükségből megengedhetőnek tartja az egyházi adónak az állami adóval való együttes kezelését, miután az 1923. VII. t.-c. erre nekünk jogot is ad. Eleinte úgy látszott a hozzászólásokból, hogy az értekezlet az előadó javaslatát fogadja el, de végre is dr. Filep G., Janka K. és Kiss E. esperes nyomós érveinek felsorakoztatásával az értekezlet kimondta, hogy nem kívánatos semmiféle gyülekezetben az egyházi adónak az állami adóval való együttes kezelése, hiszen az önkormányzatunk lemondását is jelentené egyúttal. Ezután Batta János tartott előadást ilyen címen: „A lelkészi körök egymáshoz való viszonyunkra és gyülekezeteink életére“. Előadó kifejtette, hogy a lelkészi körök tartása milyen nagy áldás úgy a lelkészekre, mint a gyülekezetekre nézve, amit az értekezlet maga is helyezett és elhatározta, hogy ezután intenzívebben fogja művelni a lelkészi körök tartását. Ezután Tanító János a Ref. Jóléti Társulatról adott elő. Figyelmébe ajánlva a lelkészeknek a különféle biztosításokat, a miket az értekezlet helyezett és a tagok tehetségükhöz képest igyekezni fognak biztosításokat eszközölni, a népet buzdítani és a központi kiküldöttet mindenben támogatni.

Ezután köszönettel tudomásul vette az értekezlet Dobó Sándornak amaz értesítését, hogy a Tanító-egyesület a ref. tanítók üdülő házát a ref. lelkészek részére is kiterjesztette. A tudnivalókat erre vonatkozólag részletesen ismertette vitéz Nyitray Károly lapunk 24-ik számában. Ezután tárgyalta az értekezlet Batta János indítványát, melyben kéri az értekezletet, hogy tegyen felterjesztést az egyházmegyére, kerületre, miszerint mondassék ki az, hogy azokban az egyházközségekben, ahol felekezeti iskola nincs, hanem csak állami, vagy községi, ott a vallásvizsga a templomban tartassék. Az értekezlet elfogadta az indítványt azzal a megszorítással, hogy a tanyai iskolákban azonban továbbra is csak az iskolában tartassék a vallásvizsga. Hasonlóképpen elfogadta az értekezlet az esperes amaz indítványát, hogy újítsa fel az értekezlet ama régi szép szokását, hogy lelkészértekezleteken emlékezzünk meg elhunyt lelkész-testvéreinkről. Így mindjárt fel is kérte az értekezlet Janka Károlyt, hogy legközelebb tartson emlékbeszédet néh. Bálint Dezső esperesről és Kiss Ernő esperesről, hogy tartson emlékbeszédet elődjéről, néh. Bartha József esperesről. Végül Pataky Sándor indítványára kimondta az értekezlet, hogy az esperes tehermentesítésére legközelebb egy alelnöki állást állít be. Ének és Janka K. buzgó imádságával véget ért az értekezlet.

Batta János.

Vadászy Pál

Hozzá tartozói és ismerősei pár hónappal ez előtt megjósolták már, mikor oly nagyon szeretett hitvestársát elveszítette, hogy nem sokáig fog nélküle élni. Ugy is lett. F. hó 3-án este utána szállott lelke előtt elköltözött kedveséhez. Régen láttunk lelkipásztor temetésén a részvétnek olyan impozáns mértékben való megnyilvánulását, mint a sajószentpéteri gyülekezet 82 éves lelkészének, a felsőborsodi egyházmegye nyug. esperesének, a spataki főiskola igazgató-tanácsosának s az egyh. ker. lelkési kar nesztorának, *Vadászy Pálnak*, f. hó 5-én történt végtisztességlétélén. Kevés ember éri el a köztisztületnek és szeretetnek azt a fokát, melyet az ősz patriarcha nemcsak megszerzett, hanem meg is tartott hosszú élete végéig. A legtöbb, sok időt élt emberre ráfeküsznek az évek és agyonnyomják erejét, egészségét, életkedvét; az élettapasztalatok megkeserítik szájaizét és megrontják kedélyvilágát; az emberek kiismerése fanyarrá teszi embertársaival való érintkezését. Ő az évek főle kerekedett és nem hagyott semmit elvinni lelke derűjéből, szíve jóságából. Vidám bölcs maradt. Közismert alakja, ahol csak megjelent, tiszteletet váltott ki mindenkiből s ő e tiszteletet, hogy me-revvé és rideggé ne váljék jelenléte, bearanyozta, átmelegítette derült humorával. Társasága úgy hatott, mintha réten sétálna az ember, hol minden virágon és fűszálon harmat csillog. Hatásának, melyet embertársaira gyakorolt, ez volt egyik titka. Azt őrizte meg utolsó percéig, mit a mai emberek már az élet kezdetén elveszitenek: a lelki rugékonyságot, az emberi jóságban való hitet s a mások megbecsülését. Alakját egyházi életünk közelmúlt évtizedeinek történelmi levegője vette körül s az az érzésünk támad elhunytával, mint mikor egy régi épület megcsodált, gótikus íve omlik össze.

Temetése s vármegye s a közeli egyházmegye vezetők egyéniségeinek, paptársainak, gyülekezete s a város apraja-nagyjának impozáns részvételével ment végbe. A gyászistentisztelet a templomban folyt le. Gyülekezeti ének után a felsőborsodi egyházmegye érdemes esperese, *Elek József* mondott szívből jövő imádságot. A helybeli énekar megható gyászéneke után *Janka Károly* egyházkerületi főjegyző tartott hatalmas gyászbeszédet Jób 5: 26. v. alapján az Isten által learatott buza-
kalásról, melyben a megboldogult lelkének drága buzaszemei voltak elrejtve. A felsőborsodi tanítói alkalmi énekkar hatásos énekét dr. *Ambrus István* em. ügyész tartalmas beszéde követte, ki a gyülekezet nevében mondott érzékeny és mély hatást keltő bucsuszavakat; az egyházmegye papsága nevében pedig *Svingor Jenő* radostyáni lelkész bucsuzott el bensőséges szavakkal a megboldogultól. A helybeli énekkar s a gyülekezet éneke után megindult a hatalmas menet a temetőbe, hol *Szabó Lajos* helybeli s. lelkész bucsuszavai után átadott az anyaföldnek „a megérett és learatott buza-
kalász”, de a benne rejlő szemeket kiszedte a Mindenható keze, hogy az ő örök titka szerint szórjon majd belőlük más emberi szívekbe és

sarjadásuk által gazágabbá, értékesebbé, melegbé tegyen sok, az Úr ügyéért harcoló, hozzá hasonló hű lelkeket.

Tóth János.

IRODALOM.

* **Agenda.** *A magyar ref. egyház liturgiás könyve.* Szerkesztette dr. *Ravasz László* dunamelléki püspök, átnézték dr. Antal Géza dunántúli, dr. Bal-tazár Dezső tiszántúli, dr. Révész Kálmán tiszán-inneni püspök. (A Ref. Egyházi Könyvtár 1926—27. évi jelentése). Budapest, 1927. Bethlen Gábor irod. és nyomdai intézet nyomása. X+508. l. 4°. — Hosszú előkészület, sok ember szellemi közremű-ködése után készült el ez a nagy terjedelmű és még nagyobb fontosságú kötet. A kiindulást hozzá a tiszáninnyi egyházkerület adta, midőn 1900. évi szeptemberi közgyűlésén 68. jkvi számú hatá-rozatával az abaúji egyházmegye indítványát el-fogadva, az istentiszteletnek az egész magyar ref. egyházban való egyöntetűvé tételét zsinati tárgyúl kérte kitűzni. A Konvent e kérésnek eleget tett és azt 1901 áprilisi ülése 58. jkvi számú határo-zatának D) pontjával a zsinatelőkészítő bizottság-hoz utalta, illetve annak egyházalkotmányi albi-zottságát hívta fel az ügy előkészítésére. Előadója a Konvent által kiküldött Liturgiai Bizottságnak 1904 októbertől s annak egyik legmunkásabb tagja Novák Lajos pataki theol. tanár volt; ugyanő dolgozta ki a részletes Istentiszteleti Rendtartást. Ravasz László a mű Előszavában szép szavakkal áldoz az ő emlékezetének, valamint a többi mun-kások (Baksay Sándor, gr. Tisza István, Nagy Károly) emlékének. A mű az 1—39 lapon A ref. istentisztelet alapelveit, alkotó részeit és alkotát ismerteti; azután következik a rendes istentiszte-lek, keresztesítés és úrvacsoraszolgáltatás s különböző szertartások leírása; majd az istentiszteletek és szertartások sorrendjének ismertetése — s a 87. laptól fogva következnek az imák és beszédek. A nagyjelentőségű kötet tartalmát tüzesebben fogjuk ismertetni.

* **Sárospataki Kalauz.** Szerkesztette *Harsányi István* főiskolai tanár, 45 képpel. Sárospatak, a főiskolai nyomda nyomása, 1927. 107 lap, ára 3 P. Régen érzett szükségét elégit ki Harsányi I., a főiskolai nagykönyvtár tudós főkönyvtárnoka s a régi iskolai és irodalmi dolgok alapos ismerője, midőn városunk és főiskolánk barátainak, sőt a tá-volabb álló olvasóknak is, kik e fényes múltú vár és Kollégium története és jelenlegi állapota, vi-szonyai iránt érdeklődnek, városunk és főiskolánk múltjának és jelenjének és a bennök található intézményeknek biztos történelmi adatokon nyugvó részletes leírását adja. Fokozza a mű értékét a benne található sok, a vár és főiskola nagy alakjait és nevezetességeit ábrázoló kép, melyet H. nagy fá-radsággal szerzett a kiadóktól össze, vagy készítettett saját költségén. A történelmi és természeti látni-valók és nevezetességek felől egyaránt híven tájé-koztató, gondosan szerkesztett Kalaúzt melegen ajánljuk főiskolánk minden barátjának figyelmébe.

Szerkesztői üzenetek.

T. M. Hirdetési díja 10 P. — Sz. D. Hirdetés díja 5 P.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Patakiak találkozója Debrecenben.** Főiskolánk 1882-ben érettségizett, 1886-ban akadémiai pályát végzett ama tagjai, akik egymással szorosabb barátságban állottak s e barátság ápolása végett 20 év óta hol egyik, hol másik társuknál összegyülekeztek, ez évben július 4—5-én *S. Szabó József* debreceni főgimn. igazgató vendégszerető házában tartották meg szokásos évi baráti találkozójukat. A találkozón megjelentek: Bodnár István író (Szekszárd), Buzi Márton esperes-lelkész (Kővecses), Fodor György lelkész (Perkupa), Gavallér János lelkész (Kisvarsány), Lánczy József esperes-lelkész (Csaroda), Mizsák Péter lelkész (Som), Rácz Lajos tanár (Sárospatak), Sebők István lelkész (Nyiracsád), *S. Szabó József* főgimn. igazgató (Debrecen) és *Szabó Lajos* esperes-lelkész (Nyirbátor). A találkozó baráti érzéseik kicserélése mellett 6-án d. e. megtekintették a Nagyerdőn a nagyszerű egyetemi épületeket. Délben szíves házigazdánk az internátusban rendezett ebédre, a Debrecenben élő s kimagasló állást elfoglaló régi pataki diákokat is meghívta (megjelentek: Átányi József kir. főügyész, Debreceni Barna takarékpénztári ügyész, Dezső Lajos m. kir. honvédtábornok, Dóczi Imre középisk. felügyelő, Gulyás István iparisk. igazgató, Harsányi Gusztáv ny. kuriai bíró, Papp Ferenc leánykép. igazgató, Pavletits Béla nyug. kuriai bíró s Várady Sándor kir. táblai tanácselnök), úgyhogy az emelkedett felköszöntőkkel fűszerezett symposiont igazi pataki atmoszféra töltötte el. Baráti találkozásunkat, ha az Ur is úgy akarja, jövőre is folytatni szándékozunk.

— **Meghívó a párisi theol. fakultás ünnepélyére.** Theol. akadémiánk igazgatója, a párisi prot. theol. fakultás dékánjától, július 3-án a következő levelet kapta: „Dékán Ur! A párisi szabad prot. theol. Fakultás november 9 s 10. napjain fogja Párisban való megalapításának 50-ik évfordulóját megünnepelni. Ez alkalommal egy egyetemi és vallásos ünneplésre szándékozik barátait összegyűjteni, melynek programját utólag fogjuk megküldeni. A vallásos testvériségnek ama kapcsolatai folytán, amelyek a francia protestantizmus és a magyar kálvinizmus közt mindenkor fennállottak, arra kérjük az önök Fakultását, hogy csatlakozzék a mi ünneplésünkhöz. Nagyon örülnénk, ha Fakultásuk tanácsa lenne szíves egyik tagját hivatalos képviselőtére kijelölni; s ha önök eleget tehetnek kívánságunknak, arra is kérjük kiküldöttjüket, legyen szíves egyetemi jelvényeit is magával hozni. — Ha reményünk ellenére önök nem lennének képesek magukat képviseltetni, enyhítenék csalódásunkat, ha üzenetet küldenének nekünk, mely felolvasásra kerülne s mely nyilvános bizonyosságot tenné testvéri összeköttetésünkről. Fogadja Dékán Ur mély tiszteletem kifejezését. *Raoul Allier.*” — Akadémiánk tanári kara keresni fogja a lehetőséget, hogy a megtisztelő meghívásnak, képviselője kiküldésével, eleget tehesen.

— **Választások.** A hajdunánási gyülekezet júl. 3—4-én heves küzdelem után 205 szavazattöbbséggel Nánás szülöttjét, Somogyi Pál zilizi lelkészt választotta lelkészévé. — A *tiszaberceli* gyülekezet

néhai Korocz József helyére, fiát: Korocz László orosi lelkészt hívta meg lelkészeül. — Az új középiskolai esperest, *Porcsolt Istvánt* júl. 19-én fogják állásába beiktatni.

— **Internátusi hirdetés.** A budapesti ref. theol. akadémia főiskolai internátusába világi pályákra készülő egyetemi és főiskolai ifjak is felvétetnek. Az ellátási díj a jövő iskolai évre havi 65 Pengőben van előirányozva. A kérvényezés határideje júl. 31. A kérvények az internátus felügyelőségéhez (IX., Ráday-u. 28. sz.) küldendők be. Bővebb felvilágosítást az internátus felügyelősege ad.

— **Felhívás.** A miskolci Kálvin-Szövetség „Kórház-bizottsága” a következő felhívást intézi a Nt. lelkész urakhoz: Bizottságunk tagjai minden héten látogatják a kórházi betegeket. A betegek között van sok szegény, elhagyatott, árva, akiknek — a keresztyéni szeretet érzésén és vigasztalásán kívül — a bizottság ad némi kevés segílyt. A vidéki szegény betegeknek pedig — akik nagy számmal vannak — hogy felgyógyulásuk után haza tudjanak menni, ad útiköltséget. Ezáltal a koldulást akarja megszüntetni. E segílyek fedezésére a miskolci gyülekezetben gyűjtünk. Azonban mivel sok a vidéki, arra kérjük a lelkész urakat, hogy erre a szeretet-munkára hívják fel a hívek figyelmét s egy vasárnapi perselyt erre a célra adni szíveskedjenek. A gyűjtött összeget a Ref. Lelkészi Hiv. Miskolc, Papszer-u. 14. szám címére s a kórházi bizottság gyűjtési akciója megjelöléssel méltóztatassanak küldeni.

Pályázat.

A *hejőcsabai* egyházba f. évi augusztus hó 15-től 1928 július 15-ig helyettes lelkészt vagy káplánt keresek, ki önállóan végezné munkáját. Munkája lenne többek között vallástani, két leány-bibliakör vezetése, *vasárnapi isk. előkészítő óra*, konfirmált ifjak bibliárája stb. Egyházam közvetlen Miskolc mellett van, villamos járáttal. Fizetés megegyezés szerint. Érdeklődők lelkészi hivatalhoz forduljanak.

Hejőcsaba, (Borsodmegye) 1927 július 4.

Szabó Dániel ref. lelkész.

Pályázat.

A *felsőábrányi* (Borsodm.) ref. kántortanítói állásra pályázatot hirdetek.

Javádalom: Két szobás lakás kerttel, 8 m. hold föld, 20 köbmnyi rozs, 2 öl keményfa beszállítva, egyháztól államsegély 10%-a s 125 P készpénz. Földek adóját az egyház fizeti. 25 érték-egység.

Köteleessége: I—VI. vegyes osztály s az ismétlőiskola vezetése, kanonikus órákon s akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése, orgonázás s a rendes kántori teendők mellett egyházi énekkar s vasárnapi iskola díjtalan vezetése s a belmissiói munkában való segédkezés.

Személyes megjelenés csak azok részéről kívántatik meg, akiket a presbitérium bizonyítványaik alapján meghív próbaéneklésre. Pályázati határidő júl. 22. Állás szept. 1-én elfoglalandó.

Kellően felszerelt kérvények alulírottához küldendők.

Takács Mihály
ref. lelkész, isk.-sz. elnök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ..... 14 Pengő.</p> <p>Fél évre ..... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
---	--	---

TARTALOM: M. E.: A református öntudat. (Vég köv.) — Tudósító: A tiszáninneni református lelkésznek első értekezlete. — Marton János: Egyházkerületi közgyűlés. — Vegyes közlemények. — Pályázat ének- és zenetanári állásra.

A református öntudat.

(Folyt.)

Minő forrásai vannak még az öntudat elvének? E sorok olvasói közül bizonyára sokan megtették már azt a megfigyelést, hogy miképpen tágul és telik meg fénnel az öntudat a közösségben. Ha a közösségtől elszakított lélek megbénul és elveszíti egyensúlyát, a közösségben valahogy megszilárdul talpunk alatt a talaj, biztonságosabb lesz járásunk, bátrabb tekintetünk. De nem minden közösség adja egyaránt ezt az egyensúlyt életünknek. Itt is épen az a sajátos, hogy egyéni életünk hiányérzeteire keresünk kielégedést és lelkünk akkor teljeseedik meg, akkor találjuk meg igazán magunkat, ha egy közösség legegényibb vágyainkat elégíti ki. Rokon lelkek, testvéri szívek közvégyakozunk, mert az ilyen közösségben valahogyan kibontakoznak életünk rejtett kincsei s ha ezeknek a javaknak a szeretetében egybeforrunk, akkor különös módon előmlik öntudatunkon az öröm, az öröm pedig jelzője és forrása is az erőnek.

Sokat lehetne szólni arról, hogy milyen nevelő hatása van az emelkedett, tiszta erkölcsi közösségnek, igen sokat lehetne írni arról, hogy az erőteljes nemzeti érzéstől fűtött közösségben miképpen lesz acélossá és tartalmassá a nemzeti öntudat; célunkat tartva szem előtt, itt csak arra akarunk rámutatni, hogy a kálvinista öntudat nevelése szempontjából milyen roppant nagy hordereje van a kálvinista közösségnek.

A vallás életének kutatói közül többen egyenesen azt állítják, hogy a vallásnak a közösség az igazi forrása. Ha kétséges is ennek az állításnak az igazsága, az már vitathatatlan tény, hogy a közösségnek felmérhetetlen jelentősége van a hit életének erősítése, fejlesztése szempontjából. Nemcsak abban van az ilyen közösségnek nagy jelentősége, hogy annak tagjai egymással jutnak egyezésre, nem is csupán abban, hogy a lélek legbelőbb oldalával kerülnek egymással közösségre, aminek különös felszabadító és épen ezért öntudatot növelő hatása is van, hanem abban, hogy itt Istennel kerül a lélek kapcsolatba és Felőle szerez különös tapasztalásokat. Egyfelől az a különös, hogy az igazi közösségben súlyosabb, lenyűgözőbb realistásképpen jelenik meg s ezáltal valahogy

közelebb jön hozzánk Isten, másfelől azonban az Isten fennsége, grandiozitása, szuverénitása is inkább megnyilatkozik az ő Lelke által áthatott közösségben. Ha Kálvin a hit természetét elemezve, Ef. 3:18. verse alapján mélységes ábitattal beszél arról, hogy „milyen az Isten jóvoltának hosszúsága, szélessége, mélysége és magassága” (Inst. I. K. III. kv. 2. §. 14 p.), akkor ez a tapasztalás különösen megfelel a közösségben nyert Isten felőli tapasztalásnak. Minél inkább tapasztalati valóság azonban az Isten végtelen nagysága, annál inkább lenyűgözi az embert, hogy meglássa a maga elesettségét. Így a kálvinista hittapasztalás fent említett két vonása a közösség útján még inkább tapasztalható. A közösségnek tehát az a jelentősége, hogy abban embertársaink szívével egyesülve találjuk meg Istent s ha mélységes igazságot fejez ki Kálvin szava, hogy: „igazán egygyé lettek azok, akik egy hitben, egy reményben, egy szeretetben s ugyanazon isteni lélekben élnek” (Inst. II. k. IV. kv. 1. §. 2. p.), akkor ebből egyenesen következik az is, hogy az öntudat csodálatosan meggazdagodik és megtelik erővel, mert, amint mondtuk, az öntudat a közösségből él. Ámde itt sem nyugvó, alvó az öntudat, hanem feszítő erővel teljes, mert minél realisabb az Isten szeretetének tapasztalása, annál több feszítő energiával telik meg a lélek, amelyek mind előre visznek, felebaráti szívek felé sarkalnak.

Bármilyen gazdag erőforrása is az öntudatnak Istennek testvéri szívek közösségében való tapasztalása, Kálvin itt sem elégszik meg azzal, hogy a lelkek egységét s ebben az Isten tapasztalását idői tapasztalásra bizza, a kálvinizmus itt is abszolút bizonyosságot akar nyújtani, a hívő lelkek közösségét, az anyaszentegyházat Isten kiválasztásának örök fundamentumára helyezi. Ime a Kálvin hitvallása: „Azzal a rendeltetéssel hiszünk ugyanis az anyaszentegyházat, hogy teljesen bizonyosak legyünk arról, miszerint mi annak tagjai vagyunk. Ily módon oly erős és szilárd alapokon nyugszik üdvösségünk, hogy összeomlani és megsemmisülni nem képes még akkor sem, ha az egész világ alkotmánya megrendülne is. Nem semmisülhet meg... mert Istennek kiválasztásán alapszik és csakis az ő bölcsességével együtt változhatna vagy semmisülhetne meg.” (Inst. II. k. IV. kv. 1. §. 3. p.) Micsoda öntudatot táplál a

hívónek ez a bizonyossága! Micsoda erőforrás e hit a kísértések ellen!

A kálvinista öntudat másik vonása tehát *egy közösséghez való tartozandóság tudata, amely közösségben az ember eggyé lesz hívő testvéreivel Istenben.*

Fentebb azt mondtuk, hogy a református öntudat életének forrása az Igével való foglalkozás, itt azt kell megállapítanunk, hogy különösen gyümölcsöző hatása van annak, ha az ember a *közösségben táplálkozik az Igével.* A kálvinizmus erőteljesen hangsúlyozza azt a gondolatot, „hogy a hit hallásból vágyon.” (Rom. 10: 17.) Ezért kimondhatatlanul fontos, hogy istenitiszteleink, amelyekben az Ige körül csoportosul minden más tevékenység, újra megteljenek a hívők seregeivel. De hogy ez lehetővé váljon, elengedhetetlenül fontos, hogy az Ige körül a rendes isteni tiszteleteken kívül is közösségek létesüljenek. Valahol azt olvastam, hogy ma a konferenciák korát éljük. Bizonyos, hogy egyházunkban is felébredt a vágy a közösségek után. Minél inkább támadnak az Ige körül ilyen közösségek — s e tekintetben igen nagy jelentőséget tulajdonítunk a bibliaköröknek, ifjúsági, lelkészi konferenciáknak s ilyen szempontból értékeljük a nemrég Budapesten lefolyt országos református nagygyűlést is — annál inkább hatásokat nyer lelkünk arra, hogy az Igével a rendes istenitisztelekben is állandóan táplálkozzék s minél folyamatosabb az Igével való táplálkozás, annál tartalmasabbá és izmosabbá lesz öntudatunk.

* * *

Figyeljünk rá most az öntudat életének még egy forrására! Bizonyára mindenki érezte már azt az örömet, amit az alkotás támaszt a lélekben. Lássuk hát, hogy miképpen táplálkozik az öntudat a tevékenységből? Nézzük meg, hogy miért oly dús erőforrás a munka, a cselekvés? A tevékenység egyszer azért okoz örömet és azért emeli az öndatot, mert minden aktivitás erő kifejtés s miután minden erő kifejtés tetszik, ez a tetszés az öntudatban tükröződik. De egy más ok folytán is táplálkozik az öntudat a tevékenységből. Sokan megfigyelhették azt, hogy a tétlenségben, az elernyedtségben mennyire szétszóródik az ember szellemi élete, s mennyire meglazul minden kötelek, ami az embert összefogja s hogy valósággal szétesik az ember. A tétlenség az a jelentősége ebből a szempontból, hogy egységbe kovácsolja az embert s minél egységesebb az ember, annál erősebb. A tevékenységtől megfosztott ember elveszíti egyensúlyát, valahogy nem találja meg önmagát, éppen ezért megbénul öntudata és viszont mindenki megfigyelhette azt is, hogy mennyire megduzzad azoknak az öntudata, akiknek szüntelenül alkalmuk van heroikus tettekre. Az aktivitás embereit nem annyira különös fizikai vagy szellemi erejük, mint inkább a szüntelen való aktivitásuk teszi annyira öntudatosakká.

De itt is az a figyelemreméltó, hogy nem minden tevékenység neveli egyaránt az öntudatot. Tőlünk idegen, rendeltetésünknek nem megfelelő feladatok végzése lenyűgöz, a rabszolgaság érzését kelti fel, viszont legszentebb céljaink, legbelsőbb ügyeink szolgálata csodálatos fénnel áraszt el,

különös energiákat ébreszt fel bennünk s ezért hatalmas módon megduzzasztja öntudatunkat.

Sok olyan vallásforma volt a múltban, amelyik tétlen szemlélődésre nevelt, ma is sokan vannak olyanok, akik a ker. vallásban is csupán megnyugtató hatásokat keresnek. Ezekkel a fel fogásokkal ellentétben a kálvinizmus a lehető legszélsőségesebben érvényesíti a keresztyénség aktivitását. A kálvinizmus az *egész életnek Isten dicsősége szolgálatába állítását* követeli. A református vallás azonban nemcsak a legmagasabb célt tűzi ki, hanem e cél szolgálatához a legnagyobb mértékben nyújtja az erőket is. A mi vallásunkban minden a tetterre serkent, minden gondolat az aktivitás csiráját hordozza magában. Egy eszménynek, egy célnak szolgálata általában egységbe forrasztja az embert, lelki életünk minél mélyebb oldalával viszonyulunk egy értékhez, annak szolgálata annál inkább megmozgatja minden tevékenységünket. Ha nem is követelné Kálvin, a legfőbb jónak, Istennek szolgálata egész életünket egységbe forrasztaná, egész életünket az Ő iránta való odaadásra kényszerítené.

M. E.

(Vége köv.)

A tiszáninneri református lelkésznek első értekezlete

f. hó 11-én, Miskolcon tartott meg a leánygimnázium tornatermében. Jelen voltak a kerületi lelkésznek közül: Baksy Istvánné (Szikszó), Batta Jánosné (B. keresztúr), Csabai Istvánné (Kiskinizs), Enyedy Andorné (Miskolc), Éles Istvánné (Tarcál), Farkas Istvánné (Miskolc), Forgács Gyuláné (Sárospatak), Göndöcz Istvánné (Hernádnémeti), Gyulvész Istvánné (Ládbesenyő), Gesztelyi Nagy Béláné (Pácin), Hegedüs Lászlóné (Hernádkak), Illyés Bertalanné (Miskolc), Dr. H. Kiss Gézané (Belsőbőcs), Komjáthy Józsefné (Diósgyőr), Kun Zoltánné, Csillik Margit (Gesztely), Lengyel Istvánné (Szikszó), Nádházy Bertalanné (Diósgyőr-vasgyár), Dr. Páhy Józsefné (Hét), Szakács Pálné (Sály), Szalóczy Pálné (Mezőcsát), Szendrey Lászlóné (Tiszadorogma), Takács Béláné (Sajóhidvég).

Az értekező nagy részvétellel értesült, hogy Dr. Révész Kálmánné, az értekező elnöknője, püspök úr betegsége miatt nem jelenhetett meg. Az értekezőt a Jövel Szent Lélek... kezdetű ének buzgó éneklése és Enyedy Andor lelkész alkalmi imája után Forgács Gyuláné nyitotta meg és rámutatott arra a körülményre, hogy az újabb idők, újabb és nehezebb feladatok elé állították a lelkészeket, akiknek nehéz munkájukban első sorban a lelkésznek vannak hivatva segíteni. Nem olyan módon, hogy kápláni teendőket végezzenek, sem úgy, hogy családi otthonuk és gyermekeik nevelésének rovására ha kell-ha nem, egyesületi munkát szervezzenek, hanem oly módon, hogy legyenek igazi, megértő feleség, legyenek jó édesanyák, legyenek jó gyülekezeti tagok, előjárva a templomlátogatásban, az istenfélelem gyakorlásában, a szelídségben, a békétűrésben s a Krisztushoz való hűségben. Azután Novák Olga, bpesti hitoktató, az országos szövetség szervező-bizottsága titkárnője ismertette a mozgalom történetét és céljait. Igen szépen domborította ki előadásá-

ban, hogy a lelkésznek szövetségének gondolata az utóbbi években úgy megérlelődött, hogy egyáltalán nem nevezhető valami új kezdeményezésnek, mert e gondolat minden kerület lelkésznei között kedvező viszhangra talált. A lelkésznek szövetségének legfőbb eszményi célja az anyaszentegyház *anyai* jellemvonásának érvényesítése. A szervezet nem akar különálló lenni, hanem az egyházhoz szorosan hozzátartozó szövetség s ezért történt, hogy az országos szövetség szervező-bizottsága az egyházkerületek püspökeit kérte meg, hogy ők bízzanak meg kerületükben egyeseket a szervezéssel. Ily módon már az előkészítő munkálatok is püspöki felügyelet mellett folynak, ami az egész mozgalom egyházas jellegét teljesen igazolja. Az előadó indítványára az értekezlet kimondta, hogy a tiszáninneni lelkésznek szövetségévé alakul s mint ilyen bejelenti csatlakozását az országos szövetséghez, amelynek szeptember hó elején Budapesten tartandó alakuló gyűlésén minél nagyobb számmal részt óhajt venni. Elhatározta továbbá az értekezlet, hogy minden évben alkalmas időben, lehetőleg a kerületi közgyűlés idején, értekezletet fog tartani s felhívta a kerületbeli lelkésznek, hogy csatlakozzanak szövetségünkhöz és ezt jelenték be *Forgács Gyulánénak*.

A megalakulás után *Gesztelyi Nagy Béláné* tartott felolvasást e címen: A lelkésznek, mint férje munkatársa. Számot adott személyes tapasztalatairól s nagy szeretettel mutatott rá, hogy a falusi papné szerény munkája mily nagy erőssége lehet az egyháznak s mily erélyes védelmet nyújt a szekták előretörő mozdulataival szemben. Előadása után élénk eszmecsere indult meg, amely eléggé igazolta, hogy mennyi megbeszélési és tisztázni való kérdés kínálkozik az ilyen értekezletek anyagául. Az értekezletet éneklés és Kun Zoltánné buzgó imája zárta be.

Azokon kívül, akik az értekezleten jelen voltak, csatlakozásukat bejelentették a következők: Harsányi Istvánné (Sárospatak), Janka Péterné (Nagyrosvágy), Kiss Ernőné (Sátorlajuhely), özv. Kőpataki Gyuláné (Sárospatak), Mauricz Árpádné (Bükkaranyos), Dr. Rácz Lajosné (Sárospatak), Svingor Jenőné (Radostyán), özv. Sólyom Barnáné (Miskolc), Szaniszló Istvánné (Pamlény), özv. Szabó Bertalanné (Miskolc) és Szentmártoni Dánielné (Borsod). További jelentkezéseket szívesen fogad *Forgács Gyuláné*, Sárospatak.

E helyen nyugtázzuk, hogy az 5 P tagsági díjukat befizették: Baksy Istvánné, Csabay Istvánné, Enyedy Andorné, *Forgács Gyuláné*, Göndöcz Istvánné, Hegedűs Lászlóné, Komjáthy Józsefné, Dr. H. Kiss Gézánné, Kun Zoltánné és Szendrey Lászlóné. Az emlékkönyv ára, 2 P a könyvhöz mellékelt befizetési lapon küldendő Bpestre, a tagdíjak pedig, amelynek fele az országos, másik fele pedig kerületi szövetségünk pénztárát illeti, egy összegben *Forgács Gyulánéhoz* küldendő.

Tudósító.

Egyházkerületi közgyűlés.

Nem történhetett meg egyházkerületünk u. n. tavaszi közgyűlése a szokásos keretek közt. Julius hó 12-re, Miskolcon megjelentek ugyan a közgyűlést alkotó tagok teljes számban és egyházkerületünk élete utóbbi időszakának súlyos kérdései: a tanítóképző átvételének és a sárospataki főiskola internátusának (theologiai és gimnáziumi) ügye minden figyelmet és érdeklődést felébresztettek, de a közgyűlés fölött kezdettől fogva ott borongott egy sötét árnyék: az, hogy Dr. Révész Kálmán püspök urunk hiányzott a közgyűlésről; betegsége elébe állt, lekötötte és megakadályozta a közgyűlésen való megjelenésben. A püspöki jelentést, püspök urunk 8-ik jelentését, amely hangban, formában teljesen a régi, a megszokott, a széles horizontú és markáns vonású, ezáltal már az egyházkerületi főjegyző olvasta fel, sőt a közgyűlés nagy gyöngédséggel sietett a gyöngélkedő főpásztor tehermentesítésére, amikor püspök urunknak szabadságot adott s a főjegyzőt, mint püspökhelyettest bízta meg a püspöki teendők vitelével.

A közgyűlés lelkész-elnöki székét Cziáky Endre szántói lelkész, mint hivatalkorra legidősebb esperes foglalta el s az ő ajkáról hangzott el a buzgó imádság, hogy a kegyelem Istene az ő szent lelke segítségül nyújtásával áldja meg a közgyűlés munkáját.

A közgyűlés kiemelkedő pontjai: a püspöki jelentés, főgondnoki megnyitó, a tanítóképző és a pataki internátusok ügye volt.

Úgy a püspöki jelentés, mint a főgondnoki megnyitó egész terjedelmükben megjelennek a közgyűlési jegyzőkönyvben, sőt előbb e lapok hasábjain is. Mindkettő egyházkerületünk életének közérdekű eseményeit nagyon tanulságos és eszméltető módon foglalja össze. A tanítóképző átvétele ügyében az egyházkerületi képezdei bizottság a rovatos ívek adatainak áttanulmányozása után főleg egyes gyülekezetek óriási, szinte az elviselhetetlenséggel határos teherviselésére mutatott rá s azzal az indítvánnyal járult a közgyűlés elé, hogy amennyiben egyházkerületünknek égető szüksége van a tanítóképzőre s a beérkezett adatok szerint több terhet ma nem lehet gyülekezeteinkre róni, az egyházkerületi elnökség más alapon kezdje az államkormányval a tárgyalást a képezde átvétel érdekében. Egyházkerületünk bízik abban, hogy az államkormány bölcsesége belátja az egyházkerület kérelmének jogosságát és pénzügyi támogatásával átsegíti egyházkerületünket az anyagi nehézségeken.

A pataki főiskolai internátusok közül a gimnáziumi internátus ügye látszik anyagilag biztosítottnak, amennyiben az államkormány 35 évi 30.000 P. összeget költségvetésileg biztosított erre a célra, de hisszük, hogy a theol. internátus építésére is előteremti az egyházkerület áldozatkészsége a szükséges, mintegy 150.000 P. összeget. Minden oldalról olyan nagy érdeklődés és szeretet nyilvánul meg a theol. internátussal szemben, úgy, hogy itt minden az illetékes tényezők ügybuzgóságán fordul meg.

A közgyűlés által letárgyalt ügyeket csak nagyjában említhetjük meg:

— **Ausztriában** 1926-ban 4255 személy tért át a prot. vallásra, még pedig 3991 a luth. és 264 a ref. vallásra. Viszont a prot. egyházból 2179 ember tért ki s így a prot. egyházak tiszta nyeresége 2076 lélek.

Dr. Kérészy Barna főügyész jelentést tett az u. n. püspöki birtok kiegészítéséről és bérbeadásáról. Makkai Sándor püspök megköszönte egyházkerületünknek püspökre választásakor kifejezett üdvözlését. A dunamelléki püspök halásan köszönte meg egyházkerületünk részvétét b. e. Darányi Ignác főgondnok halálával kapcsolatban. Dr. Puky Endre egyházkerületi tisztségéről lemondó levele úgy vételezt tudomásul, hogy egyházkerületünk megtalálja a módját annak, hogy a Puky Endre nagyszerű képességei továbbra is egyházkerületünk szolgálatára álljanak. Sütő Kálmán lemondása egyházkerületi tanácsbírói tisztéről tudomásul vételezt. A zsinati és egyházkerületi választások elrendeltettek, az egyházkerületi bizottsági tagok megválasztottak.

Sáfrán Géza nyug. altábornagy az egyházkerületi Kálvin Szövetség megalakulása érdekében tett nagy érdeklődéssel fogadott előterjesztést. A belmissziói jelentést néhány indítvánnyal Enyedy Andor előadó olvasta fel. Az egyetemes konventi határozatokat Dombi László és Marton János jegyzők referálták. A sárospataki főiskola igazgató tanácsosaiul a jövő hat évi ciklusra a régi igazgató-tanácsosok választottak meg. Új igazgató-tanácsos lett b. e. Vadász Pál helyére Kiss Ernő alsőzemléni esperes. Főiskolai gazdasági választmányi elnökül az újabb hat évi ciklusra ismét dr. Trócsányi József akad. tanár választott meg, gazd. választmányi tagokul pedig Kovács Sándor nyug. tanár, Harsányi Gyula takarékpénztári vezérigazgató és Somody József főszolgabíró. A főiskolai ének- és zenetanári állásra a pályázat kiírta. Urbán Barnabás r. tanárnak megválasztott a matematika fizika tanszékre. A tápintézeti díj a spataki főiskolában évi 240 pengőben állapított meg. A tápintézeti és ösztöndíjalapítványok felértékelésére tett javaslat megerősített. Több egyházközség lelkési díjlevele megerősítést nyert. A miskolci leánygimnázium typusa megállapított. D. u. bírósági ülés volt.

Marton János.

IRODALOM.

* **Üvegcserepek.** Irta Gulyás József, Sárospatak, 1927. — Tíz dolgozatot, hírlapi cikket, ünepi beszédet gyűjtött e kis füzetben annak szerzője, a magyar irodalom szorgalmas bűvára össze. Közülük 3 lapunk f. évi folyamában látott világot. Legértékesebb a Csokonai kitűnő tanítókölteményéből: A lélek halhatatlanságáról írt tanulmány; a ref. Énekeskönyv barátait érdekelni fogja Lengyel József, a kiváló énekköltő pályájának ismertetése. A dolgozatok mind bizonyosságot tesznek a szerző kutató érzékéről.

— **Pályanyertes lelkészek.** A zemplénvármegyei Kazinczy Kör irodalmi pályázatán, az irreudenta verspályázatra beérkezett 25 pályamű közül, Szigethy Ferenc balajti lelkész 50 pengőt nyert „Beszélnek a harangok” c. költeményével; a novellapályázat díját nem adták ki, ellenben Lengyel Gyula szendrői lelkész „Sikolt a nád” c. elbeszélését megdícsérték.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Gr. Degenfeld József a tiszántúli egyházkerület főgondnoka, az egyetemes konvent és zsinat világi elnöke, július 12-én 83 éves korában Debrecenben elhunyt. 1896-ban választotta a tiszántúli egyházkerület főgondnokává s azóta vezető szerepet töltött be a magyar ref. egyház életében. 1909-ben Genfben, Kálvin születésének 400 éves jubileuma alkalmával a magyar ref. egyház nevében ő üdvözölte ékes francia beszéddel a genfi ref. egyházat. Br. Bánffy Dezső halála után a konvent világi elnöke lett s az ő elnöksége alatt helyezte a konventi bíróság Zoványi Jenőt a pataki theol. tanári székébe vissza. Életének utolsó negyedszázadát csaknem kizárólag a ref. egyház szolgálatának szentelte s kimagasló egyénisége a legnehezebb helyzetekben is csodálatos érzéssel találta meg az igaz haza- és egyházszerepet harmoniájához vezető utat. Állandóan tájékozott volt a legkisebb egyházi ügyek felől is, az egyházi törvényeket könyv nélkül tudta; két ízben is járt Amerikában, hogy az ott élő magyar reformátusoknak az anyaszentegyházzal való kapcsolatát kiépítse. Temetésén, mely szombaton délután a nagytemplomból ment végbe, főiskolánkat Csontos József közigazgató képviselte. Áldott legyen emlékezete!

— **A sárospataki főiskola köréből.** Tudatjuk az érdekelt szülőkkel és tanulókkal, hogy a sárospataki ref. főgimnáziumban az 1926—8. iskolai év szeptember 1-én megkezdődik és pedig a következő sorrendben: 1-én: csütörtökön a VIII., VII., VI., V. osztály javító vizsgálat. 2-ikán: pénteken a IV., III., II., I. osztály javító vizsgálat. Ugyancsak 2-ikán a magántanulók írásbeli vizsgája. 3-ikán: szombaton a magántanulók szóbeli vizsgája. 3—5—6-án: szombaton, hétfőn és kedden az írásbeli érettségi. 8—9-ikén: csütörtökön és pénteken a szóbeli érettségi vizsgálat. Beiratkozás az egyes osztálytanároknál 7—8—9-én. 10-ikén d. e. 8—9-ig az osztálytanárok számbaveszik és elrendezik a tanteremben a növendékeket. 10-ikén d. e. 9 órától az iskolai év ünnepélyes megnyitása az imateremben. A tápintézet 8-án nyílik meg olyformán, hogy kosztot azok kapnak, akik 7-én este 6 óráig a felügyelőnél beiratkoztak. — *A theol. akadémián* szept. 1—3. napjain lesznek a javító és pótló colloquiumok, 8—9-én a beírások, illetőleg index-aláírások, 10-én az évvitő ünnepély. 13-án az írásbeli, 14-én a szóbeli alapvizsgálat.

— **A lelkésképesítő vizsgálatok** szeptember 19—21. napjain fognak intézetünkben megtartatni és pedig 19-én az írásbeli, 20-án a szóbeli vizsgálat az első vizsgásokra nézve, 20-án az írásbeli, 21-én a szóbeli vizsgálat a második vizsgásokra nézve.

— **Választások.** Az újonnan alakított *tegyverneki* gyülekezet Kovács Pál debreceni s. lelkészt, néhai Kovács Károly füzesgyarmati lelkésznek, főiskolánk volt tanítványának fiát választotta lelkészeül. — *Vámosújfaluban* július 24-én lesz a lelkészválasztás; a hívek Nagy Sándor Béla sárospataki hitoktatót szándékoznak meghívni lelkészeül.

— **Tápitészeti kedvezményesek az 1927—28. tanévre.** A) *A főgimnázium növendékei közül:* 1. $\frac{3}{4}$ kedvezményben részesülnek: Egressy Lajos VII., Gyenes István II., Hegyi József V., Képes Géza VII., Magyar Andor VII., Majoros István VI., Tóth Lajos VII. o.; 2. $\frac{1}{2}$ kedvezményben részesülnek: Ablonczy Dániel II., Bakos Zoltán VI., Batáry Kálmán II., Bencsik István VII., Berzeviczy László IV., Frenczel Béla I., Héthy Lajos VI., Horkay István V., Kárász István III., Keresztyén László II. (+ 1878 P. a Vay—Szathmáry—Szilassy-alapítványból), Melegh József II. (+ 18 P. a Pallaviésiny—Vay-alapítványból), Miskolczy József III., Ördögh László II., Ruskay Endre I., Sohajda Mihály II., Sütő Sándor IV., Szaniszló András I., Szaszák Bertalan VI., Zsuffa Tibor IV. o.; 3. $\frac{1}{4}$ kedvezményben részesülnek: Abaházy Árpád II. (+ 18 P. a Kovács Károly-alapítványból), Barki István IV., Ficzé Gusztáv VI., Fodor Lajos VI., Fodor Sándor III. (+ 50 P. a Sailerné-alapítványból), Hunyor István IV., Józsa Gábor VII., Kántor László I., Kollát Károly V., Kovács Zoltán V., Kőrössi Zoltán V., Medgyaszay András I. (+ 2950 P. a Ferenczy-alapítványból), Medgyaszay Pál VII., Nagy Sándor II., Tóth Pál IV., Vígváry Ferenc II., Zsiros László II. o.; 4. $\frac{1}{8}$ kedvezményben részesülnek: Fidler István V., Fidler Tibor II., Gutper Imre II., Gutper István IV., Halász Gyula IV., Kárász Imre V., Péter János III., S. Tóth Gyula III., Szilva Sándor VIII. o.; 5. Alapítványokra vétettek fel: Ablonczy György II. (63 P. Ragályi Gy. és Dusza L.-al.), Czákó András IV. (36 P. Kóczán Józsefné-al.), Fancsik András I. (5712 P. Jóny és Paykoss-al.), Kondi László I. (3072 P. Vágassy F.-al.), Kovács Lajos IV. (36 P. Jászay S.-al.), Marsalkó József I. (4458 P. Özv. Csöke L. né-al.), Nagy Dezső V. (1884 P. Katona—Babocsay—Mocsay—Csemnitzky-al.), Nagy Ferenc II. (18 P. Dr. Szabó János-al.), Sólyom László II. (5136 P. Homoky A. és felesége-al.), Sütő Károly IV. (7560 P. Gr. Belezna-al.), Técsy Béla VII. (3816 P. Szabó K.-al.), Vajda Péter IV. (50 P. Gyulay-al.), Veres Imre V. (36 P. Gecsey Péter-al.). B) *A hittanhallgatók közül:* 1. $\frac{3}{4}$ kedvezményesek: Kovács József II., Máthé Zoltán II., S. Nagy Lajos III., Szabó Gyula III. th.; 2. $\frac{1}{2}$ kedvezményesek: Arday László III., Bacso Gyula I., Császár József III., (+ 18 P. a Vecsey—Oláh-alapítványból), Csontos László III., Faragó György I., Ferencz Lajos I., Gergely János II., Hubay Lajos I., Kigyóssy Dezső III. (+ 18 P. a Sárkány-alapítványból), Mikes Zoltán III. (+ 18 P. Jóny T. alapítványból), Nagy József III., Nyitray Béla III., Nyitray Dezső III., Pap Géza III., Perjéssy László III., Varga János III. th.; 3. $\frac{1}{4}$ kedvezményesek: Gecse Endre III., Szabó Lajos I., Tóth Albert III. th.; 4. Alapítványokra vétettek fel: Bagócsy Lajos III. (60 P. Özv. Sailerné-al.), Gáthy Lajos II. (12292 P. Özv. Sailerné-al.), Mikola István III. (60 P. Gyulay-al.), Sipos István I. (90 P. Kún B. és Vay—Geymüller-al.), Soltész Pál II. (36 P. Br. Vay Béla-al.).

— **Fölvételek az internátusba.** A hittanhallgatók közül internátusi kedvezményre a következők vétettek fel: A III. évesek közül: Gecse Endre $\frac{1}{4}$, Mikes Zoltán $\frac{1}{2}$, S. Nagy Lajos $\frac{3}{4}$, Nyitray Béla $\frac{1}{2}$, Nyitray Dezső $\frac{1}{4}$, Pap Géza $\frac{1}{2}$, Tóth Albert

$\frac{1}{2}$, Császár József $\frac{1}{2}$, Kigyóssy Dezső $\frac{1}{2}$, Csontos László $\frac{1}{2}$, Bagócsy Lajos $\frac{1}{2}$, Mikola István $\frac{1}{2}$, Varga János $\frac{1}{2}$, Perjéssy László $\frac{1}{2}$, Arday László $\frac{1}{2}$ kedvezményre. A II. évesek közül: Fülöp Sándor $\frac{1}{2}$, Gáthy Lajos $\frac{1}{2}$, Kovács József $\frac{1}{2}$, Máthé Zoltán $\frac{1}{2}$ kedvezményre. Az I. évesek közül: Bacso Gyula $\frac{3}{4}$, Sipos István $\frac{1}{2}$, Szabó Lajos $\frac{1}{2}$, Ferencz Lajos $\frac{1}{2}$, Faragó György $\frac{1}{2}$, Hubay Lajos $\frac{3}{4}$ kedvezményre. — A *gimn. internátusba* felvétettek: Ingyenes: Képes Gépes VII. o. t., mint szobafelügyelő. $\frac{3}{4}$ kedvezményesek: Bencsik István, Egressy Lajos, Molnár Pál, Tóth Lajos VII., Majoros István, Szaszák Bertalan VI., Hegyi József, Horkay István V., Zsuffa Tibor IV., Ablonczy Dániel, Batáry Kálmán, Gyenes István, Keresztyén László, Melegh József, Sójajda Mihály II. o. tanulók. $\frac{1}{2}$ kedvezményesek: Józsa Gábor VII., Fodor Lajos VI., Miskolczy József III., Ablonczy György, Szabó Sándor, Vígváry Ferenc, Zsiros László II., Fancsik András, Korizs Lajos I. o. tanulók. $\frac{1}{4}$ kedvezményesek: Nagy Dezső V., Gutper István IV., Gutper Imre II. o. tanulók. Egész díjat fizetők: Keresztyén István IV., Tóth Bálint III., Melegh Zoltán I., Szilva László leendő I. o. tanulók. Szobafelügyelők: Darányi Lajos és Szabó Gyula IV. éves hittanhallgatók.

— **Tisztújítás az alsó-borsodi ref. egyházmegyéjénél.** Az alsó-borsodi ref. egyházmegye tavaszi gyűlésén elrendelte az egyházi törvények által előírt tízéves tisztújítást az egyházmegye minden rendű tisztviselőire nézve. Negyvenkét egyház adta be szavazatát és a szavazatbontó bizottság július 19-én bontotta fel a beérkezett szavazatokat. Ennek eredménye, hogy a negyvenkét gyülekezet minden szavazatát *Farkas István* esperesre és *Bottlik István* báró egyházmegyei gondnokra adta. A tisztikar többi tagjai is a régiek maradtak. A megválasztottak megbízatása tíz évre szól.

— **Tompa gyalázása.** A gömöri egyházmegyeinek május 24-én Feleden tartott közgyűlése megbotránkozásának adott kifejezést a Győry Dezső (Wallentini D. rimaszombati tanár fia) szlovenszkoí újságíró „Tompa, az ősz és Ady” c. hírlapi cikke miatt, mely az *Újságírók Újságjában* jelent meg s amelyben Tompát vérbaj által megfertőzött egyének tünteti fel; szerinte Ady és Tompa egy és ugyanazon betegségben, vérbajban szenvedtek, ezért szerették mindketten a borongó ősz s ezért vált lyrájuk a halál lyrájává. Az egyh. közgyűlés elhatározta, hogy egyházunk és nemzetünk ezen nagy alakjának, Tompa Mihálynak kegyeletlen, izléstelen és durva megsértése miatt átír a M. Nemzeti Párt vezetőségéhez, hogy Győry Dezsőt mozgítsa el a sajtóirodai főnökségtől, mert aki Tompa Mihályt, — kinek mély érzelmű költeményei, bájos és tiszta virágregéi, *Olajág* c. remek vallásos könyve, magasan szárnyaló egyházi beszédei, az Irásnak megfelelő puritán élete és kifogástalan papi jelleme a ker. erkölcsiség nemes elveit hirdetik és tükrözik, — a koporsóban olyan érték- és tiszteletcsökkentő tulajdonsággal ruházta fel, mint Győry D., azt az egyh. megye nem tartja sem arra méltónak, sem arra valóknak, hogy a szlovenszkoí magyarság egyik legfontosabb pártjának sajtóvezetője legyen. Ugyáltszik, a modern nyugatos írók nemcsak élő ref. lelkeszek erkölcsi

tisztességét igyekeznek lerombolni a közvélemény előtt, hanem még nagy halottaink tiszta emlékére is ráfújják azt a szennyet, melyben a nyugatos irodalom olyan nagy kéjjel forgolódik!

— **Pályatételek a theologiai akadémián** az 1927—28. iskolai évre. 1. Az 1927—28-ik évi *Vay kisebb díjra*, mely összeg a Pogány Istvánné-alapból kiegészítették 12 p.-re: Beköszöntő egyházi beszéd irandó I. Kor. 9. 16—17. v. alapján. 2. Az 1927—28-ik évi *Vay nagyobb díjra*, mely a Pogány Istvánné-alapból kiegészítették 25 p.-re: Izráel népének vallása Mózes előtt. 3. Az 1927—28. évi *Tóth—Fischer díjra*, mely a Pogány Istvánné-alapból kiegészítették 25 p.-re: Az ó-katholikus egyház keletkezése a Baur- és Ritschl-féle történeti iskola felfogása szerint. 4. Az 1927—28. évi *Péczy-díjra*, mely a Pogány Istvánné-alapból 25 p.-re egészítették ki: Spinoza és a keresztyénség. 5. Az 1927—28. évi *Kazinczy-díjra*, mely a M. Tud. Akadémia adományából 40 p.: Kazinczy lelki világa. 6. Az 1927—28. évi *Szeremley-díjra*, mely a Pogány Istvánné-alapból kiegészítették 25 p.-re: A praedestinatio tanának etikai jelentősége. A pályaművek tisztán, idegen kézzel irandók le. *Beadási határidő 1928 május első napja.*

— **A jogakadémiák ellen.** A közoktatásügyi miniszter arra való tekintettel, hogy a köztisztviselői pályákhoz szükséges minősítés megadásának jogát a jövőben kizárólag a tudományegyetemek jog- és államtudományi kara számára kívánja fenntartani, értesítette az egri, miskolci és kecskeméti jogakadémia fentartó egyházi főhatóságait, hogy a jogtudományi és államtudományi államvizsgabizottságok működésében a lefolyt 1926—27. tanévet *utolsó*nak tekinti és ehhez képest felkéri a fentartó hatóságokat, hogy a bizottságok jövőben való új megalakítását, valamint az azok megerősítése iránt való előterjesztést mellőzni szíveskedjenek. A közoktatási miniszter ezen intézkedését első lépésnek tekintik a jogakadémiák megszüntetése iránt.

— **Külön kehely.** A budapesti ref. egyház Ravasz László püspök kezdeményezésére egy igen érdekes, sőt merész ujjítást készül bevezetni. Elhatározták ugyanis, hogy a jövőben az Úrvacsorát nem egy kehelyből szolgáltatják ki a híveknek, hanem minden, az Urasztala elé járuló egyén egy külön kis kelyhet kap. Ennek az ujjításnak a ref. felfogás szerint nincs is akadálya, — mert hiszen az Úrvacsorát csak ugyanabból a borból, de nem okvetlenül ugyanegy kehelyből kell kiszolgáltatni az egész gyülekezet részére. Ezentúl tehát minden úrvacsorázó külön kelyhet kap a budapesti ref. templomokban s ennek a magyarázata abban kereshető, hogy a közös kehelyből való ivás sokakat visszatartott az Úrvacsora felvételétől. Ennek a tartózkodásnak volt is valami alapja, mert hiszen az a körülmény, hogy egy és ugyanazon kehelyből esetleg száz és száz ember iszik egymásután, a mai modern higiéniai elvekkel nem egyeztethető össze. Egyelőre minden hónapban más és más budapesti templomban szolgáltatják ki így, külön kelyhekből az Úrvacsorát és az egyház vezetői azt remélik, hogy ennek következtében lényegesen emelkedni fog azok száma, akik élni kívánnak az

Úr vacsorájával. Ha a budapesti ujjítás beválik, azt esetleg más ref. templomokban is bevezetik.

— **Svájcban.** *Szent-Gallen*-ben a múlt év folyamán 44-en jelentették be a ref. egyházból való kilépésüket (némelyek valamelyik szektához csatlakoztak, mások az egyházi adó alól akartak szabadulni) s viszont 70, nagyobb részben róm. kath. egyházhhoz tartozó egyén tért át a ref. egyházba. A *zürichi* Nemzeti Egyház zsinata felhívta a gyülekezeteket, hogy amennyire lehet, hátráltassák a konfirmáció korát és összességben csak olyanokat vegyenek fel konfirmációi oktatásra, akik május 1-én a 15 ik életévüket már betöltötték, úgy, hogy a következő tavaszon tartandó konfirmáció alkalmával már 16 évesek legyenek.

— **Lengyelországban** az utóbbi évek folyamán a protestáns misszionáriusok rendkívül buzgó és sikeres tevékenységet fejtettek ki a zsidók közt. Számos megtért és kikeresztelkedett zsidó van, aki a zsidómisszió terén munkálkodik. Miután a ker. hitre tértek, ott maradnak régi környezetükben és zsidó-zsargonban hirdetik az evangéliumot. Ezek az igehirdetők többnyire idealisták, akik a legszerényebb segítséggel beérik; sokszor bántalmazásokban részesülnek, a fanatikus zsidók meg is kövezik őket, de ők azért rendületlenül folytatják igehirdetésüket.

— **Angol és német theologusok,** április havában Canterburyban közös gyűlést tartottak, amelyen Isten országa, ennek jelleme és az emberi társadalommal való viszonya képezte a tárgyalás anyagát. Az előterjesztett munkálatok mind német, mind angol nyelven megjelentek. A közös értekezlet legközelebb, 1928 tavaszán, Berlinben fog összeülni, ahol a christologia kérdését fogják megvitatni.

Pályázat ének- és zenetanári állásra.

A sárospataki ref. főiskolában az ének- és zenetanári állásra pályázat hirdettetik. *Kötelessége* a megválasztandó ének- és zenetanárnak: tanítani a) a főgimnáziumban az egyházi és műéneket a konventi tanterv szerint heti 12 órán; b) az akadémián az egyházi éneket és harmóniumot heti 5 órán; c) vezetni a főiskolai énekkart heti 2 órán, d) a főiskolai zenekart heti 2 órán, összesen tehát heti 21 órán. Köteles továbbá zeneórát adni az önként vállalkozó tanulóknak az előjáráság által megállapított méltányos díjért. Hivatalból tanárnőke a főiskolai ének- és zenekarnak. *Fizetése:* ha zeneművészeti főiskolát végzett s tanítóképző-intézeti zenetanári oklevéllel bíró egyén választatik meg: a mindenkori gimn. tanári fizetésnél egy fizetési fokkal kisebb fizetés. Csak ref. vallású tanárok pályázhatnak. Nyugdíja rendezve lesz. Állását 1927 szeptember 20-án tartozik elfoglalni. Pályázók életkorukról, végzett tanulmányaikról, katonai szolgálatukról, a forradalmak alatt tanúsított magaviseletükről, egészségi állapotukról, és eddigi működésükről szóló, okmányaikkal fölszerelt kérvényeiket aug. 20-ig nyújtsák be alólírt igazgatósághoz.

Sárospatak, 1927 július 15.

A főiskolai igazgatóság.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ..... 14 Pengő. Fél évre ..... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM: Dr. Révész Kálmán: Püspöki jelentés 1927. (Folyt. köv.) — M. E.: A református öntudat. (Folyt. és vége.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázatok. — Szerkesztői üzenet.

Püspöki jelentés 1927.

Nyolcadik évi jelentésemet terjesztem a Fő-tiszteletű Közgyűlés elé. A hét szűk esztendőn tehát túl vagyunk, de a bő esztendők még nem akarnak jelentkezni.

Sok okom volt arra a reménységre, hogy ez alkalommal már perfektuálhatjuk a sárospataki állami tanítóképzőintézet-átvételét; a minisztériummal való tárgyalások kedvező eredménnyel folytak egyszer csak holtpontra jutott az egész ügy. A pénzügyminisztérium a személyi kiadások 90 %-ának folyósítását öt éven túl nem hajlandó biztosítani. Már pedig enélkül nem is gondolhatunk a tanítóképző átvételére és fentartására, mert ez a cardo rei. Ez év február 16-án 149/1927. számú felterjesztésemben költségvetéssel és vagyonkimutatással indokoltam, kifejttem a kultuszminiszter úr előtt, hogy amikor az egyházkerület újabb 47.697 P. illetve 51.423 P. terhet vállal és ugyanannyi terhet vesz le az állam vállairól 50 esztendőre, több áldozat vállalására képtelen, mert a 90 %-os hozzájárulásnak megfelelő fedezetet előállítani nem képes. Más szavakkal úgy áll a dolog, hogy a 90 %-os állami hozzájárulásnak 50 esztendőre való biztosítása ránk nézve a képezde átvételének conditio sine qua non-ja, úgy, hogy ha ez a biztosítás bármely okból megadható nem lesz, az egyházkerület, bár a legnagyobb sajnálattal, kénytelen lesz a képezde átvételéről lemondani.

Hasonló tartalmú felterjesztést intéztem a miniszterelnök és a pénzügyminiszter urakhoz is, de választ mind e mai napig egyik helyről sem kaptam. Itt azonban a hallgatás nem beleegyezést, hanem ellenkezőleg tagadást jelent. Fájdalmasan esik ezt a tényt megállapítani akkor, midőn itt Miskolcon a szomszédunkban, éppen most fog megnyílni az apácázárdával kapcsolatos róm. kath. tanítóképző.

Ezzel szemben örömmel jelentem, hogy a sárospataki főgimnázium internátusának felépülése az állam által adott 30.000 pengő annuitás által végre biztosítva van. Régi vágyunk és óhajításunk jutott ez által boldog teljesedésbe.

Általában az állami segítség, ha nem is a háború előttihez képest valorizálva, (eddig átlagosan csak 67 %-ig) de fokozatosan növekedik. A lelkészi korpótlék e hó elsejével 50 %-es valo-

rizációval folyósítva lett; az adósegély az előző évinél 100 %-el nagyobb; templom, lelkészlak, iskola építésre és renoválásra, továbbá lelkészeknek rendkívüli segélyre a most zárult egyházi évben összesen 47.750 pengőt utalt ki a vallás- és közoktatásügyi minisztérium.

Mindez örvendetes haladás a közel multhoz képest, de még nagyon messze vagyunk az 1848: XX. törvényekkel alapuló jogos igényeinknek teljes kielégítésétől. Római katolikus atyáinkfiai azonban már is megsokallották államsegélyünket, elővették régi bevált módszerüket, a régi országgyűléseken, ha a protestánsok 100 sérelmet panasztak fel, ők 200-zal állottak elő, most pedig statisztikával támogatva azt allegálták, hogy Osonkamagyarországon a protestánsok aránylag több államsegélyt kapnak, mint a római katolikusok. „Mi nem feszítjük a hirt. — írja a hercegprímás 1926 október 23-án a kultuszminiszterhez — igényeket nem támasztunk az állammal szemben. De ha mások (tudni illik, mi protestánsok) már megkapják a támogatást, akkor kénytelenek vagyunk az egyenlő elbánást sürgetni“.

A Glattfelder csanádi püspök által készített munkálát falláciáit, hibáit és fogyatékoságait aztán egy hatalmas munkálatban mutatta ki a két protestáns egyház vezetősége. Ez a munkálat egyelőre csak a hivatalosok kezéhez küldetett meg, de megérdemli, hogy kinyomatva, mentől szélesebb elterjedést nyerjen főképp a képviselők és a felsőházi tagok között. Ebből a munkálatból aztán tisztán meg lehet látni a hazai római katolikus és protestáns egyházak anyagi helyzetének és állami ellátásának valódi képét.

A túl magas tanítói nyugdíjintézeti terhek azonban még mindig súlyosan nyomakodnak a fentartó egyházközségekre, sőt némelyiket csaknem a csőd szélére juttatták. Az egyetemes konvent már ismételt felterjesztéssel fordult a súlyos helyzet javítása végett a kormányhoz.

A felekezeti viszonyok a múlt év ősze óta elég jók; a tavalyi hírlapi erős hullámmásztás legalább is elült, amiben a kultuszminiszter által az egyházi lapok szerkesztőjéhez intézett intelemnek van főérdeme.

Mindig nevezetes dátum marad 1927 január 29-ike, az országgyűlés két házának ünnepélyes megnyitása, hol református egyházunk felsőházi

képviselésében, a legnagyobb örömmel részt vehettem ugyan, de azóta súlyosbodott betegsége nagyon sok olyan gyűléstől vagy összejöveteltől visszatartott, ahol kötelességem lett volna megjelenni.

Ilyen volt a tavaly szeptember 28-án Mohácson rendezett református emléknapi, azután a Budapesten folyó évi május 21–22. napjain tartott Református Nagygyűlés. Mindkét alkalommal fényesen bebizonyította a magyar református egyház, hogy „van benne élni hit, jog és erő.” A kezdeményezésért és a rendezésért illesse minden köszönet és elismerés a Hit és Szolgálat mozgalmának vezető férfiain.

További hatalmas református fellendülésre fog alkalmat adni a Protestáns Világszövetség keleti ágának f. é. szeptember 4. napjától Budapesten tartandó nagygyűlése s az ezzel kapcsolatban ugyanott tervezett Országos Presbiteri Értekezlet.

Általában örömmel állapíthatjuk meg, hogy a belmisszió országos szervezése és a Kálvin-Szövetség fáradhatatlan buzgólkodása nyomán úgy az egész országban, mint közelebbről egyházkerületünkben az egyháztársadalmi és hitéletben egyre örvedetesebb jelenségekkel találkozunk. Egy pár esztendő évtizedek mulasztásait hozhatja helyre, ha az ezt célzó munkálkodás, helyes központi irányítást nyer és ha a világiak mindinkább beállanak a papok segítőitársaiul a „hit és szolgálat” munkájában.

(Folyt. köv.)

Dr. Révész Kálmán.

A református öntudat.

(Folyt. és vége.)

De a kálvinizmus nemcsak ebből a szempontból a tettnek keresztyénsége. A mi hitünk szerint Isten *akarat, tevékeny szellemiség*. „Az én Atyám mindezideig munkálkodik, én is munkálkodom” szólja Jézus ellene áskálódó ellenségeinek s az Atya ezt a vonását különös mértékben szemmel tartja a kálvinizmus. Az Istennek ilyen tapasztalásából támad a legheroikusabb lendület a kálvinizmus talaján. Sőt a kálvinizmus lényege szerint az aktivitás nem is következménye a hitnek, hanem forrása annak. Itt nem Isten lényege felismerése segít az ő akaratának teljesítésére, hanem az ő akaratának teljesítése segít lényege megismerésére. A Heidelbergi Káté 86-ik kérdésére adott felelet szerint „azért is kell jól cselekednünk, hogy a mi hitünk fölől annak gyümölcseiből mi magunk is bizonyosak legyünk.” Az Isten akaratának cselekvése által lesz tehát szilárdra hitünk s abban Isten felőli bizonyosságunk.

A tevékenység általában is különös módon meggazdagítja az öntudatot, mert *egy ügynek szolgálata által lesz az igazán lelkünk tartalmává*. Micsoda heroikus lendülete, feszültsége támad az öntudatnak, ha a legfőbb jó, a minden mást elhomályosító egyetlen valóság szolgálata tölti be a lelket!

Mégis, még ezen a ponton is mélyebb forrásokból is táplálkozik a mi hitünk és öntudatunk. Kálvin mindig a ker. hit legmélyére hatol, tekin-

tete túl néz az idői tapasztalásokon és véglegesen mindig csak az Isten örök kiválasztása szemléletében nyugszik meg. Isten idői tapasztalásokban hívja el ugyan az ő gyermekeit az ő dicsőségének szolgálatára, de azokat hívja el, akiket az ő örök végzése szerint kiválasztott és ugyancsak az ő örök végzése az alapja annak, hogy ki milyen körben és hivatásban szolgálja az ő dicsőségét. „Minden egyes emberre nézve tehát életpályája mintegy az Ur által rendelt állomás azért, hogy egész élete folyásában meggondolatlanul ide-oda ne hanyódjék.” (Inst. I. K. III. kv. 10. §. 6. p.). Ez a hit nemcsak nyugtalanságtól, ingadozástól óv meg, ami a tettnek megőljője, nem csupán bizonyosságot nyújt és így az ember öntudatát edzi meg az Isten dicsősége szolgálatára, hanem különös mértékben megsokszorozza az ember tettekkészségét is. Ime a kálvinizmus minden vonatkozásban sajátos feszültséggel, lendülettel tölti meg az ember öntudatát, a kálvinista hit ezért sohasem egy nyugvó állapot, hanem mindig előretörő, felfelé törekvő iránya az emberi léleknek. A hit nem tó, nem álló víz, hanem mindig áramló folyam, mondja a Brunner (Die Mystik und das Wort c. munkájában a 167. l-on) a kálvinizmus egy modern reprezentánsa.

Szögezzünk le itt is egy tényt, hogy a kálvinista öntudat talán leglényegesebb vonása *Isten dicsősége szolgálatának tudata* s azután figyeljünk rá arra, hogy ebből a szempontból miképpen építhető a református öntudat? Kétségtelen, hogy ezen a ponton is sok útja van az öntudat ápolásának, tény az, hogy minél inkább tekinti valaki abból a szempontból az ő földi szolgálatát, hogy azzal Isten dicsőségét szolgálja, annál inkább izmosodik öntudata, mégis van egy szolgálat, amelyik, ha talán nagyon szűk körben is, ha talán csak egy családi vagy baráti körre terjed is ki az a szolgálat (bibliakörben az Ige szolgálatában mindenki aktív részt vesz), mégis minden református hívőnek szolgálata lehet és kell, hogy legyen, az *Ige szolgálata*, s ez az, ami a legdúsabb gyümölcsözést ígérően fejleszti az öntudatot. Az Ige szolgálata alapján lesz az Ige igazán sajátunkká. Ha Kálvin azt tanítja, hogy a „Kr. ismerete nem a nyelvnek, hanem az életnek tudománya... s csak akkor érthetjük meg teljesen, amikor lelkünket egészen hatalmába kerítette s állandó lakóhelyre és otthonra talált szívünk legbelsőbb indulataiban is,” (Inst. I. K. III. kv. 5. §. 69. p.) akkor hirdetjük, hogy Krisztus az *Ige szolgálata* által lehet mindenek felett a mienk, de, akkor már mi is mindenestől az Istenéi lettünk már.

* * *

Olyan korban élünk, amelyben mintha minden mozgásba jött volna világunkban. A nagy háború és az azt követő forradalmak egy nagy lökést adtak az emberiség életének. Titokzatos rejtett erők szabadultak fel s ezek céltudatosan száguldanak az érvényesülésre. A lehető legfanatikusabb hévvel folyik a verseny a különböző nemzetek között. De áll a harc más téren is. Különféle világnézetek, mögöttük sokszor gonosz démoni hatalmak vívnak elkeseredett harcot az érvényesülésért. Miképpen áll ebben a harcban a mi

magyar kálvinizmusunk? Nem régen azt olvastam valahol, hogy a magyar emberben nem sok készség van a kezdeményezésre, hogy a magyar alapjában passzív természet. Nem akarok ebben a kérdésben álláspontot foglalni, de mintha a mi kálvinizmusunk — megújulásának bizonyos jelei dacára is — igazolná ezt az állítást. Nem éljük még igazán vallásunk tartalmát s ezért nincsen életünkben elég aktivitás. Pedig a kálvinizmus a maga lelki szerkezetében különösképen magában hordja az aktivitás csiréit. Ha azért az Örökkévalóság számára is a legtökéletesebb vallásformának tartjuk a keresztyénség kálvinista formáját, aktiv korszellemünkre tekintettel a legidősebbnek is valljuk azt. Esméljünk hát rá református öntudatunk forrásaira, merítsünk az Igének gazdag forrásából, merítsünk a közösség útján és az Ige szolgálata útján is bőséges mennyei erőket. Mindenekfelett azonban kérjük az egek Urát, hogy az ő Lelkével tegye Igéjét lelkünk élő tartalmává s így gazdagítsa meg és acélozza meg öntudatunkat.

Mátyás Ernő.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gróf Degenfeld József** főgondnok temetése júl. 16-án d. u. 3 órakor az egész ország részvétele mellett ment végbe. Megjelent rajta Horthy Miklós kormányzó is, míg a kormányt Pesthy Pál igazságügyminiszter képviselte. A temetésnél, mely a nagytemplomban folyt le, Soltész Elemér tábori püspök imádkozott, Ravasz László püspök gyászbeszédet mondott, míg a sírnál Révész Imre egyh.-ker. főjegyző búcsúzott el a kerület nagy halottjától. Egyházkerületünket a temetésen Dókus Ernő főgondnok és Janka Károly püspökhelyettes vezetése alatt nagyobb küldöttség képviselte.

— **A konvent világi elnöke.** Degenfeld József gróf halálával megüresedett a ref. egyetemes konvent világi elnöki széke, melybe Dókus Ernő, a tiszán-inneni ref. egyházkerület főgondnoka kerül. Az egyetemes konvent elnöke ugyanis Magyarországon mindenkor a legidősebb egyházkerületi főgondnok. Ezt a tisztet eddig Degenfeld József gróf töltötte be s most automatikusan Dókus Ernő főgondnok foglalja el az elnöki széket. Dókus Ernő főgondnoknak a magyarországi reformátusok legmagasabb dignitáriusává való választása általános örömet kelt a magyar ref. társadalomban s vele egy mindenkép rátermett, nagytudású és széles látókörű egyéniség kerül a konvent élére.

— **Új egyházmegyei gondnok.** Az abaúji egyházmegye dr. Puky Endre utódául, a gyülekezetek 48 szavazatával — 3 ellenében — *farkasfalvi Farkas Géza* kir. tanácsos, orsz. képviselőt választotta gondnokává. Egyházi és iskolai közéletünk e nagyon értékes és buzgó munkását e magas kitüntetés alkalmából meleg szívvel üdvözljük!

— **Választások.** A *pápai* gyülekezet Kis József helyére, Olé Sándor móri lelkészt választotta lelkészeül. — A *báji* gyülekezet lelkésze, Kertész István nyugalomba vonult; utódjául a hivek Szilva István s.-a.-új helyi s.-lelkészt szándékoznak megválasztani.

— **A lelkészképesítő vizsgálatok** házi írásbeli dolgozatait augusztus 1-re kell az I. vizsgásoknak a theol. igazgatói, a II. vizsgásoknak az egyh.-ker. papi főjegyzői hivatalba benyújtani.

— **A Ker. Ifj. Egyletek** augusztus hóban tartandó orsz. konferenciáira a vezetőség a jelentkezőket július 31-ig meghosszabbította.

— **A püspöki iroda hirei.** A korpótléket több lelkésztársam nem kapta meg, annak dacára, hogy bizonyítványai a jogosultsága igazolására beküldettek; amíg a minisztériumból le nem érkezik a hivatalos lista, addig nem tudunk érdemleges választ adni a többfelől beérkezett kérdezősködésekre. Mivel a korpótlék kiutalása félévénkénti jogosultság megállapítása mellett történik, tehát, akik július 1-e, vagy január 1-e előtt lépnek magasabb korpótlékosztályba, azok csak a félév elejétől azaz január vagy július 1-től kaphatnak magasabb korpótlék kiutalást. — Az óraadó hitoktatók díjairól is többen kérdeztek; a minisztérium most utalta ki s az illetékesek espereseik útján rövidesen hozzájutnak a tavalyinál nagyobb, de még mindig csekély óradíjakhoz.

— **Diósgyőr.** Az alsóborsodi egyházmegye a *diósgyőri* és *diósgyőr-vasgyári* egyházközségeket egy egyházközséggé egyesítette. Az új egyházközséget ezentúl diósgyőri egyháznak nevezik, amely mintegy ötfélfé ezer lelket összefoglaló létszámával a tiszán-inneni ref. egyházkerületnek terjedelemeire második legnagyobb ekklézsiája lett. Két templomot és két lekipásztori állást tart fenn.

— **A miskolci ref. egyháztanács szavazása.** Az egyházkerületi közgyűlés által elrendelt választásra a miskolci presbiterium folyó hó 16-án tartott gyűlésén a következőképen adta szavazatát: I. A kerületi tisztújítás során. Lelkeszi főjegyző Janka Károly, világi főjegyző Domby László, lelkészi aljegyzők: Marton János, Lengyel István, világi aljegyzők: dr. Nagy Barna, dr. Horváth Zoltán; lelkészi tanácsbírák: Fodor György, Kovács István, Szalóczy Pál, Pósa Péter, Forgács Gyula; világi tanácsbírák: Dókus Gyula, Szentimrey Gyula, Farkas Géza, dr. Kérészy Barna, Téglássy András. Tanári képviselők: Theol. akad. dr. Rácz Lajos, sárospataki főgimn. Elekes Imre, miskolci reálgimn. Csorba György, leánygimn. Péter Pál. Tanító képviselők: Tóth István, Péter József. II. Zsinati képviselők. Egyházi rendes tagok: Cziáky Endre, Juhász László, Janka Károly, Farkas István, Fodor György, Szalóczy Pál, Forgács Gyula. Világi rendes tagok: Meczner Béla, Dókus Gyula, Puky Endre, báró Ragályi Balassa Ferenc, Zsóry György, Bernáth Aladár, báró Bottlik István. Egyházi póttagok: Elek József, Kiss Ernő, Kovács István, Pósa Péter, Enyedy Andor, Szentmártony Dániel, Kun Zoltán. Világi póttagok: Dobozy István, Farkas Géza, Horvát Elemér, gróf Haller József, Soldos Béla, Téglássy András, Nagy Ferenc ny. miniszter. Tanárok és tanítók rendes zsinati képviselők: Marton János, Domby László, Tóth István. Tanári és tanítói zsinati póttagok: dr. Rácz Lajos, Csorba György, Péter József. Ugy a kerületi tisztviselők, mint a zsinati tagok névsora csaknem azonos a régi névsorral, kivéve egynehány nyugdíjazás, vagy lemondás által megüresedett helyet.

HIVATALOS RÉSZ.

750—1927.

Körlevél.

I.

Egyházkerületünk folyó évi július hó 12-én tartott közgyűlése Püspök urunkat gyöngékedésre való figyelemmel bizonytalan időre szabadságolta s ennek tartamára a püspöki hivatal közgazgatási teendőinek végzését az E. T. I. t.-c. 184. § a értelmében reám, mint az egyházkerület egyházi főjegyzőjére ruházta. Ebből a megbízatásból folyólag atyafiúi tisztelettel és szeretettel értesítem a szent gyülekezeteket, a lelkész, tanító és tanár urakat, a presbitériumokat, az egyházi és iskolai hatóságokat, hogy az ügymenet zavartalan biztosítása érdekében minden héten csütörtökön meg fogok jelenni Miskolcon a püspöki hivatalban, ahol is ekkor 9— $\frac{1}{2}$ óráig az érdekelteknek módjukban lesz, hogy személyesen jelenjenek meg s ezen az úton intézzék a szükséghez képest felmerülő ügyeiket. Egyházkerületi főgondnok úr Ömértósága ebben az időben a maga részéről is készséggel fog állni egyházkerületünk szolgálatára, hogy Püspök urunknak szabadságideje alatt annál zavartalanabb és gondtalanabb legyen orvosi tanácsal javasolt pihenése, amit a nagykegyelmű Isten fordítson szeretett Főpásztorunk mielőbbi megerősödésére s nekünk oly drága egészségének teljes helyreállítására! Egyházkerületünk minden tényezőjét pedig a jó rend érdekében bizalommal kérem, hogy a felmerülő intézkedésekben, azok elvégzésében gyors és pontos legyen.

II.

Egyházkerületünk ugyanazon közgyűlése az 1928 évi május hó 8-ik napjára összehívandó zsinat tagjainak választását f. évi aug. hó 20-iki határidővel elrendelte. A szabályszerűen kiállított szavazatok ezen határidőre küldendők el egy szavazólapon a püspöki hivatalhoz, a szavazatok az itt következő sorrendben ejtetvén meg:

Zsinati rendes tagok:	Zsinati póttagok:
a) Lelkésziek 7 tag.	a) Lelkésziek 7 tag.
b) Világiak 7 tag.	b) Világiak 7 tag.
Tanárképviselők:	Tanárképviselők:
a) Főiskolai 1 tag.	a) Főiskolai 1 tag.
b) Középiskolai 1 tag.	b) Középiskolai 1 tag.
Tanítóképviselő 1 tag.	Tanítóképviselő 1 tag.

III.

Egyházkerületünk tisztviselőinek 10 éves megbízatása lejárván, ugyanazon közgyűlésünk 10 év tartamára a tisztújítást elrendelte. Ehez képest a szavazatok ugyancsak augusztus hó 20-iki határidőre adandók be szabályszerűen kiállított szavazólapon a püspöki hivatalhoz címzetten a szavazatok megejtésének következő sorrendjében:

1 lelkési főjegyzőre,	1 világi főjegyzőre,
2 „ aljegyzőre,	2 „ aljegyzőre,
5 „ tanácsbíróra,	5 „ tanácsbíróra.
A theol. akadémia 1 tanárképviselőjére,	
A sárospataki főgimn. 1 tanárképviselőjére,	
A miskolci reálgimn. 1 „	

A miskolci leánygimnázium 1 tanárképviselőjére, 2 tanítóképviselőre.

A szavazásnál a szavazólapok zárt borítékba teendők s ha a címzett boríték tekintetik a szavazat zárt borítékának, abban az esetben feltűnő helyen és betűkkel jelezni kell, hogy a levél postai küldemény „szavazatlapon.”

A szavazólap késedelmes beküldése vagy elmaradása, nem különben annak szabálytalan kiállítása a törvényes bírságot vonja maga után.

A szavazatokat két félíven (külön a zsinati és külön a kerületi szavazatokat) közös borítékba zárva aug. 20-ig kell a lelkész, gondnok és két presbiter aláírásával s pecséttel ellátva a püspöki hivatalhoz, Miskolcra küldeni.

IV.

Szeretettel ajánlom hittestvéreink áldozatkészségébe és buzgóságába az okányi ref. egyház templomrenoválás iránti kérelmét, hogy a Sebeskőrös partszakítása következtében nyomorba jutott lakosság a mi anyagi támogatásunkkal is végezhessen templomának közel 80.000 pengőbe kerülő helyreállítását.

Atyafiságos tisztelettel vagyok

Cigánd, 1927 július 19.

Janka Károly s. k.,
egyházkerületi lelkési főjegyző.

Pályázat.

A sárospataki ref. főiskola ének- és zenetanári állására lapunk múlt számában közzétett pályázati hirdetés szövegébe, a szedő elnézéséből, hiba csúszott be. A *fizetésről* szóló részletnél a szedő 2 sort kihagyott a szövegből, mi által az homályossá, szinte érthetatlenné vált. Ez a részlet helyes szövegében a következő: „*Fizetése*, ha zeneművészeti főiskolát végzett s tanítóképző-intézeti *zenetanári* oklevéllel bíró egyén választatik meg: a rendes gimn. tanári fizetés; ha középiskolai *énektanítói* oklevéllel bíró egyén választatik meg: a mindenkori gimn. tanári fizetésnél egy fizetési fokkal kisebb fizetés.”

A pályázati hirdetés többi pontja változatlan.
Sárospatak, 1927 július 21.

A főiskolai igazgatóság.

Pályázat.

A disznóhorváti ref. egyház iskolaszéke által *Néptanítók Lapjának* július hó 6-án meghirdetett kántor-tanítói állás pályázati határideje július 31-ig meghosszabbított. Javadamom: 1) 14 kat. hold szántó és rét. 2) 6 drb legelő illetőség. 3) 50 mm. kőszén és 8 méter kemény tűzifa. 4) Két bányateleptől circa évi 120 P párbér fejében. 5) 50 köböl gabona párbér. 6) Stóla. Választás július 31. Kelőn felszerelt kérvények alulírottához küldendők.

Salamon Gyula
ref. lelkész, isk. sz. elnök.

Szerkesztői üzenetek.

S. G. A hirdetésért soronként 50 fillért kérünk.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAS.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA: Meg egyezés szerint.
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: Dr. Révész Kálmán: Püspöki jelentés 1927. (Folyt. és vége.) — Tóth János: Felfedeznek bennünket. — K. I.: Lelkészértekezlet Diósgyőrben. — Vegyes közlemények.

Püspöki jelentés 1927.

(Vége.)

Nagyon sok és életbevágóan fontos teendő vár a jövő 1928 év május 8-án összeülendő új zsinatra, melyre a választásokat mostani gyűlésünkön fogjuk elrendelni. A megválasztott zsinati képviselők igazolása végett az ősz folyamán még kell egy közgyűlést tartanunk, amit tavaly elkerülhettünk, mert a sürgős ügyeket elintézte az 1926 november 16-án ülésezett intézőbizottság, melynek jegyzőkönyve természetesen ki lesz nyomtatva.

Az esperesi jelentések alapján a következőkben adhatok számot egyházkerületünk 1926. évi anyagi állapotáról. (Az első oszlop az 1926., a második az 1925. évi eredmény):

Adakozás	1,232.859.374 K	1,296 027.498 K
Építkezés	5,282.892.223 K	3,760.052.206 K

Az adakozások összege valamivel kevesebb a tavalyinál, viszont az építkezéseké sokkal több.

Bevétel	17,467.501.590 K	12,551.977.649 K
Kiadás	16,832.601.755 K	11,895.582.944 K

Maradvány: 634.899.835 K 656.394.705 K

Ez összegek a tavalyihoz képest öröndetes haladásról tesznek bizonysgot.

Népmozgalmi adatok a következők:

Lélekszám	191.410	185.717	+5.693
Született	5.773	5.878	—105
Törvényes	5.437	5.471	—34
Törvénytelen	336	407	—71
Meghalt	3.088	3 645	—557
Tiszta házasság	1.227	1.063	+164
Vegyes házasság	497	571	—74
Reverzálisjavunk.	253	228	+25
Reverzáliskárunk.	144	134	+11
Áttért hozzánk	141	128	+13
Kitért tőlünk	153	126	+27
Konfirmált	3.599	3:753	—154

A lélekszám öröndetesen szaporodott ha ugyan az egyes egyházakból beadott adatok pontosságához nem fér kétség. Feltűnő a tiszta házasság többlete (164), viszont a vegyes házasságok számának csökkenése (74). A vegyes házasságok arányszáma 28% a tavalyi 29 képest. A rever-

zálisoknál és az átéréseknél még mindig nyereségünk van ugyan, de a másik fél erősen a sarkunkban van és ha nem vigyázunk, hamarosan előnkbe vág! Az úrvacsorázók száma 30.956, de ez az adat tavalyról hiányzik.

Az egyházközségek vagyon állaga, pengő értékben átszámítva 1926 december 31-én a következő:

Épületek	15,225.594 pengő	82 fill.
Földek	9,587.186	" 46 "
Ingóságok	1,378.476	" 64 "
Tőkéek és alapok	169.389	" 08 "
Alapítványok	56.096	" 81 "
Hasznos jogok	106.159	" 45 "
Összes	26,522.903	" 26 "
Teher	287.343	" 36 "
Tiszta vagyon	26,235.559	" 90 "

Az egyházmegyék, mint testületek összesen 30.191 pengő 80 fillér vagyonnal rendelkeznek.

Theologiai akadémiánknak és három főgimnáziumunknak most zárult iskolai évről csakis az őszi közgyűlésre adhatok részletes jelentést, itt csak annyit említek meg, hogy az érettségi vizsgálatok mind három középiskolánkban meg voltak a az iskolai év minden nagyobb emóció nélkül telt el. A Batta István halálával igen nagy veszteség érte nemcsak a főiskolát, de egész református tanügyünket, melyet már intézőbizottságunk megörökített jegyzőkönyvében.

Két nagyérdemű világi vezérférfinaknak, Dókus Gyulának és Meczner Bélának 40 éves jubileumát bensőségteljes melegséggel ünnepelte főiskolánk, illetve az alsózempléni egyházmegye. Az ünnepelőkhöz magam is kész szívvel csatlakoztam. Érdemeikről méltó megemlékezés történik jegyzőkönyvünknek lapjain.

Az egyes egyházközségeknek sok örömnappja volt ez évben is, melyeken, betegeskedésem miatt fájdalom, nem test, csak lélek szerint vehettem részt.

Örömmel jegyzem fel, hogy ifjú lelkészeink közül Filep Gusztáv theologiai, H. Kiss Géza bölcsész ti és Kiss Lajos államtudományi doktorátust szereztek; dr. Gulyás József főgimnáziumi tanár egyetemi magántanárságot nyert.

Irodalmi téren a sárospataki tanárok, Farkas István, Juhász László, Enyedy Andor, Forgács

Gyula, H. Kiss Géza, Lengyel Gyula, László Sándor és Szigethy Ferenc lelkésztársak fejtettek ki intenzív munkálkodást. Mind több alkalom nyílik, hogy theologusaink külföldön folytathassák tanulmányaikat; tavaly két theologusunk volt külföldön, az idén még több lesz, amiben legfőbb érdemük van a most alapított állami ösztöndíjaknak.

Egy év óta súlyosbodó egészségi bajaim miatt, ha fél munkaerővel is, igyekeztem a püspöki hivatal ügyeit, titkárom készséges segítsége mellett, gyorsan és pontosan elintézni. Hivatali hátrálékot nem ösmerek. Kibocsátottam 21 körlevelet, iktatókönyvem 1320 számot tartalmaz, a hivatalos levelek száma 1197.

Végül megemlékezem egyházkerületünk halottairól. Kádár János és Ráczkevy Károly ny. lelkésztársaink megtalálták az örök nyugalomát; Csorba Dezső csenyétei lelkész élte javakorában távozott el sorainkból; Novák Lajos, Amerikába költözött lelkésztársunk az új világban sem szabdult meg régi betegségétől és ennek áldozata lett; Dr. Ferenczy Árpád, volt sárospataki jogtanár, kit nyugtalan lelke két világrészen át űzött és kergetett, egy ceyloni buddhista kolostorban végezte be hányatott életét. Legyen nyugalomuk csendes!

Ezzel, Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés, végére jutottam évi jelentésemnek, melynek fogyatékoságát és hiányait magam érzem a legjobban. Méltóztassanak mindezt a rám bocsátott csapásoknak és szenvedéseknek tulajdonítani. De örökké nem hágy el az Ur! Ajánlom magamat továbbra is eddig tapasztalt jóindulatukba.

Felfedeznek bennünket.

Az intenzívebb egyházi élet e nyári holt szezonában, mikor a városi embert egészségének reparálása, a falusit az áldott terméssel való bajlódás gondjai foglalják el, jól esik egy kis tallózást csinálni a legközelebbi jelentős egyházi esemény, a lezajlott ref. nagygyűlés mezején. Különösen a napisajtónak a nagygyűlés iránt megnyilvánult rokonszenve az, amire szívesen visszatérünk.

Tudjuk, mily sok keserűséget váltott ki belőlünk nem egyszer az az indolenciáig menő felsembevés, mellyel a sajtó, a legutóbbi időkig, országos dolgaink iránt is viseltetett. Most ez, mintha teljesen megváltozott volna. Sőt mi több, végre felfedeztek bennünket.

Mikor egyik-másik lap tudósítását olvastuk, szinte önkénytelenül az a gondolatuk támadt, mintha némelyek bizonyos előítéllettel néztek volna a nagygyűlés elé. Az utóbbi években eléggé „át voltunk értékelve” sokak szemében arra, hogy azt gondolják: Isten tudja, milyen türelmetlen hangok, demagóg kirohanások és kálvinista fokoscsavargatások céljából gyülekezik össze ez a „kakastyán” had az ország fővárosába. E helyett tapasztalniok kellett a ref. egyház tagjaiban rejlő erőnek, hitnek és öntudatnak oly impozáns, higgadt, másokat távolról sem sértő megnyilvánulását, mely előtt elismeréssel hajolnak meg. Erre vallott különösen a kiváló publicista, Rákosi Jenő cikke a *Pesti Hírlapban*. Nemi el nem rejthető csodálkozással vallja be és ismeri el a gyűlés lefolyá-

sából kicsapó belső és külső erőnket. „Az elnöki asztal körül, — írja — az országot kitűnőségeinek fényes koszorúja ült. A közéletnek, a közszolgáltatnak, a társadalomnak országos nevű alakjai. Föl lehetett itt számolni, hogy a ref. egyház mily óriási értékkel van képviselve az ország vezérelemei sorában, a nemzeti értelmiség legfelsőbb rétegében. Pedig a kormányzó és az ország első minisztere nem is volt jelen a gyűlésen.”

Köszönjük szépen, hogy egyszer már észre méltóztattak venni, hogy egyházunk a magyar közéletnek mennyi kiválóságot ad. Vannak — hála Istennek — szép számmal világi vezető embereink, kik míg egyrészt szóval, tanácsosál, tettel és anyagi áldozattal építik anyaszentegyházunk épületét, másfelől mint közéleti nagyságok, vagy köz-hivatalnokok azzal a puritán szellemmel, önzetlen becsületességgel, melyet legtöbbször iskoláink áldott levegőjében szívtak magukba, — szolgálnak azon a helyen, ahol állanak.

Ez az értelmiség, ha egyszer-másszor dicsekedve vallja is magát kálvinistának, de sohasem türelmetlen és elfogult. Ismeretlen volt előtte az a „mentalitás”, amellyel gonosz, ördögi lelkék pár év óta mételyezték a magyar társadalom gondolatvilágát s mely a magyar nemzet történelmi nagyságait, halott és élő íróit a szerint értékelte, hogy milyen vallású. Brutális sértésnek tartotta volna a nemzeti geniusz ellen, ha sorából bárki is történelemhamisításra vállalkozik vallási fanatizmusból. Hogy a Kormányzó úr és a minisztereink úr nem volt jelen a gyűlésen, az is azt mutatja, hogy a kálvinista ember, ha az ország élére kerül, lelkiismeretének igen érzékeny mérlegére veti cselekedeteit és kerülni akarja még a látszatát is annak, mintha őt vezető polcán esetleg valamilyen irányban befolyásolni lehetne.

Jól esik azt is konstatálnunk, hogy a nagygyűlésben nem egy szinpadias hatásokkal dolgozó, vagy éppen tüntető felvonulást láttak, hanem meglátták benne igazi értékeit: a kálvinistaság összetartó belső erőt, hitének magasra csapó lángjait, áhitának és bűnbánatának komoly mélységeit. „Mikor végigsiklott az ember tekintete... nem zárkózhatott el a gondolatától, hogy csak egy ép, egészséges és szilárd törzs koronája borulhat ily virágzásba, hogy csak egy hatalmas fizikai és erkölcsi erő termelheti ki magából azt a felsőbb réteget, mely ma itt imádkozni, tanácskozni és magáról vallást tenni összegyűlt”, — ecseteli Rákosi.

A szocialisták lapja (Népszava) is felfedezett bennünket. Úgy a maga módja szerint: lekicsinylve a nagygyűlést. A róka és szőlő aesopusi meséje jut eszünkbe, mikor olvastuk, hogy szerintük a XVI. század dohos levegője áradt ki az ott elhangzott beszédekből, melyeket papok és a nép felett álló előkelőségek tartottak, míg maga a nép, néma maradt. „A kálvinisták irtóznak minden új reformációtól”, „számukra a XVI. században meghalt a világ”.

Ránk nézve e lekicsinylés csak hízog és tanúságos. Hízog, mert nem volt meg a gyűlésben, amit ők szerettek volna, de a mi ránk kárt jelentene: a demagógia és a forradalmosdi játék. Bizonyára ezt várták.

Tanúságos, mert látjuk belőle, hogy ők egyáltalán nincsenek megelégedve semmiféle olyan gyülekezéssel, mely *Isten, háza, vallás* nevében jön össze. Olyan új reformációt várnának, mely mind-ezeket egy csapásra kiküszöbölné.

A reformáció egyházai tisztában vannak azzal a sarkalatos elvvel, hogy „se semper reformari debet“, de sem ez elv túlhajtásaképen, sem az ő kedvükért a Krisztusi evangélium örök igazságais magyar nemzeti eszményeikről soha nem fognak lemondani.

Inkább szívesen eltűrnék, hogy sötét reakció-soknak tartsanak bennünket. *Tóth János.*

Lelkészerkezetlet Diósgyőrben.

Az alsóborsodi ref. lelkészek júl. 13 án értekezletre jöttek össze Diósgyőrben. A nagyszámban megjelent helybeli közönség, a majdnem teljes számban egybegyűlt lelkészekkel, a 101. 14. v. énekelve, emelkedett a Mindenható Istenhez. Az Igét Román Ernő hirdette meggyőző erővel a II. Kor. IV. 16. v. alapján.

Istentisztelet után *Pósa Péter* tartotta meg széles látókörű elnöki megnyitóját. (Jövő számunkban közölni fogjuk. Szerk.)

A „Diósgyőri Polgári Dalkör“ szépen előadott vallásos dala magával ragadta és megnemesítette a lelkeket.

„Vessétek ki hálótokat!“ címen *Nádházy Bertalan* erős szociális érzékre valló értekezést tartott arról az időszerű, de nehéz kérdéstről: milyen álláspontot kell elfoglalni a ref. egyháznak a magyar munkássággal szemben? Ezen a téren sokat mulasztottunk eddig, sokat késünk, a talaj régebben jobb volt, de ha valamikor, úgy ma itt a 12-ik óra, mikor meg kell találni a módját, hogy a munkást Krisztushoz vezessük. Az isteni kegyelem a mi kezünkbe adta a hálót, hogy azt kivessük. Ha a munkásságot megnyerjük, ref. egyházunk óriási erővel gyarapodik. Foglalja el az az öt megillető helyét mindenütt, mert ha ettől a ref. egyház elzárkózik, félős, a jogosnál többet foglal el, ami pedig megint nem kívánatos. A magyar földön, a magyar vallás ölelje át a munkást, menjünk oda a hitetlen munkáshoz, szálljunk le a materializmus szennyébe, hiszen a hívőknek mindenek lehetségesek! Magyar földön a jobbágyok vették be először az Igét s ha idegenek ma is tudnak reá hatni, hát szomorú dolog volna, ha mi nem tudnánk! Ez a ráhatás történjék az ige-hirdetés által! Az evangéliom szociális tartalmát vigyük be a predikációba! A megnyerés fő-fő eszköze pedig legyen a szeretet, mely láttassa meg vele, hogy nem idegen elem, hanem vérünkbeli való vér, akit szeretet hív fel a nagy, nemes munkára. „Vessétek ki a hálót mélyre, csodálatos nagy fogást ígér nektek a Krisztus!“

Takács Mihály a belmissziói előadók péceli országos értekezletéről számol be, mely megállapította a magyar ref. egyház szétforgácsolódását. Abból a tételtől kiindulva, hogy mi szabadak vagyunk, ellentétbe jutunk egymással, a szentírással, saját hitelveinkkel, nem gondolván meg, hogy senkinek sincs joga magának külön hitvallást csinálni; pedig ha fundamentális dolgokban nem

egyezzünk meg: mint oldott kéve hull szét ref. egyházunk!

Tárgyalta a szervezeti evangélizáció, egyház-építés és szociális munka kérdését s a kialakult álláspontot összefoglalva, javaslatképen ez egyetemes konvent elé terjesztette s valószínűleg az egyetemes egyházat kötelező határozattá emeltetik. Nagy körültekintéssel ismerteti Takács az értekezleten kialakult kívánalmakat, hozzáértő alapoossággal mutatva rá a belmisszió terén észlelhető hiányokra s mindjárt megkeresi az ezeket leküzdő, gyógyító eszközöket is. Apostoli tűz lángol fel egész előadásában, melytől ösztönöztetve kéri lelkész testvéreit, hogy legyen mindenkiben lelkiismeret Isten előtti szent felelősségének tudatában rá vetni kezét az eke szarvára, mely a lelkek ugarát feltörve, paradicsomi állapotot teremtsen.

Palcsó Dezső gyönyörű orgonajátéka után „Lelkészerkezetlet egyházi beszéd“ pályakérdésre beérkezett pályamunkák bírálata következett. Jutalomban a II. Kor. IV. r. 16. v. — „Ne csüggedjünk, mert ha a mi külső emberünk megromol is, a belső napról-napra megújul“, — alapján, Román Ernő szép, magyaros stílusban könnyen érthető módon megírt műve részesült. Az ige alapgondolata végig húzódik az egész beszéden, melyet ezzel a szóval összegez: szanalás. Természetesen a lelkek szanalása. Sok hibára, bajra rámutat s az ige-hirdető alázatosságával, a hívő ember reménységével mutatja a kivezető utat. Szerző által az istentiszteleten előadva lelki táplálékul szolgált.

Pályakérdésül kitűzetik: 1. A vallásoktatást a lelkész egész terjedelmében végezze-e, vagy csak a konfirmálást? 2. Miért van szükség a magyar ref. egyházban Kálvinszövetségre?

Egyhangú lelkesedéssel fogadtatott azon indítvány, hogy a Sárospataki Ref. Lapok, anyagi áldozatok árán is hozassanak olyan helyzetbe, hogy a lap szűk terjedelme ne legyen akadály a egyes szép, közérdekű felolvasás, vagy értekezés közlésének.

Takács Mihály által szerzett halotti énekekből egynéhány felolvastatván, köztetszésnek örvendett s egyhangúlag elhatározott azoknak a kiadása, illetőleg az egyházmegye felkérte ennek kimondására.

Pósa P. értekezleti elnök hálásan megköszönve a megjelenést s Isten áldását kérve a további lelkipásztori munkákra, az értekezletet bezárta, mire a himnusz hangjai mellett a lelkészek és gyülekezeti tagok szétoszlottak. *K. I.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyász hírek.** *Csernoch János* esztergomi érsek, hercegprímás és bíbornok július 25-én 75 éves korában elhunyt. Nemcsak a magyar kath. egyháznak volt a feje, hanem magas közjogi állásánál fogva az egész ország vezető férfja volt s így halála mindnyájunk vesztesége. De egyébként is méltó volt tiszteletünkre. Bernát István felsőházi tag, a Kálvin-Szövetség elnöke a következőket mondotta róla: „Csak a legnagyobb tisztelettel nyilatkozhatom a meghalt főpapról; mint hercegprímás, mindig

a felekezetek közötti békességet hangoztatta és gyakorolta. Majdnem aszketa életet élt és jövedelmét egyházi célokra áldozta. A Prohászka és Csernoch J. konciliáns egyházpolitikájának és a kisebbségi felekezetek iránt való jóindulatának nem kis része volt a magyar társadalomban most kialakuló belső konszolidációnak. — *Molnár Lajos*, a tiszadorogmai gyülekezet 25 éves tanítója július 23-án fürdés közben a Tiszába fult. Az elhunytak emlékezte legyen áldott!

— **Választások.** A *vámosujfalui* gyülekezet, júl. 24-én, egyhangú meghívással választotta Nagy Sándor Béla pataki hitoktatót lelkészévé. — *Bájon* aug. 7-én lesz a papválasztás.

— **Az Orsz. Ref. Lelkészegyesület** ez évi konferenciáját és közgyűlését a Presbyteri Világszövetség gyűlésével kapcsolatban szept. 2—5. napjain Budapesten fogja megtartani. Szept. 2—3-án lesz az ORLE. konferenciája, ugyanakkor a Vallástanító Lelkeszek és a Ref. Papnék gyűlése; szept. 4-én a II. Orsz. Presbyteri Értekezlet, 5-én az ORLE közgyűlése; az ünnepségeket befejezi hajókirándulás Szentendre, Tahitófalu és Visegrád irányában. Féljegyről, lakásutalványról s részvételi igazolványról az ORLE titkársága gondoskodik.

— **Felsőborsodi lelkészek figyelme!** 1. Az egyh.-m. papi tanácsbírói tisztségre megejtett szavazásnál senki sem nyert többséget, enné fogva bizottság a két legtöbb szavazatot kapott *Bartha Gyula* s.-kazai és *Tóth János* s.-velezdi lelkészek között újabb szavazást rendelt el *augusztus 31.* határidővel. Kérem a határidőt pontosan betartani. 2. A főt. egyetemes belmissziói bizottság által szerkesztett belmissziói kérdőívek minden lelkészi hivatalnak megküldettek 4 példányban, leendő kitöltés végett. Felhívom lelkésztársaimat, hogy a „*Lelkészegyesület*“-ben már közzétett utasítás szerint azokat a legpontosabban töltsék ki s hozzám legkésőbb *aug. 31-ig* felelőség terhe alatt okvetlenül küldjék be. 3. Akik még az *1927/28-ik évre szóló választók névjegyzékét* és az *új vagyonleltárt* többszöri sürgetés dacára sem küldték be, azokat a lelkészeket még egyszer és utóljára felszólítom, hogy 15 nap alatt készítsék el és terjesszék be. A mulasztás fegyelmi vétséget fog képezni. 4. Végül értesítem lelkésztársaimat, hogy az *1926. év január 1-től, 1927 június 30-ig* terjedő másfél évre levélporto címen némi összeg érkezett le hozzám a főt. püspöki hivataltól. Akik ahhoz igényt tartanak, azok a m. kir. pósthivatal által, a lelkészi postakönyv alapján kiállított hiteles igazolványt küldjék be hozzám augusztus hó 20-ig. Későbbben érkező igazolványok nem vétetnek figyelembe. Sajóbabony, 1927 július hó 25. Atyafiúi szeretettel *Elek József* esperes.

— **Miniszteri rendeletek.** A *belügyminiszter* elrendelte, hogy a házassálandók gyermekeik vallására nézve nemcsak a közjegyző, járásbíró, polgármester és főszolgabíró előtt, hanem ezek helyettesei előtt is érvényes megegyezést köthetnek. — A *közügyi miniszter* 50.356/1927. sz. a. megkeresést intézett az egyházi főhatóságokhoz, kiket arra kért, hogy tekintettel a sok elbocsátott állami alkalmazottakra, az elszakított területekről átjött vagy átjönni szándékozó tanerőket ne alkalmazzák, mert ő jö-

vőre csak kivételes esetekben hajlandó ezek számára a fizetésekiegészítést és a nyugdíjat biztosítani; ugyanez okból kongruás lelkészi állásokra se alkalmazzanak az elszakított részekből jövő lelkészeket.

— **Rövid hírek.** A *tiszántúli* egyházkerületben, a püspök felkérésére, csak 3 hó múlva fognak tárgyalni a főgondnoki szék betöltéséről. — A kormányzó vitéz *Komáromi János* lovasherenyi lelkésznek, aki a világháborút kiváló hősiességgel küzdötte végig, vitézi telket adományozott. — Az újonnan épülő *diósgyőri-vasgyári* ref. templom tornyán július 24-én helyezték el, nagyszámú közönség jelenlétében, a gömböt és a kakast. — Július 3-ik hetében 100 ref. *holland diák*, két egyetemi tanár vezetésével, nagy utazást tett hazánkban; megtekintették a fővárost, Miskolcot, Diósgyőrt, Mezőkövesdet és a Balaton vidékét. — A Kúria kimondotta, hogy a *szovjetházasság* tartalmában, vonatkozásaiban és hatásában az általános erkölcsi felfogással és törvénnyel alapján ellentétben áll és nem felel meg a magyar házassági jognak. — *Balatonfüreden*, az ott időző fürdővendégek kívánságára, múlt vasárnap B. Pap István budapesti theol. tanár istentiszteletet tartott, mely alkalommal dr. Finkey Ferenc koronaügyész helyettes látta el az énekvezéri tisztelet. — Főiskolánk *Értesítője* augusztus első hetében elkészül és szét fog küldetni. — *Balatonalmádiban* július 28-án 500 ref. tanító jelenlétében adták át rendeltetésének az Orsz. Ref. Tanítók üdülőházát, mely 33 szobából áll s 100 ember befogadására képes. Kerületünk tanítósa névben vitéz Nyitray Károly tartott üdvözlő beszédet.

— **Adatok a berlini ev. egyházból.** Berlinnek és közvetlen környékének van 154 gyülekezte, mindenik 1—7 lelkésszel, 1—3 templommal, gyülekezeti házzal, diakonussal és diakonisszával. Az összes gyülekezetek két fősuperintendenciára oszlanak, melyek közül az első, a berlin-városi 6 superintendenciában 82 gyülekezetet, a második, a berlinkörnyéki 4 superintendenciában 72 gyülekezetet foglal magában. Berlinnek van összesen 217 ev. temploma, s vasárnaponként 258 helyen tartanak istentiszteletet. A lelkészek száma 488, 8 különféle célu egyesületbe vannak tömörülve. *Fontosabb egyesületek az itteni egyházban:* Pogány misszióknak 7, zsidó misszióknak 2 egyesülete. Birodalmi belmisszióknak 25 egyesülete. Városi misszióknak 8 egyesülete. Ifjúsági munkának 16 egyesülete. Iskolát elhagyott ifjúság gondozására 6 egyesület. Egyházi nőegyletek száma 6. Az egyházi élet erősítésére alakult 9 egyesület. *Fontosabb egyházi és belmissziói intézmények:* 8 árvaház gyermekeknek, 7 menedékház leányoknak, 12 diakonissza-képzőintézet kórházakkal, 8 szegényház, 24 ker. szálloda és otthon. Az egyes egyesületek magukban is nagy organizációk, amelyeknek külön-külön is számos tagegyesületük van. Pl. a 6 nőegylet közül egyiknek 130 tagegyesülete van 25.000 taggal. A kálvinizmust csak a francia református egyház képviseli két gyülekezettel, két templommal, egy kórházzal. 3 lelkészük van, kik minden második vasárnapon a németen kívül francia nyelvű predikációkat is tartanak. Sz. Z.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre ..... 14 Pengő.
Fél évre ..... 7 Pengő.

Főszerkesztő:

Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN

Felelős szerkesztő és kiadó

Dr. RÁCZ LAJOS

Főmunkatársak:

MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA

HIRDETÉSEK DIJA:

Megegyezés szerint.

TARTALOM: Dókus Ernő: Főgondnoki megnyitó beszéd. — (Folyt. köv.) — Pósa Péter: Elnöki megnyitó beszéd az alsó-borsodi lelkészek értekezletén. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázat. — Szerkesztői üzenet.

Főgondnoki megnyitó beszéd.

— A tiszánineni ref. egyházkerület július 12-iki közgyűlésén elmondotta: Dókus Ernő főgondnok. —

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Egyházkerületünk egy évi életéről, működéséről a püspöki jelentés fog részletesen beszámolni, van azonban néhány kérdés, melyekkel kötelességszerűleg nekem kell foglalkoznom, részint azért, mert ezek a püspöki jelentés keretein kívül esnek, részint, mert Egyházkerületünk s az Egyetemes Konvent bizalma és kegyességéből az én gondjaimra bízott intézményeket érintik.

De mielőtt ezt tenném, lehetetlen meg nem emlékezni arról a hatalmas lépésről, melyet magyar hazánk, nemzetünk tett a consolidatio, az alkotmányos élet teljességének helyreállítása irányában akkor, amikor a kényszerűség által létrejött Nemzetgyűlés helyére, a kétkamarás rendszerű alsó- és felsőházból összetett Országgyűlést állította, melyek mindenképpen magyar református egyházunk, közelebbről pedig tiszánineni egyházkerületünk, számban és súlyban tekintélyes tagok általi képviseltetést nyert. Ezen örömdetes tényről megemlékezve, hálát kell adnunk Mindenható Atyánknak, ki ezt megérnünk engedte, hálát Kormányzónk és kormányunk bölcsességének, kik ezt létesítették és kifejezést adni azon reménységünk és várákozásunknak, hogy e Házakban helyet nyert hitsorsosaink, a reájok ruházott nagy hatalmat, magyar hazánk és református egyházunk javára fogják gyümölesztetni.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! A múlt hó 4 én volt 7 éve, amikor ellenségeink által reakényszerítve, Trianonban aláírtuk a világ leggyalázatosabb okmányát. Mindenkitől elhagyatva, de bízva igazságunk diadalában, túrtuk annak consequentiáit és becsületes emberekhez méltóan teljesítettük abban elvállalt súlyos kötelezettségeinket, felhasználva minden alkalmat, bebizonyítani az elfogulatlan világ előtt, hogy itt egy nagy tévedés történt, egy nagy igazságtalanság lett elkövetve egy nagy multu és életre, fennmaradásra, támogatásra érdemes nemzet fiain.

Az utóbbi időkben találkoztunk is már itt-ott a rokonszenv megnyilatkozásaival, a rajtunk elkövetett igazságtalanság elismerésével és a reparáció

gondolatával. E tekintetben a legbiztatóbb lépés az, melyet Lord Rothermere Anglia jelenlegi államférfiainak egyik legkiválóbbika tett, amikor lapjában, a legelterjedtebb angol lap, a Daily Mail június 21-iki számában, egy hatalmas cikkben felhívja Angliának, mint a trianoni szerződést aláírt hatalmak egyikének kormányát, a trianoni szerződés revíziójára, reámutatva arra, hogy mily fontos szerepet tölt be Magyarország a földtekén, amelytől függ Közép Európa biztonsága. Figyelmeztet arra a gyűanyagra, mely ott az elkeseredés következtében felhalmozódik azt mondván, hogy az elszáradt fűvet és kiszáradt fákat idejében kell kiirtani, mielőtt szikrát fognának. Elkerülhetetlennek tartja, hogy Magyarországhoz visszakerüljenek északon, délen, keleten, a magyarlakta vidékek, ahol ma 3,300.000 magyar sinylődik idegen iga alatt.

Én azt hiszem, hogy a bölcsesség, a jóindulat, rokonszenv, elfogulatlanság, ilyen fényes megnyilatkozása egyházkerületünket sem hagyhatja hidegen, ezért a tárgyalás rendén javasolni fogom, hogy a nemes lord érdemeit öröksük megjegyzőkönyvünk lapjain és bizzuk meg elnökségünket, hogy azt valamely alkalmas formában juttassa el kezéhez.

Attérve egyházi ügyeinkre elsősorban megemlékezni kívánok a magyarországi reformátusok folyó évi május havában tartott és nyugodt méltósággal lefolyt első Egyetemes Nagygyűléséről, mely egyházkerületünket megtisztelte azzal, hogy elnökségébe úgy a Főtiszteletű Püspök úr Öméltóságát, valamint engemet beválasztott s amely nagygyűlés nemcsak a megjelentek nagy száma, de az ott végzett, a jövőt előkészítő munka és az elhangzott nagyértékű, magas színvonalu, maradandó becsű felszólalások, értekezéseknél fogva is, hatalmas megnyilatknása volt a magyarországi reformátuság szellemi nagyságának, nyugodt méltóságának, mely ezen első lépésével máris dokumentálta, hogy Magyarország életében, jövő kialakulásában, olyan tényező, tud, akar és fog lenni, melyet többé mellőzni nem lehet, melylyel számolni kell és amely közelebb hozta és egybe forrasztotta a magyar református egyház lelkeit, hivat, amely testvéries érzés, ha jövőre is ily irányban fog erősödni, olyan hatalmas phalanxot fog alkotni, olyan erődöt fog képezni, melyen ellenteleinknek minden

nyílt és alattomos támadása, ármánykodása meg fog törni, hajótörést fog szenvedni.

Egy másik, református egyházunk egyetemét érintő fontos kérdés az Országos Református Lelkészi Nyugdíj és Özvegy-Árva Gyámintézet kérdése, melyről annál inkább nyilatkoznom kell, miután a tárgyalás rendjén a Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlésnek is foglalkozni fog kellene vele, az abauji egyházmegye idevonatkozó felterjesztése kapcsán.

Fájdalom, pénzünk elértéktelenedése következtében Nyugdíjintézetünk vagyona nagyon összezsugorodott, úgy hogy az, az 1926 ik év végén mindössze 3,842.392.220 koronát tett ki, holott az 1926-ik évben 59 nyugdíjazott lelkésznek átlag havi 2 millió koronájával 1,351.819.286 koronát, 483 özvegy, 57 teljes árva és 146 apátlan árva járadékában 5,365.258.905 koronát, összesen tehát 6,717.078.191 koronát fizettünk ki. egy-egy özvegynek 656 pengőtől kezdve 1632 pengőig. Ezen helyzetből kifolyólag Egyetemes konventünk legközelebbi üléséből megbízta végrehajtó bizottságát, hogy foglalkozzék a Nyugdíjintézet reformjának, valamint a nyugdíjintézeti tőke refundálásának kérdésével és alkalmas időben terjesszen javaslatot az Egyetemes Konvent elé.

Az 1926-ik évben járulékok és perselypénzből összesen 2.506.851.195 koronát, államszegélyből 6,164.942.000 koronát vettünk be, míg az 1927-ik évre járulékokból 142.000 pengőt, államszegélyből ennek közel négyszeresét, vagyis 505.494 pengő bevételt irányoztunk elő.

Az Egyetemes Konvent Nyugdíjintézeti Végrehajtó Bizottsága azon óhaj által vezéreltetve, hogy elagott és munkaképtelenné vált lelkészeink kedvezőbb megélhetési viszonyok közé jussanak, azon esetre, ha magasabb államszegélyhez fogunk jutni és sikerülni fog a kormány hozzájárulását kieszközölni, azt tervezi, hogy a békebeli nyugdíj minden koronája helyett, egy pengőt fizessen a nyugdíjazott lelkészeknek.

Tisztelettel kérem ezért, hogy jelen felvilágosításaimat tudomásul venni, a kérdés kedvező megoldásában bizni és tekintettel az ügy kényes természetére, annak behatóbb tárgyalásától, ezúttal eltekinteni méltóztatásuk.

E helyen kívánok megemlékezni nagy alapítónkról, Baró Baldácsy Antalról, ki 7000 katasztrális hold kiterjedésű földbirtokát, mely jelenleg 1,298.857 pengő jövedelmet hoz, melyből egy-egy egyházkerületre 500 métermázsza buzának megfelelő 16.000 pengő jut, ezelőtt ötven évvel, a magyarországi tizenegy egyházkerületnek hagyományozta. Az alapítvány ötvenéves évfordulóját, a nagy alapítóhoz méltóan ünnepeltük meg Budapesten, országos ünnepély keretében, de mély hálával emlékezem meg róla e helyen is, áldva a Gondviselést, mely ezt a nagy lelket, ezt a nemes gondolkodású férfit nekünk adta, kinek bőkezű alapítványa, sok egyházunkat mentett meg a megsemmisülestől és számtalan súlyos helyzetbe jutott lelkész, özvegy és árva szemeibe csalta a meg nem szűnő hálának csillogó könnyeit. Áldott legyen, örökké áldott, a nagy alapítónak emlékezetét!

(Vége köv.)

Elnöki megnyitó beszéd az alsóborsodi lelkészek értekezletén.

Nagyfiszteletű Lelkészertekezlet!

Azok között az alkalmak között, amikor összegyülekezhetünk s bizalmasan beszélhetünk saját dolgainkról, reményeinkről és terveinkről, Isten iránt való mélyeség hálával köszönjük meg ezt a mai napot, amit seregszemle tartására ajánldozott nekünk az Úr.

Szeretetteljes köszöntés, testvéri szívből származó üdvözlés, kegyelem és békeség apostoli kívánása után engedjétek meg, hogy rövid, hármas szemlét tartsak előttetek magunk, mindnyájunk nevében.

Az első szemle az Úrral, a pásztorok pásztoraival szemben való viszonyunkra vonatkozik, aki az élet útjára kiállított és elhívott bennünket s aki nemcsak hivatalt és kenyeret adott nekünk, — hanem — ami ennél sokkalta több, fontosabb és értékeesebb: az elhívás Apostollá avató, szentesítő érzetével is megajándékozott.

Ennek a szemlének — a dolog természete szerint — egyéninek, bensőségesnek, bizalmasnak, de komolynak és szigorúnak kell lennie; erre kötelez a Szentírás és a nagy reformátor, Kálvin tanítása. Ezt a szemlét magamra nézve, csak magam tarthatom meg, s ha felületesen végzem, semmit sem ér, csak olyan az, mint a Pál apostol által említett „zengő érc és pengő cimbalom”. Benső küzdelem, tusakodás és emésztődés után nyílik meg előttem a mennybe vezető, jákóbi latorja, amelyen én is angyal szárnyakat látok lebegni és a legyőzetés alázatossága a meggyőzetés lelkesedésével párosulva ezt a szót adja ajkamra: „Ha mindent megcselekedtem is, ami nekem parancsoltatott, ezt mondom: haszontalan szolgálom, mert amit köteles voltam cselekedni, azt cselekedtem.” (Luk. 17:10.) A meggyőzetés lelkesedése pedig lánggal töltve el szívemet, a Pál apostol szavait ismétlem: „nem mondom, hogy már elértem, vagy hogy már tökéletes volnék, hanem igyekezem, hogy el is érjem, amiért megis ragadott engem a Krisztus Jézus”. (Filip. 3:12.) A lelkesedés munkára ösztönző, szentséges tüze még jobban lobog a lelkemben, ha a nagy apostol maga odaadó szolgálatára gondolok és szavaival így kiáltok fel: „semmit sem gondolok, még az én életem sem drága nekem, csak hogy elvégezhessem az én futásomat örömmel és a szolgálatot, melyet vettem az Ur Jézustól.” (Csel. 20:24.)

K. Szolgatársaim! Első szemlénknek áldott eredménye: a lelki alázatosság s az abból fakadó ösztönzés hűséges munkára és odaadó szolgálatra.

Második szemlénk az állammal szemben való és felekezeti viszonyunkra vonatkozik. A Krisztus is a világba küldötte tanítványait s azt a szerepet szánta nekik, hogy tészta megkelesztő kovászok gyanánt működjenek. Mi sem szakíthatjuk ki magunkat a világból, nem mehetünk ki lakatlan szigetre, nem vonulhatunk kolostorba, sőt a világban, emberek között végzett munkánknak annyi az igazi értéke, amennyi abban a kovásznak a szerepe. Szembe kell tehát néznünk a környező világgal, amely segít vagy akadályoz, s időről-időre beszámolunk az elért eredményeinkről vagy

az elszenvedett kudarcokról, Mindkettőt Isten iránt való hálával kell fogadnunk s tanulságait a magunk javára fordítanunk.

Az állammal szemben való viszonyunk — egy év alatt — ismét örövendetesen javult. Amit múlt évi értekezletünk alkalmával, mint reménységet említettem, az 1927—28. évi állami költségvetés során valósággá vált: az 1913. évi 38. t.-c. által biztosított korpótlék 50 %-ának első havi részletét már kézhez vették az arra jogosult lelkesztársak július hó elsejével.

Egyelőre ugyan csak a kongruás és kisebb jövedelmű lelkészek és csak 50% erejéig; — de a majdnem halálos betegségből lábadozó állam javára ezt a jóindulatot is hálás köszönettel kell elkönyvelnünk. — A korpótlék kezdetének boldog idejében — jövedelemre való tekintet nélkül — minden lelkész megkapta ezt az egyetlen előhadást jelentő korpótlékot; aki nem kaphatta az államkinestártól, utalványozta részére az egy. konvent az államsegélynek e célra kiszakított részéből. Most, amikor püspökeink javadalmát a földreform során földbirtokok emelték s tették állandóvá és biztossá, ami ugyancsak az államkormány jóindulatának bizonyossága, jóreménységben vagyunk afelől, hogy az évek óta hordozott méltatlanság megszüntetésére minden lehetőleg megtesz legfelső egyházi közigazgatási hatóságunk. Legyünk hát jóreménységgel és türelemmel nemcsak korpótlékunk, hanem egyházaink adócsökkentési segélye tekintetében is, amely utóbbi — tudomásom szerint — a folyó év második felére néhány %-al ismét magasabb értékben fog utalványoztatni. Mi, lelképásztörök úgyszólván reménység és türelem magvainak hintegetői vagyunk s nem a világi mammon után vágyakozó s azért mindent odaadó világfiak!

Felekezeti viszonyainkban feltűnő javulás vagy rosszabbodás nem állott be. Hogy a katolizálás munkája még állami hivatalok és iskolák termében is rendszeresen folyik s hogy az első megállapítása után az államvallás méltóságára törekednek a tulsó táborban, azt eddig is tudtuk, noha a jezsuiták mind szélesebb körben való terjedése bizonyos aggodalomra ad okot. Talán ép ez utóbbinak a következménye, hogy a róm. kat. egyházi lapok a ref. nagygyűléssel kapcsolatban a reformátusokat „a hazai legnagyobb prot. szektának”, püspökeinket pedig „főprédikátoroknak” titulálják. Ezek a közlegyintő, könnyed s elméseknek látszani kívánó kizárások arra vallanak, hogy fáj nekik a mi lelki ébredésünk sok jele, s talán még jobban fáj az, hogy egyházfőink az eddigi apostoli szegénység helyett, a megtiszteltetéssel együtt tisztos javadalmazáshoz is jutottak!

Seregszemlénknek ez a második része reménységgel és bizakodással töltse meg lelkünket!

A szemlének utolsó, harmadik része magunkra, a tulajdon személyünkre vonatkozik. Akik tavaly megvöltünk, Istennek legyen hála! Életben vagyunk ma is, ami magában véve is, mély hála buzdít bennünket Isten iránt. A több, mint hatvan tagot számláló alsóborsodi lelkésztestület testi-lelki egészsége olyan nagy áldása a mennyei Atyának, hogy azt meg nem köszönni egyenesen hálátlanság lenne részünkről.

Pósa Péter.

IRODALOM.

* **Der Protestantismus in Ungarn**, von Josef S. Szabó, übersezt von dr. B. Horvath. Verlag des Ev. Bundes. Berlin, 1927. 72 l., 8°. — Minden elismerést megérdemel e füzet szerzője, a magyar prot. egyháztörténetírási régi kiváló munkása: S Szabó J. debreceni főgimn. igazgató, továbbá annak fordítója és kiadója, hogy a magyar protestantizmus multját és jelenjét a német nyelvű protestánsok közt ily alaposan, nagy hozzáértéssel és vonzóan megírt munkában ismertetik; ismertetik és a művelt külföld előtt feltarják azt, hogy az igazságtalan trianoni béke a magyar prot. egyházak egységét is mennyire szétszaggatta s az autonómiahoz szokott prot. egyházakat hitvány balkáni államok rendelkezése alá bocsátotta. A mű 7 fejezetre (A protestantizmus elterjedése, szervezkedése, diadalmas harcrai, elnyomása, föléledése, a világháború előtt, a világháború után) oszlik; jól megvilágítja a két prot. egyház alkotmányát, tanügyi és kulturális munkásságát, az elszakított részek kiterjedését, lélekszámát, új szervezetét, úgyhogy minden tekintetben alkalmas katalógus a németül tudó idegenek kezében a m. prot. egyházak történetének és mai viszonyainak megismerésére nézve. Ára: 1.25 M.

* **A két Lukács.** Elbeszélések. Írta Borsovai Lengyel Gyula. Sylvester-kiadás, 65 l. — Három történelmi elbeszélést foglal e kis füzet magában; a két első a török-német pusztítás szomorú időszakában játszik, míg a harmadik Nyék vezérnek a ker. vallásra térését adja elő a szeretet megbocsátó erejének hatása alatt. Mindahármon jól eső vallásos melegség ömlik el; mindenik elárúlja, hogy papi ember írta. A két elsőnek színtere is a szerző hazája, a Boldva vidéke.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyász hírek.** Dr. Mátyás Ernő theol. tanár kartársunkat súlyos csapás érte: édes atyja, *Mátyás János* kristyori lelkész (Hunyad m.) júl. 26-án életének 70-ik, áldásos, buzgó működésének 46-ik évében hosszas szenvedés után az istenben elnyugodott. Halála nemcsak szeretett népes családjának, hanem a magyarságnak is érzékeny vesztesége, mert az elnéptelenedett gyülekezetben, az oláh tenger közepette, ezentúl el fog némúlni a kálvinista harang. — *Arokháty Béla* gyüreai lelkész, a f.-szabolcsi egyházmegye tanácsbírája, a vármegye bizottsági tagja nemes életének 69-ik évében, 41 esztendei hűséges sáfarkodás után aug. 1-én az Urban csendesen elhunyt. Pataki főiskolánknak volt megszívű tanítványa, az ifj. énekkar egyik vezetője; hasonló fia jelentős szerepet játszik a főváros egyházi zeneéletében. Áldott legyen emlékezetük!

— **Konventi képviselők választása.** A tisztán-ineni egyházkerület, július 12-iki közgyűlésén, az 1928 január 1-én kezdődő új ciklusra a következőket választotta konventi képviselőkké: *Rendes* tagok, lelkészi részből: Cziáky Endre és Janka Károly, világi részből: Meczner Béla és Dókus Gyula; *póttagok*, lelkészi részből: Juhász László és Farkas István, világi részből: dr. Puky Endre és Bernáth Aladár.

— **A tiszáninneri ref. egyházkerület** Miskolcon 1927 július hó 12-ikén tartott közgyűlésében az egyes bizottságokat következőképen alakította meg: Egyházkerületi *Intéző-Bizottság*. Elnökök: Dr. Révész Kálmán, Dókus Ernő. Tagok: Cziáky Endre, Farkas István, Elek József, Janka Károly, Kovács István, Dókus Gyula, Meczner Béla, báró Ragalyi Balassa Ferenc, dr. Kérészy Barna. Theol. *magántanárképesítő Bizottság*: Elnökök: Dr. Révész Kálmán, Dókus Ernő. Tagok: Hallgató János, Juhász László, dr. Filep Gusztáv. *Lelkészképesítő Bizottság*: Elnökök: Dr. Révész Kálmán, Dókus Ernő. Tagok: Cziáky Endre, Janka Károly, Bernáth Aladár, Farkas Géza. Egyházkerületi *Számvevőszék*: Elnök: Dókus Ernő. Rendes tagok: Fodor György, Zsóry György. Póttagok: Bárczay László, dr. Kovács Kálmán. Egyházkerületi *Pénzügyi Választmány*. Elnök: Dr. Révész Kálmán. Altnök: Farkas István. Tagok: Csorba György, dr. gróf Haller József, dr. Kérészy Barna, dr. Molnár Gyula, dr. Regéczy József. Egyházkerületi *Középiskolai Tanügyi Bizottság*. Elnökök: Dr. Révész Kálmán, Dókus Ernő. Tagok: Cziáky Endre, Juhász László, Farkas István, dr. gróf Haller József, báró Ragalyi Balassa Ferenc, Zsóry György. Előadó: Domby László. Egyházkerületi *Nyugdíj-bizottság*. Elnök: Dr. Révész Kálmán. Tagok: Enyedy Andor, Farkas István, dr. Kérészy Barna, dr. Regéczy József. *Szavazatható Bizottság*. Elnökök: Dr. Révész Kálmán, Dókus Ernő. Tagok: Farkas István, Domby László, dr. Molnár Gyula, dr. Kérészy Barna, dr. Regéczy József, dr. Horváth Zoltán. *Képezde átvételi bizottság*. Elnökök: Janka Károly, Farkas Géza. Tagok: Farkas István, Juhász László, báró Bottlik István, Bernáth Aladár, dr. Trócsányi József, Marton János, mint bizottsági jegyző.

— **Régi zsinati képviselők.** Most, hogy a jövő évben megnyíló új zsinatra ismét folyamatban vannak a zsinati képviselői választások, érdekesnek tartjuk megemlíteni, hogy az 1881 okt. 31-én megnyílt *debreceni* zsinat képviselői közül csupán Szél Kálmán, volt szalontai esperes van életben, az 1891 dec. 5-én megnyílt első *budapesti* zsinat 114 tagja közül még hárman élnek, u. m. Szél Kálmán, Meczner Béla egyh.-m-i gondnok és dr. Révész Kálmán püspök.

— **Rövid hírek.** A középszabolcsi egyházmegye július 26-án Ujtehertón tartott közgyűlésén, nagy ünnepség között iktatta be az új esperest, *Porzolt* Istvánt esperesi hivatalába; a lelépő esperest, *Szabó* Lajost, gr. Degenfeld Pál egyh.-m. gondnok indítványára, tiszteletbeli esperessé választották. — *Béky* Zoltán spataki végzett hittanhallgató, miután július 30-án — az elnökség engedélyével — segéd-lelkészi vizsgálatot tett, aug. 8-án útnak indul Amerikába, hogy ott a newbrunswicki theol. főiskolán folytassa theol. tanulmányait. — *W. A. Decker* holland lelkész, aki éveken át meleg szeretettel gondozta a magyar gyermekeket, tőlük megtanult magyarul s vasszorgalommal annyira tökéletesítette magát benne, hogy július közepén egy nagyobb holland társasággal egykori ápoltaik meglátogatására Budapestre érkezve, július 17-én a Kálvin-téri templomban magyar nyelven predi-

kált; beszéde, melyben sok, a magyarság mai szomorú helyzetére való vonatkozás is volt, mélyen megthotta a templomi közönséget. — A *szirmai* gyülekezet 18 P pengő perselypénzt küldött a miskolci Kálvin-Szövetség kórház-bizottságának lapunk múlt számában közölt felhívására.

HIVATALOS RÉSZ.

829—1927.

Körlevél.

Egyházkerületünk közgyűlése az Egyetemes Konvent felhívására 79/1927. számú határozatával kötelezőleg elrendelte, hogy egyházkerületünk minden egyházközsége a f. évi szept. hó 4. napján Budapesten tartandó Országos Presbiteri Értekezleten magát legalább két kiküldöttel képviseltesse. Ehez képest atyafiságos szeretettel hívom fel az egyházközségek presbitériumait, hogy egyházaik méltó képviselétől haladéktalanul gondoskodjanak s lehetőleg azokat küldjék ki, akik a megjelenésre a saját költségükön önként, de kötelezőleg vállalkoznak, hogy az egyházközségek pénztárai e részben kiadással ne terheltesse. Önkéntes vállalkozók hiányában az egyház pénztára 2 kiküldött útiköltségét és egy-egy napidiját tartozik viselni.

A részvételre 10, azaz tíz pengő jelentkezési díj beküldése mellett legkésőbb augusztus hó 20-ig lehet jelentkezni a következő címre: „ORLE főtitkára, Budapest, VI. Fasori református lelkészi hivatal, Vilma királynő út 5. sz.”

A Szent Lélek indítsa minél nagyobb számban a részvételre és jelentkezésre presbiter Testvéreinket, hogy a nagy nap elmaradhatatlan áldásainak részesei lehessenek!

A tudnivalókat illetőleg részletes tájékoztatót nyújt a „Lelkészegyesület” július 30-án megjelent 31. száma, mely feleletet ad a részvétel és jelentkezés minden aprólékos mozzanatára.

Atyafiságos szeretettel

Cigánd, 1927 augusztus 4.

Janka Károly

egyházkerületi lelkészi főjegyző.

Pályázat.

A zádorfalvai ref. egyház kántortanítói állására pályázatot hirdet. Javadalom: Természetbeni lakás, szántó föld, rét, tüzi fa, párbér összesen 45 értékegység és megfelelő államsegély. Kötelességei: 6 vegyes osztály és az ismétlő iskolások tanítása, kántori teendők végzése, énekkar vezetése és a belmissziói munkában való segédkezés. A kellően felszerelt pályázati kérvények válaszbélyeggel el látva 1927 augusztus 31-ig a lelkészi hivatalhoz Zádorfalvára (u. p. Kelemér, Borsod-Gömör vm.) küldendők. Az állás szeptember hó 15-én elfoglalandó.

Zádorfalva, 1927 augusztus 2.

Hubay Kálmán

ref. lelkész.

Szerkesztői üzenetek.

H. K. A hirdetések díjára nézve egyszer s mindenkorra irányadó a lapunk 30-ik számában közzétett szerkesztői üzenet.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ: Egész évre — 14 Pengő. Fél évre — 7 Pengő.	Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA	Felelős szerkesztő és kiadó Dr. RÁCZ LAJOS Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA	HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.
--	--	---	--

TARTALOM: *Dókus Ernő*: Főgondnoki megnyitó beszéd. (Folyt. és vége.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázatok.

Főgondnoki megnyitó beszéd.

— A tiszánineni ref. egyházkerület július 12-iki közgyűlésén elmondotta: *Dókus Ernő* főgondnok. —

(Folyt. és vége.)

Ez év folyamán pótolhatatlan veszteség érte református egyházunk egyetemét a dunamelléki Egyházkerület nagy Főgondnoka, Darányi Ignác elhunytá által és talán nem fog elfogulttá tenni egy életre kiterjedő baráti viszonyunk, amikor megállapítom, amit egykor az elfogulatlan történetíró is meg fog állapítani, hogy az utolsó félszázad alatt hasznosabb tagja nem volt se magyar hazánk, se református egyházunknak. — Tulhaladná rövid felszólalásom kereteit ha felsorolnám mind azon alkotásokat, melyeket 15 évi minisztersége és 25 évi főgondnoksága alatt létesített, de mégis röviden reá kell mutatnom, hogy az első megfontolt parcellázást, telepítést ő létesítette, ahol első dolga volt ez utóbbiakat, a vallásos buzgalom emelése céljából, templomokkal látni el, vizek szabályozása, a philoxera által elpusztított szőlőink rekonstrukciója, kopár területek befásítása, őriási erdőterületek újraültetése, a meglevők gondozása, ápolása, fogyasztási szövetkezetek fejlesztése, munkás és cselédvédelem, munkásbiztosító pénztárak létesítése, gazdasági tanfolyamok és gazdasági szakoktatás szervezése, népkönyvtárak létesítése, a selyemtenyésztés gyakorlati megvalósítása stb., mind az ő nagy alkotó zsenijének, energiájának élő bizonyítékai, melyekből évtizedek óta élt, boldogult és élni fog a föld népe, míg a magyar hazában lesz, áldva a férfiút, ki szerényen, zajtalanul ezeket az erőforrásokat megnyitotta, amely erőforrások eredményezték, hogy a nagy felfordulás alkalmával, népünk meg nem ingott és pénzünk elértéktelenedését is diadalmasan legyőzte.

Egyházi téren is példátlan és nagy eredményű működést fejtett ki, így egyházi törvényeink meghozatalában, javításában oroszlánrésze van, Egyetemes Konventünk közigazgatási és bírói határozatainak meghozatalában az ő szava mindig döntő volt. A theologiai oktatás és nőképzés különös gondoskodásának tárgyát képezték s a budapesti Ráday-utcai theologiai intézet és internátus létesítése s a Baár-Madas féle leánytanoda létrehozása és fejlesztése által érenél maradandóbb,

örök emléket állított magának. Mint ember, a legjobbak, legbőlebbek közé tartozott, kitől senki nem távozott el egy-egy jó tanács, vigasztalás nélkül. Szeretetteljes modorát pedig senki nem fogja elfeledni, akinek alkalmá volt valaha vele érintkezni. Utolsó útján elkísértem és sírjára helyeztem Egyházkerületünk hálájának, elismerésének örökzöldjét. Hazánk, egyházunk áldása örökön álmait felett!

Hasonlóan nagy veszteség érte református egyházunk egyetemét, György Endre nyugalmazott miniszter és egyházmegyei gondnok, a törvényhozó zsinat és egyetemes konvent legrégebb és egyik legkiválóbb, legbuzgóbb tagjának, a széles látókörű, európai műveltségű, külföldön is általános ismert és tisztelt államférfiúnak elhunytá által, ki hasonlóan tevékeny részt vett törvényhozásunk, legfelső közigazgatásunk, bíraskodásunk munkálataiban, de nagy tudásával, nyelvismeretével, számtalan külföldi kiküldetésben is nagy hasznára volt és nagy dicsőséget szerzett magyar hazánk, református egyházunknak. Legyen áldott emlékezet!

Elvesztettük Egyházkerületünk legrégebb és egyik leghatalmasabb, leghasznosabb tagját, Főtiszteletű Vadász Pál nyugalmazott esperest, a sajószentpéteri egyház 52 éven keresztül buzgó lelkipásztorát, aki nemcsak Egyházkerületünk tanácskozó asztalánál, mint püspökhelyettes, mint a zsinat, az egyetemes konvent tagja, a sárospataki főiskola legrégebb igazgató-tanácsosa, de mint számtalan bizottságunknak legszorgalmasabb, legbuzgóbb, legpontosabb és legszerényebb, érdemeivel, fáradozásaival soha nem dicsekedő tagja, sokszorosan kiérdemelte, hogy soha meg nem szűnő hálánkat, elismerésünket, köszönetünket, az ő egyéniségéhez, munkálkodásához méltóan, jegyzőkönyvünk lapjain megörökítsük és emlékét szívünkbe zárjuk.

A súlyos veszteség felett érzett mély fájdalommal emlékezem meg református egyházunk egyik lánglelkű nőapostolának, özv. Szilassy Aladárné szül. Vizsolyi Máriának elhunytáról, ki bár ősi, római katolikus, mágnáscsaládból származott, mihelyt alkalmá volt megismerkedni vallásunk tanaival, teljes meggyőződésen átszűrődött hitből és férje, a legnemesebb lélek iránt érzett rajongó szeretetből, református hitünkre tért át és ezen

időtől kezdve, egész életét társadalmi, közjótékonyági intézmények, mint a Lorántffy Zsuzsanna egyesület, Országos Prot. Nőszövetség, Bethesda, Mártha egyesület stb. létesítésének, felvirágoztatásának szentelte, ezzel magát a Lorántffy Zsuzsannának és református egyházunk többi, legkimagaslóbb nőalakjaival, egyenrangúvá tette. Meg nem szűnő hálás kegyelettel fogjuk emlékét szívünkbe zárni és ott mindenkor megőrizni. — Talán szokatlanul fog hangzani e helyről, amikor a római katolikus egyház egyik főpapjának elhunytáról emlékezem meg, de szokatlan, sőt mondhatnám, hogy páratlan egyéniség volt az, aki körünkől eltávozott, Prohászka Ottokár Székesfehérvár nagynevű és nagylelkű püspöke személyében, ki a feltekeztetői béke, az egymás megértés perszonifikációja volt, ki soha nem tekintette, hogy ki milyen templomban imádja Istenét, csak imádja és legyen kifogástalan jellemű és hű fia hazájának. Amikor a tisztelet, hála és elismerés örökzöldjét helyezem az oly korán elhunyt nagy férfiú emlékére, kérem a Mindenhatót, hogy állítson több, állítson sok Prohászka-kat e nemzet felekezetei vezetőinek élére, mert akkor nincs erő, mely képes lenne megbontani a felekezetek közötti békét és a történelmi egyházak olyan erős phalanxot fognának alkotni, melyen megtörnének a hitetlenség, vallástalanság, egyháziatlanság romboló hullámai.

Egyetemes egyházunk általánosan kifejezett óhajlásának kívánt egyetemes konventünk legutóbb tartott ülésén eleget tenni, amikor törvényhozó zsinat tartása iránti előkészületek megtételét határozta el.

Híveink kezeibe van tehát letéve a lehetőség és alkalom, olyan törvényhozók választására, akik ismerve és átérzve egyházi életünk egész komplexumának szükségleteit, azokat tehetségek szerint, igyekezni fognak kielégíteni.

Adjon a Mindenható Egyházkerületünk választásra jogosított tagjainak bölcsességet, csak a közérdeket szolgáló elfogulatlanságot, hogy legjobbjaink közül is a legjobbakat küldjék egyházi törvényhozásunk tanácskozó asztalához, hogy meggyógyítsák sebeinket, kielégítsék szükségleteinket és alkossanak ércebe véshető törvényeket, református egyházunk javára, boldogítására!

Egyetemes Konventünk tagjainak, Egyházkerületünk tisztikarának, bizottságainak mandátuma a folyó évben lejárván, az új választások részint mai közgyűlésünk folyamán lesznek meg-ejtendő, részint azok foganatosítása lesz elrendelendő.

Amidőn hálás köszönetet mondok e helyről a távozóknak egyenként és összeségükben azon bölcsességért, jóakarattért, buzgalomért, mellyel ezt a szent ügyet és elnöktársammal együtt, minket támogatni kegyesek voltak, legyen szabad azon reményemnek kifejezést adnom, hogy az újra megválasztandó régi tagok ugyanazon lelkesedéssel, kitartással, önzetlenséggel fogják munkálni anyaszentegyházunk érdekeit és bizalommal, szeretettel támogatni annak vezetőségét, az új tagok pedig a régiek példáját fogják követni és nyomdokaikban haladni, hogy őseink által megalapozott, vész és viharok között fenntartott anyaszentegyházunkat,

nagyságban, hatalomban, duzzadó erőben adhas-sák át utódaiknak.

Ezen újjáalakulással kapcsolatban kell megemlékeznem Egyházkerületünk egyik kitűnősége, Puky Endre volt egyházmegyei gondnok lemondásáról, aki nem a Mindenható mindeneket bölcsen intéző akarataból, de saját elhatározásából, életviszonyai megváltozása, magasabb elhivatása folytán, távozik az abaúji Egyházmegye gondnoki székeiből, Egyházkerületünk tanácskozó asztalától.

Amikor hálás köszönetet mondok ömeltőségének Egyházkerületünk nevében, Közgyűléseinkben évtizedek óta kifejtett nagyértékű munkálkodásáért, azon reményemnek adok kifejezést, hogy nagy tudását, széles látókörét, munkaerejét és képességét nem veszítjük el teljesen, de ezek értékesítését Egyházkerületünk bizalma a jövőben is lehetővé fogja tenni.

Talán nem fogok véteni a jóízlés ellen, ha dacára a közöttünk fennálló vérségi, rokoni és baráti összeköttetésnek, megemlékezem e helyen arról a két férfiúról, magyar református egyházunk, közelebből pedig Egyházkerületünk két oszlopos tagjáról: Dókus Gyuláról, a sárospataki főiskola gondnokáról és Meczner Béláról, az alsózempléni egyházmegye gondnokáról, kik mindketten ez év folyamán töltötték be közhasznú szolgálatuk 40-ik évét, amely évfordulót az illető intézmények nagy-érdemű vezetőikhez méltóan ünnepelték meg.

En nem tudom, hogy e két férfiú közül, melyiknek nyújtsam a hála, az elismerés, a köszönet örökké zöld pálmagának nagyobb, díszesebb példányát, csak azt tudom, hogy ők szívök vérével áldoztak a gondjaikra bízott szent ügy oltárán és nagyrészt az ő érdemek is, hogy mikor majd minden összeomlott körülöttünk, ez a két intézmény állott sziklaszilárdan és bár erősen csapkodták a megomlott élet szennyes hullámai azokból nem voltak képesek lemosni egyetlen poriszmet sem. Hálátelt szívvel üdvözlöm jubiláló vezérferfiainkat Egyházkerületünk nevében is, kérve a Gondviselést, adjon éveket éveikhez, hogy testi, szellemi erejük teljében, legyenek vezetői, támogatói, őrtáloői anyaszentegyházunknak és intézményei Vesztá tüzének.

Nem akarok eleibe vágni a sárospataki tanítóképző intézet átvételének előkészítésére kiküldött Egyházkerületi Bizottság jelentésének, csak jelezni kívánom a magam részéről, hogy miután azon aggodalmak, melyek az átvételből származó anyagi áldozatok nagysága és híveink teherbíró képességének lecsökkenése tekintetében felmerültek, nem oszlottak el, nem szűntek meg, sőt a megélhetési viszonyok súlyosodása folytán, inkább talán még fokozódtak, aligha lesz elkerülhető, hogy végleges döntés előtt, a gyülekezetek hozzájárulása, valamely alkalmas formában, megszereztessek. A sárospataki főiskola internátusának kérdése, mely főiskolánkra nézve valósággal existenciális kérdéssé vált, egy hatalmas lépéssel jutott előbbre, amennyiben a Törvényhozás e célra 30.000 pengő kamatsegélyt szavazott meg s a kormány az idevonatkozó garanciális nyilatkozatot ki is állította.

Kizárólag híveink buzgóságától, áldozatkészségétől fog tehát függeni, egy oly intézmény léte-

sítése, mely hivatva lesz főiskolánk fennmaradását, fejlődését örök időkre biztosítani. Én bizom benne, hogy nem leszünk méltatlanok elődeinkhez és dacára a nehéz életviszonyoknak, mindenki meg fogja hozni anyagi erejéhez mért áldozatát, forrón szeretett alma materünk oltárára.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! Egyházkerületünk tagjai egy nagy családot alkotnak, melynek tagjai együtt örülnek az örvendőkkel és igaz szívvel osztják meg a sorstól kimért csapást, bánatot, fájdalmat. Ily fájó, soha nem gyógyuló sebet ejtett a Mindenható ember által fel nem ért bölcsessége, atyánk, Főpásztorunk lelkén, angyalai sorába emelvén magához nagyatyai szívének egy részét, büszkeségét, boldogságát, kis unokáját, családjának testben-lélekben hatalmasan fejlett sarját.

Amidőn lelke vigasztalására, Egyházkerületünk, e nagy család, minden tagjának együttérzését, igaz részvétét tolmácsolom e helyről, kérem a Gondviselést, adjon neki testi, lelki erőt e súlyos csapás elviselésére.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! Mondandóim végére értem és amidőn hálás köszönetet mondok szíves türelmükért, Elnöktársammal együtt igaz tisztelettel, meleg szeretettel üdvözlöm Egyházkerületünk megjelent alkotó tagjait s az érdeklődőket, a mai napra összehívott Közgyűlésünket megnyitottnak nyilvánítom.

IRODALOM.

* **Dr. Irwin C. H.: Kálvin János.** Az ember és munkája. Fordította: *Dr. Nagy Sándor.* Kiadta a Londoni Vallásos Traktátus Társulat. 238 oldal. Ára? — Ha csak egyszerű életrajzról lenne szó, azt mondhatnók, hogy fölösleges volt kiadni e könyvet. Aki meg akarja ismerni Kálvint, talál magyar nyelven jó életrajzokat, az Institutiót és egy sorozatos kiadványt Kálvin műveiből. Dacára ennek, örömmel kell üdvözlőnünk *Irwin* könyvét magyar nyelven nemcsak azért, mert az író a Londoni Vallásos Traktátus Társaság útján, mint annak egyik vezető embere sok áldást segített elterjeszteni hazánkban, hanem azért is, mert e tanulmányával hasznos szolgálatot tesz azoknak is, akik már ismerik Kálvint s azoknak is, akik még nem ismerik. E könyvből megismerhetjük Kálvin életének fontosabb mozzanatait. A könyv e része nem intuitív, mint *Pruzsinszky* jeles életrajza, de *Irwin* nem is ezt célozta. Nem az életet, csak annak útján a fontos mértföldköveket állítja eléünk azért, hogy megkönnyítse az áttekintést. Éppen ez a módszer jellemzi *Irwin* Kálvint munkájának ismertetésénél is. Így pld. az Institutióról írt két fejezet röviden összefoglalja a nevezetes mű lényegét. Az áttekintést nagyban megkönnyítik a könyv szélére nyomott alcímek. Legértékesebb fejezetei a könyvnek: Kálvin jelleme és élete. — Kálvin mint reformátor. — Kálvin hatása a reformált egyházakra. Kálvin mint vallásos tanító. Jó szívvel ajánljuk e könyvet nemcsak a történet iránt érdeklődőknek, hanem azoknak is, akik ifjúsági összefüveteleken és vallásos estéken jó lelki táplálékról gondoskodnak hallgatóik részére. — A fordító derék munkát végzett s nehéz feladatát

jól oldotta meg. A Londoni Vallásos Traktátus Társaság pedig e kiadványával csak erősíti a magyar reformátusok tiszteletét és bizalmát a Társulat munkája iránt.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Alsózepléniek figyelmébe!** Az őszi egyházmegyi közgyűlésen tárgyalandó ügyiratok szeptember hó 1-ig küldendő be az esperesi hivatalba. Később érkező ügyek tárgyalás alá nem vétetnek. *Kiss Ernő* esperes.

— **Tanítóink figyelmébe.** Az ároktői kántortanítói állásra a pályázati hirdetés tévedésből a Néptanítók lapja helyett az olvasatlanabb Hivatalos Közlönybe került. Határidő 1 héttel meghosszabbított. *Kiss Albert* ref. lelkész.

HIVATALOS RÉSZ.

840—1927.

Körlevél.

I.

Tudomásvétel és mihez tartás céljából egész terjedelmében közlöm a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak 50.356—1927. VIII. ü. o. számú következő rendeletet:

Az állam gazdasági egyensúlyának helyreállítása szükségessé tevé az állami tanintézetek alkalmazottak tekintélyes részének elbocsátását, sőt a jövőben még további redukálásra is kell törekedni. Ennélfogva az állami tanintézeteknél elhelyezkedési lehetőségek csak a legszörvényszerűbb mértékben állnak be, úgy, hogy az álláskereső tanárok és tanítók száma egyre emelkedik a csonka ország területén. Ily körülmények között arra kell törekedni, hogy az állami tanintézetekben adódó elhelyezkedési lehetőségek az itt élő képzett tanároknak tartassanak fenn és ki kell kapcsolnom az elhelyezkedéseknél az elszakított területekről átvitt vagy átvinni akaró alkalmazottakat. Ehez a középosztály mai rendkívül mostoha kereseti és megélhetési viszonyai miatt következetesen ragaszkodnom kell.

Ezzel szemben mind gyakoribb jelenség, hogy különösen felekezeti iskolák fentartói a csonkaország területén levő és elhelyezkedésüket váró pályázókra nincsenek kellő tekintettel és az ország elszakított területén levő, illetőleg onnan átvitt pályázókat szemelnek ki, akik legtöbbször csak itteni megválasztásuk után szakítják meg az elcsatolt területekkel való kapcsolatukat.

Míg tehát egyfelől az állami állások betöltésénél az itteni helyzet miatt egyes egészen kivételes esetektől eltekintve, az elcsatolt területekről való tanterhek alkalmazásától el kell zárkoznom — ezzel szemben a felekezeti iskolák fenntartói az elcsatolt területekről való tanterhekkel szemben, az illetők szempontjából egyébként teljesen érthető méltányosságot szabadon gyakorolják, úgy azonban, hogy végső következményében az ebből eredő fizetésekiegészítés és nyugdíj (vagy legjobb esetben csak a nyugdíj) a magyar államkincstár terheit szaporítja, amelynek nyugdíj terhe a létszámapasztások folytán amúgy is szinte elviselhetetlen.

Mindezekre való tekintettel felkérem a Főtiszt. Egyházi Főhatóságot, hogy elcsatolt területről átjött vagy átjövendő tanerők alkalmazását mellőzni és az állások betöltésénél az itt levő állástalan pályázókra figyelemmel lenni méltóztassék.

Tisztelettel felkérem a Főtiszt. Egyházi Főhatóságot, továbbá, hogy minden olyan esetben, amikor az érdekelt iskola tanszemélyzetének kiegészítése más módon, mint elcsatolt területről átjövő tanerő alkalmazásával nem látszik megoldhatónak, engem előzetesen meghallgatni méltóztassék.

Ugyanilyen kéréssel fordulok a Főtiszt. Egyházi Főhatósághoz az elkapcsolt területekről Csonka-magyarországra jövő lelkészek kongruás állomáson való alkalmaztatása tekintetében is.

II.

A lelkész és tanító Urakhoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Úr felkérésére (51.652—1927. ü. v. sz.) felhívom a lelkész és tanító urakat, hogy a népjóléti és munkaügyi miniszter urat az egy gyermek rendszer elleni küzdelmében abban a tekintetben is támogatni méltóztassanak, hogy az általa megíratott s a Nemzeti Színház művészeiből összeállított társulattal előadatni szándékolt: „A gyermek” című szindarab előadásának látogatása érdekében a maguk hatáskörében minél nagyobb propagandát csináljanak anélkül, hogy annak közlelő céljáról a közönséget tájékoztatnák. Az előadásokat vitéz Garamszeghy Sándor, a Nemzeti Színház tagja fogja rendezni.

III.

A lelkész és tanító Urakhoz s az egyházakhoz.

A „Hit- és Szolgálat Mozgalma” ez év tavaszán országos református biblia és iratterjesztő tanfolyamot rendezett s azon 20 kolportőrt képezett ki s állított munkába. Egyházkerületi közgyűlésünk 6/12. sz. határozatával a legmelegebben ajánlja ezeket a kiképzett s a Magyar Traktátus Társaság által alkalmazott ref. biblia és iratterjesztőket úgy a lelkész, mint a tanító urak jóindulnába és a gyülekezetek támogatásába.

Az iratterjesztők munkája szigorúan egyházi jellegű s mindenütt a lelkészeknél tartoznak először is jelentkezni, útikönyveiket általuk aláíratni, tanácsaikat, utasításait elfogadni.

Szeretettel kérem lelkésztestvéreinket, hogy lehetőleg adjanak kísért melléjük és szállást is biztosítsanak számukra, hogy teljes ellenőrzésünk mellett folyhasson ez az istenországi áldásos munka.

Atyafiságos szeretettel vagyok

Cigánd, 1927. aug. 10.

Janka Károly,

egyházkerületi lelkési főjegyző.

Pályázat.

A dunántúli református egyházkerület pápai főiskolájának theol. akadémiáján üresedésben levő 1. egyháztörténeti, 2. bölcsészeti és neveléstudományi

tanszékekre, amelyeknek évi javadalma az 1925. szept. 20—21-iki kerületi közgyűlés 144. pontja szerint az állami fizetési osztályok VIII—V. osztályainak megfelelőleg a megválasztandó tanárok összes beszámítható szolgálati évei szerint, melynél a lelkészi szolgálatban eltöltött évek is teljes egészükben beszámíthatnak.

Felhivatnak azok a református vallású magyar honosságú lelkészek, vagy tanárok, akik az egyházi törvény által megállapított theol. akad. tanári képesítéssel bírnak s ez állást elnyerni óhajtják, hogy az érettségi bizonyítvánnyal a honosságot, a képesítettséget, nyelvismeretet, eddigi szolgálatot, családi és egészségi állapotot feltűntető okmányokkal felszerelt kérvényeiket folyó évi szeptember 10-ig adják be Dr. Antal Géza püspök úrhoz Pápára.

A megválasztandók kötelesek a konventi theol. akad. tanulmányi rendben megállapított szakjukba tartozó tárgyakat előadni, a tanszékekkel járó teendőket végezni és állomásukat az egyházkerületi közgyűlés által történő megválasztásuk után (szeptember 25. és köv. napok) haladéktalanul elfoglalni.

A megválasztott tanárok az Országos Tanári Nyugdíjintézetnek kötelezett tagjai.

Kelt Győrött és Budapesten, 1927. aug. 5.

Dr. Darányi Kálmán s. k. Czeglédy Sándor s. k.
főiskolai vil. gondnok. főiskolai egyházi gondnok.

Pályázat.

Az átnyi ref. egyház pályázatot hirdet egyik nyugdíjazás folytán megüresedett leánytanítói állásra. Javadalom: 28 kis hold föld, lakás, kertek hasznélvezete s törvényes kiegészítés. Államsegély jelenleg nincs. Értékegység 21. Kötelesség: a hozzáutalandó osztályok s ismételőiskolások tanítása, orgonista-kántor és esetleg lelkész helyettesítése. Pályázati határidő aug. 27. Személyes megjelenés előnyös lehet. Állás szeptember 10-ig elfoglalandó.

Ref. Lelkészi Hivatal.
(Átány, Heves-vm.)

Pályázat

a lemondás által megüresedett perkupai ref. kántor-tanítói állásra. Javadalma: 5 kh. szántó, 2 1/2 kh. kaszáló, 1 hold parlag szőlő és gyümölcsös; 16 köből gabona. Egységyszám: 33. Az egyháztól különböző címek alatt 300 pengő, évnegyedi előzetes részletekben. 4 drb. marhalegelő. A volt úrbéressek erdejéből 1/2 telek utáni fájárandóság. Adót az egyház fizeti. Az úrbéri féltelek után azonban a tanító

kötelessége a rendes kántori szolgálaton kívül a VI. oszt. népiskolát és ismételő iskolát, énekkart vezetni minden vasárnap egyszer délig, más-kor délután katedrai szolgálatot teljesíteni s ha az egyház orgonát állítana fel, az orgonistái teendőket végezni. Pályázati határidő aug. 25. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Pályázat a perkupai ref. lelkészi hivatalhoz küldendő. Költségük csak azoknak lesz megtérítve, kiket az egyház szolgálattételre meghív.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ..... 14 Pengő. Fél évre ..... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM: Kiss József: A lelkipásztor mai feladatai. (Folyt. köv.) — Irodalom. — Vegyes közlemények.

A lelkipásztor mai feladatai.

— Az abaúji egyetemes Lelkészszerkezet által kitűzött pályakérdésre beküldött és nyertes pályamű. —

— Írta: Kiss József. —

Jelige: „Jó lelkipásztornak lenni nehéz, de nem lehetetlen“.

Amint felírom a címrátot, megjelenik lelki-szemeim előtt egy leégett város képe, ahol u. i. nemrégiben rettenetes tűzvész fergetege pusztított s vonult végig, szomorú képet hagyva maga után. A város nagy részén még ott voltak az üszkös romok, az épületesonkok, ott botorkáltak a hajléktalanná váltak százai, ott meredt ég felé a tetőjét vesztett kormos templomtorony, de itt-ott már kezdték a romokat eltakarítani, ideiglenes sátrakat összeütni, sőt már egyik s másik helyen hangzott az építést vezető karszavak hangja s kezdte az új élet szárnyait bontogatni.

Lelkiszemeimmel e pillanatban végig nézek a magyar kálvinista egyházakon s amit látok, hasonló az említett képhez. Végig száguldott ezeken is egy rettenetes vihar, egy rettenetes tűzvész, nem a világháború, vagy legalább is nemcsak a világháború, — s nemcsak a világháború alatt, de évtizedekre mehetünk vissza — hanem végig gázolt rajta sokkal inkább a hitelenség tűzvésze, a közömbösség fergetege s mindezeknek elvonulási helyét a lelkivárosok romjai, kormos, füstszagú, kidúlt-bedúlt épületei s tántorgó hajléktalanná vált emberei jelzik. Ott van a sok lélekroncs, kinek a hitelenség tüzeiben elégett hite, bizalma, reménysége, imádsága; ott van a sok sötétben botorkáló, ki lelke számára keres valahol hajlékot; ott van a sok kiégett lélek, akikben elolvadt a sátni tüzeiben a hívogató harangszó s most nincs ami hívogassa, ébresztgesse; ott van a sok öntudat nélküli reflex kálvinista, aki színtelenségével irány, cél, akaratnélküliséggel még többet árt, mint a határozott ellenfél. Ehhez még hozzájárul maga az élet, mely az utóbbi időben egy rettenetes állóharcra változott, mely harc egy sáros, nedves, véres, halálos veszedelmekkel tele sánc fenekén folyik lelketlenül. Nyugtalan mároholnapra való bizonytalanság, örült feszült várakozás, küzdelem a létért, epekedés a pihenés, a biztonságérzet után.

Ha valaki nem látott még képtárban Hogarth képét, csak tekintsen végig nyílt szemmel s lát

— paradoxonnal szólva — az eredetinel eredetibbet. Pompeji és Herkulánium sorsára jutottunk, de minket a feltörő láva nem egy éjjel temetett el, hanem lassan óvatos és rendszeres rétegződéssel hullt lelkünkre s mi üvegesült szemekkel néztünk elébe a közeledő végzetnek, ahelyett, hogy elmenekültünk volna valónk e silány s ostoba Anankéja elől. S mindezek a felettünk elzúgott fizikai s még sokkal régebben dühöngő pszichikai háborúk és forradalmak szomorú s fájdalmas eredményei.

Abban a leégett városban azonban, mihelyt elvonult felettük a vihar s kissé felocsúdhattak a veszedelem után, belátva, hogy tenni kell valamit, ha nem akarnak hajléktalanokká válni sokáig, hozzáfogtak tehát a múltak felett való kesergés helyett a jelen szorongató körülményeinek eltüntetésére, az időjárás viszontagságai ellen biztos fedél alá való kerülésre.

Az evangéliumi alapokon nyugvó kálvinista egyház sem ülhet összetett kézzel, midőn keserű könnyekkel telt szemmel néz végig a rajta s benne végig dúlt viharok által teremtett romokon, hanem a múltak közt csak addig időzve, amíg a megbánás könnyeit hullatja rá s emlékébe vési a majdnem halálos kimenetelűvé vált sok-sok hibáit, mulasztásait, aztán a tanúsággal felszerelve kell, hogy kezdje meg a romok, üszkők eltakarítását, szíven maradt s használható alkatrészek összegyűjtését, megbeesülését s kezdje meg egy egészen új falak húzását arra az alapra, — mely eddig is megvolt ugyan, csak a rárakott téglák s épületfák voltak hibásak, vagy régiiek korhadtak, vagy hibásan összorakottak, — mely a Jézus Krisztus. S tekintettel, miszerint a Krisztus egyházáról s lélekmentéséről van szó, elsősorban s főképpen a lelkesekre vár a feladat ennek az épületnek a felhúzásánál teendő munkák elvégzésére.

Azonban így önként felötlik a kérdés, hogy hát a múlt idők lelkeszei nem végezték el talán hivatásukat, vagy talán ők az okai a jelen helyzetnek? Miért beszélünk mai feladatairól a lelkeseknek, hiszen a lelkesnek többé-kevésbbé minden korban s minden helyen egy a feladata, s lelkeknek Isten országa felé való vezetése? Nem akarunk részletekben foglalkozni a múlt idők lelkeszeinek dolgaival, de a mai kor kívánalmai mellett kénytelenek vagyunk azt is megállapítani, hogy ha jó darabon megyünk is vissza az évtize-

dekben, ott lelkési hivatást magában foglaló igazi, lélekmentő munkát s munkást keveset látunk. Az egyházak munkája kimerült abban, hogy építettek s fenntartottak maguknak iskolát, templomot. A lelkész vasárnap elpredikálgatott, a tanító hétköznapiokon eltanítgatott, a presbyterium — már amilyen viszonyban volt papjával — hozzászólt, hozzájárult az egyház anyagi ügyeinek vezetéséhez, de a szó nemesebb értelmében vett hitélet s annak elősegítője igen kevés helyen volt található. Néha-néha felhorkantak egyik s másik szomorú eredményről, de aztán szunyókáltak tovább. Vasárnapi iskolával, a gyermekeknek a bibliával való megismertetésével, megszeretetésével, az ifjúság pasztorációjával, tehát azoknak a megmentésével, személyes evangelizációval, presbyter neveléssel, hogy csak néhány fontos hitéleti tényezőt említsék meg, dehogyis foglalkoztak, sőt ha valaki felvetette e kérdéseket, rázúdult azonnal a „pietista“ vád, mint ami nem fér össze a józan kálvinizmussal. Ilyen körülmények között csodálkozhatunk-e, ha aztán iz és szín nélküli tömegei nőttek fel a kálvinistáknak, ha a reverzálisok és kitérések számaránya kárunkra olyan nagy volt, ha annyiszor találkoztunk üres zsebű és még üresebb szívű emberekkel, ha annyi tudat s átérzés nélküli kálvinista ténfergett az Élet utcáin, ki bár „vastagnyakú“ kálvinistának vallotta magát, de e minősége legfeljebb fizikai vastag nyakában, vagy dacosságában, merevségében „csak azértis“ voltában nyilvánult meg. Csodálkozhatunk-e azon, ha fel kellett a kérdést vetni, látva a jelen kényszerítő helyzetet, hogy mik hát a lelkipásztor mai feladatai? Mert hisz a lelkipásztor kezébe s lelkébe van letéve az egyház földi vezetése, Krisztus ő rajta keresztül akarja célját elérni, Ő neki szól, mint késői apostol-utódnak: „elmenvén tanítsatok minden népeket.“ az Ő lelkében kell égni annak a Horeb-hegyi lángnak, mely Isten mindenütt jelenvalóságának olthatatlan lángjáról beszél mindenkor, Ő elébe kell írni eltörhetetlen kőtáblákra azokat a kor és lélek diktálta parancsokat, melyek betartása *conditio sine qua non* je az előrehaladásnak, sőt a megmaradásnak.

Egy legenda szerint egy félreeső erdő sötét mélyén áll nagy magányosságban egy elhagyott templom. Nem vezet út hozzá, körös-körül hallgató vadon, az örökkévalóság csendje. Egyeseknek, a kiválasztottaknak fülét azonban néha-néha elmosódott tompasággal harangszengés üti meg... a régi templom hangjai. És ilyenkor vad erővel robbannak ki bennök rég lefojtott vágyak s hívogatólag villan fel a rég elhagyott oltár örök mécse. Jó reménnyel telve belevetik magukat az erdőbe, török-zúzzák a járatlan bozótot, éneklük hozzá a legszebb dalaikat, még talán nem egészen helyes dalok ezek, de ki-kicseng belőlük az egykor hűtlenül elhagyott templom harangjának ezüstös csilingelése...

Mintha ez a legenda ismétlődne meg manapság a magyar kálvinista egyház berkeiben, mintha ott állana a Világ őserdejében a Krisztus országának temploma s csendes estéken kihallatszana tornyából az élet forгатagos zúgásának, morajlásának egy-egy pillanatra való elhallgatása után, egy kedves, úgy tetszik ismerős mély bűgású

harangszó, melynek kongását azonban évtizedek hosszú során elnyomta az élet zaja; magát a templomot is irdatlan rengeteg vette körül, melyben a ráhült csendesség ütötte fel tanyáját, a templomhoz vezető régi utakon is már hatalmas sudarú fák nőttek s bozót minden felől, mint a gazdátlan kertben. De a távolból ki-kilopózkodó harangszó az utóbbi időben, mintha már sok fülhöz eljutott volna, mintha mind többen és többen hallanák azt meg s mind többen és többen dobának oda magukat munkásul ez erdő írtásához, a régi templom megközelíthetőségéhez. Munkájok, szerszámaik talán e munkásoknak még nem egészen tökéletesek, munka dalaik talán még nem egészen tiszták, de a most különben is még szükséges nyerszerű majd kifinomodik, az ének melléközöngéi majd eltűnnek. Fődolog az, hogy meg lehet állapítani, miszerint már napról-napra szaporodik az útkeresők száma, hogy mind többen és jobban ébrednek fel az álomból és belátják azt, miszerint meg kell indulni a munkának, annak a munkának, amely elősegíti az elhagyott templomhoz való visszajutást, annak a munkának, amelynek minden mozzanata azt akarja szolgálni, hogy a kálvinista egyház igazi, belső elhivatottságának tudatára jutva értékesítse, hasznosítsa önmagát, hogy lecsúszott valutáját a lelki-békebeli nivóra visszaemelje.

E lelki szanálás munkája, iránya ma már mind több és több egyházi lap oldalain vagy konferenciái megbeszéléseken lát napvilágot, e szanálás kényszerítő munkáját ma már mind több és több lelkipásztor — mint akik elsősorban hivatottak e szanálás véghezvitelére — látja be s kezdi el. S ha megfigyeljük és egy gyűjtőnévvel akarjuk e mentési munkálatot nevezni, úgy azt mondhatjuk, hogy belmisszió az, ami e nagy munkálatot szerencsésen, sikeresen előmozdíthatja, kort helyzetet megértő lelkipásztor az, aki ma a kálvinista reneszánsz megteremtéséért, felvirágoztatásáért a belmissziói munkákat gyűlekezetében elvégzi. Úgy, hogyha a lelkipásztor mai feladatairól akarok beszélni, nem szólhatok másról, mint a lelkipásztor belmissziói feladatairól s őt magát sem tudnám má másnak nevezni, mint misszionáriusnak. Természetesen másodlagosan e munkákhoz másodlakúak is járúlnak, amikre majd a dolgozat második részében térek ki, de a főbbek elsődlegesebbek ezek.

Maga a belmisszió azonban általános fogalom és sok minden tartozik e fogalom alá, szükségesnek tartom tehát konkretizálni, kiemelni azokat a munkákat e fogalom köréből, amelyek helyzet s értékváltozást jelentenek a lelkipásztorok, az egyház számára, Isten országa ügyének előbbre vitelére s ezekben látnám én aztán a lelkipásztor mai feladatait, melyeket parancsol kategorikus imperativusként a kor, megkíván a lelkési hivatás tisztessége s elvár az, aki a lelkészeket, mint apostolokat elküldötte széles e világra eszközeiül, előmunkásaiul az Ő ügyének elérésére.

* * *

(Folyt. köv.)

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban.
Hiszek Magyarország feltámadásában. Ámen.

IRODALOM.

* **A sárospataki ref. főiskola theol. akadémiai és főgimnáziumi Értesítője az 1926—27-ik iskolai évről.** Összeállították dr. Rácz Lajos akad. és Csontos József főgimn. igazgató. LXXI. évfolyam. 79 l.

— A gazdasági viszonyok javulásával egyre nagyobb terjedelemben jelen meg főiskolánk Értesítője; a mostani már az elmúlt iskolai év részletes beszámolójának tekinthető, amely szószerint közli a közigazgató évről jelentését, bőven ismerteti az egyes akad. és gimn. ifjúsági egyletek működését és a lefolyt iskolai év minden nevezetesebb mozzanatát. A közzétett statisztikai tablázatokból látjuk, hogy a hittanhallgatók száma volt az I. félévben 66, a II. félévben 64, közöttük 2 nő, a főgimnáziumba beiratkozott 459 rendes, 50 magán-, összesen 509 tanuló, akik közül vizsgálatot tettek 477-en; vallás szerint a vizsgálatot tett tanulók közt volt: református 353, ág. ev. 9, r. kath. 73, g. kath. 21, izr. 21; helybeli 138, zemplénmegyei 104, más megyebeli 207, cseh megszállás alatti 26, oláh megszállás alatti 1, osztrák megszállás alatti 1; a vizsgálatot tett tanulók közt jeles volt 42, jó 92, elégséges 217, 1 tárgyból elégtelen 67, 2 tárgyból 51, több tárgyból 8; a szülők foglalkozását illetően legtöbb volt a kisbirtokos (157), azután a pap, tanár, tanító (111), végül a köztisztviselő (40). Hatalmas és tiszteletreméltó munkáról beszél főiskolánk ez Értesítője.

* **A tiszáninneni ref. egyházkerület miskolci leánygimnáziumának és a vele kapcsolatos internátusnak Értesítője az 1926—27. iskolai évről.** Közzéteszi Domby László igazgató. — Eleven életről, gazdagon folyó kulturmunkásságról, hivatásának kitűnő betöltéséről tesz bizonyosságot egyházkerületünk büszkeségének: egykori felsőbb leányiskoláknak, ma leánygimnáziumunknak Értesítője.

A sűrűn nyomott, 45 l. terjedelmű Értesítő az intézet életének, tevékenységének, munkakörének minden ágát felöleli, ismerteti, sőt a háború előtti Értesítők jó szokásához visszatérve, szakértekezést is közöl dr. Tarczay Erzsébet tanárnőtől e címmel: „Történelemoktatás leányiskolákban“ (3—9. l.) Az intézet tanári kara, az igazgatón kívül, 21 tagból állott (10 férfi, 11 nő-tanár). Az intézet 8, illetőleg 12 osztályába (mert az I—IV. osztály párhuzamos volt) beiratkozott 462 nyilvános és 39 magán-, összesen 501 növendék; vizsgálatot tett 445 nyilvános és 38 magán-, összesen 483 növendék; származás szerint Miskolcra való volt 294, Borsodmegyéből 121, az ország más részéből 58, az elszakított területről 10; vallás szerint református volt 227, ág. ev. 41, r. kath. 117, g. kath. 5, izr. 92; előhaladás szerint jeles volt 73, jó 155, elégséges 210, 1 tárgyból elégtelen 26, 2 tárgyból 13, több tárgyból 6; érettségi vizsgálatot tett 18 tanuló (5 jeles, 6 jó eredménnyel). Az internátusban lakott 38 növendék, kik közül a lelkészek és tanítók leányai évi ellátási díj fejében 880, a többi növendékek 1040 pengőt fizettek (jövő évre a díj 800, illetőleg 960 p. lesz). Az intézet az elmúlt év folyamán a következő kedvezményekben és jótéteményekben részesítette növendékeit: tandíjelengedés 7805, jutalomdíj 550, kirándulási segély (a szepesi Felvidékre) 396, jutalomkönyvek 92,

önképzőkori jutalmak 100, segélyegyleti tankönyvek 2000, internátusi kedvezmények 2880, összesen 13823 pengő. Működött az ifjúság közt Lévy József-Önképzőkör (eleven élettel), ifj. segélyegylet, Lórántffy Zsuzsanna-Egylet, énekkar, Hámos-Cserkészesapat. A tanári kar szülei értekezlet, a szülőkkel való megbeszélés útján igyekezett az izléstelen s nem egyszer erkölestelen női divatnak, ruházkodásnak gátat vetni és az összes növendékekre kötelező öltözködési szabályokat léptetett életbe. Megnyugtató érzéssel és a jól végzett munka iránti igaz elismeréssel tesszük le kezünk-ből ezt az Értesítőt.

* **A stockholmi konferencia iratai.** Az 1925-ben Stockholmban tartott keresztyén világkonferencia (Life and Work) vezetősége egy 3 tagú bizottságot bízott meg a konferencia hivatalos jelentéseinek kiadásával, mely kiadvány aztán alapjául szolgáljon a Stockholmban kezdett munka folytatásának. A kiadvány ez év első felében angol és német nyelven már megjelent. Az angol kiadvány (The Stockholm Conference, 1925.) 791 lap terjedelmű s Bell canterburgi dékán vezetése alatt Oxfordban készült; a német kiadást, mely 761 lap terjedelmű. (Die Stockholmer Weltkonferenz) Deissmann Adolf berlini theol. tanár szerkesztette. E könyvek az ökumeniai törekvések Magna Chartai gyanánt tekinthetők. Francia nyelven bő ismertetést nyújtott a konferenciáról és az ott elhangzott javaslatokról a *Revue du Christianisme social* (280. l.). Söderblom upsalai érsek, a konferencia elnöke és az uniói törekvések főmunkása egy nagy svéd nyelvű, illusztrált kötetben (Christenhetens Möter Stockholm) állította össze a konferencia lefolyásának, az ott beterjesztett munkálatoknak, sőt a Folytatási Bizottság 1926. őszén Bernben tartott nagyon fontos üléseinek ismertetését.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Magántanári megerősítés.** A vallás- és oktatásügyi miniszter dr. Gulyás József sárospataki főgimn. tanárnak a debreceni egyetem bölcsészettudományi karán „a XVIII. századi magyar irodalom történetéből“ magántanárrá történt képesítését jóváhagyólag tudomásul vette s őt a minőségében megerősítette.

— **Választások.** A báji gyülekezet aug. 7-én egyhangúlag Szilva István s. a. ujhelyi s. lelkészt választotta lelkészévé. — A július 3—4-én végbe ment hajdunánási lelkészválasztás nem nyert megerősítést, mert a megválasztott zilizi lelkész ellen fegyelmi eljárás megindítását kérte az alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegye világi elnöksége a f. borsodi esperestől; e följelentéshez csatlakozott a h. nánási presbytérium, végül a megválasztott lelkész is kérte annak megindítását maga ellen.

— **Értesítés.** Az abaúji egyházmegye gondnoki beiktatással összekötött őszi közgyűlést Szikszón 1927 szept. 15. (tizenöt) napján fogja megtartani. D. e. 9 órakor kezdődő templomi istentisztelet után a megválasztott gondnok esküvétele és beiktatása fog megtörténni. Ezt követi a község

tanácsstermében a közgyűlés és a bíróság ülése. Meghívom ez ünnepi közgyűlésre egyházmegyénk tisztviselőit, lelkészeit és tanítóit s a gyülekezetek képviselőit. A tárgyalandó ügyiratok aug. 28-ig küldhetők be az esperesi hivatalba. Később érkező ügyiratok nem bocsáttatnak tárgyalás alá. Felhívom mindazokat, kik a közebéden részt venni óhajtanak, hogy szept. 4-ig mulhatatlanul jelentkezzenek Baksy István lelkész úrnál. Akik nem jelentkeznek ez ideig, azokról gondoskodás nem történik. *Cziáky Endre* esperes.

— **Alsóborsodiak figyelmébe!** Tisztelettel kérem azokat a lelkészársaimat, akiknek az 1926. év végéig a portókiadásukat igazoló bizonylatuk még nem jött be hozzám, hogy e héten okvetlen küldjék be a hiteles Igazolványt. Nem tudom, mennyi fog telni a nem nagy összegű Kiutalásból, de én a beérkezett Igazolványok percentuális értékét az egyh.-megyei pénztárnak fogom átadni és ő a járulékok elszámolásánál fogja azokat be tudni. 2. A *belmissziós jelentések* és a *szavazó lapok* beadása tekintetében a határidő betartását kérem. 3. Lassan készülünk mindnyájan az ez évi fizetnivalók megszerzéséhez is. Szept. elején a dékán megküldi mindenkinek a fizetnivalók Jegyzékét. *Mint mindig, most is, pontosan be kell idejére fizetnünk mindent.* Ez évben már a késedelmes fizetők a Nyugdíjintézeti járulék után a késedelmi kamatot is kötelesek fizetni. Akik pedig a múlt évről még hátralékosok s helyettük kölcsönképen az egyh.-megyei pénztár fizetett, vegyék tudomásul, hogy október elsejétől a kongruájukból le lesz fogva minden hátralékuk. Atyafiui szeretettel: Miskolc, 1927 aug. hó 14. *Farkas István* esperes.

— **Az alsóborsodi egyházmegye lelkészeihez és tanítóihoz.** Egyházmegyénk lelkészeit, mint iskolaszéki elnököket felkérem, hogy az e. m. kgys. határozata értelmében, az elmúlt iskolai évben történt tanítóváltozásokat (nyugdíjazás, lemondás stb.) velem sürgősen közölni szíveskedjenek. Egyben hívják fel a tanító urak figyelmét, hogy szeptember 15-ig minden iskolának részletes, egész évi tananyagbeosztását küldjék be hozzám láttamozásra. Aki e határidőt elmulasztja, e. m. határozat szerint 10 pengő bírságot fizet. *Gaál Ferenc* e. m. tanügyi biz. elnök.

— **Felsőborsodiak figyelmébe!** Mielőtt az Elnökség az őszi egyházmegyei közgyűlés határidejét kitűzné, felhívom lelkészársaimat és az érdekelt feleket, hogy a közgyűlésen tárgyalandó ügyiratokat szeptember hó 10-ig okvetlenül küldjék be az esperesi hivatalba, mivel a későbbben érkező ügyek tárgyalás alá nem vétetnek. Sajóbabony, 1927 aug. 16. Atyafiui szeretettel *Elek József* esperes.

— **A lausannei világkonferencia.** Augusztus 3-án nyílt meg a svájci *Lausanne*-ban a *Hit és Szervezet* (On Faith and Order) világkonferenciája, mely a különböző ker. felekezetek egyesítését tűzte maga elé feladatul. Megható jelenet volt, midőn a megnyitó istentiszteleten, az ódon székes-egyházban a világ minden részéből összesereglett ker. férfiak és nők (a róm. kath. egyház képviselője e konferencián sem jelent meg, miként

Stockholmban) egy szívvel-lélekkel énekeltek, imádkoztak, hallgatták az Apostoli hitvallás, az Uri ima felolvasását és Breut püspök mélyenjáró egyházi beszédét; e pillanatokban érezni lehetett, hogy a Krisztusban való egység megvan s csak valóságra kell azt váltani, élővé kell azt tenni. Az egység utáni vágy különösen a ker. missziói területeken, a pogány-keresztyénség körében érezhető erősen, Indiában, Japánban, Chinában, ahol a bennszülött keresztyének nagy része vonakodik egyik vagy másik felekezethez, denominatiohoz csatlakozni, hanem az egységes Krisztus egyházához akarnak tartozni. Itt közelünkben is a Ker. Ifjúsági, valamint Leány-Egyletek, a Ker. Diákok Egyetemes Szövetsége szintén a Krisztus testének egységén munkálkodnak. Miként egy indus keresztyén, a dornakali anglikán püspök mondotta a konferencián: „Az egység talán kívánatos ideál Európában, de szükségesség Indiában. A keresztyénség szétszakadozottsága megannyi gyöngeség forrásává lesz a keleti világban: az bűn és botránykő a nem-keresztyén országokban. Ha meg akarjuk ezeket az országokat a mi Urunk számára nyerni, kell, hogy egy üzenetünk legyen! De hogy egy üzenetünk legyen, magunknak is egygyé kell lennünk!” Egy chinai küldött, T. T. Lew pedig ugyanott így kiáltott fel: „Megengedik-e, hogy átadjam önöknek a chinai keresztyéneknek és az én Krisztus egyházában való 24 000 munkatársamnak felhívását? Ime e felhívás: Mindaddig, amíg azokat a különbségeket tekintjük, amelyek minket elválasztanak, sohasem jutunk oda, hogy egymást megértsük. De ha a világ szükségletét tekintjük a maga összességében és ha Istenre nézünk, az ő szeretetének ragyogó világosságára, mely az egész teremtettséget átöleli, akkor nehézségeink eltűnnek és jelentéktelenné sűrűsödnek össze.” „Ha ezen a konferencián nem sikerül megegyezésre jutnunk az egyház, a szentségek és a ker. lelkészi szolgálat természete felől, még nem szenvedtünk bukást. De ha nem sikerül megegyeznünk az evangélium jobb értelme felől, bizonyára bukást szenvedtünk és mi ázsiaiak mit sem vihetünk haza a keleti világ millióinak!”

— **Amerika.** Néhány évvel ezelőtt Amerikában erős vitatkozásokra adott alkalmat a fundamentalisták és modernisták közt a modernista gondolkozású *dr. Fosdick* newyorki baptista prédikátor föllépése. Ujabban Fosdick azzal kelt feltűnést, hogy a róm. kath. egyház intézményei előtt hajol meg hódolattal. Miután előbb a gyónás mellett foglalt állást, legutóbb „A vallás újrafeltalálása” című beszédében „a szent Szűzről” szólt: „Meg nem állhatom, úgymond, hogy ne higgyem, hogy r. kath. testvéreim helyesen gondolkoznak. Én ugyan az én protestáns gondolkozási háttérrel vonakodnám attól, hogy a szent szűz szobra előtt nyilvánosan letérdepeljek; de rosszabb dolog is történt már ennél a földön”. Továbbá: „Ha Isten az emberek előtt újra valósággá akar válni, ehhez a család vallásos befolyása első renden szükséges és a szent szűzre, mint Isten valóságának szimbólumára való utalás nagyon ajánlatos.”

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA: Meg egyezés szerint.
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: *Kiss József*: A lelkipásztor mai feladatai. (Folyt. köv.) — Könyismertetés. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

A lelkipásztor mai feladatai.

(Folytatás.)

Sohasem volt annyira fontos talán, mint manapság belátni azt, hogy milyen szükség van belmisszióra, és sohasem volt talán égetőbb, kényszerítőbb a lelkipásztor előtt annak meglátása, hogy lett légyen ő bár már hosszabb idő óta is vezetője egyházának, de szakítania kell eddigi munkálkodásával s a legelején kezdeni egy jó gyülekezet nevelését. Már csak azért is, mert arra fizikai idővel sem rendelkezik, hogy az öregeket is átgyúrja s bennök a megkövesedett konzervatívizmust feloldja, az pedig nem áll módjában, hogy a Peer Gynt gombóttó kanalában újra öntse őket. Tehát a legfőbb gondját s legtöbb idejét a lelkész a gyülekezet legkisebb tagjaira vesse, a gyermekekre. A lelkipásztor mai feladatainak itt kell megindulni. Ezeket a még könnyen hajlítható hajtásokat kell úgy alakítani, nevelni, hogy szép sudár, vadhajítás nélküli törzsekké fejlődjenek. Itt lehet, a még érzékeny lélek-viasztáblákra rávésni, rárovogatni azokat az igazságokat, eszményeket, amik majd az ő életének krisztusi, keresztyén jellegét megadják. Ne átaljunk tanusággá átmenni a szomszédba, katolikusk testvéreinknél azt látjuk, hogy ott a lelkészek az iskolás gyermekek vallás-tanításánál teszik le azokat az alapokat, amelyekre aztán ráraják egész a vakbuzgóságig menő épület tetőit, ott szuggerálják be úgyszólván azokat az elveket, melyek szinte karakter indelibilisszé válnak az egyénnél. Nos tehát a kálvinista lelkipásztor, miután inti, figyelmezteti a szülőket, hogy gyermekeik helyes, vallásos nevelése mennyire szükség, sőt isteni parancs, hogy többé-kevésbé mennyire gyermekkorában dől el az ember későbbi testi-lelki sorsa, ragadja meg az alkalmat, hogy kezébe vegye a gyermek lelki irányítását. S ezt a munkát az iskolai vallás-tanítással s a vasárnapi iskola, biblia órák bevezetésével érheti el. A vallás-tanításnál bevéségeti a gyermek lelkébe azokat a tiszta hitigazságokat, melyek a mi gondolkodásunk alapjait képezik, felépíti erre azokat az épületvázakat, melyek a tudatos vallásosságának lesznek később vastraverzei, a vasárnapi iskolában, a biblia órákon pedig megkezdí a vázak közeit a biblia szeretetének, szellemének, megtanult verseinek köveivel, tégláival kitölteni.

Egy író szerint a gyermekek kis barbárok kik a civilizációt fenyegetik s azoknak megszelídítésére mindent meg kell tenni. És csakugyan ma a „gyermek századában“ minden lehető el kell követni ez apró emberek lelkének kiművelésére s általuk és bennök a társadalom megmentésére. De ez csak úgy lehetséges, ha lelkipásztor veszi kezébe ez apró lelkek vezetését, irányítását, ha e fogékony, tiszta lelkekbe beoltogatja az istenfélelmet, a vallásszeretetet, az imaszükségletet, beljük rajzolgatja a tiszta, helyes élet képeit, amikre a lelkésznek ezer alkalom nyílik a vallás-tanítás, a vasárnapi iskola, a bibliaórák keretein belül.

Következő láncszemként kapcsolódik a megkezdett feladathoz a konfirmációi oktatás tökéletes keresztülvitele. Hasonlattal élve, az az agyafazék, melyet a keresztelés alkalmával a megkeresztelt gyermek személyében a lelkész kezébe vesz s a szülei házon, az iskolán át alakít az egyház korongján, itt a konfirmációban nyeri a beégetést, a díszet, a zománcot. Itt lehet s kell pótolni már a gyermek érettebb fokánál fogva is, amiket vele megértetni nem, csak legfeljebb megéreztetni lehetett. Itt alakul át a gyermek képzelem világa az értelem világává, amikor meg lehet kezdeni a végleges állandósítását az eszméknek, gondolatoknak. S már csak ezért is fontos, hogy a régi helytelen szokástól eltérjünk s töljük ki a konfirmálás idejét a 14-ik életévig, hogy minél több értelemmel rendelkezzen az ifjú egyrészt, másrészt minél több időnk legyen az alapos, rendszeres előkészítéshez s ne 6—8 hetes kurzust tartsunk, mely elég ugyan az eddigi tiszáninneni sivár káté betanultatásához, de végtelen kevés egy öntudatos kálvinistává teendő egyén lelkének kiépítésére. S amennyiben kitörülhetetlen jelleggel lesz a konfirmándusnál a konfirmációban kapott tanítás, amennyiben arra a lélek-viasztáblára jutott vonások, vésések oly mélyek voltak, hogy azt sem az idő le nem koptatja, sem más nézetűek gondolkodása, véleménye el nem törli, csak akkor végezte el a lelkész a konfirmációban a maga hivatását, feladatát. A konfirmáció külsőleg-belsőleg döntő mozzanat, forduló az egyén életében, mert hiszen teljes egészében ekkor táru fel előtte már megértetten a hatalmas perspektíva, ahol szemlélheti kálvinista elhivatottságának gyönyörű fenségét, de fontos a gyülekezet szempontjából is, hogy kap-e

segítő társat a felesküdt új tagban, kinek hevülete nem hűl le az úrasztalánál tett eskü alkalmával arcán kinyílt tűzrózsák eltűnésével, de a templom küszöbén túl is ott forronganak benne a komoly elhatározások, az izzó gondolatok, az elszánt tettek nagy-nagy szándékai, akarásai. Ebből kifolyólag tehát igen nagy s jelentőségteljes feladata a lelképásztornak a konfirmáció minél intenzívebb, áthatóbb s maradandó hatást biztosító keresztülvitele.

A konfirmációval azonban nem szűnhetik meg a lelkész munkája az ifjakkal szemben, hanem folytatni kell azt az ifj. egyetek alakításával, hol a konfirmációban befejezett vallásoktatást, erkölcsi, társadalmi kérdések felvetésével, megmagyarázásával bővítve, alátámoogatva az ifjakat folyton ébren tartjuk. A lélek legtöbb betegségnek, kísértésnek éppen az ifjú, serdülő u. n. kamasz korban van kitéve, önérzete is ekkor van a fejlődés stádiumában, a lelkésznek tehát szüntelen vigyázni, dolgozni kell. A velők való törődés, az ifj. egyetben való szeretetteljes, bizalmas viszony különben már magában lehetetlen színben tünteti fel előttük a kint való rossz viselkedést, melyről tudják, hogy a lelkész figyeli s az egyetben szóvateszi. Itt van alkalom az egyetben megmagyarázni a reverzális kérdést, a vegyes házasság szerencsétlen voltát, a társadalmi, konvencionális kérdéseket, viselkedéseket; itt lehet a nyers, durva modor kiszögeléseit lecsiszolgatni, tapintatosan a sexualis kérdéseket is megbeszélgetni, melyre sajnos a faluban is egyre nagyobb szükség van; itt lehet rekapitulálni a tanult hittani s egyháztörténelmi dolgokat. Ennyiben, ezeknek a kérdéseknek a tárgyalásában, az ifjúsági egyetben való keresztülvitelében áll tulajdonképpen az ifjúság pasztorációja. S ha mi ezt keresztül nem vittük, az egyes egyénél az ő életében a megkonfirmáltatása 12—15-ik éve s a megnősülés, illetve férjhezmenés 20—24-ik éve közt egy szinte szemmel látható szakadék van s ha a lelkész ezt a felé ásitó árkot meg nem látja s nem próbálja azt az egyes egyénéknél az ifj. egyetben való célszerű foglalkozás által áthidalni, akkor a világ épít ott magának hidat az illető egyénhez. S ha a lelkész csak már azután, nagykorúvá létele után próbál ismét hozzáférközni, azt veszi észre, hogy a világ által épített híd felvonó híd s azt felhúzzák az orra előtt s ő annak az egyénnek a lelkivilágába nem igen tud bejutni, vagy legalább is tartós ostrommal. Vagy ha még az a bizonyos felvonó híd nincs is teljesen készen, ott van a tátongó szakadék telve a blazirtság szennyes sarával s bizony soknál egy egész hosszú életen át nehéz azt az evangélium napjával kiszáritani, de talán egy kis iszap akkor is marad hátra.

(Folyt. köv.)

Kiss József.

— **Választások.** A *kupai* gyülekezet Szabó Lajos sajoszentpéteri s. lelkészt választotta lelkészévé. — A sárospataki gyülekezet, az eltávozó Nagy Sándor Béla helyére, *Oláh István* s. lelkészt választotta hitoktatóvá. — Vámosújfaluban aug. 28-án lesz az új lelkész beiktatása.

Veszteségek.

— A kecskeméti *Reformátusok Lapja*-ból. —

Ki mit vettett a szörnyű háborúban:
Jó lelkek összeírják — jól teszik.
Hányan maradtak esonkán, nyomorultan,
Az özvegyek, az árvák ezreit!

S a részvét angyalának hő szeméből,
Hull minden sebre balzsamos sugár . . .
Áldott a szív százszor, ha melegétől
Egy szenvedő is vigaszra talál!

Én, én vagyok csak vigasztalan árva.
Visszhang csak az én bűmre nem felel . . .
— Mit nekem részvét? Könnynek óceánja,
Én a hazámat veszítettem el!

Szabolcska Mihály.

KÖNYVISMERTETÉS.

Az Agenda.

(A Magyar Református Egyház liturgiális könyve)

Egyházi életünknek az 1904-ben kelt zsinati Törvények megjelenése után legfontosabb eseménye az Agenda megjelenése. Minket tisztáninnieket közelebből azért is érdekel e korszakalkotó könyv, mert ez megvalósulása annak a kerületi közgyűlési határozatnak, amely az 1900. évben az abaúji egyházmegye javaslatára az Egyetemes Konvent elé azt az indítványt terjesztette, hogy az istentiszteletnek az egész magyar református egyházban való egyöntetűvé tétele zsinati tárgyalással ki. Érdekes története van annak, hogy miért telt el 26 év ez indítványtól e könyv megjelenéséig? E történet a könyv első fejezetében le van írva és arról tesz bizonyosságot, hogy ez a negyedszázad gondos munkálatokkal s az utóbbi években nagy nehézségek leküzdésével telt el. E könyv története egy értékes darabja egyházunk történelmének és maga a könyv nagyszerű gyűjteménye bizottságok és egyházunk legjobbjai fáradozásának, akik közül többen már nincsenek is az élők sorában s akik között kerületünk kiváló theologiai professzora, *Novák Lajos* is kivette a munkából szorgalmas és lelkes egyéniségének megfelelő részét. (Az istentiszteleti rendtartásról szóló részt *Novák Lajos* írta az *Agendába*.) Az előszó elolvasása tiszteletet parancsol és figyelmeztet minket, hogy e könyv lényege egyetemes egyházunknak egyik elhanyagolt életfunkciójára vonatkozik s annak akar új lendületet adni abban az irányban, amit az egyház egyetemében már 26 évvel ezelőtt feltámadt s azóta is folyton erősödő ösztönszerű óhajtas megjelölt.

A könyv két fő részre oszlik, elméleti és gyakorlati részre. Az elméleti rész csak egy ötöd része a mű terjedelmének, de értékét tekintve, felette áll a gyakorlati résznek, amely példákat ad az egyes liturgiális cselekményekre nézve igen változatos, különféle alkalmaknak megfelelőleg. Az elméleti rész foglalkozik a református istentisztelet alkotó részeivel, annak alkatával, egyházunk liturgiális rendtartásával a hétköznapi kö-

nyörgéstől kezdve el egészen a püspökszentelés sorrendjéig. Az elméleti rész egyik felét *Ravasz* László püspök, a konventi liturgiai bizottság elnöke írta s ő dolgozta át a rendtartásról szóló részt is, amit eredetileg *Novák* Lajos készített.

Az elméleti rész rendkívül értékes. Értékét főképp abban látom, hogy eredeti és magyar. Nem a külföldi liturgialis elméletek átültetése s nem olyan eszmény előtárása, amely idegen lenne tőlünk, hanem olyan normák megállapítása, amelyek speciálisan magyar református egyházunkra vonatkoznak. Mégis új és teljesen modern, mert ezzel szemben számos gyülekezetünk gyakorlata elavult s heterogén elemekkel vegyes. Ez elvi rész tükör, melyben sok félszeg és ostoba tradíció megláttatja képmásán az idegen (nem magyar, nem református) foltokat épp úgy, mint a kálvini felfogással ellenkező, visszatartó kopásokat, csorbákat és repedéseket. Ha összehasonlítjuk — hogy példát említek — az 54–55. oldalon *Novák* Lajos szerkesztésében olvasható urvasorai rendtartásban a kérdéseket a mi tiszáninni kerületünk 1832-ből datált németből szolgai szó szerinti fordításban még ma is használt négy kérdésével, amelyek zörögnek a racionalizmustól s amelyeknek hallatára *Kopácsi* és *Sztáray* megfordulnának sirjukban, — az első olvasásra meglep minket az *Agenda* kérdéseinek kálvini erőteljes, meleg, szívbe markoló és bizonyoságtévő tartalma.

Nagyon értékes teszi az elméleti részt *Ravasz* László közvetlen, érthető nyelvezte, szinte minden lehetőségre kiterjedő figyelme (terdelés, halottégetés stb.) és a liturgialis elemek kálvini értékeinek nyomatékos kiemlése. Ez elvi részt lehetetlen lelkesedés nélkül olvasni s lehetetlen, hogy vágyat ne érezzen olvasásakor minden lelkész az előtárt eszmények követésére.

Azt talán mondanom sem kell lapunk olvasóinak, hogy az *Agendát* szerkesztő bizottság, amikor célul tűzte ki egyházunk liturgiája egyöntetűségének megvalósítását, határozott különbséget tett az elvi egység és a gyakorlati szabadság között. Az Egyetemes Konvent nem olyan *Agendát* adott kezünkbe, amely minden szót megköt s az egyéni invenciót kiírja. Ez ellenkeznék református mivoltunkkal. Csak a sorrendet és azokat az alkatrészeket köti meg, amelyek egyházunk lelki egységének dokumentálására feltétlenül szükségesek. A többi szabadon hagyja és reá bizza a lelkipásztor igehirdetői rátermettségére és pásztori szeretetére.

Igy állván a dolog, szinte elengedhetetlen a könyv vaskos gyakorlati része, amely több, mint 400 oldalra terjedő különféle szertartás szövegét foglalja magában az invocációtól az áldásig. Némely kritikusok kifogásolják, hogy e szertartási cselekmények leírásánál minden alkalommal külön-külön előfordulnak a kötött alkatrészek is, ami a könyv terjedelmét igen megnövelte. Én azonban helyesnek és szükségesnek látom ezt, ha meggondolom, hogy milyen nehézséget okoz egy-egy lelkipásztornak az évek során megszokott sorrendben csak egy változásra is ügyelni. Dacára, hogy az *Agenda* nyomása, kötése, általában külső alakja olyan sikerült, hogy büszke lehet rá úgy a Bethlen nyomda, mint a Paróchiális könyvtár-

bizottság. — egyesek panaszkodnak, hogy nehéz, hogy külön tartó-állvány kell hozzá! Nem úgy van! Nagyobb dolgokról van itt szó, mint egy könyv fizikai súlyáról. Inkább fáradjon el a kezünk a könyv tartásában, csak vessünk már véget ennek a mai áldatlan állapotnak, amely szerint tényleg ahány ház, annyi szokás s amelyre nézve jellemző az a tény, hogy egy ifjú lelkipásztor urvasorát volt osztandó egy kollégája gyülekezetében, megkérdezte tehát, hogy melyik agenda szerint végezze a szertartást s a kolléga ezt felelte: mindenki a saját maga agenda szerint. Legyen vége ez egyéni ágendázásoknak s lépjen életbe *egyházunk* agenda. Egyházunk belső lelki egységének kiépítésére tesszünk szolgálatot, ha bevezetjük gyülekezeteinkbe ez „új” rendtartást és messzemenő lelki elkülönődéseknek hintjük el magvait, ha ragaszkodunk az olyan szörványosan megszokott formákhoz, amelyek elkülönítő hatása miatt már úgy is sokat szenvedett szegény egyházunk.

Végül — nem bocsátkozván a gyakorlati részben előforduló beszédek és imák bírálatába — a könyv egy hibájára fel kell hívnom a figyelmet, amit kiki igazítson ki mielőbb. Nem csoda, ha a korrektor figyelmét a sok formula között kikerülte, hogy ellentétben a 38. oldalon mondatokkal, a református és zsidó házassulók megáldásánál (397. old.) a teljes eskü minta közöltetett. Oda jegyzendő, hogy a zsidó nem mondhatja: „aki Atya, Fiú Szent Lélek“.

*

Meg van tehát az egységes *Agenda*. Derék munkát végzett a konventi liturgiai bizottság és a kiadó. De mi lesz, ha ennek a könyvnek is az lesz a sorsa, ami volt az 1904-iki zsinat törvénykönyvének, vagy az új énekes könyvnek, melyek sok paragrafusa és éneke — akár hiszi valaki, akár nem — sok gyülekezetben ismeretlen fehér hollók.

A könyv megjelent, de a lelkészértekezletek, az ORLE. országos gyűlése, a presbiteri országos értekezlet (ahogy a programból látjuk) hallgatnak róla. Nekik más dolguk van!? Az agenda ügyét intézze maga a gyülekezeti lelkipásztor! Hát intézze és ne hallgassa agyon. Amilyen okatlan dolog lenne bevezetni az *Agendát* minden oklatos felvilágosítás, presbiteri megbeszélés és gyülekezeti értekezlet nélkül, éppen olyan, de talán nagyobb baj származnék abból, ha a lelkipásztor elhallgatná, vagy az első sikertelen kísérlet után kedvetlenül félbehagyná az egységesítés nagy munkáját. Ez munka! Sok magyarázásra, felvilágosításra, meggyőzésre van szükség! De áldott munka! Próbára teszi a lelkipásztor képességeit, de hadd tegye próbára! Próbára fogja tenni a gyülekezet tagjait is! Hadd tegye próbára! Elvégre, ha azt akarjuk, hogy gyülekezeteink pusztuljanak, akkor egyszerűen ne tegyünk semmit. De ha azt akarjuk, hogy gyülekezetünk haladjon előre, akkor azért dolgozni, küzdeni kell!

Karoljuk hát fel a kérdést: miképp vezessük be az *Agendát* gyülekezeteinkbe oly módon, hogy kikerüljünk minden kínos zökkenést? Segítsük ebben egymást jó példával s tanáccsal.

Forgács Gyula.

IRODALOM.

* **Dr. Gerőcz Kálmán:** *A Filozofia alaptanai.* Szerzőt az az elismerés, amely „A jog alaptörvényei” c. jogbölcseleti tanulmányát a szakkörök részéről érte, most szélesebb filozófiai alapvetésre ösztönözte. Ebben a 333 oldalra terjedő tanulmányban a filozofia összes alaptanait a hit fényénél akarja az eddigieknél jobban megvilágítani; amennyiben felfogása szerint: „minthogy minden ismeret hiten épül fel s minden emberi cselekedetnek is hit az alapja, tehát minden filozofia: a hit filozófiája.” Nem akarunk itt elébe vágni annak a bonckéselésnek, aminek a szakkritika a szerző eredeti és sokszor merészen új megállapításait bizonyára alá fogja vetni; csak kettős vonatkozásánál fogva ajánljuk ezt a könyvet mindazok figyelmébe, akiket filozófiai és hit problémák külön-külön és egymásravezetően érdekelnek. S kit ne érdekelnének ezek ma, amikor világnézleti alapvetések és hitbeli eligazodások sarkai között vívódnak a szellemi és lelki élet nagy harcái? Szerzőnek az a jeliséje: „Hittem és azért szóltam!” És minden embert meg kell hallgatni, érdemes meghallgatni, aki hitből beszél. Csak abban van egy kis tévedés, hogy könyvét a szegényeknek, bűnűknek, sántáknak, vakoknak ajánlja (Luk. 14. 12–15. alapján); mert ez a könyv nem teinek itala; sőt filozófiai ismeretekben már valamenynyire gazdag, ilyenfajta dolgokra épkézláb, ezen a területen járni és látni tudó emberek kezébe való kemény eledel. Ezek azonban valószínűleg nem fogják megbánni a vele való foglalkozást. A könyvet Vajda József sátoraljaujhelyi könyvnyomdája elég gondosan és ízletesen állította ki.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A dunamelléki egyházkerület,** néhai Darányi I. utódjául gróf Teleki Józsefet választotta főgondnokává, aki a beadott 313 szavazatból 280 szavazatot kapott. Gr. Teleki J. 35 év óta gondnoka a pesti egyházmegyének; a nemes családi hagyományok követése, egyházas érzés, higgadt, bölcs gondolkodás és szabadelvű felfogás emelték őt fel a magas egyházi méltóságig!

— **Beiratások a sárospataki főgimnáziumban.** Tájékoztatás céljából az érdekelték figyelmét felhívom a következőkre: újonnan jövő, ref. vallású tanulók beiratkozása, úgy az első, mint felsőbb osztályokba: szept. 5. és 6-án (hétfőn, kedden) lesznek. Újonnan jövő más vallásúaknak, valamint az összes eddig is itt tanuló ifjaknak a beiratkozása: 7., 8. és 9-én (szerda, csütörtök és pénteken) lesz. — A tápintézet az előzetesen jelentkezőknek szept. 8-án nyílik meg. — Javító vizsgálatok: az 5–8-ik osztály javítóvizsgálata szept. 1-én (csütörtökön), az 1–4 osztályé 2-án (pénteken). Magánvizsgálatok: írásbeli 2-án, szóbeli: 3-án lesz, bármely osztályú részére. — Az év ünnepélyes megnyitása szept. 10-én lesz az imateremben. *Gimn. igazgatóság.*

— **Egyházkerületi és zsinati képviselők választása.** A tiszáninnyi egyházkerület szavazatbontó bizottsága augusztus 25-én bontotta fel a tisztvi-

selők 10 éves megbízatásának lejártával a különböző egyházkerületi tisztségekre, valamint az 1928 tavaszán összeülő zsinat kerületi képviselőire elrendelt és beküldött szavazatokat. A választás eredménye a következő: I. A *kerületi tisztújítás* során a szavazatok nagy általános többségével megválasztottak: lelkészi főjegyzővé Janka Károly, világi főjegyzővé Domby László, lelkészi aljegyzővé Marton János és Lengyel István, világi aljegyzővé dr. Nagy Barna és dr. Horváth Zoltán; lelkészi tanácsbírákká Fodor György, Kovács István, Szaloczy Pál, Pósa Péter, Forgács Gyula, vil. tanácsbírákká Dókus Gyula, Szentimrey Gyula, Farkas Géza, dr. Kérészy Barna, Téglássy András; tanári képviselőkké: theol. akadémia dr. Rácz Lajos, sárospataki főgimn. Elekes Imre, miskolci reálgimn. dr. Csorba György, leánygimn. Péter Pál; tanító-képviselőkké Tóth István, Péter József. — II. *Zsinati képviselőkké* a szavazatok nagy általános többségével megválasztottak: Egyházi rendes tagok Cziáky Endre, Juhász László, Janka Károly, Farkas István, Fodor György, Szaloczy Pál, Forgács Gyula; Világi rendes tagok Meczner Béla, Dókus Gyula, dr. Puky Endre, báró Ragályi-Balassa Ferenc, Zsóry György, Bernáth Aladár, báró Bottlik István. Egyházi póttagok Elek József, Kiss Ernő, Kovács István, Pósa Péter, Enyedy Andor. Szentmártony Dániel, Kun Zoltán; vil. póttagok Dobozy István, Farkas Géza, Horváth Elemér, gróf Haller József, Soldos Béla, Téglássy András, Nagy Ferenc. Tanárok és tanítók részéről: Marton János, Domby László, Tóth István rendes, dr. Rácz Lajos, Csorba György, Péter József póttagok. — Az egyházkerület közönsége a kerületi tisztújításnál, mint látszik, teljes mértékben honorálta az eddigi ker. tisztviselők hűséges fáradozását, odaadó munkásságát s továbbra is őket tisztelte meg bizalmával.

— **Az érettségi vizsga** (pót, javító stb.) ez évben Sárospatakon lesz. Írásbeli szept. 3., 5., 6. napjain, szóbeli: szept. 8-án és 9-én. *Gimn. igazgatóság.*

— **Rendkívüli igazgató-tanácsi ülést** hívott össze augusztus 19-ére Sárospatakra főiskolánk ügyvezető gondnoka, amelyen az ig. tanácsnak 12 tagja jelent meg. Az ülés főtárgya a főgimnáziumi igazgató választása volt, mivel Csontos József 35 tanári szolgálati esztendeje elteltével nyugdíjazásért folyamodott s a közoktatási minisztérium őt szeptember 1-én kezdődő hatállyal nyugalomba is helyezte. Az igazgató-tanács, a Gimn.-szék jelöltjei közül szavazattöbbséggel Elekes Imre főgimnáziumi tanárt választotta a következő 6 évre főgimnáziumunk igazgatójává. Csontos József 35 évi tanári szolgálat után, melyből 13-at mint igazgató töltött el, vonul a jól megérdemelt nyugalomba. Tanártársainak, az előjáráságnak, a tanulóifjúságnak legnagyobb elismerésétől és legteljesebb szeretettől kísérve; adja Isten, hogy sokáig élvezhesse a nyugalom esztendeit! Elekes I. személyében egy tetters, mind a szellemi, mind az anyagi adminisztrációhoz kiválóan értő férfiú kerül főgimnáziumunk igazgatásának élére, akinek energiájától és hozzáértésétől az internátus építésének és a párhuzamos osztályok visszaállításának terén a legjobbakat várhatjuk! — Hasonlóképen nyugalomba készül Kiss Elek tornatanár, a testedzés

ezen kiválóan értékes munkása 48 évi tanári működés után; az igazgató-tanács, teljes mértékben méltányolja hosszú tanári működésével szerzett érdemeit és kész arra, hogy őt — képezdei tanári működése után élvezett nyugdíja mellett — a főiskola részéről is méltányos kegydíjban részesítse; ennek összegére nézve a gazdasági választmány fog az ig. tanács szeptemberi ülésére előterjesztést tenni. Az ülés elején az elnökség meleg szavakkal üdvözölte Kiss Ernő alsózempléni esperest, mint az ig. tanács új tagját, első megjelenése alkalmából; az ülés déli 12 órakor ért véget.

— **A Presbiteri Világszövetség** keleti ágának budapesti konferenciája szept. 4-én d. e. az egyes templomokban tartandó istentiszteletekkel fog kezdődni, d. u. 4 órakor a konferencia tagjai megjelennek a II. Orsz. Presbyteri Értekezlet ülésén a Vigadóban, hol Baltázár D. püspök fogja őket üdvözölni. A konferencia 5-én d. e. megnyitó ülésén lesznek az üdvözlések, 12 órakor a *Claparède-émlékünnepély*, a Cl. Sándor és felesége érceleliefjének leleplezése a budapesti theol. akadémia előcsarnokában; d. u. fél 5 órakor a kormányzó garden party-ra fogadja a külföldi képviselőket Gödöllőn. Szept. 6–9. napjain d. e. és d. u. lesznek a konferencia tárgyalásai a már korábban közöltük 9 kérdésről, külföldi és magyar előadók megvilágításában; szept. 10–12-én a konferencia debreceni látogatása és a konferencia berekesztése; szept. 13-án kirándulás a Balatonra, egy kisebb csoport meglekinti Pápát (főiskolánk meglátogatása, úgy látjuk, kimaradt a programból), — ezután elutazás.

— **Pataki diákok külföldön.** A lapunk 23-ik számában említett 4 végzett theologuson kívül theol. akadémiáknak még következő volt tanítványai fogják az 1927–28-ik iskolai évben tanulmányaikat külföldi főiskolákon folytatni: Nagy Sándor Béla vámosújfalui lelkész, aki a genfi és Benke Kálmán volt szénior, aki a berlini egyetemen fogja állami ösztöndíjjal ismereteit mélyíteni; Szakall János III. theologus, aki Czinke I. püspök ajánlatára a holland kampeni theol. akadémiára nyert ingyenes fölvételt, végül Újszászi Kálmán, a múlt évben a glasgowi egyetem hallgatója, a bázei egyetemre folyamodott kedvezményes fölvételért s az Europäische Zentralstelle für evang. Kirchliche Hilfsaktionen vezetősége e célra 600 svájci franc-t szavazott meg részére, melyet egyházkerületünk és főiskolánk 300 franc-al fog kiegészíteni. Így az új iskolai évben 8 diáknak lesz alkalmuk tudásszomját a tudomány nagy külföldi forrásainál oltogatni!

— **Bodrogszadány** ref. leányegyház folyó hó 21-ikén adta át a használatnak megújított templomát. A lélekemelő ünnepély fontosabb mozzanatai voltak: A templom körül sereglett nagy néptömeg élénk érdeklődése mellett vette át a helybeli gondnoktól Janka Károly püspökhelyettes a templom kulcsát, mellyel szép beszéd keretében megnyitotta azt. A templomot zsufolásig megtöltő közönség között voltak: Bessenyei Zénó országgyűlési képviselő és tanácsbíró, Dr. Kiss Sándor és Meczner Tibor tanácsbírók, Somodi József főszolgabíró és Csontos József ny. gimn. igazgató. A felavató beszédet Janka Károly mondta,

azután Hegedűs László egyhm. főjegyző predikált. Egy gyermeket Kovács László lelkész keresztelt, úrvacsorát osztott Pataky Sándor a helybeli lelkész segítségével. A szép és magasztos ünnepély emelje még tovább a zsadányi kicsi gyülekezet kegyességét és áldozatkészségét!

— **Papnék figyelmébe.** Kerületi szövetségünk tagjaival a központi szervező bizottságtól vett értesülésem alapján közlöm, hogy *országos* szövetségünk megalakulása nem most szeptemberben, hanem egy később meghatározandó időben fog megtörténni. Testvéri üdvözléssel *Forgács* Gyuláné.

— **Orgonaszentelés.** A *bódvaszilas* ref. leányegyház hívei aug. hó 14-én lélekemelő ünnepélynek voltak részesei. A Kazár Árpád h. tanító által megalakított egyházi énekkar kezdeményezésére a hívek áldozatkészségéből a Barakovits János rákospalotai orgonagyáros által készített 130 q. buza értékű, 8 változatú orgonát, valamint a Darnai János presbyter és fia által ajándékozott 210 pengő értékű márvány Urasztalát ugyanis fenti napon szentelte, illetve áldotta meg — más felekezetek meghatottsága és lelki gyönyörűsége mellett is — magas szárnyalású imájával és beszédével Juhász László esperes a Cseh István bódvalenkei lelkész közreműködésével. Az orgona történetét és az adakozók névsorát Tóth Kálmán helybeli lelkész olvasta fel.

— **A vasárnapi véres verekedések ellen.** Lipcsei Péter dr. egyh.-megyei tanácsbíró igen érdekes javaslatot terjesztett Hevesvármegye törvényhatósága elé, amelyben a vasárnapi véres verekedések megakadályozására fontos intézkedéseket sürgetett. A javaslatot a törvényhatóság egyhangúlag elfogadta és azt felirat alakjában megküldték a miniszterelnöknek és a népjóléti miniszternek. A felirat lényege a következő: Hevesmegye törvényhatósága szomorúan látja azt a rettenetes pusztítást, amelyet az alkohol a lelkekben véghez visz. A magyar kertek kinyílt virágait, az ifjúságot meg kell menteni. Erre nem elég az iskola, a családi kör és sajnos, nem elég az egyház sem. A magyar anyák és apák félnek a vasárnapról, mert nem tudják, hogy gyermeküket nem hozzák-e holtan haza a dárídóból. Annaira elfajult ugyanis az ünnepi mulatozás, hogy 16–18 éves fiúk mámorukban előveszik a bicskát és egymást szurkálják. Egyik a temetőbe, másik a börtönbe kerül. A magyar kert virágait dér lepte be, a magyar fejeket az alkohol elkábítja, borzasztó cselekedetre kényszeríti. Az ünnepontás már-már szokássá válik. Ez készíti az ősi vármegyét a felíratra és ebben cselekvésre kéri fel a miniszterelnököt. A népjóléti miniszterhez érkezett felíratban a korezmák ünnepnapjára zárvaratartását kéri a vármegye törvényhatósága. Ha ez meg lesz, — mondja a felírat, — akkor a vasárnap az Isten napja lesz; ha nem lesz meg, elpusztulunk és a korezma győzedelmeskedik. — A kispazdapárt aug. 22-én tartott értekezlete, Janka Károly képviselő indítványára állást foglalt a korezmák vasárnapi zárvaratartása mellett s követelni fogja a képviselőházban ennek életbeléptetését.

— **Az Európai Ker. Szövetségi Unió** budapesti konferenciáján aug. 7–14. napjain, 22 nemzet volt küldöttei által képviselve, hogy „Krisztusért

és az Egyházért" harcoljanak. Kecskeméthy István kolozsvári theol. tanár megnyitó imája után dr. Szabó Aladár elnök üdvözölte magyar, német, angol s francia nyelven a konferencia tagjait, Walkó Lajos külügyminiszter a Kormányzó, Édes Endre tanácsnok a főváros üdvözlését tolmácsolta. A konferencia főtárgyát a ker. mozgalom céljairól tartott előadások képezték, magyar, német, francia és angol nyelven; aug. 12-én a Kálvin-téri templomban 28 lelkész osztott úrvacsorát 10 ref. és 4 ev. csoportnak, akik mind a konferencia tagjai voltak és teljesen megtöltötték a templomot. Aug. 10-én a főváros rendezett a konferencia tiszteletére fogadó estét, az áll. gépgyár dísztermében szeretetvendégség volt, 12-én este a Városi Színházban tartott nagy hangverseny fejezte a konferencia tanácskozásait. 13-án Esztergomba rándultak ki, hol megtekintették a bazilikát, majd Hegedűs Lóránt elhelyezte a konferencia koszorúját Csernoch J. hercegprimás sírján, azután előadást tartott a bibliáról. 14-én mintegy 30 helyen konferenciái istentiszteletek voltak, d. u. nagy felvonulást rendeztek a Vérmezőre s 3 csoportban beszédeket tartottak. A záróülés este a Városi Színházban folyt le, hol Sauvin Ernő genfi lelkész alelnök fejezte ki a konferencia köszönetét az élvezett vendégszeretetért.

— **A Faith and Order lausannei világkonferenciájának** aug. 8—13-iki üléseit az egyes szakosztályok tárgyalásai foglalták el; 11-én a 7 osztály közül három már előterjesztette a közös ülésnek jelentését. E jelentések mindenkit megleptek azzal, hogy mily nagy mértékben sikerült a tagoknak a tárgyalta kérdésekre nézve megegyezésre jutniok; különösen a 2 ik csoport a felfogásoknak jelentős megegyezését mutatta „Az Egyház üzenete a világhoz — az Evangélium” kérdésében. A nagy konferenciának e pontban való egyetértése eléggé igazolja a lausannei világkonferenciát. A nyíltülésen a jelentés lényege ellen nem is emeltek kifogást, csak egyes szavak, kifejezések fölött folyt a vita. A III. és IV. csoportnak „az Egyház természetéről” és „az Egyház közös hitvallásáról” szóló jelentései mutatják, hogy itt ellentétes felfogásokat igyekeztek egymással összeegyeztetni, ami csak általános, szintelen kifejezések használata révén sikerült. Aug. 12-én és 13-án a „lelkészi szolgálatról” és a „szakramentumokról” szóló jelentéseket terjesztették elő; mindkettő élénk törekvést mutatott az egyetértésre.

HIVATALOS RÉSZ.

870—1927.

Körlevél.

I.

Az összes tantestületekhez!

Egyházkerületi közgyűlésünk 49/1927. sz. határozata értelmében felhívom az összes tantestületeket, hogy csak az egyházi hatóságoktól nyert engedély felmutatása mellett adjanak engedélyt iskoláikban — az engedélyben jelzett célból és feltételek mellett — előadások tartására. Az enge-

déllyel el nem látott egyének előtt semmi esetre sem nyissák meg iskoláikat.

II.

A középiskolák hitoktatóihoz.

Egyházkerületünk 42/1927. sz. határozata értelmében utasítom a középiskoláinkban működő hitoktatóinkat, hogy a beálló iskolai évben léptes-sék életbe az új tantervet és ehhez képest vegyék használatba az új tankönyveket.

III.

A felsőfokú ipariskolák és a középfokú gazdasági és háztartási iskolák hitoktatóihoz.

Atyafiságos szeretettel hívom fel a címben megnevezetteket, hogy a konventi tantervet a beálló új iskolai évben életbeléptetni elengedhetetlen kötelességüknek ismerjék.

IV.

Az egyházközségek presbitériumaihoz.

A m. kir. vallás és közokt. miniszter úr 54.117/1926. sz. leiratában tudatta, hogy az állami és községi népiskolák vallásóráinak szaporításáról nem gondoskodhatik, mert már így is kevesbbíteni kellett egyes tantárgyak óraszámait a tanterv túl magas óraszámai miatt. Felhívja azért egyházkerületi közgyűlésünk az összes gyülekezeteket, hogy a vallásos nevelés eredménye érdekében a nem református iskoláinkat látogató gyermekek vallásos szellemének behatódóbb ápolásáról nagy körültekintéssel gondoskodjanak.

V.

A m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter úrnak 57.117/1927. számú rendelete értelmében felhívom Tókos Károly aggteleki, Kiss Albert ároktói, Baczó Balázs damaki, Berei Ferenc égerszögi, Demeter Bertalan hegymegi, Gecse Lajos sajókesznyéti, Salamon Gyula disznóshorváti, Tóth János sajóvelezdi, Kovács Béla szalonnai és Kádár János vizsolyi lelkész atyámfiai, továbbá Harsányi István, Marton János, Nagy Béla, dr. Rácz Lajos, dr. Trócsányi József és dr. Mátyás Ernő sárospataki főiskolai theol. tanár urakat, hogy családi pótlékuk folyósítása érdekében az 1925. évi 8.000. vkm. számú körrendelettel folyó évi június hóra elrendelt igazolási kötelezettségüknek haladéktalanul tegyenek eleget, mert már folyó évi szept. havi családi pótlékuk sem fog enélkül utalványoztatni.

Jövőre nézve a szóban forgó rendelet által megkívánt kétizbeni, június és december havi igazolás megtételét saját jól felfogott érdekükben nemcsak a fent megnevezetteknek, hanem általában is a családi pótlékra jogosultaknak különösen ajánlom gondos figyelmébe.

Atyafiságos tisztelettel és szeretettel vagyok: Cigánd, 1917 augusztus hó 24-én.

Janka Károly,

egyházkerületi lelkészi főjegyző.

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban.
Hiszek Magyarország feltámadásában. Amen.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ..... 14 Pengő.</p> <p>Fél évre ..... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felölös szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENVEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
---	--	---

TARTALOM: A lausannei konferencia szózata a világ keresztyén népeihez. (Vége köv.) — *Kiss József:* A lelkipásztor mai feladatai. (Folyt. köv.) — *Győry Kálmán:* Simon Péter. (Költemény.) — Könyvismertetés. — Irodalom. — Egyes közlemények.

A lausannei konferencia szózata a világ keresztyén népeihez.

A világ minden részén levő ker. egyházak képviselői, a Hit és Szervezet tárgyában Lausanne-ban tartott konferencián, 18 napon át, megvitatatták a köztük levő megegyezés és eltérés pontjait és augusztus 20-án befejezve működésüket, az Egyház Egysége tárgyában a következő szöveget intézik az egész keresztyénséghez, mely egyszerűsmind bevezetésül fog szolgálni a konferencia elé terjesztett s a konferencián képviselt egyházakhoz megküldendő jelentésekhez.

„Mi, a világ minden részén levő ker. közösségek képviselői, akik azért gyűltünk Lausanne-ban össze, hogy a Szentlélek irányítása mellett megvizsgáljuk azokat a pontokat, amelyekre nézve egymással megegyezünk és azokat, amelyekre nézve egymástól eltérünk, itt küldjük a tanulmányaink tárgyairól szóló jelentéseink sorozatát azzal a kérelemmel, hogy azokat az önök egyháza, az egységre irányuló törekvéstől vezéreltetve, vizsgálat tárgyává tenni sziveskedjék.

Ez a Konferencia azért hivatott össze, hogy a Hit és Szervezet kérdéseit megvizsgálja. A jövőendő összejövétel feltételeit nem igyekezett meghatározni; inkább csak jegyzékbe foglalta a konferencia körében megnyilvánuló alapvető megegyezéseket és súlyos eltéréseket és megjelölt bizonyos irányvonalakat, amelyek jövőre bővebb megegyezésekre vezethetnek.

Napirendünk mindenik tárgyát előbb teljes ülésben beszéltük meg, azután mindeniket egy-egy több mint száztagú Bizottsághoz úaltuk át tanulmányozás végett. A jelentés az albizottságokban való teljes megvitatás után, a tanulmányozására kiküldött Bizottság által nyerte, egyhangúsággal vagy erős többséggel, végleges alakját és fogadtatott el. Mindenik jelentés teljes ülésben kétszer vettettetett újabb megvitatásnak alá s végül jelen alakjában áttétetik az Egyházakhoz.

Nem állítjuk, hogy ezek a jelentések kimerítik a tárgyat, vagy minden részletökben a Konferencia minden tagját kielégíthetik; mindamellett az Egyházak elé terjesztjük őket nagyon figyelmes megvizsgálás céljából, amilyenben üléseink rövid ideje alatt nem részesülhettek. Hasonlóképen azt javasoljuk, hogy mindezeket a tanulmányi tárgya-

kat egy hozzáértő, az orthodox, lutheri, presbyteri, methodista, anglikán stb. irányzatokat képviselő emberekből álló kis Bizottságnak kellene kiadni, melynek feladatává tétetnék, hogy gondosan tanulmányozza, a vitatkozások világánál, e tételeket, hogy aztán róluk jelentést terjesszen az Egyházak elé.

Köszönetet mondunk Istennek és mély örömmünknek adunk kifejezést azokért a megegyezésekért, amelyekre eljutottunk; e megegyezések alapján akarunk továbbépíteni. Ott, ahol a jelentések eltéréseket konstatálnak, felkérjük a ker. világot azon ellentétes véleményeknek — amelyek jelenleg védelmezőkre találnak — új és nagyon komoly tanulmányozására és erőteljes erőfeszítésre az iránt, hogy az igazságot elérhessük úgy, mint az Istenben van, s amely az Egyház egységének alapköve tartozik lenni. (Vége köv.)

A lelkipásztor mai feladatai.

(Folytatás.)

Itt véletem, illetve mulasztott nagyon sokat az elmúlt idő. Itt, e pont elhanyagolásánál, figyelembe nem vételénél ásta meg úgyszólván önnön kezével a lelkész az aknát maga alatt, melybe aztán már csak a gyújtózsínór hiányzott a felhalmazott robbanó anyaghoz. Igen sok lelkész elesodálkozott magában, hogy hiszen ő tanította az iskolában a vallást, a konfirmációt tőle telhetően keresztülvitte a szokásos hat hét alatt s mégis mire az ifjúból felnevelkedve önálló egyháztag, vagy éppen presbyter lett, hát az egyházas érzülete 0° alá süllyedt s minden lélek és jóakarát kámforként tünt el belőle. Igen, mert az a kézfogás, amit tett a konfirmációkor az ifjával, egyúttal búcsúkézfogás is volt s az ifjával legközelebb már csak az esküvőjén találkozott, de már talán ott se mindig, mert hiszen az ifjú nem tartotta olyan szükség- és lélekszerintinek, hogy egyházi áldással is induljon arra a nagy útjára. A mai idők lelkészének, látva a múltak szomorú mulasztásait, meg kell látni a kézen fekvő munkáját s teljes odaadással fáradozni az ifjúság pasztorálása körül.

Ha tovább megyünk a lelkipásztor mai feladatainak láncsorán, önként előnkbe adódik egy fontos munka, a személyes evangelizáció. Nézzünk szét őszintén s akkor látni fogjuk, hogy ez a leg-

kardinálisabb krisztusi, majd reformátori elv, mennyire nem volt eddig keresztül víve, pedig addig egyházunk nem hogy nem közelíti meg a krisztusi eszményt, de tehetetlenül áll meg a kor áramlataival szemben is. Lehetnek ott egy gyülekezetben a legmodernebb egyházi épületek, egyik harangszenteles akár a másikat érheti, mindez csak külső, csak eltakarója a festett koporsó romlott tartalmának, amit megmutat mindjárt az, hogyha nem külsőségre való adakozásról van szó, hanem belső megindulásról, jótékonyaságról, hogy sokat ne mondjak, csak egy vallásos estén való megjelenésről, ahová nem az új harang szomszéd faluba is elhallatszó bűgása, de belső indítás szólíthatná a híveket, ott mindjárt a legsivárabb közömbösséget tapasztaljuk. Az a vasárnapi predikáció igen hatásos lehet a jelenlévőkre, de akik nem hallják, vagy nem akarják hallani, bizony nem okuknak belőle. Az a nagyvárosi főutcai ívlámpa talán nappali fényt teremt *arra* az utcára, dehát van külváros is, eldugott pincelakás is s ezeket is fel kell az evangéliom ívlámpája fényének keresnie s ezt csak a személyes evangelizáció teheti. Fáradtsággal összerakott intézmények is elpusztulhatnak, sok-sok álmatlan éjszakával, tanácskozással összeírt konfessziók is eltörölthetnek, elavulhatnak, de hol van az a hatalom, amelyik *külön-külön*, mint a mesebeli százfejú sárkánnyal, a sok-sok egyénnel felveszi a küzdelmet s hogyan győzheti le a Krisztust milliók szívében *egyenként*, ha az mind külön-külön volt megerősítve, meggyőzve és meggyőződve. A szekták lélektana is azt mutatja, hogy nekik ez a leghatalmasabb, egyben legbiztosabb fegyverük, az egyéni hitélet kimélyítése. A reformáció értékmérője is éppen az volt, hogy az egyes egyénekben át igyekezett a krisztusi célt, az Isten országát megvalósítani. Ők nemcsak elolvasták a bibliából, de gyakorlatban is megvalósították Krisztus gondolatát, hogy az egyes egyéneket kell élni, eleven összeköttetésbe hozni Istennel. Az elmúlt időkben azonban a nemtörődömség kora valahogy belepte és pedig jó vastagon ez egyedül helyes gondolkodást, le kell tehát ezt a port fújni s ennek az eszköznek erejét értékesíteni. Nem kell engedni, hogy az a katolikus álláspont uralkodjék, mely szerint az egyház individuumokat, egyedeket nem ismer, ellenkezőleg uralkodjék az a krisztusi, reformátori elv, hogy éppen az egyes egyénekből, mint egy-egy tégladarabokból kell a kellő csiszolás, faragás után a szerves egészet képező egyház épületét felépíteni. Addig, míg mi ezeket az egyes köveket fel nem ismerjük, nem értékeljük, amíg ezekből, mint a görög mithológiában szereplő Deükalion és Pyrrha által eldobott kövekből a Péter apostol által említett „élőkövek” nem lesznek, vagyis az egyes egyénekben keresztül vitt evangelizációt végre nem hajtjuk, addig nem leszünk képesek Isten országa felé egy sáncárokkaal sem közelebb jutni.

Egy híres evangelizátor látogatott meg egyszer egy gyülekezetet s több estén át tartott ott előadásokat. A lelkész, ki mellette ült, felhívta a figyelmét egy a templomban lévő egyénre s elmondta róla, mikor haza tértek, hogy az az ember eljár ugyan a templomba, de aztán több vallásos

cselekményt nem végez, urvacsorájával sem él és semmi nemű egyházi életben való tevékenységre nem lehet rábírní. Már ott van pedig az ember vagy tíz éve a gyülekezetben s ő azóta úgyszólván mindig neki predikál, ő reá vonatkoztatja a szószéki beszédet, de az ember csak sehogysem ért róla. Az evangelizátor aztán megkérdezte a lelkészt, vajjon próbált-e személyesen beszélni ezzel a hívével, próbált-e lelki világába beszélgetés útján beletekinteni, szólt-e valaha vele az ő egyéni üdvösségéről, annak lehetőségéről? Erre azonban a lelkész bevallotta, hogy ő bizony ezt nem próbálta meg. Más este az evangelizátor az előadás után felkereste ezt az embert, elbeszélgetett vele az ő életéről, az ő személyének az Isten országa előmozdítása végett teendő munkák bekapcsolódási lehetőségeiről, általában az ő egyéni üdvfeltételeiről, s az ember sírva fakadva mondta: Uram! ezt várom én már tíz éve s nem volt, aki velem erről beszélgesse, most már megéreztem, megértettem hivatásomat, céljaimat s nemcsak testileg leszek templomlátogató, de örök üdvömért minden lehetőt megteszek!

Ez illusztráció iskolapéldája annak, hogy mit kell tennie a lelkésznek egyes híveivel szembe. Azoknak személyes, egyéni lelki életébe kell bekapcsolódnia individuális evangelizáció útján, félretéve a tömegcsatázást, külön-külön kell az egyes hívők lelkébe bejutott felelőtlen elemekkel megküzdnie s az egyes egyéneket diadalra segítenie, hogy általuk diadalra segítsük Krisztus ügyét. A lelkész a személyes evangelizáció által törí fel a lelkek ugarát s teszi azokat alkalmassá nemcsak a vasárnapi predikáció, de általában minden egyéb jó befogadására egyrészt, másrészt ezáltal kapják meg az egyes egyének az ő lelki életök helyes vezetését, irányítását, ezáltal kapnak feleleteket azokra a sok-sok kérdőjelekre, melyek felsötétlenek útjukon, melyeket az Élet ad fel nekik, miket ha nem tudnak megfejtetni, lelki széttépetés a bűntetés.)

Az egyes egyének, mint individuumok evangelizációjával szerves összefüggésben áll az öntudatos egyháztagság fogalma, vagyis bele viinni minden kálvinista hívőbe azt a megérzendő, sőt át is élendő gondolatot, hogy ő öntudatos tagja az egyháznak, nemcsak keresztlevél szerinti kálvinista, nemcsak valahol a tudat alatti mélységekben lappang nála az érzés, hogy ő ehhez a felekezethez tartozik, azzal szemben tehát lelki-testi elszámolni valója van.

Csak egy rövid pillantás s megláthatjuk, hogy gyülekezeteinkben három féle típusu egyháztag szerepel. Az egyik az öntudatos, a másik a manapság u. n. kényszertag, aki már lelkileg régen elhagyott bennünket s legfeljebb fejszáma van meg nálunk, a harmadik — e kettő közt levő — pedig az, aki a semleges zónában ott áll a demarkációs vonalon, még az egyháztól nem kapta meg az elbocsátó határátlépési igazolványt, viszont a hitetlenség sem nyomta rá útleveleire a vizumot még s most ott lavirozik, nem tudva elhatározni, hogy vajjon re- vagy ex patriálást kérjen-e?

Igy áll tehát a dolog, az aztán a lelkipásztor feladata, hogy az első típust szaporítsa, a többieket

csökkentse. Az állami törvény az 1895-ik évi 43. t.-ben teljes vallásszabadságról beszél s nincsen ott semmi határvonal húzás, megszorítás, melynek kereteihez kellene alkalmazkodni esetleg az egyes felekezeteknek tagjai felvételénél, tehát ez is világosan mutatja, hogy pusztán az egyes egyházak jogkörébe tartozik azon körvonalaknak a meghú-zása, amely határokon belől előírt követelmények teljesítésétől, sőt minthogy vallásról van szó, azt mondhatnám: átérzésétől függ, hogy valaki tudatos igazi tagja-e annak az egyháznak.

S igen nagy fontossága van a megállapítás-nak úgy az egyház, mint az egyes egyén szem-pontjából. Az egyháznak tudnia kell, hogy kik az igazi tagok, vagyis azok, akikre számíthat, hogy velők az örök ideált, az Isten országa megvalósít-ását megközelítheti, viszont az egyes egyén szem-pontjából is fontos, mert az ő egyéni, szubjektív felelősség érzete lelke mélyén megköveteli a hova-tartozandóság tudatát. Lehet, hogy ez az érzés a tudat alatti őskaoszban van igen soknál, de azért kell, hogy a lelkész ilyenkor jöjjön a maga felvilá-gosító, megmagyarázó, megértető „legyen világ-gosság“-ával, mely aztán az ilyen egyénnél ered-ményezze a tudatos, felelősségteljes egyháztagsági érzetet.

(Folyt. köv.)

Kiss József.

Simon Péter.

Simon Péter, Jónának fia
Szeretsz-e engem, kérdi az Ur.
Péter gyult arccal tekint fel rá
S szívéen felzendül égig a húr.

Szeretsz-e engem oly érzéssel,
Mely nem lankad futó percre se?
Szeretlek Uram, Péter vagyok,
S hogy szívem tűz: tudod, nem mese!

Hisz lásd, mindig melletted vagyok;
Istenséged hittel én zengem . . . !
Ujabb kérdés döbbsenti Pétert:
Mégis óh mond, szeretsz-e engem?

Uram, nincs az a tenger bánat,
Hogy Péter érted ne szenvedné!
— Még egy kérdés — Péter megroskad:
Jónának fia, mond, szeretsz-e?

És Péternek nyugalma nincsen . . .
Felhőzi fejét nagy, terhes gond,
Amerre jár, nem hall egyebet:
Simon Péter, óh szeretsz-e mond?

Győry Kálmán.

KÖNYVISMERTETÉS.

Dr. Laky Dezső: Az elválások és az öngyilkosságok okai és leküzdésüknek eszközei. — A magyar statisztikai társaság kiad-ványa. Debrecen 1927 80 97 lap. Ára 4 pengő.

A háború és az azt követő kaotikus forra-dalmi idők legjellegzetesebb tünetei az elemen-táris erővel fellépő elválások és öngyilkosságok. Minél nagyobb arányokat öltöttek e zürzavaros időkben ezek a jelenségek, annál égetőbb proble-máivá lettek azok komoly, nemzetünk jövőéért

aggódó lelkeknek. Jövőnk féltő gondja arra is ösztönzött aztán, hogy tudományosan is foglal-kozzanak e kérdésekkel. Ebből a szempontból különösen nagyjelentőségű Bernát István egyetemi tanárnak, egyházunk kimagasló egyéniségének egy tanulmánya, amelyet 1926. év júniusában olvasott fel a Magyar Statisztikai Társaságban. Az ő elő-adása volt az, amelyik a kérdéssel való behatóbb foglalkozásra ösztönzött s az ő előadásának hatása alatt határozta el, hogy széleskörű értekezleten is meg fogják tárgyalni ezeket a problémákat, amelyekre bevonják a társadalom különböző réte-geinek vezető egyéniségeit. E tervezett értekezletnek meg is tartattak a Magyar Statisztikai Társaság-ban f. évi febr. hó 14-én és 17-én. Ez értekezleten elhangzott beszédek gazdag anyagát gyűjtötte össze és adja e könyvben dr. Laky Dezső a tár-saság másodelnöke.

Rendkívül érdekes ez a könyv, mert a kér-déseknek úgyszólván mindenoldalú megvilágítását adja. Megszólal e könyvben a társadalomtudós, az orvos, a lelkipásztor, a bíró, a hivatalnok, a jogász, a közgazdász, a paedagogus, az újságíró, a statisztikus, a biologus, a munkás-szakértő, az író.

Ha ilyen sok oldalról szólnak hozzá a kér-désekhez, természetes, hogy igen sok oldalról tárulnak fel a bajok okai és orvoslásuknak esz-közei is. A bajok okaiképpen végigsorakoznak tekin-tetünk előtt a hitélet meglankadása, az erkölcsi élet megrendülése, különböző bűnök felburjánzása, az itélőképesség hiánya, pathalogikus bajok, elme, ideg és más gyógyíthatatlan betegségek, nevelési hibák, az alkoholizmus, a gazdasági nyomor, Trianon, a rossz befolyás, a rossz sajtó, szerelmi bánat, elválásoknál a törvény tulságos szabadsága, illetve szabad kezelése, a nőemancipáció tulságai, egyke és gyermektelenség.

De a gyógyeszközök sokasága is feltárul előttünk e becses könyv lapozgatása útján, ilyenek : a társadalom lelkiismereteinek felébresztése, a ne-velés rendszerének átdolgozása, a gazdasági élet megreformálása, sajtó, színházak, mozik, irodalom ellenőrzése, társadalmi ráhatás, a nőemancipáció tulhajtásának lenyesegetése, alkohol elleni küzde-lem, jogi reformok, embervédelmitanács szerve-zése, preventív intézmények létesítése. Mégis mind-ezek felett egy gondolat emelkedik ki és érvényesül, csaknem általánosan. Ha csaknem a legtöbb felszólaló azt hirdeti, hogy a bajok *legfőbb oka a vallás-erkölcsi élet megrendülése*, szinte általánosan hangsúlyozzák azt is, hogy a bajok leküzdésének *legfőbb eszköze a vallás-erkölcsi élet hathatósabb szol-gálat a egyházak által*.

Ravasz László egy más alkalommal mondott előadásában kiemeli, hogy a fenti bajoknak leg-főbb oka a *lelki elhagyatottság*, az élet keresztjének egyedül való hordozása s az emberek részéről való elhagyatottság mellett az Istentől való elha-gyatottság érzése. Mi lehetne hát hathatósabb eszköze e bajok gyógyításának, mint a *hűséges, felelősségteljes lelkigondozás* s kicsoda végezhetné ezt a munkát hathatósabban, mint református egy-házunk, mint kálvinista papságunk, hiszen a sze-mélyes lelkigondozás elveit kálvinista egyházunk hangsúlyozza a legerőteljesebben. Valljuk azonban

Ravasz Lászlóval azt is, hogy az egyházak a maguk erejéből nem tudják leküzdeni ezeket a súlyos betegségi tüneteket, valljuk, hogy e célból a társadalom, egyház és állam egységes összefogása szükséges.

M. E.

IRODALOM.

* **A Belmissziói útmutató** az 1927/28. munkaévre, *Forgács Gyula* szerkesztésében elhagyta a sajtót. A könyv magában foglalja a) az Egyetemes Konventi Belmissziói bizottság szabályzatát, ügyrendjét és programját, b) a belmissziói Internacionális Szövetségnek határozatát, c) a belmissziói munkaprogrammot az 1927/28-ik évre, majd útmutatót nyújt ennek végrehajtásához, d) a vasárnapi iskolai tanítás módszer és tananyagát, *dr. Nagy Sándor* összeállításában, e) a Ref. Keresztény Ifjúsági Egyesületek szervezését és munkaprogramját, *Töltéssy Zoltántól*, f) útmutatót bibliai elmélkedések tartására, *Forgács Gyula, Szabó Zoltán, Nagy Sándor Béla* tollából, g) felolvasásokat *dr. Ravasz Lászlótól* és *Forgács Gyulától*. Az értékes mű ára 10 ív terjedelemben, csinos kiállításban, félfementes papíron 4 P. A *Bethlen* könyvkereskedésben megrendelhető. Budapest, IX. Kálvin-tér 8.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Főiskolánk köréből.** *Elekes Imre*, az új főgimn. igazgató, aug. 24-én kezdte meg ebbeli működését. — A betöltés alá kerülő ének- és zenetanári állásra 3 pályázó jelentkezett. — E tanszéken kívül még az ősz folyamán betöltés alá kerül a főgimnáziumban a történelmi tanszék (*Csontos J. tanszéke*) s a tornatanári állás.

— **Új alapítvány főiskolánkban.** *Dr. László Ferenc* budapesti ügyvéd, főiskolánk régi tanítványa, az ungi szülőföldjéről származó s pataki főiskolánkban tanuló diákok tanulmányainak elősegítésére fedezni óhajta egy diák évi taníttatásának költségeit s e célra évi 500 pengőt bocsát a főiskola előjáróságának rendelkezésére. Ezt az összeget, amint anyagi helyzete engedi, tőkében akarja befizetni, addig is évenként 500 pengőt fog e célra folyósítani. Az Ur áldása nyugodjék meg a nemes adakozón!

— **Az ORLE konferenciáján és közgyűlésén a tiszáninneni egyházkerület** következő lelkészei fogtak szerepelni: Szept. 1-én este az ismerkedési estén az étkezés előtt imádkozik és bibliát olvas *Kiss Ernő* a.-zempléni esperes. Szept. 2-án *Juhász László* gömöri esperes, az ORLE alelnöke előterjesztést tesz az ORLE tisztikarának megalakítására: délben a díszében imádkozik *Sütő Kálmán* t.-lúci lelkész s ugyanő d. u. a Kálvintéri templomban előadást tart a lelkészek és egyházak anyagi helyzetéről, este ugyanott *Juhász L.* mondja a szentbeszédet. Szept. 3-án a konferencián *Marion János* pataki theol. tanár előadást tart: Kapcsolataink és feladataink a Balkán protestantizmusa körül címmel, d. u. a Kálvintéri templomban *Szilva István* f.-fügödi lelkész imádkozik, az esti

istentisztelet elején *Pósa Péter* cserépfalui lelkész bibliát olvas és imádkozik; ugyanakkor a fasori templomban *Enyedy Andor* miskolci lelkész prédikál (A zsidóság a keresztyénségben). Szept. 4-én az Orsz. Presbyteri Értekezlet napján *Janka Károly* egyh.-ker. főjegyző a budai, *Farkas István* a.-borsodi esperes a fasori, *Román Ernő* zsolcai lelkész a tisztviselőtelepi templomban, *Farkas Elek* gönci lelkész pedig Óbudán prédikál; a Presbyteri Nagygyűlésen *Juhász L.* terjeszti elő a deklarációt, a záró istentiszteleten *Janka K.* bibliát olvas és imádságot mond. Szept. 5-én az ORLE közgyűlésén *Juhász L.* imádkozik, *Sütő K.* a lelkészek és ref. egyházak anyagi sérelmeiről értekezik, végül az ülés alatt *Juhász L.* vezeti az ORLE küldöttségét a Presbyteri Világszövetségnek konferenciájára, a külföldi vendégek üdvözlésére.

— **A Presbyteri Világszövetség budapesti konferenciájára** 18 külföldi országból körülbelül 130 delegátus érkezik szept. 3-án este Budapestre, a bécsi hajóval. A magyar ref. egyház nevében küldöttség megy a vendégek elé Bécsbe (*Kováts I. theol. igazgató, Boér E. közigazg. bíró, Máthé E. főgimn. tanár, dr. Széll J. ügyvéd, Ince G. lelkész*); a megérkező vendégeket *dr. Ravasz László* püspök fogja a hajóállomásnál üdvözölni.

— **Rövid hírek.** Két hónapi restaurálás után aug. 28-án nyílt meg újra, kívül-belől megújulva, a miskolci Kossuth-utcai templom; a megnyitó imát, másfélévi betegeskedés után először jelenve meg a templomban, *dr. Révész Kálmán* püspök tartotta az úrasztala előtt, ami kétszeres ünneppé avatta a templom megnyitást. — *Vámosujfaluban* aug. 28-án iktatta be *Forgács Gyula* tanácsbíró az ujonnan választott lelkészt: *Nagy Sándor Bélát* lelkészi állásába; ott is szeretet fogadta, Patakról is szeretet kísérte őt új állásába! — A técsői gyülekezet *Izsák Imre* vajáni lelkészt választotta lelkészévé.

— **Alsózempléniek figyelmébe!** Egyházmegyénk őszi közgyűlését 1927 szeptember 27-én délelőtt 9 órára a sárospataki főiskola tanácstermébe összehívjuk. Szeptember 26-án délután 2 órakor a tanügyi bizottság, utánna a belmissziói bizottság ülésezik, mely ülésekre a tagok ezúton meghívottnak. Sátoraljaujhely, 1927 aug. 30. Az alsózempléni egyházmegye elnöksége.

— **Alsóborsodiak figyelmébe!** A belmissziói íveket a kitűzött határidőre, aug. 1-re csak 26 lelkész küldte be, a többiek ezideig nem küldték be. Tekintettel arra, hogy nekem pontos statisztikát kell az ívekből összeállítani, kérem késedelmeskedő lelkésztársaimat az ívek azonnali hozzámjuttatására. Csak azokat a belmissziói munkákat kell bevezetni, amelyek tényleg végeztettek a gyülekezetben, a kérdőív többi része üresen és tisztán hagyandó. Egy példány a lelkészi hivatalban marad, hármat kell hozzám küldeni! *Takács Mihály* e. m. belm. előadó.

— **Hollandiából.** A *De Hongarsche Heraut* juliusi számában *Harsányi István* sárospataki theol. tanár szép cikket írt *Hamel Bruijninx* XVII. századi holland diplomatáról s Hollandia bécsi követéről, aki mint ilyen sokat fáradozott a magyar gályarabok kiszabadítása érdekében.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:	Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA:
Egész évre ..... 14 Pengő. Fél évre ..... 7 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	Megegyezés szerint.
	Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: A lausannei konferencia szózata a világ keresztyén népeihez. (Vége.) — M. J.: Az ORLE konferenciája és közgyűlése. A II. Országos Presbiteri Értekezlet. — M. E.: Könyvismertetés. — Vegyes közlemények. — Pályázatok.

A lausannei konferencia szózata a világ keresztyén népeihez.

(Vége.)

Isten az egységet kívánja. A mi részvételünk e konferencián abbéli kívánságunk mellett tanúskodik, hogy meghajlítsuk akaratomat az isteni akarat előtt. Habár szétszakadási állapotunk eredetét igazolni tudnók, mélyen sajnáljuk e szétszakadási állapot továbbnyújtását és ezentúl bűnbánattal és hittel azon kell munkálkodnunk, hogy lerombolt bástyáinkat újra fölépítsük.

Isten Léleke közöttünk volt és ez a Lélek hívott minket ide. Jelenléte megnyilatkozott közös imádkozásunkban, tanácskozásainkban és testvéri szövetségünkben. Ez a Lélek nyilatkozott ki minket egymásnak. Kitágította látóhatárunkat, erősítette értelmünket és élővé tette reménységeinket. Merészen nekivágtunk! S Isten igazolta merészségünket. Többé nem leszünk egészen ahhoz hasonlóak, amik eddig voltunk. Mélységes hálánknak kitartó előretörésben kell megnyilvánulnia, hogy az a látomás, amely fölül itt biztosítást nyertünk, ama csoportoknak is osztályrészévé váljék, amelyekhez tartozunk s amelyeknek sorsa elválaszthatatlan a mienktől.

A világ egyik fele még mindig várja az Evangéliumot. Nálunk és kívül is a megszmorodott lelkek tömegei távolodnak el megdöbbenéssel az Egyháztól, alkotmányának gyöngesége miatt. Misszióink szükségességet fedeznek fel ott, ahol mi hajlandók vagyunk csak fényűzést látni. Már a missziói mezők türelmetlenül fordulnak el a nyugati Egyház szétszakadozottságától, hogy ama joguknál fogva, amely őket megilleti, merész egységi kalandokba bocsátkozzanak. Mi, e konferencián képviselt Egyházak tagjai, nem engedhetjük meg, hogy szellemi gyermekeink hátrahagyjanak bennünket. Föl kell öveznünk derekunkat munkánkra, melyet Isten oly gazdagon megáldott a kezdetén és kart karba öltve munkálkodnunk azokkal a keresztyénekkal, akik a benszülött Egyházakért dolgoznak, mindaddig, amig célunkat el nem értük.

Többen közülünk, kik e vállalkozás bajnokai voltunk, immár megöszültünk az egységre irányuló küzdelmünkben. A fiatalok felé fordul tekintetünk, nekik kell az egység fáklyáját fölemelniök, amelyek a mi roskadozó kezeinkből maholnap kihulla-

nak. S mi férfiak, nagyon is utána jártunk feladatunknak egyedül, hosszú éveken át. Ezentúl az asszonyoknak is ki kell a felelősségből részüket venniök. Így aztán az egész Egyháznak módjában lesz megtenni azt, amit az Egyháznak egyetlen szekciója sem remélhetne elvégezni.

Istennek nyilvánvaló szózata gyűjtött itt össze bennünket. Amaz irányítások által sarkalt Hittel, amelyeket itt Tőle kaptunk, menni fogunk előre!

Az ORLE konferenciája és közgyűlése. A II. Országos Presbiteri Értekezlet.

Nagy gyűlések aranykeretében fogadta magyar református egyházunk a Presbiteri Világszövetség budapesti ülését. Az Országos Ref. Lelkészegyesület konferenciáján és közgyűlésén s a közbeiktatott Országos Presbiteri Értekezleten hatalmas áradással áthömpölygött a lelkeken mindaz, ami mint terv, óhajlás, reménység, ez a református szívekben, s szinte látható volt az a majdnem átfoghatatlan nemzeti és vallási munka, amelyet a református egyház végez a magyar földön. Boldog büszkeséggel szemléltük a magyar ref. lelkek szent gerjedelemében égő lobogását. A jelenlevő ezrek mögött százezreket látott szemünk, mint akiket áldozatos munkára ihlet az egybesereglettek ünnepi fogadástétele, terhek s nehézségek hordozására kész elkötelezése. Isten szentséges üzenetével, az evangéliummal odaállni a magyar nemzeti élet minden nyomorúságának gyógyítására, ez az akarat töltötte el és borította lángba a gyűlésezőket. Jól esik látnunk, hogy a nagy nyilvánosság orgánumai is a megszokottnál nagyobb figyelmet szenteltek híradásaikkal gyűléseinknek. S ha az ellentábor moraja is felhangzott, az nem feltűnő. Szentséges igazainkért még a pokol minden kapujával szemben is állanunk kell a harcot. Ne a mi romlásunkra igyekezzenek, hanem a nagy nemzeti és vallási feladatok megoldására, akkor békességben élünk.

A Presbiteri Világszövetség tagjai viszont az élet valóságában pillanthatták meg református egyházunkat, ahogy az előttük volt lelkészeinkben és presbitereinkben.

Lehetetlenség, hogy ne a legnagyobb elismerés hangján szóljunk azoknak a fáradozásáról,

akik e gyűlések rendezésének tömérdek munkáját végezték és hálával ne gondoljunk a gyűléseket házigazdául fogadó budapesti egyházzól.

A Lelkészegyesület konferenciája két napon át tartott. Azt lehetett volna gondolni, hogy a szept. 4-iki országos presbiteri értekezlet és a szept. 5-iki ORLE közgyűlés miatt az előző évenél kevesebben fognak a konferencián részt venni. De nem így történt. A konferencia előadásain állandóan magas számú halgatóság volt jelen. Már az első napon az érdeklődő világiak és nők egész sorát ott lehetett látni.

A lelkeszi konferencia a Kálvin-téri templomban folyt le. Megkezdődött szeptember 2-án. A megnyitó istentiszteletet Szabó István budapest-fasori lelkész tartotta. „A lelkipásztor címé”-ről mondott figyelemre méltó szavakat. Az istentisztelet után Juhász László gömörtornai esperes, az ORLE alelnöke üdvözölte a konferenciát, nyitotta meg annak tanácskozását. A megalakulás során egyhangú lelkesedéssel a konferencia elnökévé választották Csikesz Sándor debreceni egyetemi tanárt, az ORLE főtitkárát. Alelnökök lettek Czeglédy Sándor egyházkerületi főjegyző, Ferenczy Gyula dr. ny. egyetemi tanár, Göde Lajos püspöki másodlelkész, Török Imre esperes, Erdős Károly dr. lelkész-képző-intézeti igazgató, Süttő Kálmán, az ORLE főjegyzője, Vass Vince, dr. Victor János és Marton János theol. tanárok, Porzsolt István és Medgyasszay Vince esperesek, Nyáry Pál és Enyedy Andor lelkészek és B. Pap István budapesti theol. tanár.

A megalakulás után Göde Lajos budapesti püspöki másodlelkész a dunamelléki egyházkerület, Mócsy Mihály esperes a pesti egyházmegye, Keresztesi Samu zuglói lelkész pedig a budapesti egyház nevében üdvözölte a konferenciát.

Az előadások sorozatát Dr. Erdős Károly, debreceni lelkész-képző-intézeti igazgató kezdte meg „Aktuális dátumok” címmel. Esméltető előadását annak az indítványozásával fejezte be, hogy amennyiben 2 év múlva lesz 400 éves a „protestáns” elnevezés és négy év múlva következik be a hős reformátor, Zwingli Ulrich halálának 400 éves évfordulója, a konferencia kérje fel az ORLE közgyűlést, hogy mind a két dátum méltó megünneplését készítse elő.

Csikesz Sándor, az ORLE főtitkára: „A mai falusi igehirdetés legfőbb problémái” címen tartott nagyon érdekes és súlyos előadást, *Önzetlen élet a faluért*, ezt hangoztatta, mint alapelvet, amelynek érvényesülnie kell. Dr. Erdős Károly előadásával kapcsolatban elhatározta a konferencia, hogy a Magyar Prot. Irodalmi Társaságot megkeresik az iránt, hogy az ORLE bevonásával a négyszázados évfordulóra irassa meg a protestantizmus hazai és külföldi érdemeit, a protestáns név értelmét és jelentőségét, továbbá a Zwingli életrajzát s adja ki magyar fordításban Zwingli dogmatikus munkáit.

(Folyt. köv.)

— **Az Esperes Urak figyelmébe!** A püspöki hivatalból nyert értesülés szerint a kulturbúza métermázsája folyó évi október hó 15-ig 30 (harminc) pengővel számítandó. Október 15 után fizetők az akkori (okt. 15.) középárat fogják fizetni.

KÖNYVISMERTETÉS.

Vásárhelyi János: „Tudom, kinek hittem.” Egyházi beszédek. 1927. „Minerva” irodalmi és könyvnyomdai műintézet részvénytársaság kiadása. Kolozsvár, 80 326 lap.

Közvéleménnyé lett már régóta Erdélyben, hogy Vásárhelyi János püspökhelyettes főjegyző, az ottani egyházkerület első szónokai közé tartozik. Bizonyos érdeklődéssel kísértem azért az egy évvel ezelőtt megjelent első prédikációs kötetének hatását. Úgy látszik, nem kisebb nyomtatásban kiadott prédikációinak kelendősege, mint azoknak személyes hatása, mert rövid pár hónap alatt elfogyott prédikációinak első kötete. Első kötetének kedvező fogadtatására tekintettel határozta el Vásárhelyi János, hogy kiadja prédikációinak egy újabb sorozatát s ezeket tartalmazza a fentti vaskos kötet. Mi a Vásárhelyi J. szónoki, írói sikerének titka? Ugy gondolom, hogy elsősorban *egyéniességében* kell keresni az ő nagy hatásának titkát. Jelen kötetnek utolsó darabjában, amelyik egy irodalmi estélyen tartott előadását tartalmazza a szerzőnek, az erdélyi írókról, azt olvassuk, hogy az író erdélyi íróvá „nem a speciális erdélyi témák mesterként keresése teszi, hanem az a meleg szív, amely kényszeríti, hogy... nekünk írjon, lelke kincseit köztünk ossza szét.” Ez a megállapítás különösen áll magára Vásárhelyi Jánosra. Építésre vágyó meleg szíve, kedves egyénisége az, amit elsősorban lehelnek ezek a beszédek.

Tévedés volna azonban, ha ebből arra következtetnénk, hogy Vásárhelyi János önmagát prédikálja. Nem emberi bölcsesség az, amivel ő építeni akar, az *Ige, az evangélium* az a fundamentum, amelyen áll, nem önmagát, hanem a Krisztust prédikálja.

Szerző megállapítja, hogy prédikációi készítéséhez állandóan tanulmányozza a nagy külföldi predikátorokat. E kötetben egy pár becses átdolgozást is ad, ezért talán itt-ott érezhető is az ő egyéniségétől eltérő hang és beszédmód, ez a tény azonban nem zavarja az egész kötet egységes benyomását, az egész kötet egységes szellemet lehel, aminek alapja a szerző által megszerzett *egységes hittani és erkölcs-tani felfogás*. Ezért csak olyan darabok kerülhettek be kötetébe, amelyek az ő felfogását lehelik.

Szerző azonban nem arra törekszik, hogy elvont módon kezelje ezeket a hittani és erkölcs-tani elveket, az Igét sem bizonyos elvont magasságban tekinti, különös jellemző vonása e prédikációknak, hogy azok *pásztoriak*, a szerző benne él híveinek lelkivilágában, nagy erőssége a szerzőnek, hogy az Ige világát és híveinek világát nagyon közel tudja hozni egymáshoz, anélkül azonban, hogy az Ige igazságát megerőltítené. Ezért aktuálisak e prédikációk, mögöttük lüktet a hívek mindennapi élete, de távolabbról érezhető az erdélyi magyarság életének lektetése is. Ebből aztán az is következik, hogy termékenyek, építők és motorikus erővel teltek is azok s hatásukat csak fokozza az, hogy a szerző gondolatait egyszerű keresetlen nyelven, közvetlen módon tudja kifejezni.

Továbbá jellemző vonása ezeknek a daraboknak az, hogy a szerző legtöbb esetben emberi

szükségletekből indul ki, az emberi élet problémáit és bajait akarja megoldani az Ige világosságánál. Így e prédikációk inkább *antropocentrikusak*, bár igen sokszor igazi kálvinista hangok is megcsendülnek azokban.

Külön-külön nézve és elemelve az egyes prédikációkat, kétségtelenül megállapítható, hogy szerkezet, a homiletikai műalkotás követelményei s külső kidolgozás szempontjából is bizonyos kíváncsiak volnának felállíthatók azok közül sokkal szemben. E formai hiányoktól eltekintve azonban tartalmi érték és használhatóság szempontjából melegen ajánlom Vásárhelyi János munkáját lekipásztor testvéreim figyelmébe. A könyv megszerezhető a *Studium* könyvesbolt útján. Ára 300 lei.

M. E.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhirek.** Elkésve értesülünk róla, hogy *Gérecz Károly* aradi reáliskolai tanár, néhai Gérecz K. pataki tanító fia, főiskolánk volt növendéke, július 16-án életének 60 ik évében Aradon szélhűtésben elhunyt. Évtizedek óta aradi tanár volt s az oláh megszállás után is ott maradt, mint a francia nyelv tanára. — *Özv. Terhes Barnáné*, szül. *Beszterczey Hermin*, néhai Terhes B. sárospataki lelkész özvegye, 41 évi özvegyesség után f. hó 2-án Miskolcon, hol gyermekeivel élt, hosszú betegség után elhunyt. Áldott legyen emlékezetük!

— **A Presbyteri Világszövetség** keleti ágának *budapesti konferenciája* nagyszabású ünnepség keretében nyílt meg szept. 4-én a theol. Akadémia disztermében. A *Merle d'Aubigné* francia lelkész vezetése alatt megnyílt konferenciát testvéri érzésekkel, meleg Istenhözottal üdvözölte a Ref. Egyetemes Konvent nevében Dókus Ernő világi elnök (francia és angol nyelven), a magy. kir. kormány nevében Hermann Miksa kereskedelmi miniszter, az evang. egyház nevében báró Radvánszky Albert egyet. főgondnok, Budapest főváros nevében dr. Sipőcz Jenő polgármester, az ORLE nevében Juhász László gömöri esperes (angol nyelven); ez üdvözlésekért az elnök mondott meleg köszönetet. Ugyanő elnöki megnyitó beszédében „A Presb. Világszövetség és Magyarország” címmel azokat a kapcsolatokat fejtegette, amelyek hazánkat a Szövetséghez fűzik; meleg szavakkal emlékezett meg a m. ref. egyház szenvedéseiről, a nyugati egyházaknak irántunk való rokonszenvéről, erkölcsi támogatásáról; hódolattal hajolt meg ama bámulatra méltó munka előtt, melyet egyházunk az ifjuság ker. szellemében való nevelésével végez és buzdított a belső és külső missziói munkára, Krisztus üzenetének a világgal való közlésére, a testvéri szeretet ápolására. Déli 12 órakor ment végbe a theol. Akadémia II. emeleti folyosóján néhai Chaparède Sándor és felesége ércbeöntött féldomborképeinek felavatása; dr. Ravasz László püspök és Kovács I. theol. igazgató francia beszédben méltatták a nemes genfi házaspár nagy érdemeit, míg a genfi egyház és polgárság nevében J. Martin mondott az emlékmű állításáért köszönetet. Kedden d. e. a konferencia megkezdte

rendes tanácskozásait, a programban kitűzött kérdések tárgyalását. Délután a Kormányzó fogadta a kir. palotában a Konferencia tagjainak tisztelgését. Az elnök üdvözlő beszédére a Kormányzó a következő beszéddel válaszolt: „Őszintén örvendek, hogy itt üdvözölhetem a Presbiteri egyházak Világszövetségét. A mai nehéz időkben a keresztyéni gondolat egyike az emberi lélek legértékesebb kincseinek. Az Önök mozgalma ennek a gondolatnak jegyében indult, ami előre biztosítja a testvéries együttműködést és így törekvéseik teljes sikerét. Magyarország a lelkiismereti szabadságnak mindenkor bátor előharcosa volt. A protestantizmus itt már első idejében nagyszámu követőre talált, akiknek első törekvésük volt, hogy a bibliát magyar nyelvre lefordítsák. Azóta a magyar protestantizmus küzdelmekben oly gazdag történelme a hithűség és önfeláldozás ragyogó példáinak sorozatát mutatja. A magyar ref. egyház tehát valóban rászolgált arra, hogy a Presbiteri Világszövetségben képviselt egyházak nagy közösségben méltó helyét foglalja el. Teljes mértékben értékelem ennek a kapcsolatnak nagy jelentőségét. Javára szolgál ez nemcsak az egyháznak, hanem az egész magyar nemzetnek is. Nem fogjuk elfelejteni soha, hogy teljes elszigeteltségünk sötét napjaiban — annak szomorú következményeit, különösen az 1918. évi összeomlásokkor éreztük, — a Presbiteri Világszövetség volt az, amely az első között sietett támogatásunkra. Meg vagyok győződve, hogy a konferencia előbbre fogja vinni a Szövetségnek a keresztyén testvériesség és kölcsönös megértés megvalósítására irányuló áldásos munkáját.”

— **S. Szabó József** debreceni főgimn. igazgatót meleg ünneplésben részesítette a debreceni főgimnázium tanári kara szept. 5-én abból az alkalmából, hogy aug. 15-én töltötte be életének 65-ik évét és e hó 1-én tanári működésének 35-ik esztendejét. A tanári kar tanévnyitó gyűlésén, a kar megbízásából, dr. Bessenyei Lajos üdvözölte hosszabb beszédben a jubilánst, különösen 3 tulajdonságát méltatva tüzetesebben: példaadó kötelességtudását, nem lankadó írói készségét, melynél fogva választékos nyelven kidolgozott értékes munkákkal gazdagította a magyar irrdalmat, végül a tanári munkáját és egész lényét átható szeretetet. A tanár kar részéről a leghűségesebb odaadással biztosította őt, egyben Isten áldását kérte további működésére. S. Szabó J. mélyen meghatva válaszolt az üdvözlésre és ígérte, hogy amíg Isten segítségével a köznek dolgozhatik, minden testi és lelki erejét munkába fogja állítani, mert a nagy célokért dolgozni életének vezérlő gondolata. Főiskolánk hű barátját mi is meleg szeretettel üdvözljük e kettős évforduló alkalmából és Isten áldását kívánjuk további munkálkodására.

— **Alsóborsodiak figyelmébe!** Az őszi gyűlésen tárgyalni kívánt ügyeket szept. 20-ig bezárólag kérem hozzám juttatni. A sok tanítóváltozás a tanügyi bizottsági elnök úrhoz pontosan bejelentendő. A tanító urak a tanügyi-bizottsági elnök úrtól bekért tananyagbeosztás beküldésére szigoruan utasítandók. Atyafiúi szeretettel, *Farkas István* esperes.

— **Felsőborsodiak figyelmébe!** Egyházmegyénk őszi rendes közgyűlését 1927 szeptember 29-én (huszonkilenc) tartja *Miskolcon* a *leánygimnázium tornaterem* helyiségében, melyre a közgyűlés alkotó tagjait az elnökség tisztelettel meghívja. A *gyűlés délelőtt 9 órakor kezdődik*, azt megelőzőleg 8—9 óráig a tanügyi-bizottság tartja ülését. Délután bírósági ülés lesz. Sajóbachony, 1927 szept. 7. Atyafiúi szeretettel *Elek József* esperes.

— **Az alsózempléni ref. egyházm. tanítóegyesület** szept. 26-án d. e. 10 órakor Sárospatakon tartja évi rendes közgyűlését, melyre az egyházmegye lelkészi karát és a tanügy iránt érdeklődőket ez úton van szerencsém szeretettel meghívni. Hernádnémeti, 1927 szept. hó. *Vitéz Nyitrai Károly* elnök.

— **Biblia- és iratterjesztő tanfolyam.** A Hit és Szolgálat mozgalma szeptember hó második felében a ref. biblia- és iratterjesztők számára második tanfolyamot rendez. Erre a tanfolyamra mindenkélt a már kibocsátott és jelenleg munkában lévő kolportőröket gyűjti újra össze, hogy az eddigi munkában szerzett tapasztalatokat értékesítse s az iratterjesztésre igen alkalmas őszi és téli időszakra minél megfelelőbb és buzgóbb munkásokat állíthasson be. De új jelentkezőket is felvesz, amennyiben beküldik: 1. *ref. lelkipásztori ajánlólevelüket*, 2. *sajátkezűleg megírt önéletrajzukat*. A Hit és Szolgálat Mozgalma őszinte tisztelettel kéri a lelkipásztorokat, hogy amennyiben alkalmasnak ígérkező hívük van, legyenek kegyesek az illető figyelmét erre a gyönyörű, rendkívül fontos munkára felhívni. Felhívjuk azokat, akik a biblia- és iratterjesztés szent munkájára hivatást éreznek, küldjék be *sürgősen jelentkezéseiket*, lelkészi ajánlólevéllel és önéletrajzzal. A tanfolyam pontos idejéről a jelentkezettek külön értesítjük. A tanfolyam kb. egy hétig tart. *Szállás és ellátás díjtalan*. Jelentkezést Bereczky Albert ref. lelkész Tahitót-falu, Pestm. címre kell küldeni. A tanfolyam jelentékeny költségeire (25—30 ember egy heti ellátása) adományokat köszönettel fogadunk.

— **A biblia meghamisítása.** A Borsodmegyében szervezkedő kommunisták vezetői, hogy a papjai, tanítói tanításain, a biblia igéin csüngő magyar népet felforgató eszméiknek könnyebben megnyerhessék, arra az ördögi gondolatra jöttek, hogy a mérges eszméket vallásos köntösbe burkolva, a biblia könyveibe csempészve fogják a jámbor falusi népnek beadogatni. E célból meghamisították a bibliát, annak igéi közé a magok gyalázatos tételeit csempészték, hogy így megzavarják, felforgassák a magyar nép gondolkodását, azt oda vigyék, hogy lassankint a biblia tanaival együtt a kommunista eszméket is magukba szívják. A rendőrség, mely szept. 3-án rajtaütött a kommunista agitátorokon, természetesen a kommunista bibliákat is mindenütt összeszedi és elkobozza. A kommunisták e gonosz fondorlata végeredményében a biblia, a vallás végtelen hatalmának elismerését jelenti.

— **Hollandia.** A *Stipendium Bernardinum* eddig 3 magyar diáknak nyújtott ellátást; ezentúl dr. Visscher utrecht professzor közbenjárására, 4 diákunk fog ez ösztöndíjból részesülni. Kíváncos lenne, hogy e 4 ösztöndíj az egyes theol. akadémiák

növendékei közt arányosan osztatnék el, hogy mindenik intézet növendékei egyformán részesüljenek belőle!

Pályázat.

A sárospataki ref. gimnázium Elöljárósága pályázatot hirdet egy rendes tanári tanszékre. Javadalom: az egyházi törvények és a sárospataki ref. főiskola felsőbb hatóságai részéről megállapított mindenkor fizetési rendszernek megfelelőleg. Pályázhatnak elsősorban *latin-német*, másodsorban *latin-történet* szakos tanárok. Ez utóbbiaknál előnyben részesülnek a magyar vagy görög nyelv és irodalom tanítására is képesítéssel bírók.

A kellően felszerelt folyamodványok (anyakönyvi kivonat, családi állapotot igazoló okmány, oklevél, működési-, orvosi bizonyítvány, a forradalom alatt tanúsított magatartásáról szóló igazolványok stb.) *f. évi szeptember 20-ig* a sárospataki ref. főiskola *Igazgató-tanácsához* címezve, a sárospataki ref. gimnázium Igazgatóságához küldendők. Az Elöljáróság fenntartja azt a jogot, hogy alkalmas pályázó hiányában a tanszéket helyettes tanárral töltsse be. A megválasztott tanár a tanszéket a választásról vett értesítés után haladéktalanul köteles elfoglalni.

A sárospataki ref. gimnázium
Igazgatósága.

Pályázat

A tiszavalki ref. kántortanítói állásra pályázatot hirdetnek. Javadalom: 27 és 1/2 magyar hold szántóföld egy tagban, 6 magyar hold kaszáló, 400 □-öl külső veteményes kert. Földek adóját felerészben az egyházközség fizeti. 22 métermázsza tiszta búza párber. 2 öl puha fa beszállítva. 2 legelőilletőség. Stóla. Államsegély. Értékegység: 57. 2 szobás, előszobás jó lakás, kert.

A megválasztott tartozik 100 pengő beruházási költséget megtéríteni elődjének.

Kötelesség: I—VI. vegyes osztály, ismétlődő iskola vezetése. Presbyteri gyűléseken a jegyzői teendők díjtalan elvégzése. Kanonikus órákon s akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Orgonázás. Az egyházi énekkar szervezése és vezetése. A vasárnapi iskolában és mindennemű belmissziói munkában való buzgó segédkezés.

Jó hanggal rendelkező, orgonázásban kellő jártassággal bíró pályázók személyes bemutatkozása előnyös, azonban utiköltség megtérítésére csak a megválasztott számíthat.

Pályázati határidő f. év október hó 3-ika. Állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Kellően felszerelt pályázati kérvények alulírott Tiszavalk (Borsod m.) u. p. Borsodivánka küldendők.

Rácz Károly
ref. lelkész, isk.-széki elnök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ..... 14 Pengő. Fél évre ..... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	---	---

TARTALOM: *Farkasfalvi Farkas Géza:* Gondnoki székfoglaló beszéd. — *M. J.:* A főiskolai igazgató-tanács ülése. — *M. J.:* Az ORLE konferenciája és közgyűlése. A II. Országos Presbiteri Értekezlet. (Vége köv.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázatok.

Gondnoki székfoglaló beszéd.

— Az abaúji egyházmegye őszi közgyűlésén, 1927 szept. 15-én Salkszón elmondotta *Farkasfalvi Farkas Géza* em. gondnok. —

Nt. Egyházmegyei Közgyűlés!

Alázatos lélekkel, hálával csordultig telt szívvel állok itten és mondok imádságos köszönetet a Mindenható Istennek végtelen kegyelméért, mellyel eltekintett fogyatkozásaim és gyarlóságaim sokasága fölött és engemet erre a diszes tisztségre elhívott és szolgálai között oly előre helyezett, hogy félelem fogna el gyengeségem tudatában, hogy miként fogok e helyen megállni tudni, ha nem tanítana Pál apostol: „*Mindenre van erőm a Krisztusban, aki engem megsegít.*”

Nagytsízt. Egyházmegyei Közgyűlés! Az abaúji egyházmegye gondnoki székében előttem oly buzgó hittel megáldott, nagytudású és nagyképeségű férfiak ültek, mint csak az utolsó 70 év gondnokai: Bárczay Albert, Teleki Péter, Komáromy László, Meczner József, Puky Endre, kikről s kiknek működéséről egyházmegyénk csak a hála és elismerés hangján emlékezhetik meg minden illő alkalomkor. E helyről is egyik legelső kötelességemnek tartom ezen érzelmeknek kifejezést adni és nekik tisztességet tenni.

Nt. Egyházmegyei Közgyűlés! Oly időben foglalom el az egyházmegye gondnoki székét, amikor minden gondolkozó vallásos kálvinista ember tudatára ébredt annak az igazságnak, — hiszen a legrettenetesebb idők tanították meg rá, — hogy nem elég a vallásosságnak abban kimerülni, hogy saját magunk igyekezőnk Isten parancsolatja, Jézus tanítása szerint élni, hanem bitüknéért dolgozni és minden erőnkkel küzdeni is kell.

A lelkeket megmozdította az alkotás vágya, megtörténtek az első lépések a jobb jövő felé. Felismertük a mult és jelen hibáit és tisztában vagyunk azzal, hogy ha mint kálvinisták, mint keresztyének, mint magyarok élni akarunk, akkor a megújodásnak be kell következni.

Ezen megújodásnak ajánlom fel a gondnoki székben a jószágos Isten segítségével gyenge erőmet.

Erősíteni és fokozni kell azon nagy arányokat öltött gyönyörű munkát, mely e téren egyházmegyénkben és a legtöbb gyülekezetben folyik.

Mint hiveink felvilágosítása az isteni küldetés igazságáról, a keresztyéni kötelességek mikénti teljesítéséről a ref. öntudat felébresztéséről, erősítéséről, a könyörülő szeretet munkáiról, továbbá a *biblia és vallásos iratok terjesztése, missziói munkák és számtalan más ily tevékenység, melyek a belmisszió keretébe tartoznak.*

Ezen munkáknál a lelkésznek és tanítónak a legszorosabb együttműködésben kell lenniök. És hogy ezen munkákat jól elvégezhessük, a *presbitererek kiválasztására és nevelésére kell igen nagy súlyt helyeznünk.* A presbitérium legyen vezérkara a lelkésznek a Krisztus országáért való küzdelmében. A presbitereket rá kell nevelni arra, hogy ők ne csak az anyagi ügyeivel foglalkozzanak az egyháznak, hanem szenteljék egész lelküket annak a munkának, mely a puritán kálvinista erkölcsöket és az egyházas életet viszi bele a gyülekezetbe. Első követelmény ehhez saját helyes példaadásuk. Tündököljenek ők családi és magánéletük tisztaságával és egyházas életmódjukkal.

Ha a lelkész egy ilyen presbitériumot tud maga körül szervezni, munkája könnyű lesz, gyönyörűsége és Istennek tetsző. Így megfigyelheti, irányíthatja minden hívének lelki életét és ezzel kapcsolatosan minden cselekedetét.

De nemcsak a presbitereket, hanem általában a buzgó világiakat is be kell vonni az egyház szolgálatába. Meg kell győzni hiveinket, hogy akik egyházukat építik, saját lelküket szolgálják.

Be kell vinni a családokba a hamisíthatatlan, puritán kálvinista szellemet, akkor egyházi és nemzeti közéletünk oly kemény, igaz embereket fog kapni, kiken sohasem fognak erőt venni az egyházat és hazát romboló modern elméletek, a rendszerezített hazugság és népcsalás pokoli munkája.

A megújhódásért való küzdelemben nagy szerepet kell juttatnunk a nőknek. A nő eddig is minden szépért és nemesért való munkájában mellette állott a férfinak. De különösen e munkakörben, annak sok részleténél sokkal többet tehet, mint a férfi, mert az ő szíve nemesebb, megértése finomabb. A férfi erejét a nő szívjószágával kell meg-nemesíteni.

Nagyfontosságú a gyülekezetek fegyelmezése. Itt a szigorban addig a határig el kell menni, amíg azt a Krisztusi szeretet megengedi. Fegyelmezés

nélkül nagy, állandó eredményeket elérni alig lehet. De a magyar ember lélektanához is tartozik az, hogy a fegyvermezést szívesen elviseli, a szigorú szintet megkívánja, csak az a feltétel, hogy abból mindig a szeretet és igazságosság kiérezhető legyen.

Nagy mulasztást követtünk el azonban azáltal, hogy a sajtót nem állítottuk kellőleg céljaink szolgálatába. A ref. sajtó terén elenyészően kevés történt. Egyik oka ennek mindenestre szegénységünk, de oka közönyösségünk is.

E mulasztást mielőbb helyre kell hoznunk, mert a sajtó útján igen nagy sikereket érhetünk el.

A mai sajtó, tisztelet a kivételeknek, nagyon sok eltévelyedést mutat izlésében, hangjában, irányzatában és erkölseiben. Legtöbb lap szenzáció- és botrányhajászáttal, gyanúsításokkal és pikantiákkal van tele, mert ez jó üzlet. Ezzel aztán megrontja vagy legalább is lazítja olvasóközönségének erkölcsi felfogását. Nekünk a belmisszió keretében egyik legfőbb gondunk legyen, hogy híveink csak azokat a lapokat és könyveket olvassák, melyek vallás-erkölcsi és hazafias szempontból kifogástalanok. Hiszen az ujság a mai ember mindennapi tápláléka. Templomba a legjobb kálvinista, a legjobb keresztyén is hetenkint legfeljebb csak egyszer jut el, míg ujságot legtöbbször mindennap olvas. Nagyon helyes megállapítás az, hogy az ujság a modern világ prédikáló széke, melyből naponkint százazreknek szólhatunk és így egész társadalmi rétegek gondolkozásmódját, világnézetét és erkölcsi felfogását irányíthatjuk.

Egészen röviden néhány égető anyagi kérdésünket kívánom érinteni. Az 1848. XX. t.-c. úgy intézkedik tudvalevőleg, hogy az egyházak egyházi és iskolai szükségletei állami úton rendeztessék. Ettől azonban mérhetetlen távol vagyunk, sőt újabbán egyházaink olyan terhekkel lettek sújtva, melyek azokat összeroppanással fenyegetik. Itt van pld. a békebelinek hatszorosára emelt tanítói nyugdíjárulék. E kérdésben többször tárgyaltam a legilletékesebb tényezőkkel és ezen tárgyalások eredményeképpen fel vagyok hatalmazva annak kijelentésére, hogy e kérdés a legközelebbi időben rendezve lesz s az egyház vállairól e teher le fog vésni.

A dologi tandíjkárpótlás, az adócsökkentési segély, a korpótlék, még koránt sincsenek valorizálva. A lelkeszi nyugdíj, bár megközelíti már a valorizált összeget, teljesen labilis, arra biztosan számítani nem lehet. Hiszen pénzünk devalvációja folytán a lelkeszi nyugdíjintézet csaknem teljesen tönkrement, az államsegély mértéke pedig nincs törvénnyel szabályozva, így a mindenkori kormány jóindulatától függ és bármikor megvonható egy rosszindulatú kormány által.

Ismerjük az állam mai igen nehéz pénzügyi helyzetét, mindazonáltal amely arányban ez javul, törvényadta jogaink alapján meg kell kívánnunk ezen és számtalan bajaink orvoslását.

Egyházi adózásunk egyáltalában rendszertelen. Nem arányos, nem méltányos elosztással terheli meg az egyes egyházakat és híveket.

Már valóban megérett a helyzet arra, hogy új adórendszert alkossunk és pedig progresszív alapon.

De teljes lehetetlenség a párbérrendszer mellett a lelkészeknek és a tanítóknak igazán nyugodtan és a szükséges méltósággal dolgozni, mikor azzal kell törődniük, hogy a párbért, a mindennapi kenyeret képesek legyenek híveiktől szép szóval, ha így nem megyen, erősebb eszközök alkalmazásával megkapni. Ez a módszer csirája a legtöbb békétlenkedésnek, perlekedésnek, viszálynak a gyülekezetben. A lelkészre nézve pedig lealázó, tekintélytromboló helyzetet teremt. A mai megnehezedett időkből nem lehet a lelkésznek járandóságát közvetlenül a hívektől kapni.

A lelkészválasztás mai rendjét is meg kell reformálni. Ne válhasson a magasztos lelkész állás alacsony korteskedés tárgyává, hanem legyen annak elnyerése a hivatottság, a képességek, a tudás és a szerzett érdemek méltánylása.

Nt. Egyházmegyei Közgyűlés! Talán legaktuálisabb és egyik legfontosabb problémája ma egyházi közéletünknek a sárospataki tanítóképző átvételének kérdése. Ez a kérdés ma úgy áll, mint tudjuk, hogy az egyházkerület gyülekezeteinek teherbíró képessége megvizsgáltatván, kitűnt, hogy egyes gyülekezetek óriási, szinte az elviselhetetlenséggel határos terheket viselnek és a gyülekezetekre több terhet róni már nem lehet. Már pedig a tanítóképzőt föltétlenül át kell vennünk, azért a kormánnyal kell újból tárgyalnunk, hogy átlátva kérésünk méltányosságát és jogosságát, pénzügyi támogatásával tegye lehetővé az átvételt.

Hiszen nem kétséges az, hogy jövőnk igen nagyrésztben a tanítók kezében van letéve. Meg kell tehát győzni a kormányt, hogy nem egyedül református, hanem egyetemes magyar nemzeti érdek is, hogy tanítóinkat ősi tradícióktól megszentelt, hazafias kálvinista szellemben nevelhessük.

A korszellem követelményéhez mért józan, megfontolt haladás szükségességét tekintetbe véve, az ősi tradíciókhoz való ragaszkodás egy népek sem oly létkérdése, mint nekünk magyaroknak.

Fokozatosan szükséges ez az egyházi életben, mert ha a tradíciókat félredobjuk s a modern áramlatoknak szabadon tért engedünk és ezzel a vallást kiszolgáltatjuk a romboló eszméknek, nincs többé gát s elpusztul nemcsak a vallás, de a Haza is és minden, ami előttünk szent és amiért élünk érdemes. Igenis Nt. Egyházmegyei Közgyűlés, a magyar Haza és a magyar kálvinista egyház sorsa össze van forrva. Meggyőződése az, hogy életbevágó kérdése nemzetnek és vallásnak, hogy a felekezeti békét megóvjuk és krisztusi szeretetben összeforrvan együtt dolgozzunk az összes felekezetekkel!

Ezen eszméktől és ezen érzésektől áthatva foglalom el az egyházmegye gondnoki székét és köszönöm meg szívem egész melegével az egyházmegye előlegezett bizalmát.

Nem tudom, ezen bizalomnak miként leszek képes megfelelni. De egyet cselekszem, — mint azt a bibliából tanultam: — „Azokat, melyek hátam megett vannak elfelejtvén, azoknak, melyek előttem vannak, nékik dőlven, célegyenest igyekszem az Istennek a Krisztus Jézusban onnét felülről való elhívása jutalmának.”

A főiskolai igazgató-tanács ülése.

Főiskolánk hagyományos szép napján, szept. 10-én, az év megnyitó szokásos napján az igazgató-tanács megtartotta rendes ülését. Az elnöki széken ez alkalommal örömmel láttuk ott *Dókus Gyula* főiskolai világi gondnokot is, akit az utóbbi években gyöngékedése néhányszor visszatartott e tiszte teljesítésétől. Az igazgató-tanács szeretete és ragaszkodása minden jelével vette körül a főiskola ügyeinek intézésére megjelent világi gondnokot. Az ügyvezető elnöki tiszte *Janka Károly* főiskolai lelkesítő gondnok töltötte be. Megjelentek a gyűlésen *Cziáky Endre*, *Pósa Péter*, *Enyedy Ándor*, *Meczner Béla* és *Bernáth Aladár* igazgató-tanácsosok, *Elekes Imre* gimn. és közigazgató, *Dr. Rácz Lajos* theol. akad. igazgató; *Marton János* a theol. akadémia, *Szilágyi Benő* a főgimn., *Dr. Trócsányi József* és *Kovácsy Sándor* a gazdasági választmány képviselőit. Előző nap, szept. 9-én egy teljes napi munkát töltött el *Janka Károly* és *Meczner Béla* elnöklése alatt az igazgató-tanács számvizsgáló bizottsága a főiskola 1926—27. isk. évi zárszámadása és vagyonmérlege megvizsgálásával és az 1927—28. évi költségvetés letárgyalásával. A számvizsgáló bizottság alapos, gondos és kimerítő munkát végzett.

Az igazgató-tanács ülésén *Janka Károly* elnök mindenekelőtt napirend előtti felszólalásban méltatta a 35 évi tanári működés után nyugalomba vonult *Csontos Józsefet*. Lelkes szavakkal mutatott rá, hogy *Csontos József*, amióta kis diákként a főiskola körébe került, majd annak tanára lett, annyira felvette magába e százados hely legnemesebb tradícióit, hogy jellemével, működésének egészével, törhetetlen hűségű iskolaszeretetével és a diákság atyai jóságú gondozásával a főiskola tipikus szellemének egyik legkiválóbb képviselője lett. Az igazgató-tanács egy szívvel-lélekkel osztotta elnöklő gondnok szavait és Isten áldó kegyelmét kívánta a nyugalomba vonuló életének további idejére.

Ugyancsak napirend előtti felszólalásban üdvözölte az ügyvezető gondnok az igazgató-tanács nevében *Elekes Imrét*, a megválasztott új gimn. és közigazgatót. Kiemelte, hogy nem új ember *Elekes Imre* az igazgató-tanács zöld asztalánál, hiszen évek hosszú sorának érdemes munkája után hívta el őt az előjáróság bizalma a gimn.-i igazgatói székbe. Az ő nagy munkaereje, hozzáértése és ügyszeretete a legszebb reménységre jogosít fel a főiskola ügyének vezetését illetőleg is. *Elekes Imre* hálás és meleg szavakkal köszönte meg az igazgató-tanács nevében kifejezett üdvözlést. A jelentések során tudomásul vétetett, hogy az egyházkerületi közgyűlés a következő hat évi ciklusra, az 1927—33. évekre megválasztotta az igazgató-tanácsosokat, gazd. választmányi elnököket és három gazd. választmányi tagot. A fontos tisztségekre érdemeik jegyzőkönyvi elismerése mellett mind a régiek választattak meg. Megüresedett helyre megválasztott *Kiss Ernő* alsózempléni esperes és *Szilágyi Benő* főgimn. tanár az igazgató-tanácsba.

Gondos munkára valló jelentést tett a köziskolai szék a diáklakások megvizsgálásáról, amit az igazgató-tanács nagy örömmel vett tudomásul.

Az ének- és zenetanári állásra jelentkező két pályázó közül *B. Szűcs Ferencet*, a ceglédi egyház organistáját, okleveles tanítóképző-intézeti zenetanárt ajánlja az egyházkerületnek megválasztásra. A *Vikár Sándor* pápai végzett theológus pályázata, akinek középiskolai énektanítói oklevele van, szintén felterjesztetik. Tudomásul vétetett, hogy a köziskolai szék az internátusi bizottság tagjaiul *Elekes Imre*, *dr. Rácz Lajos*, *dr. Trócsányi József*, *Marton János*, *Dávid Zoltán* és *Szilágyi Benő* tanárokat választotta meg.

A theol. akadémia ügyei közt kiemelkedett: *Nagy Béla* theol. tanár betegsége miatt nyugalomba vonulása, *Szabó Zoltán* h. tanár h. tanári megbízatásának meghosszabbítása.

A görög nyelvtan tanítása a görög érdemjeggyel nem bíró I. é. hittanhallgatók számára elrendeltetett s a kötelező két óra után az óradíj kiutaltatott, de az érdekelt hallgatók kötelesek évi 10 P összeget a főiskolai pénztárba befizetni a görög nyelv tanításáért. A gimn. igazgató jelentései az érettségi, javító, magánvizsgálatokról, az ideiglenes tantárgybeosztásról, az órarend összeállításáról, a tanárok iskolán kívüli megbízatásáról tudomásul vétettek.

Dr. Gulyás József engedélyt kapott órarendje olyan összeállítására, hogy a debreceni tudományegyetemen m.-tanári előadásokat tarthasson. A gazdasági választmány előterjesztést tett a györgytarlói és bálványosi gazdálkodásról. Az Istvánházi bérleszállítási kérelmet a múlt évi mértékben tartotta teljesíthetőnek. Nyomdafelügyelővé választásra *Dávid Zoltán* tanárt ajánlja, aki éveken át volt a bizottság hasznos tagja és jegyzője. A zárszámadás, vagyonmérleg és költségvetés a számvizsgáló-bizottság javaslatára elfogadtattak. Végül a beadott kérvények elintéztettek. *M. J.*

Az ORLE konferenciája és közgyűlése.

A II. Országos Presbiteri Értekezlet.

(Folyt.)

A délutáni konferencián éneklés és imádkozás után *Sütő Kálmán* tiszalúci lelkész „A lelkészek és egyházak anyagi helyzete (kongrua, korpótlék, adósegély, iskolai terhek. O. F. B. stb.)” címen vezetett be nagy hullámokat vert tanácskozást, amelyben többen részt vettek. Előterjesztései a ORLE közgyűlése elé mentek. *Egerházy Lajos* a ORLE ügyvezető igazgatója, ny. lelkész „Az ORLE jóléti társulat és a lelkészek” címen tartott előadást. A ref. lelkészek és tanítók gazdasági szervezkedéséről beszélt.

A ref. nők, papnők számára pénteken délután a theol. akadémia termében volt gyűlés. *Czeplédy Sándor* előadását nagy sajnálattal nélkülözni kellett. Az elnöki széket *Erdős Károly* theol. igazgató foglalta el, előadásokat pedig *Kállay Kálmán* theol. tanár („A nők munkája a holland református egyházban”) és *Fiers Elek* budapest-tisztviselőtelepi lelkész tartott („Mit olvasson a magyar ref. papné.)

A vallástanító lelkészek országos konferenciáján, mely a Lónyai-ucái gimn. dísztermében folyt le *Ferenczy Gyula* dr. ny. egyetemi tanár elnökölt és *Budai Gergely* theol. tanár tartott előadást s az ő

határozati javaslatára megalkották a vallástanító lelkipásztorok szakosztályát.

A délutáni gyűlések végeztével 6 órakor négy helyen evangélizációs istentisztelet volt. A Kálvin-téri templomban *Juhász* László gömör-tornai esperes, a Fásori templomban *Csikész* Sándor egyetemi tanár, a budai templomban dr. *Vass* Vince pápai theol. tanár, a Tisztviselő-telepi imaházban *Muraközy* Gyula kecskeméti lelkész predikált. Este a fásori gyülekezet asszonyai és leányai várták szeretetvendégségre az ORLE-konferencia összes tagjait.

Szeptember 3-án folytatódott az ORLE konferenciája. A reggeli istentiszteleten *Göde* Lajos püspöki másodlelkész tartott rokonszenves hangú bibliamagyarázatot „A lelkipásztor nevei” címen. Az első előadást Id. Dr. *Szabó* Aladár tartotta „Kapcsolataink Európa ref. egyházaival” címen a töle megszokott lélekébresztő hangon. Utána Dr. *Victor* János „A Presbyteri Világszövetség múltja, jelene és jövője” címen a presbyteri világszövetséget ismertette nagyon figyelemre méltó, tárgyilagos előadásban. Előadása után a hozzászólások betöltötték az egész délelőttöt. Délután Dr. *Hetessy* Kálmán az ORLE főjegyzője a kecskeméti jogakadémia ügyében terjesztett elő nagyfontosságú határozati javaslatot. Majd *Marton* János theol. tanár „Kapcsolataink és feladataink a Balkán protestantizmusa körül”, Dr. *Vasady* Béla pápai theol. h.-tanár pedig „Kapcsolataink Amerika ref. egyházaival” címen beszéltek.

Szombaton este 6 órakor evangélizációs istentisztelet volt. A Kálvin-téri templomban predikált Dr. *Hetessy* Kálmán kecskeméti lelkész, a budai templomban *Takaró* Géza new-yorki lelkész, a fásori templomban *Enyedy* Andor miskolci lelkész.

Szeptember 4-én a kora reggeli kedvezőtlen idő, a szakadó eső dacára, felemelő ünnepélyességgel folyt le a II. országos presbyteri értekezlet. Megragadó istentisztelet után — a Kálvin-téri templomban predikált *Baltazár* Dezső püspök, a budai templomban *Janka* Károly egyházkerületi főjegyző és a fásori templomban *Farkas* István esperes, miskolci lelkész — a templomokból kiözönlött sokaság előtt a határvidéki presbitériumok kiküldöttei otthoni mezei virágból font koszorúkat helyeztek le az *Észak, Kelet, Dél és Nyugat* emlékművei előtt a Szabadság-téren.

Az értekezlet a Vigadóban vette kezdetét. Elnökei voltak: *Baltazár* Dezső püspök és *Dókus* Ernő tiszáninneri egyházkerületi főgondnok, az egyetemes konvent vil. elnöke. Alelnökök: Dr. *Révész* Kálmán, *Antal* Géza, *Ravasz* László, *Balogh* Jenő és *Teleky* József gróf. Az értekezletet üdvözölte *Hetessy* Kálmán a dunamelléki egyházkerület, *Némethy* Károly dr. titkos tanácsos a budapesti egyházközség nevében, majd *Puky* Endre dr. képviselőházi alelnök, *Némethy* Béla, *Benedek* Sándor, *Borsos* Károly és *Dobó* Sándor.

Hegedüs Lóránt nyug. pénzügyminiszter felszólalása után *Baltazár* Dezső mondotta a megnyitó beszédet, kegyeletes szavakkal emlékezett meg gr. *Degenfeld* Józsefről, a kálvinista egyház nagyemlékü „presbiteréről” s tért ki egyházunk aktuális helyzetének ismertetésére s méltatta a *Rothermere* lord akciójának fontosságát. A nagy

tetszéssel fogadott beszéd után az értekezlet üdvözlő táviratot küldött *Horthy* Miklós kormányzó-nak, a miniszterelnöknek és *Rothermere* lordnak.

Délután nyílt ülés keretében lelkes ünnepeléssel fogadta a presbyteri értekezlet a Presbyteri Világszövetség tagjait. *Baltazár* püspök üdvözölte hatásos szavakkal a vendégeket, amire *Merl d' Aubigné* elnök bemutatta a külföldi vendégek közül *Horold* svájci dékánt, *Anderson Scott* cambridgei tanárt, *Thiébaud* neuchатели és *Lang* hallei tanárt, akik rövid felszólalásban köszönték meg az értekezlet üdvözlését. Gyönyörű hangú deklarációk után, amelyek arról szóltak, hogy mit köszönhetünk külföldi testvéreinknek és mit várunk tőlük, *Ravasz* László püspök tartott előadást A magyar presbiter hivatásáról és *Szabó Imre* zárta be írásmagyarázattal a felemelő hangulatú értekezletet.

Szeptember 5-én, hétfőn délelőtt folyt le a Lelkészertertekezlet évi közgyűlése a régi képviselőház tágas termében. A tisztelgő üdvözlések után *Baltazár* Dezső, az Országos Lelkészegyesület elnöke nagyszabású megnyitó beszédet mondott. Megemlékezett *Degenfeld* József gr. elhunytáról, majd így folytatta:

A veszteség súlyát növeli, hogy éppen a zsinat megnyitásának küszöbén és az 1848. évi XX. t.-c. végrehajtását célzó küzdelem döntő megnyitóján kellett távoznia a böles és szilárd vezérnek.

Majd a zsinatra váró feladatokra tért ki:

— Az 1848. évi XX. t.-c. végrehajtásának eddigi kormányrendeletektől, költségvetési esetlegességektől függő prekárius rendszerét végre fel kell cserélni a törvényhozás szilárd alapjára helyezett véglegességgel. Az egész 1848. alapvető törvényhozás alkotásai, azok között az 1848. évi XX. t.-c. rendelkezései, olyan történelmi jelentőséget képviselnek, amelyet egyenesen sért és megáláz a végrehajtási kísérleteknél eddig szokásba vett mód. Az állam oldaláról a törvényhozásnak, a mi oldalunkról a zsinatnak kell ezt a kérdést kezébe venni, kiemelni az önkény és kegy alacsonyosságától, a zárt ajtók megett tárgyalások homályától és a felekezetek közti egyenlőség és viszonyosság érvényesítésével a felekezetközi békét egyedül biztosító magaslatra emelni. Mivel most már a magát szegénynek és megrövidítettnek érző és valló katolikus klerus is beállott az állammal szemben az 1848. évi XX. t.-c. alapján továbbmenő államszolgálatot igénylők sorába, még a Róma segítségével magyar alkotmányellenes Regnum Marianum felé fejlődő államunkban sem lesz többé a teljes végrehajtás akadálya.

Az elnöki megnyitó kapcsán előterjesztette *Hetessy* Kálmán kecskeméti lelkész, az ORLE főjegyzője, hogy a közgyűlés kérje a konventi zsinatalkészítő bizottságok útján az országos zsinatot arra, hogy sürgőssen vigye keresztül a lelkészválasztásról szóló törvény gyökeres revízióját s hogy járjon el a kormánynál az 1848. évi XX. t.-c. teljes és igazságos végrehajtása érdekében. A közgyűlés e javaslatokat elfogadta.

Egyhangú határozattal foglalt állást a közgyűlés a felekezeti jogakadémiák fenntartása mellett és az ezzel kapcsolatban újabban kiadott kor-

mányrendeletet, mivel az kerülő úton a felekezeti jogakadémiák megsemmisítését vonja maga után, elítéli.

(Vége köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Főiskolánk évnyitó ünnepélye** a hagyományos emelkedett és bensőséges szellemben folyt le szept. 10-én d. e. 9 órakor az imateremben. A tanári kar és az ifjúság szinte teljes számban összesereglett reá; az előjáróság tagjai közül megjelentek: Janka Károly lelk. gondnok, Cziáky Endre, Pósa Péter, Meczner Béla és Bernáth Aladár igazgató-tanácsosok. A 33. dics. 1. versének eléneklése után Szabó Zoltán h. theol. tanár imádkozott, kérte buzgó imában az Úr áldó és megszentelő kegyelmét az új iskolai év munkájára. Újabb ének után Elekes Imre közigazgató adta elő tartalmas, mélyen-szántó beszédét, melyben közvetlen elődjéről meleg szavakkal emlékezve meg, tüzetes programot adott a közeljövő iskolapolitikáról, főiskolánk szellemi és pedagógiai kiépítéséről és fejlesztéséről s főiskolánk 396-ik iskolai évét megnyitotta. A hatalmas munkát, amint terünk engedi, közölni fogjuk. A XXIII. zsoltár 1. versének eléneklése után dr. Mátyás Ernő theol. tanár olvasta fel hosszabb *székfoglaló értekezését*, melyben a keresztyén élet és a theologiai tudomány egymáshoz való viszonyát fejtegette, meggyőző erővel állítva egymással szembe a legújabb két theologiai iskolát, u. m. a Schleiermacher-féle élmény-iskolát és a Barth-féle dialektikai iskolát és ezekkel szemben körvonaloza saját álláspontját. A széleskörű, mélyreható tanulmányon alapuló értekezésért Janka K. gondnok mondott a székfoglaló tanárnak köszönetet, egyszersmind atyai komolysággal és szeretettel buzdítva az ifjúságot az új iskolai évben is kötelességei hűséges teljesítésére. A Hymnusz közös éneklése fejezte be a magas színvonalú ünnepélyt.

— **A Presbyteri Világszövetség kiküldöttjei Sárospatakon.** A Presbyteri Világszövetség konferenciájának 5 küldöttje tisztelte meg szept. 12-én, hétfőn látogatásával főiskolánkat, u. m. dr. Cramer utrechti egyetemi tanár, dr. Baxter glasgowi lelkész, dr. Duncan st.-andrewsi lelkész-tanár és Forgean lelkész (Skótszágból), végül Longinides athéni ev. lelkész, akiket dr. Puky Endre, a képviselőház alelnöke, Forgács Gyula pataki, Kovács László koronkai és Csekes Béla dunaradványi lelkészek kísérték Debrecenből Sárospatakra, ahová déli 12 órakor érkeztek meg. A vasúti állomáson a theol. kar és az ifj. cserkészcsapat által fogadott vendégeket a főiskola nevében Elekes Imre közigazgató üdvözölte meleg szavakkal, amelyekre Duncan professzor válaszolt. A főiskola udvarán a tanári kar és az egész tanulóifjúság várta a vendégeket. Az ifj. énekkar által, Hodossy Béla nyug. kép. igazgató vezetése alatt előadott Hiszekegy után dr. Puky Endre igazgató-tanácsos üdvözölte az egyházkerület és a főiskolai igazgató-tanács nevében angol nyelven (amit később magyarul is tolmácsolt) a vendégeket, míg Király Zoltán szenior az ifjúság hódolatát tolmácsolta. Az üdvözlé-

sekre előbb Baxter lelkész olvasta fel, Forgács Gy. tolmácsolásában, a Pr. Világszövetség üdvözlését, majd Cramer professzor adott a magyar kálvinistasággal való együttérzésének lelkes kifejezést, jelentve, hogy ők is szentül hisznek a magyar Hiszekegy igéiben s befejezésül magyarul felolvasta a Hiszekegyet. Az énekkar újabb szereplése után a vendégek megtekintették a Rakóczi-várat; majd ebéd után, melyen mindkét részről meleg felköszöntők hangzottak el, a főiskolai könyvtárt és a szépzészet gyűjteményt. A vendégek a d. u. 5 órai vonattal utaztak el Miskolcra s onnan másnap Losoncra; az állomásra őket kikísérő és szép dalokat zengő cserkészeket tetszéssel szemlélgették s Forgan lelkész elismerő szavakkal méltányolta szép föllépésüket. A beszédeket angolból magyarra és magyarról angolra Forgács Gy. és Csekes B. tolmácsolta. Úgy láttuk, vendégeink igen kitűnő benyomást vittek magokkal Sárospatakról.

— **Gondnoki beiktatás Abaújban.** Az abaúji egyházmegye szept. 15-én fényes ünnepséggel iktatta be szinte teljes egyértelműséggel megválasztott új gondnokát: *farkasfalvi Farkas Géza* országgyűlési képviselőt gondnoki állásába. A beiktatás széleskörű egyházi és nemzeti ünnepéllé nőtte ki magát: ünnepe volt ez nemcsak az abaúji egyházmegyének és a szikszói eklézsiának, hanem az egész tiszáninneni egyházkerületnek, Abaúvjármegyének, Szikszó városának, s természetesen az új gondnok széleskörű baráti és rokoni körének, tisztelői nagy seregének. Az ünnepély a szépen feldiszített, ősrégi templomban d. e. 1/2 10 órakor kezdődött. *Cziáky Endre* esperes buzgó imája után *Medgyasszay András* h. szentandrási lelkész rajzolta meg szépen kidolgozott és ékesen előadott egyházi beszédben a hű kálvinista világi pap jellemrajzát. A szép karbeli és szóló-énekek előadásával mély vallásos hangulatba ringató istentisztelet bevégezése után következett az úrasztala előtt a gondnok-beiktatás. A választás eredményének kihirdetése után az új gondnok letette a hivatali esküt, mire az esperes átadta neki a gondnoki pecsétet. Erre a beiktatott gondnok tartotta meg székfoglaló beszédét s adta elő azt a hatalmas egyházépítő programot, amely lapunk élén olvasható. Kovács István egyh.-m. főjegyző az egyházmegye örömet és bizalmát tolmácsolta az egyházmegye régi, hű munkása iránt, az új gondnok megválasztása felett, Janka Károly lelkészi főjegyző a tiszáninneni egyházkerület, Juhász Jászló esperes a gömörtnői egyházmegye, Elek József esperes a f.-borsodi egyházmegye, Farkas István esperes az a.-borsodi egyházmegye, Kiss Ernő esperes az a.-zempléni egyházmegye, Elekes Imre közigazgató a sárospataki főiskola, Janka K. gondnok a főiskolai igazgató-tanács üdvözlését, jókívánatait fejezte ki ékes beszédben az új gondnok iránt s kérte őt az eddig közöttük fennállott érintkezési szálak további ápolására. Az új gondnok az üdvözlésekért, jókívánatokért meleg szívvél, talpraesett szavakban mondott köszönetet. Főlemelő hatást tett, hogy a testvéregyházmegyék mind espereseik és gondnokaik, a spataki főiskola két igazgatójának kiküldésével adott az új gondnok személye iránti tiszteletének és szeretetének kifejezést. A Hymnusz éneklése bezárván a templomi ünnepélyt, annak a

városháza tanácstermében volt a folytatása, hol a vármegye és a különböző vallásfelekezetek képviselői tisztelegtek az új gondnok előtt és hangoztatták az egyetértő, nemzetépítő munkásság szép jelszavát. Ezután következett a rendes őszi közgyűlés. Délben mintegy 140 terítékű közebeden forrtak az ünneplők szívei össze.

— **Főiskolánk köréből.** A javító és pótló *érettsegi vizsgálat* szept. 8–9 én folyt le intézetünkben. *Teljes érettségi vizsgálatra* jelentkezett Patakról és Miskolcra 8 ifjú; ezek közül 1 az írásbeli vizsgálat eredménye alapján visszavetítve, szóbeli vizsgálatot tettek 7-en és közülök 5 lett egyszerűen érett, kettő javító vizsgálatra útasított. *Javító vizsgálatot* tett 15 ifjú, 8 sikerrel, 7 újabb javításra útasított; a görög nyelvből vizsgálatot tett 3 theologus, sikerrel; két tárgyból kiegészítő vizsgálatot tett 1 ifjú, vizsgálata ismétlésére útasított. A vizsgálatra a kormányképviselő nem érkezett meg s így az az ő részvétele nélkül folyt le. — A főgimnáziumban a tanítások szept. 12-én, az akadémián az előadások szept. 15-én kezdődtek meg. — A theol. akadémián szept. 14-én folyt le az *alapvizsgálat*; 9 ifjú jelentkezett az alapvizsgálatra, akik közül Kovács József jeles, 7 ifjú jó s 1 elégséges eredménnyel vizsgázott. — A theologia I. évi folyamára eddig 22 ifjú jelentkezett.

— **Meghívó** az alsózempléni ref. egyházmegye tanítóegyesületének 1927 szeptember 26-án (hétfő) d. e. 10 órakor, Sárospatakon a főiskolában tartandó évi rendes közgyűlésére. Tárgy: 1. Ének. XC. Zs. 2. Ima. 3. Elnöki megnyitó. 4. Elnöki előterjesztések. 5. Az irredentizmus a népiskolában. *Orosz László*. 6. Az iskolánkivüli népművelés és belmisszió. *Tantó János és Kántor M.* 7. Az ORTE belső kölesön ügye. *Rácz Endre*. 8. Tanítói könyvtár szervezeti szabályzata. *Kántor M.* 9. Pénzvizsgálatról jelentés. *Tóth István*. 10. Tankönyv-akió. *Kocsár István*. 11. Indítványok. 12. Alelnök és tisz. lelkész elnökválasztás. Kartársaim figyelmét felhívom az alapszabályok 5. §. b) pontjára, melynek értelmében a gyűlésen minden tag köteles megjelenni. Közében résztvenni óhajtok ebbeli szándékukat Hodossy Béla úrnak jelentsék be legkésőbb szept. 24-ig. Kik előre nem jelentkeznek az ebédre, azok semmi körülmények között ebédet nem kaphatnak. Hernádnémeti, 1927 szept. 5. *Takács László* jegyző, vitéz *Nyitrai Károly* elnök.

— **A sárospataki főgimnázium tanulóinak létszáma** az új iskolai évben a következő: Beiratkozott az I. osztályba 59 nyilvános és 6 bejáró magántanuló, összesen 65; II. oszt. 60 + 4 = 64; III. oszt. 77 + 1 = 78; IV. oszt. 53 + 5 = 58; V. oszt. 60 + 7 = 67; VI. oszt. 56 + 1 = 57; VII. oszt. 52 + 2 = 54; VIII. oszt. 43 + 2 = 45, a nyolc osztályba összesen 460 nyilvános és 28 magán-, összesen 488 tanuló.

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban.
Hiszek Magyarország feltámadásában. Ámen.

Pályázat.

A sárospataki ref. gimnázium Elöljárósága pályázatot hirdet egy osztálypárhuzamosítás folytán szükségessé vált helyettes tanári állásra. Pályázhatnak: *magyar-latin* vagy *magyar-német* szakos tanárok vagy tanárjelöltek. Javadalma az ez idő szerinti törvényes helyettes tanári fizetés (havi 116 P.) és lakbér, vagy ha nőtlen tanár alkalmaztatik, lakbér helyett kap egy szobát az iskola épületében, egyszerű butorral, fűtéssel és világítással, továbbá kosztot (reggeli, ebéd, vacsora) önköltségi áron a tápintézetben.

A kellően felszerelt kérvények (oklevél, vagy szakvizsgai értesítő, családi értesítő, születési, orvosi, működési bizonyítvány, stb.) *f. évi szeptember 25-ig* a sárospataki ref. főiskola *Igazgató-Tanácsához* címezve a sárospataki ref. gimnázium *Igazgató-ságához küldendő be*. A megválasztott az állást *f. évi okt. 1-én* köteles elfoglalni.

A sárospataki ref. gimnázium
Elöljárósága.

Pályázat.

A sárospataki ref. főiskola Elöljárósága pályázatot hirdet egy rendes *testnevelési tanári állásra*. Megválasztottnak kötelessége lesz a főiskola mindkét ágában: a gimnáziumban és theologiai akadémián a mindenkori tanterv szerinti tornatanítás ellátása, a cserkészlet és a sport-egyesületek vezetése s általában a főiskolában a testnevelés irányítása. Javadalma a középiskolai tanárokat megillető fizetés és lakbér.

A kellőleg felszerelt kérvények (oklevél, születési, működési, orvosi bizonyítvány, családi értesítő, a forradalom alatt tanúsított magatartásáról szóló igazolvány stb.) *f. évi okt. 8-ig* a sárospataki ref. főiskola *Igazgató-tanácsához* címezve, a sárospataki ref. főgimnázium *Igazgató-ságához* küldendő be. A megválasztottnak az Elöljáróság 1 évi próbaidőt köt ki. A megválasztott az állást *f. évi nov. 1-én* köteles elfoglalni.

A sárospataki ref. főgimnázium
Elöljárósága.

HIVATALOS RÉSZ.

946—1927.

Körlevél.

Az Egyetemes Konvent 206/926., illetve Egyházkerületünk 11/II. d./1926. számú határozatára, mely szerint minden szeptember hó utolsó vasárnapján a templomokban és iskolákban bibliai vasárnap tartandó s a Brit és Külföldi Bibliatársulat javára perselypénz gyűjtendő, e helyen is felhívom a lelkész és tanító urak figyelmét.

Miskolc, 1927 szept. 14.

Janka Károly,
egyházkerületi lelkési főjegyző.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNEI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DÍJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DÍJA: Meg egyezés szerint.
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: *Marton János*: Theológiai internátusunkért. — *Kiss József*: A lelkipásztor mai feladatai. (Folyt. köv.) — *M. J.*: Az ORLE konferenciája és közgyűlése. A II. Országos Presbiteri Értekezlet. (Vége.) — Vegyes közlemények.

Theológiai internátusunkért.

Sárospataki főiskolánknak egy nagy ügyét hozzuk e sorokban tiszáninnyi egyházkerületünk közönsége elé. A theológiai internátusét. Szeretnénk ugyan szelesebb körhöz is szólni. Az egész református egyházhoz. Hiszen egy kissé az övé is volnánk. Boldogabb időkben az egész református egyház egyik anyaiskolája voltunk. S nincs rá semmi oka egyetemes egyházunknak, hogy minden érdeklődésével ne kísérje, egész szeretetével továbbra is ne övezze százados iskoláit s minden támogatásával ne siessen segítségökre, ha azoknak az új idők új követelményeihez képest új szervekre, nélkülözhetetlen intézményekre van szükségük. És a mi jelentőségünk ma megnőtt itt a keleti végen. Itt ma sokkal erősebbeknek kell lennünk, mint voltunk ezelőtt. A mi falainknak büszkén kell emelkedniök a magasba, hogy túljan, messzünnen is lássák és sötét éjszakájuk rettentő kétségében legyen olyan hely, amelyre rá gondolkodassanak, mint megdönthetetlen erősségre, bevehetetlen sziklavárra, amelynek ölén letiporhatatlanul él, nő, fejlődik a hamisítatlan, örök magyar lélek, az ő szellemüknek is drága kincse. Történetünk a bizonyosság rá, hogy református egyházunk minden áldozatra kész volt az ilyen pontokért. Vérével táplálta az ilyen célokat. S hisszük, hogy ma is minden szeretete kíséri és egész lelke támogatja a pataki főiskola minden nagy ügyét s meghozza áldozatát érte a kellő módon.

Mert a magyar állam itt is alúl maradt önmagán. Nem térhetett ki az internátusi cél támogatása elől. Évi 30,000 pengőt ad 35 éven át a főiskolának internátusi segélyül. Azonban ez az összeg csak a gimnáziumi internátus építésére használható fel. Szöges ellentétben áll ugyan ez a tilalom a nemzeti és vallási célokkal, amelyeket a theológiai főiskolák szolgálnak. Ellenmond az 1848. XX. t. c.-nek. Teljesen és tökéletesen. De mi hozzászoktunk már az 1848. XX. t. c. ilyen szűkeklű értelmezéséhez és fájoan tudjuk, hogy valamikor drágán fog még ezért fizetni a magyar nemzeti állam — minden kulturfölényes politikája dacára, a magyar ügy rettentő kárára. Majd későn, az iszonyú ébredések reggelén.

Mert annak a léleknek az ápolása, fejlesztése és formálása, amelynek századokon át hatalmas

árasztója volt sárospataki főiskolánk, első sorban a theológiai internátus megszentelt falain belül kell történni. Itt kell szállást készíteni azoknak az erőknél biztos, tudatos átadására, közvetítésére és továbbplántálására, amelyeken a nemzet örök élete nyugszik. A magyar életet megszentelő Ige itt kell, hogy szívébe nőjön annak, aki annak szolgálatára innen akar kimenni a szegény, küzdő, szomorú magyar földre,

Azért az esperesi értekezlet, amely egyházkerületünk ezévi júl. 12-iki közgyűlésének határozatából Sárospatakon, a főiskola tanácstermében szept. 22 én ülést tartott a theol. internátus anyagi alapjainak előteremtésére nézve, a tanácskozás első percétől kezdve egy volt egyben. Abban, hogy a theológiai internátusnak meg kell lennie. Annak megépítésétől nem lehet huzódogni. Itt egyházkerületünk belső, lelki, vallási életének egyik legnemesebb szervéről van szó s nem lehet, hogy egyházkerületünk területén egyetlen lélek is legyen, amely e cél támogatásától elmarad. Hiszen fel sem lehet tenni, hogy ige, imádság, Isten megszentelő lelke nélkül akarnának meglenni gyülekezetek, ha a lelkész szolgálatra való előkészület fontos eszközének támogatását nem látnák be.

A kimondhatatlan boldogság érzésével kell leírni, hogy az értekezleten volt olyan indítvány, amely egyedül a lelkészek anyagi erejével akarta az internátus megépítését biztosítani. Az Ige szolgáinak becsületbeli ügyévé akarta tenni, hogy szegénységükben alkossanak olyat, ami aere perennius est s amely örökre hirdetné, hogy életük és mindenük azé az ügyé, amelyet szolgálnak. Mennyi szeretet és mennyi hála köti azokat a szíveket az Alma Materhez, amelyek ilyen grandiosus áldozattétellelre gondolnak! És hivatásuk milyen magaslatán állnak azok, akik a lehetetlenre is vállalkoznának!

A nyugodt meggondolás érveivel igyekeztünk az értekezleten arra, hogy ez a mélyen megindító, de fenségesen egyoldalú indítvány ne menjen keresztül, de egyúttal, hogy a mi lelkészeink, akik felől a nagy bizodalomnak ez a fényes reménysége és megragadó bizonyágtétele történt, legyenek a lelkei a megépítendő theológiai internátus anyagi fedezetének előteremtésében végzendő munkának. A megindítandó mozgalom tengelye ők legyenek.

Ilyen értelemben hozzuk lelkésztestvéreink elé a kérdést és helyezzük oda szívük középebe.

Ha van hála, szólaljon meg; ha van édes emlék, teremjen gyümölcsöt; ha van szeretet, most buzduljon fel és áradjon ki; ha van gond az igéért, itt az alkalom; ha van felelősség Isten ügyének szolgálatáért, minden lehető megtegyünk. „Ha annak-akéért helye van Krisztusban az intésnek, ha helye van a szeretet vigasztalásának, ha helye van a Lélekben való közösségnek, ha helye van a szívnek és könyörületességnek, teljesítsétek be az én örömet.” (Phil. 2₁₋₂.) Teljesítsétek be az esperesi kar örömét és vegyétek fel a theol. internátus ügyét és vigyétek oda teljes súlyával egyházkerületünk világi vezető férfiainak, a főiskola nagy pártfogóinak, barátainak és hű fiainak szívéhez és gyülekezeteink nagyjaihoz és kicsinyeihez.

A theol. internátus felpítésére mintegy 120,000 pengő, berendezéséhez mintegy 30,000 pengő szükséges.

Ennek fedezetére az esperesi kar a következő módokat gondolja 5 évi *teherviseléssel* igénybevehetőnek és ezt a javaslatot terjeszti az egyházkerület őszi közgyűlése elé.

Tekintetbe vehető források:

1. *Az egyházkerületi lelkészek önmegadóztatása.* Egyházkerületünk minden lelkésze fizetne 5 év alatt átlagban 100 pengőt, évente 20 pengőt. Nem minden lelkésztől egyenlő összeget várunk. Csak a 100 P átlagos összegnek kellene kijönni. Az egyházmegyére bízatik annak a megállapítása, hogy az egyes lelkészek jövedelme, vagyoni viszonya, családi helyzete, teherbíró képessége szerint állapítsa meg az öt év alatt egy lelkészre eső 100 pengőnél kisebb, vagy nagyobb összeget. 220 lelkész után az így várható összeg: 22.000 pengő.

2. *Felhívás útján egybegyűlt összeg.* Felhívás intézendő egyházkerületünk vezető világi férfiainhoz, nagybirtokosaihoz, a főiskola patrónusaihoz, jóltevőihez, barátaihoz, hálásszívű volt diákjaihoz. Az 5 év alatt várható összeg 20.000 pengő.

3. *Gyülekezeteink megadóztatása.* Itt 5 évre 50.000 P jönne tekintetbe. Az egyes egyházmegyékre eső teher a kulturadó felosztási kulcsa szerint alakul. Azaz az alsóborsodi és alsózempléni egyházmegye ez összeg 25—25 százalékát, az abaúji és felsőborsodi a 20—20 százalékát, a gömörtrónai a 10 százalékát viselné. Viszont az egyházmegyék maguk belkörüleg állapítsák meg, hogy az egyházmegyére eső összeg az egyes egyházközségek közt teherbíró erejükhöz mérten igazságosan osztassék meg. Várható összeg 50.000 pengő.

4. *A főiskola hozzájárulása.* Költségvetésbe van bevéve most évi 3000 pengő, amely összeg a költségvetés javultával emelkednék s amelyhez a főiskola körében járulna: 1. a pátens árának békebeli összegre emeléséből és e célra fordításából; 2. legációnál az u. n. képzelt helyek (4) eladásából; 3. a segédlelkési és lelkészi vizsgálatot tevők adományából (amazok 10, emezek 20 pengőt adnának) és 4. más kisebb címletekből évi 2000 pengő, öt év alatt összesen 25.000 pengő.

5. *Theol. tanárok önmegadóztatása 5 év alatt 2000 pengő.*

6. Minden gyülekezetünkben a húsvét első napi perselypénz. 5 év alatt 2000 pengő.

7. *Főiskolai tanárok kiszállása egyes gyülekezetekbe* vallásos estélyek, felolvasások, ünnepélyek tartására 50 kiszállás után 4000 pengő.

8. *Az egyházkerület évi hozzájárulása* — az egyházkerületi pénzügyi választmány teendő előterjesztése szerint.

Ez az a javaslat, amelyet az esperesi kar egyházkerületünk őszi közgyűlése elé terjeszt s amelyet addig is egyházkerületünk közönsége megértő szeretetével ajánl

Marton János.

A lelkipásztor mai feladatai.

(Folytatás.)

Mert amíg nem neveljük híveinket öntudatos egyháztagnak, míg nem éreztetjük s nem életjük át velük, hogy egyrészt milyen felséges misszió kálvinista egyháztagnak lenni, másrészt lelkiismereti kérdéssel is kapcsolatban áll a dolog, addig ne várjunk csodákat, ne várjuk az ideál elérését, még csak megközelítést sem, ne várjuk, hogy lelki-testi adóját a hívő zúgolódás nélkül rója le, mert hiszen legtöbb esetben oblomovistává, akaratgyöngeséggel párosult nemtörődővé tettük.

Eddig egyháztagnak volt mindenki, aki behozta a maga adógarasát s ha ezt nem tette, szolgabíró útján hajtottuk be, vagy egy előkelő gesztussal kitöröltük a választók névjegyzékéből. Ma azonban a módszer minden józan s elfogulatlan lelkésznek megmutatja szinte apokaliptikus rettenetességét. Merthogy az egyház olykor-olykor vérvesztésben szenved, hogy szintelenné vált, hogy külső fegyelmi eszközökre van szükség, hogy a fekete kalóznak miért lehet a mi vizeinken olyan könnyen lopkodni, ez annak szomorú következménye, hogy híveinknél csak a testet vettük észre, de a lelket már nem, hogy nem formáltuk azt a kereszteskor kezünkbe kapott egyént olyan tökéletessé, hogy mire megnősült, illetve férjhez ment, szóval önálló tagjává vált a gyülekezetnek, még mindig nem látta másban kálvinista voltát, mint abban, hogy véletlenül kálvinista templomban keresztelték meg, arról pedig, hogy mi a kálvinista egyház célja, a cél elérésében mi az ő munkája ott, mint már önálló egyháztagnak, erről neki fogalma sem volt, ez a gondolat neki az ibolyántúli sugarakban rezgett, melyet felfogni nem volt képes.

A lelkipásztori munka annyira sokféle s annyi időt igényel még egy kisebb gyülekezetben is, hogy azt tökéletesen elvégezni a legambiciózusabb egyén is alig tudja. Kell tehát neki segítő, munkatárs, s ezeket elsősorban a *presbíterekben találhatja fel*. Ha a lelkipásztor a maga feladatait ma eredményesen akarja elvégezni, akkor neki ezeket a segítő társakat nevelni s úgy kell nevelni, hogy mindegyikben egy-egy világi pap keze s lelke működjön. E nevelés is mai feladataihoz tartozik a lelkésznek. Mert hiszen lelkében loboghat szinte olthatatlan lánggal a gyülekezet-nevelés, de fizikailag lesz képtelen mindent elvégezni, már pedig akkor munkája valahol hiátust szenved s könnyen terjedhet a veszedelem lelki peronoszporaként a még érintetlen klorofildus levelekre is. S itt adva van a történelmi példa is. Nyissa fel a lelkész a bibliát, olvassa el az őskereszténység idevonatkozó adatait s megkapja azt a típust, azt

az igazi presbitert, akinek szellemét, gondolkozását, munkáját kell belevinni, átömlesztetni az ő presbyterébe. Amint az Újszövetség idevonatkozó helyeit olvassuk, szinte magunk előtt látjuk a véneket, amint forgolódnak a gyülekezet érdekeiben, amint átérezve fenséges hivatásukat, az első pünkössti Léleknek még bennök élénken lobogó tüze által ösztönözötten végzik szent kötelességeiket. S nézzük meg mai presbitereinket, azoknak munkáját, gondolkodását s aztán ne csodálkozzunk gyülekezeti életünk sivárságán, eredménytelenségén. A mai presbyter minden munkája kimerül abban, hogy hébe-korba templomba jár, az egyház anyagi ügyeire jól-rosszul felügyel. A lelkésznek azonban olyan presbyterre, olyan segítőtársra van szüksége, aki érzi háláját egyháza iránt, aki érzi s éli hivatását, aki Péter apostolként „példaképe a nyájnak”, aki magán és családi életébe is beleviszi tisztségét s elsősorban magát s hozzátartozóját fegyelmezi, inti a jóra s egyházas életre, mintegy kicsiny gyülekezetet alkotva a maga otthonában, aki a társadalmi életben sem arra a kairni álláspontra helyezkedik, hogy „vajjon őrizője vagyok-e az én Atyámfiaimnak”? hanem úgy érzi magát kint az életben, mint egy tábori őrszem, aki fegyverére, a bibliára támaszkodva figyel, nem jön-e ellenség az egyházra? olyan, mint egy szanitéc, aki felszedi az élet sebesültjeit s szívesen nyújtja ott az első segítyt, hol talán a vizzálykodás, a kétségbeesés, templomkerülés, káromkodás, hitelenség verte le a lelkeket.

(Folyt. köv.)

Az ORLE konferenciája és közgyűlése.

A II. Országos Presbiteri Értekezlet.

(Vége.)

A református egyház és lelkészek anyagi ügyeire vonatkozólag *Sütő Kálmán* főjegyző előterjesztésében a következő határozati javaslat ment keresztül: 1. A közgyűlés elhatározza, hogy küldöttséget meneszt a miniszterelnökhöz, kultuszminiszterhez azzal a kéréssel, hogy a prot. egyházak békebeli államsegítségét a jövő évi költségvetésben száz százalékgig vegyék fel. Különös súlyt tesz arra a közgyűlés, hogy az egyházak 1928 júl. 1-től száz százalékgig valorizáltan kapják meg az adócsökkentési segítséget, a lelkészek közép- és felső iskolás fiai a köztisztviselők gyermekei részére engedelmezett neveltetési segélyben szintén részesíttessenek. 2. Ugyancsak küldöttség kéri a kultusz- és pénzügyminisztert arra, hogy találják meg a módját annak, hogy az iskolafenntartói nyugdíjárulások terhe alól az egyházakozságek mentesítve legyenek. 3. Minthogy Glattfelder Gyula esanádi püspöknek az 1848. évi XX. t.-c. végrehajtása tárgyában készített munkálatából világosan kitűnik az a beismerés, hogy az országgyűlésen a kath. párt már megalakult, ennél fogva a közgyűlés kívánatosnak tartja, hogy a prot. érdekek védelmére a prot. képviselők tömörüljenek. 4. Elismeréssel és megnyugvással veszi tudomásul a közgyűlés, hogy az Egyetemes Konvent már állást foglalt a kultuszminiszter ama terve ellen, hogy az O. F. B. által a földbirtokreform során az egyházaknak juttatott földek vételárának kifizetése után, e földek

hozamát az államsegítségéből lefogja vonni. 5. Felkéri a közgyűlés a Konventet, hogy: a) az adócsökkentési segélyek ugyanazon kules szerint osztassanak ki, amint azok 1908-ban a bizottsági tárgyalások alkalmával megállapítottak; b) az adócsökkentési segítségekben ne vonassék le se közizagatási, se más segítségre egy fillér sem; c) az adócsökkentési segítségek kiutalása pontosan minden február és augusztus végéig teljesíttessék, úgy hogy ezeket minden gyülekezet ezekben a hónapokban megkaphassa.

Nagyfontosságú jelentéseket tett a közgyűlés előtt a Fiu-Kálvineum-Árvaházról és a Leány-Kálvineum-Árvaházról Kiss Ferenc, akit az egész gyűlés hálája jeléül melegen ünnepelt. Különböző jelentéseket terjesztett elő dr. Erdős Károly theol. igazgató és Kolozsvári Kiss László.

A közgyűlés üdvözlő küldöttsége a theol. akadémia dísztermében üdvözölte a Presbiteri Világszövetség gyűlését, amit ez hasonlóan küldöttség átküldésével viszonzott. A találkozás megragadó jelenetének legteledhetetlenebb része az volt, amikor Webster dr., a budapesti skót-misszió lelkésze magyar nyelven vallást tett a magyar igazság mellett és szívekbe markoló hangon elmondotta, hogy ő is hisz Magyarország feltámasztásában.

Szept. 6-án az ORLE kirándulása (Szentendre, Tahi, Tótfalu, Visegrád) zárta be a nagy összejöveteleket.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Lelkészi vizsgálatok Sárospatakon.** A lelkész-képesítő vizsgálatok szept. 20—21-én folytak le főiskolánkban Dókus Ernő főgondnok és Cziáky Endre esperes, mint püspökhelyettes, elnöklete alatt, Janka Károly egyh.-ker. főjegyző és Bernáth Aladár, Farkas Géza vil. bizottsági tagok részvételével. Első lelkész-képesítő vizsgálatra állott 8 végzett hittanhallgató, akik közül 3 (Horkay László, Karászi Dezső, Király Zoltán) jeles, 3 jó, 1 elégséges eredménnyel vizsgázott, 1 ifjú pedig 1 tárgyból javításra utasított. Az exmittálást a vizsgálat befejezése után, Cziáky E. esperes végezte, komoly, szívreható intelmet intézve az Úr szőlőjének jövőendő munkásaihoz. — **Második** lelkészi vizsgálatra 6 s.-lelkész jelentkezett, akik közül 2 jeles (Nagy Sándor, Újszászy Kálmán), 2 jó s 2 elégséges eredménnyel vizsgázott.

— **Theologiai magántanári vizsgálat** tartott szept. 22-én főiskolánkban. Az egyh.-ker. theol. m.-tanárvizsgáló bizottság előtt ifj. dr. Szabó Aladár gödöllői lelkész jelentkezett az egyházi-örténelmi szakcsoportból m.-tanári vizsgálatra. Miután írásbeli dolgozatát (*Szikszay György élete és munkái*) a bíráló szaktanárok egyhangú elismeréssel elfogadták, 22-én d. e. szóbeli vizsgálatot tett, melynek alapján a bizottság dícsérettel képesítettnek nyilvánította. Próbaelőadását d. u. 5 órakor a tanári kar és theol. ifjúság előtt tartotta meg, midőn „A presbyteriumok kialakulása a magyar ref. egyház életében” c. kérdéstről beszélt alapos hozzáértelessel, vonzó előadásban. Írásbeli és szóbeli vizs-

gája, valamint próbaelőadása meggyőzte a vizsgáló-bizottság tagjait, hogy benne komoly, értékes erővel gyarapodott a ref. egyháztörténet-nyomozók és írók gárdája!

— **Rothermere lord válasza a tiszáninneri ref. egyházkerület üdvözlétére.** A tiszáninneri ref. egyházkerület, július 12-én Miskolcon tartott közgyűléséből, Dókus Ernő főgondnok indítványára, üdvözölte Rothermere lordot és köszönetet mondott neki hazánk érdekében kifejtett önzetlen fáradozásáért. Erre az üdvözlő iratra a napokban érkezett meg dr. Révész Kálmán püspökhöz Rothermere lord válasza, mely hű fordításban a következő: „Főtiszteletű Úr! Fogadja őszinte köszönetemet a Tiszáninneri Ref. Egyházkerület nevében hozzám küldött szíves üdvözlétért. — Mélységes hálával tölt el engem az a tudat, hogy ráeszméltem a világ lelkiösmeretét a trianoni béke súlyos hibáira és igazságtalanságaira. — Meg vagyok győződve a felől, hogy Magyarország felszabadulásának napja gyorsan közeledik hajnalhasadásához és biztosíthatom Főtiszteletű Uramat arról, hogy addig nem nyugszom, míg siker nem koronázza abbeli igyekeztemet, hogy Magyarország megkapja a maga igazságát, hogy egy újabb, nagy európai háború veszedelme elkerülhető legyen. — Tisztelettel maradok, London, 1927. szept. 10. Főtiszteletű Urnak engedelmes szolgálja, Rothermere.

— **Találkozó-ünnepélyt** rendeztek szept. 20-án főiskolánkban azon régi tanítványok, akik 25 évvel ezelőtt tettek itt érettségi vizsgálatot. A találkozón megjelentek: Bartóffy János rendőrfőtanácsos (Budapest), dr. Binét Menyhért ügyvéd (Spatak), dr. Fekesházy Endre postatanácsos és felesége (Debrecen), dr. Kubinyi András ügyvéd, földbirtokos és felesége (Ujfehértó), László Kálmán gyógyszerész (Zsámbok), Szücs Ferenc forg. hiv. főnök (S.-a.-ujhely), dr. Sutka István ügyvéd (Nagykapos) és Veres Károly lelkész és felesége (Nyirtura). A találkozó-ünnepélyen Veres K. mondott meleg imában köszönetet az intézetünk nyújtotta szellemi és anyagi javakért, dr. Sutka I. üdvözölte a főiskolát, régi tanáraikat és fejezte ki irántuk forró hálájukat. Az üdvözlésekért és jókívánatokért Elekes Imre közigazgató mondott a tanári kar nevében köszönetet. A találkozóhoz hozzájárultak a volt tanáruk: Zsoldos Benő emlékét megörökítő alapítvány növeléséhez. Délben a fehér asztalnál meleg érzésben olvadtak össze a volt és mostani tanárokkal.

— **Választások.** A tiszakürti gyülekezet Tólas Áron lukai lelkészt lelkészévé választotta. — A felsőborsodi egyházmegyében üresedésben levő papi tanácsbírói tisztségre a gyülekezetek nagy többségének szavazatával Bartha Gyula sajkázai lelkész választotta meg.

— **A ládházai ref. egyház ünnepei.** A Borsodvármegyei Ládháza gyülekezete eredeti módon állított emléket elesett hőseinek. Dícséretes áldozatkészséggel szép sugár tornyot emelt templomához, melynek csak haranglába volt s a hősök tornyának bejáratánál helyezte el az elesettek nevét megörökítő márványtáblákat. A torony, a harangok, az emléktáblák és zászló felavatása nagy ünnepséggel

szept. 18-án ment végbe, melyen megjelent Söldos Béla főispán, Zsóry György alispán, Meczner László képviselő, Hosszúfalussy Lajos kir. kamarás, továbbá a honvédség, vitézi szék, levente-testületek kiküldöttei, számos lelkész, tanító, tisztviselő s mások. Az ünnepi beszédeket Farkas István esperes, Enyedy Andor, dr. Hegyaljai Kiss Géza, Gombos Imre lelkészek mondták, Eötvös Ferenc helybeli lelkész pedig, akinek buzgólkodása hozta létre a nagyszerű emlékművet, az elesettek életrajzát és a hősök tornya történetét adta elő hatásos emlékezővel. A hadviseltek lobogójának zászlóanyai tisztelet Hosszúfalussy Lajosné töltötte be. A különösen rendezett ünnepség kedves élménye marad a környékről nagy számmal összesereglett közönségnek és a példásan jó igyekezetű gyülekezetnek.

— **Alsóborsodiak figyelmébe.** Őszi egyházmegyei gyűlésünket Miskolcra 1927. október hó 12-én d. e. 9 órára, a ref. reál-gimnázium tornacsarnokába hívjuk össze. E gyűlésre az egyházmegye minden hivatalosát s érdeklődőket is tisztelettel elvárunk. Ha lenne bírósági ügy, annak tárgyalása a gyűlés megnyitásakor megállapítandó időben, de ugyanezen a napon történnék meg. A tanügyi bizottsági elnök úr hivatalos lapunkban fogja külön közölni a tanügyi bizottsági gyűlés idejét. Miután a tanügyi bizottsági gyűlésen rendszeren kevés számmal jelennek meg, kérem az iskolalátogató lelkész és tanító urakat s a bizottság tagjait is, hogy a tanügyi bizottsági elnök úr által kitűzendő időre teljes számmal megjelenni szíveskedjenek. Lelkészársaimat kérem arra is, hogy a tanító urakkal e felhívásom tartalmát közöljék. A belmissziói ügyek tárgyalása a gyűlés programjába fel leendő véve s a kérdőíveket be nem adott lelkészek a mulasztásért felelni fognak. Belmissziói téli munkaprogramunk letárgyalása is sorra kerül. Atyafiúi szeretettel vagyunk, Miskolc-Tibolddaróc, 1927. szept. hó 17. Az alsóborsodi ref. egyházmegye elnöksége.

— **Felsőborsodi lelkészek figyelmébe!** Hivatalosan felhívom lelkészársaimat, hogy úgy az 1926-ik évről felmaradt, valamint az 1927-ik évi orsz. lelkészi nyugdíjintézeti tartozásaikat a megfelelő 4 százalékos késedelmi kamatokkal együtt az egyh. pénzkezelőhöz haladéktalanul fizessék be. Miután a végrehajtó-bizottság az év végén hátralékot nem fogad el, aki nov. 1-ig be nem fizeti, az ellen közigazgatási végrehajtást fogok elrendelni. Sajóbáony, 1927. szeptember 21. Elek József esperes.

— **Alsóborsodból.** Szabó Dániel hejőcsabai lelkész az ifjúsági munkák behatóbb tanulmányozására egy évi időtartamra Glasgowba utazott. — Miskolcon Csiky Béla, az egyház 37 évig szolgált igazgató-tanítója nyugalomba vonult; helyére a presbiterium 15 pályázó közül Barna Aladár zárdofalvai tanítót választotta meg. — A ref. reál-gimnáziumba 636 tanuló iratkozott be, akik közül 364 református; itt 14-én, a leánygimnáziumban 15-én volt az évnnyitó ünnepély. — A miskolci elemi iskolákba 213 fiú és 193 leány iratkozott be.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ... 14 Pengő.</p> <p>Fél évre ... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
---	--	---

TARTALOM: *Farkas István:* Az új Agenda. — *Kovács István:* Az abaúji egyházmegye őszi közgyűlése. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Az új Agenda.

Régóta vártuk. A kivitel, az egységes Liturgia megteremtése egyetemes vágyunk. A szépen kiállított könyv belső értéke is, elismerésre, itt-ott dicsekedésre méltó! Nem kritizálni akarok, csak hozzászólni az új Agendás-könyv életbevételének kérdéséhez. Jóleső örömmel olvasgatom az egyre sűrűbben megjelenő kritikákat s látom, hogy a megérdemelt dicséretet megkapják mindenfelől a munka elgondolói s megteremtői. Azonban, nem tagadom, hogy a bírálók sorai között szótlan is kiabál egy pár olyan észrevétel, amin javítani kötelességünk! Nagy szeretettel, nem minden áron beszélni-akarással, hadd legyen jelen sorokkal egy és más elmondani valóm nekem is, nyíltan, bátran, s gondolom hogy csak használok ezzel az egyetemes érdeknek.

Hallunk olyan hangokat, hogy az új Liturgia bevezetését kezdjük meg. Nos, ez ellen fel kell emelnünk a szavunkat. *Addig, míg a zsinaton ez az ügy keresztül nem ment, nincs joga az egyháznak a régi elvetésére.* Sőt, kötelességünk a régi mellett kitartani. Ha a budapesti egyház kivételesen az új Liturgia szerint tartja istentiszteleteit, bár az sem helyes! de ott az indok, melyet elfogadok én is, „kipróbálni az újat!” Helyes! tehát próba! De viszont a próbák arra is valók, hogy a próbák után, megvitathassuk, hogy a régimindenben elvetendő-e? s az új, a javasolt, jobb-e mindenben a réginél?

Nos, éppen e próba megkóstolása után kérek én is szót.

Fenn voltunk a nagygyűlések idején Budapesten. Láttuk az új Liturgia szerint végezni az istentiszteleteket. Nyitott szemmel és füllel jártam és figyeltem magam is. Beszéltem százakkal, egyszerű emberekkel, világi előkelő atyáinkfiaival, lelkipásztor-testvéreinkkel s a bírálat során bizony voltak kérdések, melyekben szinte egyhangú az az óhaj, hogy az újítás nem mindenben helyes és sikerült.

Nem az új Liturgia lényegéről, a nagyon is kifogástalan tartalomról, de a formáról van itt szó. Tudom, a belső érték a fontos, de mégis a forma dat esse rei-elv ez ügynél is kötelező. A mi kálvinista gyülekezeteink talán túlon-túl is megbecsülői a tradícióknak! A régi, az apák által

kitaposott utakat elhagyni és elhagyatni nagyon nehéz. A régi magyar nemzeti kálvinizmus sok nagyon szép szokást termelt ki, sok gyönyörűséges szép rendtartást valósított meg, amelyet elhagyni, igazán nagy bűn volna. A külföldi példákra való hivatkozást, vagyis azokat, amelyekről azt állítják, hogy külföldön így van! — kritika nélkül elfogadnunk nem lehet, csak azért, hogy nálunk is úgy legyen.

A mi népünk szemében pld. Istennek hála, a biblia valóban szent könyv. Tőlünk mindig azt hallotta, hogy a felolvasott ígét a gyülekezet fennállva hallgassa. Nos, éppen ezért helytelen volna behozni azt a gyakorlatot, hogy a bibliaolvasásakor a gyülekezet leül, majd az alapige felolvasásakor fenn áll. *Hadd álljon fel a gyülekezet mind a két esetben!* Örömmel teszi azt. Az új Liturgiával az volt az általános kívánság, hogy a régi hosszúra nyúlott istentiszteletek rövidebbek legyenek. Az új Liturgia által bizony jóval hosszabb leend az istentisztelet. Az új betoldások, bibliaolvasás, ének által az Igehirdetés idejének rövidebbre szabásával kell számolnunk. Ez nem baj! Ezt megszokjuk.

Van azonban különösen egy újítás, amely nem lenne még elrendelés esetén sem szívesen fogadott s ez az, hogy a *lelkészek kikiáltókká lesznek.*

Az a szép elgondolás, hogy az istentisztelet eleitől végig a lelkész vezesse, nagyon szépen megvalósítható másképpen is. A katedrában ülő lelkész — mondhatom — egyenesen visszatetsző újítás. Van sok katedra olyan, amelybe széket elhelyezni nem lehet. Van olyan, amely fureska helyzetbe juttatja a széken ülő lelkészt a katedra mélysége miatt, csak a fejét látja a gyülekezet a lelkésznek. Kerülni kell mindent, ami mosolyra indíthat embereket.

A kikiáltás munkáját elvégzi a kántor, a karzatokon elhelyezett, a templomi sorrendet a lelkész által kijelölten előíró táblák segítségével.

A lelkésznek pedig nem kell le s fel járkálni a katedrába, ha le nem ülhet odafenn. Az istentisztelet megkezdésekor kimegy az Urasztala elé és onnan tartja meg a segélykérő imát és ott olvassa fel a bibliai részt. Való igaz, hogy bármint tiltakozunk ellene, hogy nálunk nincs Oltár, de tény, hogy megkülönböztetett tisztelettel vesszük körül az Urasztalát. Úgy is kell ennek lennie. Az Urasztala elé lépő lelkipásztor önkéntelen

eszünkbe juttatja, hogy nemcsak Istennel, de az ő minket szerető Fiával is találkozónk van az Ur házában. Imádkozunk hát s olvassunk bibliát az Urasztalánál. Aztán, helyes lett volna az is, hogy mint a katolikus egyháznál van, az Urasztala előtt lefolyó istentisztelet után azok, kik betegség, testi gyöngeség, vagy valami ok miatt nem maradhatnak soká a templomban, az ima és biblia-olvasás után esetleg ki is mehetnének. Mert ezt meg kell hallanunk, hogy a katolikus istentiszteletet ezért dicsérik nagyon sokszor. Tudom én, hogy az egység ellen való vétés ez, az Ige egyháza vagyunk és az ilyen kívánság s ennek meghonosítása a kálvinista felfogás ellen való vétés. Csak megjegyzés ez! Csak említettem, hogy lehetne valami ilyenről is gondolkoznunk!

Nem lehet helyes az a terv, mely szerint az úrvacsora vétele alkalmával a jegyek megáldása elmaradna. A tiszáninnen gyülekezetekben erről beszélni szinte lehetetlen. Hiszen a mi kedves, templomos híveink életét figyelve valóban a legkedvesebb, a legmeghatóbb jelenet a felmutatott és megáldott jegyek pillanatában imádkozó gyülekezet. Ha ez elmaradna a jövőben, mit szólnának a hívek? Elveszne bizodalmuk irántunk, kik elvetjük ezt az igazán szép, megható, régi eredeti kálvinista rendtartást. A Krisztus a jegyek átadása előtt — imádkozott.

Nagyon szerettem volna, ha az Apostoli Hitforma helyett egy kimondottan kálvinista, erőteljes, bátor evangéliumi Kálvinista Hitvallás-tétel szerkesztetett volna s ennek használata lett volna kötelező.

Nos, ezek és más egyéb okok azt követelik, hogy bár az új Liturgia, az egységes Liturgia feltétlen kell, de előbb nyíltan, őszintén, bátran el kell mondani a véleményeket s aztán a zsinati atyák elé viendő a kérdés egyeteme s ott kell megszületnie annak az egységnek, amely egység e rettenetesen komoly ügyünkön okvetlen kell, hogy meglegyen. Kell az új, de nem minden áron és nem mindenben a régi, a kipróbált és bevált szép rendtartások elhagyásával.

Épen ezek miatt, nem hogy bevezetni az újat, de a zsinat határozataig a régi Liturgia szerint élni kötelességünk.

Lehet, hogy ez az én törvényt tisztelő véleményem sokaknak nem tetszik, de inkább haladok magam a törvény által parancsolt úton, mintsem hogy a minden újat kívánásért legyek a régi mesgyék megbontója.

Még egy kicsit várjunk türelemmel. Beszélgessünk a kérdéstről őszintén, nem feledvén el, hogy az új Liturgia a következő századok számára készül. Alkotni kell tehát olyat, hogy az valóban álljon és éljen századokon át! *Farkas István.*

Az abaúji egyházmegye őszi közgyűlése.

A Sárospataki Református Lapok 38-ik számában a felelős Szerkesztő úr volt kegyes közölni egyházmegyénk gondnok beiktató ünnepélyének lefolyását s az ott elhangzott hatalmas, minden várakozást kielégítő, a legszebb reményekre jogosító gondnoki székfoglaló beszédet, amellyel magát farkasfalvi Farkas Géza abaúji egyházmegyénk és

egyetemes magyar református egyházunk hűséges szolgálatára eljegyezte. Magam részéről még — mielőtt a közgyűlés egyéb dolgaival röviden foglalkoznám, — azt a határozatot közlöm, amellyel a megválasztottat hivatalában üdvözlöttük: „Egyházmegyei közgyűlésünk nagy lelki örömmel köszönti és látja farkasfalvi Farkas Gézát a gondnoki székben; az egyházi életnek minden ágát érintő és átölelő hatalmas programbeszédben a hű és lelkes munkának, a szeretettel teljes, igazságos kormányzatnak előzőlogát látja és szívből kívánja, hogy mindazokat az eszméket, igazságokat és terveket, amelyekkel programbeszédében foglalkozott, tegye élővé, vigye győzelemre és valósítsa meg a nagy Isten dicsőségére, egyházmegyénk külső, belső építésére s önmagának lelki boldogságára. Ad multos annos!”

Egyházkerületünk képviselőinek, a testvér egyházmegyék espereseinek és gondnokainak, a spataki főiskola egyházi gondnokának, két igazgatójának, Abaúj-Tornavármegye, a testvér tiszai ág. evangélikus egyházmegye, a róm. és görög kath. egyházaknak részvételét és üdvözlését is édes örömmel és hálással örökítjük meg jegyzőkönyvünk lapjain.

A 30 pontot számláló tárgysorozatból az alábbiakat tartom szükségesnek közölni a nyilvánossággal.

A szikszói új paplaképítés ügye ismét az egyházmegye elé került, időközben felmerült újabb nehézségek és akadályok miatt; most azonban már, a közgyűlés meg nem változtatható határozata szerint — némi módosítások megtétele után — az építést sürgősen meg kell kezdeni, hogy az épület még az őszi folyamán tető alá kerüljön s kora tavasszal átadassék a használatnak.

Az „Egyke” elleni küzdelem kérdésében véleményes javaslatunkat egyházmegyénk és felterjeszti az egyházkerület útján az Egyetemes Konventhez. E javaslat szerint ez a kérdés az egyház, a társadalom és az állam egyik legfontosabb és legsúlyosabb kérdése, mert ez a nemzet élete ellen törő bűn, mivel fajunkat életgyökereiben támadja s éppen ezért gyógyítását és terjedésének megállítását sürgős erkölcsi és hazafias kötelességnek tartja. Ebben a nagy munkában a lelkésznek is tevékeny részt kell venni, oly módon, hogy a keresztyén morál, továbbá a magyar faj fennmaradása és a nemzet jövődjének szempontjából megfelelő tapintattal kezeljék ezt a kérdést és világosítsák fel az apákat és anyákat, hogy e szokás tovább fentartása bűn az Isten ellen, bűn egyházunk ellen és a hazaárulásnál nagyobb bűn nemzetünk élete és jövődjéje ellen.

Medgyasszay András tanügyi-bizottsági elnök az iskolák múlt évi állapotáról számol be a közgyűlésnek, felsorolva úgy az öröndetes, mint az aggasztó eseményeket. A jelentés arról tanúskodik, hogy anyaszentegyházunk veteményes kertjei felett hivatott kertész őrökdi, akinek figyelme mindenre kiterjed, aki a hű munkásnak megjutalmazását, a lelkiismeretlen hanyagnak pedig megbüntetését kívánja. Jelentését örömmel és elismeréssel vettük tudomásul.

A tanügyi-bizottságnak a tanítói nyugdíjra vonatkozó felterjesztését határozati erőre emeltük,

kimondván, hogy annak elviselhetetlen volta miatt a felettes egyházi hatóságok útján kérjük a kultuszminiszter urat e sérelmes rendelet megszüntetésére és a protestáns vallású országgyűlési képviselőket ez irányú kérésünk támogatására.

A vallástanítás intenzívebbé tétele végett felkéri közgyűlés egyházmegyénk tanító-egyesületét vallástani mintatanítások rendezésére s ezzel kapcsolatban útastítja az egyházakat, hogy minden iskola részére egy teljes bibliát szerezzen be, hogy ez már legkésőbb okt. 1-re az iskola asztalán legyen.

Tanügyi-bizottság előterjesztésére kötelezi közgyűlés az egyházmegye tanítóit, hogy az évi részletes tanmenetet és tanórarendet felülvizsgálat és láttamozás végett minden év aug. 20-ig a tanügyi-bizottság elnökéhez terjessze be. Ez a rendelkezés a már beállott új iskolai évi tananyag és órarend bemutatására is vonatkozik, melyet a tanítók okt. 31-ig kötelesek beküldeni a tanügyi-bizottsági elnökhöz.

A kupai lelkészválasztás megerősítést nyert, azonban mint értesülünk, a megválasztott Szabó Lajos, megváltozott körülményei miatt nem foglalja el az állást.

Pocsay Andor fulókéresi, Bálint Imre kiskinizsi, Horváth Imre vizsolyi kántortanítók egyházukba beerősítették.

A jövő tavaszi egyházlátogatás következő módon fog történni: a szántói járásba megy Papp József tanácsbíró és Szilvassy Jenő, az alsóhernád-völgybe Görgey János tanácsbíró és Matusz János, a hegyközi járásba Medgyasszay András tanácsbíró és Csabai István, a szikszói járásba Höresik Lajos tanácsbíró és Kiss József, a csereháti járásba Farkas Elek tanácsbíró és Frenzel Béla, a gönci járásba Kovács István főjegyző és Kukoró Ferenc.

Három fegyelmi bírósági ügy tette próbára a bíróság tagjainak türelmét, mindaháromban ugyanaz a panaszos és ugyanegy a panaszlott; kettőben egyhangú ítélettel felmentette a panaszlott lelkészt, a panaszos nagy elégedetlenségére, aki a maga igazát az egyházkerületi bíróságnál véli megtalálni.

Kovács István
főjegyző.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Főiskolánk köréből.** Az új ének- és zene-tanár: B. Szűcs Ferenc szept. 28—29-én mind a gimnáziumban, mind az akadémiában tanári működését megkezdte. — A főiskolai énekkar okt. 16-án Ab.-Szántóra kapott meghívót hangversenyre. — A Boeskey Bajtársi Egyesület okt. 8-án este a theologus-internátus javára műsoros estélyt rendez.

— **A Presbyteri Világszövetség budapesti konferenciájáról** J. Martin genfi lelkész a *Semaine Religieuse* hasábjain nagyon rokonszenves sorokban emlékezik meg. A sok kérdés, a sok apró jelentés miatt, úgy látja, a konferencia kissé elaprózódott, ellenben a jelenkor fontos kérdései felől a konferencia tagjai nem nyertek tájékoztatást;

jövőre erről gondoskodni kell s folyóiratát (Quarterly Register) német és francia melléklettel is el látni. A konferencia főérdekét, főhasznát a magyar ref. Egyházzal és Magyarországgal való megismerkedésben látja; e tekintetben kivált a debreceni kirándulást értékeli nagyra, hol a ref. magyarság kellő közepében igazi érintkezésbe léphettek magyar ref. testvéreikkel s az ő fájdalmas sorsukról teljes felvilágosítást szerezhetek.

— **A Református Középiskolai Missziói Tanács** szeptember 8-án tartott ülésében elhatározta, hogy egy egységes, egész évre szóló bibliatanulmányozó vezérfonalat ad ki a ref. diákok számára, a vallástanárak részére ifjúsági istentiszteleten felhasználható beszédvázlatokat állít össze. Titkárjával meg látogatattja az összes ref. leány- és fiúközépiskolákat, úgyszintén azokat az állami középiskolákat is, ahol nagyobb számmal vannak ref. tanulók. Ezen a helyeken kisebbszerű konferenciákat rendez a tanulók számára. Elhatározta, hogy a ref. tanító-jelölteket is intenzívebben belékapcsolja munkájába, úgyszintén a cserkész-mozgalmat is, mely mindig jobban és jobban eltér a ref. nevelés ideáljaitól.

— **Egyházkerületi gyűlések.** A *dunamelléki* egyházkerület október 21—24. napjain fogja őszi közgyűlését megtartani; okt. 21-én d. e. 11 órakor néhai Darányi I. főgondnok emlékére gyásztiszteletet rendez, okt. 23-án d. e. a Kálvintéri templomban az ifjú lelkészek fognak fölszenteltetni. — A *tiszántúli* egyházkerület október 26—27-én fogja őszi közgyűlését megtartani; 26-án d. e. néhai gr. Degenfeld J. főgondnok emlékeztető gyászünnepélyt rendez. — A *dunántúli* egyházkerület szept. 26-án Székesfehérvárt tartotta rendes őszi közgyűlését. Dr. Antal Géza püspöki jelentésében bővebben szólott az államhoz és a többi felekezetekhez való viszonyunkról. „Nekünk, úgymond, nem a r. kath. egyházzal, hanem csak az állammal, illetőleg a kormánnyal lehet tárgyalunk; tőlünk távol áll, hogy az államsegély kérdésében a r. kath. egyházzal keveredjünk vitába.“ Midőn kegyeletes elismeréssel emlékezik meg Csernoch J. hercegprímás és Prohászka O. püspök haláláról, „sajnálattal látja: kevésbbé felelős állásban levő elemek lépten-nyomon azon vannak, hogy a különböző felekezetek közötti egyetértést megrontsák. Őszintén sajnáljuk, ha ezekre a mozgolódásokra egyházunk köréből a helyzetet még jobban elmérgesítő nyilatkozatok hangzanak el, mert csak a gyűlöletet szító tényezők elszigetelésével és nem új támadásokra alkalmas kijelentések nyújtásával óvhatjuk meg hazánknak a mai viszonyok között annyira szükséges belső békéjét.“ Balogh Jenő főgondnok elnöki megnyitó beszédében hasonlóképpen kijelentette, hogy „a más felekezetű honfitársainkkal, a haza javára az egyetértő munkálkodást állandóan keressük.“ A közgyűlés során a pápai theol. akadémia filoz. és pedag. tanszékére dr. Vasady Béla, az egyháztörténeti tanszékére pedig dr. Tóth Endre h. tanárokat nyilv. rendes tanárokká megválasztották.

— **Alsóborsodiakhoz.** A tanügyi-bizottság t. tagjait (az iskolavizsgáló küldöttséget) tisztelettel kérem október 11-én d. u. 5 órakor a miskolci egyház tanácstermében tartandó ülésen megjelenni. Gaál Ferenc e.-m. tanügyi biz. elnök.

— **Nagyon fontos!** Szeretettel kérem *abauji* lelkésztársaimat, hogy anyaszentegyházunk és a jövő lelkészi nemzedék érdekét mélyen érintő kérdés — a theologiai internátus — ügyének megbeszélése és előkészítése végett szíveskedjenek október 13-án d. e. 9 órára Szikszóra összejönni. Remélem, senki nem marad el, mert e fontos kérdés a lelkészi testület becsület-ügye. Ugyanekkor fog ülésezni az egyhm.-i belmissziói bizottság is, melynek tagjai az egyhm.-i tanácsbírák és a belmissziói körök elnökei és a tanítói képviselők. Kérem e bizottság tagjait is a megjelenésre. — Felhívom lelkésztársaimat, hogy a f. évi nyugdíj-intézeti járulékot Kadár pénztárnok úrhoz, a kimutatott köteles tartozásokat pedig Görgey dékán úrhoz október 10-ig, mint végső határidőig s ez utóbbiakat egy összegben a megküldött befizetési lapon multhatatlanul fizessék be; a szeptember utolsó vasárnapi perselypénzt pedig postautalványon az esperesi hivatalhoz szíveskedjenek, — az elszámolás sürgőssége miatt, — azonnal beküldeni. Atyafiúi szeretettel *Cziáky Endre* esperes.

— **A megszállt egyházkerületből.** Az *ungvári* gyülekezet aug. 7-én avatta fel 15 mázsás Egry-féle új harangját; a felavatást Bertók Béla, a kárpátaljai egyházkerület püspöke végezte. — A *veszécői* leányegyháznak aug. 14-én 351 kgr. súlyú harangját avatta fel Szűcs I. esperes. — *Uzapanjinton* júl. 17-én ment végbe az egyház egyik harangjának s a templomot védő, díszes, új vaskerítésnek felszentelési ünnepélye; maga a kerítés 18.000 Kc.-ba került. — A felsőzempléni egyházmegye a Thuránszky T. halálával megüresedett gondnoki tisztségre dr. Mertens Alfréd nagymihályi ügyvédet választotta meg. — A nagyszalanci gyülekezet aug. 28-án ünnepelte tisztelt és szeretett lelkészének: *Idrányi* Barna esperesnek 40 éves papi jubileumát; az ígét Oláh Péter bödi lelkész hirdette János V. 44. v. alapján, a dicsőséget Istennek adván a lelkipásztor sikeres munkájáért; a gyülekezet tagjainak ragaszkodását Hézsely János kurátor, az egyházmegye jókivánatait Szobonya István györkei lelkész tolmácsolta. — Kacs Már György lasztoméri kántor *tót* nyelvű ref. *temetési* énekes könyvet szerkesztett és adott ki. — Magda Sándor szerkesztő a *Református Egyház és Iskola* 34. számának vezércikkében fájdalmas szívvel kiált fel amiatt, hogy a magyar egyházmegyek az utódállamok területéről pályázó lelkészeket nem minősítik, sőt kizárják a pályázásból; nem érti ennek okát, szeretetlenséget, a testvériség megtagadását látja ez eljárásban.

— **A Ker. Ifj. Egyleteknek** kedves vendégek lesz október első hetében: okt. 1-én Budapestre érkezik *Rew W. Teeuwissen*, az amerikai Y. M. C. A. volt titkára, aki a kelet-sibériai hadifogoly-táborokban sinylődő magyar foglyoknak atyai barátja, támogatója volt. A kelet-sibériai fogolytáborok volt foglyai most meg fogják ragadni az alkalmat, hogy lelkes barátjuk és pártfogójuk iránti szeretetüknek és hálájuknak kifejezést adjanak. Budapesten okt. 2-án, Kecskeméten okt. 5-én, Miskolcon okt. 7-én, Debrecenben okt. 8—9-én fognak a kedves vendég tiszteletére a volt hadifoglyok lelkes ünnepélyt tartani.

HIVATALOS RÉSZ.

993—1927.

Körlevél.

I.

Közgyűlési meghívó.

Egyházkerületünk őszi rendes közgyűlését f. évi október hó 25 (kedd) reggeli 9 (kilenc) órára Miskolcra, a leánygimnázium tornatermébe hívjuk össze. Délután az egyházkerületi bíróság ülésezik.

A közgyűlés tárgyai lesznek:

Elnöki előterjesztések.

Jelentés az egyházkerületi és zsinati választások eredményéről.

A sárospataki akadémiai és gimnáziumi internátus ügye.

A tanügyi bizottságok jelentései.

Az egyházmegyékről felterjesztett ügyiratok. A felebbezett bírósági ügyek és a közgyűlési iratok október 15. (tizenötödikéig) küldendők be a püspöki hivatalba.

A közgyűlést megelőző napon, október 24-én (hétfőn) délután 4 órától a középiskolai tanügyi bizottság ülésezik a püspöki hivatalban. A népiszkolai tanügyi bizottság ülésének idejét és helyét a bizottság elnöksége fogja meghatározni.

S.-a.-ujhely és Miskolc, 1927 szeptember 25.

Dókus Ernő

főgondnok.

Révész Kálmán

püspök.

II.

Az egyházkerület közönségéhez.

Isten jóvoltából visszanyervén egészségemet, a püspöki hivatal vezetését a mai napon Nagytiszteletű Janka Károly püspökhelyettes úrtól átvettem.

III.

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr 62.328/1927. sz. a. kelt intézkedésében értesít, hogy a gazdasági irányú továbbképző népiszkolák felügyeletével a következők bizattak meg: Borsod-Gömör és Kishont, valamint Abauj-Torna vármegyében László Béla miskolci állami szaktanár; Heves vármegyében Igonda János hevesi igazgató tanító; Szabolcs vármegyében Kammel Ferenc gazd. iskolai igazgató; Zemplén vármegyében Kneiszl Emil igazgató-tanító. Ezek a megbízottak jogosítva vannak a református jellegű hasonló népiszkolákat is meglátogatni.

IV.

Zemplén vármegye testnevelési felügyelőjének megkeresésére felkérem az ottani lelkésztársakat, hogyha az illetékes hatóságok által arra felkértenének, „Az ember lelki és erkölcsi világa” cím alatt megjelölt anyagnak a leventék előtti előadását feltétlenül; „A nemzeti élet és művelődés” cím alatt megjelölt anyag előadását pedig a lehetőséghez mérten elvállalni szíveskedjenek.

Miskolc, 1927 szeptember 29.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA: Meg egyezés szerint.
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: *Mátyás Ernő*: Miért van szükségünk theologiai internátusra? — *Kiss József*: A lelkipásztor mai feladatai. (Folyt. köv.) — *Hó*: Az alsózempléni egyházmegye őszi közgyűlése. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Miért van szükségünk theologiai internátusra?

Napjainkban sok jelenségre tekintettel bizonyos reménységgel tekintünk egyházunk megújulása felé. Anyaszentegyházunk megújulásáért theologiai akademiánk is megakarja tenni a magáét s megvagyok győződve afelől, hogy nem kevés jelentősége van e tekintetben theologiank munkájának. Hogy azonban theologiai akademiánk minél dúsabb gyümölcsözést ígérően végezhesse munkáját, feltétlenül szükségünk van theologiai internátusra. Theologiai internátusunk ügye e lapok hasábjain már oly sokoldalú megvilágítást nyert a legavatottabb toll, a *Marton János* tolla által, hogy azok után, amiket ő megírt, alig lehet újat mondanom, mégis az ügy rendkívüli fontosságára tekintettel, úgy itélem, hogy nem lesz felesleges a kérdést egy szempontból több oldalról is megvilágítani s ezért ez írásomban arra a kérdésre szeretnék több oldalról rávilágítani, hogy *miért van szükségünk theologiai internátusra?*

Makkai Sándor egy alkalommal még theologiai igazgató korában azt mondta, hogy a *theologia a hitnek és szeretetnek műhelye kell hogy legyen*. Mi egyéb jut kifejezésre e gondolatban, mint az, hogy a *theológiának életformáló intézménynek kell lennie*. Bármilyen fontos is a *theológiának* ismeretet nyújtó munkája, ennél fontosabb az, hogy *jellemeket formáljon, hogy lelkületet adjon, hitet és szeretetet ébresszen*, mert ezek az erők azok, amelyek megőrzik, megtartják és megújítják anyaszentegyházunkat. Ennek a munkának legfőbb eszköze az *Ige*, mert az *Ige* teremtő hatalom, amelyik arra hivatott, hogy *lelket, életet formáljon*. Az *Ige* azonban nemcsak a vele való tudományos foglalkozás útján termi meg a lélekben a maga gyümölcseit, hanem *mindenkefelett arra hivatott, hogy mint mindennapi lelki táplálék, mint az egész életet átható erő értékeltesse s hogy így táplálkozzanak vele ifjaink*. Az *Ige* pedig mindenkefelett helyes és öntudatos internátusi nevelés útján lehet ifjú lelkek formáló ereje.

Elekes Imre főiskolánk közigazgatója, pompás évmegnyitó beszédében arról is szólt, hogy az építendő gimnáziumi internátus számára a családi nevelés szempontjait szem előtt tartó internátusi

tipust tartja a legértékesebbnek. Theologus nevelésünk számára is egy ilyen eszmény áll előttünk. Egy családi közösségbe szeretnők tömöríteni ifjainkat, de egy olyan családi közösség lebeg eszmény képen szemünk előtt, *amelynek feje a Krisztus, ahol Őreá néznek mindenek*. Egy olyan család ami eszményünk, amelyben a főhelyen a Krisztus ül, ahol az Ő akarata szabja meg a ház rendjét, ahol az Ő szelleme adja meg a családi közösség sajátos légkörét. Hogy azonban a családiasságnak ezek a szempontjai kellő módon érvényesülhessenek nevelésünkben, egy ilyen családi közösségben van szükségünk, amelynek bizonyos zárt egység a jelleme. Ma theologus ifjainknak csak egy része van internátusban elhelyezve, másrésze kinn lakik a városon szétszórtan, internátusban lakó ifjaink lakásait sem nagyon jellemzi az otthonosság, nincs meg a zárt egység követelménye sem ezekkel a lakásokkal szemben. Ilyen módon fentti nevelési eszményünket nem lehet kellő módon érvényesíteni, itt is, ott is támad egy-egy rés, amelyen beáramlik a világ szelleme, amelyik eltéríti őket nevelési eszményunktől. Azért van szükségünk theologiai internátusra, hogy a Krisztus fősége alatti ilyen zárt közösségbe tömörítsük ifjainkat.

Természetes, hogy a jelenlegi állapotban nem érvényesülhet a nevelés további igen eminens érdeke a helyes *vezetés, irányítás és ellenőrzés* sem, mert minél széttagoltabb ifjúságunk otthonaiban, annál kevésbé érvényesíthetők ezek az érdekek. De a jelenlegi állapotban az ifjúság *önnevelése* sem érvényesülhet kellő módon. A sárospataki ifjúság életét mindig jellemezte a széleskörű autonomia. Meggyőződéssel vallom, hogy a nevelésnek akkor teremnek a legáldottabb gyümölcsei, ha az ifjúság *neveli maga magát s minél spontánabban ébred fel egy ifjúság lelkében a vágy a Krisztusban való épülésre, annál rendíthetetlenebb az Ő benne való megállása*. Ámde az önnevelés is csak zárt együttlétben, egy internátusban érvényesülhet kellő módon, mert minél zártabb, egységesebb tömböt képez egy ifjúság, annál inkább érvényesülhet abban az ifjúság egységes szelleme s annál kevesebb lehetőség van az attól való elszakadásra. A helyes vezetés és az önnevelés egysége az, ami kellő módon biztosítja az ifjúság egészséges fejlőd-

dését s ezért van szükségünk theologiai internátusra, hogy mindezek az érdekek, kellő módon érvényesülhessenek.

Az a benyomásunk, hogy egyházkerületünk közvéleménye kellő módon méltányolja theologus nevelésünk e nagy érdekeit, az a benyomásunk, hogy minden áldozatot kész meghozni szeretett főiskolánk felvirágzásáért. azért bizalommal nézünk a közelebbi egyházkerületi gyűlés elé, hogy az főiskolánk e nagyjelentőségű intézménye felől kedvező döntést fog hozni. *Mátyás Ernő.*

A lelkipásztor mai feladatai.

(Folytatás.)

Ilyen lelkű s életű presbytereket kell a ma lelkészének nevelni, ha azt akarja, hogy a gyülekezeti élet élénk és erőteljes legyen, ilyen segítőtársak után kell néznie, ha egy vonalnyival, ha egy sánccoskával elébb akarja magát s gyülekezetét ásni az Isten országa eléréséhez. E segítőtársak nélkül agyonra dolgozhatja, fizikai s lelki ronccsá teheti magát a lelkész, de sok eredményt felmutatni nem lesz képes. Egy gőzmalomba sem elég a gépész vagy malomvezető munkája, de sok egyénre van még szükség ahhoz, hogy az őrlendő buzából ehető kenyérleiszt kerüljön elő; ugy van szüksége a lelkésznek is e segítő kezekre, hogy a lelki mezők vetéséből tiszta s jó liszt örömtessék s vitessék a mennyei Gazda házába.

Nagy hiányt mutatna fel a ma lelkészének munkája, ha *pásztori tevékenységéből az iratterjesztés hiányoznék*. Mert hiszen a betűk, ez ólomkatonák megmérhetetlen segítségére vannak a lelkésznek. Ezek a lelkész utászkatonái, akik készítik az utat az előnyomulásra, akik lecsapolják az utbaeső pocsolyákat s a szakadékok fölé hidakat építenek. Ma, amikor az írott betűk olyan óriási hatásait szemlélhetjük, amikor a szekták kolportörjei a legügyesebb kereskedelmi ügynök elmésségén túl téve lopják be a röpiratokat híveink kezébe, lelkébe, a kávinista lelkipásztor sem alhat e téren, hanem ha másképp nem, saját zsebének kárára is kell a vallásos iratokat s ujságokat terjesztenie. A magyar nép szeret olvasni, igaz, hogy lehetőleg csak ingyen, de viszont annak van többféle módja, hogy ha az egyház vagy az évi persely nem bírná, hát találjon a lelkész valami indirekt utat a zsebéhez, mely aztán megnyílik e sok eredményt hozó célhoz. Figyeljük meg a reformátorok e nemű munkálkodását és meglátjuk azt, hogy mennyire főtényezője volt az ő eredményöknek a nyomtatott betű, olyan időben pedig, mikor a lelkész egy személyben volt író, nyomdász, kolportőr, néptanító csak azért, hogy minél hathatósabb igehirdető lehessen. Be kell tehát a gyülekezetbe vezetni a vallásos iratokat, evangéliumi alapon álló ujságokat, e betű-predikátorokat, hogy hirdessék azok is az ígét, terjesszék azok is a világosságot, puhiigassák, készígtessék azok is a lelkék talaját a pásztor magvetéséhez.

Ezekben látnám én egyrészt a lelkipásztor mai feladatait. Nem mondhatnám azt egyáltalában azonban, hogy ezekben már — a lelkieket értve egyelőre — minden mai munka fel volna sorolva, hiszen a lelkipásztori tevékenység annyira sokféle

minden egycélúsága mellett is, hogy azt részletesen leírni már csak azért sem lehet, mert hiszen a gyülekezeti típusok is mások. Én a felsoroltakban a fundamentális jellegűeket tüntettem fel, amelyeknek elsősorban meg kell lenni s meg lehet lenni minden típusú gyülekezetben; ezek keretei annak a képnek, melybe be illeszthetők aztán a lelkipásztor többi tevékenységei.

Felmerülhet azonban a kérdés, hogy hát eddig ezeket nem ismerték, vagy nem volt rá szükség s csak a mai kor követelményei ezek? Erre adandó őszinte s lélekből jövő válasz az, hogy ismerték ezt, de csak úgy, mint könyvből valaki Amerikát; a szükségét nem látták meg, mint ahogy nem látja meg a könnyelmű a zsebéből eltűnő utolsó garast; s nemcsak a mai kor követelményei ezek, de már hosszú időnek felsikoltó szavai, csak éppen hébe-korba, mint éppen a közelmúltban, nem akarták meghallani, mint a bibliabeli vakköldus jajongását. De már ma a jajongást nem lehet elcsitítani, a könnyelműséget nem lehet az öngyilkossáig űzni, a kor „du kannst, denn du sollst“-ját nem lehet semmibe sem venni. Szükség van *ezeknek* a munkáknak *ma* elvégzésére, bizonyítja a jelen helyzet, bizonyítja e tárgynak több országos konferencián való megbeszélése, bizonyítja, hogy e téma itt fel van adva!

*

Kiss József.

Az alsózempléni egyházmegye őszi közgyűlése.

Fiúi szeretettel üdvözlöttük az ősi kollégium szürke falait 1927 szept. 27-én, amikor az alsózempléni egyházmegye közgyűlésének alkotó tagjaiként bebelében megjelentünk. Reggeli 9 órakor felcsendültek a XC. zsoltár 1. versének hangjai, melynek elhangzása után Kiss Ernő esperes szívből jövő imája emelte lelkünket az Alkotóhoz, kérve áldást és segédelmet arra az emberi munkára, mely része az építésben az Ő soha meg nem szűnő, emberek által megvalósítandó, örök isteni akaratának. Meczner Béla gondnok elnöki megnyitójában ref. egyházunk nagy feladatainak és sürgető kérdéseinek megoldásáról s ezeknek egyik odaadó hű munkásáról, Dókus Ernő egyh.-ker. főgondnokunkról, aki immár az Egyetemes Konventnek s bizonyára a nem sokára összeülő Zsinatnak is világi elnöke lesz. Isten tartsa meg életét, hogy eddig is ismert, odaadó tevékenységgel forgóldjék egyházunk éledni kezdő szent oltártüzei körül. Elismerő méltatásban tette le egyházunk két oszlopos, elhunyt vezérének: Darányi Ignácnak és gróf Dégenfeld Józsefnek már gyepesedő sírhalmára az igazakat megillető emlékezés koszorúját. Mindketten nagyok voltak életükben egyházunk ügyeinek vezetésében, terheinek hordozásában. Nevöket egyházunk történelme, emléköket szívünk igaz fájdalma őrzi.

Őt lelkész és négy tanító testvért erősít be állásába egyh.-megyei közgyűlésünk és két megüresedett tanácsbírói tisztségre rendel el szavazást nov. 30-iki határidővel.

Kint már hullanak lassan a sárguló őszi levelek s bent nagy érdeklődés közepette peregnek le a közgyűlés tárgyai. Különösen akkor izzik ez az érdeklődés, amikor a sárospataki megépítendő

theol. internátus ügye kerül szőnyegre. Felcsillámlanak a szemekbe régi emlékek. Megfeszül a figyelem. Jobban dobog a szív. Az alma mater kér fiaitól segítő kezet, amaz épület köveinek összehordásához, melyben jövő reménységének gyermekeit helyezi atyai felügyelet alatt biztos kezekbe. Olyan ez, mint mikor a fecske építeni kezdi fészket, nem magának, hanem leendő kicsinyeinek. Olyankor tavasz van s a reménység színei nyílnak. S hogy itt is teljes legyen a valóság, kivirulnak a szívek áldozatra kész virágkelyhei és egy akarattal fogadja el közgyűlésünk az esperesi kar által kidolgozott, önmegadózatásunkra vonatkozó tervet.

En nem tudom, hogy más is úgy van-e vele, de nekem Patak egy fogalom. Jelenti számomra az ifjúságot. Azt az időszakát életemnek, amikor más gondoskodott a mindennapi kenyeremről, a ruhámról és meleg szobámról és amikor én gondtalanul szívtam magamba a tudás édes mézét, a hitet és hazaszeretetet. Valami ilyen megifjító mámor fogja el lelkemet annak az elhatározó lelkesedésnek hatása alatt, amelynek, — mindnyájan reméljük, — nyomán a közel jövőben a gimnáziumi internátus mellett megépül a theológusok otthona is. Az alma mater készül fiainak fészket építeni. De nemcsak azoknak, akiknek itt látásán örül, akik megifjodva szeretettel öleljük körül, hanem azoknak is, akiket kegyetlen kezek elszakítottak tőle. Érzí, tudja, hogy az a fal, mellyel fiait most elzárják, nem sokára leomlik. Már hangzik a falrengető kürtök harsonája: Az alma mater készül hazatérő fiainak méltó fogadására. Ennek a nagy, ünnepi célnak megvalósításában találja ott maga mellett, mindnyájunk szerető segítségét és támogató áldozatkészségét.

A gyorsan lepergő percek elhozták a bíróság 11 órára kitűzött ülésének idejét. Egyházmegyénk bíróságának összes tagjai együttes ülésben tárgyalták a sárospataki lelkész és főgondnoknak saját maguk által is lefolytatni kért fegyelmi ügyét. Nagy baj az egyesek szemében, ha az elhívott munkások istenországában teljes tehetségök szerint dolgozni akarnak. Lám, a pataki egyház híveinek kicsi töredéke fájlalja lelkészének nagy tudományát s főgondnokának rátermett munkakészségét. Azt kérték, hogy egyházmegyei bíróság fegyelmi úton küldje el a lelkészt theol. tanárnak, a főgondnokot pedig mozdítsa el. Persze a bíróság nem teljesítette kérésüket, hanem a hű munkásokat teljes elismerésének nyilvánítása mellett felmentette. Hadd munkálkodjanak csak továbbra is készséggel és odaadással egyházuk építésére — úgy, mint eddig. A gyémántot is a köszörű surlódása teszi igazi értékes drága kővé. Ennyit a meghurcolt lelkész és főgondnok vigasztalására. Hanem az elégedetlenkedők tanúlhatnak tudományt a lelkésztől és egyházszeretetet a főgondnoktól.

Ezután a bíróság két részre oszolván még hat ügyet tárgyalt le, melyek közül kettő fegyelmi és négy közigazgatási ügy volt. Ezeknek elintézése kitöltötte a nap délelőttiét úgy, hogy a félbemaradt közgyűlési ügyek tárgyalását csak délután 3 órakor folytathattuk. És bizony esteledett már, mire a belmissiói és tanügyi bizottságok jelentései s az azzal kapcsolatos határozathozatalok megtör-

téntek. De mindkettő nyomán boldog meglepődés töltötte el lelkünket, mert azt kellett látnunk, hogy egyfelől híveink vallásos élete, másfelől gyermekeink nevelésének nehéz munkája útján eddig ismeretlen áldást-hozó források buzognak fel egyházunk belső életében. Az elindult megújulás új életreménységeket gerjeszt. Bár vannak, akik emberi önzésből segítenek az olázkodó ellenségnek a lenni akaró életcsirák tördelésében, egyházunk gyengítését mozdítván elő ezáltal. De hát minden elvetett mag termést nem hozhat, mert messze van a vetéstől az aratás! Azonban minden emberi törekvés ellenében ott áll mellettünk az Isten kegyelme.

Több egyház ingatlan vételi és eladási, rendkívüli egyházi adó kivetési stb. ügyeinek elintézése után meleg szeretettel ajánlotta közgyűlésünk a „Virágoskert” című gyermeklap pártolását híveink, lelkészeink s tanítóink támogató figyelmébe.

Virágoskert! Mintha szánt szándékkal tétetett volna közgyűlési tárgysorozatunk végére, hogy a virágos-kertek édes illata, szemet-lelket gyönyörködtető tisztasága kíséresse az Isten országa ügyének méznél édesebb drága malasztjával megteljesült lelkeket csöndes otthonukba, a virággal körülültetett, kicsiny paróchiákba. Hogy ott is zsongjon még sokáig a lelkekben ennek a közgyűlésnek lelkes munkakészsége, kifogástalan előkészítése, nyugodalmas menete és áldást-hozó végződése.

A gyűlés az elnökség életetésével ért véget.
Hó.

IRODALOM.

* **Keresztyén Család Képes Naptára** az 1928-ik szöködvére. Szerkesztette *Tildy Zoltán*. IV. évfolyam. Tahitótfalu. — Gazdag tartalommal, szinte egész kötetű duzzadva jelent meg ref. népünk legnépszerűbb naptára, a Sylvester-cég nagy képes Családi Naptára, mely a legjobb nevű írók és költők mellett (mint pl. Szabolcska M., Ravasz L., Vargha Gy., Bartók J., Benedek E.) ref. egyházunk csaknem minden számottevő íróját, tudósát felsorakoztatja, hogy ref. magyar népünk számára nemesen szórakoztató, építő, erősítő és oktató olvasmányokat nyújtsanak. Egyházkerületünk pennás emberei közül Forgács Gy., H. Kiss G. és Szigethy F., a volt pataki diákok közül Lőrinczy Gy. (egész regénnyel) és Komáromi J. szerepelnek a naptár írói közt. A lelket mérgező ponyva-naptárak helyett melegen ajánljuk a gyülekezet tagjai közt való tömeges terjesztésre ezt az evangéliumi szellemű, változatos tartalmú, ügyes szerkesztésű naptárt.

* **Dicsőség Istennek.** Az első Orsz. Ref. Nagygyűlés Emlékkönyve. Összeállította *Bereczky Albert*. A Hit és Szolgálat Mozgalma kiadása. Tahitótfalu, Sylvester-nyomda, 1927. 282 l. — Ez a gazdag tartalmú kötet, mely a május 21—22-én Budapesten tartott Orsz. Ref. Nagygyűlésen elhangzott minden egyházi beszédet, előadást, imádságot és üdvözlő beszédet magában foglal, nemcsak a Nagygyűlésen megjelent 15.000 főnyi ref. hívő előtt lesz e Nagygyűlés kedves benyomásainak, főlemelő érzéseinek és igaz lélekből fakadó elhatározásainak emlékeztetője és megörökítője, hanem szebbnél-szebb, értékesnél-értékesebb előadásai (így az

Isten dicsőségéről szóló 4 előadás) és egyházi beszédei (Baltazár D., Czegléd S., Muraközy Gy. s Ravasz L.-tól) a f. év ref. egyházi irodalmában is tisztességes helyet biztosítanak számára. A külföldi vendégek üdvözlései közül a holland és a skót egyház köldötteinek beszéde meleg hangjával férközik közel szívünkhöz, míg a francia egyház küldöttje: R. Allier, a párisi prot. theol. fakultás dékánja a pogánymisszió felkarolására, mint immár halaszthatatlan feladatára hívta fel ref. egyházunk figyelmét. A jelentősebb budapesti napilapok gyűlést méltató nyilatkozatai s a Kormányzó és Miniszterelnök táviratai fejezik be a közlemények sorát. A derék kötet megérdemli, hogy minden gyülekezet könyvtárában helyet foglaljon. Ára 4-50 P.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Október 6.** A sárospataki főiskola az aradi vértanúk emlékeztétét méltó kegyelettel ünnepelte meg. D. e. 8 $\frac{1}{4}$ órakor a tanári kar és tanuló ifjúság a városi templomban tartott istentiszteletre vonult, ahol *Király* Zoltán szénior emelte fel fájó, de bizakodó érzéseinket az egek Urahoz. A d. u. 3 órakor az imateremben rendezett emlékünnepele a következő műsor szerint folyt le: 1. Hiszek egy... énekelte (az új énektanár vezetése alatt) az ifj. énekkar. 2. Ünnepi beszéd, *Király* Zoltán szénior-tól (lelkes, hazafias beszéd, lendületes előadásban). 3. Október 6-án Ábrányitól, szavalta Tóth Miklós VII. o. t. 4. Október 6-án Sztojanovics-tól, énekelte az ifj. énekkar. 5. Vértanúk ünnepén Fekete Gy.-tól, szavalta Misley József I. hh. 7. Himnusz, énekelte a közönség. — Befejezésül az ifjúság a világháborúban elesett diákok emléktáblája előtt tartott ünnepi megemlékezést, ahol az énekkar két száma közt Nagy József IV. hh. emlékezett meg szárnyaló lelkes szavakban az ő hősi küzdelmeikről és a hazáért szenvedett hősi halálukról.

— **Alsózempléniek figyelmébe!** Egyházmegyei közgyűlésünk szavazást rendelt el két papi tanácsbírói állásra. A szavazatok 1927 november 30-ig küldendők az esperesi hivatalba. A szavazat elmulasztása vagy szabálytalan kiállítása bírságot von maga után. S.-a.-ujhely, 1927 okt. 5. *Kiss Ernő* esperes.

— **Szavazás.** A sátorlajuhelyi presbitérium az alsózempléni egyházmegyében megüresedett állásoknál szavazatát Eles István tarcali és Hegedüs László hernádkaki lelkészekre adta.

— **A Reformierte Kirchenzeitung** 39-ik számában Bredt marburgi egyet. tanár meleg szavakkal emlékezik meg a *Presbyteri Világszövetség budapesti konferenciájáról*. Dicséri az ügyes rendezést, a referátumoknak 10 percre korlátozását, ami a szóáradatot lehetetlenné tette. De se tudományos, se egyházi tekintetben a budapesti konferencia semmi újat nem produkált; jövőre gondoskodni kell, hogy egyes tudományos vagy gyakorlati kérdésekben új eredményeket is mutasson fel a konferencia. A konferencia köréből minden politikai vagy nemzeti szempont száműzetett; a magyarok bámulatos nyelvi készségénél és fordítói ügyességénél fogva az előadásoknak idegen nyelveken való tolmácsolása aránylag kevés időt vett igénybe. A vallásos

kötélék, mely a konferencia tagjait egyesítette, erősebbnek bizonyult a politikai kötélnél; néhány nap múltán már egészen szívélyes, meghitt viszonyban állottak egymással a konferencia tagjai. A mesével határos volt a magyarok vendégszeretete. Ő is kiemeli a debreceni kirándulás jelentőségét, ahol megcsodálták a mi sok ref. iskolánkat. Kíváncsnak tartja, hogy a ref. centrumok egymással s Debrecennel is szorosabb kapcsolatba lépjenek; a nagy magyar ref. egyház megérdemli, hogy a Presb. Világszövetség azt eddigi háttérbe-szorított-ságából kiemelve. Ami a magyar ref. püspököket illeti, ők igazi presbyteriánus szellemet lehellnek s minden hierarchikus gondolat távol áll tőlük; e cím Magyarországon egyszerűen a paritás kifejezése a r. kath. egyházzal szemben.

— **Meghívó.** A tiszáninneri kerületi Kálvinszövetség Miskolcon október 24-én, hétfőn, a kerületi közgyűlést megelőző napon tartandó alakuló gyűlésére és azzal kapcsolatban rendezendő belmissziói értekezletre. Az alakuló gyűlést a Kossuth utcai templomban reggel 8 órakor kezdődő istentisztelet vezeti be. A gyűlésen már szó lesz a Szövetség keretébe tartozó egyes munkaágakról. A belmissziói értekezlet első tárgya lesz vasárnapi iskolai mintatanítás bemutatása kisebb és nagyobb gyermekekkel. Azután külön helyeken fog lefolyni a nőegyleti, leányegyleti és ifjúsági egyleti vezetők és munkások kimerítő eszmecseréje. A részvételre jelentkezni lehet Enyedy Andor kerületi belmissziói előadó. Kálvinszövetségi szervező-bizottsági tagnál (Miskolc, Palóczy-u. 35.) október 18-ig. Mindenki jelezze azt is, hogy a lehetőleg olcsón megszerzendő közebedre igényt tart-e. Az alakuló gyűlésen főként az egyházmegyei, járási és helyi Kálvinszövetségek képviselői vesznek részt. A belmissziói értekezletre a gyülekezeti belmissziói bizottságok küldjenek legalább egy-két résztvevőt. Különösen azokról a helyekről, ahol kálvinszövetségi, gyermek- és ifjúsági munka még nincs; kérjük a lelkész és tanító urak szíves részvételét. Az eszmecserék sikere szempontjából pedig számítunk a gyakorlattal és tapasztalatokkal rendelkező belmissziói munkások megjelenésére is. Részletes tájékoztatót a jövő számban adunk.

— **A gömör-tornai egyházmegye** október 19-én Aggteleken fogja őszi rendes közgyűlését megtartani; előző napon d. u. 1 órakor lelkészegyesületi, 4 órakor tanügyi bizottsági, 5 órakor belmissziói, 6 órakor számvevőszéki ülés lesz.

HIVATALOS RÉSZ.

1927—1927.

Körlevél.

Az adócsökkentési nyugták nem érkeztek még be a következő egyházakból: Balajt, Berente, Hángács, Harsány, Hidvérgárdó, Maklár, Nyomár, Radostyán, Szentistvánbaksa, Szuhogy, Tiszaladány, Tiszaszeredkény, Tornaszentjakab.

Mivel a nyugták késedelmes beküldése az elszámolást késlelteti és megakadályozza, felhívom az illető lelkész urakat, hogy a nyugtákat *azonnal* kitöltsék és a püspöki hivatal címére elküldjék.

Miskolc, 1927 október 4.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ..... 14 Pengő. Fél évre ..... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Feladós szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM: *Kiss József*: A lelkipásztor mai feladatai. (Folyt. köv.) — *Szentmártoni Dániel*: A felsőborsodi egyházmegye közgyűlése. — *Bódy D.*: A Gustav Adolf-Egylet 72. nagygyűlése Grazban. (Vége köv.) — *László Sándor*: Audiencia. (Vers.) — Vegyes közlemények.

A lelkipásztor mai feladatai.

(Folytatás.)

Azonban itt nem végezhetjük be a lelkipásztor mai feladatainak felsorolását. Feltűntettük a hitélet intenzitását előmozdító főbb tényezőket, de viszont a lelkipásztor élete s munkája pusztán hitéleti munkákban még nem merülhet ki, vagy talán helyesebben definiálva, a lelkipásztornak nemcsak a hitélet terén kell munkálkodnia célja tökéletes előmozdítása végett, hanem neki *szociális, karitatív, kulturális missziója is van*, vagy még helyesebben fejezve ki a gondolatot, neki hívei szociális, kulturális életének vonatkozásaiba is bele kell vinni a hitéletet, vagyis úgy végezni e munkáját, hogy a vallásos lelkület íze, színe látszódjék meg a hívek e nemű életnyilvánulásainál is. Krisztus ezen a földön akarja megvalósítani célját — Isten országát, az ő programját győzelemre juttatni tehát csak úgy lehet lesz, ha az embereket, ez országnak leendő polgárait úgy gyúrjuk és alakítjuk, hogy minden tevékenységükön átízzék a keresztyén, krisztusi lélek által való vezetés. Amelyik lelkész csak belmisszióval, szóval csak lelkiekkel foglalkozik, olyan, mint az a várkapitány, aki csak egy oldalról biztosítja a várfalakat az ellenség elől. Vakondok-politika volna az, meg nem látni a való élet követelményeit, meg nem látni azt, hogy mik a lelkipásztor szociális és kulturális feladatai. Nézzük meg a nagy, az örök álmódzókat: egy Plátót, egy Szokrateszt, elveik, gondolataik gazdagsága mellett is ott van az egyoldalúság árnyéka, életet adni nem tudnak. Metafizikai gondolataik irrealitása a valót nem veszi észre. Jézus az első, aki az eszmény valóra válásának biztos földi feltételeit is meglátja, aki az emberi élet minden apró megnyilvánulását is eszközül tudja s akarja beállítani ideáljának eléréséhez s ezért e megnyilvánulásokba is bele akarja vinni annak a léleknek vezetését, amely átízzott előbb a hit kohójánál. Krisztus tanításainak elve a való élet színéről felemelni a lelket, kiemelni az embert a maga földi életének bonyolult viszonyaiból, de ezt tudja, nem teheti másképp, minthogy az embereken keresztül ezt a földi, való életet alakítja át, tanításaiban tehát arra inti az embereket, hogy a földi életnek minden mozzanatát hassa át az isteni esz-

mény, mert csak a lélek belső tisztaságán épülhet fel az igazi keresztyén élet a maga külső megnyilvánulásában is, mert csak akkor valósul meg az eszmény, a földi országoknak Isten országává való válása, akkor lesz testileg-lelkileg boldog, megelégedett az ember, ez országnak polgára, akkor nyer kielégülést minden testi-lelki jogos kívánsága. Így válik Jézus igazi szociológussá, amikor megtudja mutatni s adni követőinek, az embereknek örök vágyaik, álmaik kielégülhetésének biztos feltételeit.

Nem vállalkozhatunk a lelkipásztor e téren való munkájának felsorolásánál sem a teljes részletezésre, mert amilyen sokoldalú az előbbi, ugyan olyan sok apró cseprő részei vannak ez utóbbinak. Nagy általánosságban szólhatunk tehát csak a szociális és kulturális, e két gyűjtőfogalom alá tartozó munkáiról a lelkésznek. De viszont ezekről szólunk kell már azért is, mert ma, mikor a világnézeti harcokat látjuk, a lelkésznek kötelessége hivenél szintén a világnézet kiépítése és pedig annak a helyes világnézetnek a kialakítása, amely a krisztusi, a keresztyén bélyeget viseli magán, e világnézet kiépítése pedig csak akkor lehetséges, ha a lelkész beleviszi a maga lelkén át a hívő szociális, kulturális életmegnyilvánulásaiba a krisztusi vezető eszményt, ha megérteti hívével, hogy az egyházi életen kívüli életében is ennek az eszménynek kell elhatározó befolyással bírni, rajta mindig meg kell látszódnia, hogy nemcsak érzi, de éli is keresztyén vallását. A lelkész ezt a munkáját pedig részint a híveivel való személyes érintkezés alkalmával, meglátogatásaival, tanácsaival szolgálhatja, részint pedig vegye ki részét politikai községe ügyeibe való beleszólás, irányítás által. A lelkész szerepe egyházközségénél az, ami a szívé a testben. Amint a szív szertehordja örök mozgásával a vért a véredényekbe, úgy kell a lelkésznek is szertehordozni soha nem szűnő pihe-néssel az egyház véredényeibe, az egyes családokba, hívőkbe a tiszta, erőteljes, krisztusi vért, krisztusi lelket. És ha egy gyülekezet vérszegénységben szenved, ha egyes család vagy egyén életében sápadt foltokat látunk, az annak a jele, hogy a központi szív nem szállított e véredénybe friss vért, nem foglalkozott ez egyénnel, nem nyúlt bele az ő szociális életébe, olyanná vált az egyén a

lelkész számára, mint egy vezető nélküli felfűvő telefon-szekrény, mely fel van ugyan szerezve a hallókészülékkel, sőt maga a szekrény belseje hibátlan, de nincs vezetékekkel bekapcsolva a központtal s így nem tudhat meg semmit. Kapcsolódjék be tehát a lelkész látható vezetékekkel hívei családi és egyéni életébe, vagyis ne csak a szószéken legyen pap, ne csak az egyházi épületek falain belől hirdesse az igét, de a mindennapi élet beszélgetéseivel és cselekedeteivel is. Amidőn a mezőn járkal vagy a községen végigmenve találkozik hívével, amikor községi gyűlésen vesz részt, vagy hiva családi öröm vagy gyász napján jelenik meg, ne mulassza el az élet alkalmainak e feltárlásait; amidőn ügyes-bajos dolgokban tanácsot osztogat, amint egy-egy kátyuba került atyafi kiemelésén fáradozik, ne felejtse el az élet-igéjét csakugyan belevinni az Élethe. Községe szociális célt (e kifejezés mindenütt nemesebb értelemben veendő) szolgáló testületeit, alakulatait, érdekeit pártolja, mert azokban hívei földi igényei elégülnek ki, mely jogos igények mesterséges vagy csak mulasztásbeli elnyomásai, megzavarják a szükséges testi-lelki harmóniát, mely díszharmónia aztán legélesebben, legkirívóbban éppen az egyházban hallatná fülsértő akkordjait.

(Folyt. köv.)

Kiss József.

A felsőborsodi egyházmegye közgyűlése.

Szeptember hó 29-én Miskolcon, a kerületi felsőbb leányiskolában tartatott meg egyházmegyénk őszi közgyűlése a nagy számban megjelent tagok élénk érdeklődése mellett. A szokásos reggeli áhitat előzte meg most is a közgyűlést s ezúttal Komjáthy Aladar ózdi lelkésztestvérünk szép alkalmi imája és tartalmas bibliamagyarázata volt lélekemelő eszköze a közös buzgólkodásnak.

A tagok számbavétele után Zsóry György egyházmegyei gondnok lelkes megnyitó beszédet tartott, melynek kapcsán elítélte és rektifikálta a miskolci lapoknak azt a téves referációját, melyet a legutóbbi vármegyei gyűlésen előterjesztett alispáni jelentésének a felekezeti közti helyzetre s a Baltazár püspökre vonatkozó kritikájáról leközlöttek. Általános és jóleső megnyugvást keltett az egyházmegyei gondnokunk erőteljes, komoly s minden félreértést eloszlató megnyilatkozása s élénk ováció lőn annak visszhangja.

Ugyancsak megnyugvásul szolgált az Elek József esperes gondosan összeállított s általános figyelem mellett előterjesztett jelentése, ami valóban újabb és értékes adalékul fog szolgálni egyházmegyénk történetéhez. Szépen elparentálta esperesünk Vadász Pált és Gróf Dégenfeld Józsefet, e két nagy halottját egyetemes egyházunknak. Méltóan megemlékezett Rothermere lordnak, a mi melegkeblű angol barátunknak nagyszerű tényéről, valamint a „II-ik Országos Presbyteri Értekezlet” impozáns lefolyásáról s annak lelkes vezéről: Dr. Baltazár Dezsőről, „aki gyönyörű előadásában és bátor kijelentéseiben újra bizonyosságot tett arról, hogy kálvinista erős akaráttal és rendíthetetlen bátorsággal mindenkor kész anyaszentegyházunk jogainak védelmére kelni.” Rámutatott egyetemes egyházunk és nemzeti életünk amaz

őgő sebére, melyet a mindjobban elharapódzó, nemzet- és erkölcsrontó „Egyke” ütött rajtunk s megállapította, hogy mivel az „Egyke” leginkább közgazdasági okokból keletkezett, azt csak a megfelelő törvényhozási intézkedésekkel tudnánk visszaszorítani. Jelentése szerint a hitélet fellendülésben, tanügyünk elég virágzó, a belmissziói munka szépen halad előre s az egyházmegyei és járási Kálvin-szövetségek meg vannak szervezve.

Az esperesi jelentés kapcsán elhunyt nagyjaink emlékének s a Rothermere lord érdemeinek jegyzőkönyvi megörökítését határozta el közgyűlésünk.

A gyűlés fontosabb és közérdekűbb tárgyai ezek voltak:

A Demeter Bertalan lemondásával megüresedett papi tanácsbírói tisztségre Bartha Gyula sajkókazai, — a mályinkai lelkészi állásra pedig Molnár Pál diósgyőri hitoktató lelkészek beerősítettek. Új tanítókül: Vajda István Borsodra, Dankó Lajos Damakra, Bakó István Zilizre, Tóth József Bánhorvára, Dr. Händzsel Zsigmond Felsőnyárádra, Szmoling Gábor Disznóshorvára, Dely Illés Parasznyára ugyancsak beerősítettek.

Egyházkerületi képviselőkül az elnökségen kívül egyházi részről Hubay Mihály, Bartha Gyula, Svingor Jenő, Szentmártoni Dániel, világi részről: Bónis Aladár, Fekete Pál és Szepessy Gyula küldettek ki.

Az esperesi karnak a sárospataki theológiai internátus létesítésére vonatkozó véleményes javaslatát örömmel üdvözölte s egyhangúlag elfogadta közgyűlésünk s annak elfogadását az egyházkerületnek is a legmelegebben ajánlja.

A tanügyi-bizottság javaslata alapján az egyházkerület útján újból kérjük, hogy a kántori javadalom a tanítóitól választassék el; az arcképes igazolvány úgy állíttassék ki tanítóink részére, mint az államiaké, továbbá a beteg tanítók betegsegélyben, a hadviseltek pedig hadipótlékban részesüljenek.

Bartha Mihály nyugdíjazott lelkész, valamint Kőrössi Antal, id. Szigethy Ferenc, Kiss Sándor és Jeney Gyula ugyancsak nyugalomba vonult tanítók érdemei jegyzőkönyvünkben megörökítettek.

A magyar ref. tanítók országos egyesületének kérelmére kimondotta közgyűlésünk, hogy 1. a megüresedett tanítói állásokra a pályázati hirdetés a „Tanítók Lapja”-ban is leközlendő, 2. a kebelbeli egyházak a népiskolai tankönyvet az egyházkerület főbizománysától szerezzék be, 3. az ORTE által kibocsátandó részvényekből a tehetősebb egyházaink és lelkészeink jegyezzenek, 4. egyházmegyénk a saját pénztárából 2 részvényt jegyez.

Bírósági ügy 4 drb volt összesen és pedig 3 közigazgatási, vagy ma már így is nevezhetnők: kárta csonkítási s 1 fegyelmi ügy. Ez utóbbiban, nem lévén beigazolva a fegyelmi vétség, nem volt szükség az ítékezésre. 2 közig. ügyben kimondott a szűkkeblű panaszos felekre nem éppen kedvező ítélet, 1 ügyben pedig helyszíni vizsgálat lett elrendelve.

Végül jelzem, hogy bár nem hivatalos formában, de feljutott már közgyűlésünkre is s álta-

lános visszatetszést keltett annak az oldatlan szétbuzásnak és belső meghasonlásnak a híre, ami a sajozsepteóri szépmúltú s mondhatni legelső gyülekezetünkben is elharapódzott a lelkészválasztással kapcsolatban. Ime, egy újabb elszomorító eset, amely példázza, hogy a jelenlegi lelkészválasztási törvény teljesen lejárt a magát és tarthatatlan, mert a legtöbb helyen nem épít, hanem rombol. Valóban eljött az óra, hogy az egybegyűlendő zsínat fejszéje a lelkészválasztási törvény elavult, beteg fájának gyökerére vettessék s új fa nőjön helyén, amelyik teremjen jó gyümölcsöket anyaszentegyházunk javára s Istennek dicsőségére.

Szentmártoni Dániel
e.-m. főjegyző.

A Gustav Adolf-Egylet 72. nagygyűlése Grazban.

Közel 100 éves fennállása óta első ízben jelent meg osztrák területen a világ protestantizmusának politikamentes egyik leghatalmasabb egyesülete: a *Gustav Adolf-Egyesület*. Ez egyesület, melynek bölcsojót ezelőtt 85 évvel nemcsak külföldi protestans, hanem magyar hittestvérek is ringatták és abban az egész világ protestantizmusának nagy reményekre jogosító újszülöttjét üdvözölték, azóta megizmosodott; a hitéletnek kopár pusztaságain mélyen hasított barázdákkal és élő vizek fakasztásával írta be nevét fénylően közel s távolban a protestantizmus történetébe. — A lützeni esatasíkon hősi halált halt nagy név birtokosának: *Gustav Adolf* svéd királynak nemcsak nevét, de Isten ígéből merített magasztos hit és erkölcsi ideálojait is magáéva téven ez egyesület, nem civódások, vagy véres háborúk felidézésével, hanem a felekezetközi villongások, népek és nemzetek közt levő nagy ellentétek elsímítási, illetve kiegyeztetési gondolatával munkálja az emberiség fejlődését, boldogulását. Ma már a föld mindkét oldalán hinti az evangyeliom világosságát és lengeti, ahol évenként megjelenik, annak fehér lobogóját.

E lobogóval jött Steierország fővárosába, *Grazba* is, hol a szept. 25—okt. 1. napokat nemcsak *Graz* és Steierország, de a szöv. osztrák államok és a külföldi protestantizmus ezrekre menő résztvevőinek is fönséges ünnepségévé avatta.

A Gustav A.-egyesületnek, mint az egész világra kiterjedő *protestáns* szervnek *Grazban* való pusztja megjelenése, illetve megjelenhetése is, sokkal nagyobb jelentőségű annál, hogysem azt bármely ref. avagy evang. gondolkozó magyar ember figyelmére ne méltatná. Mert nemcsak a nagynómet birodalmi, de az ausztriai és ezzel közös szomszédságban lakó magyar protestantizmusban is a gondolatok hosszú sorát idézheti fel az az esemény, hogy *Grazban*, (Béccsel együtt a XVI. sz.-ban virágzó prot. gyülekezete volt úgyannyira, hogy ez utóbbiról így panaszkodik *Canisius*, az első német jezsuita: „Bécs napról-napra mindjobban egy második Wittenberg-gé, vagy Genf-fé válik”), melynek egyeteme a XVII. századbéli katholicizmus miliciájának, a jezsuitizmusnak Akropolisává lett, s ahol az ellenreformáció furiái oly eredménnyel dühöngtek, hogy az egész Steierország közel egymillió lakosságának ma is csak

3·41%-a protestáns s végül ahol a birodalmi protestantizmus kiirtásáért önvérét is kiontani kész *II. Ferdinánd* porrészei pihennek (?)! félelmetes symbolumaként ez ország századokon át tartó vallási és politikai állapotainak, e *Grazban* — mondom — a zöldkoszorús Steiermark szívében: a Gustav A.-egylet nemcsak befogadtatást talált, hanem zászlót bontva, olyan ölelésben és üdvözlésekben részesült, mely az általa képviselt evangyeliomi igazságok korunkbeli egyik legnagyobb diadalaként jegyezhető fel.

Gondolkozhatnak némelyek sokféleképp a G. A. egyesületről, annak nagy nemzeti missziójáról és törekvéseiről (én szerintem ez is érdemül tudható be neki!); én, kinek szerencsém volt közvetlenül magas előjáróságát és ezeknek evangyeliomi gondolkozását tapasztalásból megismerni és érezni szeretetük melegét: isteni szolgálatnak magasztos bizonyosságait látom munkamezején. — A jeruzsálemi első pünköst napjának fölséges jelei újultak meg nemcsak a gráci pályaudvaron való fogadtatásában az egész prot. világ előtt nagy tekintélynek és tiszteletnek örvendő *D. Rendtorff* titkos tanácsos, egyleti elnökek (egyet. professor *Lipce*) s vele országok és nemzetek különböző tájairól érkezett kiküldötteknek és az egyesület összesereglett lelkes barátainak, hanem szeptember 27-én este 8 órakor a Stephanien-Saal óriási fényes helyiségét zsufolásig betöltő ünneplősereg meleg üdvözléseiben is, melyeknek hosszú sorából az elnökség részéről történt ünnepség-megnyitással kapcsolatban, ha csak a belföldi és külföldi hatóságok és hittestvérek részéről való meleg üdvözléseket és ezekre külön-külön adott elnöki válaszokat említjük is meg: önkéntelenül arra a gondolatra jutunk, hogy az osztrák tartományok egykor császári alattvalóinak lelkében nagy változásoknak és átalakulásoknak kellett végbe menni, nemcsak *II. Ferdinándnak* a protestantizmust gyökerestől kiűző korától *II. József* „*Edictum Tolerantiae*”-jaig (1781), vagy *I. Ferenc József* 1861-iki „*Patensé*”-ig, hanem sokkal inkább a világháborút követő nagy összeomlás óta is. És ez a változás a protestantizmus evangyeliomi nagy eszményeiben megnyilvánuló nagy életerőt ösztönszerűleg is meglátó és ahhoz hozzásimulni akaró hajlammá lett.

(Vége köv.)

Bódy D.

Audiencia.

Kihallgatáson voltam az Ur előtt,
Hogy ítélje meg szívem, e szenvedőt.
— Vádolnak, Uram, hogy a szívemet
Sötét bűnösség vette meg;
Bűne, hogy áldó szeretetért zokog
S ezért kacagják őt a boldogok...
— Az Ur szent arca jéggé dermedett,
S ígyen mondá ki az ítéletet:
Bűnös vagy fiam végtelennagyon,
Az abszolúciót meg nem adhatom;
Élted sem volt más: könnyek-könnye bár: —
Rád a gyehennák öröktüze vár!...
E verdiktre alázattal meghajtam fejem
S szólék: megnyugszom, Uram, ítéleteden...
Megyek a sírba, hisz' ez nem nehéz,
Kevesebb lesz így a földi szenvedés...

... Tévesztett élet, ... könnyű, rút halál ...!
 Uram! Itéletedben nagy s igaz valál!
 S az Ur szólott: ösmersz te Engemet!
 S utána egy nehéz könnyet pergetett!

László Sándor.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A theologiai internátusért.** Nagy örömmel és mély hálával eltelve adjuk közzé, hogy Farkasfalvi Farkas Géza földbirtokos, abaúji egyházmegyei gondnok, főiskolai igazgató-tanácsos a theologiai internátusra öt éven át 200 pengő összeget ajánlott fel.

— **Előadások.** Dr. Gulyás József pataki főgimn. tanár rövid pár nap alatt két tudományos társaságban tartott előadást: okt. 8-án d. u. 5 órakor a M. Irodalomtörténeti Társaságban Budapesten „Keresztessy József élete és írói munkássága” c. alatt (Keresztessy J., 123 évi szünetelés után, első nagyváradi ref. lelkész volt s ott 1784-ben a ma is fennálló ref. templomot építette; az irodalomban mint naplólíró ismeretes); — okt. 11-én d. u. 5 órakor pedig a debreceni Tisza István Tudom. Társaság I. osztályának ülésén „A Rhédeiné temetése” c. alatt, amelyre Csokonai „A lélek halhatatlansága” című híres bölcsészeti költeményét írta. — Ugyanő október 15-én kezdette meg a debreceni egyetem bölcsészettudományi karán „Csokonai élete és költészete” cím alatt hirdetett magántanári előadásait.

— **Főiskolánk köréből.** A hittanhallgatók létszáma az új iskolai évben a következő: IV-ed éves 19, III-ad éves 12, II-od éves 17, I-ső éves 26, összesen 74; hozzájuk számítható még Szakall János, aki ez évben Kampenben folytatja tanulmányait, de majd az év végén minden tárgyból itt fog colloquálni. — Az előjáróság Szathmáry Lajos okleveles tanárjelöltet h. tanárnak meghívta a főgimnáziumhoz s az ő közreműködésével okt. 10-én a III. gimn. osztályt *párhuzamosították*, midőn az egyik osztályba 40, a másikba 39 tanuló jutott. — Október 8-án 3 tanár vezetése alatt a pápai főgimnáziumnak 40, október 13-án 2 tanár vezetése alatt a debreceni főgimnázium VI. osztályának 25 tanulója látogatta meg intézetünket. — A szüreti szünidő okt. 19-én déli 1 órakor kezdődik s okt. 26-án estig tart.

— **Dr. Antal Géza püspök lelkészi beiktatása.** Nagy ünnepe volt okt. 2-án a pápai gyülekezetnek: ekkor iktatta be, első lelkész gyanánt, dr. Antal G. püspököt pápai lelkészi állásába. E beiktatással Pápa, mely 1789-ig két lelkészi állást tartott fenn, mely a múltban olyan lelkészekkel dicsekedett, mint Dévai Bíró Mátyás, Huszár Dávid, Sztárai Mihály, Sellyey István, a Torkosok s Tóth Ferenc, újra két lelkészi állással bíró püspöki székhellyé lett. A beiktatást Jakab Áron veszprémi esperes végezte. A püspök, beköszöntő egyházi beszédében, miután kegyeletes szavakkal méltatta pápai lelkész-elődjeit, az egyház feladataira irányította a gyülekezet figyelmét; különösen a szegénygondozás, az árvák és elhagyottak istápolása-

nak kérdését állította oda megoldandó problema gyanánt. Istentisztelet után 31 küldöttség tiszteltgette; a püspök, a püspöki székház elkészültéig, a nőnevelő intézetben fog lakni.

— **Ismerkedési estély.** Október 8-án este tartotta a tápintézet nagytermében főiskolánk legregibb, legtekintélyesebb ifj. együletének, a főiskolai énekkarnak új elnöke: Nyitrai Béla IV. theol. introitusát, amelyet bátran úgy tekinthetünk, mint a theol. ifjúság ismerkedési estélyét. Megjelentek az estélyen dr. Rácz L. igazgató vezetésével az összes theol. tanárok, Forgács Gy. lelkész, Ekecs I. gimn. igazgató, Szűcs F. énektanár, Király Z. szénior s Főző L. s. lelkész. A theol. igazgató és a karelnök részéről, kölcsönösen meleg üdvözlések hangzottak el; az énekkar szép darabok előadásával, Császár és Soltész K. hhók hegedűjátékukkal, mások tréfás szavatokkal és poemákkal gyönyörködtették a társaságot. Az estély keretében folyt le — az egyes szólamok régi fapoharának kiűritésével — az új kartagok felavatása, ami sok derűs jelenettel volt összekötve. Az estély 11 és fél órakor ért véget.

— **Irodalmi pályadíj.** A Téli Ujság vallástörténeti tárgyú elbeszélés-pályázatának első díját, 160 pengőt *Csillag gyulad Monok felett* című elbeszélésével dr. H. Kiss Géza böcsi ref. lelkész nyerte, kit a mult éven a miskolci Lévy József Társaság, legutóbb pedig az Országos Gárdonyi Géza-Társaság választott rendes tagjává. A díjnyertes elbeszélést a Téli Ujság fogja közölni.

— **A keresztyénség és a kereszt** cím alatt a „Magyar Protestánsok Lapja” 13-ik számában írt vezércikkében Hegedűs Loránt, nyug. pénzügyminiszter azt fejtegeti, hogy a felekezeti surlódások enyhítésére kívánatos volna, ha mi magyar reformátusok is — azt keresve, ami közelebb hoz minket a róm. kath. egyházzal — felüznők templomainkra a keresztet, mint a külföldi prot. templomokon láthatni. Hasonlóképen szeretné, ha mi is, mint a katolikusok, kereszténynek írnök és neveznök magunkat, mert ezt könnyebb kiejteni, s ez ismét közelebb vinne minket kath. atyáinkfaihoz. A katolikusok részéről viszont elvárja, hogy hagyják el a polgári házasság lealázását a templomokban és a vegyes házasság alkalmával divatos lélekhalászt. „Bizzuk a magyar katolikuság józanságára, hogy ezt a keresztet leveszi rólunk!” E javaslatok felett lehet gondolkozni!

— **Alsóborsodiak figyelmébe.** 1. A szept. utolsó vasárnapi perselypénzt címemre sürgősen kérem beküldeni. 2. Az egyházmegyei fizetni valók végső határideje november 1. Atyafiúi szeretettel Farkas István esperes.

— **Két előadás.** (I. Művelt közönségünk és a vallás. II. Van-e szükség kálvinista politikára?) Írta Tóth János vezérlelkész, 23 lap, ára 80 fill. — Az első a miskolci Kálvin-Szövetség estélyén, a másik a f.-borsodi lelkészek értekezletén tartott előadás; mindkettő ügyesen, eleven előadásban, kellő hozzáértéssel ismerteti a fölvetett kérdést; tiszta jövedelme a miskolci „Kálvin-Ház” építésére fordíttatik.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA: Meg egyezés szerint.
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: Kiss József: A lelkipásztor mai feladatai. (Vége köv.) — K. A.: Az alsóborsodi egyházmegye közgyűlése. — Bódy D.: A Gusztáv Adolf-Egylet 72. nagygyűlése Gracban. (Vége.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Pályázat.

A lelkipásztor mai feladatai.

(Folytatás.)

Ha megfigyeljük a néprétegek szociális és kulturális igényeit a háború előtt és után, nagy eltéréseket látunk. Az életviszonyok és gondolkodás a háború után jelentősegteljesen megváltoztak. A háborúban részt vett s haza jött egyének s bennök és általuk a tömegek látószöge, felfogása tágult, mélyült, átalakult, ma már sem szociális, sem kulturális igényeiket a háború előtti eszközökkel ki nem elégíthetjük többé s e változott kor és helyzet változott eszközöket, fegyvereket kíván a ma lelkipásztortól, mint aki per excellence hivatott a vezetésre és irányításra e téren is.

Kulturális igényei is mások, bővültebbek ma már híveinknek s annak a vallásnak papja, amelyik vallás az evolúciót hirdeti s érzi, hogy a vallásra és vallásosságra is befolyást kell engedni e tannak, különben nem lesz harmóniában a való élettel — ismétlem — annak a papnak ez igények kielégítését föltétlenül szolgálnia kell minden erre vonatkozó eszközzel. Az újabban nagyszerűen bevált vallásos esték programját föltétlenül úgy kell összeállítania, hogy ott ne csak egyoldaluan s így könnyen unalmassá is válható bibliai, vallásos témák legyenek, hanem szerepeljenek a tárgysorozatban olyan pontok is, mely előadásokban a mai kultúra ismerteti, szereteti meg s vitetik át a hívek lelkébe és életébe. A papnak általában véve a hívő lelkivilágának gondozása van feladatul adva s e lelkivilág tökéletes gondozása csak úgy mehet keresztül, egységes, helyes világképe akkor lesz annak a hívőnek, ha — amiben áll a protestantizmus életrevalósága — hitvilága harmóniában áll a kor kulturális haladásával is. Ne mulassza el tehát a ma lelkésze e téren való hivatását s ne csak azon a vallásos estén, de hívei házában, vagy más személyes találkozásoknál is csepegtesse beléjük a haladás elveit, szükségait, mert holt vallás az, mely nem számol a kor követelményeivel s megcsontosodott elvek, dogmák kínai falaival hermetice elzárkózik s számalomra méltó, sivár ember az, aki a kor lépéseit nem követi, aki olyan, mint az Anatol France által megírt „Hazajáró lélek“, aki századonként felébredt s otthonába szállt, de ott széjjelnézve sehogysem tudja megérteni a változásokat s mindig keserűbb érzéssel tér vissza sírjába. Ma már az állam

is érzi, hogy mit mulasztott e téren s iskolán kívüli népoktatás címen minden lehető igyekszik megtétni. A kálvinista lelkésznek lelkes munkásává kell állnia a célnak, a társadalmat mozgató, előbbre vivő eszmék elől nem szabad elzárkóznia.

Ezekben tártam fel röviden a ma lelkipásztorának feladatait. Természetesen csak konturjait húzogattam meg a nagy munkának, csak fontosabb, vagy általánosabb munka terére dobtam egy-egy világító sugárt. A maga egészében kirajzolni a képet teljesen lehetetlen, már csak a karizmák különbsége miatt is. A főbb vonalak tovább húzása, a mellékszínnek megválasztása s általában a kép tökéletes kifestése az egyes lelkipásztorok munkája, már csak azért is, mert néhol egyik, néhol másik színből kell többet adni, néhol a mellékvonalak domborítják ki a főbb vonalakat, néhol meg a színek ügyes keverése hozza elő a csak nűansz-beli, de szükséges árnyalatot. Mindenesetre e három fővonalat kell szem előtt tartani ezeknek kell a domináns színeknek lenni. Mert, amint a „Magyarság“ című napilap szerkesztője Milotay István állapítja meg egy cikkében nagyon szerencsésen, hogy ha a hitében, szociális érzékében, kulturális haladás vágyában lesz ma kiépítve, megerősítve a magyar református ember lelke, élete, akkor képes lesz a legnagyobb célok elérésére. S nagy igazsága van. A hitélet kimélyítését kell tehát a lelkipásztornak elvégezni hívőjénél elsősorban, gyermekkorától kezdve az iskolai vallásoktatáson, bibliaórákon, konfirmáción, ifj. egyleten, személyes evangelizáción, öntudatos egyháztagsági nevelésen keresztül, hogy lelkes, öntudatos kálvinistává legyen; szociális igényei kielégülési lehetőségeit kell elősegíteni, hogy megelégedett legyen; s a kulturális haladás vonalába beállítani, hogy kormegértő, ne pedig félszeg, elmaradott legyen. Ha a lelkipásztor hívőjének lelkét s életét e három irányban kifejlesztette, ha e három főirány harmónikusan vág össze, előáll egy tökéletes, szemet, lelket gyönyörködtető szobor, melynek minden vonala egy-egy élőbeszéd, előttünk áll egy olyan kálvinista egyéniség, aki testével, lelkével munkása, elősegítője az örök ideálnak, Isten országa elérhetésének.

(Vége köv.)

*

Kiss József.

Az alsóborsodi egyházmegye közgyűlése.

Nem rég hangzott el a lélekből fogamzott kíváncsiságom, az a szép célkitűzés: vajha a mi egyházi gyűléseinken ne folytonosan és csaknem kizárólag anyagi természetű dolgok felett történnének a tanácskozások, hanem több időt fordítanánk a lelkek gondozásával kapcsolatos megbeszélésekkel, eszmecserékkel és megállapodásokkal is. Erre gondolva, úgy érzem, hogy egyházmegyénk f. hó 12-én Miskolcon tartott közgyűlése ezt az ideált megközelítette. Köszönhető ez természetesen első sorban annak is, hogy Farkas István esperes az anyagiakra tartozó és adminisztratív ügyeket, amik az elmúlt közgyűlés óta felmerültek, a maga hatáskörében szellemének, jóakarásának suggestív erejével szép sorjában elintézte s csak jelentésében emlékszik meg lelke örömeivel az elért eredményekről vagy megerősítés végett terjeszti elő részben azokat.

A gyűlés megnyitása után boldog öröm morajtott át a hivatalosak tömött sorain a szavazatbontó bizottság jelentésére, hogy agilis esperesünk és egyháza előhaladásáért vele együttmunkálkodó elnöktársa: br. Bottlik István gondnok úr az új 10 éves ciklusra tisztségeik továbbviselésére az összes szavazatokkal egyhangulag hívtak el. Csaknem ugyanezen eredménnyel választották meg a többi tisztségviselők és a gyűlés keretében a bizottságok eddigi tagjai. E szép összhangban fájdalmat keltett Horváth Bertalan tanácsbíró és Szabó József aljegyző megokolt lemondása s állásaik betöltésére a szavazás határideje dec. 1-ben kitűzetett. Segédlelkészek beerősítettek. Igen sok volt a változás a tanítói karban, a távozóktól kedves emlékekkel búcsúznak, újak beerősítettek.

Lelki és szellemi életünk erős hűrjait rezgette meg Gaál Ferenc tanügyi biz. elnök jelentésében; azzal kapcsolatos javaslatai, az ő bölcs és nagy elgondolásai tanügyünk előbbvitelére mind elfogadtak, csak utolsó szavai találtak teljes ellenzést, melyekkel 10 évi szolgálat után állásától el akart búcsúzni és ebben a marasztaló közóhajnak és kérelemnek engednie kellett. Lelkesi értekezletünk ugyancsak a lelki mezőkön szántott az előterjesztett javaslataival mély barázdákat, melyeket annak idején már ismertettünk. Nádházy Bertalan a munkásosztály evangéliumi pásztorlásának szociális problémájában akar előre, a kath. egyház hasonló mozgalmának elébe törni s az egyetemes konventtől várja e téren a legfelsőbb egységes és sürgős intézkedéseket, utasításokat. V. Sáfrán Géza a Kálvin Szövetség további kiépítése érdekében keltett lelkesülést. A tanító-egylet elnöke v. Litkey György az O. R. T. E.-vel hozott szorosabb kapcsolatba, az Orsz. Ref. Jóléti és Gazdasági Társulat pedig Egerházy Lajos ügyv. igazgatót küldötte le agitációs munkára. Szó került a Sylvester-nyomda kedves gyermekujágjáról a „Virágoskert”-ről is, melyet minden iskola részére meg fognak rendelni kebelbeli egyházaink. Visszasság, gyűlölködés hangjai nem voltak egyházaink falain belül, így bírósági üléshez nélkül ért véget lelki haszonra, épülésre vezető összejövetelünk. Mindezekért dicsőség Istennek!

K. A.

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban.
Hiszek Magyarországot feltámadásában. Ámen.

A Gusztáv Adolf-Egylet 72. nagygyűlése Gracban.

(Folyt. és vége.)

Bölcs tapintatossággal, az ellenérzületet is meggyőző erejével, lefegyverező kisugárzással hódította meg a szíveket a G. A. egyesület, mi által hatalmas lökést adott annyi sok idők után az osztrák protestantizmus (jelenleg 257,091 = 3.93%, melyből 13,135 tiszta reform, 245,061 pedig ágostai, illetve egyesült, vagy uniós) továbbfejlődésének, másfelől pedig a szívekből magasra szökő, pünköshti tűzszzerűleg előtört nemzeti egyesülés (Anschluss!) gondolatának is.

Az élő szóban elhangzott üdvözléseket még gazdagabbá tette az elnökség által bemutatott hosszú sora azon írásban vagy táviratokban érkezett magas állami functionariusok részéről jövő köszöntéseknek, melyek közül az osztrák szöv. államok elnökének: Dr. Hainischnak, az államkancellárnak: Dr. Seipelnek, a helyettes kancellárnak: Dr. Hortlebnak, a kultuskormány referensének: Dr. Hübler professornak üdvözlései jegyezhetők fel.

A magyar protestantizmus hivatalos képviselőiben Dr. Kovács J. István bpesti ref. theol. igazgató, ny. államtitkár, mint a ref. Egyet. Konvent, Bárány Feilitzsch és Ziermann Lajos soproni lelkész, kormányfőtanácsos az ág. evang. egyház képviselőiként és e sorok írója, mint a G. A. egyesületnek múlt évi külföldi útjában sok jó indulattal, erkölcsi és anyagi támogatással kitüntetett pártfogoltja voltak jelen.

Bárány Feilitzschnak, úgyszintén a kiküldöttek nagygyűlésén felszólaló Dr. Kovács J. Istvánnak hatásos beszédeit az egyesület részéről az elnök meleg szavakkal viszonzta és Magyarországról áldás kívánatok között nagy elismeréssel és jó indulattal emlékezett meg, noha nem egy nyomával találkozhatni annak is, hogy a magyar protestantizmus kálvinista ágát nem ismeri az egyesület eléggé s így egyházunk vallási, kulturális és nemzeti nagy értékeinek megérdemelt elismerése e hatalmas egyesület jövőbeli alaposabb és közvetlen (nem idegen és nem ritkán ellenséges érzületű információkon alapuló) tájékozódottságától várható és remélhető.

Az 5 napra terjedő gazdag, úgy az áhitatot és összetartozandóság érzését fokozó, valamint a tudományos és egyháztársadalmi érdeklődést gazdag ismeretekkel jutalmazó, végül a legmagasabb művészi izlés igényeit is kielégítő munkaprogrammjából az egyesületnek kiemelkedtek: a munkásság evangélikizációjának, a sajtónak, a kivándorlásnak, a nőegyleteknek, a női diakóniának, az ifjúság gondozásának bel- és külföldi (diasporákban) vonatkozású nagy kérdései, zenés istentisztelei, népművészeti kiállításai; az egyet. központi és diasporikus múlt évi működéséről szóló jelentések, beszámolók, megüresedett központi tagsági helyek betöltései. Az előadások sorozatából D. Geisslernek, a lelkes, európai műveltségű főtitkárnak: „az evang. egyházak helyzete a Szerb-Horvát-Szláv királyság területén” és Dr. Gerhard freiburgi egyet. professornak: „a reformáció és Németország politikai sorsa” c. felolvasásai, melyben utóbbi a vallás- és politika szétválasztásának szükségességére mutatott rá.

Szept. 29-én este 8 órakor a hatalmas és művészi stílusban épített díszes Oratoriumban ezrekre menő közönség jelenlétében bemutatásra került egy impozáns ünnepi koncert keretében Kabasta pro-

fessor vezetése mellett M. Weinhandel: „Es ist ein Reis entsprungen“ (az Idvezítő élete) c. magas művészi fokon álló vallásos compositiója Dr. Rosegger zeneszerzőnek, melyet mintegy 800 főre rúgó össze-sített vegyeskar és kamarazenekari női- és férfi solisták a kibővített városi Orchesterrel együtt adtak elő káprázatos precizitással és szünni nem akaró tetszésnyilvánítások között.

Szept. 30-án az évközben felgyülemlött sok szeretetadománynak a különböző gyülekezetek közt való kiosztására került a sor. Délután 4 órakor a grázi G. A. nőegylet a festői látványt nyújtó várhegy magaslatán látta szíves vendégeül az egyesület minden tagját és barátját, míg este 8 órakor főlemelő hangulatban lefolyt díszbéd vette kezdetét, okt. 1-én pedig a hegymagaslatokra rendezett társas kirándulások zárták be a fényes és maradandó emlékekben gazdag nagygyűlést, jövőre a Freiburgban való találkozás édes reménységével és a búcsúzásban kifejezett közös kívánságokkal.

Ezek után a vonatok elrobogtak a különböző világtájak felé. Utasaik, kik bár különböző nyelveken beszélnek a földi érdekek bábeli zürzavarában, itt egymásra lelve közös nyelvvel, közös érzéssel és megértéssel emeltek újabb bástyát a protestantizmus vallást és hazát védő sziklavárának. Bódy D.

IRODALOM.

* **Sallay István: Akié a Fiú, azé az élet.** Evangéliumi beszédek. 109 o. Szerző kiadása. 1927. — Értékes belső tartalommal és tetszetős külső kiállításban jelent meg szerzőnek ez a kis beszédgyűjteménye, amely 19 egyházi beszédet tartalmaz. Ha végiglapozzuk ezt a kötetet, az a benyomásunk, hogy ezek a beszédek nemcsak ott a szószéken értek el hatást a hívők lelkének építésére, hanem így, a nyomtatott betű hideg formáiba öntve is meleg fényt sugároznak. E beszédek elolvasása nemcsak a lelkészek számára jelent értéket, hanem építő és élvezetes olvasmányt találnak benne mindazok, akik a vallás dolgaival komolyan foglalkoznak. — Szerző határozottan fejlett stílusérzéssel rendelkezik, jóllehet beszédei nem homiletikai műalkotások. Néhol feltűnő az egyes részek közötti aránytalanság (pl. a pünkösti beszédnél). Az is megtörténik, hogy kiaknázatlanul és említés nélkül hagyja a textus gondolatanyagának jelentékeny részeit, amelyek pedig a téma főgondolatának alátámasztására és kiemelésére szolgáltak volna. (Pl. az áldozócsütörtöki beszédnél; itt említjük meg, hogy a Károlyi-Bibliában a Máté XVIII. r.-ben nincs 21. vers 26. o.). De egy főcél ismer: *a személyes bizonyágtétel.* Ezek a beszédek szerzőnek a lélek teljességével átélt mondanivalói. Anélkül, hogy túlzásba menne, szerényen, de bizonytevő erővel mondja el, hogy az ő szívébe beragyogott Isten világossága. (4. o.) Boldog az a prédikátor, aki a mennyek országáról szólva őszinte szívvel tudja mondani: „En ismerem ezt az országot.“ (84. o.) S igyekszik hallgatóit is elvezetni erre a boldog ismeretre. Ez értékes, bizonyágtétevő könyvecskét szívesen ajánljuk lelkésztársaink és az olvasni szerető egyháztagjaink figyelmébe. Kapható a szerzőnél (Pécsett) 2 P 40 f-ért.

Nsb.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyász hírek.** Dr. Kapossy Lucián nyug. pápai főgimn. tanár életének 78-ik évében, 52 évi tanári működés után f. hó 9-én elhunyt. Hivatását lelkesen betöltő tanára volt a pápai főgimnáziumnak, aki gazdag irodalmi és tudományos munkássággal szerzett magának és intézetének hírt és nevet. Tagja volt a Sárospataki Irodalmi Körnek s „Költészettana“ ennek kiadásában jelent meg. — Dr. Masznyik Endre nyug. pozsonyi ev. theol. akad. igazgató, a magyar prot. theol. irodalom egyik értékes munkása, aki „Pál apostol életével“ és „Újszövetség fordításával“ méltó elismerést aratott, okt. 12-én Budapesten életének 70-ik évében hirtelen elhunyt. Az igazak emlékezete áldott!

— **Búcsúeste.** A sárospataki ref. főiskola tanárai f. hó 15-én este, a tápintézet külön termének fehér asztalánál búcsúztak el nyugalomba vonult, közszere-tettől és tisztelettől övezett kartásuktól: Csontos József-től, aki szept. 1-je óta nem aktív tanára többé a sárospataki főiskolának, melynek előbb 12 éven át diákja, majd 35 éven át tanára s több cikluson igazgatója volt. Érdemes munkásságával, igazi baráti szívével minden kartársát magához tudta fűzni, minek megnyilatkozása volt a sok meleg felköszöntő, amelyek őt éltették, további működésére áldást kívántak. A gimn. tanuló-ifjúság szerénnyel tisztelte meg volt kedves tanárát s nevében Magyar Andor VIII. o. tanuló, az Önkép-zőkör elnöke intézett forró búcsúszavakat a szeretett tanárhoz. Ez est emléke sokáig ott fog élni minden résztvevő lelkében!

— **A sárospataki ref. főgimnáziumba** a f. iskolai évben beiratkozott 464 rendes és 35 magántanuló (11 fiú és 24 leány), akik *vallás szerint* következőleg oszlanak meg: 348 rendes és 21 m.-tanuló református (73.94%), 11 ág. ev., 75 r. kath., 22 gör. kath., 22 izr.

— **Az abanyszántói ref. Nőegylet** okt. 16-án a szegények felségítésére jól sikerült kulturnapot rendezett, amelyre a sárospataki főiskolai énekkar is meghívta, hogy náluk kezdje meg ez éven szerepléseinek sorát. A kulturnap délelőtti 10 órakor a ref. templomban istentisztelettel kezdődött, ahol Cziáky Endre megható imádsága után a főiskolai énekkar énekelte el a „Mi Atyánk“-ot s utána Kiss József hejcei ref. lelkész hirdette az ígét. A kulturnap délután 3 órakor folytatódott ugyancsak a ref. templomban a következő műsorral: 1. a) Bach: Tokkota Fuga. b) Walther: Változatok, előadta orgonán Árokháty Béla orgonaművész. 2. A főisk. énekkar énekelte a „Nagy és erős vagy Istenem“ című darabot. 3. Ünnepi beszédet mondott Farkas Elek gönci ref. lelkész. 4. Pergolcsé: Andanie, előadta Haydn István gordonkaművész Becht József orgonakíséretével. 5. Szavaltat Szőke Andortól. 6. Purcell: Air, előadta Haydu István Becht József kíséretével. 7. Pásztorének: Bot-tarzó. A paradicsomban. Dubois F. Orgonán előadta Árokháty Béla. 8. Himnusz. — A kulturnap legszebb része volt az esti előadás következő műsorával: 1. Farkas D.: Horthy induló. Énekelte a Kórus. 2. Orosz fantázia. Előadta gordonkán Haydu István és kísérté Becht J. 3. Hegedűszóló Császár József IV. éves hh.-tól. 4. Pogorisky Klárka szavaltata. 5. Gyagyovszky—Tiboldi: Toborzó. Énekelte a Kórus. 6.

a) Rubinstein: Melodie. b) Herbert: Szerenád. c) Popper: Tarantalla. Előadta Haydu István és kísérte Bccht J. 7. Szabolcska—Pogotschigg: Dal a dalról. Énekelte a Kórus. 8. Nyitrai Béla IV. é. hh. énekszólója. 9. Mauks László II. é. hh. szavalata. 10. Erdélyország. Énekelte a Kórus. 11. Himnusz. Az ifj. énekkar Szántón vendégszerető szíves fogadtatásban részesült.

— **A Miskolcon 1927 október 24-én tartandó belmissziós-nap programja:** Délőtt 8 óra 30 perckor kezdődik a Kossuth-utcai templomban az egyházkerületi Kálvin-Szövetség alakuló közgyűlése. A közgyűlést bevezető istentiszteleten a lelkési szolgálatot végzi Farkas István miskolci lelkész esperes. Ugyancsak délelőtt 11-től d. u. 1 óráig az egyház elemi leányiskolájának (Palóczy-u. 11. sz.) egyik termében vasárnapi iskolai megbeszélés. Mintatanítást tart kisebb gyermekekkel Tarpay Zsuzsanna miskolci ref. tanítónő; nagyobb gyermekekkel Tantó János megyeszóci lelkész. Délután 1 óra 15 perckor közebed. Délután 3 órakor a leányiskola egyik termében Ifjúsági egyleti, a másik termében Leány-Egyleti megbeszélések. Az előbbieket Szabó Zoltán h. theol. tanár; az utóbbiakat Enyedy Andor egyh.-ker. belm. előadó vezeti.

— **A miskolci ref. leánygimnáziumban** a beírt rendszer tanulóinak száma 480, 21-gyel több, mint az előző évben. Különösen megnövekedett a felső osztályok (V—VIII.) létszáma; míg ugyanis 1926/27. ben 127 tanuló volt a négy felső osztályban, ez évben 145 iratkozott be. Az V. osztályba annyi tanuló jelentkezett, hogy igen sokat nem lehetett felvenni, pedig Főtiszt. Püspök úr megengedte, hogy a törvényes 40-es létszámon felül még 11 tanuló felvétessék. A tanulók száma az egyes osztályokban a következő: I. a. 41, I. b. 40, II. a. 42, II. b. 40, III. a. 41, III. b. 37, IV. a. 48, IV. b. 46, V. 51, VI. 42, VII. 24, VIII. 28. A tanulók felekezet szerinti megoszlása a következő: ref. 227, 15 tel több az előző évinél, az összes tanulóknak 47.39 százaléka, 1.1 százalékkal több az előző évinél; ág. hitv. ev. 43 (8.98 %); unitárius 1 (0.21 %) róm. kath. 111 (23.17 %); gör. kath. 4 (0.84 %); izraelita 93 (19.41 %). Az intézetnek 22 tanára van, akik mindnyájan fel vannak véve a nem állami tanárok rangsorába; közülök 11 férfitanár, 11 nőtanár. A nagy számú tanuló-ifjúság alig helyezhető el a rendelkezésre álló épületben, amely 1906 ban 6 osztály befogadására épült s most 12 osztály kénytelen benne elhelyezkedni, úgy, hogy egyházkerületünknek új épület emelésére kell gondolnia, hogy az intézet külső keretei is megfeleljenek annak a nagyarányú fejlődésnek, amelyet az iskola az utóbbi évek alatt elért.

— **Hollandiából.** Szakall János, akadémiai volt hallgatója, aki erre az évre, Czinke I. püspök közbenjárására, a *kampeni* theol. intézetbe nyert felvételt, új otthonából a következőket írja: „Ma, szept. 30-án volt a beiratkozás. A professzor urak nagy szeretettel fogadtak s a prorektor úr, dr. Hoekstra elismerőleg jelentette ki, hogy eddig még Kampenbe nem jött magyar diák, aki tudott volna németül. Itt németül igen kevesen tudnak, így pl. a theologusok közül, pedig 200-an vagyunk, alig egy pár, az is született német. A

professzorok valamennyien doktorok, több nyelven beszélnek s jó hírnévnek örvendenek. Szomorú tény, hogy Patakról úgyszólván semmit sem tudnak; ez egyúttal az elé a feladat elé állít, hogy Patak jelentőségét előttük megvilágítsam... Kampen nem nagy, de nagyon csinos város, közel a tengerhez, számos szép templommal, különféle iskolákkal, gyárakkal és szép, rendezett, tiszta utcákkal. Lakosainak száma 28—30,000. Az éghajlat se hideg, se meleg; télikabátra egyáltalán nincsen szükség. Kosztos s kvártélyon az u. n. Hospitiumon vagyok. Kiváltságos hely, mely kritikán felül (külön dolgozó, háló, ebédlő szobánk van egy más theologus-társammal, valamennyi kifogástalan berendezéssel), 400 holland forintba kerül, tehát a stipendium másik fele rendelkezésemre áll s ebből szép könyvtárat tudok itt beszerezni. A könyvek nem olyan drágák, mint nálunk, de a ruhafélék drágábbak.”

— **Szászországban** október 1-én új szeminárium nyílt meg (Lückendorfban) a lelkészjelöltek gyakorlati kiképzésére. Ezentúl minden lelkészjelöltnek, aki a szász nemzeti egyház szolgálatába akar állni, a lipcsei egyetemen letett, a theol. tanulmányokat befejező vizsgálat és a lelkészképesítő vizsgálat közt, mely Drezdában teendő le. egy évet kell eltöltenie vagy az új szemináriumban, vagy a lipcsei Sz. Pál-Predigerkollégiumban, vagy pedig vikárius-növendék gyanánt egy tapasztalt lelkész mellett, hogy jövőre munkásságába előkészítést és beavatást nyerjen. Az új szeminárium Ihmels püspök alkotása.

— **A Kath. Nagygyűlésen,** okt. 16 án, gr. Zichy János elnök az összes ker. felekezetek összefogását sürgette és elítélte a testvérharcot, a Debrecenből Esztergomba és Kalocsáról Debrecenbe való lövöldözéseket. „Dolgozzunk egységesen, mielőtt a destruktív vizözöne bekövetkezik, mert ha tovább is csak hangot és viszhangot adunk, egymás gyengéit firtatjuk és mérgezett nyilakkal lövöldözünk egymásra, akkor a nemzet- és társadalombomlasztó, gyilkos liberális szellem fog diadalmaskodni! Ha a kath. nagygyűlés vezetői nemcsak szónokolnának, hanem jó példával is mennének e tekintetben elő, hamarabb célt érhetnénk!”

Pályázat.

A sajozsentpéteri ref. lelkési állásra pályázatot hirdetek. Javadalom földben, terményben és pénzben jelentő ív szerint 2.755 kor. Állandó káplántartó hely, azonban köteles a lelkész a káplánnak vagy természetben teljes ellátást adni, vagy pedig ennek ellenében a díjlevél szerinti 116 kor. segédlelkési készpénz-járandóság és $\frac{1}{3}$ stólailleték beszámításával évi 1.000 pengőt.

A kellően felszerelt pályázati kérvények *Nt. Lőkös Sándor felsőborsodi espereshelyettes úrhoz* küldendő 1927 november hó 14-ig *Sajóecsegre*.

Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Miskolc, 1927 okt. 18

Dr. Révész Kálmán
püspök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA:
Égész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak:	MARTON JÁNOS, ENVEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA	

Megegyezés szerint.

TARTALOM: *Dókus Ernő*: Főgondnoki megnyitó beszéd. — A kerületi Kálvin-Szövetség alakuló közgyűlése. — *M. J.*: A főiskolai igazgató-tanács ülése. — *M. J.*: Egyházkerületi közgyűlés. — Vegyes közlemények. — Szerk. üzenet.

Főgondnoki megnyitó beszéd.

— A tiszánineni ref. egyházkerület okt. 25-én Miskolcon tartott közgyűlésén elmondotta *Dókus Ernő* főgondnok. —

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Én úgy érzem, hogy a megnyitó ima, mellyel szeretve tisztelt Főpásztorunk lelkeinket éghez emelte és a Mindenható színe elé vezette, a befejező Ámen-nel nem ért véget és hogy mindnyájunk ajakán ott lebeg annak folytatása, a mi mélységes hálánk mennyei Édesatyánk iránt, aki Főpásztorunk nagy meppróbáltatását megelégette, visszaadta nekünk oly drága egészségét, visszavezette őt körünkbe, visszaállította híveinek élére. Én azt hiszem, hogy a Mindenható csupán az ő hitének erejét és a mi szeretetünknek nagyságát akarta próbára tenni, mérlegre helyezni és amikor nagy szenvedései között, teljes lelki nyugalommal, megadással hangzott el ajkairól a fohász, hogy „Uram, legyen meg a te akaratod!” és amikor látta az Ur, hogy híveinek egész serege miként ragadja meg Főpásztori palástja leomló végeit, igyekezve őt az életben, tevékenysége széles köreiben a hívek vezetésére, feldogítására visszatartani: föloldotta testi szenvedéseitől, visszaadta egészségét, hogy folytathassa áldásos munkáját az Ur szőlőjében, hogy legyen népének továbbra is bölcs Pásztora.

Hálát adva ezért a kegyelemért, esdve kérjük mennyei édes Atyánkat, fogadja el próbatételeinket, elégelje meg szenvedéseinket, aggodásunkat, tartsa meg Főpásztorunk testi és szellemi erejének teljességét még nagyon hosszú ideig, hogy a reánk váró nehéz napokban, fontos, sőt egyházunk életbevágó teendők küszöbén, lehessen a mi vezérünk, atyánk, Főpásztorunk, folytathassa alkotó munkáját és oszt-hassa szét közöttünk lelkének ragyogó, drága kincseit.

Nyári közgyűlésünk óta, újabb súlyos csapás érte magyar református egyházunk egyetemét, elvesztvén annak világi vezérét, törvényhozó Zsinatunk és egyetemes Konventünk világi elnökét, a tiszántúli Egyházkerület Főgondnokát, gróf Degenfeld Józsefet.

Felszólalásom szűk kerekei nem engedik, hogy az ő működéséről elért nagy sikereiről, eredményeiről méltóan megemlékezhessem, csak nagy vonásokban kívánom jellemezni és leszögezni azt, hogy kora ifjúságától kezdve, egész életét a közügynek, különösen pedig református egyházunknak szentelte. Fáradhatatlan munkás, a kötelességérzetnek mintaképe volt. Egyházi életünknek a közelebbi évtizedek-

ben létrejött alkotásai mind az ő nevével vannak összefűzve, kitörölhetetlenül megörökítve nevét egyházunk történelmének lapjain.

De van még a megboldogulttal szemben egy személyes kötelességem, melyet ezúttal leróni kívánok, miután évtizedeken keresztül állottam közelében s így tanúja voltam működésének, gondolkodásának. E kötelességemből kifolyólag meg kell cáfolnom azok gondolatát, mintha a megboldogult nem szeretete volna a tiszánineni Egyházkerületet, a sárospataki Főiskolát. Ez tévedés, mert boldog emlékü Főgondnoktársam lelke, szíve teljességével szerette magyar hazánk minden hűséges, becsületes polgárát, református egyházunk minden tagját, csak ha e szeretet teljességében képzelhető még fokozat, úgy talán egy fokkal még előbbre helyezte Debrecen Főiskoláját, Tudomány Egyetemét és a Tiszántúli Egyházkerületet, mely intézmények legközelebb állottak szívéhez, gondjaira voltak bízva s így elfogultsága emberileg menthető is, indokolt is. Legyen áldott emlékezete! Utolsó útján, küldött-társaimmal együtt elkísértük.

Ez év július havában tartott Egyházkerületi Közgyűlésünkön, mély fájdalommal emlékeztem meg arról a súlyos veszteségről, amely egyetemes egyházunkat, másik nagy férfit, a dunamelléki egyházkerület Főgondnoka, Darányi Ignác elhunytá által érte. — Mélységes gyásszal, de Istenbe vetett bízó reménységgel viseltük a csapást és reménységünkben nem csalatkoztunk, mert a Mindenható, aki megszorított, rövidesen elküldötte a vigasztalás balzsámát, a dunamelléki Egyházkerület, majdnem egyhangúlag hozott határozatával, elhunyt főgondnokuk megüresedett székébe, gróf Teleky Józsefben, a nagy előd-höz méltó utódot ültetve.

A megválasztott új Főgondnok, kinek beiktatási ünnepélyén szerencsém volt Egyházkerületünk képviselőtében e napokban társaimmal részt vehetni, az egyházi életünkben nagy szerepet viselt gróf Teleky nemzetség kiváló tagja, már születése és családi körülményei, tradíciójánál fogva is igénnyel bírt, hogy református egyházunk oszlopai közé soroztassék, de ő ezen nagy bizalmat, e magas kitüntetést nem ezen az úton nyerte el, hanem azzal, hogy kora ifjúságától kezdve, a legnagyobb buzgalommal, szeretettel, odaadással szolgálta református egyházunk szent ügyét különféle állásokban, megbízásokban és 40 év óta, mint a pesti egyházmegye gondnoka.

Amidőn e helyről is, mély tisztelettel, igaz sze-

retettel üdvözlöm Egyházkerületi közgyűléstünk nevében Főgondnok úr Önagyméltóságát, kinek működése elé nagy reménységgel, nagy várakozással tekint az egész magyar református egyház, kérem a Mindenhatót, tartsa őt meg hosszú ideig testi és szellemi ereje teljében, hogy nagy sikerrel és fényes eredménnyel fejezhesse be egyházépítő nagy munkáját.

Ugyanazon Egyházkerületi Közgyűlésen volt szerencsém bejelenteni azt is, hogy lemondás folytán megüresedett az abaúji egyházmegye gondnoki széke, melyet időközben az abaúji egyházmegye bölcsessége és egyező akarata úgy töltött be, hogy abba az illetékesek és méltók legméltóbbikát, egyházi életünk kiválóságát és kipróbált erejét, fakasfalvi Farkas Géza egyházkerületi tanácsbíró, sárospataki főiskolánk igazgató tanácsosát ültette

A Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés nevében szerencsét kívánok az abaúji egyházmegyének szerencsés választásához és mily tisztelettel üdvözlöm Öméltóságát, szeretett gondnoktársamat új minőségében, kérve őt, hogy úgy mint már hosszú évek óta, támogassa ezután is Egyházkerületi Közgyűléstünket a maga nagy bölcsességével, energiájával, tapasztalatai gazdag tárházával, a mindenek Atyját pedig arra kérem, hogy testi és szellemi erejét tartsa meg igen hosszú ideig mostani üdeségében, hogy lelki gyönyörűséggel és fényes eredménnyel végezhesse a reá várakozó, egyházépítési nagy és szent munkát. — Körülményeim megakadályoztak abban, hogy beiktatási ünnepélyén személyesen résztvehessek, a Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés engedelmeivel e helyről, utólag közvetítem áldását annak a férfinak, kihez engem a rokonság erős kötelékein kívül, a lelki rokonság — ennél szilárdabb és soha meg nem lazult — kapcsai fűztek, aki hozzá a legközelebb állott s kinek atyai áldó keze bizonyára ott lebegett felette, amikor ajkairól elhangzottak az eskü szent szavai.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! Amint immár nagyon is hosszúra terjedt egyházi közpályámon tapasztalni méltóztattak, nem szívesen foglalkozom személyes ügyeimmel és nem szoktam ezen indokból fontosabb ügyekre fordítható drága idejüket igénybe venni s ha ezúttal mégis kivételt teszek, méltóztassék az életemben beállott rendkívüli körülménnyel kimenteni.

Egyetemes Konventünk nagynevű elnökének elvesztése reám kétszeres súllyal nehezedett, mert egyházi törvényeink értelmében, az általa hordott nagy terhek közül a legsúlyosabbak az én vállaimat terhelik. Aggódva tekintettem e terhes örökségre, melyet nagy elődök országraszóló fényes tehetsége ékesített és tett eredményessé református egyházunk építésében, vezetésében, de mint buzgó hívőt, megnyugtatót a Mindenhatóba vetett hitem, bizakodásom, aki kegyelmét, mellyel a magas polcra emelt, továbbra se fogja megvonni méltatlan szolgájától, hanem belém oltandja az isteni szikrát, hogy szolgálatom áldásos és eredményes legyen és ha csak egyetlen porszemmel fog is hozzájárulni önfeláldozó munkásságom református anyaszentegyházunk nagy épületének építéséhez, fenntartásához, úgy fáradozásokom nem lesz hiábavaló és megnyugvással fogok állani az őrálló helyen.

A Mindenható kegyelméhez azonban ezen Egyházkerület híveinek bizalma és szeretete adta a talap-

zatot, melyen állva, juthattam fel magyar református egyházunk világi dignitáriusainak legmagasabb polcára, Egyetemes Konventünk elnöki székébe. Soha meg nem szűnő hálával eltelten borulok le ezért mennyei Atyám és Egyházkerületünk előtt a nekem juttatott kegyekért, megújítva másfél évtized előtt tett fogadalmamat, hogy hanyatló korom minden megmaradt szellemi és testi erejét Isten országának és anyaszentegyházunknak építésére, fenntartására fogom fordítani, hogy magas állásom nem a jogokat, csak a köteleességeket fokozza, hogy ott — egyenlően mérve az igazságot — nem uralkodni, de szolgálni kívánok és fogok.

Ezen magas állás juttatott azon kedvező helyzetbe, hogy tanuja, sőt osztályosa, részese lehettem, három olyan ünnepségnek, református egyházunk mind megannyi lélekemelő megnyilatkozásának, melyeket életem legszebb napjai közé sorozhatok és melyekért hálát adok a Mindenhatónak, aki azokat meglátnom engedte, értem a múlt hó elején megtartott II. ik Országos Presbiteri Nagygyűlést, az Országos Református Lelkész Egyesület: ez évi nagygyűlését és a Presbyteri Világszövetség keleti ágának konferenciáját.

Nem kívánok a részletekkel és külsőségekkel foglalkozni, melyek úgyis egész terjedelmükben lettek összes lapjaink hasábjain ismertetve, de lélekem sugallata kényszerít beszámolnom azon benyomásról, hogy amikor büszkeségtől és boldogságtól dobogó szívvel végig futott tekintetem budapesti nagy Vigadónk zsufolásig megtelt óriási termeiben összegyűlt, közel 4000 re tehető magyar, részben a megszállott területekről is ide sietett presbyteri testvéreink, református egyházunk fenntartó oszlopain, pillérein és imádkozó ajkukról a „Te benned biztunk eleitől fogva” hasonlólatlanul szép és megragadó dallamai elhangzottak, Isten trónjához felemelt lélekkel állapítottam meg, hogy magyar református egyházunk örökké élni fog, hogy felettünk ellenségeink soha diadalmaskodni, hitünkben megrendíteni nem fognak. — és amikor ugyanezen átszellemült ajkairól felzendült az „Isten áldd meg a magyart” nemzeti himnuszunk, átéreztem, hogy hazánk, nemzetünk ilyen lelkes fiak támogatásával nem fog megszűnni soha, de sőt fog lenni bennök annyi erő, kitartás, lelkesedés, hogy egykor az elrabolt részeket is vi-sza fogják hódítani.

Méltó folytatása volt ezen ünnepélynek az Országos Református Lelkész Egyesület ezévi nagygyűlése, hová majdnem összes lelkeszeink elzarándokoltak, dokumentálva befelé a testvéri együttérzést, kifelé az erőt, a tudást, az intelligenciát, a nyugodt méltóságot és annak igazolását, hogy hiveink vezetői olyan hatalmat képviselnek, mellyel számolni kell minden tényezőnek. Méreteiben talán kisebb, de fontosságában ezekkel egyenértékű volt a Presbyteri Világszövetség keleti ágának konferenciája, hol Amerika, Kanada, Nagybritannia, India, Újzéländ mellett az összes európai államok, számszerint 22-en 125 taggal voltak képviselve, akik eljöttek, hogy világgraszóló nagy feladatuk teljesítése közben, felfedezzék az általuk eddig alig ismert kicsiny országunkat és benne buzgó, áldozatkész református testvéreiket. És én, akinek szerencsém volt, mint az Egyetemes Konvent világi elnöke, állandóan körükben időzni, ünnepélyes és bizalmas megnyilatkozásoknak tanuja lenni, velök eszmét cserélni, szemé-

lyes tapasztalataik alapján leszűrődött meggyőződésüket megismerni, tanúbizonyságot tehetek róla, hogy benne magyar hazánk, református egyházunk igazi testvéreket, szószólókat, hatalmas támogató oszlopokat szerzett, akik mindannyian hirdetői lesznek a rajtunk elkövetett igazságtalanságok, méltánytalanságoknak s a kellő helyen és időben fel fogják emelni nagy súlyú szavukat a jóvátétel érdekében.

Megerősít ezen hitemben, reménységemben az, hogy amikor búcsúbeszédemben arra kértem, mondják meg küldöiknek, hogy van itt egy nép, melynek soha nem voltak nagy hatalmi, terjeszkedési vágyai, aspirációi, amely szeretettel ölel kebelére minden népet és nemzetet, amely tanulni és dolgozni kíván, amely nem óhajt mást, minthogy fennmaradjon és munkájával, szorgalmával, takarékoságával megszerezhesse fenntartásának eszközeit, amely nem kíván többet, minthogy annyira értékeltesse, mint amennyit tudásával, működésével és ezek eredményeivel kiérdemel, s amikor befejezésül arra kértem, hogy emlékezzenek vissza jóakarattal, szeretettel, rokonszenvvel erre az egykor nagy, hatalmas és boldog, ma pedig egy kicsinyre összezsugorodott és igen szerencsétlen Magyarországra s számban nagyon megfogyatkozott református hittestvéreikre, könnybe lábadt szemekben és meleg kézzel szorításukban megéreztem, hogy jövőnk nem reménytelen, hogy nem állunk magunkban, nem vagyunk elhagyatva, mert testvéreket, barátokat nyertünk az egész művelt világban, kik nehéz napjainkban mellettünk fognak állani.

E nagy napok hatása alatt állva, még e pillanatban is, mély tisztelettel, igaz szeretettel üdvözlöm elnöktársammal együtt, Egyházkerületünk megjelent alkotó tagjait s az érdeklődőket és a mai napra összehívott közgyűlésünket megnyitom.

A kerületi Kálvin-Szövetség alakuló közgyűlése.

Erők ébredésének, tömörülésének nagy napja volt egyházunk életében az elmúlt hétfő, amelyen a kerületi Kálvin-Szövetség alakuló közgyűlése és az azzal kapcsolatos belmissziói értekezlet folyt le. A napot a Kossuth-utcai templomban tartott istentisztelet vezette be, melyen az Igét Farkas István lelkész-esperes hirdette tüzeket gyújtó prófétai hévvel a János ev. 17. első néhány verse alapján. A lelkészi szolgálat után a miskolci Kálvin Szövetség vegyeskara szerzett a gyülekezetnek lélekbetöltő örömet és élvezetet a „Dicsőít Téged” kezdetű énekkel. Az alakuló közgyűlés Farkas István esperes és farkasfalvi Farkas Géza abaúji egyházmegyei elnök elnökletével indult meg. Vitéz Sáfrán Géza szervező-bizottsági elnök terjesztette elő a Kálvin-Szövetségi munka eddigi eredményeit, az ügyrendet és az alakulásra vonatkozó indítványait. Özv. báji Patay Gyuláné az előterjesztések kapcsán bejelentette a miskolci ref. női filléregylet választmányi és közgyűlésének az október 23-iki üléseken hozott ama határozatát, mely szerint az egyesület a közös munka érdekében a Miskolci Kálvin-Szövetség női osztályával közös református nőegyletet alakít, az Urak-utcán levő, eddig feltűt szeretettel gondozott Árvaházát pedig, telkével együtt a Kerületi Kálvin-Szövetségnek ajánlja fel Kálvin-ház létesítésére.

Az alakulási indítványhoz előbb Forgács Gyula

sárospataki lelkész egy igen értékes előadással járult; azután Nádházy Bertalan diósgyőrvasgyári lelkész pedig a szövetség figyelmébe ajánlotta a munkás tömegek szeretettel való felkarolását. Farkas István elnök kimondván az egyhangulag elfogadott alakulási határozatot, hálás elismerő szavakkal köszöntö meg báji Patay Gyuláné úrnőnek, ki családi hagyományaihoz, nagy nevéhez, tevékeny életének eddigi szelleméhez méltó, előkelő, nemes felajánlásával céljaink mielőbbi megvalósításában, elérésében segítségünkre sietett. Megalakulás után a szervező-bizottság javaslatára megválasztották a tisztikar tagjaival a következőket:

Farkas István esperes meleg, buzdító szavakkal adta át a megválasztottaknak az elnöki széket, kik közül előbb báró Ragályi Balassa Ferenc, azután Janka Károly tettek értékes nyilatkozatokat s ajánlották fel magukat a nagy és szent munkára, melyre a közbizalom őket elhívta s melyet a hivatalos egyházzal teljes összhangban és egyetértésben, Isten dicsőségére minden református ember támogatásával fognak végezni.

Az alakuló gyűlésen az Országos Kálvin Szövetség is képviseltette magát Csécsi Nagy Imre nyug. altábornaggyal, aki az elnökség üdvözlésére a hitéért, egyházáért s hazájáért rajongó református emher példaadó hevével válaszolt.

Báji Patay Gyuláné indítványára a közgyűlés jegyzőkönyvben örököltette meg a Miskolci Kálvin Szövetség kebeléből Budapestre távozó özv. Schulek Gézánét, aki mint a női osztály elnöknője, hű munkálkodásával, áldozatkészségével, fenkölt lelkiületével Kálvin Szövetségi mozgalmunkban szinte felbecsülhetetlen szolgálatokat tett.

Üdvözölte a közgyűlés a konventi elnökséget, a Kálvin Szövetség országos elnökséget és a megválasztott elnökök útján egyházkerületünk elnökeit: dr. Révész Kálmán püspököt és Dókus Ernő főgondnokot.

Az alakuló közgyűlés után következő belmissziói értekezlet is igen nagy érdeklődés mellett folyt le s a vasárnapi iskolai, ifjúsági és leányegyleti munkára értékes indításokat és tanulságokat adott. Az ifjúsági megbeszélésen mintegy 13 helyről 30-an jelentek meg, leányok 13 helyről 46.

Díszelnökök: dr. Révész Kálmán püspök és Dókus Ernő főgondnok. **Elnökök:** báró Ragályi Balassa Ferenc és Janka Károly. **Alelnökök:** Cziáky Endre, Farkas István, Téglássy Andor, Rácz Lajos, Bónis Aladár. **Ügyvezető elnök:** Domby László. **Főtákar:** Illyés Bertalan. **Jegyzők:** Óváry Imre, Szabó Zoltán. **Ügyész:** dr. Kovács Kálmán. **Pénztárnok:** Petra István. **Ellenőr:** Csiki Béla. **Gazdasági bizottság elnöke:** Kun András és minden egyházmegyéből 1—1 tag. **Szervező-bizottság:** vitéz Sáfrán Géza, vitéz Hevessy Zoltán, dr. Horváth Zoltán, Enyedy Andor.

A főiskolai igazgató-tanács ülése.

Az okt. 25-iki egyházkerületi közgyűlés miatt a főiskolai igazgató-tanács rendkívüli igazgató-tanácsi ülést volt kénytelen tartani okt. 24-én Miskolcon. Az ülés a leánygimnázium tanácstermében folyt le.

Jelen voltak Janka Károly főiskolai lelkész gondnok és Farkasfalvi Farkas Géza vil. igazgató-tanácsos elnöklete alatt Cziáky Endre, Juhász László, Farkas István, Kiss Ernő, Pósa Péter, Enyedy Andor,

Dr. Rácz Lajos, dr. Trócsányi József és Marton János igazgató tanácsosok. Dókus Gyula főiskolai világi gondnok, Meczner Béla, Bernáth Aladár, Téglássy Andor és Szilágyi Benő igazgató-tanácsosok kimentették távolmaradásukat.

Az igazgató-tanács e rendkívüli ülése több nagyfontosságú ügyet intézett el és készített elő az egyházkerületi közgyűlés elé. A tornatanári állásra beérkezett 3 pályázatra vonatkozólag, mivel a gimn. szék sajnálattal állapította meg, hogy a benyújtott pályázatok nem mutatják azt a színvonalat, amely kívánságának megfelelt volna: a pályázatot eredménytelennek nyilvánította és amennyiben az Országos Testnevelési Főiskola 1928 június havában fogja az első, modern kiképzésű tornatanárokat kibocsátani, elhalasztja ezúttal a tornatanári állás betöltését és ez évre Kiss Elek főiskolai tornatanárt kéri fel az állás további vitelére.

A gimnáziumi rendes tanári (latin-német, másod-sorban latin-történet) tanszékre a szükséges okmányokkal felszerelve öten pályáztak: 1. *Boda Béla*, latin-német szakos okl. tanár; 2. *Tárczy Árpád*, latin-tört. szakos okl. r. tanár; 3. *Dr. Boross István*, magyar-latin szakos okl. h. tanár; 4. *Dr. (juris) Dobos László*, latin-tört. szakos okl. tanár és 5. *Szathmáry Lajos*, latin-görög szakos okl. tanár. A pályázati hirdetésnek szövegének elsősorban Boda Béla felelt meg, de az ő megválasztása ellen komoly nehézségek merültek fel. Boda Béla megszállt területi s a vallás- és közoktatásügyi miniszter a legutóbb is hangsúlyozottan figyelmeztette a felekezeti iskolafenntartókat, hogy tartózkodjanak a megszállt területi tanerők alkalmazásától. A pályázó semmi biztosítást nem tudott nyújtani afelől, hogy honosítása és ennek kapcsán tanári állásában való megerősítése mennyi idő alatt várható s hogy fizetése kiegészítését a magyar állam folyósítja-e, illetve, hogy rendes tanári, vagy pedig csak helyettes tanári fizetése kiegészítést fog-e neki folyósítani. A gimn. szék első helyen Tárczy Árpád gyönki gimn. rendes tanárt ajánlotta megválasztásra, amely ajánláshoz az igazgató-tanács is hozzájárult. Tárczy Árpád mellett az ő kiváló képesítése, kitűnő szolgálati bizonyítványai és nagy elismeréssel említett egyháztársadalmi munkássága döntöttek.

Köszönettel vette tudomásul az igazg.-tanács, hogy Kiss Elek főisk. tornatanár, aki okt. 1-től megválni akart a főiskola szolgálatától, önként felajánlotta, hogy az új tornatanár választásáig, ill. a tornaórák rendszeres ellátásáig, hajlandó a tornaórákat megtartani. E teendők vitelére aztán a tornatanári pályázat sikertelensége miatt továbbra is felkéri Kiss Eleket az igazgató-tanács.

Tudomásul vétetett, hogy Szathmáry Lajos, latin-görög szaktanárt a gimn.-szék előterjesztése alapján ez évre helyettes tanárnak alkalmazta az elnökség.

A főiskolai énekhar kérvényét, amelyben alapszabályainak 2. §-át óhajtja módosítani, a theol. kar véleménye alapján pártolólág terjesztette az egyházkerületi közgyűlés elé.

A Horváth Zoltán kérelmét, abban az esetben, ha igazolja, hogy fia, Ödön a bölcsészeti fakultás beiratkozott hallgatója és tanulmányi eredménye megfelelő lesz, teljesítendőnek mondotta ki.

A gimn. internátus ügyében ajánlja az egyház-

kerületnek, hogy az építendő gimn. internátus egységes típusú és egységes elhelyezésű legyen. Nyújtson minél több növendéknek jó lakást és modern szellemű és ref. elveinken nyugvó nevelést. Továbbá hatalmaztassék fel az egyházkerületi elnökség a kölcsönösszeg felvételére s a gimn.-szék s a gazd. választmány munkálatai után az építkezés körül végzendő összes intézkedések jóváhagyására és megerősítésére.

Végül Elekes Imre kérelmére, mivel ellene Okruczky Zoltán nyug. kir. törvényszéki bíró aláírással, Alma Mater! megszólítással Sárospatakon egy nyomtatvány látott napvilágot, Elekes Imre gimn. és közigazgató ellen a fegyelmi vizsgálat megindítása végett az előterjesztést az egyházkerületi bíróság elnökségéhez megtette. Ezzel az ügy sub iudice est.

M. J.

Egyházkerületi közgyűlés.

Ünnepi érzések közt nyílt meg egyházkerületünk őszi közgyűlése. A megnyitó imádság buzgó szavait ismét Dr. Révész Kálmán püspökünk mondotta, aki súlyos betegségéből felépülvén, a közgyűlés nagy öröme újra elfoglalta einöki székét Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok mellett. Mélyen megható, hogy a férfias szívű főgondnok első szava a Püspök fohásza után a hála imádságos szava Püspök urunk megtartott életéért s a közgyűlés halk Ámene kíséri a másik vezér szívből fakadt ígét s fokozódó gyönyörűséggel hallja, hogy a főgondnok úr új tiszte: az egyetemes konventi világi elnökség mint visz be új és nagy távlatokat a főgondnoki megnyitó beszédbe s mint illeszkedik be annak kapcsán egyházkerületünk élete nemcsak egyetemes ref. egyházunk, hanem a világprotestantismus nagy mozgalmainak keretébe is s ezáltal mennyire erősödik munkánk céltudatossága s növekedik odaadásunk készsége, nagy ügyeink győzelmének bizonyossága. A főgondnoki megnyitó egész terjedelmében jegyzőkönyvbe vétetik s megjelenik e lapok hasábjain is. Püspök urunk a tőle megszokott közvetlenséggel mond köszönetet a szíves jóságért, amely vele szemben betegsége alatt megnyilvánult, különösen azoknak, akik hivatali tisztében helyettesítették. A közgyűlés meleg elismeréssel honorálta a főgondnok úr, Cziáky Endre esperes és Janka Károly egyházkerületi főjegyző e nemű munkáját.

A megalakulás rendjén kellemes meglepetést keltett, hogy az esperesi és egyházmegyei gondnoki kar teljes számmal jelen volt. Az egyes ügyek gondos előkészítéssel kerültek a közgyűlés asztalára. A szavazatbontó bizottság jegyzőkönyve bejelentette a tisztújítás eredményét, amely már e lapokból ismeretes. A megválasztottakat Püspök úr üdvözölte s az üdvözlést az egyházkerületi főjegyző köszönte meg. A Báró Baldácsy bizottság póttagjául Báró Ragályi Balassa Ferenc állapított meg. Dr. Puky Endre arról a munkáról tett jelentést, amelyet egyházkerületünk megbízásából a presbiteri világszövetség nyári gyűlésekével kapcsolatban végzett. Az esperesek tiszteletdíja a felemelt államsegély terhére 800 pengőben állapított meg. A sárospataki főiskolában megüresedett rendes tanári tanszékre (latin-tört. szak) Tárczy Árpád gyönki reál-gimnáziumi rendes tanár választatik meg, akinek működése elé a legszebb remény-

séggel néz egyházkerületünk eddigi kiváló működése biztató jelei után. A főiskolai ének- és zenetanári állásra B. Szűcs Ferenc választatott, aki a főiskolai tanári kar és az egyházkerületi közgyűlés által megkívánt magasabb képesítéssel rendelkezik (tanítóképző-intézeti ének- és zenetanári oklevele van!) és egyéb tekintetben is megnyugtató bizonyságokkal rendelkezik szép és felelősségteljes munkaköre betöltésére való hivatottságáról.

A pénzügyi választmány előterjesztései tudomásul szolgálnak. A theologiai internátus ügyénél lángolt legmagasabbra a vita heve. Egyértelmű volt minden felszólalás a theol. internátus szükségességének a hangoztatásában, még az áldozatok vállalásában is. Különbség csak abban volt, hogy kölcsön felvételével nyomban meg kell-e kezdeni az építkezést, lehetőleg a gimn. internátus építésével kapcsolatban, vagy pedig 5 év alatt az esperesi kar ismert javaslata alapján összegyűjteni a pénzt. Milyen kár, hogy az államkormány érthetetlen szűkkeblűséggel eddig elzárkózott e cél anyagi támogatásától s egy főiskola ugyanolyan természetű ügyét egyszerre nem képes lebonyolítani, amiből nagy anyagi kár és sok terméketlen surlódás is származik. A közgyűlés végül is az internátus sürgősségére tekintettel amellel döntött, hogy a kölcsön felvételét határozta el az egyházkerület terhére s az egyházkerület elnökségét felhatalmazta a tárgyalások megindítására és a kölcsön felvételére. Csak ha a kölcsön felvétele leküzdhetetlen nehézségekbe ütköznék, maradna fenn a theol. internátus megvalósítására a második módzat, t. i. az esperesi kar javaslatának végrehajtása. Hisszük, hogy a theol. internátus ügye jó úton van s megvalósulása biztos lépésekkel halad előre. A gimn. internátus ügyében kettős szempontból foglalható össze a tárgyalás eredménye. Egyrészt állást foglalt az egyházkerület amellel, hogy az építendő internátus egységes típusú és egységes elhelyezésű legyen. Minél több tanulónak nyújtson egy épületben, melynek megépítése a modern követelményeknek megfelelően, minél gondosabb, a mai paedagógia elveinek megfelelő, modern nevelést —, a rend, tisztaság, fegyelem érvényesítése mellett kellemes otthont. Nem zárkózva el attól sem, hogy akik a mai tápintézetit átlagélélemzésénél, amely a mi diákságunk szükségletének, amint tápintezetünk jó hírre bizonyítja, megfelel, — költségesebb, bővebb, dúsabb étkezést óhajtanak, a tápintézet keretében ez az élelemzés is nyújtható legyen. Másrészt felhatalmazta a közgyűlés elnökségét a kölcsön felvételére.

Az egyházmegyék javaslatát az egyke tárgyában Enyedy Andor belmissziói előadó referálta. Az országos gyűjtések szabályozása ügyében javaslat megy az Egyetemes Konventre. Csontos József sárospataki gimn. igazgató nyugalomba vonulása az ő kiváló érdemei meleg elismerése mellett vétetett tudomásul. A sárospataki gimnáziumban a III. osztályra a párhuzamos osztály felállítása szükségessé vált. Elekes Imre lemondása a nyomdafelülgelői tisztról tudomásul vétetett, helyébe Dávid Zoltán főgimn. tanár választatott meg, a nyomdabizottság régi, kipróbált tagja. Az Istvánházai bérletből 2 bérletiárs kibocsátatott az óvadék kötelezettségének felemelése mellett. Az istvánházai bérleszállítási kérelem csak a múlt évi mértékben teljesített.

A főiskola 1926—27. évi zárszámadása tud-

omásul vétetett, jelen évi költségvetése megerősített. Az egyházkerületi pénzügyi bizottság elé utaltatott, hogy a Prinsterer alapítvány után az alapító nevének megőrzése és emlékezetben tartása végett is valamennyi kamatot adjon az egyházkerület. Tudomásul vette a közgyűlés a lelkészképesítő vizsgálatokról szóló jelentést, ifj. dr. Szabó Aladár theol. magántanári vizsgáját, a tisztviselő-, lelkész- és tanító változásokat, a középiskolai és népiskolai tanügyi bizottságok előterjesztéseit. Elintézt több anyagi természetű ügyet. Teljesítette Molnár Béla segédlelkész azon kérelmét, hogy segédlelkésszi szolgálati jogosítványa 1928. szeptember hó végéig meghosszabbíttassék. A Püspök úr elnöklete alatt a Sárospataki Ref. Lapok szerkesztőségét bizta meg azzal, hogy főleg anyagi szempontból vizsgálják meg, hogy miképpen volna megvalósítható a lap régi terjedelemben való megjelenése, ami mindenképpen kívánatos. A közgyűlés az elnökség éltetésével ért véget. Délután pedig bírósági ügyek tárgyalattak. M. J.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A theologiai internátusért.** A theol. internátusra Bárány Ragályi Balassa Ferenc és Bárány Bottlik István öt éven át évi 200 pengőt ajánlott fel.

— **A gömör-tornai egyházmegye közgyűlése.** Aggteleken október 19 én tartottuk őszi közgyűlést, megelőző napon lelkészgyűlési közgyűlés, tanügyi bizottsági, belmissziói bizottsági és számvéveszéki ülés volt. A közgyűlést megelőzőleg istentisztelet volt az aggteleki templomban, amelyen a szent ígéket Sebestyén Endre amerikai esperes hirdette, könnyeket fakasztván a szemekben, izzó magyar hazafisággal teljes beszédével; hirdetvén, hogy a messze idegenben imádkoznak a Nagy-Magyarországért és munkálkodnak érte. A közgyűlés főbb pontjai voltak: segédlelkészek, tanítók bekebelezése, egyházkerületi képviselők választása, egyházlátogató küldöttségek megalakítása és az esperes által ragyogó stílusban, művészi lélekkel megírt esperesi jelentés, amelyben kegyeletes szavakkal emlékezik meg Gróf Dégenfeld József és Vadász Pál elhunytáról. Rothermere lord érdemeit jegyzőkönyvünkben megörökítjük. Tárgyalattak lelkésszi és tanítóegyesület felterjesztései, bizottsági jelentések. Bírósági ügy e gyűlésünkön nem volt. Cs. I.

— **Egyházkerületi közgyűlések.** A dunamelléki egyházkerület okt. 21—24. napjain tartotta rendes őszi közgyűlését. Okt. 21 én a Kálvintéri templomban elhunyt főgondnoka: Darányi I. emlékének áldozott (ez emlékűnnepélyen egyházkerületünket Dókus E. főgondnok, Meczner Béla gondnok, Cziáky E. és Farkas I. esperesek képviselték), amikor Ravasz püspök imája után dr. Hetessy Kálmán kecskeméti lelkész méltatta Darányi államférfiúi és egyházi érdemeit. Okt. 22-én történt gr. Teleky József főgondnok beiktatása, aki részletes programbeszédben fejtette ki egyházkormányzati elveit. Okt. 23 án ment végbe az új papok felszentelése; okt. 24 én a középiskolai és elemi iskolai előadók terjesztették elő jelentéseiket; ez utóbbi körében fájdalmas megdöbbenést keltettek az egyke baranyai pusztításairól szóló híradások (Babarcon már nincs gyermek, aki iskolába járjon, Botyán csak 7 ref. tanköteles gyermek van és 32

ház úgyszólván teljesen lakatlan, Kölkeden, mely nem régiben még tiszta ref. falu volt, ma már csak 18 ref. tanköteles gyermek van). — *A tiszántúli egyházközség* okt. 26-iki közgyűlése előbb szintén elhunyt főgondnok: gr. Degenfeld J. emlékeztetnek áldozott (itt egyházközségünket Dókus E. főgondnok és Janka K. főjegyző képviselte), aki felett Kun Béla egyet. tanár tartott nagyszabású emlékbeszédet; majd a közgyűlésen Baltazár D. püspök megnyitó beszédében részletesen kiterjeszkedett Glattfelder Gy. csanádi püspök munkálatára, mely azt igyekszik kimutatni, hogy a prot. egyházak az állam részéről aránytalanul nagyobb támogatást élveznek, mint a r. kath. egyház. Ezt az állítást a felekezeti béke megzavarására alkalmas dolognak nyilvánítja; szerinte az országgyűlésnek kell kezébe vennie a kérdés tisztázását, de a megoldás megnyugtató csak akkor lehet, ha az ellenkező állásponton levő feleknek kölcsönösen teljes mértékű betekintést engednek az adatok összeségébe.

Kölcsön-ajánlat.

(Az egyházközségek figyelmébe.)

A P. H. E. Tp. E. a következő ajánlatot küldötte szét:

„A folyó év elején egyházi körökben mozgalom indult meg abból a célból, hogy a magyar egyházközségek és egyházi javadalmak sűrűs beruházási szükségleteik fedezésére külföldről hosszú lejáratú törlesztéses kölcsönöket kapjanak. Ezek a tárgyalások az amerikai pénzpiacnak a nyár folyamán bekövetkezett kedvezőten alakulása folytán egyelőre megszakadtak, a viszonyok azonban megjavulván, sikerült egy előkelő amerikai pénzcsoporttal olyan megállapodást létesítenünk, amely a kölcsönigénylők szempontjából minden tekintetben megfelelő.

A kölcsön feltételeit az alábbiakban van szerencsénk ismertetni: a kölcsönök időtartama 35 év, a kamatokat, tőketörlesztést és a kezelési költségeket magukban foglaló felvéneként előre fizetendő törlesztési részletek a kölcsönök névértékének 7.7%-ra rúgnak, a folyósítási árfolyam 84%.

Ezek a feltételek kedvezőbbek, mint a jelenleg folyósított jelzálogkölcsönöké.

A kölcsönök a kikötött időtartam előtt is visszafizethetők, a kötelezvényben körülírt. félévi felmondás előrebecsátása után és az első 10 évben 2%, a második 10 évben 1½%, azontúl pedig 1% kártalanítási díj lefizetése mellett.

A kölcsönöket az Amerikai Egyesült Államok aranydollárjára szóló kötvényeinkben számoljuk el és minden velünk szemben teljesítendő fizetést valósággal ugyanabban a pénznemben fogunk kikötni.

Ahhoz, hogy az egyes kölcsönügyeket elbírálhassuk, szükséges az idemlékelt kérdőívek pontos kitöltése. Az ívek az egyházközség elöljáróságának aláírásával látandók el. Mihelyt a kitöltött kérdőívek beérkeznek, meghozzuk elvi engedélyezést tartalmazó határozatunkat és engedélyezés esetén meg fogjuk küldeni a kiállítandó kötelezvény mintáját.

A velünk megállapodást létesítendő pénzcsoport a kötvénykibocsátást és ezzel együtt a kölcsönök folyósítását ahhoz a feltételhez kötötte, hogy a kölcsönök összege legalább 3.000.000 S-t érjen el. Ennek folytán az elvileg engedélyezett kölcsönök folyósítására csak akkor kerülhet sor, ha záros határidőn

belül birtokunkban lesz a kölcsönigénylők jogilag kötelező kijelentése, hogy együttesen legalább ilyen összegű kölcsönt vesznek igénybe. Kikötötte az amerikai pénzcsoport azt is, hogy a megállapodástól visszaléphet, ha a newyorki pénzpiacra olyan esemény következne be, amely a magyar kötvények értékelését kedvezőtlenül befolyásolná.

Arra való tekintettel, hogy az egész akció sikere attól függ, hogy rövid időn belül hitelesen értesüljünk a kölcsönigények nagyságáról, indokolt voltáról és fedezetéről, arra kérjük a t. Címet, hogy a kérdőív mielőbbi visszaküldése útján bennünket érte nézve tájékoztatni szíveskedjék. Mi a beérkező kérdőívek alapján nyomban meg fogjuk tenni a további lépéseket és mielőbb abba a helyzetbe hozzuk a kölcsönigénylőket, hogy a kölcsönök felvételéhez szükséges alakszerűségeket, ideértve a felsőbbhatósági jóváhagyások beszerzését is, idejekorán elintézhessék.

Megemlítenédnek tartjuk, hogy az illetékes ténnyezők e kölcsönakcióhoz hozzájárultak és így a felsőbbhatósági jóváhagyás biztosítottnak tekinthető, ha a kölcsönök felvétele valóban fontos egyházi érdekből indokolt és kellő fedezet mutatkozik.

Amely egyházközségek az itt ajánlott kölcsönt igénybe venni óhajtják, jelentkezzenek *f. é. nov. 20-ig* a püspöki hivatalban, honnan a kitöltendő kérdőívet megkapják. *Püspöki hivatal.*

— **Alsóborsodiak figyelmébe.** A lemondás folytán megüresedett 1 egyházmegyei lelkési tanácsbírói állásra közgyűlésünk határozata szerint a szavazatokat december hó 1-ig kérem beadni. A szavazatokat nem adó egyházakra a felemelt új bírság leendő kiszabva. Miskolc, 1927 okt. hó 23. Atyafiúi szeretettel: *Farkas István* esperes.

— **Értesítés.** Szeretettel közlöm az abaúji lelkésztestvérekkel az alábbiakat a 92/—28-ik évi belmissziói programra vonatkozólag. Alakíttassék meg a belmissziói bizottság minden gyülekezetben s e bizottság keretén belül ismeresse meg a lelkész a konventi belmissziói bizottság terveit, szándékait, tárja itt fel előttük nagy vonásokban azokat az akarásokat, melyeket a program foglal magában s azokat a célokat, melyeket e program keresztülvitele által elérni szándékozik. Olvassa fel a lelkész a presbitériumban, illetve a belmissziói bizottságban az 1927—28. évre kiadott „Belmissziói Útmutató”-nak ide vonatkozó részeit, általában az egész könyvet ismeresse s gondolkozzanak, beszélgessenek az évi program pontjainak mikénti megvalósításairól. Főképp helyezzen súlyt a lelkész ez éven a gyermekpasztorálás megkezdésére, különösen a biblia-óra bevezetésére. Továbbá a f. évi Iratterjesztésre vonatkozólag felkérem a lelkésztestvéreket, hogy ha a múlt évi erre vonatkozó költségvetési összegen indokolt esetben változtatni óhajtanak, azt jelentsék be nálam, ugyancsak azt is, hogy ha a rendelendő iratok megválasztásánál is volna kikötni valójuk. A rövidesen megérkező iratok az egyházmegyei közgyűlés ide vonatkozó pontjaként kezelendők úgy a kiváltás, mint a kiosztásra nézve. Testvéri szeretettel *Kiss József* belmissziói előadó.

Szerkesztői üzenetek.

Tiszavalk. A 37. számban megjelent hirdetés díja 15 pengő. Ez összeg szíves megküldését kérjük.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA: Meg egyezés szerint.
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: Tóth János: Ünneptelen ünnep. — Kiss József: A lelkipásztor mai feladatai. (Folyt. és vége.) — Ragályi-Balassa Ferenc: Elnöki székfoglaló. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Ünneptelen ünnep.

Lezajlott nagy történelmi eseményekkel, melyekre ráfeküsznek az évszázadok s elvesztik frissességüket, könnyen megtörténik az, hogy az utókor szemében csupán aktuális dátumokká válnak s egy régi sirt jelző márványkő hideg méltóságát lehellik a körötte hullámzó emberöltőkre.

Majdnem ilyen sors jutott osztályrészül október harmincegyedikének is. Annak a napnak, melytől számítani szoktuk a világ egyik legnagyobb és legnagyobb szerűbb lelki áramlatának megindulását. Annak a napnak, melyet büszkén jegyezhet fel magának nemcsak a protestantizmus, hanem a világtörténelem is.

Sajnos, hogy ez a dátum nagyon is történelmivé vált egyházi életünkben, ahelyett, hogy a mindenkor jelennek egyik ható, elevenítő, impulzív ereje sugározná belőle szerteszét.

Okt. 31.-ét ugyan pár évtizede minden évben megünneplik nálunk a kulturcentrumok, hol a tanulóifjúsággal karöltve sikerül e napot ünneppé tenni. Most már a városok protestáns lakossága is kezd tudomást venni róla. De a falu népe, tehát református egyházunk zöme számára ez a nap a többi hétköznapi ürességébe vész bele. Ha úgy megpiszkáljuk egyik-másik hívünk emlékezőtehetségét, azt vesszük észre, hogy e nap jelentősége nem fontosabb előtte, mint az elemi iskolai történelemben tanult valamelyik csatának, vagy békekötésnek évfordulója.

Hogy e jelentőségteljes nap ilyen konzervizűvé lett, annak nem mulasztás vagy népünk vallástalansága az oka. A hivatalos egyház részint túlzott puritánságból, részint rideg dogmatizmusból nem akart belőle sokáig ünnepnapot csinálni. De az élet túlhaladt ezen a felfogáson. Azt az erőt, mely e nap emlékeiben összesűrítve felhalmozódott, nagy kár leköltve tartani; sőt hadd legyen élővé és tegye menőnél fénylőbbé azt a szürke hétköznapi, melyre a naptárban esik. Ma különösen, mikor az ünnepek és a vasárnap megszenteléséért állandó harcot kell vívunk, hadd szaporodjék az ünnepnapok száma és az okt. 31-ike legyen az ellanyhult vallásos életnek egyik felfrissítő forrása, mely a régi református kegyességnek ünnepszertető áhitatát legyen hivatva mélyíteni és fokozni a mai nemzedékben.

Ma még a városokban is, nem annyira ünnep, mint ünnepélyek sorozata e nap, erősen világias szí-

nezettel. Ez nem épen baj. Mert csak legyen demonstratív jellege is. Természetesen nem olyan formában, mint az a május elseji munkásünnep, vagy az úrnapi kath. körmenetek sokszor türelmetlenül provokatív formájában jelentkeznek.

Igazi ünnepnappá azonban akkor lesz, ha a falu népe, bármilyen napra essék is a reformáció emléknapija. — Ijeszt munkaeszközeit, ünneplőbe öltözik s a harangok zúgására hívők tömege siet be a templomajtón, arcukon az ünnepnapok áhitatával.

A hivatalos egyházra és az egyes gyülekezetek vezetőire vár ennek mielőbbi megvalósítása.

Tóth János.

A lelkipásztor mai feladatai.

(Folyt. és vége.)

Egy német író mond el egy legendát egy Sebestyén nevű barátról, ki kolostorának csendjében elhúzódva él éveken keresztül s egyszer csak, amint breviumát olvasgatja, megakad szeme a Máté X. 16-on, hol azt mondja Jézus: „Mint juhokat küldetek titeket a farkasok közé.” Elgondolkodik e sorok felett s egyszerre csak úgy tűnik fel neki, mintha egy nagy pusztaságot látna, hol a karámba tévedt farkasok tépik-marcangolják a nyáját. S e vízió tovább folytatódik s lát embercsoportokat, hol egymás ellen támadnak fogcsikorgatva, lát tömegeket, kiket az érzéki vágy vitus-tánca kerget a kárhozatba, lát embereket, kik lelkük egyensúlyát elvesztve rohannak az örvény karjai közé. S amint a vízió eltűnik, a barát felocsudik a rázuhanó káprázatból s ráeszmél arra, hogy ő itt tölti tétlenül, önmagába mélyedt tekintettel az évek hosszúságát, míg kint az életben, a kolostor küszöbén túl, a Krisztus nyájára rátámad mindenfelől a bűn, a kísértés ólálkodó farkascsovérdája s tépi, szaggatja, pusztítja a Krisztus bárányainak testét-lelkét. Lihegve fut a rend priorjához, ki rózsákat nyesegetve, boldog önfeledséggel fordul el a világtól s látomásától elragadtatva, tűzben égő arccal, szemekkel mondja neki, hogy míg ők a celláikba eltemetkezve, csak saját lelkük megmentésével törődnek, addig kint az Élet terein, uccáin ordító farkasként jár a bűn és szedi áldozatait s ők a pásztorok, kikre a nyáj őrzése vár feladatként, nem törődnek velük. A bűntudat keserűségétől hajtva, szent elhatározással hagyja ott az önmagában megelégedett öreg pátert s vad szilajsággal szakítja

fel a kolostor világtól elzáró nehéz kapuit s kirohan az élet forgatagába, a farkasoktól meglepett juhok megmentésére.

Talán nekünk kálvinista lelkipásztoroknak is rejlik és pedig nagy tanulság e legendában. Talán sokra talál, aki szintén elvonul a Tétlenség kolostorába s legfeljebb önmaga lelkével foglalkozik s nem hallja az Antikrisztus diadalszekerének dübörgését, nem veszi észre a mankó nélküli, jární nem tudó lélek-koldusokat, nem látja a parókiája küszöbén túl ólálkodó, prédára leső, nyája tiszta lelkeit, helyes gondolkozását megtépázó fenevadakat, üvegesült szemekkel nézi a számarányok kárára való eltolódását s ha egyszer-egyszer fel is villan benne egy-egy pillanatra a lelkesedés fénye, mint világító Szent-János bogár villódzás, gyülekezete sötét éjszakájában, az nemsokára el is tűnik, mint fekete éjszakán át vágató mozdony kéményéből kiszállt és pocsolóba behullt szikra. Nos hagyja el a Ma lelkispásztora a Tétlenség kolostorát, nézzen ki a kémlelő lyukon s meglátva a veszedelmeket, meghallva a farkasok dalát, tépje fel sarkaiból a kaput s dobja oda testét-lelkét szent munkára, a nyáj, a hívek megmentésére.

A jövődő titkos mélységeit eltakaró saisi fátylat mintha egy pillanatra fellebbentette volna a világ-háború s mie pillanat-villanás alatt beletekinthettünk e sötét mélységek tárnáiba, hol a felénk ásitó mélységben mintha a testi lelki züllöttség ijesztő rémeit, mintha a fenyegető veszedelmek Walpurgis éjszakáját láttuk volna.

De viszont minél apokaliptikusabb a helyzet, annál imádságosabb hittel, annál erősebb akarással, annál elszántabb lépéssel kell éppen a lelkipásztornak elindulni hivatása teljesítésére. A mulasztások által fellobogó büntudat tűze oltassék el a bűnbánat keserű könnyeivel, álljunk élére az eseményeknek s ne csendes, földre bámuló processzióként kövessük azokat, tudjunk erősen hinni, lángolón szeretni, önmagunk szeretetét hivatásunk iránti rajongásunknak alárendelni s akkor egy szebb jövő munkásai lehetünk.

Széchenyi „Hitel” c. munkájának mottójául ezt írja: „Jó hazafinak lenni nehéz, de nem lehetetlen!” Nehéz, ha mindazokat a feladatokat, melyek hivatása, munkaköre határvonalain belül esnek, lelkiismeretesen, eredményt felmutatóan el akarja végezni, de nem lehetetlen, ha van benne hivatása, szeretete, ha nem Potemkin falvakat akar felmutatni életének végén, elvonuló királyának, az Ur Jézus Krisztusnak, ha apostoli küldetését felismerve, az első pünkösti lélekkel és elhatározással dobja magát oda a Krisztus örök céljainak elérésére.

Klio, a történelem muzsája, mikor már mi réges-régen elfeledett porok leszünk, e kort — s vallási helyzetére, körülményeire való tekintettel jogszerűen — a második Reformáció korának fogja elnevezni valószínűleg. Lássuk meg tehát történelmi helyzetünk adottságát, ismerjük fel a Ma lelkipásztorának feladatait, nehogy az történjék velünk, mint a bibliabeli hűtlen szőlőmunkásokkal. Legyen a mai lelkipásztor életének vezető textusa a fennebb tárgyalt hármasság gondolat, annak kifejtése, érezze azt, amit a Gárdonyi által megírt „Isten rabjai” szerzetese érzett, hogy annyira rabjává lett Istennek, az ő céljainak, hogy bármennyire próbálta is a világ e környezetéből kiszakítani, bármennyire szeretett volna is más életet élni, de nyugtalan volt a lelke, mint a

Szent-Ágostoné, míg végképpen nem Istenben s nem Istennel nyugodott el
Kiss József.

Elnöki székfoglaló.

Tartotta Ragályi-Balassa Ferenc báró, az egyházkerületi Kálvin-Szövetség alakuló közgyűlésén Miskolcon 1927 október hó 24-én.

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Amidőn a Kerületi Kálvin-Szövetség világi elnöki székét (elnöktársammal együtt) elfoglalom, első szavam a hálás köszöneté azon kitüntető bizalomért, melyben csekély személyiséget ezen diszes állásra nézve részesíteni szívesek voltak. Megvallom az igazat, én első percben megrettentem azon feladatok súlyától, melyek ezen elnöki székben reám várnak, mérlegeltem csekély és fogyó erőmet is arra nézve, vajjon képes leszek-e megfelelni ezen bizalomnak, de végre is győzött bennem a kötelességérzet, hogy e nagy megtiszteltetést el kell fogadnom és legalább is meg kell kísérelnem azt, hogy tudom-e azt végezni, amire el lettem híva? Én tehát ígérem ezen ünnepélyes pillanatban, hogy csekély erőmhöz képest ugyan, de mindenkor híven és becsületesen fogok iparkodni a most előlegezett bizalmat ki is érdemelni és ha látom, hogy erőim erre gyengék lennének, lesz bennem elég ösztönös és kötelességérzet, hogy félreálljak, mert mint önmagam legszigorúbb bírója, azt tartom, hogy egyetemes egyházunk érdekében mindig és mindenütt a legjobb erőknél kell érvényesülni.

Programmot én most — bár ez lenne a szokás — nem adok, mert meddő dolognak tartom azt, amennyiben a Kálvin-Szövetség céljai, feladatai, ezek a nagy és nemes célok annyira köztudatosak, hogy azokat ismertetni szükségtelen, de óhajtanék mégis pár fontosabb kérdést jelen alkalommal is érinteni.

Le akarom ugyanis azt szögezni, hogy amíg én ezen elnöki székben ülök, a *Kálvin-Szövetség működése csakis a hivatalos egyházzal karöltve fog haladni*, mert erős meggyőződése, hogy azon cél lebegett eddig is a szervező-bizottságunk hervadhatlan érdemeket szerzett vezetői előtt is, hogy t. i. a Kálvin-Szövetség a hiv. egyházzal karöltve kívánt haladni és pedig mint — hogy úgy mondjam — önkéntes segédcsoport, mely hivatva van arra, hogy azon erőket, melyek a hivatalos egyház által nem mozgósíthatók, a közös cél érdekében sorakoztassa.

Hangsúlyozni kívánom, hogy működésünk a teljes *keresztény felekezeti béke jegyében* óhajtott haladni, egyrészt, mert a krisztusi szeretet is ezt teszi feladatunkká, másrészt, mert hazánk jelenlegi állapotában soha inkább, mint most van szükség arra, hogy a többi keresztény hitfelekezettel együttesen harcoljunk a hitetlenség, istentagadás, a mindent megmátelyező materializmus általai ellen. Már pedig nem azért hívják a mi vallásunkat magyar vallásnak, hogy mi a hazánk és vallásunk szent érdekeit ne együttesen ápolnánk.

Megjegyzem még azt is, hogy a ma megállapított kereteket senki sem tartsa noli me tangere-szerűségnek, mert mi mindenkit és mindenkor legnagyobb örömmel fogadunk, aki velünk karöltve akar a Kálvin-Szövetség nagy céljai érdekében munkálkodni. Ezek voltak azok a szempontok, melyeket külön is ki akartam emelni, most pedig még egy kötelességet akarok teljesíteni, megakarom hajtani a hálás elismerés lobogóját szervező-bizottságunk láng-

lelkü apostolai előtt, kik fáradhatatlan buzgalommal növelték már eddig nagygyá a sokak által álomszerűnek, utópisztikusnak tartott eszmét, bizonyosságot szolgáltatva arról, hogy ahol a hit erős, ott megjelenik az Úr! Kérem őket, hogy maradjanak ők ezentúl is ezen lánglelkü apostolok egyetemes Egyházunk javára és dicsére és támogassanak engemet szíves jóindulattal, mert ez a remény ezen pillanatban az én legnagyobb erősségem. Ajánlom magamat egyáltalán a Szövetség tagjainak szíves jóindulatába.

IRODALOM.

* **Németh Károly:** *Lélek gyöngye.* Imádságok. Az Istenben örvendő ifjú lelkek számára. Putnok, 1927. Szerző kiadása. 108 o. A mi korunkban nagy szükség van arra, hogy a gyermekeket s ifjakat imádkozni tanítsuk. Ehez jó segítség egy ilyen kis imádságoskönyv. Azonban az imádságírónak főleg két dolgot kell tudnia. Ismerni kell annak a közösségnek a lelki világát s gondolkodásmódját, amelyhez az imádságot írja s meg kell találnia a gondolatanyaghoz megfelelő kifejezésformát. Szerző — úgy látszik, — a gyermekek és ifjak lelki világának megismerésében komoly tapasztalatokat szerzett. Úgyesen válogatja össze az imádságok gondolatanyagát s a megfelelő bibliai helyeket. De kevésbé szerencsés a kifejezésformák megtalálásánál. Néhol rapszódikusan rövid mondatokban keresi az egyszerűséget, másutt pedig „az imádság illatozó rózsaleveleivel hinti tele (az Úr) szentélyének pítvarát”. (82. o.) Az imádság „arany folyójáról” beszél, majd a hit, remény és szeretet „zúgó meteor köveiről” tesz említést. Gyermekek, ifjak talán mégis világosabb és közvetlenebb szavakkal fordulnak a mennyei Atyához. Mindamelllett az ifjú lelkek hitének felébresztésénél és ápolásánál gyümölcsözően használhatják e kis könyvet Krisztus munkásai. NSB.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** Az erdélyi ref. egyházkerület súlyos veszteség érte: *Péter Károly* egyházkerületi titkár, az egyh.-ker. adminisztráció szakavatott, bölcs és buzgó vezetője okt. 29-én, életének 60-ik évében rövid betegség után elhunyt. Halála egy szép családot borított gyászba; a gyászoló család, közöttük leánya, dr. Mátyás E. kartársunk felesége iránt legmélyebb részvétünket fejezzük k. Áldott legyen emlékezete!

— **Reformációi emlékünnepek.** A sárospataki főiskola a hagyományos kegyelettel és lelkesedéssel ünnepelte meg október 31-én a reformáció megindulásának emlékeztétét. D. e. az imateremben tartott istentiszteleten Szabó Zoltán theol. tanár mondott hálaimát e nap áldásaiért; a d. u. tartott emlékünnepeken Bódy Dénes vallásnár szépen megírt emlékbeszéde elvezette a hallgatóságot a német reformáció megszentelt helyeire (Wittenberg, Worms, Speier); az ifj. énekkar és vegyeskar szép szereplése az új énektanár számára sok elismerést szerzett. D. e. 11 órakor a Hittanhallgatók Egylete is magas színvonalu emlékünneppel áldozott a nagy nap emlékeztetének. — *Miskolcon* a Kálvin Szövetség rendezésében d. u. a Kossuth-utcai templomban tartott

emlékünnepeken dr. Sebestyén Jenő budapesti theol. tanár mondott „Új ébredés, új reformáció” címen lelkes ünnepi beszédet, melyben az állami és társadalmi élet minden terén a ker. gondolat érvényesítését követelte. — *Budapesten* a Vigadó nagy termében rendezett ünnepélyen Ravasz és Raffay püspökök tartottak nagyhatású beszédeket; Ravasz a múlt sok szenvedéséről megfellebbező és reverzalist-adó protestánsok ellen fordult, akik lemondanak nevök történelmi jellegéről; Raffay elismeréssel szólt a kath. nagygyűlésen elhangzott megértést kívánó nyilatkozatokról, de kijelentette, hogy mindaddig nem lehet hazánkban felekezeti béke, míg a kath. papok, az új Codex alapján, a protestánsok törvényes házasságát törvénytelennek, ágyasságnak s az e házasságból származó gyermekeket törvénytelen fattyuknak merik nevezni! Itt van felekezeti viszonyunk sajnálatos betegségének egyik kórokozó bacillusa!

— **Hósi emlékszobor** leleplezése volt Mezőkeresztesen okt. hó 23-án. A templomi igehirdetést Vajda Sándor helybeli lelkész végezte; a község háza előtt felállított művészi szobornál a felavatási beszédet Bottlik József mondta, imádságot pedig Pósa Péter tartott. A gyönyörű szobor 72 hős halott nevét örökíti meg, s szép bizonyága a mezőkeresztesiek közismert áldozatkészségének.

— **Kölcson ajánlat.** Mult számunkban e cím alatt megjelent közleményünk elején az 5 rejtelmes betű alatt A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület értendő.

— **Rövid hírek.** A *tiszántúli* egyházkerület Horthy István lovassági tábornokot, a Kormányzó testvérbátyját fogja egyh.-ker. főgondnokának megválasztani. — A *Hongaarsche Herant*, a dr. Sebestyén Jenőtől nagy hozzáértéssel szerkesztett holland egyházi lap, szeptember havában a magyar ref. egyházi érdekek nagy kárára megszűnt. — A borsodmegyei *vallai* gyülekezetben két új harangot avattak fel okt. 30-án; az egyiket Kocsis József és felesége ajándékozta az egyháznak (91 kgr.), a másikat a hívek önkéntes adakozásából szerezték be (217 kgr.). A felavatási beszédet Vajda Sándor m.-keresztesi lelkész mondta.

— **A sárospataki református egyház,** mint az előző években, úgy most is akként kezdé meg a vallásos estét, hogy november első hetében minden este vallásos estélyt tartott. Az első ilyen este reformációi emlékünnepe volt, amelyen a biblia magyarázat az *Uri ima* első kéréséről szólt, megnyitván ezáltal az egész heti sorozatot, amely a *Miatyánk* kéréseinek fejtegetésével foglalkozott. A reformáció emlékünnepeken Szabó Zoltán h. theol. tanár előadást tartott a református gyülekezeti eszményről. Ez is első volt abban a ciklusban, amely a hét többi napjain folytatódott a református társadalmi, családi eszmény és a református jellem köréből vett előadásokban. Nagyban növelte a vallásos esték áldásait az a körülmény, hogy a lelkészen, hitoktatón, a s.-lelkészen s a főiskolai szénioron kívül kedden este *Enyedy* Andor miskolci lelkész és Vitéz Sáfrány Géza ny. altábornagy, a Kálvin Szövetség lelkes apostolai, tartottak előadásokat, szerdán este dr. H. Kiss Géza, belsőbőcsi lelkész tartott előadást a bibliakiadásokkal kapcsolatban a református női jellemről, szombaton este pedig dr. Mátyás Ernő theol. tanár fejezte be az

estélyeket a református jellemről tartott értékes összefoglaló előadásával. Az estélyeken a *főiskola*, Szathmáry Ferenc és Palumbo Béla énekkara értékes énekszámokkal, theologus és tan.-képezdei ifjak pedig lelkes szavazatokkal járultak hozzá az áhítat emeléséhez. Ezután az egész tél folyamán csak hetenként egyszer, pénteken $\frac{1}{2}$ órákor lesznek vallásos estélyek.

— **Főiskolánk köréből.** A főgimnázium újonnan választott tanárai: Tárczy Árpád, B. Szűcs Ferenc és Szathmáry Lajos a Köziskolai Szék nov. 3-iki ülésén tették le a *hivatalos esküt*; az új tanárokat ez alkalomból Elekes I. közigazgató üdvözlölte meleg szavakkal, az egész tanári kar őszinte szerencsekívánatai közt. — Tárczy Árpád, a történelem—latin tanszékre újonnan választott tanár, okt. 31-én érkezett Sárospatakra s nov. 2-án tanári működését főiskolánkban megkezdette. — Dr. Rácz Lajos theol. akad. igazgató nov. 4-én, a párisi prot. theol. fakultás jubileumi ünnepére, mint a theol. kar képviselője, Párisba utazott — Az október 29-én Miskolcon tartott nagy ker. társadalmi közgyűlésen, mely a numerus clausus eltörlése ellen tiltakozott, a *Bocskay Bajtársi-Egyesület* Mikes Z. és Perjéssy L. bajtársak képviselték. — A nov. 6-án Budapesten tartandó *Kossuth-szobor-leleplezésen* főiskolánk tanári kara küldöttséggel fogja magát képviseltetni, mely koszorút helyez az egykori pataki jurátus szobrára; a Főisk. Énekkar hasonlóképen 4 tagjával fog az ünnepi énekkarban szerepelni; főiskolánk nov. 5-én d. e. áldozott, Novák S. főgimn. tanár magasan szárnyaló emlékbeszédével, Kossuth L. emlékeztetének.

— **Megjelenendő könyvek.** *Lélek és élet* című beszéd-sorozatam II. kötete 1928 január 1-re megjelenik. A közel 200 oldalas könyv 20 közönséges és ünnepi prédikációt, 10 vallásos esti, 10 esketési és 10 temetési beszédet tartalmaz. A könyv előfizetési ára 7 pengő. Az I. kötet 6 pengőért kapható. Belső-bőcs (Borzék) Borsodmegye, dr. Hegyaljai Kiss Géza ref. lelkész. — Az alsóborsodi egyházmegye közgyűlése elhatározta, hogy kiadja *Takács Mihály lelkész Temetési Énekgyűjteményét*, amely mintegy 100 rendszeres és rendkívüli alkalomra szóló halotti éneket fog tartalmazni s ára 2 P lesz. Előjegyzések a szerzőhöz Felsőábrányba (Borsod m.) intézendők.

— **Egy új törvényjavaslat.** Vass József népjóléti miniszter az ifjú egyének számára szeszes italok kiszolgáltatásának korlátozásáról és a közönség szórakoztatására szolgáló nyilvános helyiségeknek és helyeknek ifjú emberek által való látogatásáról szóló törvényjavaslatot terjesztett az országgyűlés elé, mely szerint a 18. évüket még be nem töltött ifjak nyilvános helyiségekben, kávéházakban, tánchelyiségekben *szeszes italt* nem fogyaszthatnak még abban az esetben sem, ha felnőtt kíséretében vannak. Kétséges esetben az ifjú igazolni tartozik, hogy 18-ik életévét betöltötte. A tilalmat megszegő ital-kiszolgáltató súlyos büntetésben részesül.

— **Alsóborsodiak figyelmébe!** 1. Őszi közgyűlésünk határozata szerint 1 lelkészi tanácsbírói és 1 lelkészi aljegyzői állásra a szavazatokat dec. hó 1-ig kérem hivatalomhoz beküldeni. 2. A Konvent 180/926. sz. rendeletének november 1-ig eleget kellett volna tenni minden lelkésznek. És csak 2 lelkész küldte be eddig a Tanszemélyzetről készített kimutatást.

Postafordulával kérem ennek hozzám való juttatását. 3. Akik nyugdíjjárulékaikat még nem fizették be, azonnal kérek erről indokolást, vagy a fizetés elrendezését. Egyházak és a lelkészek járuléka *a leg-sürgősebben rendezendők*. Akik nem fizetik ki járulékaikat 10 nap alatt, azokra nézve nekem — bár fájdalmas ezt tennem — felülről jött meghagyásom van — a Miniszter úr útján — a kongrua lefogását bejelentenem. Mindenki legyen azon, hogy ezt ne kelljen cselekednem. Több értesítés már nem megy, s a kongrua lefogása iránti kérelmet nov. 15-én már felterjeszttem. Miskolc, 1927 október 29. Atyafiúi szeretettel: *Farkas István* esperes.

— **Írásbeli tételek az 1928. évi szeptemberi lelkészképesítő vizsgálatokra.** A) Az első lelkészképesítő vizsgálatra: Egy szakértekezés a következő 3 tétel valamelyikéről: a) *Őszösvetségi* írásmagyarázatból: Fordítandó és magyarázandó Zakariás próf. IX—XIV. fejezete (A szöszedet melléklendő). b) *Újszösvetségi* vallástörténetből: Pál apostol theológiája. c) Keresztyén *erkölcstan*ból: A jezsuiták erőlteti felfogásának ismertetése és bírálata Pascal „Vidéki levelei” nyomán. B) A második lelkészképesítő vizsgálatra: 1. Egy szakértekezés a következő 3 tétel valamelyikéről: a) *Egyházjog*ból: A ref. egyházi adórendszer alapelveinek kifejtése és egy tetszősszerinti egyházköztség adórendszerének leírása. b) *Homiletikából*: A bibliai csodák felhasználása az igehirdetésben. c) Magyar prot. *egyház-történet*ből: Prot. énekköltészetünk a XVII. században. 2. Gyakorlati bibliamagyarázat irandó: Lukács XIX. f. 1—10. v. alapján. 3. Kátémagyarázat irandó a Heid. Káté 88. kérdéséről: „Miből áll az igazi bűnbánat, vagyis az embernek megtérése?” 4. Egyházi beszéd irandó Mikeás VI. r. 8. v. alapján: „Megjelentette neked, óh ember, mi legyen a jó és mit kíván az Úr tőled! Azt, hogy igazságot cselekedjél, szeresd az irgalmasságot és hogy alázatosan járj a te Isteneddél!” A dolgozatok egy-egy füzetben tisztán, olvashatóan írva, 1928 augusztus 1-ig adandók be (ezen határidőn túl csak *püspöki engedéllyel* lehet dolgozatot beadni) a theol. igazgatói hivatalhoz. Az I. vizsgásoknak saját egyházi beszédjüket, amelynek textusa szabadon választható, jól meg kell tanulniok és a vizsgálaton előadniok. Ez a beszéd is, a házi dolgozatokkal együtt, beadandó! 1059/1927. Látta és jóváhagyja Miskolc, 1927. okt. 13. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

HIVATALOS RÉSZ.

1115—1927.

Körlevél.

Legközelebbi közgyűlésünk határozatából szavazást rendelék el egy egyházkerületi világi tanácsbírói állásra. A szavazatok folyó évi december hó 20-ig (*huszadikáig*) küldendők be a püspöki hivatalba. Kettős boríték nem szükséges, csak a borítékra rá kell írni feltűnő betűkkel „Szavazat”. Az elmaradt, elkésztett vagy szabálytalanul kiállított szavazatok bírság alá esnek.

Miskolc, 1927 nov. 2

Dr. Révész Kálmán
püspök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felölös szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA:
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak:		Meg egyezés szerint.
		MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: M.: Kossuth. — *Kövér Pál*: Egy új törvényjavaslat. — *Takács Mihály*: Belmissziói munkaprogram az alsó-borsodi ref. egyházmegye gyülekezeti számára az 1927/28-iki munkaévre. — Irodalom. — Vegyes közlemények.

Kossuth.

Legnagyobb szobra leleplezésekor álljon itt a neve lapunk legelső helyén is s egy pillanatra szálljon át rajtunk az ő égígérő lelke, ez a nagy, csodatevő, fényes, kemény és dacos, a földért küzdő és mégis égi lélek.

S itt, ezen a helyen most ne az ragadja meg figyelmünket, hogy mi volt ez a lélek az ezeresztendős magyar nemzetnek, hogy lett öntudatának lángoló szavává, hogy tett Istennek abban kijelenteni a nemzet örök jogát és szent szabadságszeretétét. Tudjuk, hogy ezekkel lett nemzete hőségé s ezekért ölelte körül halhatatlanul népe szeretete. S a jövőre nézve is bizonyos, hogy a Kossuth lelkének érvényesülése nélkül nincs nemzeti megmaradás s a nemzet feltámadásának az ő lelke örökéből kell szétáradnia és nekünk kötelességeink vannak ezzel a lélekkel szemben.

De itt, ezen a helyen most ne az ragadja meg szívünket.

Ámulva nézzük Kossuthban a gyönyörű csodát. A lélek csodáját. A lélek erejét és diadalát. A lélek világhatalmát és letiporhatatlanságát. A lélek mindenekfelettvalóságát.

Egyszerű kezdetekből indul el, de hamar felléngol ez a lélek. Megragyog fénye és kisüt hódító szépsége. S azután a szívek urává lesz. Földi hatalomra nem támaszkodik, seregek nem állnak a rendelkezésére, kincs, vagy, ősi név nincs ott az eszközei közt.

Ez a lélek önmaga által lett világhatalommá és önmagában világot jelentett. Amikor egy világot mozgatót, nem volt nagyobb, csak sasszárnyát lebbentette meg, csak hatott és munkált. Amikor mindennűnen leszorították, nem lett kisebb. Ereje hatalmával megmaradt századoknak elvégzendő munkául és megvalósítandó eszményül.

A lélek erejének csodáját ünnepelje szívünk Kossuthban és leboruló, mélységes áhítattal a lélekteremtő Alkotót. Övé a lélek. Övé az erő. A lélek minden munkáját végezhetjük a világ minden hatalmával szemben bátran és rendíthetetlen bizodalommal. A léleké a diadal.

M.

Egy új törvényjavaslat.¹

A napilapok szerint népjóléti miniszterünk egy rendkívül jelentőségteljes törvényjavaslatot terjesztett a Ház elé. Kormányunk az alapjaiban megtámadott erkölcsi életünket regeneráló, a magyar lélek erkölcsi integritását visszaállítani hivatott sorozatos ténykedései: a káromkodás elleni, a szeméremsértő, erotikus irodalom és sajtó kilengéseit megrendszabályozó erkölcsvédelmi rendeletek után most törvénnyel akarja megakadályozni a 18 éven aluli fiatalság korcsmázását, nyilvános helyeken történő alkoholfogyasztását. E törvényjavaslatot a közegészségügyi bizottság tárgyalásai során nemcsak elfogadta, hanem még ki is egészítette azzal, hogy a népjóléti miniszter kapjon felhatalmazást a „18 éves ital kiszolgáltatási korhatárnak a betöltött 21. életévig rendeleti úton való felemelhetésére”. A törvényjavaslat szigorú szankciókat tartalmaz a törvényt megszegő italmérőkkel szemben. Nevezetesen kimondja, hogy amelyik italmérő 5 éven belül 3 esetben megszegi e törvényt, attól a hatóság megvonja az italmérési engedélyt.

Lehetetlen a legmélységesebb hálaérzettel és kitörő örömmel ne köszönteni ezt a törvényjavaslatot és megalkotóját. Mi, akik e lap hasábjain rámutattunk már az alkoholizmus megdöbbentő következményeire s említettük egyetemes konventünknek a korcsmák vasárnapi zárvatartása érdekében a kormánynál tett lépésének eredménytelenségét, most bizonyos elégtétellel állapítjuk meg, hogy kormányunk döntő jelentőségű lépést tett ezen a téren is. Mondanunk sem kell, hogy ennek a javaslatnak pártfogása és törvényerőre emelése képviselőinknek erkölcsi kötelessége. És bár el vagyunk készülve, hogy az érdekelt minden követ megmozgatnak e javaslat törvényerőre emelésének megakadályozása érdekében,

¹ Ennek a cikknek megírása óta a jelzett törvényjavaslat már törvény lett, de a cikk gondolatai így is időszerűek. Szerk.

mégis meg vagyunk róla győződve, hogy fiatalságunknak, a nemzet reménységének erkölcsi erejét és tisztaságát féltő képviselők összefogásán hajótörést szenved minden ellenséges támadás. Annál jogosabban várhatjuk ezt, mert az említett bizottsági tárgyaláson képviselőink pártkülönbség nélkül egyakarátú lelkesedéssel karolták fel, sőt egészítették ki a javaslatot. Jól esett olvasnunk egyik felszólaló nyilatkozatát, ki azzal a megindokolással, hogy a falvakban az alkoholizmus a bűnözés melegágya s a legtöbb bűncselekmény oka, örömmel látná a vasárnapi italmérés beszüntetését.

Ennél a pontnál hadd mutassunk rá arra, hogy félúton megállani nem is szabad. Hisszük is, hogy kormányunk e javaslatot nem utolsó lépésnek szánta e téren, hanem az ellentétes erők nagysága folytán fokozatos küzdelemmel akarja a szemben álló erőket leszerelni s az alkoholizmus romboló tényezőjét leépíteni. Mert félő, hogy ez a készülő törvény, — méltányolva ugyan nemes intencióit s a gyakorlati életben eredményes keresztülvitelét célzó rendelkezéseit és szankcióit —, céljait csak kis részben fogja elérni. Félő, hogy ellenőrző hatósági szerveink elégtelensége folytán az érdekelt italkimérők mesterkedése számtalan esetben kijátsza ez üdvösnek ígérkező törvényt. Igaz, hogy kétséges esetben hatósági bizonyítvánnyal kellene igazolni az alkohol fogyasztóknak korukat, de ezt ugyan egy korcsmáros sem fogja szorgalmazni. Ilyen aggályoktól eltekintve is egészen bizonyos, hogy jelentékenyen le fogja csökkenteni ez a törvény nemcsak a korcsmárosok bevételeit, hanem az ifjúság elzúllását is. Ha pedig az állam nem állíthat minden korcsmáros és italkimérő mellé egy rendőrt. Jöjjön az állam segítségére a társadalom jobb érzésű része. Ébredjen fel bennünk a felelősségérzet ifjúságunk és jövődönk iránt s vegyünk részt kiméletlenül az ellenőrzés nagy munkájában. Ám hogy az ellenőrzés minél eredményesebb lehessen s a javaslat betérjesztőjének magasztos célja megvalósulhasson, hangsúlyozzuk: ez csak egy lépés legyen a cél felé. Szeretnők hinni, hogy azt a megmozdulás követni fogják a többi lépések is: az italkimérések vasárnapi eltűlése, a korcsmáknak szombat estétől hétfő reggelig történő bezárása, a nyilvános helyeken történő alkohol fogyasztásnak nemcsak a 18 éven és 21 éven aluli ifjúságtól, hanem jelzett helyeken általában minden embertől való megvonása. Szigorú büntetéssel kellene megrendszabályozni a részegséget is. Megdöbbenő dolog, hogy míg a külföld nem egy országában a bűncselekmények elkövetésénél a részegség súlyosbító körülmény, Magyarországon enyhítő körülmény. Reméljük, hogy a közeljövőben ez másként lesz. Haladjon hát előre ezen az úton a kormány, mert ez vezet az igazi konszolidáció, az egyéni, családi, egyházi, nemzeti élet újjászülése felé.

Kövér Pál.

Belmissziói munkaprogram az alsóborsodi ref. egyházmegye gyülekezetei számára az 1927/28-iki munkaévre.

Amikor az elmúlt július havában egyházmegyénk képviselőiben résztvettem a péceli országos belmissziói előadói konferencián: egyik egyházmegye előadója szomorúan újságolta, hogy az ő egyházmegyéjében a lelkesztársak nagy része annyira el van telve gyűlölettel a belmisszió gondolata iránt,

hogy készek lennének megkövezni még azt is, aki belmissziót emleget előttük. Istennek hála, ez az egyházmegye nem a mi tisztáninneni egyházkerületünkben van, nem tagadhatjuk azonban, hogy itt is és egyházmegyénkben is vannak még emberek, akik ha nem gyűlölettel, de némi ellenszenvvel viseltetnek a *belmisszió fogalmával* szemben. Idegenből importált valaminek tartják, amit a magyar ember természetem nem vehet be egykönnyen csak úgy máról-holnapra.

En úgy gondolom Forgács Gyulával, hogy itt tulajdonképpen ez elnevezés idegenszerűsége ellen van sokaknak kifogásuk. Mert hogy a lényeg ellen is lehetne: józan ésszel nehéz volna megmagyarázni. Nevezzük hát a belmissziót lélekszerinti pásztori, vagy evangéliumi munkának: nos, így talán csak nem lehet ellene senkinek ellenvetése!

Hogy aztán erre a lélekszerinti pásztori munkára, erre a fokozottabb evangéliumi tevékenységre égető szükség van magyar református egyházunkban: azt még a legkonzervatívabb emberek se tagadhatják. Mert a lelkipásztorok és más egyházi munkások munkálkodása nagy általánosságban eddig nem volt ilyen lélekszerinti. Hogy senkit meg ne botránkoztassak e kijelentéssel: önmagunkból indulok ki. Engemet sok más társammal együtt a legridegebb racionálizmusban nevelt tanáraink egy része. Testvéreinknek tartottuk az unitáriusokat, de ellenséges érzülettel tekintettünk theologus korunkban más theol. irányúak felé. Katedrára kerülve, predikációinkban a morális, erkölcsi részre fektettük a fősúlyt, de az élő Krisztus s az ő embereket és világot átforgató lényege, a keresztyénség, a kálvinizmus essenciája hiányzott a beszédünkből, az életünkből és így természetesen hiányzott a gyülekezeteinkből is. Ahol pedig a Krisztus lelke nincs jelen: ott szónokolhatnak az emberek akármilyen cifrán, akármilyen ékesen: nincs élet, csak vegetálás. De azért mi, úgynevezett *jó lelkipásztorok, jó tanítók* voltunk s gyülekezeteinkről azt jelentettük évről-évre, hogy ezekben „mindenek ékesen és szép renddel folynak.” Hogy a templomok elnéptelenedtek, az Urasztalához ijeshetően kevesen járultak, az egyházi terhek ellen mindjobban zúgolódtak, hogy a lelki és erkölcsi élet rúgói erősen meglazultak, hogy az önzés mindjobban hatalmába keríté a lelkeket, ezt ugyan ki-ki nehezményezte odahaza, de mégis csak beletörődünk: hiszen másutt se rózsásak az állapotok.

Hanem a forradalmak utáni összeomlás ijeshetően tárta elénk a valóságot, hogy a mi magyar református egyházunk agyaglábon álló vár, ami az első nagyobb rázkódásra a porba omolhat. És következett a szomorú állapotok beismerése, konstataciója annak, hogy református egyházunk nagybeteg s ha nem segítünk rajta, belepusztul nyavalyájába. Következtek itt is, ott is kísérletezések a belmisszió munkákkal, amiknek tulajdonképpen mind egy céljuk van: életet lehelni a holt tagokba, vagy más szavakkal a Krisztus egyházában a Krisztus lelkét tenni uralkodóvá. Mígnem Egyetemes Konventünk, hogy a munka szétfolyó ne legyen, kezébe vette a belmisszió munkájának az irányítását s egyetemlegesen kötelezővé tette az egész magyar református egyházban.

Ám nekünk akkor is kötelességünk volna az ekeszavára vetni a kezünket, ha felsőbb egyházi parancs helyett pusztán a lelkiismeretünk parancsára hallgatnánk. Csak egy pillantást kell vetnünk a fele-

kezetközi helyzetre és láthatjuk, hogy mindenik felekezet legjobb erőit állítja a harcba, de amely az élen jár és bámulatos katonai szervezetével, hatalmas szellemi és anyagi erővel legyőzni igyekszik a többi, az a r. kath. felekezet. Míg mi azon vitázunk, hogy van-e létjogosultsága az Ifjúsági Egyleteknek: ők a kath. Leány- és Legényegyletekben, a különféle kongregációkban régóta munkálkodnak a kath. öntudat megerősítésén. Míg mi azon sopánkodunk, hogy hogy hogyan állítsunk az összes magyar református hívek erővel egy-egy árvaházat, hogyan vegyük át a sárospataki tanítóképezdét, hány évtized múlva létesítsünk napilapot: ők azalatt behálózzák férfi és női szerzetesrendjeikkel s főként a harcos jezsuitákkal az ország legkisebb zugát is, mindenütt milliárdos építkezéseket végezve, felrázva a legközönyösebb szívűeket is, lapjaikkal harcos közvéleményt teremtve s kimondottan r. kath. színezetű politikai pártot alakítva. Hatalmas szervezetük s dolgozni akarásuk s nem ügyüknek az igazsága az, amely rövidesen arra ébreszt bennünket, hogy mi megint lekéstünk, mert „mámögők” és „minekák” voltunk.

És most e kitérés után rátérek egyházmegyénk jövő évi belmissziói programjának rövid ismertetésére. Feladatokat megkönnyíti az a körülmény, hogy néhány héttel előbb látott napvilágot Forgács Gyula konventi előadó: *Belmissziói útmutató* c. könyve, amely az egész magyar ref. egyház számára egységes irányításokat tartalmaz a belmissziói teendőkre nézve. Mindenekelőtt ismerteti a Konvent általános programját, majd részletezi az 1927/28. évi munkaprogrammot. Ez a téli program a következő:

1. Mindenekelőtt számba kell venni, hogy *mi-féle munkák folynak az egyes gyülekezetekben* s ősztén feltárni a hiányokat. Erre valók voltak azok a jelentések, melyeket minden lelkésznek be kellett küldeni.

2. *A szabad belmissziói alakulatok közül* (Bethánia-e. stb.) csak azok munkáját veheti igénybe egyházunk, amelyek határozott kálvinista szellemben, ref. egyházi felügyelet alatt hajlandók részt venni református egyházi ébredésünk nagy munkájában.

3. *Az evangélizálás terén vár az igazi alapvető munka minden egyes lelképásztorra és tanítóra.* A jelenlegi felnőtt generáció érzés- és lelkivilágán mi már keveset változtathatunk: a jövő reménységét, a gyermek és ifjúsáregget kell munkába vennünk, mert ellenkező esetben már előre is lemaradhatunk az életről.

Takács Mihály.

(Folyt. köv.)

IRODALOM.

* **Nagy Sándor:** *Hárfák és arany poharak.* Biztonságok evangéliumi beszédekben. A szerző kiadása, 1927 8° 85 lap. E szép kiállítású kötet, amely 16 prédikációt és imádságot tartalmaz, egy egészen fiatal embernek, jelenleg sajószentpéteri s.-lelkésznek a munkája és örömmel kell megállapítanom, hogy sok ígért van benne. Nemcsak a pompás kifejező erő és formai készség, a művészi szemlélet és drámai előadásmód kapja meg az embert ennek a könyvnek az olvasása közben, nemcsak a helyes lelki látás és lélek ereje, a bibliai ismeret és biblikus nyelv és a sok szép gondolat teszi vonzóvá e könyvet, hanem a szerző

lelkületében van valami vonás, annak Isten iránti érzéke és sajátos belső feszültsége, ami által megtudja ragadni a biblia és az imádság életének belső mozgalmasságát. A szerző e szép képességeinek elismerése mellett azonban meg kell állapítanom, hogy prédikációi a homiletikai műalkotás követelményei szempontjából nem sikerült alkotások. Ha a prédikáció-írás legfőbb tartalmi feltétele az *Ige közlése*, akkor kétségtelenül meg kell állapítanom, hogy egy pár prédikációtól eltekintve, alig találunk helyes textus-elemzést. A szerző általában nem hatol bele a textus mélységébe, azt kibányászatlanul hagyja, viszont a textushoz nem tartozó gondolatokat dolgoz be predikációiba, úgy hogy azok egyike-másika csak a textus keretét adja. Ha pedig a predikáció legfőbb formai elve az, hogy az *egész embert* megragadja, akkor ebből a szempontból is sok hiányosságot árul el a szerző. Az Ige drámai megjelenítése, amit uralkodó szempontként akar érvényesíteni — a fantáziára hat, elsősorban gyönyörködtet, de nem vált ki motorikus erőket, nem ragadja meg az egész embert, éppen ezért még nagyon távol áll szerző attól, hogy az Igét úgy nyújtsa a hallgatónak, mint táp-láló, életadó eledelt, mint életet megszentelő hatalmat. A szerzőnek még sok elmélyedésre és sok elméleti tudásra is van szüksége, ha azt akarja, hogy kétségtelenül sok szép képessége méltó módon érvényesülhessen a predikáció-írásban.

M. E.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** *Bőjlke* Sándor a Iosonci theol. főiskola senior instruktora és előadó tanára okt. 31-én 26 éves korában elhunyt. Mély részvételt vesszük korai halála meggöbbszentő hírét.

— **Dr. Rác Lajos,** lapunk felelős szerkesztője nov. 5-én elutazott Párisba, a prot. theol. fakultás jubileumára.

— **A Kossuth-szobor** leleplezési ünnepélyén, nov. 6-án, főiskolánk két küldöttjével (Elekes Imre főgimn. és közigazgató és Harsányi István theol. tanár) képviseltette magát s koszort helyezett a szoborra. A sárospataki virágokból font koszoru piros-kék szalagján ez az aranybetűs felirat volt: *Volt jurátusának a Sárospataki Főiskola.*

— **Czegledy Sándor** a Bethesda kórházban sikerült operáción esett át. Szívából áhajtjuk mielőbbi teljes felgyógyulását áldott munkái folytatásáért.

— **Horthy István,** a heves-nagykunsági egyházmegye gondnoka elfogadta a tiszántúli egyházkerület főgondnokává való jelölését. Az ünnepi felkérés nov. 9-én volt az egyetemes konvent székházában. A diszes küldöttséget *dr. Baltazár Dezső* püspök vezette. A küldöttség tagjai voltak: *Szomjas Gusztáv* ny. főispán, egyházkerületi főgondnok-helyettes, *Sass Béla* egyetemi tanár, *dr. Rávész Imre* egyházkerületi főjegyző, *dr. Szentpéteri Kun Béla* egyetemi tanár és *Pappszász József* földbirtokos, egyházmegyei gondnok.

— **Dr. Kovács J. István külföldi útja.** A párisi theol. fakultás nov. 9—10-iki jubileumán a budapesti theol. akadémia üdvözlétét *dr. Kovács J. István* theol. igazgató tolmácsolja, aki ezt az útját arra is felhasználja, hogy a strassburgi egyetemet meglátogassa s előadást tartson s megforduljon Montpellier-

ben. Itt b. e. dr. Pruzsinszky Pálról tart előadást, akit a montpellier-i fakultás diszdoktori címmel tüntetett ki.

— **Jogi ösztöndíj Amszterdamban.** Nagy örömmel olvassuk a Kálvinista Szemlében, hogy holland ref. testvéreink áldozatkészségéből már ilyen is van. Az amszterdami kálvinista egyetemre holland ösztöndíj elnyerésével mehetett ki dr. Kállay Kálmán közvetítésével dr. Kiss Barnabás ügyvédjelölt.

— **Kossuth Lajos** budapesti szobrának leleplezési ünnepélyével kapcsolatosan megemlítünk itt néhány adatot, amelyek a világhírű államférfiúnak és szónoknak a sárospataki főiskolához való viszonyáról szólnak. Jogi tanulmányait a sárospataki főiskolában végezte, hol 1819 szept. 28-án subscriált. Sajatkezüleg bejegyzett adatai, Német József seniorsága alatt rovatonként im' ezek: „Nomina subscribentium: *Lud. Kossuth. Parentum vel Tutorum: Ladislaus. Patria: N. Kázmér. Comitatus: Zemplén. Religio: A. C. Conditio civilis: Nobilis. Aetas: 17. Subscriptionismensis: Sept. Dies: 28. Studium: anni 4. Solutio pro Bibliotheca: 2.*” A nagy hírű Kövy Sándor jogtanárnak volt kiváló tanítványa, akinél senki sem képzett több kitűnő jogászt az 1848 előtti Magyarországnak s akinek kiváló tanítványai voltak még: Fáy András, gr. Teleki László, Szemere Bertalan és Fogarasi János is. Kossuthnak Kövy Sándorral való sokszor emlegetett összeütközését maga Kossuth írta le hitelesen a Pesti Napló 1882-iki egyik júniusi számában. Ez összeütközés elintézésékor mondta Kövy Kossuthra mutatva: „*A dominus Kossuthból országháborító lesz.*” (Pataki juratuskodása olvasható A pataki diákvilág anekdotáinak c. jeles könyv 57—59. l.) Érdekes, hogy az első felelős magyar miniszteriumban egy másik pataki diák: *Szemere Bertalan* volt a belügyminiszter, aki aztán Kossuth kormányzósága idején miniszterelnök lett. Szemere Bertalan hét évig volt pataki diák. A jogot az 1828/29—1831/32. isk. években, vagyis 4 év alatt, végezte el, kitűnő eredménnyel. — Kossuth Lajosnak, pataki juratus korában, Fancsali Joób Lajos volt a lakótársa, aki Liptóvármegyéből, Proszekről, jött Sárospatakra jogot tanulni s 1818 nov. 27-én subscriált. (Ezt pár nappal ezelőtt tudtam meg.) Kézíratos Kossuth emlékün, ezidőszerint, tudtommal, kettő van főiskolánkbán: az egyik néhány sornyi kézirat a szépszerű és műrégészeti gyűjteményben, a másik az ő szerkesztésében megjelent Országgyűlési Tudósítások 1834—35-iki évfolyamának kézíratos lapszám-példányai. Ez a példány a Gortvay János jogtanár tulajdona volt. *H. I.*

— **A sárospataki hittanhallgatók** Bocskay bajtársi egyesületének „I. Rákóczi György törzse” nov. 6-án d. u. 4 órakor a főisk. imateremben szép ünnepélyt rendezett az erdélyi magyar irodalom egyik legkimagaslóbb alakjának, Áprily Lajosnak a tiszteletére a következő műsorral: 1. Hiszekegy: Főiskolai kórus. 2. Császár József néhány Áprilyhoz intézett eredeti versét olvasta fel. 3. Kedves hang, régi magyar virágénekeket énekelt Hörcsik Béla, zongorán kísérte Prókay Ica urleány. 4. Szathmáry Lajos főiskolai h. tanár felolvasást tartott „Magyar szellemi élet Erdélyben” c. alatt. 5. Tiboldy: Erdélyország: Főiskolai kórus. 6. Áprily verseket olvasott fel Mauks László, az egyesület regőse. 7. Perjéssy László törzs-

fő Áprily Lajosról tartott felolvasást. 8. Áprily verseket olvasott fel Hubay Lajos. 9. Eredeti magyar népdalokat énekelt a Bartók—Kodály gyűjteményből Samu István, zongorán kísérte Prókay Ica urleány. A gazdag és változatos műsort a Himnusz zárta be. A bajtársi egyesület vezetősége elhatározta, hogy ehhez hasonló kulturdélutánokat minden hónap közepén rendez.

— **Dobos Károly** A Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Szövetségének református ága Dobos Károly négyéves amerikai tanulmányútjáról hazaérkezett lelkeszt választotta meg országos titkárává. Így a református egyház ifjúsága közötti munka gazdát kapott e képzett titkár személyében. Munkáját az egyház hivatalos vezetősége megbízásából is végzi. Eddig Pécelen és Rákospalotán tartott előadást az ottani Ref. Ker. Ifjúsági Egyletben. Pécelen megalakult az egykor virágzó, de a háború miatt megszűnt ifjúsági egyesület. Novemberben 12 vidéki várost látogatott meg. Meghívásokat kér decemberre és januárra, sőt februárra is. Budapest, IX., Üllői-út 29. II.

— **Hírek Miskolcra.** A miskolci egyház presbitériuma nov. 6-án tartott gyűlésen a szavazatokat a következőkre adta: *Egyh.-ker. világi tanácsbíró:* Bernáth Aladár. *Egyh.-m. lelkeszi tanácsbíró:* Enyedy Andor. *Egyh.-m. lelkeszi aljegyző:* Kérészy István. Ezen a gyűlésen az egészségét — Istennek hála — teljesen visszanyert püspök urunk elnökölt, akit szeretett presbitériuma, egészsége visszatérte alkalmából meleg szeretettel ünnepelt.

— **Zeneközlöny.** Havi folyóirat a magyar ref. egyházi ének- és zene művelésére. Kiadja az Énekvezérek Egyesülete. Felelős szerkesztő: *Hodossy Béla.* A szerk.-bizottság tagjai: Abod Imre, Arany Géza, Nagy Dezső, vitéz Maklár Lajos, Szabó Lajos. Az első szám Sárospatakon 1927. okt. 20-án jelent meg. Előfizetési ára egy évre 12 P. — Régóta érzett hiányt pótol az Énekvezérek Egyesülete által megindított Zeneközlöny, mely célul tűzi ki, hogy a magyar reformátusok egyházi zenéje legyen magyar, szellemében, stílusában és ritmusában egyaránt. Küszöböljünk ki belőle minden idegenszerűséget. Magyarságot csak egymástól, magyaroktól tanulhatunk. Egyházi zenénk legyen valóban egyházi, világias színezet nélkül. A tudás, vallásos érzelem és jó izlés által irányított egyetemes vélemény kialakítását is célul tűzi ki a szerkesztőség a ref. egyházi ének és zene ügyeiben. Felkarolja a ref. kántorok anyagi, erkölcsi érdekeinek istápolását. A közlöny szövegi részéből és hangjegymellékletből áll. Ezek mellett művelni fogja a magyar világi zenét is. A kitűzött célok komolyak és nemesek. Az első szám változatos, értékes tartalommal jelent meg. Melegen ajánljuk az énekvezér urak figyelmébe.

— **Apró hírek.** *Juliánna*, a holland királykisasszony beiratkozott a leideni egyetemre. Jogi és theologiai tanulmányokat folytat. — *Kuyper Henriette*, az ismert holland író és a magyar—holland árvaakció nagybuzgalmu vezetője Magyarországon tartózkodott. A cinkotai árvaintézet ünnepélyes fogadtatásban részesítette. — Franciaországban 57000 menekült örmény tartózkodik, akik közül mintegy 5000 protestáns. A néhány ezer menekült syr között mintegy 100 prot. van.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAS.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA: Meg egyezés szerint.
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: *Farkas István*: Egyek legyetek! — *Takács Mihály*: Belmissziói munkaprogram az alsóborsodi ref. egyházmegye gyülekezetei számára az 1927/28-iki munkaévre. (Vége köv.) — *D-ő*: Aggtelek ünnepe. — *Rácz Lajos*: Párisi benyomások. — Vegyes közlemények. — Pályázat.

Egyek legyetek!

— Részlet a kerületi Kálvin Szövetség alakuló közgyűlésén elmondott beszédből. Tartotta: *Farkas István* esperes. —

... És miben áll ez az új világot kialakítani képes Egység?! Röviden így mondhatnám meg: *Krisztus hűségese követésében!* Igen. Krisztus az élet teljessége. Az a csupa lélek és élet, amely ott élt, ott hatott minden munkájában, az az Atyával való harmonikus, tökéletes egysége fejt meg a mindenkori szent hatásai titkát. Aki vele jár, az az élet szépségeit látja meg, mindenben s mindenütt. Megbecsüli az igaz Ideálokat. Az Isten nagy céljai nyilvánvalóvá lesznek, minden ő dolgában. A keresztyén felelősség átérezése kinyitja szemét tiszta látásra skinyújtja kezét szívesen adott segítségre. Környezetében indítások, hatások, erőátadások, lélekmegmozdulások csodafevő munkái kelnek életre.

A Krisztusra rálátalt lelkek egy csatasorba állítják, mindennemű alakulásaikban erőik összességét. Ott csak egyben ismernek versenyt, — hogy ki fáradhatatlanabb a szolgálatban!... Ott nem parancsolva, nem uralkodva egymáson, építenek, de szeretik és védik egymást. Ott nem paragrafusokban, egyházmegye, egyházkerület és zsinat által előírt utasításokat hajtanak végre, hogy annak idején jelentést teheszenek, hanem fáradnak azért, mert a belső ember, a szívek mélyén élő Krisztus szerelme, erre kényszerít. Ott nem kifelé élnek az életet, hogy újságban megjelent hirdás vigye szerte, hogy mit tettünk, hanem ügyelnek arra, hogy idehaza, nálunk a mi együttélésünkben vannak-e valóban szent hatások s eredmények! Ott kedves mindenki azért, a mije van. Ott érzi, tudja, mindenki, hogy ő is Isten munkatársa és ő reá is bízott az Isten valamit. Ott beviszik és élelték, erővé, eredményé varázsolják át a Krisztusra rálátalt boldog emberek életközösségéből eredő összes áldásokat. Paloták és kunyhók lakói, zakatoló gépek mellett vagy a föld barázdáit hasogató veritékező munkások ha találkoznak, egymásra ismernek és örülnek egymásnak, szeretik egymást. Farizeuskodás, tettetés nélkül ám!... Tartalma van ilyen helyen az életnek s küldetése felismerésére nevelnek mindeneket! Amit ez a mai nyugtalanul, boldogtalanul hánykolódó világ demokrácia, népjólét, munkáskérdés, gazdasági probléma címmel emleget, az mind ott él, ott tusakodik, ott munkál, ott álmódzik, ott

termeli a szebb és boldogabb világot formálni tudó és merő akarásokat, a Krisztusban egységre hozott lelkek mélyén!... S ha lesz majd sok-sok ilyen Krisztusra ráeszmélt lélek, majd meglátjátok csak, hogy szépül át ez a sok nyomorusággal áldott világ földi mennyországunkká!... Felkeresik majd ott a szegényt, törődnek a tudatlanokkal. Nem kitüntetés, dicséretet várva teszek, mernek ott, hanem cselekszik a jót, a vele együtt járó mennyországos boldog órákért! A bűnök útjára tért, a börtönökből hazakerült boldogtalan lelkeket, ilyen helyeken nem kivetik a közösségből, de felemelik, haza vezetnek, s a feljüket is hajló megbocsátó, rájuk is ragyogó Isten orcáját mutatják fel előttük. Az újjászületni vágyódó lélek számára, — ott, ilyen helyen adnak alkalmat és időt! Emberi botlásokat, gyarlóságokat nem mosolyognak meg, de javítják, takargatják és elfedezik szeretettel. Egymás hite által épülnek, egymáshoz simulnak, kunyhók és paloták közelebb jönnek egymáshoz: — Testvérek! Ott nem torpannak meg kicsiny, még nagy akadályok előtt sem! — ha a lelkek megmentéséről, Krisztus győzelmes királyságáról van szó, s ha kell, tudnak ezért meghalni, boldogan!...

Es bölcsék, tudósok ám keressék a szebb és jobb világ kialakíthatásának csoda orvosságát, egyik ebben, a másik abban; — gazdasági és munkáskérdések, szociális problémák megoldásának kérdéséről ám gyülekezzenek ezerszer, — az a sóvárgott szebb és jobb világ csak ott épülhet meg, hol az emberhez illő élet megteremtésén, a lelkek megmentésén fáradoznak!... Csak ott lehet eredményes ez a célkitűzés, ahol a Krisztusra rálátalt lelkek, a Vele, Benne és Általa egységessé lett életközösségek: mint család, egyház, haza, azért fáradnak, azért szolgálnak, azért álmódznak, azért tűnnek, azért segítenek és nevelnek, hogy Isten világot formáló, boldog embereket akaró, egyszerű elgondolásai valóra váljanak. Az Isten világmegváltó akarása csak ott lesz eredményessé, hol emberek jelszava: „*Istennek dicsőség, — embernek munkás szeretet!*” E kettőért érdemes élni!

Testvéreim! Mit cselekedjünk hát? Nyilvánvaló az ezek után! A Kálvin Szövetségben tömörített gyülekezetek összességének bele kell kapcsolódnunk, minden a gyülekezeti együttélés boldogságát munkálni akaró tennivalóival a Krisztusba! Egészséges

egységet kell teremteni hit és társadalmi együttélésünk mindennemű vonatkozásaiban. A kálvini világnézet nagyszerű célkitűzései: — *a Krisztus szemébe nézni merő, vele és általa győzni akaró, tiszta, öntudatos hit: — tehát, a Krisztusi élet!* Hinni valóink, szertartásaink, társadalmi szervezkedésünk, szociális tennivalóink, a nemzet építése, feltámadása érdekében minden igaz magyart kötelező egységes cél felé futásunk célkitűzései mindenikén ott legyen a Krisztusi veret! *Át kell adnunk magunkat egészen a Krisztusnak. Fajtánkat jobban szeretve, mint eddig, — meg kell tenni mindent arra nézve, hogy minden magyar lélek, ott tul a végeken is — magyar értéket képviselve, meg legyen mentve, s hogy ne menjen kárba annyi drága érték „a magyar ugaron.”* Életté, eredményé, látható gyümölcse kell érlelni a mi hitünket! S aztán szervezkedni kell bátran, önérzettel arra a harcra is, amely nem fog időtlen időig mindig csak hallgatni, — mellőztetést, méltatlan megbántást, lesajnálást, lekicsinylést szótlan eltűnni, de ha kell világgá kiáltja, hogy *a mi kálvinista magyarságunk életében vannak és voltak, lesznek is örök értékek, — hogy igenis vagyunk és élni akarunk!* A történelmi igazságok meghamisítása ellen lázadozunk, s a Krisztusi Ideálok, a nemzetet halottaiból feltámasztani akaró szent küzdelmekből kivesszük részünket, nem a magunk számbeli erősödését keresve, nem embe- rektől dicsértetve, hanem azért, hogy az Isten dicsősége megálljon!

Fel kell serkennünk alvásunkból. Meg kell látnunk az idők jeleit, s közöny helyett tettek, várás helyett építés, halogatás helyett nemes versenyre- kelés kell ide! Az evangéliumi parancsokat élettel kell megtölteni! Lelkipásztorok, tanítók, tanárok, presbiteriumok, kicsinyei és nagyjai a gyülekezeteknek, ne a felülről, egyházmegye, egyházkerület stb. által paragrafusokba öntött *belmissziói*, kálvin-szövetségi utasításokat várjátok, de legyen a ti együttélésetek: *lélek és élet!* Szeresse mindenki őrtálló helyét, adja oda ki-ki erői legjavát a köz szolgálatára; — próbáljon meg ki-ki szeretettel élni és járni, akkor meg lesz az egység s vele együtt a diadal!

Sokat imádkozva, még többet dolgozva, nem a betűragó, szektáskodást eredményező, Isten nevét sokszor csak ajkára vevő, de életével megcsufoló, Uram... Uram, kiáltással „Isteneskedő”; — nem is valami általános keresztyénség hirdetése ez, — de a mi történeti és hitvallásos keresztyénségünkön való bátor bizonyágtevés. Élénk csak ezt, *a mindenben Istenhez s az általa kijelertett evangéliumához hozzá simuló tiszta egységes keresztyén életet*, akkor hábo- roghatnának köröttünk a nemzetek, — ide benn — támadhatnának bennünket még igaztalanabbul... mi menüénk előre s jönne közelebb a várva-várt magyar feltámadás is s mi rajtunk — „a pokol kapui sem vehetnének diadalmat!”...

Belmissziói munkaprogram az alsóborsodi ref. egyházmegye gyülekezetei számára az 1927/28-iki munkaévré.

(Folytatás)

A konventi program elsősorban a *gyermek-
pasztorációt* köti az egyházi vezetők lelkére. Milyen legyen ennek a formája, nem mondja meg a pro- gram: kinek-kinek a tapintatára és bölcs belátására

bízva. Általánosan elfogadott nézet szerint a gyer- mekpasztorálást legcélszerűbben a *vasárnapi iskola* keretében végezhetjük, amelynek egyik haszna az, hogy már a kicsi gyermekekkel megszerettetjük a Szentírást, rászoktatjuk a Biblia rendszeres olvasására, bele vezetjük annak ismeretébe. A másik az a nagy- szerű jellemfejlesztő alkalom, amelynek a vasárnapi iskolát szolgálatába állíthatjuk, felmutatván élőképek- ben a Szentírásból: az engedelmisséget, szelidséget, jóságot, hűséget, szorgalmat, hősiességet, nagylelkű- séget, önfeláldozást, Isten- és emberzeretetet stb. S mindenek felett a gyermek lelkébe oltván a Krisztust, hogy visztan ő is beoltassék Krisztusba, mint jó szőlőtőkébe.

Vannak, akik ellenségei a vasárnapi iskolának s azt a *gyermekistentisztelettel*, vagy az *iskolai val-
lástanítással* akarják helyettesíteni, amelyet mindenütt a lelkészek vennének kezükbe. Ami az elsőt illeti: a gyermekistentiszteletre ugyan szintén szükség van, de a vasárnapi iskola mellett és nem helyette, mert ez csak egy láncszem a gyermekpasztoráció munká- jában. A Sylvester kiadásában megjelent Hastings- kötetek jó szolgálatot tesznek ezen a téren. A lelké- szeknek a vallástanításba való kapcsolódása életre- való gondolat (a katolikusok már régen így csinálják) s ez már helyettesítheti a vasárnapi iskolát, csak lélek szerint végezzük s ne csak a száraz anyagot öröltessük le a gyermekkel, hanem gondunk legyen vallásos jellemek kialakítására s a gyermek érzelmi világának fejlesztésére. Tehát ne azon vitakozzunk: milyen eszközökkel dolgozzunk, hanem álljunk munká- ba valahára és igyekezzünk a cél felé törni: hűséges tagokat nevelni a mi Urunknak és Megváltónknak s hűséges tagokat nevelni református aryaszentegyhá- zunknak. (Az okt. 25 én tartandó egyházkerületi Kálvin Szövetségi s belmissziói értekezlet egyik tár- gya éppen az lesz, hogy elméletileg és gyakorlatilag mutassa be az érdeklődő egyházi munkások előtt a vasárnapi iskolát és az ifjúsági munkák egyéb ágait).

Az evangélizálás terén a további teendő a *kon-
firmándusok összetartása, lehetőleg egyesületi keret-
ben*. Ugyanezt a célt szolgáljuk az ismétlőiskolások rendszeres téli oktatásával is. A forma itt is mellékes, a lényeg az, hogy álljunk munkába s pótoljuk, amit eddig netalán elmulasztottunk. A bibliakörnek legcélszerűbben itt lehet az alapját megvetni.

Ide sorozom a *vallásos estéket és ünnepélyeket*, amelyek már a múlt években tartattak több-kevesebb eredménnyel. Nézetem szerint áldott eredményre vezethet ily alkatommal a szomszédos lelkészeknek egymás gyülekezetében való részvétele. Ha vannak az egyes gyülekezetekben ferdeségek, hibák, bűnök: az idegen lelkész szájából még a dorgálást is szíve- sebben veszik, mint saját lelkészük ajkáról, akit meg- szoktak, sokszor meguntak.

(Vége köv.)

Takács Mihály.

Aggtelek ünnepe.

Verőfényes vasárnap virradt f. hó 13-án a ki- csiny, de világhírességnek örvendő Aggtelek közsé- gére. De nemcsak nekik volt ez felejthetetlen verő- fényes, boldog vasárnap, hanem mindazoknak, akik tanúi, részesei voltunk az ő ünneplésüknek. Mert ek- kor avatták fel a nagy költséggel felépített gyönyörű modern paplakukat, megújított tornyukat s Tókos

Károly lelkész és áldott lelkű neje által adományozott új harangjukat s ekkor leplezték le a megújított torony falába illesztett, a világháborúban elesett helybeli hősök emlékét megörökítő, művészi kivitelű emléktáblát s ekkor adták át a község díszpolgárául megválasztott Dr. Soldos Béla főispán, egyházmegyei tanácsbírónak a díszpolgári oklevelet.

Az ünnepségek sorozata reggel 9 órakor kezdődött a főispán fogadásával. Hatalmas lovasbandérium s a környékről összesereglt vendégek és községi lakosok nagy számmal vonultak ki eléje s mikor autója a község bejáratánál megállott s ő kiszállt belőle, az éljenzés lecsillapulta után Szebasztján főjegyző üdvözölte a polgári község, Tókos Károly lelkész az egyházközség nevében. Főispán válasza után egy fehérruhás leány gyönyörű krizantémumcsokrot nyújtott át neki s azután megindult a menet a község belsejébe, az új paplakra. Kevéssel ezután a megújított toronyhoz vonult az ünneplő község s a helybeli levonták sorfala között, a hősök emléktáblája s a koszorúkkal feldíszített új harang előtt foglalt helyet. Gyülekezeti éneklés s Ablonczy László keleméri lelkész, egyhm. főjegyző szép alkalmi imája után Dr. Soldos főispán lépett az emléktábla elé s szívekbe markoló, könnyeket fakasztó beszéddel avatta fel s adta át azt megőrzés végett az egyház gondnokának, ki ügyes beszéd keretében vette át az egyház kezelésébe. Majd Gömör Árpád alezredes, vármegyei testnevelési felügyelő — ki a honvédséget képviselte — megkapóan szép beszéde s Mészáros Károly helybeli tanító lelkes szavalata után koszorút helyeztek el: Dr. Soldos Béla főispán, a helybeli Levante-Egylet, az Egyház stb. A himnusz s gyülekezeti éneklés után Juhász László esperes mondott harangavató imát, Ablonczy László szép, alkalmi egyházi beszédet. Majd a gyülekezet éneklése mellett felhúzták az új harangot rendeltetési helyére. Ezután az új parókhíra vonult a közönség. Itt gyülekezeti éneklés után Hubay Kálmán zádorfalvai lelkész, egyhmegyei tanácsbíró mondott gyönyörűen felépített, szívet, lelket megkapó avató egyházi beszédet és imát. Ezek után megszólalt az új harang s annak hangjai mellett vonultunk be a zsúfolásig megtelt templomba. A szószéki szolgálatot Lipták István alsószuhai lelkész és Juhász László esperes végezték, amaz klasszikus szépségű imával, emez hatalmas erejű egyházi beszéddel. Király István ragályi lelkész, egyhm. tanácsbíró az építkezés rövid történetét ismertette s az adakozók névsorát olvasta fel. A templomi isentisztelet a himnusz hangjaival ért véget.

A templomból kitóduló közönség újra a lelkész-lakor gyülekezett, hogy tanuja legyen annak az ünnepélyes aktusnak is, mikor a község szeretett díszpolgárának, Dr. Soldos Béla főispánnak a díszpolgári oklevelet átadják. Több tagú küldöttség élén, szép beszéd kíséretében nyújtotta át Szebasztján főjegyző a község végtelen hálájának és elismerésének jeléül a művészi kivitelű díszpolgári oklevelet. Főispán meghatott hangon mondott köszönetet a kitüntetésért s tett fogadalmat arra, hogy a jövőben is méltó díszpolgára igyekszik lenni Aggtelek községének.

A bőséges lelki táplálék után Tókos K. és felesége közel 100 terítékű magyaros vendégszeretetről tanuskodó közebeden látták szíviesen vendégeiket.

Illesse köszönet és hála erről a helyről is a kormányt azért, hogy a parókhia építési költ-

ségeihez mintegy 8000 pengő adománnyal járult hozzá. D—ő.

Párisi benyomások.

November 6-án, vasárnap reggel indultam el Budapestről a bécsi gyorsvonattal, hogy Párisban nov. 9—10-én részt vegyek, mint a sárospataki theol. akadémia tanári karának képviselője, a párisi prot. theol. fakultás 50 éves jubileumi ünnepén. Utamat Budapesttől Párisig egyfolytában tettem meg s hétfőn este 6 órakor érkeztem meg a párisi keleti pályaudvaron. Az út így egyfolytában kissé hosszú s tekintve azt, hogy az este hamar beállt s a természet váltakozó képeit nem igen lehetett szemlélgetni, kissé unalmas volt. Ausztriában is, Svájcban is és Franciaországban is a fű még élénken zöldelt a mezőkön; a két utóbbi országban, legalább a vasút befutotta uton, a rétgazdálkodás áll az előtérben. Franciaországban a vasúti vonal két oldalán látható földeknek ⁹/₁₀-ed része rétség; hiába, Párisnak sok tejre és vajra van szüksége! Mindakét országban a fa- és erdőkultúra is magas fokon áll.

Ötnegyed éve, hogy nem láttam Párist, — vajjon micsoda újdonságot találok benne? Hát először is a vasút nagyon megdrágult, a tavaly nyárinak (még a frank-krach előttinek) szinte háromszorosára emelkedett. A levélportó is drágult, a borbély is emelte az árakat; ellenben a Metro-nak (földalatti vasút) és az élelmiszereknek csak mérsékelten emelkedett az ára, hasonlóan a ruhaneműeknek!

Szállodámban csak nov. 8-án d. e. adták kézhez Matter tekintélyes párisi prot. úrnak hétfőn este 8 órai theára szóló meghívóját. Így a szállodai személynzet ügyetlenségéből, egy kellemes és magyar szempontból nagy fontosságú estéről kellett elmaradnom. Az estély, mint utóbb hallottam, egyenesen magyar estélynek készült: ezen számolt be R. Allier theol. dékán úr a május 21—22-iki budapesti ref. nagygyűlésen szerzett tapasztalatairól, Merle d'Aubigné neuilly-i lelkész úr, a Presbiteri Világszövetség budapesti konferenciájáról s mindezekre ráadásul Dr. Kovács J. István budapesti ref. theol. igazgató, aki még 5-én este megérkezett Strassburgból (hol előző napon a német templomtan papolt s este a theol. tanári kar bankettet rendezett a tiszteletére, amelyen az egyetemi rektor is megjelent), hosszabb előadásban ismertette a magyar ref. egyház, különösen a megszálalt területen élő magyar reformátusok szomorú állapotát. Előadása annyira megragadta és megrendítette a 60—70 főnyi előkelő prot. hallgatóság szívét, hogy egyikük így kiáltott fel: Mondja, mit csináljunk önként? mire a szónok imájukba, rokonszenvébe ajánlotta Magyarország ügyét. A szép estét Morel párisi lelkész, a francia prot. egyházak szövetségének elnöke, a magyarokért mondott imával fejezte be. Illesse minden elismerés Dr. Kovács I. igazgatót az est kiváló sikeréért; ő már májusban és szeptemberben, otthon felénk hajlította, barátainkká tette a két előző szónok szívét s az így előkészített talajon most teljes diadalt aratott. Ime, egyházi diplomáciánk fényes sikere! Valószínűleg ezekkel az eseményekkel függött össze az is, hogy szerdán (9-én) délre mindketten Merle d'Aubigné, este R. Allier úr vendégei voltunk.

A keddi estét a Théâtre Français előadásának

megnézésével fejeztem be. Az előadás magas színvonalát, a színészek művészi játékát, szép szavalaát nem akarom újra fölfedezni, ez közismert dolog. De talán egy-két külsőség, ami megragadta a figyelmemet, megérdemli a följegyzést. A ruhatár nem kötelező: én hűségesen beadtam kalapom, kabátom és ernyőm (egész délután, este s éjjel zuhogott az eső), ellenben számtalan hölgy és férfi felöltővel, fején kalappal jelent meg a nézőtérén, némelyik férfi esőköpenyben, némelyik hölgy teljes szőrmebundában, egy férfi esernyőjét is behozta. Az ajtókat az előadás megkezdése után nem zárták el s így a „Lever de rideau” gyanánt szolgáló 1 felvonásos alatt olyan járás-kelés, mozgás volt a nézőtérén, hogy a tizedik szót is alig lehetett érteni. A következő 3 felvonásos dráma I. felvonása után a nézőtér, vagyis a földszint, csaknem kiürült s szinte mindenki ment ki a folyosóra, az előcsarnokba egy kis sétára és friss levegőre.

A jubileumi ünnepély nov. 9-én d. u. 3 órakor kezdődött a fakultás nagy termében, melyet zsúfolásig megtöltött Páris előkelő férfi- és nőközönsége. Az emelvényen foglaltak helyet a fakultás tanárai, a párisi egyetem, valamint a konstantináyi és bukaresti pátriarcha képviselői, a 2 ik és 3-ik sorban a külföldi egyetemek és theol. akadémiák képviselői. Középen a párisi egyetem rektora ült, aki az egész ünnepély szellemi vezetője volt. Néhány alkalmasszerű bibliai mondás felolvasása után R. Allier dékán tartott megnyitó beszédet, melyben előadta a Fakultás megalapításának előzményeit, eseményeit (a Fakultás a németek által 1871-ben elfoglalt és németté alakított strassburgi theol. fakultás pótlására alakult), abban Lichtenberger és Sabatier volt strassburgi professzorok szerepét; a közvetlen lökést Gambetta adta meg a megalapítására, — amennyiben, mint a kamara pénzügyi bizottságának elnöke — keresztülvitte, hogy az állam hozzájárult a fenntartásához, Páris városa pedig helyiséget biztosított számára. Így nyílt meg több évi fáradozás munkája gyanánt, 1877 november havában a fakultás, mint közös prot. theol. fakultás, mely, mint ilyen az egyetemhez tartozott, annak egyik fakultását alkotta; 1907-ben, a szeparáció kimondása után, mind az állammal, mind az egyetemmel való kapcsolata megszakadt s azóta, mint Szabad Fakultás működik s fenntartásáról a két prot. egyház kiválóságaiból álló Fenntartó Testület gondoskodik; a sok külföldi hallgató, akiket ellátási segélyben részesít, a testvériség nagy előmozdítója a népek közt. J. Vienot, az egyháztörténelem tanára, az intézet régibb tanárait és kiválóbb tanítványait jellemezte meleg közvetlenséggel és szemléletességgel.

E két történelmi jellegű előadás után következtek az üdvözlések. Brunot, a párisi egyetem irodalmi fakultásának dékánja, a nagy hírű francia nyelvész, a kálvini reformáció nagy érdemeit hangsúlyozta, melyeket a XVI. században a latinizmusnak a köz- és irodalmi életből való kiűzésével szerzett; az Ecole des Hautes Etudes dékánja a vallástörténeti tanulmányok fontosságát emelte ki. Utánuk a strassburgi és montpellier-i fakultás dékánja, a két görög keleti pátriarcha külköttje, majd sorban az egyes nemzetek képviselői adták át küldő intézetük üdvözlését, jókívánatait (Montreal, Kopenhága, Helsingfors, Magyarország, Hollandia, Svédország, Svájc és Prága kép-

viselői), Hazánkban kétten jelentünk meg: Dr. Kováts I. budapesti igazgató és e sorok írója; mivel egy-egy küldött 3 percnél tovább nem beszélhetett, én lemondtam a beszédre, dr. Kováts I. nevemben is kifejezte jókívánatainkat, ellenben üdvözlő iratomat átnyújtottam a dékánnak s az a jubileumi ünnepély Emlékkönyvében egész terjedelmében meg fog jelenni. Az ünnepélyt az egyetemi rektor beszédje, a régi kapcsolatokra való emlékezése s a mai szellemi és erkölcsi kapcsolatok hangsúlyozása fejezte be. Említsem még meg, hogy mind a párisi, mind a külföldi tanárok nagy része színes egyenruhát viselt, Kováts I. barátom is palástot öltött s csak néhányan voltunk egyszerű fekete szalonkabátban.

Este az Oratoire-templomban (hol a küldöttek ismét egyenruhában jelentek meg) hálaadó istentisztelet volt szép alkalmi imákkal, beszédekkel, gyülekezeti és vegyeskari énekkel.

A csütörtöki nap (nov. 10.) a látogatásoknak, tisztelgéseknek volt szentelve. Előbb a „Bibliothèque Nationale”-t, a híres nagy nemzeti könyvtárt tekintettük meg, ahol annak mérhetetlen műkincseiből tudós vezetőnk mindent bemutatott, ami ily rövid idő alatt megtekinthető volt; azután a Francia Prot. Történelmi Társulat Könyvtárába mentünk, mely a nyáron ünnepelte fennállásának 75-ik évfordulóját s amelybe annak tudós vezetősége nemeslelkű pártfogóktól támogatva, a francia és külföldi prot. egyháztörténeti irodalom bőséges kincsházát gyűjtötte egybe (60.000 kötet, 10.000 kézirat, az előbbiekből rengeteg unikum). A könyvtár a francia protestantizmus történetére vonatkozó képanyaggal is fel van szerelve, melyek a Sz. Bertalan-ének és a nantesi edictum visszavonása után következő szörnyű éveknek történetét szinte kézzelfoghatólag illusztrálják. Aztán ott vannak egy fekete táblán egyesítve mindama kínzó vaseszközök, melyekkel a protestánsokat az igaz hitre vissza akarták kényszeríteni. Kőből legyen annak a Hugenotta sarjnak a szíve, aki ezek láttára ősei hitéről valaha el tud felejtkezni! A könyvtár olvasóteremmel felszerelve, a tudós kutatás számára mindenkor nyitva áll.

Délben a külföldi vendégek különböző úri családokhoz voltak hivatalosak ebédre. Én többed magammal Enjalbert-Denfert-Rochereau volt katonatiszt úri házában vendége voltam. Ebéd alatt sokat volt alkalmam beszélni a háziúrral, aki nagy tetszéssel nyilatkozott hazánkról, Budapestről s a dunai utazásról, az alföldről (1906-ban járt itt), minden szavával meleg rokonszenvet árult el irántunk; élénken érdeklődött Albrecht főherceg s a Kormányzó iránt. Majd az ebéd vége felé, pezsgős pohárral kezében, sorban meleg szavakkal üdvözölte vendégeit: Ehrhardt strassburgi, Zilka prágai, Kolb rotterdami dékánt s alulirottat, mindenikhez egy-egy kedves szót intézve. Erre sorban válaszoltunk neki, megköszönve a meleg szavakat; én arra kértem őt végül, őrizze meg továbbra is hazánk iránti rokonszenvét; mire ő felém nyújtva poharát, azt felelte: Mr. Rác, én nemcsak megőrizni, hanem fejleszteni fogom azt (développer!) Ebéd után megmutatta nagyapósának, Rochereau tábornoknak, Belfort hősiességének emlékének arcképét, akinek vára az egyetlen volt, mely 1870—1871-ben a németek kezébe nem került s akinek arcképe alatt e büszke jelszó olvasható: Míg én élek, a vár nem lesz a németeké!

D. u. előbb a Sorbonnet tekintettük meg, ahol maga a rektor kalauzolt páratlan szeretetreméltósággal (végezetül egy kis frissítővel is megkínált); majd innen a városházára (Hotel de Ville) mentünk, hol előbb a községtanács elnöke, azután a szajnai prefektus üdvözölt, szíves szavakkal fejezte ki köszönetét megjelenésünkért, elismerését a Fakultás nagyértékű munkája felett. Innen, miután a Városháza ragyogó dísztermébe egy futó pillantást vetettünk, a Köztársasági Elnökhöz mentünk tisztelegni.

Este 6 órakor fogadta a jubileumi ünnepélyre érkezett idegen küldötteket Gaston Doumergue köztársasági elnök az Elyzé-palotában. Egy kisebb teremben csaknem körben állva vártuk az elnököt, csupán a két nyitott szárnyasajtónál — ahol belépendő volt — hagytunk szabad teret. Pár perc múlva belépett az elnök; inkább alacsony, erősebb termetű. kissé vörhenyes arcú 50-55 év körüli férfiú, aki egyszerű fekete polgári ruhába volt öltözve (zakkokabát), természetesen kard és kalap nélkül. Mély meghajlással köszöntöttük: R. Allier dékán, a Társaság vezetője, aki mellett — vele kezét fogva — a kör szélén megállott, rövid beszédet intézett hozzám, melyben röviden utalva a lefolyt jubileumra, kifejezte, hogy a külföldi vendégek az Elnök úrnál is tisztelegni óhajtottak. Erre az Elnök szabadon — elég folyékonyan, elég kerekded mondatokban — rövid beszédben válaszolt; utalt a ma d. u. a Sorbonnban és a Városházában tett látogatásunkra, a mindkét helyen való szíves fogadtatásra; maga a jubileum — a szíves fogadtatás a Sorbonne-ban és a Városházán mutatja, milyen megbecsülésben áll mind az egyetemi, mind a városi hatóságok előtt a theol. Fakultás; — ő most e megbecsülést a kormány részéről is kifejezésre juttatja; örül, hogy a legkülönbözőbb országokból oly nagy számmal jöttek el az egyetemek és a theol. fakultások képviselői; szíves üdvözlét küldi hazájuknak s arra kéri őket, hogy otthon hivatási körükben legyenek a béke munkásai. Azután megkezdődött a Cercle a dékán kíséretében, aki neki a vendégeket (többnyire csak az első sorban állókat) bemutatta, az elnök kezét fogott a tisztelgő tanárral s egy-egy barátságos szót intézett hozzájuk. Mikor hozzám érkezett, — megelőzve a dékánt, aki aligha ejtette volna ki helyesen a magam és intézetem nevét, magam mutatkoztam be neki (Louis Rácz, professeur de Sárospatak en Hongrie), mire kezét fogva azt felelte: Nagyon szép, hogy eljött; mire én így válaszoltam: Beakartuk mutatni hódoló tiszteletünket Elnök úr előtt (Nous avons voulu presenter notre hommage à M. le Président), mire viszonzásul így szólt: Köszönöm, kérem adja át hazájának üdvözlétemet! ezzel tovább ment. Arca, szava, kifejezése, derűt, mosolyt, jókedvet, fesztelen természetességet sugárzott. Nem messze azután az öreg nehézkes Morris montpellieri dékánhoz érkezett, mire örömmel így kiáltott fel: Ni, az én egykori iskolatársam! (mon condisciple) s többször melegen megrázta a kezét. Dr. Kovács J. budapesti kartársammal hasonlóképen szót váltott. Bevégezve a Cercle-t, mely alatt magasrangu katonai szárnysegéde állandóan a nyomában volt, fejbiccentéssel, melyet mi mély meghajlással viszonzottunk, eltávozott a teremből, mire mi is lassan kifelé indultunk. Allier dékán, említette, hogy mikor májusban budapesti útjából hazaérkezett, az elnök magához hívatta s

részletesen referáltatott magának az útjáról. Látszik, hogy érdeklődik a prot. egyházi és iskolai dolgok iránt.

Este 8 órakor a Fakultás fenntartói és tanárai bankettet rendeztek tiszteletünkre, melyen a vendégek üdvözlése után a dékán felolvasta az üdvözlő iratokat küldő intézetek neveit (köztük Magyarországból a debreceni, pápai és soproni fakultások), s majd egyik-másik üdvözlő iratból, köztük a debreceniből is, felolvasott egy-egy szebb, jellemzőbb részletet; két más idegen felköszöntő is hangzott el (így Merle d. Aubigné neuilly i lelkész a skót theol. fakultások üdvözlését tolmácsolta), s csak ezek után, kissé későn mondott a dékán felköszöntőt a Köztársasági Elnökre. Bankett után a párisi prot. társadalom színe-java összegyülekezett, hogy a vendégekkel egy szót váltson, irántuk való nagyrabecsülésének kifejezést adjon. Én, sajnos, nem sokáig maradhattam, mert csomagolnom is kellett, s a sok járás-kelés után már pihenőre is vágytam!

A jubileumi ünnepélynek a mi szempontunkból volt egy szépséghibája: sehol egy német küldött, sehol egy német üdvözlő irat, egy meleg emlékezés a német theológiáról! Mi reformációi és theol. intézeti emlékünnepelet el nem tudunk képzelni a németekre való emlékezés nélkül. A franciák, látszik, úgy vannak a németekkel, mint mi az oláhokkal és csehekkel; egy új nemzedéknek kell jönnie, az érzéseknek és gondolkodásoknak egészen meg kell változniok, hogy ez a két nagy, egymásra utalt nemzet békében megférhessen egymás mellett, sőt összetett erővel munkálják a művelődés és a humanitás ügyét.

Azzal a benyomással jöttünk haza Párisból, hogy kíváncsú és szükséges volt a jubileumi ünnepélyen való részvételünk, hogy személyes érintkezésünkkel nagyban emeltük s erősítettük a hazánk s egyházunk iránt a francia protestánsok körében föltétlenül meglevő rokonszenvet s hogy ennek ápolása nagyon érdekükben áll!

Rácz Lajos.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A sárospataki főgimnázium „Erdélyi Önképzőköre”** a reformáció 410 ik évfordulóját a tiszakarádi református egyház kekelében nov. 6 án ünnepelte meg. Karád kalvinista népe igazi magyaros, vendég-szeretettel fogadta a kiránduló diákságot. A délelőtti istentiszteleti funkciókat a főiskolai szenior, Király Zoltán végezte. Az emlékünnepelet d. u. 2 órakor kezdődött. A tartalmas műsorú ünnepélyt Dávid Zoltán, az Önképzőkör tanárelnöke nyitotta meg, az ünnepi beszédet pedig Magyar Andor, az Önképzőkör ifjúsági elnöke mondotta. Ezeken kívül volt 3 szavalat, 2 ének és egy zeneszám. Az ünnepélyt a helybeli lelkipásztor, Tóth Kálmán zárta be. A szíves vendégszeretet, a bensőség, a vidám percek felejthetetlen emlékeket hagytak a diákság lelkében.

— **Magyar missziói lelkész Párisban.** Az egyetemes konvent, a vallás és közotatásügyi miniszter anyagi támogatásának megnyerése után, Franciaországban, Páris központtal, ref. missziói lelkészi állást létesített, melynek feladata lesz egyfelől a párisi ref. magyar ifjúság pasztorálása, másfelől a Nord-département különböző bányáinál dolgozó magyar ref. bá-

nyamunkások lelki gondozása. Az állásra a konvent *Janka Géza* cigándi s. lelkészt, Janka Károly egyh. ker. főjegyző fiát nevezte, aki — mint tudjuk — a mult iskolai évben a genfi egyetem theol. hallgatója volt. Az új missziói lelkész nov. 13-án érkezett Párisba s az elmúlt héten működését új munkakörében már meg is kezdte.

— **Miskolcon a reformáció** évfordulójának megünneplését okt. 24—30-ig reformációi hét vezette be, melynek minden napján, esti istentisztelet keretében, más-más szónok világított rá az Ige fényével egy-egy reformátor életére, pályafutására. Hétfőn Enyedy Andor beszélt Lutherről, kedden Komjáthy József diósgyőri lelkész Zwingliről, szerdán Nádházy Bertalan vasgyári lelkész Kálvinról, csütörtökön Farkas István esperes a magyar uttörőkről, pénteken Illyés Bertalan püspöki másodlelkész Szegedi Kiss Istvánról, szombaton Demes Péter leány gimn. tanár Méliusz Juhász Péterről. — A nov. 6-án tartott *presbiteri gyűlés* a reálgimnázium igazgatótanácsába Nehéz János és Kun Andor presbitereket választotta meg; Csorba György igazgató jelentette, hogy a közoktatási miniszter Baán Kamill és Szabó József h. tanárokat rendes tanárokká nevezte ki, akiknek helyére dr. Rédey László és Lengyel Lajos h. tanárokat, valamint dr. Kiss Kálmán h. tanárt alkalmazta az igazgatótanács. Az új tanárok az esküt letették.

— **Orgonahangverseny.** A sárospataki egyházközség presbiteriума, a szegény gyermekek karácsonyi felruházásának javára f. hó 27-én d. u. 5 órakor a templomban orgonahangversenyt rendez, amelyen Kovács Dezső kép. igazgató és Geyer Béla kép. tanár orgonajátéka mellett a főiskolai énekkar s a ref. vegyeskar énekdarabokkal, Erdőssy Vilmosné szólóénekekkel fog szerepelni. Belépődíj 2—1 pengő.

— **Az egyke ellen.** A képviselőház nov. 11-én tartott ülésében Huszár Károly, a képviselőház alelnöke, nagy beszédben hívta fel a Ház és a magyar társadalom figyelmét a családi élet romlására és az egyke pusztításaira. Utána *gr. Bethlen István* miniszterelnök kelt ki a női luxus és élvezetvágy ellen s bejelentette, hogy a kormány rövid időn belül egy átfogó törvényjavaslatot terjeszt a Ház elé, amelyben az egykével mint népbetegséggel kíván foglalkozni. Beszédében az egyke gazdasági okai mellett, annak morális gyökereit is kiemelte. „Különösen a prot. papságnak kötelessége, úgymond, hogy fölvegye a harcot ezzel a nyavalyával, amely — sajnos — első sorban a református lakosság körében pusztít. Nem tartom helyesnek, hogy a magyar reformátusság szemet huny ez előtt a baj előtt, vagy egyszerűen eltagadja. A bajokkal szembe kell néznünk, a bajokkal meg kell küzdenünk, a bajokat le kell vernünk és ebben kötelességét kell teljesíteni első sorban a prot. papságnak. Én azt hiszem, hogy Ravasz L. példáját követve, ezt a kötelességét fogja is teljesíteni.“

— **A numerus clausus** módosítására vonatkozó törvényjavaslatot a közoktatási miniszter nov. 18-án a képviselőház elé terjesztette. A törvényjavaslat, eltörölve az 1920. évi XXV. t.-c. 3. §-át, a főiskolákra való fölvételt következőleg korlátozza: „Az engedély megadásánál a nemzethűség és az erk. megbízhatóság követelményei mellett egyfelől a fölvételt kérő megelőző tanulmányi eredményeire, illetve szellemi képességeire, másfelől arra is figyelemmel kell lenni,

hogy első sorban a hadi árvák és a harctéri szolgálatot teljesítettek gyermekei, továbbá a közalkalmazottaknak és különféle foglalkozási ágakhoz (mezőgazdaság, ipar stb.) tartozóknak gyermekei megfelelő arányban jussanak a főiskolákra és a fölvettek száma az egyes törvényhatóságok között is igazságosan osztassék fel. A vallás- és közoktatásügyi miniszter felügyel arra, hogy ezek a szabályok megfelelően alkalmaztassanak.“

— **Felhívás.** Felhívom *abauji* lelkésztársaimat, hogy az iskolára vonatkozó bejelentő ívet, melyet a 15000/1924. évi IX. V. k. m. számú rendelet szerint október 20-ig kell beküldeni, ezideig 7 egyház küldte be. Az Egyetemes Konvent határozata szerint ezen „Bejelentést“ az 1924. évi 15000. sz. miniszteri rendeletben közölt minta szerint, mely 21 pontban foglalt kérdésre kíván választ, az Espereshez kell beküldeni, ki azokat átnézve, a Tanfelügyelőséghez teszi át. Akik tehát már beküldték a Tanfelügyelőséghez, azok szíveskedjenek értesíteni egy levelező-lapon, hogy ne várakozzam utánuk; a többi egyház lelkészét pedig arra kérem, hogy nov. 26-ig küldjék el (lelkész, tanító aláírásával s hivatalos pecséttel) az esperesi hivatalba. Felhívom továbbá mindazokat, akik köztartozásaikat a dékáni és pénztárnoki hivatalokhoz be nem fizették, hogy ez irányú kötelességüknek forduló postával tegyenek eleget, mert f. hó 22-től a hátrálékokat, a konvent intézkedése szerint, végrehajtás útján leszek kénytelen beszedetni. Végül felkérem mindazon lelkésztársaimat, akiknek családjában a folyó évben születés, házasság, halálozás folytán változás történt, hogy e változásokat igazoló anyakönyvi kivonatokat 1928. január 1-ig, mint végső határidőig, multhatatlanul küldjék be az esperesi hivatalhoz. *Cziáky Endre* esperes.

— **Alsóborsodiak figyelmébe!** E héten vagy a következő napokban Fövényessy János sajoókeresztúri tanító testvérünk egy előfizetési felhívást küld a lelkész és tanító testvérekhez kérve előfizetést „Szálljon a dal“ c. irredenta daloskönyvére. Mindeneket kérek, hogy ezt az előfizetési felhívást ne dobják félre! E 100 magyar dalban 100 magyar imádság van. Két szólamra átírva a tanító testvérek a vallásos estéken, a levante oktatás alkalmával igen nagy sikerrel fogják e szép és értékes könyvet használni. De lelkésztestvéreim is nagy gyönyörűséggel használhatják majd! Szeretettel kérek támogatást. Miskolc, 1927. nov. 14. *Farkas István*, esperes.

Pályázat

a megürült *egri* ref. hióktató-lelkészi állásra.

Javadalom: Az állam által mindenkor nyújtott fizetés, családi pótlék és vasúti kedvezmény, melyekért az egyház szavatosságot nem vállal.

Kötelesség: Legkevesebb heti 28 óra, minden vasárnap ifjúsági istentisztelet tartás, vasárnapi iskola, bibliakör vezetés. Sátoros ünnepeken felrőttek istentiszteletén segédkezés; okmányok, szolgálati bizonyítvány ref. lelkészhez Egerbe küldendők. Állás megválasztás után azonnal elfoglalandó.

Eger, 1927. nov. 14.

Tóth István
ref. lelkész.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA:
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak:		
		MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		Megegyezés szerint.

TARTALOM: *Takács Mihály*: Belmissziói munkaprogram az alsóborsodi ref. egyházmegye gyülekezetei számára az 1927/28-iki munkaévre. (Vége.) — *Nádházy Bertalan*: Elkészünk! — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázat. — Szerkesztői üzenetek.

Belmissziói munkaprogram az alsóborsodi ref. egyházmegye gyülekezetei számára az 1927/28-iki munkaévre.

(Folytatás.)

4. Az egyházépítés terén a „*konfirmációi reform* további népszerűsítése” s a konfirmáltak fegyelmezése lenne a teendőnk. Az előbbivel úgy áll a dolog, hogy ugyan kemény dió ez a falusi gyülekezetek számára, a mai élet- és keresetviszonyok miatt még sokára leszünk abban a helyzetben, hogy a gyermekeket 14—15 éves korban konfirmálhassuk. Ha pedig tűzzel-vassal akarjuk ezt megcselekedhetjük, de már csak a konfirmándusok 40—50 százalékával. Fő teendő lenne itt, hogy egyházkerületünk régi, elavult s végkép nem gyakorlati konfirmációi kátéját cserélje ki újabbal és megfelelőbbel. A lelkészek pedig fogjanak az oktatáshoz *legalább is karácsony után*, bevezetvén a gyermekeket a bibliaolvasásba és ismertetésbe is. A konfirmáltak fegyelmezésére pedig ezentúl fokozottabb gondja legyen a lelkésznek és presbitériumnak. (Minden iskolában legyen Biblia).

A gyülekezeti tagok nyilvántartására törzskönyvek bevezetése kívánatos, tagsági könyvvel való ellátása praktikus dolog, olyan formában, mint a Sylvester-nyomda ezt megvalósította a maga adó kis könyvecskeiben.

A *szórványok és tanyák lelkigondozására* is nagyobb gondot kell fordítanunk, mint eddigelé. Mert ez bizony a háboru óta elég elhanyagolt terület. Minden tanyát évenként legalább egyszer látogasson meg a lelkész, ott alkalmi istentiszteletet tartva s pár vallásos füzetet osztva ki a híveknek. Ezen felül minden tanyára el kell juttatni a Téli Ujságot s a Ker. Családot, esetleg a Magyar Siont; mindhárom a Sylvester kiadása s ezen felül 1—2 drb. ref. naptárt. Örömmel és hálával fogják fogadni, mit az egyházak a költségvetésbe felvett 20 pengőből fedezhetnek.

Az *iratterjesztést* általában nagyobb erővel kell szorgalmazni. A naptárak és Téli Ujság által nyújtott kidvezményt, jutalékot fordítsák a lelkészek és tanítók ezek olcsóbbá tételére, sőt hozzunk áldozatot magunk is, hogy kiszorítsuk a lelkeket mérgező ujságokat és naptárokat. Az új Énekes könyv még mindig csak szórványosan használtatik. Egyik oka aránytalan drágasága. Irjon fel egyházmegyénk a kerület útján a konventhez, hogy vegye ki az Énekes könyv ki-

adói jogát a Mélius kezéből, mely mindent méregdrágán ad és adja ki versenytárgyaláson olcsóbb vállalkozónak, és így tegye kötelezővé az új Énekes használatát. A költségvetési 20 P-ből minden egyház elsősorban a vegyes házasságokat és szegényeket lássa el ref. naptárral, vagy Téli Ujsággal, másodsorban konfirmándusokat emléklappal, Bibliával.

A *templomlátogatást* illetőleg a tanítók minden helyen kötelezendők a növendékeknek reggelenként a templomba való felvezetésére, még ahol nincs is máskülönben istentisztelet.

Ugyancsak fegyelmi úton is kötelezendők a presbiterek nemcsak a presbiteri gyűlések, de a vasárnapi istentiszteletek rendszeres látogatására, urvacsorával való élésre is. Szűnjék meg végre az az állapot, hogy egynémely presbiter esztendőben egyszer-kétszer látja az istenháza belsejét!

5. A szociális téren a *csecsemő- és anyavédelem* érdekében tegyen meg minden lelkész és gyülekezet, amit lehet. A szülőnőket, akik rászorulnak, lássák el a szükséges gyermekruhákkal, betegágyban (a Kálvin sz. női osztálya útján) ebéddel s mindenekelőtt jó tanácsokkal.

A *szegénygondozásnak* rendszeresen kellene folynia minden gyülekezetben. Elsősorban lássuk el minden iskolában az igazán szegénygyermeket ingyen tankönyvvel, esetleg ruhával. A tehetetlen aggokat, egyedülállókat is vegyük gondjainkba. Ne legyen egyetlen egyház, ahol az egyházlátogatóság azt jegyzi fel: „a szegényekről politikai község gondoskodik”, mert az bizony nagyon kevés helyen gondoskodik. Úgy a baptista, mint a r. kath. egyház legszebb sikereit legújabbban szociális és jótékonyági téren könyveli el: nekünk sem szabad tőlük elmaradnunk egy lépésnyire sem. Szűnjék meg az az állapot is, hogy a szegények perselyét az egyházak folyó kiadásai fedezésére fordítsák: legyen a perselyek tartalma elsősorban a helybeli szegényeké, esetleg szegény egyházaké, Kálvineumé stb.

Eddig tart a konventi 1927—28-ik évre szóló munkaprogramm. Forgács Gyula: *Belmissziói Útmutató*-ja még részletesebben tárgyalja ezt is, a vasárnapi iskolai és ifjúsági munkákat is. Az első rendszeres Útmutató e téren, amelyre valóban égető szükség volt s amelyet — gyakorlati példákkal is szolgálván az egyházi munkásoknak, — nem nélkü-

lőzhet egyetlen lelkipásztor és tanító sem (kapható: Bethlen könyvkereskedés, Bpest IX. Kálvintér 8.)

S végül a *belmissziói körökről* még egy pár szót! A belmissziói körök, melyek nálunk rendszeresen szervezve vannak, okvetlen tarisák meg a ránk jövő ősszel, vagy télen összejöveteleiket olyan programmal, amely áldásos nyomot hagyjon a lelkekbe. A Kálvin Szövetség dolgán kívül szó lehet itt: egyházunk mai ébredéséről, a belmisszió népszerű magyarázatáról, a presbiterek tisztéről és kötelességeiről, az iratterjesztés fontosságáról, kálvinista napilapról, kálvinista politikáról, szeretetmunkáról stb. stb. Kath. atyánkfiai százmértföldre is elzarándokolnak egy-egy híres búcsú kedvéért és ez csodálatosan növeli bennük az egyházhoz való ragaszkodást. Mi is áldott sikerrel aknázhathatjuk ki az ilyen körök összejöveteleket, csak megfelelő formát adjunk neki s ne az eszem-izsom legyen benne a kimagasló pont s ne üres szalmacsépléssel töltsük az időt. Ne feledjük itt sem s egyetlen másnemű munkánkban sem, hogy „lélek az, ami megelevenít!” *Takács Mihály.*

Elkésünk!

A munkássággal való kapcsolatok megteremtéséről akarok szólni megint. Ne vegye ezt senki felesleges tinta- és papiros fogyasztásnak. Én legalább óriási jelentőségű kérdésnek tartom, amellyel foglalkozni kell és semminemű fáradságtól és a félreértés kockázatától nem lehet visszariadnunk. Ha csak magamban volnék, aki ennek a feladatunknak felszínre vetését sürgetné, akkor sem állanék el tőle, mert nem jó dolog a lelkiismeret eilen cselekedni.

De az én életpaszataltaim útján elég szokatlánul, igen hatalmas segítőtársaim akadtak.

Az egyik Prohászka Ottokár, aki messzehangzó szavával sürgette, nem is nagyon régen, hogy a katolikus egyház foglalkozzék a munkásság szociális problémáival.

A másik segítőtársam, hatalmas tényező a mai Magyarországon nemcsak a beszéd terén, hanem a cselekedetek mezején is: Klebelsberg Kunó, a kultuszminiszter úr. Ő csak nemrégiben beszélt Szentesen, ahol a felekezeti békének magvait hintgetvén, irányt is akart szabni a katolikusok és protestánsok munkái számára.

Én a beszédet a Pesti Hírlap-ból olvastam, cáfolat nem jött a közlésre s ezért igaznak kell elfogadnom.

Azt mondja Szentesen a miniszter ur, hogy megvan a keresztyén felekezetek munkatere, végezzék a dolgaikat s ne bántsák egymást.

A katolikus egyházra az a nagy feladat vár, hogy a magyar munkásságot visszavezesse az egyházba. A református egyháznak pedig ott van az egyke elleni küzdelem.

A trombita megharsant tehát és határozott a zergése. A munkásság nagy hadtesteit a római kaszárnyákba kell irányítani. Mi pedig addig — majdnem azt mondtam — csak pepecseljünk az egyke elleni harccal. Ne lássunk. Ne halljunk. Majd az alatt az idő alatt elvégzi a nagy tételési munkát a kath. egyház.

Ha olyan kultuszminiszter adja ki a jelszót, mint Klebelsberg, az nemcsak jelszó, hanem cselekedet is. Ha a félig kálvinista Szentesen hangzik el,

az a velünk szemben való teljes bizonyosságnal a biztos ismertetője.

Odaát biztosra veszik, sőt talán tudják is, hogy mi, majd csak akkor lépünk egyet e felé a cél felé ha ők az út nagy részét megjárták.

Ha találnak érett vagy erő termést, azt leszedetik. Mezgerélni majd mehetünk mi is.

Ma, még az a helyzet, hogy a forró tüzes napok ideje alatt megérett lelkek felénk ajánlgatják magukat.

Holnap? . . . Elkésünk! . . .

Nádházy Bertalan.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Hátrálékos előfizetőinkhez. Lapunk múlt számához csatolva elküldöttük a hátrálékok kimutatását, kérve azok haladéktalan, szíves kiegyenlítését. Ezt a kérelmünket e helyen is megismételjük. Súlyos anyagi kötelezettségünk kényszerít összes hátrálékaink beszedésére — esetleg postai megbízás útján is. Tisztelettel **a Szerkesztőség.**

— **Gyász hír.** Zitás István szentpéterszegi lelkész, életének 29-ik évében, f. hó 16-án hastífusz következtében elhunyt. Zitás Bertalan prügylélekésznek volt fia, gim. tanúimányait főiskolánkban végezte, a theológiát is itt kezdte, de azután Debrecenbe ment, ott végzett s így került Debrecen vidékére lelkésznek Áldjuk emlékét!

— **Tudósok kitüntetése.** Gr. Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter, aki külföldi tudósok tiszteletére már többször rendezett lakomát, november 23-án este 3 kiváló magyar tudós megbecsülésére rendezett lakomát az Országos Kaszinóban. Ez összejövetelre alkalmul szolgált e három tudós professzor nem rég megjelent kiváló munkája és pedig *Finácz Ernő* professzornak, a budapesti egyetem rektorának „A XVIII. századi oktatás története”, *Kornis Gyula* filoz. professzornak (akit a közoktatási miniszter pár hét előtt nevezett ki h. államtitkárrá) „A magyar művelődés eszményei” c. műve és *Horváth János* egyetemi tanárnak „A népiesség a magyar irodalomban” c. műve. A lakomán nagy és előkelő közönség jelent meg. Klebelsberg gróf ez eljárásában a tanári és tudományos munkásságnak olyan kitüntető megbecsülése nyilvánul meg, hogy érdemes a dolgot följegyezni és megörökíteni.

— **A Cserebogár-nóta eredete.** *Harsányi István* theol. tanár november 22-én a M. Néprajzi Társaság ülésén felolvasást tartott „Új adatok a cserebogár-nóta korához” címmel, melyben kimutatta, hogy Páncél Dániel 1808-ban már úgy hivatkozik a „Mondd meg nekem cserebogár, mikor lesz nyár” dalsorra, mint egy régi magyar énekből vett kitételre. Ő e nóta eredetét a XVIII. század közepéig vitte vissza s bemutatta az eddig ismeretlen, legterjedelmesebb, 1824-ből való, 11 versszakos változatát.

— **Lelkésztesvérek!** A „Lelkészegyesület” 47. sz.-ban a mi „öreg jóltevőnk”: Kiss Ferenc „Kálvineum” rovatában egy a tiszáninneni egyházkerületről szóló híradás van a „Leánykálvineummal” kapcsolatosan. — Én úgy érzem, hogy az — ha válasz nélkül hagyjuk — reánk, tiszáninneniekre méltán lenne megszügyenítő. Nem bíráltni kívánok. . . „A pénzügyi választmány” bizonynyal alapos okokra mondta k a

Kálvineum igazgató-tanácsának kérésére, hogy teljesíteni nem lehet. Nekünk lelkészeknek, kik a tiszán-inneni egyházkerület — javarészeiben — szegényes ecclesiáiban szolgáljuk az Urat, *kell* a Kálvineum! A tiszáninnyi egyházkerületben — úgy tudom — 216 anyaegyház, tehát körülbelül 220 lelkész van. — 220 lelkész, magunk közt megosztva a Leánykálvineum részére kért 480 pengőt, mindegyikére esnék a szükségesített összegből 220 P. — Küldjük be mi ezt mindnyájan minden év szent Karácsony havában államsegélyünkben — akinek nincs államsegélye, még inkább megteheti! — karácsonyi ajándékképpen „Kálvineum, Debrecen” címre (Cheque-számla 6705.) Ennél szebb karácsonyi ajándékot a „saját” gyermekeinknek vehetünk, mert senki nem tudja az „elővendőt”! A Jézus azt mondja, hogy aki e kicsinyek közül egynek is gondját felveszi, az ő gondját veszi fel. Akik ezt a csekély áldozatot nem tudnák, vagy nem akarnák meghozni önmagukért, egy levelező-lapon jelentsék be „a mi öreg jóltevőnknek”; ő majd lesz szíves közölni velem, hogy hányan vannak s azok helyett minden évben kifizetem ez összeget én. A többiek elkötelezése legyen egész szolgálatuk idejére az a tény, hogy e 220 P-t a f. évi decemberben már beküldjük — és azután minden évben *pontosan*. S én idvességes Karácsonyt kívánok mindnyájunknak Lelkésztestvéreim. *Egy abaúji lelkész.*

— **A zsinatelőkészítő-bizottság** november 8-án Budapesten ülést tartott s tárgyalta Sass Béla jegyzőnek a zsinat előkészítésére vonatkozó javaslatait. Megállapította az 1928 május 8-án kezdődő első ülésszak tárgysorozatát, csekély módosításokkal elfogadásra ajánlja az előző zsinatokon használt tanácskozási és ügyrendet, javaslatot készített arra vonatkozóan, hogy milyen zsinatiszakszabványok alakításának, végül megalakította a konvent tagjaiból az egyes zsinati ügycsoportokat előkészítő albizottságokat. Nyolc ilyen albizottság lesz; az egyházalkotmányinak elnöke Benedek Sándor, a lelkészválasztásié dr. Baltázár Dezső, előadója ennek a kettőnek dr. Kun Béla; az adóügyinek elnöke dr. Antal Géza, előadója Janka Károly; a törvénykezésének elnöke dr. Bernáth Géza, előadója dr. Kováts J. István; a köznevelésügyinek elnöke dr. Révész Kálmán, előadója dr. Dóczi Imre; a belmisszióinak elnöke dr. Ravasz László, — a tudományügyinek dr. Balogh Jenő, előadója ennek a kettőnek dr. Révész Imre; a szociológiaiának elnöke gróf Teleki József, előadója Bernát István. A bizottságok az elnökön és előadón kívül 4—5 taggal úgy vannak megalkotva, hogy minden konventi tag legalább egy bizottságba be van osztva.

— **Készül a régóta várt prot. napilap,** — írja a *Kálvinista Szemle* 47 ik száma. A Hit és Szolgálat Mozgalom vezetősége e hó 15—16-án tartott tanácskozásain elhatározta, hogy egy modern színvonalú nagy ref. napilap megteremtését munkába veszi. E nagy munkához az egész ország reformátusságának támogatására szüksége lesz, ezért fölkéri mindazokat, akik e nagy mű létrejöttét szükségesnek tartják, hogy lépjenek érintkezésbe e Mozgalom vezetőjével, Bereczky Albert titkárral (Tahitótfalu) s jelentsék be neki együttérzésüket és munkakészségüket! Melegen ajánljuk előre is e nagy vállalkozás támogatását t. olvasóink szíves figyelmébe!

— **A sárospataki hittanhallgatók Bocskay-Bajtársi Egyesülete** f. hó 19-én este nagytáborozást ren-

dezett, melynek középpontjában Gömbös Gyula országgyűlési képviselőnek, a nemzeti fajvédelem elszánt harcosának magas színvonalú előadása állott, amelyben széles történeti alapon a magyarság nemzeti hivatását, nemzeti öncélúságát fejtegette. Előadását a tápintézet nagytermét színültig megtöltő közönség zajos tetszésével és elismerésével honorálta. Másnap a képviselő úr, mint a főiskolának szívesen látott vendége, a főiskola gyűjteményeit és a várkastélyt tekintette meg s a délutáni gyorsvonattal utazott el Sárospatakról.

— **Tiszalúc ünnepe.** Nov. 20-án szentelték föl a hívek áldozatkészségéből díszesen megújított *tiszalúci* templomot. A főltszentelő imát Hegedűs László hernádkaki lelkész, esperesi kiküldött mondta, az igehirdetést Szabó Andor taktakenézi lelkész végezte, az úrvacsorai szolgálatot Horváth István szerencsi lelkész teljesítette. Este 6 órakor vallásos est volt az egyik iskolában.

— **Az egri Lorántfy Zsuzsanna Nőegylet estélye.** Nov. 20-án d. u. 5 órai kezdettel sikerült estélyt rendezett — immár harmadizban — az egri Lorántfy Zsuzsanna Nőegylet. A műsor minden egyes száma kedves órát és nemes élvezetet nyújtott a megjelent szépszámú előkelő hallgatóságnak. A könnyed szavaltat Penger Ferenc; a drámai megkapó — nehezebb szavaltat Obornyák Erzsébet úrlány és Dax Ferenc művészi előadásával; a magyaros, XVI. századbéli régi dalok Osváth Béláné úrnő kellemes, lágyan csengő, behizelgő hangján; a nehezebb solo darabok — Salmenné, Kring Olga úrnő hatalmas, zengő sopránján; a klasszikus zongoraszámok Gyárfás Gyözőné úrnő hangjegy nélkül előadott művészi felfogásával s a vegyeskar szokott pontos, magas színvonalú ének-számaival méltó keretet adtak annak a gyönyörű beszédnek, melyet Muraközy Gyula lelkész távolmaradása folytán — az utolsó napon vállalt magára Enyedy Andor miskolci lelkész s tartott meg a „Csendrői” címmel. A városháza nagytermét Trakk Géza egri polgármester előzőkenyen engedte át a Nőegylet részére.

— **Rövid hírek.** A sárospataki főiskolában nov. 27-én kezdődnek meg az imateremben az ifjúsági téli istentiszteletek. — *Szilády Áronnak*, Halas egykori tudós papjának ércmellszobrát nov. 13-án leplezték le a város és az egyházkerület közönségének nagy részvétele mellett. — *Bájon* nov. 20-án iktatta be Kiss Ernő esperes az újonnan választott lelkészt, ifj. Szilva Istvánt lelkészi állásába.

— **A sárospataki református egyház** november hó 22-én nyitotta meg szerény ünnepély keretében a *Dr. Katona Mihály*-féle ház kulturtermét. Dr. Katona Mihály 1918-ban az egyházra hagyta végrendeletileg a Hécén levő házát és 20.000 K-t azzal a kikötéssel, hogy az egyház kisdédóvát létesítsen abból. Mikor az örökség az egyház birtokába jutott, a pénzösszeg elvesztette értékét s a házban idegen lakók voltak, akiket nem lehetett eltávolítani. Ily módon az egyház kénytelen volt lemondani az óvoda létesítéséről. Elhatározta azonban, hogy a ház termét az örökhagyó intencióinak megfelelő célokra fogja szentelni. Végre a múlt nyáron a ház lakói eltávoztak s az egyház nagy áldozatokkal rendbehozatván az épületet, abban egyik tanítónőjének, aki eddig egy szobában húzta meg magát, rendes lakást adott, a nagytermet pedig meghagyta kulturális célokra. A theo-

logus ifjúság nemes vállalkozása lehetővé tette, hogy egy népiskolán kívüli teljes tanfolyamot kezdjenek és vasárnaponként vallásos estélyeket tervezzenek. A tanfolyam megnyitása előtt, melyre 37-en iratkoztak be rendes hallgatók, a termet megtöltő közönség elénekelte a CV. hálaadó zsoltárt, azután *Forgács Gyula* lelkész imádkozott, majd *dr. Kiss Sándor*, az egyház főgondnoka emlékezett meg *dr. Katona Mihályról*, akinek alázatos és jótékony élete még elevenen él nemcsak a sárospatakiak lelkében, hanem a messze vidéken lakókéban is, akiket segített bajukban, betegségükben. A theologusok karban elénekeltek a magyar Hiszekegyet. A megnyitó ünnepélyen jelen voltak az örökhagyó Sárospatakon lakó rokonai is.

— **Borsodi ref. költő-lelkészek felolvasó estéje** tartatott nov. 24-én d. u. 5 órakor *Miskolcon* a városháza nagytermében. A Lévy-Egyesület igazgatójának megnyitó beszéde után *Szigethy Ferenc* balaji lelkész olvasta fel Miskolci sétat, Üzen a falu és Magyar Számadás 1927 végén c. verseit; *B. Lengyel Gyula* szentlőki lelkész „Marci esetei” címmel olvasott fel három jóízű, kitérő megfigyeléssel megírt történetet; azután *Juhász László* putnoki lelkész-esperes „A hit” c. gyönyörű költői elbeszélését mutatta be; *László Sándor* dédesi lelkész „Est a Tiszaparton” és „Nagy találkozás” c., mélyenjáró gondolatokban gazdag verseit olvasta fel. Végül *dr. H. Kiss Géza* böcsi lelkész „Elszaladt a küllő” c. elbeszélését olvasta fel nagy derűtséget keltve.

— **Felsőborsodi lelkészek figyelmébe!** Egyházmegyénk f. évi őszi közgyűlése a Körössi Antal lemondásával üresedésbe jött egyházmegyei tanítói képviselői tisztségre szavazást rendelt el. Felkérem azért t. lelkésztársaimat, hogy egyházuk szavazatát f. évi december hó 31-ig szíveskedjenek hozzám beküldeni. A késedelem, avagy a szavazat elmaradása bírságot von maga után. Sajóhábon, 1927 november 21. Atyafiúi szeretettel: *Elek József* f. borsodi esperes.

Házvezetést, anyahelyetteséget vállalna a pár éve tragikusan elhunyt Csiky István ref. lelkésztársunk özvegye. Legszívesebben lelkészi családhoz menne. Szíves megkeresést kér a következő címre: Báránd, Biharmegye.

HIVATALOS RÉSZ.

1173—1927.

Körlevél.

I.

A m. kir. pénzügyminiszter úrnak 30.000/1927. szám alatt kiadott utasítása a kereseti adó rendszerét új alapokra fekteti és az egész kérdést újból szabályozza.

Az idézett rendelet szerint minden alkalmazott, akinek javadalmazása a heti 20 pengőt, vagy a havi 80 pengőt meghaladja, kereseti adót köteles fizetni. Ezt a kereseti adót az u. n. „alkalmazottak kereseti adóját” az egyházi tényleges és nyugdíjas alkalmazottak is fizetni kötelesek. Az alkalmazottak kereseti adójánál sohasem az előző évi, hanem mindenkor a folyó évi jövedelem az irányadó s a szolgálati járandóságoknak mindenkor a heti, illetve a havi összegét kell irányadóul tekinteni, függetlenül attól, hogy a szolgálati járandóságoknak egész évi összege a 960 pengőt meghaladja-e vagy sem.

A kiadott utasítás szerint „ha az adózó egy és ugyanabból a szolgálati viszonyból kifolyólag több

helyről élvez illetményeket, akkor ezeket az illetményeket a munkaadó köteles az alapilletmény kifizetésénél a helyén összevonni és az együttes összegnek megfelelő adótétel szerint megadóztatni. Így kell megadóztatni az egyházi javadalmast az idézett H. Ö. 16. §. első bekezdéséhez fűzött utasítás első bekezdésében említett helyekről: egyházközségtől, egyházmegyétől, egyházkerülettől, az államtól, községtől, alapoktól és a hivataltól stb. különböző elnevezés alatt élvezett járandóságai után az egyházközségnél.”

A fentiek szerint a lelkészek részére az államkincstárból kongrua, kórpótlék, családi pótlék vagy más címen folyósított járandóságok megadóztatása is az egyházközségek pénztárai által összevonva lévén eszközlendő, elengedhetetlenül szükséges, hogy a lelkészek részére a vallás- és közokt. miniszterium által utalványozott összegek az illetékes egyházközségeknek — a kereseti adó lerovásáért anyagilag is felelős — pénztárnokaival mindenkor közöltessenek.

Ennélfogva a lelkészek részére kiutalt összegeket az illetményesek az illetékes egyházközségek pénztárnokaival — a kereseti adó lerovás céljából — mindenkor közöljék annyival is inkább, mivel ennek elmulasztásából származó anyagi felelősség a mulasztástelkövetőre lesz áthárítva.

II.

Felhívom mindazokat a lelkésztársakat, akiknek egyházai a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület által ajánlott kölcsönt igénybe akarják venni, hogy a kitöltött jelentő-íveket a püspöki hivatalba folyó november hó 30-ig okvetlenül küldjék be.

Miskolc, 1927 nov. 20.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Pályázat.

Az alsózempléni ref. egyházmegyébe kebelezett bodroghalmi (Luka) lelkészi állásra pályázatot hirdetek. Javadalom 42 mh. szántóföld, 14 mh. kaszáló, 24 mh. legelő. Lakás. A karosi leányegyházról 10 q. rozs, 2 öl fa, 24 aranykorona. Államsegély 907.36 K. Megváltandó beruházások összege lemondott lelkész jelentése szerint mintegy 1180 pengő. Az állás 1929. január 1-én foglalandó el.

A kellően felszerelt pályázati kérvények Kiss Ernő espereshez Sátorlajúhelybe küldendők 1927. december 19-ig.

Miskolc, 1927. november 17.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Szerkesztői üzenetek.

Diósgyőr előfizetése 1927. dec. 31-ig rendben van. — **Tiszánána** előfizetése a január hó 7-én kapott 14 pengővel az év végeig rendben van. — **Tiszaoszlár** előfizetése 1927. végeig van kifizetve. 1926. dec. 18-án kaptunk 340.000 koronát 1925—26-ra, 1927. nov. 14-én 14 pengőt. — **Hejőszalonta**. Előfizetése mind 1926-ra, mind 1927-re ki van fizetve. — **Hejce**. Az 1926. évi előfizetést megkaptuk 1926. dec. 4-én, az 1927. évi 1927. nov. 24-én. — **Taktakenéz** 1926-ra kaptunk 1926. dec. hó 18-án 170.000 K. Az idei előfizetést, úgy látszik, még nem tették át hozzánk. Innen a differencia. — **Tiszapalkonya**. Előfizetése a küldött 4 pengővel 1927. dec. 31-ig rendben van. — **Felsőborsodi**. Úgy értesülünk, hogy egyh.-megyei tanítóképviselőül több helyen Balogh János hangácsi tanítóra adják szavazatukat.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Egész évre ..... 14 Pengő. Fél évre ..... 7 Pengő.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM: Dr. Ravasz Lászlóné—Novák Olga: Üzenet a Papnéknak. — Fodor György: Pár szó a Kálvineum segélyezéséhez. — A sárospataki ref. főiskola tantervei 1790—1820-ig. (Vége köv.) — Az egyházkerületi bíróság ítélete. — Szigethy Ferenc: Ahogy Isten akarja. (Költemény.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Szerk. üzenet.

Üzenet a Papnéknak.

Szövetségünk előkészítő bizottságának munkája a befejezéshez közeleg, hogy helyébe lépjen a véglegesen megalakuló Ref. Lelkésznek Országos Szövetsége. Mielőtt összejönnénk ismét a januári nagy találkozóra, röviden vázoljuk az eddig végzett munkát.

Isten iránt való mély hálával telik meg a szívünk, hogy nem hiába tettük le ügyünket eleitől fogva az Ő kezébe. A mi emberi munkánk felhasználásával működött a lélek rejtett titkos útjai az Ő Szentlelke. Csonka hazánk minden zugából visszhangja kelt a januári konferencia emlékkönyvének, érkeztek mindenfelől a csatlakozó jelentkezések, mert a hideg kis betűkön át is megéreztek a papnék a szorosra fonódó testvéri közösség melegét, amire oly nagy szükségük van szétszóródottságukban, megértő barátnői és sorsostársi asszonyi szív nélkülözése mellett. Mint a szorgos méhek az akácnylást, úgy várják ezentúl a papnék az ország minden zugában a nagy találkozások idejét, előre készülnek rá, takarékoskodnak, hogy eljöhessenek, lélekben felüdülhessenek, meggazdagodjanak. Így térnek meg ismét, új erőt, buzgóságot merítve családjuk és gyülekezetük körébe, azzal a boldog érzéssel, hogy ők is benne vannak, belekapcsolódtak a szeretetnek és összetartásnak olyan hatalmas, szétágazó és összefutó lelki áramába, aminek tudata is erővel és bizalommal telíti a lelküket és jobb kedvvel végzik mindennapos munkájukat is.

A januári konferencia után nagyobb arányú találkozások voltak Pápán és Miskolcon. Pápán június 14.-én alakult meg a Dunántúli Ref. Papnék Szövetsége, Miskolcon július 11.-én a Tiszáninnyi Ref. Papnék Szövetsége. Mindkét helyen lelkesedéssel mondták ki az országos szövetkezés szükségességét és jelentették az azt előkészítő bizottságnak a csatlakozásukat. A Tiszáninnyi Egyházkerületből 128 papné személy szerint való csatlakozó kijelentését kaptuk kézhez. Tehát már az első felszólításra is majdnem 400 papné üdvözölte örömmel az eszmét és várja valóra válását. Nemcsak a kerületi, hanem az egyházmegyei közgyűléseket is felhasználták a papnék a baráti találkozásra. Megindult tehát az összetartó közös élet. Szeptember elején a Presbiteri Világszövetség gyűlései alkalmával is volt egy női konferencia az O. R. L. E. rendezésében.

Most, az indulás évfordulójára megérett annyira a dolog, hogy a komoly, körültekintő előmunkálatok után kimondhassuk országos alakulásunkat. Készüljétek már most asszonyok! Jöjjen, aki csak jöhet! Addig is a közös imádság legyen közöttünk és együttesen az Úr Istennel a kapocs. Kérjük a mi Atyánkat, hogy segítse elő és áldja meg az ő szolgáló leányainak nemes törekvéseit, munkáját és örömét.

A konferencia pontos idejét és programját is idejében fogjuk közölni. Most csak annyit, hogy alakuló gyűlésünk és konferenciánk január első felében lesz Budapesten. Féláru vasúti jegyről és kívánság szerint elszállásolásról gondoskodunk.

A viszontlátásra:

A Ref. Lelkésznek Orsz. Szövetsége
Előkészítő Bizottsága nevében:

Dr. Ravasz Lászlóné elnök
Novák Olga titkár

Pár szó a Kálvineum segélyezéséhez.

A Sárospataki Ref. Lapok 48. számában, az apró hírek között szerényen meghúzódva „egy abaúji lelkesztől” nagy horderejű indítvány jelent meg. Az indítvány — hogy a tiszáninnyi ref. egyházkerület lelkeszei minden évben küldjenek el a Kálvineum részére 220 Pengőt. Ebből gyűlne be az a 480 Pengő, amelyet a Kálvineum intéző-bizottsága kért évi hozzájárulásként a tiszáninnyi ref. egyházkerulettől. Az indítványozó hajlandó azokért is kifizetni a járandóságot, kik az abaúji egyházmegyében a fizetésről megelégedeznének. Én azt hiszem, hogy egyházkerületünkben nincs egy lelkes sem, ki ez indítványhoz hozzá ne járulna s már az éven be ne küldné a kívánt összeget. Azonban van ennek a dolognak másika oldala is. A kérés a tiszáninnyi egyh.-kerülethez lett intézve s annak pénzügyi választmánya a kérést fedezet hiánya miatt teljesíthetőnek nem találta. Tagadhatatlan, hogy az egyházkerület pénzügye nem valami virágzó. A pénz értékét veszítette s a száz ezrekből s milliókból fillérek és pengőcskék lettek. Erkölcsei kényszer, hogy azok az alapítványszerű pénzek, melyek az egyházkerület kezelése alatt állottak — refundáltassanak. Ez a kötelezettség lebegett minden bizonnyal az egyházkerületi pénzügyi választ

mány előtt, mikor a Kálvineum kérését nem teljesítette.

Kérdés azonban, hogy nincsen-e az egyházkerület kezelésében olyan pénz, melyből a kért évenkénti segélyt folyósítani lehetne anélkül, hogy az a pénz rendeltetéséről elvonatnék? Van. A Baldácsy-alapítvány évenként kiutalt járuléka. Hiszen a járulék felosztására nézve az egyházkerületnek az alapítólevél inteniói szerint az a rendelkezése, hogy „a lelkészek özvegyei és árvái inséges sorsának némi enyhítésére szolgáljon.” — Hogy felel meg ez a segély rendeltetésének inkább? Ugye, ha a jutalék teljes egészében az egyházmegyéék rendelkezése alá bocsátva — kifogás lgatja az egyházkerület az egyházmegyéktől benyújtott elszámolásokat, mert a Baldácsy alaptól kiosztott jutalék nem céljára fordított, vagy úgy, hogy az egyházkerület a Kálvineumra kért 480 Pengőt kiszakítja az egyházmegyéket illető jutalékból s így segít a lelkészek özvegyei és árvái inséges sorsán? Én azt hiszem, ez az utóbbi eljárás sokkal helyesebb. Ez alapon talán nem is lesz akadály a segély folyósításának.

Az egyházkerület intéző-bizottsága bizonyos összeűl még a tavaszi egyházkerületi közgyűlés előtt. Az intéző-bizottságnak egy tagja szóvá teheti a Kálvineum kérését azzal, hogy tétessék az még egyszer le a pénzügyi választmányhoz. Teljes reménységgem van arra, hogy a pénzügyi választmány a fent jelzett módon javasolni fogja a segély megadását.

Az önkéntes megadózás sem fog hiábavaló lenni. Két intézet fentartásánál s fejlesztésénél a „szegény lelkészek” eme segélye is felfér. Az azonban nagyon kérdéses, hogy ha új nép áll a kihaltak helyére, az ifjak teljesítik-e azt a kötelességet, amelyet ők nem vállaltak? S ha az az abaúji lelkész soká él, tudja-e majd a fizetésről megelégedettek helyett azt a kezdetben kicsinek látszó, de évről-évre növekvő segélyt a maga kongruás fizetésekből beüldözgetni?

Fodor György.

A sárospataki ref. főiskola tantervei 1790—1820-ig.

— Mutatvány Kornis Gyula „A magyar művelődés eszményei” c. művéből. —

A magyar ref. egyház másik *pupilla oculi*-ja volt a sárospataki iskola. A XVIII. század végétől kezdve a tantervek itt is gyors egymásutánban váltják fel egymást. Ennek oka itt is egyrészt az állami Ratió kényszerítésétől való aggodalom, ami állandóan ébren tartja az iskolaszervezet és a tanítási anyag javítására az érdeklődést és a figyelmet, másrészt a humanisztikus és a realisztikus irány küzdelme. Patakon általában az utóbbi jut diadalra. Ez is egyik forrása Patak és Debrecen kölcsönös ellenszenvének.

Az 1796-ban életbelépett tanterv Vay József főgondnok elnökelete alatt készül, aki erősen rokonszenvez a Ratió realisztikus gyakorlati elveivel. Az új szervezet szerint a két elemi osztályra hatosztályú latin iskola épül, melyben a klasszikus nyelveken és irodalmon kívül matematikát, földrajzot, természetrajzot, hazai jogot, magyar történelmet, egészségtant s rajzot is tanítanak. A gyakorlati élet szempontja a tantervben erősen érvényesül. A tanítás nyelve a történelem, a filozófia és teológia kivételével magyar.

Ezzel a fontos újítással a pataki iskola az ország valamennyi iskoláját évtizedekkel megelőzi¹

A deákos kultúra konzervatív képviselői azonban Patakon sem nyugodnak: a realisztikus és humanisztikus irány ritmikus hullámozása az iskolai reformtörekvések terén itt is ugyanúgy zajlik, mint Debrecenben, csak hogy Patakon a realisztikus hullám az erősebb. 1803-ban a tiszáninneni egyházkerület tanügyi bizottsága már vissza akarja állítani a deák nyelv csonkítatlan uralmát: a latin ne csak a tanítás nyelve legyen, hanem régi hagyomány szerint a tanulóok társalkodásának nyelve is, melynek büntető szankciója a *signum*. Az egyházkerületi ülesen mégis Vay Józsefnek felfogása győz: az ismeretek szerzésében a tárgyi érdek nem rendelhető alá a formának, az idegen nyelvnek. A latin nem lehet kizárólag főtantárgy, hanem csak egyik főtantárgy. A latinra, országos szerepe miatt, kétségkívül nagy szükség van. Ha azonban a latin tudás hanyatlík, ezen a bajon nem szabad úgy segítenünk, hogy a reáliákat az iskolából kiküszöböljük, vagy megcsonkítjuk, hanem úgy, hogy az osztályok számát szaporítjuk. Ezért a gimnáziumot alul is, felül is egy-egy osztállyal megtoldják: alul az elemiből csatolnak egy osztályt a gimnáziumhoz, felül pedig ráépítik a „repetensek osztályát.” Így a humanizmus és a realizmus küzdelmében a középút jut érvényre.

(Vége köv.)

¹ „Eodem statuto, ut physica, mathesis, historia naturalis, paedagogica, oeconomia rustica, diagetica lingua hungarica tradantur per professores Sed historia, philosophia et theologia lingua latina. Equidem physica jam anno 1794 hungarice fuit tradita per clariss. David Szabó” Johannes Szombathy: Historia Scholae seu collegii ref. Sárospatakiensis. Magyar Prot. Egyháztört. Emlékek. 1860. 197., 215. l.

Az egyházkerületi bíróság ítélete.

25. B./1927.

A tiszáninneni ref. egyházkerületi egyházi bíróság, (a bíróság tagjai voltak: dr. Révész K. püspök és Dókus E. főgondnok, mint elnökök mellett: Cziáky E. és Farkas I. esperesek, Fodor Gy. egyh. ker. tbíró, báró Ragályi Balassa F. és Zsóry Gy. egyhm. gondnokok) mint I. fokú fegyelmi bíróság *Elekes Imre* sárospataki ref. főgimn. és közigazgatónak saját maga ellen kért fegyelmi ügyében alulírott napon és helyen megtartott tárgyalás után a következőképen

Végzett:

A tiszáninneni ref. egyházkerületi bíróság, mint I. fokú fegyelmi bíróság *Elekes Imre* sárospataki ref. főgimn. és közigazgatónak az iratoknál I. nsz. alatt elfekvő, Okruczky Zoltán ny. kir. törvényszéki bíró által Sárospatak, 1927 október hó 20. kelettel „Alma Mater” címmel közzétett rőpiratában közölt, *Elekes Imrének* 1919 április hó 18. án a Zemplénvármegyei Művelődési Osztály intézőbizottságához intézett levele alapján saját kérelmére folyamatba tett fegyelmi eljárást megszünteti.

A felmerült költségeket az egyházkerületi pénztár terhére utalja.

Indokok:

Elekes Imre sárospataki ref. főgimn. és közigazgató f. év október hó 24. én fegyelmi vizsgálatot kért maga ellen Okruczky Zoltán ny. kir. törvényszéki bírónak a rendelkező részben említett rőpiratá-

ban közölt, Sárospatakon, 1919. április hó 18-án kelt, a már említett kommunista szervhez intézett levele tárgyában, amelyben többek közt az a kijelentés foglaltatik, hogy: „lelkészi jellegemet megszüntettem s egyúttal minden készséggel és tanulmányokon nyugvó meggyőződéssel ajánlom fel szolgálataimat az új társadalmi berendezkedés kiépítése és állandósítása érdekében.”

A tiszáninneri ref. egyházkerület ügyésze az egyházkerületi bíróság elnöksége által történt felhívásra nyilatkozatában közérdek szempontjából a vád képviselőjének vállalását kívánatosnak nem tartotta arra utalással, hogy a cselekmény büntethetősége az E. T. 140. §-a alapján már évekkel ezelőtt megszűnt.

Az egyházkerületi bíróság elnöksége ezzel szemben Elekes Imrével szemben a fegyelmi eljárást vizsgálat mellőzésével hivatalból elrendelte, miután Elekes Imrével szemben a közölt levele alapján támasztható vádat a nagyközönség megnyugtató véget bírói úton megvizsgálándónak találta.

A vádak, — amelyek Elekes Imrével szemben a röpiratban közölt és jellemzett levele alapján esetleg támaszthatók, — az E. T. V. t.-c. 34. §. 1., 2., 3. és 11. pontjában meghatározott fegyelmi vétségek tényálladékaik szempontjából képezhetik bírói megvizsgálás és elbírálás tárgyát.

A bíróság Elekes Imrével szemben a közölt levele alapján általa folyamatba tenni kért fegyelmi eljárást megszünteti.

Eltekintve ugyanis attól, hogy Elekes Imrének a fenti, 1919. április hó 18-án megírt levele megírásában s az u. n. tanácsköztársaság a címzésben megnevezett szervéhez való juttatásában rejő magatartásának fegyelmi büntethetősége az E. T. 140. §-a értelmében elévülés okából már évekkel ezelőtt megszűnt és így e címen vele szemben fegyelmi bírói eljárás nem folytatható, a bíróság erre való tekintet nélkül megállapítandónak és kimondandónak találta, hogy Elekes Imrével szemben inkriminált levele alapján támasztható és az E. T. hiv. törvényszakaszaiba ütköző vádaknak tárgyi tényálladási feltételei sem forognak fenn.

Ez a levél Elekes Imre a kommunizmus alatti magatartásának ugyanis, a kommunizmus első hónapjaiba eső egyetlen kiszakított részét tünteti fel, — a kommunizmusról alkotott „tanulmányokon nyugvó” meggyőződését tükrözteti vissza és ezen eszmei kommunizmuson alapuló új társadalmi berendezkedés kiépítéséhez szolgálatának felajánlását tartalmazza, — mely nyilatkozattételre az összes köztisztviselők, de különösen az egyházi szolgálatban állók, — állásukból való elmozdítás lelki kényszere és a forradalmi kormányzótanács már ismert retorziói alatt köztudomásúlag kötelezve voltak.

Az egyházi tisztviselő a gyűlöletes korszak alatti egyház- és nemzethűsége bírói lelkiismeret és felelősség mellett nem ily incidentális, kiszakított mozzanat, hanem a szomorú, válságos idők egész idejében tanúsított magatartásának összesített és az ítélkező ész és lélek vizsgálata alá a maga teljességében és hűségében vetített képe alapján vizsgálható és ítéltető meg.

Már pedig Elekes Imre a kommunizmus alatti, egyház- és nemzethűség szempontjából magatartását annak egész teljességét felölelő ebben a megbízható képében a sárospataki ref. főiskolai igazgató-tanács

által kiküldött igazoló-bizottság, tehát az a fórum vizsgálta felül, amely nevezett főiskola s egyben ezen részében az egyház autonóm alkotmányának erre a célra törvényesen kijelölt szerve volt és épen ebben a minőségében a feladatát képezett személyi és tárgykörben alkotott ítéletei oly értéket számba veendő, amelyek a nemzet, az egyház s annak körén belül szeplőtlen multu főiskolája magasztos érdekeinek, szentséges lélekkel épített jövőjének a megóvása szempontjából nemcsak az egyház s annak szervei, hanem mindenki szemében feltétlenül megnyugvást keltők, alaposságuk és megbízhatóságuk már csak azon okból is, mert ez az ítélőbizottság s annak határozatát tudomásul vevő igazgató-tanács tagjai maguk is a nagy történelmi drama Sárospatakon lezajlott jeleneteinek közvetlen szemlélői és részesei voltak, vitán felül álló kell hogy legyenek.

Ez az igazoló bizottság pedig Elekes Imrét az iratoknál elfekvő jelentése szerint a forradalmak alatti magatartása tekintetében igazolta s ezt az igazoló jelentést a főiskola igazgató-tanácsa tudomásul vette.

Az igazoló-bizottság és Igazgató-tanács ezen ítélkezésének a helyességét megerősíteni alkalmas Elekes Imrének a főiskola keretében a nemzetnevelés nagy munkája terén a válságos idők alatt és óta a bíróság hivatalos tudomása szerint tanúsított, — a megelőző hosszú, érdemes tanári működése folytatásaként jelentkező, egyébkénti kifogástalan magatartása, — úgy a kommunizmus alatti, jelenben főiskolát végző tanítványainak, az Elekes Imrével most felújított vádak alaposságát cáfoló, egyház- és nemzethűségét a kommun alatt is közvetlen tények sorozatával bizonyító, az iratoknál elfekvő hírlapi közleményben az esküre hivatkozás mellett közzétett nyilatkozata.

Ez alapon az eljárás megszüntetése mellett is a bíróság indokoltnak találta annak kimondását, hogy az Elekes Imre vonatkozó elbírált magatartásának egyes öletszerűen kiszakított részei kiemelésével ellene újabban közhírré tett vádak, — amelyek csak az egyház belbékéjének lezárt tények indokolatlan megbolygatása útján, elítélendő veszélyeztetését eredményezhetik, — tárgyi alappal nem bírnak.

Dr. Révész Kálmán sk.
püspök, egyházi elnök.

Dókus Ernő sk.
egyh.-ker. főgondnok,
világi elnök.

A kiadmány hitelül:

Dr. Horváth Zoltán
egyh.-ker. vil. aljegyző.

Ahogy Isten akarja.

Egy gondolatot gondol fent az Isten
A magasságos ég magaslatán
És a gondolat testet öltve itt lenn
Emberre lesz s él évre év után.

S minden ember csak azért él a földön,
Mert mindegyik egy ilyen gondolat,
Hogy lelke itt egy égi célt betöltsön
Egy napig bár, vagy nyolcvan év alatt.

És te hiába sírsz, vagy harcolsz, küzdesz
S tenmagadon bármily erőt veszel,
A te életed olyanná lesz, az lesz,
Amilyennek Isten gondolta el!

Szigethy Ferenc.

IRODALOM.

* **V. Siposs Ida:** *Az örök nap* (69 lap). A *bobrói vér* (119 l.). Mindkét elbeszélés a reformáció korából, első századából meríti tárgyát s mindkettőnél az érdekesítő mese mellett a vallásos és erkölcsi eszmék is fölemelő hatást gyakorolnak az olvasóra. A könyvnyebb olvasmányok kedvelői érdeklődéssel olvashatják mindkét elbeszélést.

* **I. Apróságok Nagymeseországából.** Irta *Tóth János* ref. lelkész. (99 lap). II. **Csevegő virágok,** mesekönyv 7—12 éves gyermekek számára, írta *dr. Halmi János* ref. lelkész (96 lap). Mindkét mesés könyvet ref. lelkész írta s mindkettőt a Méliusz debreceni könyvkereskedés adta ki s átolvastatva őket, mind a kettőt jó lélekkel merjük t. olvasóinknak ajánlani. Az előbbi 22 eleven nyelven írt és elbeszél mesét, gyermekhistoriát, az utóbbi 15 gyermekmesét és regényes elbeszélést foglal magába; az előbbi fametszetű, az utóbbi színes képek díszítik.

* **Miskolci Szemle.** A Lévy József Közművelődési Egyesület Lapja. Főszerkesztő Bank Sándor, felf. szerkesztő: Sassy Csaba, az egyesület főtítkárja. III. szám. — Örömmel vettük ezt az új irodalmi, művészeti és kritikai havi folyóiratot, mely, mint a Lévy-Egyesület organuma, Borsodvármegye és Miskolc városa irodalmi, művészeti és tudományos erőinek szervezését, erősítését és fejlesztését van hivatva szolgálni s mint ilyen jelentékeny lépcsőfokot jelent Miskolc kulturális életének történetében. E 3. szám a Lévy József költő emlékezetének szentelt magvas tanulmányokat, kedves emlékeztetéseket és lendületes költeményeket nyújt az olvasóknak. Szívesen üdvözljük az új folyóiratot s áldást kívánunk fejlődésére!

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A sajtószentpéteri gyülekezetben** december 11-én lesz a lelkészválasztás. A pályázók közt Felméry Albert aszalói, Hubay Mihály szilvásvárad, Lenkey Gyula bánhorváti, Svingor Jenő radostyáni, Szigethy Ferenc balajti és Tóth János vezédi lelkészek szerepelnek. Közülök fogják a s. sz.-péteri hívek a legérdemesebbet néhai Vadász Pál örökébe ültetni.

— **A genfi ref. egyház** konzisztóriumának nov. 19-én tartott ülésében *Martin* Jakab genfi lelkész, aki szeptemberben résztvett a Presbyteri Világszövetség keleti ágának budapesti konferenciáján és onnan Debrecenbe is elrándult, meleg szavakkal emlékezett meg magyarországi benyomásairól és ajánlotta a genfi egyház figyelmébe a magyar ref. egyházzal való bensőbb, szorosabb kapcsolat létesítését. — *Choisy* Jenő egyetemi theol. tanár, aki a genfi egyetem theol. fakultását a párisi prot. theol. fakultás 50 éves jubileumi ünnepélyén képviselte, az ünnepélyről a *Semaine Religieuse*-ben közölt referációjában többek közt a következőket írja: „Megmérhetjük, micsoda útat és haladást tett Franciaország a türelem és vallásszabadság terén, ha a régi Sorbonne reakcionárius fanatizmusára és azokra a protestáns-üldözésekre gondolunk, melyeknek a Sorbonne volt szenvedélyes mozgatója. „Hajdan valamennyiünket, mint eretneket megégették volna — mondá joggal a lau-

sannei egyetem küldöttje nekem — ma pedig a Sorbonne meleg vendégszeretettel fogadja a prot. egyetemek és theol. fakultások képviselőit!”

— **A sárospataki ref. templomban** nov. 27-én d. u. 5 órakor rendezett *orgona-hangverseny* magas művészi élvezetet nyújtott az egybegyűlt nagyszámú közönségnek, mely odaadó figyelemmel és áhítattal hallgatta Kovács D. kép. igazgató művészi orgonajátékát, Erdőssy Vilmosné remek csengő hangon előadott vallásos énekeit, Hauptman „Esti énekét” Kovács D. orgona, Geyer B. kép. tanár hegedű- és Kolozs Richárd viola előadásában, a főiskolai énekkar és a ref. vegyeskar szép darabjait, általában a műsor minden pontja teljes elismerést érdemelt. A bevétel felül van 500 pengőn.

— **Rövid hírek.** Az egyetemes *tanügyi bizottság* február 22—23 án, az egyetemes *Konvent* április 17—18-án fogja jövő évi tavaszi gyűléseit megtartani. — A pápa, mint a napilapok írják, *Serédi* Jusztin benedekrendi szerzetes apátot nevezte ki esztergomi érsekké. Hajdan a püspöki és érseki kinevezés a magyar államfő joga volt s a pápa csak hozzájárulását adta a kinevezéshez; ma a helyzet, úgy látszik, ellenkezőre fordult. — A közoktatásügyi miniszter *dr. Szőnyi* Sándor tanárt, az Ev. Ker. Diákszövetség egyik munkás tagját, a ceglédi ref. egyház belmissziói mozgalmainak vezetőjét nevezte ki a ceglédi áll. főgimnázium igazgatójává. — Özv. Matolcsy Miklósné úrnő farmosi birtokán nyomdát rendezett be s ott nyomtatja a *vakok bibliáját*; Mózes I. könyve s néhány evangélium már készen is van.

— **A Habsburgok joga.** A képviselőház nov. 30-iki ülésén *Hegymegi Kiss Pál* debreceni képviselő (néhai Kiss Áron püspök fia) meginterpellálta a miniszterelnököt az Otto főherceg érdekében kifejtett propaganda felől. Beszédében tiltakozott az ellen, hogy a főherceg születésnapján rendezett banketten egy ünnepi felszólaló azt a fennálló törvényes renddel ellenkező vakmerő állítást kockáztatta, hogy Magyarországnak ma *van* királya, holott sem a pragmatika szankciójáról szóló, sem az 1790: X, sem az 1867: XII. t.-c. nem ad jogot arra, hogy ma Magyarország királyáról beszéljünk. Magyarország nem egy telekkönyvi birtoktest, mely a Habsburgok javára volt bekebelezve; mi már megszenvetünk a 400 éves országlásért és a mi szenvedéseink tovább nem mehetnek; én úgy érzem: a hazáért van a király s nem a királyért van a haza! *Gr. Bethlen* István miniszterelnök válaszában kijelentette, hogy a mai államrend erőszakos felforgatását az állam teljes fegyveres erejével meg fogja akadályozni.

— **Statisztikai adatok.** Az 1927-ik év II. negyedében Csonkamagyarország területén 2284 olyan vegyes házasság kötött, melyben az egyik fél református volt; ezek közül megegyezés történt 485 esetben a ref. egyház javára, 423 esetben a ref. egyház kárára. — A *dunamelléki* egyházkerületben 1926 folyamán házasságot kötött 3841 pár. ebből reverzalist adott javunkra 965, kárunkra 409 pár; hozzánk áttért 889, tőlünk kitért 509 lélek.

Szerkesztői üzenetek.

Perkupa. A hirdetés díjául 6 (hat) pengőt kérünk.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA: Meg egyezés szerint.
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: Igaz József: O. R. K. P. — Nádházy Bertalan: Jelek. — A sárospataki ref. főiskola tantervei 1790—1820-ig. (Folyt. és vége.) — Vegyes közlemények. — Szerk. üzenet.

O. R. K. P.

Egyházunk megújulásának problémája szerény nézetem szerint azon fordul meg, hogy milyen sürgetően tudja az egyetemes egyház törvényhozó testülete magát egy korszakos reformra rászánni a belmisszió, a hitélet érdekében, amely korszakos reform nem más, mint visszaadni a papságot papi hivatásának az anyagi gondoktól való mentesítés útján. E korszakot kezdő reform eszköze pedig az „Országos Református Központi Pénztár” haladéktalan felállítása, megszervezése. Nehéz feladat, de nem megvalósíthatatlan, s az áldásai megérnék a megvalósítás nehézségeinek egyesült akarattal való leküzdését. Csak egész röviden óhajtok ezuttal rámutatni e pénztár megszervezésének szükségességére és módjára.

Ma a lelkészek 90%-át a gazdálkodás gondoljai és feladatai kötik le s vonják el igazi hivatásától. Anyagi gondokkal terhelt lélek csak vergődő szárnyakkal tud a papi hivatás magasztos régiói felé szárnyalni. Mentésíteni kell tehát a lelkészkedő papságot a gazdálkodással járó tömérdek anyagi és kicsinyes gondok tömege alól s akkor a belmissziói munka soha nem remélt eredményeket fog felmutatni a sok-sok egyház hitéletének s végeredményben nemzetünk újjászülésének kies mezején. Vegyék tehát az egyházak presbitériumai egy megalkotandó zsinati törvény értelmében az összes papi, esetleg tanítói javadalmi földeket 1—2 hold kertilletményen kívül házi vagy feles kezelésbe, szolgáltatassák be a Központi Pénztárba azoknak tiszta jövedelmét s fizesse a Kp. Pénztár az összes lelkészeket és tanítókat fizetési osztályokba sorozás mellett úgy, hogy meglegyen a korral járó megérdemelt fokozatos és igazságos előhaladás lehetősége s ne mondhasa azt jogosan senki emberfia, hogy vannak „kálvinista kanonokok” és nyomorban tengődő, egész életükön át szűkölködő okleveles lelkészi páriák. Így minden lelkész megtalálná a neki való helyet, mert bármely kulturálan falusi egyházközségbe sodorná is az isteni gondviselés által részére kimért végzete, mindenütt neki való helyen volna, mert megélhetését és kulturális szükségleteit biztosítaná a minden egyházat megközelítőleg egyenlősítő Kp. Pénztár.

Megszűnnék ekkor a lelkészeknek a felelőtlen elemektől való függő, megbénító függő helyzete is, mert a párbér járandóság mindenütt, egész ország-
ból a Kp. Pénztárba volna mindennapi.

ként, esetleg egyházmegyénként befizetendő. A „hivek”-kel való viszálykodások 99%-a anyagi ügyekből folyó nézeteltérésekre vezethető vissza; de a belhivatalnokok anyagi függetlensége a Kp. Pénztárral vissza lévén állítva, a belső béke is öröndetesen megszilárdulna. Az állami hozzájárulások természetesen mind a Kp. Pénztárt illelnék, ahonnan havi részletekben utalnák ki minden egyes lelkésznek, esperesnek, püspöknek a fizetési fokozatának megfelelő dotációt. Nem volna többé tülekedés, stréberkedés, könyökkel való törtetés egy-egy zsíros eklézsiáért s vesztegetés, korhelykedés, itatás a választásoknál, mert a legkisebb helyen is biztosítva volna a lelkészcsalád tekintélyének megfelelő megélhetés. A lelkész minden energiáját nem a földek intenzív megművelésének, hanem a lelkek szántóföldjének szentelhetné. Megfelelő gyermekneveltetési segélyek kiutalása mellett nem lenne kénytelen a lelkész gyermekei inséges ruházata miatt a társadalmi élet legprimitívebb megnyilvánulásai előtt is elzárkózni. Erősödne az összetartás, a baráti érzés lelkész és lelkész közt, mert nem tátongana ott közöttük a dúskálás és az inségeskedés elválasztó szakadéka. A nagyobb egyházak esetleges munkatöbbletéért bőséges kárpótlás volna a bőséges stólatöbblet.

A kisebb egyházak, melyek többségben vannak, örömmel üdvöznének az új, igazságosabb rendet, a nagyobb egyházak pedig testvéri szeretetükről, fejlett szociális érzékükről és nemes érzésükről tehetnének tanuságot az eszme meleg felkarolásával és az új zsinati törvény készséges végrehajtásával. A részletek kidolgozása a zsinati atyák feladata! Csak nemes érzés és jóakarát a nagyok részéről, s az eszme testet ölt! Szóljatok hozzá minél számosabban lelkész- és tanítótársaim, világi testvéreim, „sine ira et studio”!

Bodroghalász.

Igaz József
ref. lelkész.

A t. cikkíróra, úgyhiszem, külföldi példák (pld. a francia reformátusok példája) hatottak indítványára megtételénél. De nálunk a lelkészfizetési rendszer sok százéves fejlődés eredménye s azon nagyon bajos dolog volna olyan gyökeres változtatást tenni, mint ő javasolja. De a kérdés azért megérdemli, hogy felette gondolkozzunk!

Szerk.

Jelek.

Az esztergomi hercegprimás tehát Serédi Jusztinián lett. Az apja Szapucsek Mihály cserepes. Vezetéknevét „Serédire” a belügyminiszterium 1194—1900. okt. 19 én kelt rendeletével változtatta át. 25 esztendőn keresztül nem élt Magyarországon. Azt írják róla kihangsúlyozottan: „... a primások örökebe egy olyan pap lép, aki nem volt püspök vagy főapát, nem volt arannyal hímzett süvege, pompázatos faragású pásztorbotja, tekintélyt parancsoló kora, kitűnő családi összeköttetései sem voltak... És, mégis esztergomi érsek lett. Máról-holnapra.” Azt is olvashatjuk így: Szülőfalujában „csak a cigánysor közelében találunk nádfedeles viskókat, ezek között azt, melyben Jusztinián érsek negyvenhárom évvel ezelőtt született.”

Engem az esztergomi érsek kinevezése, ma, nagyon érdekel. Jeleket látok feltűnni, amelyeket jó lesz megfigyelnie a magyar református egyháznak.

Közjogi vonatkozásban is nagyon érdekes, de egyszersmind bántó képet mutatnak a jelek. A magyarországi katolikus egyház hierarchiájának csúcsára a legfőbb személyt, a magyar kormány beleegyezése nélkül, idegen államban élő egyén nevezte ki s a magyar földből töméntelen javakat juttat a számára akkor, mikor a magyarok százazrei hiába kúnyorálnak kormányunktól hivatalocskát, munkát. A kinevezett állampolgársága sincs egészen rendben, mert hiszen „nem optált.” Mi történhetik még itt?...

A jelek azonban más irányból nézve, még jobban lekötik a figyelmemet s az önkéntelen összehasonlítás következtében: egészen elbűsítanak.

Kinevezik püspökké Svoyt. Hercegprimássá Serédi Jusztiniánt. Az előbbi egyszerű plébánosból lesz püspök, az utóbbi egyszerű áldozár. Ezt a körülményt Róma nem igyekszik szépítgetni. Sőt. Napról-napra hangosabban s szélesebb körben hirdeti. Jusztinián érsek szegény cserepes fia. Jusztinián érsek a cigánysor közelében nádfedeles kunyhóban született. Jusztinián érsek nem volt főapát, püspök. Nem voltak kitűnő családi összeköttetései.

Ha Róma érdeke, politikája mást kívánna, bizony, hogy módjában volna másként informálni a közvéleményt. De neki most ez kell. Miért? Talán így akar a főrangúak előtt érsekének nagyobb tekintélyt biztosítani? No bizony, azt ezen az úton nem érné el. De tekintélyt akar szerezni és fog szerezni mások előtt. Szimpátiát és szeretetet a sokadalom lelkében. A nyomorgókban. Kenyérharcot vívókban. A meg-alázottakban. A lenézettekben...

Jusztinián érsek — látjátok — a tietek. Közületek jött. Nádfedele kunyhóból. Az élet letiportjai közül. A cigánysor mellől...

Róma, megcsontosodott hierarchikus rendszerét így tudja időszerűvé tenni. Kiméletlenül töri meg a nepotizmust, a byzantinizmust, ha a jelek azt kívánják.

Olyan nehezen fogok hozzá, hogy magyar református egyházunk életére nézve ebből következtetést vonjak le. Pedig ez a célom. Kiáltani szeretnék igen nagyot. Ha a tudóim megpattannának is. Egy vészes sikolyt akarnék dobni a mi egyházi életünkbe. Nézzetek a jeleket!... Cselkedjétek!... Hamar!... Friss levegőt a tanácskozási termeinkbe!... Áramolják a cigánysor mellől, ha ott tisztább, mint a paloták környékén!... De gyorsan!... Törjétek ki az ablakokat, ha már nincs idő kinyitni!... Véres ke-

reszteket hordozó református egyházam, megfojt a kereszt terhe, ha nincs levegő!... Keresztet rárakodnak a nepotizmus, az en blok választás!... A „ki következik” sorrend!... És, ha sikolyomra megmozdulnának s cselekednének is a mindent rendben látók, szívesen némulok meg...

Addig azonban az utolsóig sikoltok, ordítok, mint az édesanyját halódni látó, gyógyulásáért remegve aggódó, apátlan, játszótársaitól megpüfölt gyermek.

Nádházy Bertalan.

*

Cikkíró kifejezéseit itt-ott túlerőseknek tartjuk, de mivel alap gondolatát — hogy mindenkor a tehetőséget, az érdemet méltányoljuk egyházi választásainknál — helyeseljük, nem akartuk e kissé radikális színezetű cikk előtt sem lezárni a sorompót. Szerk.

A sárospataki ref. főiskola tantervei 1790—1820-ig.

— Mutatvány Kornis Gyula „A magyar művelődés eszményei” c. művéből. —

(Folyt. és vége.)

A humanisták mozgolódására, akiket az álmosdi Ratió sikere is erősen buzdit, 1810-ben újra revízió alá veszik a tanulmányi rendet. Az új tanterv a XIX. század első felében a magyar középiskolának legsikerültebb s legmodernebb tanulmányi rendje, melyben a nemzeti érdek, a tárgyak humanisztikus és realisztikus művelődési értéke a legszebb összhangban egyesül.¹

Több tekintetben már az Entwurf és a századvégi új magyar gimnázium tantervének körvonalait pillanthatjuk meg benne. A gimn. nyolc évfolyamu. A magyar nyelv itt szerepel először mind a nyolc osztályban, mint külön tárgy, saját tantervvel: alaktan, szókötés, retorika, poétika; fogalmazás prózában és versben. A magyar történelem alapvonalai az I. és II. osztályban szerepelnek, tüzetesebben az V. osztályban. A magyar alkotmánytan a III. osztály tárgya. Magyarország földrajza több évfolyamban foglal helyet. A latin alaktan az I. és II., a latin mondattan a III. és IV. osztály anyaga; az V. osztály a latin retorikával, a VI. a latin poetikával foglalkozik, míg a felső két osztály a római irodalom-történet területe. Nepost, Phaedrúst, Caesart, Livíust, Cicerót, Ovidíust, Vergíliust, Horatiust, Terentíust olvassák: emellett római régiségtant tanulnak és a latin stílust és fogalmazást gyakorolják. A görög nyelv elemeinek keskeny tér jut: csak a VIII. osztályban tanulják.

Ellenben a német nyelv tanulása a III—VIII. osztályban kötelező, ami szintén újság tanterveink történetében, mert az állami Ratió szerint a német csak rendkívüli tárgy. A természettudományok az I. osztály kivételével minden osztályban értenyernek: a II. osztályban egy kis mechanikán kívül az állattan, a III. osztályban a növénytan, a IV-ikben az ásványtan foglal helyet. A felső osztályok ugyanezt tüzetesen ismétlik: az V. osztály az állatiant. A VI. a növény- és ásványtant, amihez a VII. és VIII. osztályban a fizika járul. A matematika tanterve,

¹ A tanterv részleteit közli Szűcs Gyula, *Magyar nyelv- és irodalomtörténet*, I. m. 37—8. l. V. ö. Ellend József: *A magyar nyelv- és irodalomtörténet*, I. m. 701. l.

a cserkészavatáson igazi cserkészösszetartással megjelent a „64. sz. Lorántfy Zsuzsanna” leánycserkészcsapat is.

— **A sárospataki ref. egyház** 1927. évi története a rendesnél izgalmasabb volt. A vezetőség kénytelen volt látni, hogy megszorodott adósságát ki kell fizetnie, hogy templomát s többi épületeit feltételül javíttatni kell, ha a nagyobb kárt ki akarja kerülni. Mivel óriási összegekről volt szó, lehetetlennek látta az egyházi adó többszörös emelésével a mostani nemzedéket terhelni meg, hanem törlesztési kölcsönre gondolt. Mint köztudomású, a kölcsön létre is jött, de az egyház békéjét megzavarta egy pár félrevezető s egy pár félrevezetett egyháztag eljárása s felebbezése, kik képtelen rágalommal illetve a vezetőket, az egyházi adó felemelésének rémével jártak és suttoztak s nem akarták megérteni, hogy a szükségessé vált javításokat épen azért akarják kölcsönből fedezni, mert nem akarják a mostani nehéz gazdasági világban a mai nemzedéket elviselhetetlen terhekkel megterhelni. A vád és rágalom visszaesik azokra, kik könnyelműen dobták világba azokat. A tervbe vett építkezések és renoválások most már — mondhatjuk csaknem teljesen — megtörténtek. Az alábbiakban adunk tájékoztatást a kölcsön hovatartozásáról. Kézhez vett az egyház 32.680'16 pengőt. Ezzel szemben kiadott: adósság kifizetésére 6993'35, a kölcsön előzetes kiadásaképpen 904'99, múlt évbeli adókra 2045'29, illetékegyenértékre 1064'38, múlt évi tanítói nyugdíjilletékre 141'44, szőlőművelés kártalanítására 600 pengőt, tőkésítésre fordított 559'04 pengőt. A többi költség mind az épületekre ment, melyek közül a templom maga megemésztett 11.676'80 pengőt, az orgona 2971'31, a többi épületek (parochia, iskola, hitoktatói, tanítói lakás, harangozó lakás, Vayutcai kert kerítése, Dr. Katona Mihály-féle örökség 3 épülete, tanya stb.) 8827'04 pengőbe kerültek. Az összköltség: 35 783'64 pengő.

— **Rövid hírek.** A sárospataki főiskola régi növendékei dec. 3-án este Budapesten az Országház alsó éttermében társas vacsorát rendeztek, amelyen *dr. Finkey Ferenc* koronaügyész helyettes tartott előadást „Kossuth Lajos sárospataki diákságának százados fordulóján” címmel. — *Janka Károly* országgyűlési képviselő, a képviselőház dec. 7-én tartott ülésén mélyszégyen felháborodással tiltakozott az oláhok részéről Nagyváradon elkövetett kegyetlen magyarüldözések ellen s a kormány útján felhívni kívánta a Genfben ülésező Népszövetség figyelmét a trianoni szerződés megsértésére és a kisebbségek jogainak elkobzására. „A békeszerződés revíziójának időpontja elérkezett!” — kiáltotta oda az egész képviselőház óriási éljenzése mellett. — *Sőregi Jánost*, főiskolánk volt hallgatóját (a néhai cigándi tanító fiát), a debreceni múzeum régiségosztályának segédőré dec. 3-án avatták a debreceni egyetemen a bölcsészeti tudományok (egyet. történelem, archeologia és földrajz) doktorává; doktori értekezésének címe: „A székely-magyar kontinuitás elméletének jogosultsága a turáni szellem keretében.”

— **A sátoraljaujhelyi ref. Leányegylet** f. hó 5-én nagyszerűen sikerült műsoros estélyt rendezett, melynek kiemelkedő része a „Vadrózsa” c. 2 felvonásos daljáték volt. A daljátékot zenekísérettel mellett adták elő. Ez az előadás is fényes bizonyítéka a

Leányegylet munkásságának, melynek figyelme arra is kiterjed, hogy a református közönséget pompás előadással szórakoztassa azon a nagy és felelősségteljes munkán kívül, melyet a gyülekezet gyermekeiért végez.

— **A lelkes urak figyelmebe.** Az egyházkerületi rendelkezések a legáció kérdésében elvileg kizárják, hogy a tiszáninneni egyházkerület gyülekezetei ne fogadjanak legátust, vagy magok jelöljék meg az elfogadandó legátust. Ha rendkívüli helyzet, vis major, mégis arra kényszeríti a lelkes urakat, akkor a presbitérium határozatát, *esperesi* megerősítéssel oly időben méltóztassanak beküldeni, hogy az elekcionál figyelembe vehető legyen. Tisztelettel a Főisk. Közigazgató, mint az elekcionális bizottság elnöke.

— **Új adat Kálmáncsehi Sánta Mártonról.** Kálmáncsehiről, a helvét irányú reformáció egyik legkiválóbb magyar apostoláról följegyezték forrásaink, hogy működött Beregszászon, Munkácson, Sátoraljaujhelyen, Mezőtúron és Debrecenben (S. Szabó József megállapítása szerint 1551—1555-ig és 1557-ben működött itt. L. Debreceni és spataki papok. 1916. 21—22. 36. 1.) Hogy az említett városok közül Beregszászon, Munkácson, Saujhelyben, Mezőtúron mely években működött e jejes reformátor, azt adatok hiányában mindeddig nem tudtuk megállapítani. Fejes István a sátoraljaujhelyi ref. egyház történetében (19. 1.) Kálmáncsehi ujhelyi működését Perényi Gábor kiskorúsága idejére teszi. Szinyei nagy írói lexikona szerint „1543 körül Sátoraljaujkelyen volt pap, 1548-ban pedig Mezőtúron, 1550-ben ismét Saujhelyen.” B. e. Kemény Lajos, Kassa város levéltárnoka, igen becses följegyzést talált Szabó Benedek kassai polgár 1548-iki vallomásában, amely szerint *tudós Kálmáncsehi Márton ujhelyi lelkész* (magister Martinus Kalmancsehy parochus de Ujhely) eladott borainak árát kéri Ujkaki Albert kassai városi jegyzőtől, aki azonban azt nem hajlandó addig megadni, míg Kálmáncsehi Márton az (ármálisa számára vásárolt) czobolybőrök árát teljesen ki nem fizeti. E jegyzőkönyvi följegyzés szerint tehát *Kálmáncsehi 1548-ban Saujhelyben működött* (és nem Mezőtúron). Ez a becses jegyzőkönyvi följegyzés az *Adalékok Zemplénvármegye Történetéhez* c. folyóirat 1927. évi 3. számának 90. lapján jelent meg. H. I.

Szerkesztői üzenetek.

Megkaptuk az alsózempléni egyházmegyétől az oda fizetett előfizetési díjakat. Nehány egyházközségnél az 1928-ik évre írjuk az előfizetést.

114—1927. szám.

Pályázat.

Az eltávozás folytán megüresedett *egerlővői* református III. számú tanítói állásra pályázatot hirdetek. Fizetés: államsegély és az egyház által fizetendő fizeteskiegészítés. 1 szobás lakás, tehát csak nőtlen tanerők pályázzanak. Kötelesség: az iskolaszék által rábízott osztályok tanítása. Lelkész és kántortanító esetleges helyettesítése. Csak a meghívottak jelenjenek meg bemutatkozásra. Pályázati határidő: december 24. Pályázati *lelkész* református lelkész hivatalka *szárospataki* 1927.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA:
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	Megegyezés szerint.
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak:	MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA	

TARTALOM: *Gaál Ferenc*: A napilap. — Könyvismertetés. — Vegyes közlemények.

A napilap.

A napilap ügye tehát az előtérben áll. Régóta várjuk már és reménykedünk megjelenésében. Mégis a Hit és Szolgálat Mozgalmának híradása szinte meglep bennünket és igaz örömet szerez mindnyajunknak, akik türelmetlenkedünk érte. Hogy miért? Közismert dolog mindenki előtt, akik évtizedek, de különösen a forradalmak óta aggodással szemlélik elmaradásunkat abban a versenyben, mely a lelkek meghódításában innen is, onnan is felszínre tör.

A *Magyar Szó* kimulása óta sok víz lefolyt az idők malmán és sok minden megváltozott körülöttünk. De év-év után, mind nagyobb lett a szükségérzet egy hatalmas sajtóorgánum után, mely jobbról is balról is kivédje azokat a támadásokat, amik bennünket érnek, anyaszentegyházunk kárára. Sokan voltunk naivak a közelmúlt veszedelmek utáni felbuzdulásunkban, akik az *Órálló* biztatásainak is örvendettünk, — noha tudtuk, hogy egy ember, vagy egy kis lelkes csoport buzgalma és erőfeszítése nem elég egy ilyen nehéz feladat megoldására. De hát a sok megpróbáltatás és mérhetetlen szenvedés után jól esett ez a kis reménykedés is.

Annál több örömet hoz tehát a Hit és Szolgálat előzetes értesítése, hogy a várt napilap ügye nemcsak napirendre jutott, hanem a megoldás felé közelget. Szinte érezzük, hogy már a gondolat is felemel s bizalommal reménykedünk, türelmetlenkedünk várakozásunkban. És én azt hiszem, hogy lelkesedésben, támogatási készségben nincs hiány. Ha csak az kellene: akkor ma megvajólsulna az eszme; holnap pedig már meg is jelenhetne az első szám.

De vajon elindulhat-e s ha elindulhat, hosszú út áll-e előtte eredményes pályafutással? Ki bírja-e azt a versenyt, mellyel szorosan találja magát? Leküzdheti-e azt a sok akadályt, mely egy ilyen nagy vállalkozásra vár? Lesz-e nemcsak lelkesedő tábora, hanem: elegendő erkölcsi és anyagi tőkéje? ami jövőjét nemcsak máról holnapra, hanem beláthatatlan időre biztosítja? ... Mind megannyi súlyos kérdés, melyre csak a jövő fog választ adni.

Es én mégis hiszek, mégis reménykedem. Mert ez a lapot nemcsak a lelkesedés, hanem a szükség hívja életre. Nemcsak egyes párnak vagy érdekcsoportnak tömörülése ez, hanem a református egyetemes egyháznak, sőt az egész protestantizmusnak közhaj és életszüksége ad létjogosultságot s támogatást annak. Aztán hiszem azt is, hogy e nagy hord-

erejű s felelősségteljes vállalkozás vezetői — mint maguk is mondják — Isten színe előtt való tárgyalás és minden szempont és lehetőség, valamint az akadályok mérlegelésével teszik meg a kezdeményező lépést. Enélkül hozzá sem kezdenének.

Ez a sokoldalú megfontolás, mérlegelés teheti és teszi életképessé ezt a lapot. Mert nemcsak anyagi tőkére, támogatásra, nemcsak lelkesedő támogatásra és kitartásra lesz szüksége, hanem mindenek felett szellemi tőkére, szellemi erőkre. Ezek nélkül meddő lenne az egész vállalkozás. Élete tengődés és mielőbbi dicstelen halál.

A meginduló lapnak számot kell vetnie a modern ember kívánalmaival, többi nagy lapok nivójával, azaz, hogy mit adnak ma ezek a lapok, mit kell adni neki is, hogy az először lelkesedésből csatlakozó olvasók táborát necsak megtartsa, hanem folytonosan szaporítsa. Sőt többet mondok: tekintélyé tegye hírszolgálatával, megbízhatóságával s külföldi kapcsolataival.

A magyar hírlapirodalomnak nemrég volt egy igen tekintélyes orgánuma: az *Egyetértés*. Ez a lap, noha megindulása idején a hét tagból álló, első függetlenségi partnak volt a lapja, a Csávolszky szerkesztésében olyan hírlapszolgálatot szerzett, olyan erőket gyűjtött maga mellé, olyan nivón állott, hogy dacára pártja kicsinységének s akkor még meglehetősen szűk körben érvényesíthető politikai elveinek: nemcsak bent az országban, hanem külföldön is a legjobb lapnak tartották és párt-, felekezeti különbség nélkül olvasták.

A mi lapunk köré is ezt a szellemi tőkét kell összehozni. Össze kell toborzani a legkiválóbb református és protestáns szellemi erőket, irodalomban, tudományban, művészetben, riporterekben, politikában — persze nem pártpolitikát értek, hanem a legeszményibb kálvinista és magyar nemzeti politikát. — Ha ezeket mind ide tudjuk kapcsolni — hiszen annyi kiválóságunk van —; ha egy kiváló ujságíróra bízuk a szerkesztés rendkívüli munkáját; ha hírszolgálati közleményei elevenek, frissek lesznek; ha az igazság erejével hat: akkor biztosítva lesz a lap jövője.

Ilyen értelemben boldog reménységgel köszöntjük a vállalkozást és várjuk a református napilap mielőbbi megjelenését. A Hit és Szolgálat mozgalma vezetőinek pedig hálás üdvözlőnköt küldjük. Isten tegye áldottá elhatározásukat és munkájukat!

Gaál Ferenc.

*

A ref. *napilap* megindításának híre nem minden táborban, minden körben váltott ki egyforma helyeslést és lelkesedést. A *Debreceni Prot. Lap* szerkesztői, a lap legutóbbi két számában, tiszteletreméltó aggodalmakból *nem* helyeslik a ref. napilap megindításának tervét. Dr. Kun Béla egyetemi tanár, felelős szerkesztő, a lap 49. számának vezércikkében főként anyagi okokból, a napilap horribilis fenntartási költségeire való tekintettel (amelyek fedezetét sem az előfizetési, sem a hirdetési díjakból nem lehet remélni) ellenzi a lap megindítását; de a lap egységes ref. szellemét illetően is aggodalmakat táplál, hogy t. i. az képes lesz-e az ország egész ref. közönségének szócsöve, organuma lenni? s vitás esetekben ki fog a fölmerülő ellentétes felfogások közt dönteni? Mikor egyházi lapjaink és folyóirataink mind a megélhetés nehézségeivel küzdenek, ő a ref. napilap jövőjét semmiképen sem látja biztosítva. — Dr. Révész Imre lelkész s egyh. ker. főjegyző a lap 50. számában folytatja a lap megindítása elleni aggodalmak felsorolását. Ő a ref. napilap megindítása előtt meglevő ref. egyházi időszakai sajtónak megerősítését látja szükségesnek, mely megteremtve az egységes ref. közvéleményt, alapjául szolgálhasson a megindítandó ref. napilapnak. Előbb egy jó ref. hetilapot kell teremtenünk s csak azután jöhet a napilap! Ma igen sokfelé ágazik a magyar reformátusság politikai gondolkozása; hogyan lehet azt egy ref. napilapnak egységre hoznia? sehogyan! ha pedig egyik vagy másik irány képviselőjévé szegődik, maga ellen zúdíja a többit, vagy pedig örökösen vacillálni fog; itt tehát előbb a lelkek egységesítésének munkájára van szükség s ezt egy jó hetilap célszerűen elvégezhetné. De theologia, hitvallási kérdésekben sincs meg a kellő egység; hogyan lehetne hát egységes felfogású napilapot szerkeszteni? A cikkíró attól fél, hogy a Hit és Szolgálat Mozgalom, a napilap megindításával, önmagát is romlásba dönti s a ref. ügyet is kompromittálni fogja.

A *Kálvinista Szemle* rokonszenvvel fogadta a ref. napilap megindításának hírét, de szükségesnek tartja, hogy előzőleg a napilap hívei, pártolói egy országos értekezletre gyűljenek össze, hol az erők mérlegelése és egységesítése ügyében megállapodásra jussanak.

Mi a magunk részéről — ha a mozgalom megindítóit és vezetőit számot vetettek mind az *anyagi*, mind a *szellemi* erők felől, s úgy találták, hogy az előbbieket is, az utóbbiakat is kellő mértékben rendelkezésükre állanak — csak örömmel üdvözljük a ref. napilap megindításának gondolatát. Szerk.

KÖNYVISMERTETÉS.

Takács Sándor: *Szegény magyarok.* (Genius, 1927 500 lap.)

A karácsonyi könyvpiac kötetei között bizonyára egyik legértékesebb ez a mű azok számára, akik a műélvezetet nem regényben, versben, hanem a magyar nemzet szenvedéssel teljes múltjának lapozgatásában keresik. 18 történeti kép vagy mozaik vonul el az olvasó előtt a magyar nemzeten XIV–XX. századának az életéből keresetlen szavakkal, élvezetes stílusban megírva s megrázóan festve azt a tengernyi szenvedést, amely országunkra a török hódoltság és főleg a bécsi udvar politikája folytán szakadt. Az

Igazi szegény legények c. fejezetben a végszázad nyomoruságát írja le, melyekben a magyarság tántoríthatatlan hazaszeretettel s véráldozattal rójjale hazája iránti kötelességét, míg a bécsi kormány a magyar katonáknak még csak a havi nyomorult 2–3 frt. zsoldját sem fizeti meg. 3 trt. egy magyar huszár havi fizetése, amiből magát, családját s lovát kell fenntartani, ugyanekkor pedig a császári kúraszír havi 15 frt. zsoldot s élelmet kap. Egykoru okmányokat közöl szerző, melyekben a magyar katonák 50–60 havi hátrálékos zsoldjukért könyörögnek a császárhoz s a várkapitányok esengenek a császárhoz, mert a végházak katonái éhen halnak. A *Hegyaljai zendülésben* (tokaji ribilió) leírja, hogy a török hódoltság megszűnése után még nagyobb csapás nehezedett az amúgy is kimerült és elszegényedett országra mert az elbizakodott császári hatalom a német katonák ezreit vetette az országra, amely a szószeros értelmében agyonsarcolta ugy a nemességet mint a föld népet. A téli szállásra érkező német katonák elől egész falvak menekültek az erdőbe, ahonnan csak tavasszal mertek előjönni. Különösen sokat szenvedett a Tokajhegyalja, ahol végre is a földhözragadt szegénység mozdult meg, hogy lerázza a németigát. Mégis Bécs ezt a zendülést úgy állította be a külföld előtt, hogy a nép a magyar nemesség ellen lázadt fel, mert igazi elnyomója a nemesség. Egyébként a tokaji ribiliót egykoru okmányok alapján Thaly Kálmán tévedéseinek a helyreigazításával írja le. A *Magyar tőzsérek* (marhakereskedők) és kereskedők pusztulása c. fejezetben leírja, hogy a XVI. században milyen hatalmas és gazdag volt a magyar marhakereskedők családja, amely igen sokat tett az ország magyarosítása érdekében. Valóságos államfenntartó elem volt, mert pénz csak általuk jött az országba s a kincstár legtöbb jövedelme a kivitt marhákra rótt kiviteli illeték (harmincad) volt. A magyar marhakereskedés pedig Bécsbe s Bécsen keresztül Németországba irányult, magának Bécsnek is óriási hasznót biztosított, úgyhogy Alsó-Ausztria rendi 1543-ban maguk írták, hogy Bécs a magyar marhakereskedés jövedelméből él és fejlődik és ha ettől el-esik, teljesen tönkre megy és minden hanyatlásnak indul. A bécsi udvarnak azonban ez kevés volt és mindent elkövetett abban az irányban, hogy a magyar marhakereskedésnek az egész jövedelmét megkaparintsa. Az igazságtalan, törvénytelen a magyar kincstár és a magyar marhakereskedelem érdekeit semmibe sem vevő intézkedések hosszú sorozata lassankint csakugyan teljesen elsovasztotta a magyar marhakereskedők osztályát, amihez még egy körülmény járult hozzá Ferdinánd ugyanis 1630-ban kiűldözte Bécsből a pro estáns kereskedőket, akik hazánkba költöztek s Béccsel és a Német birodalommal való régi összeköttetéseik s német nyelvtudásukkal hamarosan túlsúlyra tettek szert a magyar marhakereskedelemben. A 18. század végére a bécsi udvar kizsákmányoló gazdasági politikája folytán az egykor virágzó, gazdag magyar tőzsérosztály teljesen letűnt, helyét idegenek foglalták el. — A könyv itt is nem tetett és többi részeiben is hatalmas erővel zúg s viharzik a magyar fájdalom, vonaglik a gyászos műt, melyben nincs öröm s átrezeg lelkünkön minden/si szenvedés, mely hisszük, hogy megtisztít s előkészít bennünket a várt, a nagy nemzeti feltámadásra. T. J.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Főiskolánk köréből.** Dr. Gulyás József főgimn. tanár dec. 14-én leolvasást tartott a Budapesti Filológiai Társaság ülésén Lengyel Józsefnek, a kálvinista énekírónak életéről és műveiről. — A s.-a. ujhelyi Kazinczy Kör dr. Rácz Lajos akad. tanárt tiszteletbeli tagjává választotta. — A karácsonyi ünnepválasztásnál Darányi Lajos IV. hh., a Hittai hallgatók Egyletének elnöke, az Ifjúsági Közöny szerkesztője lett az első diák, aki Putnokra megy legációba.

— **Lelkészválasztások.** Sajószentpéteren december 11-én ment végbe a Vadász Pál nyug. esperes elhunytával megüresedett lelkészi állás betöltése, melynek kimenetelet az egész egyházkerületben nagy érdeklődéssel várták. Az egyházmegye részéről Somogyi Pál zilizi lelkész és dr. Horvath Zoltán ügyvéd volt a lelkészválasztás vezetője. 205 választásra jogosult hívó közül 177-en szavaztak le. Ezek közül 85 szavazat Szigethy Ferencre, 40 Lenkey Gyulára, 30 Svingor Jenőre, 15 Tóth Jánosra esett s még 1—2 szavazat más jelölre. Így senkism kapván abszolút többséget, új szavazást kellett elrendelni a két legtöbb szavazatot nyert jelölt: Szigethy F. balajti és Lenkey Gyula bánhorváti lelkész közt; ennek folyamán leadatott 168 szavazat, melyből 166 volt érvényes; ezek közül Szigethy F.-re esett 95, Lenkey Gy.-ra 71 szavazat, úgyhogy Szigethy F. 24 szótöbbséggel sajószentpéteri lelkésszé választott. — Az *ónodi* gyülekezet a Solyom Lajos nyugalomba vonulásával megüresedett lelkészi állást dec. 11-én töltötte be, amidőn egyhangú meghívással dr. Pápay István pesterzsébeti hitoktatót választotta lelkészévé. — A *tállyai* gyülekezet a nyugalomba vonult Hézser Emil helyére Osváth József h. lelkészt hívta meg, a *nagykinizsi* gyülekezet, újra anyásittatván, Kukoró Ferenc felsődobszai lelkészt választotta lelkészévé. Az Ur áldása legyen az új lelkészek munkálkodásán!

— **A Sárospataki Hittanhallgatók Egylete** dec. 14-én este magas színvonalú nagyon szépen sikerült záróülést és szeretetvendégséget rendezett a tápintézet nagytermében, amelyen a theol. tanárokon, néhány gimn. tanáron kívül 12 gimn. tanuló is megjelent. Közének után Kovács József III. hh., az egylet titkára imádkozott benső áhítattal; dr. Rácz Lajos theol. igazgató az egyletben folyó buzgó, értékes munkásság ismertetése mellett meleg Istenhozottal üdvözölte a megjelent vendégeket; dr. Mátyás Ernő theol. tanár a Szentíráshoz való viszonyunkról magvas, a figyelmet mindvégig lekötő előadást tartott, melyet tartalmaz. a kérdés nem egy pontját élesen megvilágító vita követett, mely kétségtől minden hallgatóra termékenyítő hatást gyakorolt; Dóka Erika II. hh. és Gáthy Lajos III. hh. ügyes, lendületes szavatai, Samu István I. hh. szép bariton hangon előadott szólóéneke után Darányi Lajos IV. hh., az Egylet agilis elnöke tartott, mélyenjáró biblíamagyarázatot, mely méltán sorakozott az elhangzott szép előadások mellé. Ima és közének fejezte be a kedves záróülést, mely szép bizonyosságot tett az Egylet körében uralgó nemes szellemről.

— **Hol tanult Kossuth jogot?** Ez a kérdés merült fel a nov. 6-iki Kossuth-szobor leleplezés alkalmával sok ember lelkében, amikor azt olvasták az

ujságokban, hogy a miskolci joghallgató ifjak mint egykori „eperjesi jogász“-ról, tehát elődjükről emlékeztek meg Kossuthról s talán ilyen minőségben koszorúzták meg az ő új budapesti szobrát. Hát a miskolci joghallgatók nem jól ismerik a történetet, ha azt állítják, hogy Kossuth *Eperjesen jogot tanult*, — ami nem is csoda, hiszen ők már nem jártak az eperjesi kollégiumba. Kossuth életrajza és az eperjesi kollégium története másra tanít minket e felől. Ezekből azt látjuk, hogy Kossuth 1816—17-ben a „II. classis *Rhetoricae et Poeticae* sub professore Sigismundo Carlovsky“ növendéke volt; az 1817—18. isk. évben a „I. classis *Philosophico—Theologiae*, sub professoribus Andrea Mayer et Michaelae Greguss“ növendéke, és az 1818—19-edikben is mint a prima classis *Philosophico—Theologiae* sub professoribus Andrea Mayer et Michaelae Greguss“ — akkor úgynevezett „veteránus“ növendéke volt. Az eperjesi kollégiumnak volt korábban egy jogtanára Thonika István, de ez 1817-ben lemondott tanári állásáról s 1817-től 1822-ig nem volt Eperjesen jogtanár s így Kossuthnak, ha akart volna is, nem volt ott, kitől jogot tanulnia. Azért jött ő Patakra, hogy ezt a hiányt pótolja s itt az ország legkitünőbb magyar jogtudósától tanulja a magyar jus-t. T. hát értetlen beszéd az, mely az ő eperjesi jogi tanulásáról csacsog!

— **Az egyke ellen.** Dec. 9-én Somogy-, Tolna-, Veszprém- és Pestvármegyék mintegy 80 ref. egyház-községének küldöttsége kereste fel dr. Ravasz László dunameilégi püspököt. Kájel Endre balatonendréd lelkész a baranyamegyei írásbeli csatlakozásai hozva magával elmondotta a püspöknek, hogy a magyar reformátusság keservesen érzi az adócsökkentési segítség valorizálatlanságát. Ravasz püspök válaszában maga is elismerte, hogy az államsegítség jelenleg oly csekély, hogy sok esetben nem érdemes postára adni, mert a küldemény portója fölemésztené az egész segítő összeget. A kormány azonban, folytatta szavait a püspök, megértést mutat ügyeink iránt és ezért remélem, hogy a legközelebbi költségvetési évben a jelenlegi 32%-os valorizálást javítani tudjuk körülbelül 60%-os valorizálásra. Ennek érdekében dr. Antal Géza püspöktársammal együtt már beszéltünk a kultuszminiszter úrral és a miniszterelnöknél való audienciánk is csak a miniszterelnök úr genfi utazása miatt maradt el. Ha azonban az állammal eligazítottuk már a dolgot, akkor saját portánkon kell még rendet csinálni. Akkor fel kell majd vetnünk a kérdést, miképp lehetséges, hogy míg némelyik egyház-község hívei egyáltalában nem fizetnek egyházi adót, addig van akárhány, ahol az állami adók háromszorosát kell egyházi adóként fizetni. Ezt az okozza, hogy sok helyen lassan elfogy a gyülekezet az egyke miatt. Az ilyen egyházak nem érdemlik meg, hogy külön papjuk, külön tanítójuk legyen, mert önmaguk ítélik magukat halálra. Ha elmúlik az egyke veszedelme, akkor büszkén állhatok majd a miniszterek elé, hivatkozva arra, hogy az én népem nem haldokló nép. Ennek érdekében az egyházkerületembe bódogan megyek el, akár gyalog, minden negyedik gyermeket keresztelni. A küldöttség tagjai nagy lelkesedéssel és megnyugvással vették tudomásul a püspök választát. — A pécsi ref. gyülekezeti ház felavatása után, dec. 12-én Ravasz L. püspök mintegy 100 baranyai lelkésszel zárt tanácskozást tartott

s ezen megrázó színekben tárta fel az egyke várható következményeit s buzdította az egyházi férfiakat a legszívósabb ellenakcióra. „Baranya a magyar föld egyik legrégibb, legértékesebb és legszebb pontja s minden magyar embert súlyos felelősség terhel e nép sorsáért, mindenek előtt azokat, akik a lelki irányításra vannak hivatva. Az egyke veszedelmét eddig nem hogy legyőzni, de megállítani sem tudtuk, és bár most már nyilvánvaló, hogy itt tisztára lelki eszközökkel boldogulni nem tudunk, az egyháznak kötelessége, hogy ezen a réven is minden lehetőt megpróbáljon és a gyógyulást siertesse. Mert anyagi vonatkozásai mellett ketségkívül a lélek defektusa is ez, a lélek orvosa pedig első sorban a pap és a tanító. Szörnyű felelősséget hordoz tehát ez a papi és tanítói nemzedék s megoldatlan problémát semmi körülmények között nem hagyhat e tekintetben a jövő nemzedékre.” A tanácskozáson megvitatták az egyke ellen szükséges teendőket.

— **A magyar könyv 400 éves jubileuma.** Az első nyomtatott könyv, melynek szövege részben magyar nyelvű, 400 évvel ezelőtt, 1527-ben jelent meg Krakóban, hol 1516 és 1524 közt 162 magyar diák tanult, akik itt külön magyar házban (*Bursa hungarica*) laktak. Az első, részben magyar szövegű könyvet *Sylvester János*, az Újszövetség legelső magyar fordítója, adta ki Krakóban. Tulajdonképpen két könyvet adott ki együtt, 4 nyelven, u. m. latin német, lengyel és magyar nyelven felső nép- és középiskolai tanulók számára. Az egyik egy rövid latin grammatika: *Hegendorf Kristóf-Sylvester: Rudimenta grammatices. Donati* (Cracoviae, 1527); a másik: *Heyden Sebaldus-Sylvester: Puerilium colloqu. Formulae* (Cracoviae, 1527); ezek latin párbeszédtek. Az előbbi 64, az utóbbi 76 lap (1913-ban Melich J. gondozásában kiadta hasonmás nyomásban a M. Tud. Akadémia). Az utóbbi könyvben a „Mi Atyánk” teljes szövege is olvasható magyar nyelven.

— **Alsóborsodi tanító-testvéreink figyelmébe!** Kérem az iskolaszéki elnöktestvéreket, hogy nagyon sürgetően, azonnal értesítsék a tanítótestvéreinket, hogy a m. kir. Tanfelügyelőségtől 5151/927. sz. alatt ma vett Értesítés szerint a *Néptanítók Lapja* 1924. évi 41—42. számában közölt úrlapnak megfelelő „Bejelentést” azonnal küldjék be a Tanfelügyelő úrhoz. A tanfelügyelőség annak idején a tanítótestvéreket e kötelesség elvégzésére utasította. Az úrlapok kitöltése az ő dolguk, a lelkész urak csak aláírják. Így azok a „Bejelentések,” melyek hozzám lettek beküldve, nem vétettek figyelembe, csak azoknál, kik az előírt mintát használták. — Atyafiúi szeretettel: *Farkas István* esperes.

— **Harangszenítés Sajóecsegen.** December 11-én lélekemelő ünnepség keretében szentelte föl a sajóecsegi gyülekezet gyönyörű harangját. Az állomásról hatókrös, felvirágozott díszfogat vitte be a harangot, körülhordozva a falun. A harang után három szekeren magyarruhás lányok és leányok mentek. A templomnál Szegő Ferenc, az egyház gondnoka köszöntötte az új harangot. Majd folhúzás előtt a gyülekezet lelkésze, Lőkös Sándor megható imával megáldotta. A templomban Elek József esperes szívából jövő imája után Kőrössy István bódvai lelkész tartott fennszáryaló, szép alkalmi beszédet. A kórus két pompás énekszámmal szerepelt. A templomot zsufolásig meg-

töltött hallgatóság szemében egyszerre forró könny-csepp csillant föl, mikor a beszéd után a hősök emléke megkondult az új harang Délután a miskolci ref. főgimnázium Bethlen Gabor köre tartott fényes sikerű, feledhetetlen ünnepélyt a templomban. Szébbnél-szebb szavalatok, ének- és zeneszámok, Balázs Győző tanárnök ünnepi beszéde emelték a lelkeket a tiszta eszmék és érzések magasába. Lőkös Sándor lelkész könnyekig megható beszédben köszönte meg a gyönyörű óra nemes élvezetét.

— **Alsóborsodiak figyelmébe!** Tisztelettel kérem lelkésztestvércimét a következő betartására: 1. A költségvetések akár hozzám akár a számvevőkhöz azonnal beküldendők. Nalam van egy néhány, de a nagyobbik fele az egyháznaknak hozzám még nem juttatta Költségvetését. 2. A számadásokat mindenki múlt évi számvetőjéhez küldje. Január hó végére okvetlen be legyen küldve mindenkie. 3. A nyugdíj-intézeti változás kimutatás megké-zítéséhez szükséges anyakönyvi kivonatokat január 5-ig legkésőbb várom. Az új lelkészek (Keszi, Lőrincfalva) összes, a törvényben rendelt okmányokat szintén január 5-ig juttassák hozzám. 4. A családipótlék igazolásához minden lelkésztől bekívánt bizonylat a V. K. Miniszter II. ügyosztályába azonnal beküldendő. 5. Hátralékos fizetn valók késedelem nélkül elintézendők. Idvességes ünnepeket és újévet kívánva, atyafiúi szeretettel vagyok Miskolc, 1927 dec. hó 11. *Farkas István* esperes.

— **Az öngyilkosság ellen.** Zürichben egy bizottság dolgozik az öngyilkosság leküzdésén. Alapítása óta az egyesület titkárja 590 esetben lépett közbe s mindig sikerrel. Mihelyt effele esetet jeleznek neki, azonnal érintkezésbe lép az elkeseredett egyénnel, igyekszik elhárítani azt, ami őt lesújtja, tekintetét Istenre irányítja, fölébreszti benne az emberek szeretébe vetett hitet, feltárja előtte a jobb jövő felé vezető utat és segít a fenyegető anyagi nyomorúságán. A városi tanács évi segélyben részesíti a titkárságot. Mily szomorú jele az időknek, hogy ilyen egyesületre szükség van!

— **Keresztyén érzésű zsidók.** Bécsben olyan zsidókból, akik hisznek Krisztusban, akár a zsidóság körében maradnak, akár áttérnek a ker. hitre, egy külön egyházközség alakult. Ennek oly zsidó származású egyének lehetnek tagjai, akik azokat a hitcikkeket és életszabályokat ismerik el magokira nézve irányadónak, amelyek az Új-Szövetségben találhatók, amely maga is az Ó Szövetségen alapul, s akik Jézus Krisztust tekintik mesteröknek és mintegy Messiásuknak. Az új közösség első összejövételén héber nyelven mondták a „Mi Atyánkot”. A mozgalomnak már 4.000 tagja van, nagyobbbrészt orvosok, ügyvédek és tanárok. A vezetőség különös figyelmet szándékozik az ifjúságra fordítani.

— **Felhívás.** Nagytiszteletű Uraim! Méltóztasanak taniótársaim figyelmét felhívni *Szálljon a dal* c. dalgyűjteményem (100 hazafias dal 2 szól.-ra) sürgős előjegyeztetésére, mert az óriási nyomdaköltség miatt csak korlátolt mennyiségben nyomatom. Mély tisztelettel: Fövényessy János, Sajókeresztúr.

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban.
Hiszek Magyarország feltámadásában. Amen.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felölös szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA: Meg egyezés szerint.
Egész évre	14 Pengő.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	Dr. RÁCZ LAJOS	
Fél évre	7 Pengő.	Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA		

TARTALOM: A. L. B.: Krisztus a mi Urunk! Mi láttuk az ő dicsőségét! — Könyvismertetések. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Szerk. üzenet.

Krisztus a mi Urunk! Mi láttuk az ő dicsőségét!

Krisztus, az Úr, a mennyország Királya, született Bethlehemben, Dávid városában, mint József és Mária fia; felnőtt Názarethben, Galileában és ott élt népe közt; tanítva yaival szerte járt az országban s népének nyomorúsága, melynek szemtanúja volt, erősen megindította szívét; kemény harcot folytatott a gonosz hatalmak ellen, fölvetve a keresztet és elszenvedte a halált. mint a 167. dicséret mondja:

Felöltöztél az emberi testbe...

Szent véreddel Te minket megváltál...

Igy jelent meg az örökkévalóság ura, mikor az idő teljessége elérkezett; így volt ez eleitől fogva megjövendőlvé, régtől fogva előkészítve. Benne oly közel jön hozzánk a Teremtő, hogy az Atyát látjuk, ha őt nézzük, és általa megtaláljuk az Isten kegyelméhez vezető utat. Isten, akit senki nem látott, olykor olykor emberi igék által jelentette ki magát a porból született embernek, de ezek közt Jézus a legelső és legfőbb Isten igéje számunkra, emberek fiai számára. — Ha ezt a csodát imádvá akarjuk szemlélni, miként a pásztoroknak a mezőről az ő lábaihoz sietnünk, miként a napkeleti bölcseknek a távolból kell az ő bölcsőjéhez zárándokolnunk. Ő megérkezett hozzánk és nekünk is sietve kell elébe mennünk! Ezért halljuk és egyre halljuk a komoly prófétai szöveget, amint hangosan felénk kiáltja: Készítsétek az Urnak útját és egyengessétek meg az ő ösvényeit! Térjétek meg és teremjétek a megtéréshez illő gyümölcsöket! Mondjátok le mindarról, ami titeket feltartóztat és akadályoz, vigyétek magatokat élő áldozatul oda neki!

Krisztus az Úr, megjelent, ő itt van, ő közel van! Ellenségei megreszkettek előtte, a gonosz szellemek meghátráltak, eilenfelei elnémultak, de tanítványai örvendeztek, ha őt látták. És mivel ő meg ma kijelenti dicsőségét, az Urnak népe felbátorodik; Örvendezzél Izráel, az ő irgalmának! Milyen közel jön hozzánk? milyen közel van hozzánk? „Közel hozzád a beszéd, a szádban és a szívedben van,” mondja Pál a bűnösök megigazulásának tanúbizonyságáról (Róm. X., 8). A hirdetett templomi igében hallja a gyülekezet az ő jó pásztorának hívogató szavát, az Üdvözítő vigasztaló ígérését, a mester intó hívását. — „Ő velünk van az ő lelkével és adományaival,” erősíti személyes tapasztalatai alapján Luther.

Ahol ma ketten vagy hárman Jézus nevében össze-
gyülekeznek, az Ur ott van az ő tanítványainak se-
regében. Ha nevét kiáltják, már feleletet adott nekik az ő evangéliumában; ha halálát hirdetik az úriszent-
vacsorában. ő az élet kenyere számukra. A mi Üd-
vözítőnk jelen van számunkra. Örüljünk ennek a ke-
gyelmes Urnak!

Krisztus, az Úr, a mi örök Királyunk; ámbátor Isten jobbán trónol, minden nap velünk marad! A feltámadás napja óta az emmausi tanítványokkal így imádkozunk a felmagasztalt Urhoz: Óh maradj velünk, Ur Jézus Krisztus, maradj velünk a te oltalmaddal, a te áldásoddal, a te hűségeddel! És ő megoltalmazta az ő kis nyáját; az ő nyomorultjain dicsően segített, hívei sohasem várokoztak rá hiába. — Ha az Ur velünk marad, szálljon fel szívünk ből a fogadás: Isten közelében maradni, ez minden időben az én legfőbb üdvösségem! „Egészen Isten számára élni, ez a benső élet igazi titka,” mondja Tersteegen, és ezzel kijelenti nekünk az igazi misztika lényegét, mely a szeretet tengerébe merül. Az Urért síkra szállani szavunkkal és cselekedetünkkel! — ennek kell jelszavunknak lennie; az Urért és testvéreinkért élni, ez legyen mindenkor minden magyar embernek gondolata és törekvése! Így cselekedve, királyi úton fogunk járni, amely az égi dicsőségbe fog vezetni. Az égi dicsőség pedig abban áll, hogy a hívők az Urval vannak, Jézus harcosai királyukat látják, a kiválasztottak a dicsőség urát imádják. A. L. B.

KÖNYVISMERTETÉS.

Horváth János: A magyar irodalmi népiesség Faluditól Petőfig. Bpest, 1927. 8r. 390 l. A Magyar Tud. Akadémia kiadása. [A M. Tud. Akadémia Könyvkiadó Vállalata. Az 1928-ik évi illetmény.]

Horváth J. bpesti egyetemi tanár, az irodalom-
történet és irodalmi kritika egyik legkiválóbb műve-
lője, akinek Petőfiről szóló munkája már második kiadásban forog közlésben, e legújabb könyvében megírta a magyar irodalmi népiességnek, mint egy-
séges, nagy és fontos mozgalomnak történetét egy századon át: Faluditól Petőfig. A népies áramlatnak, mint történetileg egységes, nagy egésznek belső rendjét szerzőnk teljesen önállóan állapította meg, kiváló gondot fordítván a magyaros műdal fejlődéstörté-
tére. A bevezetésből és négy nagy fejezetből álló könyv egyik legértékesebb terméke az újabb iro-
dalmi történetiásnak. A bevezetésben meghatározza,

hogyan mi a nép, mi a népköltészet és mi a népiesség. A *nép* az egy nyelvet beszélők azon rétege, mely egyáltalán nem, vagy csak alkalmilag olvasó közönsége az irodalomnak s mind e mellett rendelkezik bizonyos költészeti hagyományokkal, melyeket részben maga termelt, részben az irodalomtól kapott. A *népiesség* ott kezdődik, mikor az irodalom szándékosan keresi az érintkezést a *népköltéssel*, melynek bányája nem annyira az igazi nép volt, mint inkább a néppel és irodalommal érintkezésben álló vidéki *magyar középosztály*. Az első fejezet (Az irodalmi népiesség kezdetei.) Faludiról, a magy. irodalmi népiesség első képviselőjéről, majd Dugonicsról és a népszerűekről szól. A második (Faludi nyomában. Révai körül) tárgyalja a külföldi előzményeket, Révai felhívását, a Faludi féle „ének”-műfaj művelőit, ének-szerzőit, főleg Horváth Ádám buzgólkodását s a gyűjtés megindulását. Itt tárgyalja a sárospataki régi, kéziratban maradt s a főiskolai könyvtárban őrzött e korbéli daloskönyveket (Nóták Hármoniákkal, Dávidni Soltári, Davidné dudája, a Herschman- és Szeits-féle versgyűjtemények), melyek közül kettő hangjegyes, a XVIII. sz. végéről. Ugyan e szakaszban szól Kazinczy F. álláspontjáról, akinek a népies csak *stílváltozat* és nem ideál. A 3. ik fejezet (A magyar népdal bevonulása az irodalomba) Kulcsárnak a népdalok gyűjtésére irányuló felhívását, a népdalok közlésének megindulását, az elmélet e korbéli fejlődését s a megjelent népköltési gyűjteményeket, köztük a Sárospataki Dalok Gyűjteményét (1826.), a szerb népköltészet hatását s a népdalköltőket ismereteti és méltatja. A spataki e korbéli kézíratos dalgyűjteményekkel s Erdélyi Pálnak az énekes könyvekről írt bibliográfiájával kapcsolatosan kíváncsian tartja, hogy valaki a XIX. sz. közepéig menőleg folytassa a nagyérdemű kezdeményt. „Addig is azonban — úgy mond — bár a sárospataki ref. főiskolai könyvtár híres dalkatalogusa láthatna napvilágot!” A 4. ik fejezet (Petőfi felé) a népies ízlés térhódítását rajzolja az 1830-as években. Tárgyalja a népies érdeklődés kitágulását, a népköltészet elbeszélő műfajai iránti érdeklődést, az e korbéli népdalgyűjteményeket, köztük a sárospataki 2-ik kiadását (1834), az Akadémia és Kisfaludy-Társaság gyűjtését s Erdélyi János szerepét és székfoglalóját. Végül az újabb népdalköltőket méltatja. Az 5-ik szakaszban a népiesség történeti jelentőségét fejtegeti. Név- és tárgymutató s külön az énekek és dalok mutatója zárja be a kötetet.

Horváth J. e műve úgy az önálló, művészi felépítés, mint a részletek elsőrendűen gondos kidolgozása tekintetében nagy nyeresége és értéke irodalmunknak. Fejtegetései világosak, logikusan folyók és meggyőzők. Megállapításai beható előtanulmányokon nyugvók, újak és önállóak. Nemcsak az eddig ismert kézíratos és nyomtatásban megjelent világi énekek és dalgyűjtemények tartalmát dolgozta fel nagy gonddal és éles ítélőképesseggel, hanem azokat is bevonta tárgyalása körébe, amelyekről irodalmunkban eddig nem volt szó. — Méltatásaiból, egybevetéseiből örömmel látjuk, hogy a sárospataki főiskolai könyvtári kézíratos és nyomtatásban megjelent dalgyűjtemények értékük és jelentőségük érdeme szerint előkelő szerepet játszanak a magyar irodalmi népiesség fejlődésének történetében s a hasonló mű és egykorú gyűjtemények közötti. A népi eredetű és

műdalok egybevetésénél sokszor igen érdekes eredményre jut a kiváló szerző. Pl. elmésen állapítja meg, hogy ha Czuczor vett át saját koncepciójába népi eredetű dalt, rendszerint *rontott* rajta, viszont ha a nép vette át az ő dalait, rendszerint *javitott* rajtok. S e javítások igen tanulságosak. A *népdal* elnevezés 1818-ban tűnik fel s Kulcsár használja először. A Cserebogár-nótáról helyesen állapította meg, hogy még aligha tekinthető véglegesen elintézettnak e híres népdal eredetének kérdése, mert Tolnai felolvasása óta csakugyan kiderült, hogy Pántzél Dániel 1808-ban a Magyar Kurirban már úgy hivatkozik a Mondd meg nekem cserebogár, mikor lesz nyár dal-sorra, *mint egy régi magyar énekből vett kitételre*. Eredete tehát visszanyúlik a XVIII. sz. közepére, vagy még korábbra. Horváth J. könyvének s még két más szintén kiváló szerző művének megjelenése, mint irodalmi esemény, alkalmából a vallás- és közokt. miniszter, a szerzők tiszteletére, a bankettnek egy igen kedves, új formáját hozta divatba. A legmelegebben ajánljuk Horváth J. professor nagyrértékű könyvét olvasóink figyelmébe.

H. I.

A magyar művelődés eszményei (1777—1848). Irta Kornis Gyula. I. kötet, XXIII+607. lap; II. kötet; X+650 lap Budapest, 1927.

A budapesti egyetem filoz. professzora és a M. Paedagogiai Társaság elnöke, akit november hónapban a közoktatásügyi miniszter h. államtól kárrá hívott el a közoktatásügyi minisztérium középiskolai ügyosztályába, a fönt címzett hatalmas kétkötetes munkában a Mária Teréziától 1777-ben kiadott *Ratio Educationis* től a 1848-iki szabadságharcig ismerteti a magyar kulturpolitikát, a magyar kulturpolitika céljait és eszközeit, — ismerteti a legalaposabb forrástanulmány, az országgyűlési iratok és munkálatok, az egykorú hírlapok, röpiratok és emlékiratok, az ő iskolatörténeti monográfiák és irodalomtörténeti forrásmunkák gondos felhasználása és feldolgozása alapján. Két főkérdés áll egész előadásának előterében: u. m. a nyelvkérdés, a latin helyébe a magyar nyelvnek fokozatos térfoglalása előbb a közélet színterén, végül az iskolában — és az oktatási anyag, a régi nyelvi-retorikai jellemű oktatásnak korszerűbb, modernebb, realisabb oktatási tárgyakkal való kibővítése. Ennek a két főkérdésnek a felölelt korszakban való állapota és fokozatos előhaladása, fejlődése a közélet különböző fórumain át (hécsi udvar, országgyűlés, vármegyék, hírlapok, iskolák) képezi a két testes kötet tárgyalási anyagát.

Hogy micsoda gazdag anyagot ölel fel a munka, micsoda széleskörű tájékoztatást nyújt az olvasónak, elég, ha a főbb szakaszok és fejezetek címeit közöljük: I. A felvilágosodott abszolutizmus művelődési eszménye (A magyar művelődés első egységes kódexe, A germanizálás művelődési útja). II. A magyar nemzeti művelődés eszménye (Az 1790. évi nemzeti fölbuzdulás művelődéspolitikája, A nemzeti nyelv az iskolában). III. A nemzeti nevelés és az új Ratio (Az 1790—91-iki orsz. gyűlés közoktat. bizottságának munkája és törvényjavaslata. Az 1806. évi Ratio keletkezése. A magyar művelődés új kódexe. A protestánsok reformtörvényei). IV. A deák és a magyar kultúra küzdelme (A holt nyelv uralma az élőkön; A nemzeti művelődés önállósága, A magyar nyelv diadala). V. A rendi társadalom szerkezete és a nemzeti nevelés (Az arisztokrácia nevelése, A ne-

messég és a jobbágyság a gimnáziumban), VI. A régi magyar középiskola belső élete (A tanárok, A diákok). VII. Reformtervezetek (Az 1824—27. orsz. gyűlés közoktatási bizottságának javaslata, Br. Mednyánszky Alajos reformtervezete, A protestánsok reformökövései). VIII. A régi magyar közoktatás és a nemzeti-ségi kérdés (A magyar kultúra és a nemzetiségek, A németek, A szlávok, A románok), IX. A magyar neohumanizmus (A német neohumanizmus szelleme, A klasszikus szellem a magyar kultúrában, A régi magyar iskola és a klasszikusok), X. A természet-tudomány-technikai művelődés eszménye) A realiz-tikus törekvések indulása, Küzdelem a realisko-láért és a műgyetemért), XI. A magyar nemzeti nőnevelés (A régi magyar leánynevelés, A magyar nőmozgalom indulása, Leánynevelő intézetek, XII. A szabadságharc lázában (Az első egyetemes tan-ügyi kongresszus, A reformok forradalmi vágya).

E hatalmas anyagnak minden részlete könnyed, vonzó, élvezetes előadásban tárul az olvasó elé. Kornis Gy. ügyesen összegyűjtötte a rengeteg anyagot. Ám afelett teljesen uralkodik is, azt élvezhetően adja elő. Nagy mértékben emeli előadásának válto-zatosságát, de természetesen egyben növeli könyvé-nek terjedelmét a forrásaitól — az egykorú Nap-lókból, munkálatokból — merített gyakori szószerinti idézet

Egy hatalmas küzdelemnek vagyunk, a mű olvasásánál, tanúi, amely a magyar nyelvű magyar nemzeti műveltség érdekében foly, foly az írók, költők, nyelvészek, lelkes hazafiak előbb kisdéd, de aztán egyre növekvő csapata, utoljára az ország-gyűlés alsóháza közt egyfelől, s a magyar nemzet megerősödését minden áron megakadályozni törekvő bécsi udvar s az udvar érdekeihez fűződő aulikus s azután általa felizgatott nemzetiségek közt más-felől. Így aztán nem csoda, ha a magyar nyelvért folytatott küzdelem oly lassan vezet eredményre, az 1844. évi II. t.-c. rendeli el a latin helyébe a magyar nyelvű oktatást.

Szerzőnk, mint a tartalomjegyzék mutatja, több ízben kitér a prot. iskolaügy rajzolására is; s itt miután egészen nem biztos források után dolgozik s célja a valóság objektív megállapítása, — mint a lapunk 48—49. számában közölt *A sárospataki fő-iskola 1790—1820-iki tanterveiről* szóló mutatvány igazolja — teljesen hű képet fest a prot. iskolák állapotáról, viszonyairól,

Nemcsak a (I. kötet 326—25. lapról való) főntemlített szemelvényekben, hanem másutt is találunk a prot. s közelebből a pataki iskolára vonatkozó jellemző nyilatkozatokat. „Készebb vagyok, — írja Barcafalvi Szabó Dávid, mikor II. József császár a német nyelv tanítását kötelezőleg elrendeli — inkább éhkel halni, mintsem hogy én valamit németül tanít-sak, amint szomorúan hallottam, hogy fog lenni,“ (I. kt. 85. l.); s utána közli szerzőnk, Kazinczy Pályám Emlékezetéből, hogy ő volt Patakon az első németül tudó diák, akit ezért tokosnak csúfoltak. A császár követelésére azonban az egyházkerületek kénytelenek iskoláikat a német nyelv komoly taní-tására utasítani. Sárospatakon az egyh. ker. gyűlés 1785-ben mint általános panaszt emlegeti, hogy mind a tógátus ifjak, mind a gyermekek a német nyelv tanulását elhanyagolják. Ezzel szemben azt hatá-rozza, hogy „ha a tógátus polgárok a német nyelv-

nek köztünk való üdvös előhaladásának és növeke-désének hanyagságukkal ellenszegülni mernek, ezek a kollégiumban élvezett minden jótéteményeiktől meg-fosztatnak . . . , a hanyag gyermekek pedig, ha szelidebb eszközökkel nem kényszeríthetők, testi fe-nyíték elviselésével is kényszerítesenek. Ellenben, akik szorgalmukkal a német tanulásában kitűnnek, a köztanítók kiválasztásánál előnyben részesülnek. Vay István főgondnok a pataki iskola rektorához írt levelben (1785) hevesen panaszkodik, hogy az ifjak sehogyan sem tanulják a németet, sőt csúfot üznek belőle. Ha német lesz ezentul a hivatalos nyelv, hogyan boldogul majd az életben a magyar ref. ifjúság? Ezért a tanári karral elkészítetteti a német tanítás tervét, mely bizony egészen a holt latin min-tájára üt ki; ehhez a tantervhez mindjárt utasítások is csatlakoznak, szintén a latin oktatás módszerének analógiájára, mintha a német nem is élő nyelv volna.

Tanulságos az a küzdelem — mondja az I. k. 463. lapján — melyet a pataki iskolában vívnak a magyar nyelv uralmáért. Barcafalvi Szabó Dávid mi-kor 1797-ben Patakon elfoglalta tanári székét, tár-gyait: a matematikát és fizikát magyarul adja elő, de ügylátszik nem sok sikerrel. Vay József 1796-ban tiltakozik a tudomány nevében az ellen, hogy a latin nyelv az ismeretek szerzésének útját megnehezítse. Az egyházkerület már ekkor elhatározta, hogy a latin nem főtantárgy, hanem csak egyik főtantárgy, a ta-nárok latin nyelven is taníthatnak. Azonban ezt a határozatot évről-évre hevesen támadják; sokan ezért nem hozzák Patakra fiaikat, mert itt a latin nyelv-ben nem tehetnek olyan előhaladást, mint más isko-lákban s e miatt a közhivatalokról is, hol a latin annyira szükséges, leszorulnak. Vay József újból ki-fejti, hogy az anyanyelvet a tudomány kára nélkül nem lehet mellőzni. Ennek ellenére 1815-ben azt ha-tározták, hogy ezentul újra minden tárgyat a retorikától kezdve latinul tanítanak. De már 1818-ban e határozatot visszavonják s még a latin nyelv reguláit is magyarul tanítják.

A pataki iskola tanterve (II. köt. 65—66 l.) mely 1810-ben erősen realiztikus színezetet nyer, 1828-ban ismét humanisztikus irányba tolódik vissza. Azonban már 1827-ben egy új tanrendszer kidolgo-zására felszólított bizottság azt ajánlja, hogy a 8 év-folyamu gimnáziumnak, mint „nemzeti iskolának“ 4 alsó osztályából rekesztessék ki a latin s helyette „valódi tudományokat“, hasznos ismereteket tanítsanak. Az egyh. ker. gyűlés hazafias örömmel üdvözli e javaslat nemzeti irányát s a hasznos ismeretek tüze-tesebb tanítását. Az iskola tanári kara azonban óvást emel a latinnak csak a 4 felső osztályra korlátozása ellen. Az egyh. ker. enged s elhatározza, hogy a latin nyelv mind a 8 osztályban, de célszerűen tanít-tassék. Az új tanterv azonban érvényesíti az életre hasznos ismeretek elvét is.

Dr. Vass Vince: *A keresztyénség világnézete.* (Református dog-matika.) I. k. Sylvester rendszeres hittani közikönyve. I. könyv Sylvester kiadás 8° 170 l.

Azóta, hogy egyre inkább kezdünk ráeszmélni önmagunkra, református hitünk tartalmára, mindig többször merül fel a szüksége annak, hogy refor-mátus keresztyénségünket népszerűen megírt hittani könyvek útján is propagáljuk. Áldásos munkára vállal-kozott tehát a Sylvester-nyomda vezetősége, amikor a

„Sylvester rendszeres hittani kézikönyve” c. vállalkozásában éppen hittani, világnézeti természetű munkák kiadását tűzte ki célul, mert kétségtelen tény az, hogy ezek által nagymértékben fogja szolgálni református öntudatunk nevelését, izmosítását. Ennek a vállalkozásnak első kiadványaképpen kapjuk Dr. Vass Vince tollából: *A keresztyénség világnézete* c. munkája első kötetét. Őszinte hálával köszöntjük a Szerzőt e munkája megjelenése alkalmából, mert megvagyunk győződve arról, hogy az úgy intelligens híveink református hitének öntudatosításában, mint lelkipásztortestvéreink kálvinista öntudatának megizmosításában nagy szolgálatot fog végezni.

Az elmúlt évtizedekben sok zavar volt a református keresztyén hitnek öntudatosítása körül. Voltak theologiai irányzatok, amelyek a keresztyénségnek a tartalmát szubjektív forrásokból akarták konstruálni. Viszont vannak olyan irányzatok is, amelyek a keresztyén hitvilág kiépítésében az objektív fundamentumokat védelmezve, mellőzni hajlamosak a szubjektív mozzanatot. Vass Vince könyve teljesen ment ezekről az egyoldalúságoktól. Egyfelől objektív alapra fundálja a keresztyénség világnézetét, könyvében végességig hangsúlyozza, hogy a mi hitünknek alapja az *Isten örökkévaló kijelentése*. Ez az alapvetés azonban e könyvben nemcsak álláspontot jelent, hanem olyan programot, amelyet a könyv legapróbb részleteiben is következetesen érvényesít, mert az Ige, az evangélium van beledolgozva abban mindvégig s megvagyok győződve arról, hogy egy ilyen munka annál jobban oldja meg feladatát, minél inkább tudja maradék nélkül adni az Igét.

Hiányos volna azonban ez a könyv, ha nem csendülne ki abból a személyes hittapasztalás hangja. A dolog azonban úgy áll, hogy a könyvön eleitől végig érzik az, hogy Szerző személyes tapasztalás alapján szól abban. De az Ige világa és a személyes élet mégsem két külön fundamentuma ennek a világnézetnek, az a jellemző erre a könyvre, hogy a kijelentés és a személyes élet Szerzőnél egységben vannak, mert az Ige lett az ő személyes élete tartalmává. Csak annyi a szubjektív mozzanat e könyvben, hogy az *Ige a személyes hittapasztalás tükrében* jelenik meg ebben előttünk.

Nem jellemeznők híven e könyvet, ha mindjárt az elmondottak után rá nem mutatnánk itt arra, hogy az Ige világnak van abban még egy sugártörése a *kálvinizmus* s ez mindennekfelett a szempontokat adta az egész gondolatépület megkonstruálásához. Itt is hangsúlyoznom kell azonban, hogy a kálvirizmus sem idegen test a Szerző világában, hanem hogy az is saját lelkiélete eleven tartalma.

Ha ezek után közelebb lépünk az e könyvben foglalt világnézethez, egyszer azt kell megállapítanunk, hogy nincsenek abban rések, ellentmondások, egy különösen egységes, zárt, befejezett világ az, mert abban a természet és az ember életében mindennek, még a látszólag megdőbbentő és kérdéseket támasztó jelenségeknek is Istenben van az alapja. Épen ezért harmonikus különösen megnyugtató annak világa. Bizonyos komoly optimizmus leng felette, a Jézus lelkületéből sugárzó optimizmus. Végül praktikus is ez a világnézet, megnyugtató, de nem elpihentetni akar, hanem tettekre akar serkenteni, Isten iránti odaadásra, az Ő akaratának engedelmes szolgálataira.

Természetes, hogy mindezeket a vonásokat nem foglalhatná magában ez a könyv, ha nem nyújtana *Istenismeretet is*. Szerző azonban egy szempontból épen Istenismeretnek nevezi munkáját. Csak azért lehet a ker. ember világnézete annyira megnyugtató és életformáló, mert Isten világunkhoz és életünkhöz való minden viszonyulásában a *mi Urunk Jézus Krisztusnak Atyja*, mint a *mi* gondviselő Atyánk.

Hadd említsem meg ezekután még azt is, hogy ez a könyv olvasmányoknak is különösen vonzó. Ha egyszer kezünkbe vettük, nehezen tesszük le újra. Mindvégig világosan, könnyedén, ötletesen van megírva és melegen, mert a személyes tapasztalás szálai szövök át azt mindvégig.

M. E.

IRODALOM.

* **Rugonfalvi Kiss István: Az erdélyi fejedelmek nemzeti politikája.** Budapest, 1927. 8r. 105 lap. (Bethlen-Könyvtár 12. sz. A Bethlen Gábor Irodalmi és Nyomdai RT. kiadása.) A Bethlen Gábor Irodalmi és Nyomdai Rt. egyik fontos céljaul tűzte ki oly népszerű tudományos művek kiadását, melyek a reformációnak a magyar nemzet szellemi és társadalmi életére gyakorolt hatását, mindezekben a kálvinista világnézet érvényesülését tárják az olvasó elé. A Társaság a kitűzött nemes cél felé kiváló buzgalommal törekszik. Eddig megjelent kötetei közkeletűségnek, olvasottságnak örvendenek. Ez a most megjelent 12-ik kötet is igazolja a vállalat szükségességét és életrevalóságát, mert egy rendkívül fontos tárgyat fejteget: az erdélyi fejedelmek nemzeti politikáját. Az első fejezet az erdélyi fejedelemség megalakulásáról, világpolitikai helyzetéről s a portához való viszonyáról szól. A második a közállapotokról s a fejedelmi hatalomról: az alkotmányról, a választási feltételekről, a fejedelmi címről és tanácsról, az országyűlésekről, a pénz- és hadügyről s végül a szellemi művelődésről rajzol hű képet. A harmadik fejezet foglalkozik aztán a fejedelmek nemzeti politikájával, amelyhez az első kettő mintegy bevezetésül szolgál. A fejedelmek közül részletesebben foglalkozik Bocskay és Bethlen jellemzésével, amazzal 6 és fél, ezzel 5 lapon. A jellemzések közül I. Rákóczy Györgyét nem tartjuk hűnek, mert egyoldalú. Mintha valami ellen-szenv vezetné az író tollát vele szemben. Ahol csak említi, mindenütt „mód felett pénzvágynak”, zsugorinak, önzőnek, kapzsinak, fősvénynek nevezi, aki nemtelen (!) eszközökkel is gyűjti a pénzt. Bethlen Gábornak méltatlan utóda, akit a rövidlátó utókor sok érdemetlen (?) dicsérettel halmozott el. Csak két kiváló jellemvonását említi: ragaszkodását hitéhez és érzékét a gazdasági-élet iránt. — Nagy kár, hogy szerző azoknak az íróknak az álláspontját fogadja el, akik talán irigységből, féltékenységből, vagy más nemtelen indulatból megrágalmazták s igaztalan vádakkal illették a mélyen vallásos és takarékoskodó fejedelmet. Ha olyan zsugori, önző, pénzvágó, kapzsi lett volna, mint szerző állítja, akkor ugyan építettett volna-e iskolákat, s a pataki kollegiumnak építettett volna-e egy új épületsort és tantermeket? fizette volna-e a collegium tanárait s a diákok táplálására adott volna-e évnegyedenként 40 köböl búzát, 4 sertést, 4 oldal szalonnát és 4 hordó bort? Vasárolt volna-e nyomdai felszerelést, nyomtatott volna-e köny-

veket (Öreg gradual stb.), küldött volna-e diákokat külföldre? Öntetett volna-e annyi sok harangot s adományozott volna-e annyi úrasztali arany- és ezüstedényt az egyházközségeknek? „Zsugori és rideg kedély tehetette volna e mindazt, amit ő tett?” Szilágyi Sándor már régen megcáfolta a R. Gy. ellen hangoztatott igaztalan vádakat. A két Rákóczy György családi levelezése c. könyvében, adatait saját leveleiből merítve Kár, hogy szerző Rákóczy Gy. rágalmozónak álláspontjára helyezkedett. Meggyőződésünk az, hogy Rákóczy Györgyöt az okos, takarékos, előrelátó, megfontolva cselekvő, bibliás fejedelmet az utókor nem érdemtelenül halmozta el sok dicsérettel. Nemi hiánynak látjuk a könyvben, hogy a szerző nagyon takarékosan bánik az évszámokkal, pedig nem minden olvasója tudja, hogy Bocskay vagy Bethlen mettől meddig uralkodott!

H. I.

* **Csűrös István: Hét Karácsony.** Bethlen r.-t. kiadása, Budapest, 1927. 104 l. — Hét szép karácsonyi történetet nyújt ez a kisded kötet az olvasónak, hét elbeszélést, melyeknél a derűs forduló pont, a megtérés, a visszatérés, az otthonra lelés, az élet útjának napsütötte magas tájak felé való haladása karácsonykor következett be. De nemcsak a véletlen folytán fűződnek ezek a históriák a karácsonyhoz — a karácsonykor született áldott Üdvözítő iránti mély-séges hódolat, odaadás, az ő nyomdokaiban való járás a legtöbb elbeszélésnél már régen ott munkál a csodás vagy szerencsés karácsonyi fordulat, a karácsonykor bekövetkezett nagy öröm és boldogság eljövételén. A 7 elbeszélés közül négynek kis fiúk a hősei, bibliát olvasó, az Üdvözítő parancsai szerint járó és élő fiúcskák, akiknek nyomorúságát az isteni mester épen azért örömmre és boldogságra fordítja; az ötödikben egy magyar fogoly Szibériában tér meg és lesz a Krisztus követőjévé és ezzel itthon édes anyja jólétének munkálójává; a 6 ikban egy özvegy papné és fiai tapasztalják — egy nemesszívű erdélyi grófné jóságából — karácsonykor, hogy akik az Úrban bíznak, soha meg nem csalatkoznak; végre a 7-ik egy székely falu örömét írja le, melyet 1848-ban karácsonykor érzett, mikor a berobogó huszárok megmentik az oláhok által való felprédáltatástól. A család minden tagja élvezettel olvashatja e könnyed, egyszerű nyelven előadott, olykor szubjektív visszaemlékezésekkel átszőtt, ügyes meseszövevény elbeszéléseket, melyek háttere mindig az Úrnak való szolgálat, mint a földi boldogulás, egyetlen útja.

* **Magyar Protestáns Egyháztörténelmi Adattár.** Szerkeszti Zsinka Ferenc. XI. évfolyam. 2—4. sz. 33—206 l. — E 3 számot magában foglaló füzet rendkívül sok nagyértékű okmányt közöl a XVI. századból, melyek igen becses gyarapodását jelentik a magyar prot. egyháztörténelmi irodalomnak (közülük Gyalui Torda Zsigmond, Stöckel Lénárt, Egri Lukács levelei Melanthonhoz, Perényi Gábor levelei Kopácsi Istvánhoz, Batizi András reformátor több levele); Zsinka F. Miskolczi Csulyak István diariumából közöl 3 érdekes részletet, Zoványi J. ugyancsak Miskolczi Csulyak I. esperesi naplóját és levelezését közli folytatólag, de nem említi meg, hogy ezeket a spataki főiskolai könyvtárában levő eredetiről másolta le, holott minden többi levélnél és aktánál feltünteti az *Adattár* az okmány lelőhelyét.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Lapunk m. t. olvasóinak boldog karácsonyi ünnepeket kíván a Szerkesztőség.**

— **Gyász hír Debreceni Gyula** 1. éves hittan-hallgató S.-A.-Ujhelyben, a szülei háznál, hosszabb betegség után f. hó 19-én, életének 20-ik évében elhunyt. Már az előző iskolai évben theol. akadémiánk hallgatója volt, de január hóban föllépett súlyos betegsége megakadályozta tanulmányai folytatásában. Szeptemberben visszatért s látszólag jó egészségben látogatta az előadásokat október végéig; ekkor vakbelgyulladás miatt operálni kellett s a föllépő komplikációk miatt életét nem lehetett megmenteni. Őszinte részvétünk kíséri korai sírjába. A Hittan-hallgatók Egylete küldöttség útján vett részt temetésén, koszorút helyezett az elhunyt pályatárs ravatalára s a sírnál Király Zoltán szénior vett búcsút az ifjúság nevében az elköltözöttől. A tanári kart Szabó Zoltán h.-tanár képviselte a temetésen. Ugyanő mondott a gyászszertartásnál imádságot, Kiss Ernő esperes pedig beszédet. Áldott legyen a megboldogult emlékezete!

— **Felolvasás.** Dr. Rácz Lajos akad. tanár december 17-én d. u. tartotta a M. Paedagogiai Társaság ülését, a M. Tud. Akadémia termében, székesfoglalt értekezését „Rousseau pedagógiai eszméinek fejlődése” cím alatt. Felolvasó lefordította magyarra R. kisebb pedagógiai iratait s ezek nyomán ismertette R. pedagógiai eszméinek fejlődését 1740 től kezdve 1773 ig, kimutatva, hogy korábbi iratai mintegy előfutárai az *Emil*-nek, a későbbiek pedig az *Emil*ben kifejtett eszmék gyakorlati alkalmazására irányulnak. Elnök megköszönve az előadást, átnyújtotta Rácz L.-nak a rendes tagsági oklevelet.

— **A javító-, pótló- és érettségi vizsgálat** dec. 17-án folyt le főgimnáziumunkban dr. Rácz Lajos akad. tanár elnöke alatt, dr. Zehery Lajos kormányképviselő részvételével. A vizsgálat eredménye: egy teljes vizsgázó 1 tárgyból javító vizsgálatra utasított; 7 javító (részben pataki, részben miskolci tanuló) közül sikerrel javított 4, elégtelenül 2, míg a 7-ik ügye függőben marad; 3 theologus, aki megszállt területen szerzett érettségi bizonyítványt, 3 tantárgyból pótló vizsgálatot tett sikerrel; végül négy theologus a görög irodalomból kiegészítő vizsgálatot tett sikerrel.

— **Presbiteri értekezlet Sajókazán.** A felsőborsodi egyházmegye belmissziói bizottsága és az egyházmegyei Kálvin Szövetség szervező bizottsága egy egész napot lefoglaló szépen sikerült értekezletet rendezett f. hó 15-én Sajókazán. Két egyházlátogatói járás lelkészei, tanítói és presbiteri kaptak meghívást és bár az időjárás nagyon hidegre fordult, az érdeklődés elég nagy volt ahhoz, hogy a jövőre a legnagyobb reménységgel töltsön el bennünket. Az értekezlet templomi istentisztelettel kezdődött, ahol Bakó Gyula barcikai lelkész prédikált. Innen a közönség az új iskola nagytermébe vonult, ahol Doktor Gyula s.-kazinci lelkész elnöke alatt a délelőtti órákat a belmisszió ügyének szenteltük. Előadók voltak Svingor Jenő radostyáni és Lenkey Gyula bánhorváti lelkészek. Előadásaik címe: Mi a belmisszió és: A presbiteri hivatása. Délután a járási Kálvin Szövetség

alakuló ülése tartatott meg. Elnöki megnyitót mondott Bartha Gyula sajkázai lelkész. Tóth János vezlezi lelkész előadása után (Mi a Kálvinszövetség?) vitéz Sáfrán Géza a Kálvin Szövetség országos szervezőbizottságának elnöke, az országos Kálvin Szövetség, Enyedy Andor miskolci lelkész pedig a miskolci Kálvin Szövetség munkáját ismertette. Az előadások az Isten lelkétől ihletett lelkek hatalmas bizonyosságtételei voltak, az egyes előadások közt pedig a helybeli énekkar gyönyörű énekszámai és Árkoszallási Béla tanító testvérünk nagy művészettel és nagy hittel előadott szólóénekei ragadták Istenhez a lelkünket. A felejthetetlenül kedves napot csak még kedvesebbé tette számunkra a helybeli lelkész, mint vendéglátó gazda, páratlan szívéllyessége, a helybeli presbiterium és gyülekezet igaz testvéri szeretete. Azzal a meggyőződéssel zártuk be szívünkbe ezt az áldott napot, hogy reformárius anyaszentegyházunk egy még sohasem látott dicsőséges korszak határszéléhez érkezett, egy új és csodálatos hajnal első sugarait látták örvendező szemünk.

— **Budapestről.** A *Ker. Ifj. Egyletek* Szövetsége nagyszabású, 3 emeletes belvárosi házat szándékozik megszerezni az egyesület számára helyiségül. A költségek $\frac{1}{3}$ -a már rendelkezésre áll, a többi összegyűjtésére az áldozatos lelkekhez, a nagy ügyek mecénásaihoz fordul a K. I. E. — A *józsefvárosi* hívek december első vasárnapján boldog örömmel avatták fel új templomukat, miáltal a budapesti ref. templomok száma eggyel megnövekedett. Kicsiny templom ez, de szép, izléses és alkalmas a ref. ébredés ügyeinek szolgálatára. — A *pesti* gyülekezet tagjai saját erejükből (két házaspár 8—8000 pengőt áldozott e célra) egy szép birtokot vettek hatalmas lakóházzal és gazdasági épületekkel árva- és szeretet-ház céljaira. (Gróf Bethlen Kata árva- és szeretet-ház).

— **Felsőborsodi lelkészek figyelmébe.** 1. A lelkész nyugdíjintézeti végrehajtó bizottság 4097—927. sz. rendelete alapján felkérem azokat a lelkészeket, akik az 1928. január 1-től járó új korpótlékokhoz igényt tartanak, hogy igényjogosultságukat szolgálati idejük igazolásával hozzám január hó 10-ig okvetlenül jelentsék be. Az V. korpótlékok mind bejelentés alá esnek. 2. Felkérem azokat a lelkészeket, akiknek családjában az 1927. évben változás fordult elő, pl. születés, házasságkötés, halálozás, — azt a megfelelő anyakönyvi kivonat csatolásával január 10-ig jelentésük be. 3. A lelkész nyugdíjintézeti és közalapi járulékok pontos befizetéseért egyházmegyénk lelkészeinek és gondnokainak elismerésemet fejezem ki. A még hátralévő egypár lelkészt pedig tartozásának mielőbbi befizetésére végrehajtás terhe alatt kötelezem. 4. Az 1928. évre szóló költségvetést 2 példányban szerkesztve január végéig kérem beküldeni, mert azokat nem az egyházlátogatóság fogja beszélni, mint az elmúlt években, hanem az em. számvevő fogja felülvizsgálni. A fődolog, hogy a költségvetés reális alapon legyen megszerkesztve. 5. A gondnoki számadások nyugtákkal pontosan felszerelve január végéig elkészítendő, mert az egyházlátogatóság már február hóban működni fog. 6. Az elemi iskolákról szóló bejelentés az előírt úrlapon pontosan kiállítva a kir. tanfelügyelőséghez beküldendő azonnal. Megfelelő úrlap Miskolcon a Ferenczi féle könyvkereskedésben beszerezhető. A késedelem vagy mulasztás az

államsegély megvonását eredményezheti. (Minta a 15000/9 vkm. sz. miniszteri rendelethez.) 7. A belmissziói munka a tél folyamán lelkiismeretes hűséggel végzendő. Sajóbabony, 1927. december hó 19. Atyafiúi szeretettel: *Elek József*, esperes.

— **Bessenyei György eddig kiadatlan levele a sárospataki tanárokhöz.** Bessenyei Györgynek, aki öt évig (1755—1760.) volt a sárospataki főiskola növendéke s akinek működése új korszakot nyit meg a magyar nemzeti irodalom történetében, 1796-ban egy levelet írt a sárospataki főiskola tanáraihoz melyet *A méltóság keserve* című poemája elé helyezett második előbeszéd gyanánt e címmel: *A Hazának ifjúságát oktató bölts professzoraihoz tett beszéd.* Az igen érdekes önjellemzésen kívül különösen leköltik figyelmünket a levél ama részletei, melyekben a tanári munka megbecsüléséről és érdeme szerint való értékeléséről s a tanárok iránti örökös tiszteletéről ír a pusztakovácsi remete. „Ti tapogatótok Uraim! a józan természet Istenének hatalmában élő ereit; tudjátok hol üti bágyadással és hol ver veszedelemre, siető sebességgel. Sugárlásaira figyelmezz, egyeztessétek a nevelkedő ifjúságnak szívén ösztöneit dicső alkotójának több rendű törvényeivel!... Irok akár egy, akár más okon, *de segéllő kezekhez ragaszkodom* mint az ágyból először felkelt beteg, ki megtántorog és támaszhoz kapdos. Mondjátok hát Uraim, ha szólhatok-e hozzátok? vagy sokat írva, semmit se mondva, hallgassak? *Ti vagytok Elme Mesterek, erkölcsi orvosok és nevelő Atyák! Mi nehezebb, mint gyermekeket emberekké tenni? Hozzátok Uraim csak apró féfi majmokat küldenek: nekik pedig azok helyett Keresztényeket, Philosophusokat, Papokat, Bírakat, Hazafiakat kell visszabocsátani. Mi lehet hivatalotoknál nemesebb, szolgálatotoknál hasznosabb?* Mi az ember, ha útjain nem vezéreltetik? Oly szakállas állat, mely a lompos medvével egyenlő sorsot visel. *Hogy most elmémet hozzátok írva küldhetem, azt is, oktató férfiak, szorgalmatosságoknak hűszenőm. És ha kezek alatt úgy, mint most, gondolni nem tudtam is, csakugyan ők helyezettettek fel azon ágra, melynek alacsonyágáról ennek magasságára felkaphatni...* Vajha minden ifjunak Ariadne fonálát adhatnátok erkölcsi képpen! *Valaki embert oktat, hirdető papja az igazságnak s Nemzetének orvosa.* Oly kötelességnek teljesítése, melyet érezni, több a hírnél s futó dicsőségnél... Irok, hogy az erkölcs igazuljon és az ember boldoguljon. Irok, hogy e végzetlen teremtesnek kiterjedése közt lebegő szikra-valságom emlékezetbe maradjon. Engedjétek meg Uraim, hogy ily megszólításoknál fogva magamat elméletekbe zárhassam és *lehessek becses életeknek örökös tisztelője. B. Gy.* — E levélből kitétnik, hogy *A méltóság keserve* c. művét kéziratban megküldte a pataki tanároknak elolvasás céljából. Bessenyeinek ezt az előbeszéd gyanánt írott levelét a Pétsi Imre bihari alispánhoz írott ajánlólevéllel s az olvasóhoz intézett utószóval együtt az Akadémia *Irodalomtörténeti-Közlemények* c., Császár Elemér által szerkesztett folyóiratában adtam ki. (1927: 247—249. l.) (H. I.)

Szerkesztői üzenetek.

Vatta. Ha a jelzett összeget megkapjuk, az 1927-ik évi előfizetés is rendben lesz. Az előző évekről hátraléka nincs.